

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

S. H. Finne-Grønn

ELVERUM

EN BYGDEBESKRIVELSE

AF

S. H. FINNE-GRØNN

MED TALRIGE PORTRÆTTER
PROSPEKTER OG KARTER

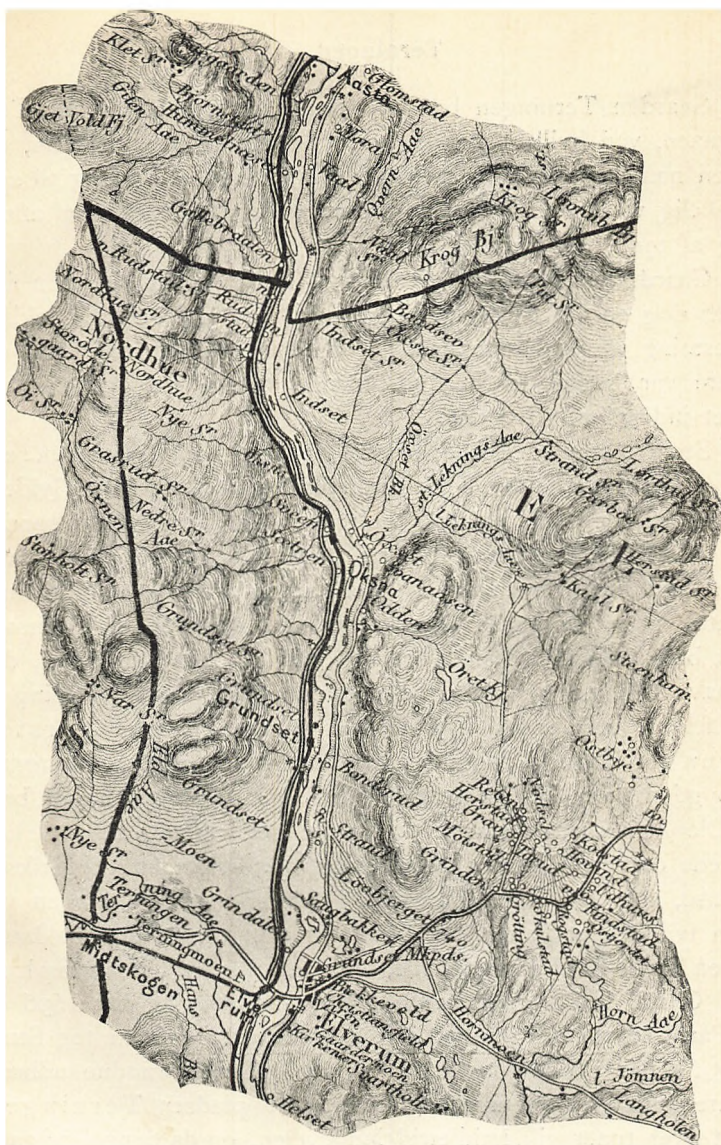
I.

ANDET HALVBIND

GAARDHISTORIE MED ÆTTETAFLER

CHRISTIANIA
FORLAGT AF CAMMERMEYERS BOGHANDEL
[SIGURD PEDERSEN OG EISTEIN RAABE]
1914

Af Norges geogr. Opmaalings amtskarter.

Brudstykke af kart over ELVERUM

visende beliggenheden af gaardene omkring LEIRET, nordover
STRANDBYGDEN og i sydost i HERNESBYGDEN.

[Nordlinien falder lodret paa gaardnavnene.]

Herredsgrensens mod Løiten i vest og mod Aamot i nord er tydeliggjort
ved en tyk sort linie.

Terningen.

Gaarden Terningen har faaet navn efter den lille elv Terningaaen, ved hvilken den ligger. Betydningen er tvilsom, da nogen nær sammenhæng med ordet tenningr o: terning til spil vanskelig vil kunne forklares; nærmere ligger maaske en afledning af tønn, der betyder tand.

Gaarden er liden og uden betydning i og for sig, men fortjener dog en vis opmærksomhed, fordi den skylder den ældste befæstning af veiovergangen til Hedemarken sin tilblivelse og senere var bopæl for en militærsegt, der i over 200 aar har været indforlivet i bygden.

Strax i begyndelsen af krigen 1675-79, som efter den seirrige anfører, statholder Ulrik Frederik Gyldenløve kaldes Gyldenløvefeiden, blev «et vagthus» opbygget tæt ved veien paa søndre side ved Terningaaen og en postering anbragt tvers over veien ved broen over aaen. Ved sin fuldførelse i 1676 med redutte, corps de garde og provianthuse, garnison og kommandant blev anlægget et langtfra ubetydeligt befæstningsverk, der fik navnet Elverum Skanse eller endog «Elverum Fæstning»¹. Da feiden var endt 1679 fik en infanterikorporal Torsten Olsen sin bopæl i vagthuset, og da han en vakker dag rømte af bygden, kom i 1682 sergeant Paul Halstensen, en bror af Ole Halstensen Strand, og boede der «nogen tid», til han flyttede over til Gaarder til sin datter og svigersøn Ole Eriksen Fillinsø, som der var leilending. Aarsagen til flytningen var uden tvil den at Paul fandt huset for trangt efter at hans datter Maren havde faaet en ægtefælle, sergeant Størk Christoffersen Glad, ind i vagtstuen. Dette var omkring aar 1696 og før Pauls tid var der ikke en jordlap ved huset, men nu tog Størk ivrig fat paa rydning og dyrkning og opførte fornødne udhuse, senere ogsaa ny vaaning, og dette blev pladsen Terningen. Midt over tunet gik imidlertid landeveien, og da denne «af gammel tid» dannede grænseskjellet mellem Vesterhaug og Grundset, fik Størk landherrer paa begge disse gaarde, som ved Terningens

¹ Denne maa ikke forveksles med den i 1683 anlagte Hammersberg skanse o: Christiansfjeld fæstning, ret over paa Glommens østre side, se s. 21, og heller ikke med «Grindalsskansen» paa gaarden Grindalens grund, der blev anlagt 1811.

skyldsætning for $\frac{1}{2}$ skind omkr. 1700 hver skulde have 6 sk. aarlig i bygselpenge.

At Størk Glad og hustru har været driftige og arbejdsomme folk fremgaar klart nok af matriklen 1723, der foreslog skylden forhøiet til det 5-dobbelte, hvad dog forblev uden følge. Terningen var nemlig efter disse godt og vel 25 aars forløb drevet op til en usæd paa 4 skp. byg, 4 skp. blandkorn og 4 skp. havre og en høvling paa 5 læs, skjønt jorden var sandig, tørlændt og noget frostlændt, med en besætning paa 4 køer, 9 faar og 10 gjeder, hvorhos 1 føl tyder paa at Størk nu vil lægge sig til hest. Pladsen havde ret til brændeved, gjærdefang, hustømmer og «lidt» til sagtømmer i Grundset og Vesterhaugs skoge og brugte en kvern til husnytte.

Om brugsretten til Terningen reiste der sig i 1737, fire aar efter Størks død, en proces mellem hans enke Maren Paulsdatter og hendes landherrer, som nu bestred hendes bygselret. Foruden de oplysninger om Terningens oprydning, som ovenfor er benyttet, fremkom der imidlertid tilstrækkelige vidnesbyrd om at sal. Størk Glad jevnlig havde betalt sine 6 sk., men derimod havde de gode mænd paa Grundset og Vesterhaug ikke været saa nøie paa dem. Derfor havde ogsaa Maren overfor et af vidnerne berømmet sine landherrer: «de var saa smukke, at de ikke krævede hende». Det blev ogsaa prøvet at Amund Grundset engang, da Størk kom med pengene, havde sagt at «de ikke er mere end de kunde drikke op udi brændevin, hvorefter de gav sig til at drikke», og blev alle saa spunds-fulde at vidnet efterpaa ikke kunde huske, om Amund havde taget imod pengene eller ikke. — Ved thinget $\frac{20}{11}$ 1738 kom det sluttelig til enighed mellem parterne, og der oprettedes en meget specificert kontrakt, hvorefter Maren og hendes søn sergeant Povl Glad med hustru fik bygselseddelen paa Terningen for livstid «uden nogen prætension for deres efterladte børn og arvinger» med mindre gaardbrugerne eller deres børn ikke selv trængte pladsen, hvorhos adgangen til at hugge sagtømmer i Grundset og Vesterhaugs skoge blev indskrænket til $1\frac{1}{2}$ tylvt, halvparten fra hver gaard.

Povl Glad, en drikfældig og lidet tiltalende mand, og efter ham sønnen sergeant Størk Glad brugte Terningen som bygselmænd under Vesterhaug og Grundset, indtil Staten i 1811 ind-

købte pladsen i militært øiemed. Ved kgl. resol. af $17/5$ 1812 blev godtgjørelsen for Terningen samt for de ved Grindalskansen og Haugskansen exproprierte grundstykker sat til 3800 rdl., hvorhos Størk Glad skulde gives en erstatning af 300 rdl. aarlig og hans eventuelle enke 200 rdl. aarlig, «ifald pladsen ganske betages ham», men 100 rdl. aarlig, «hvis blot grønsværet af hans eng borttages». Ved Generalitets- og Kommissariatskollegiets skrivelse til Ingeniørbrigaden af $11/6$ 1812 blev det erklæret «ufornødent» at opsætte formelige skjøder, naar det kun iagttoges at de erhvervede strækninger «saa tydelig som mulig blev beskrevet» i de kvitteringer, som sælgerne udstedte for expropriationssummen. I henhold til Generalkommandoens ordre af $17/12$ 1814 blev Terningen og øvrige befæstningsanlæg i Elverum overleveret fra Militæretaten til Civiletaten fra $1/1$ 1815 og fogden fik paalæg om fremtidigt opsyn. Fra samme tid blev Statens eiendomme Grindals- og Haugskanserne samt glaciet ved Christiansfjeld alle indlagt under Terningens matrikelnummer.

Størk Glad fik sin godtgjørelse og fratraadte brugen af Terningen i 1812, hvorefter Generalkommandoen under $7/5$ 1813 tilstod inspektionsofficeren ved Elverum befæstningsanlæg, premierløjtnant Hartvig Friedrich August Ørn¹ brugen af Terningen og øvrige skanseterrain som revenant bons, en tilstaaelse, som blev fornyet i skrivelse til Hedemarkens amt af $17/12$ 1814.

Da, som meddelt, Terningens overdragelse til Staten var foregaaet paa en mildest talt formløs maade, uden thinglysning, findes den ikke med en stavelse omhandlet i sorenskriveriets skjøde- og pantebøger. Heller ikke i fogedregnskaberne findes Terningen blandt Statens eiendomme før i aaret 1844, da den blev opført efter udtrykkelig ordre fra amtmanden af $15/11$ d. a. Revisionsdepartementet bemærker da strax i sine antegnelser til

¹ H. F. A. Ørn var f. $27/6$ 1769 i Følleslev i Danmark og † $20/8$ 1848 paa Terningen, søn af jæger Peder Ørn og Ingeborg Birgitte Blok; hans rette far skal imidlertid have været kong Christian VII. Blev premierløjtn. i Smaalenske dragonreg. 1812; afsked med vartpenge 1818. Hans hustru Johanne Christine Breche var f. $13/4$ 1772 i Fredrikshald og † $25/9$ 1839; dtr. af købmand Siegfried Christopher Thoresen Breche og Ellen Gundersdt. Jansen. Fem i Hobøl fødte børn døde før faderen, deriblandt sønnerne Axel og Frederik, hvoraf den ene blev sømand og den anden lærer i Larvik; alene datteren Birgitte Elensine Ørn overlevede og † $20/8$ 1856, 59 aar gl., paa Ødegaarden, underholdt af fattigvæsenet.

regnskaberne at der savnes oplysning om, hvorpaa Staten grunder sin eiendomsret, og den samme bemærkning gjentages uden at fogden ser sig istand til at skaffe rede i spørgsmaalet helt til 1850. Ved kongeskjøde thl. $17/8$ d. a. solgte Staten Terningen med jordstykker [undtagen glaciet ved Christiansfjeld] til enken Siri Olsdatter Bruun, som efter løjtnant Ørns død i 1848 havde forpagtet eiendommen fra $14/4$ 1849. Ved samtidig afholdt skylddeling blev Christiansfjeld ansat til 11 sk., der fragik Terningens samlede skyld 1 dl. 14 sk., hvorved Terningen blev reduceret til 1 dl. 3 sk. Da Siri Bruun ved gavebrev af $27/12$ 1864, thl. $26/11$ 1867, overdrog Haugskansen til Oline Pedersdatter Haug, blev denne skanse ansat i skyld til 1 sk. og Terningen derved yderligere reduceret til 1 dl. 2 sk. I 1869 solgte Oline Haugskansen til Gunder Gundersen Mørkhagen, som i 1883 atter solgte den til Engebret Thoresen Skjærbæk for 625 kr., og i 1867 solgte Siri Bruun Terningen til sin søn Oluf Christensen Bruun, se s. 363.

Terningen, gl. matr.-nr. 89, løbe-nr. 35, er nu gaards-nr. 12, brugs-nr. 1 med skyld 1 mk. 12 øre.

Om exerceerpladsen Terningmoen se under Grindalen, s. 364.

Kort ættetavle vedk. familien Glad¹.

Hr. Christopher Eriksen Glad var sogneprest til Øier i 1580' aarene og i 1590'aarene til Vaage, hvor † 1619; gift med Aaste Torstensdtr., † $13/8$ 1630 i Vaage, dtr. af sogneprest til Øier, senere til Gran hr. Torsten Sørensen Morsing og Anne Amundsdr. Mange børn, af hvilke hr. Erik Glad blev faderens efterfølger i Vaage 1619 til sin † 1627, Søren Glad var borger i Bergen 1620 og fik jordegods i Evenvik, og en datter var utvilsomt gift med hr. Størk Thomassen hører ved Bergens skole 1620, senere kapellan til Ørskog og sluttelig sogneprest til Evenvik fra 1637 til sin † 1663.

Denne hr. Størks søn var utvilsomt: Christopher Størksen, f. 1630, der † 1665 som klokker i Vaage og ved skifte $5/10$ 1665 efterlod enke Aagot Pedersdr. og tre børn, der optog familienavnet Glad [efter sin farmor]. Disse var datteren Karen, f. 1663, og to sønner, der kom til fæstningsanlæggene i Elverum som militære [I og II]:

¹ Om «Militærfamilien Glad» har oberst H. Munthe i «Østlandske Tid.» 1905 skrevet en artikelrække, hvoraf findes særtryk, og om slekten Glad læses en afhandling af E. A. Thomle i «Norsk personalhist. Tidsskrift». Ingen af disse har dog forbindelsen mellem presteslekten fra Vaage og Glad'erne i Elverum.

- I. Peder Christophersen Glad, f. 1665; underofficer.
- II. Størk Christophersen Glad, ældste barn, f. 1661 i Vaage, var der trommeslager og oppasser hos major Ole Brun i 1682, kom til Elverum i 1690'aarene og blev sergeant og rydningsmand paa Terningen, begr. $^{28}/_4$ 1733 i Elverum kirke; gift 1696 med Maren Paulsdr. Terningen, † ca. 1745, dtr. af sergeant Paul Halstensen [Strand]. To sønner [A og B]:
- A. Christopher Glad, f. 1702 og † $^{22}/_8$ 1775, kaptein ved Skiløberne og gaardbruger paa Grindalen; gift først 1728 med Dorthe Marie Hals, enke efter Willum Jørgensen Løgting paa Grindalen og datter af kaptein Knut Jensen Hals paa Aaset i Aamot [se Rustad], og dernæst gift $^{12}/_{10}$ 1771 med Siri Halstensdr. Midtskogen, f. 1729 og † $^6/_7$ 1817 efter nyt ægteskab $^{13}/_2$ 1777 med Peder Taraldsen Lille-Grindalen, der var db. $^4/_4$ 1751 og begr. $^3/_12$ 1805; se s. 366. Glad havde ikke børn.
- B. Povl Glad, f. 1708 og begr. $^7/_9$ 1755, sergeant ved Skiløberne og bygselmand paa Terningen; gift $^{22}/_8$ 1730 med broderens stiftatter Sille Methea Løgting af Grindalen, der senere, $^{29}/_{12}$ 1760, ægtede Christen Bertelsen Skavhaugen paa Terningen, f. 1729 og begr. $^2/_6$ 1776. Børn [1-7]:
1. Wilhelm Christopher Glad, f. $^{12}/_5$ 1732 og begr. $^2/_12$ 1789; major ved Skiløberne og gaardbruger først paa Kirkenær, senere paa Rogstad.
 2. Maren Dorothea Glad, db. $^{31}/_7$ 1735 og † $^8/_2$ 1817, gift $^7/_12$ 1753 med tambur Ole Pedersen Nyborg, f. 1722 og begr. $^{15}/_6$ 1755.
 3. Johan Peter Glad, f. 1743, korporal, bosat paa Terningen; ugift, men havde med sin farbrors senere hustru Siri Halstensdr. Midtskogen en uægte datter Mette Gurine Petersdr., der blev gift med nedenn. Christopher Glad.
 4. Dorthe Marie Glad, f. 1745, blev gift først $^{28}/_5$ 1771 med Ole Torstensen Bjørge i Vang og derpaa $^{10}/_{10}$ 1776 i Vang med Johannes Larsen Grøttumseiet s.steds.
 5. Knut Glad, f. 1750 og begr. $^{14}/_7$ 1814 i Aamot, hvor bosat paa Grini, kommandersergeant; gift $^{24}/_1$ 1789 i Aamot med Anne Olsdr. Glomstad, † $^{16}/_{10}$ 1841, 82 aar gl., paa Nabset.
 6. Hans Jørgen Glad, db. $^{28}/_4$ 1753, skiløbersergeant 1775.
 7. Størk Povlsen Glad, ældste barn, db. $^{22}/_{10}$ 1730 og † $^{19}/_{12}$ 1816, sergeant ved Skiløberne og bruger paa Terningen. Gift først $^{17}/_7$ 1752 med Birthe Hansdr. Bech, se s. 31, og derpaa $^{27}/_{12}$ 1790 med Marthe Pedersdr. Nøtsel, db. $^{11}/_6$ 1752 og † $^6/_9$ 1834 i Aamot. Børn [a-h]:
 - a. Ragnhild Dorothea Glad, db. $^{15}/_{10}$ 1752 og begr. $^8/_2$ 1801; gift $^{30}/_7$ 1775 med Johannes Gundersen Storberget.
 - b. Sille Methea Glad, db. $^{10}/_{11}$ 1754 og † $^6/_6$ 1829, gift først $^{15}/_4$ 1779 med Erik Taraldsen Grindalen og derpaa $^{29}/_{10}$ 1814 med Rasmus Simonsen Lund [af Stange] paa Grindalsbakken.
 - c. Hans Glad, db. $^{21}/_{12}$ 1760 og † $^{21}/_8$ 1834, bosat paa Sandbakken; gift først $^{24}/_6$ 1784 med enken Sophie Olsdr. Moen, f. 1737

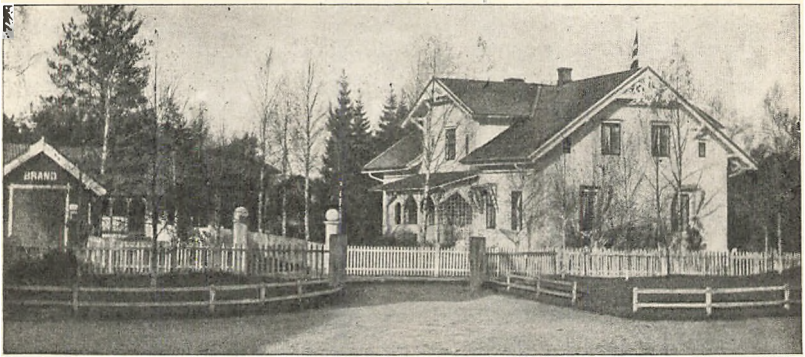
- og begr. $\frac{7}{11}$ 1802, og derpaa $\frac{17}{2}$ 1810 med enken Ingeborg Hansdtr. Svanaasen.
- d. Povl Glad, db. $\frac{18}{3}$ 1764 og $\dagger \frac{7}{4}$ 1833 paa Strandhagen, kaptein ved Skiløberne; gift $\frac{13}{11}$ 1793 med Johanne Larsdtr. Strand. Børn [1-4]:
1. Birthe Glad, db. $\frac{29}{3}$ 1794 og $\dagger \frac{4}{2}$ 1857, gift $\frac{30}{4}$ 1833 med Oluf Johnsen Svanaasen.
 2. Størk Glad, f. $\frac{8}{6}$ 1797 og $\dagger \frac{22}{10}$ 1859, privatlærer og magasinforvalter, paa Damhagen; gift $\frac{11}{11}$ 1825 med Eli Embretsdtr. Sveen, f. $\frac{3}{4}$ 1800 og $\dagger \frac{1}{3}$ 1883. Ni børn, af hvilke Carl Glad $\dagger \frac{20}{8}$ 1897 som formuende landhandler paa Rena.
 3. Birgitte Glad, db. $\frac{26}{3}$ 1803 og begr. $\frac{10}{7}$ 1874, gift $\frac{30}{12}$ 1828 med Ole Trondsen Søbak, bosat i Eidskogen.
 4. Wilhelm Christopher Glad, f. $\frac{26}{5}$ 1807, vistnok gift $\frac{28}{3}$ 1826 i Hole med Marie Alfsdtr. Bønsnes.
- e. Størk Størksen Glad, db. $\frac{11}{1}$ 1767 og $\dagger \frac{20}{4}$ 1809 i Værdalen, som kaptein og chef for Snaasen'ske skiløberkompani; ugift. Havde med kusinen Karen Elisabeth Glad paa Rogstad en uægte datter Karen Thorine «Strand», db. $\frac{31}{8}$ 1789 og gift $\frac{2}{11}$ 1815 med Ole Olsen Sætre.
- f. Birthe Marie Glad, db. $\frac{21}{1}$ 1771 og $\dagger \frac{21}{12}$ 1816, gift $\frac{20}{1}$ 1792 med skomager Tollef Olsen Lille-Grindalen, se s. 234.
- g. Ingeborg Glad, db. $\frac{25}{9}$ 1791 og $\dagger \frac{31}{7}$ 1840 i Aamot, gift $\frac{31}{10}$ 1815 med Peder Larsen Blikberget af Aamot.
- h. Christopher Glad, ældste søn, db. $\frac{30}{8}$ 1757 og $\dagger \frac{27}{7}$ 1837, sergent, tømmmermerker for Collett & Søn i Chr.ia og bosat paa Grundset markedsplads [«Pladsen»]. Gift $\frac{28}{12}$ 1786 med Mette Gurine Petersdtr., db. $\frac{13}{11}$ 1763 og $\dagger \frac{17}{8}$ 1860, uægte dtr. af hans farbror ovenn. Johan Peter Glad. Børn [1-4]:
1. Johan Peter Glad, db. $\frac{26}{1}$ 1783 og $\dagger \frac{25}{5}$ 1838, legitimert ved forældrenes senere ægteskab, tømmmermerker paa Lille-Grindalen; gift $\frac{8}{7}$ 1802 med Guri Pedersdtr. Rustad[stuen]. Af deres mange børn, som paa en datter nær opgav brugen af familienavnet Glad, var:
 1. Sille Petersen [Glad], db. $\frac{13}{10}$ 1802 og gift $\frac{27}{10}$ 1824 med Christopher Knutsen Grindalen paa Vestad, og Anne Petersen [Glad], f. $\frac{15}{6}$ 1815 og $\dagger \frac{24}{6}$ 1878, gift $\frac{10}{6}$ 1838 med farver Marqvard Otto Kold paa Lillebakken.
 2. Sille Methea Glad, db. $\frac{2}{11}$ 1788 og $\dagger \frac{3}{3}$ 1864; gift $\frac{9}{4}$ 1818 med jæger Syver Pedersen Herstad.
 3. Berte Glad, db. $\frac{3}{4}$ 1791 og $\dagger \frac{6}{12}$ 1894, gift $\frac{9}{1}$ 1830 med jæger Erik Mønsen Lundgaard fra Stange.
 4. Methea Glad, db. $\frac{30}{4}$ 1800 og gift $\frac{17}{3}$ 1821 med Ole Pedersen Herstad.

I Rigsarkivet opbevares en samling haandskrevne stamtavler over denne slekt Glad med udførligere data om de yngste generationer, omhyggelig udarbejdet af oberst H. Munthe.

Vestad.

Vestad var en husmandsplads, oprindelig kaldet «Pladsen», under gaarden Grindalen, indtil den ved skjøde thl. $\frac{5}{7}$ 1858 blev solgt til Christopher Knutsen [se s. 367] efter dagen iforveien at være skyldsats for 3 skind. Den kaldes da «Vestad», hvilket navn neppe skriver sig fra at stedet ligger vestenfor Glommen, men derimod som temmelig nyt rimeligvis er et opkaldelsesnavn efter Vestad i Løiten og overført af Engebret Olsen Grindalen, der var indkommet fra dette sogn.

Ved anlægget af Hamar—Elverum'banen 1857—62 udgik fra Vestad endel tomter og smaaeiendomme, som blev bebygget

Bygget 1862.

Fot. af I. Lømo.

Breidablik. Nu tilh. overretssagfører N. R. Heyerdahl.

af jernbanefolk og haandverkere, derefter slog et par forretningsmænd sig ned der, og siden Elverum—Aamot'banen aabnedes i 1871 har bebyggelsen taget rask fart. Paa talrige parceller fra Grindalen og Vestad er fremvoxet en ganske tæt grænd, der i sin helhed indgaar under betegnelsen Vestad, og gjerne, omend urigtig, regnes med til Leiret paa Glommens østside, hvortil en mægtig jernbro fører over. Omkring Elverum jernbanestation ganske nær brohovedet paa Vestad er bebyggelsen tættest.

Af de ældste bebyggelser er «Breidablik», tilhørende Engebret Aakrann, fra 1862, «Broberg» og «Lille Vestad» fra 1863.

Af industrielle anlæg ligger her «Elverum Dampsag og Høvleri». Omkr. 1 km. søndenfor broen ligger Glomdalsmuseet paa typisk østerdalsk skoglænde og med strandlinie til Glommen.

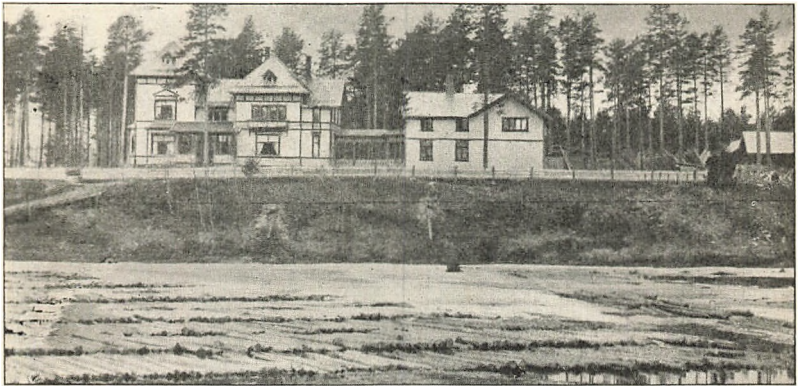
Vestad opføres i matriklen under Grindalen, gaards-nr. 13.

Bygget 1895.

Solheim. Tilh. Engebret Aakrann.

Fot. af I. Lomo.

Bygget 1900.

Borghheim. Tilh. P. A. Grindalen.

Fot. af I. Lomo.

Bygget 1901.

Bakketun. Tilh. O. Bull Aakrann.

Fot. af I. Lomo.

Fortsættes i billedet nedenfor.

Glom-
dals-
museet.

358

Framnes.

Glomstuan.

Tune.

Nymoen. Heramb. Nystad. Talhak.

Nygaard.

Bjørnstad.

Sole.

Utheim.

Strandvold.

VESTAD,

søndenfor broen. Sett fra Gaarder.

[Fot. af I. Lomo].

Fortsat fra billedet ovenfor.

Solheim. Fresvold.
Austad.

Vesthy.

Jernbane-
station.

Torsbø.
Broberg.

Vester.

Solheim.

Borghheim.

VESTAD,

ved og nordenfor broen. Seet fra Gaarder.

[Fot. af I. Lomo].

Grindalen.

Grindalen var i 1590'aarene Vesterhaug'folkets odel, og det er sandsynlig at gaarden oprindelig er udgaet fra Vesterhaug. Sit navn, hvis første led kommer af: grind c : grind, kan den have faaet af at her gik indgjærdet vei med grindled ned til sundstedet ved Glommen. At Grindalen sammen med Grindhagen paa Glommens østside oprindelig kan have udgjort en gaard «Grinder» er udelukket, fordi Grindhagen var et jorde under Gaarder helt til 1691. Navnet skrives i 1593: Grindallen, i 1604: Grindall, i 1667: Grindahlen og i 1723: Grindalen. Den formaaende bonde paa Vesterhaug, Ole Haug, var odelseier af ødegaarden Grindalen med aarlig skyld 1 hud i 1590'aarene

Flomstøtten.

Vei ned til sundstedet.

Fot. af I. Lomo.

Grindalen, seet fra sydost. 1906.

og efterfulgtes først af sin søn Bjørn Haug, derpaa af dennes bror Hans Olsen, som forøvrig drev som leilænding paa Aarnes, og svogre Helge Løset i Aamot og Amund Nordre Ljømo; sidstnævnte fik en liden anpart, *Lille-Grindalen*, som efter ham tilfaldt sønnen Peder Amundsen Sørperud og siden blev et særskilt brug i Grindalen. Saavel Hans Olsen Aarnes som Helge Løset og efter ham sønnen Engebret Løset og sønnesønnen Helge Løset bortfæstede Grindalen til leilændinger, og det samme blev tilfældet, da sorenskriver Liv Borch overtog gaarden som brugeligt pant i 1668. Den havde da, ifl. matriklen 1667, en besætning paa 1 hest og 10 stk. fæ og udsæd af 6 td. korn; «voxer ingen humle, ringe skog til ildebrand» [c : brændevæd].

I 1685 blev Grindalen som Liv Borchs øvrige eiendomme

beslaglagt af hans kautionister og udlagdes til assessor Anders Simonsen, fra hvem den kom til svigersønnen tolder i Drammen Henrik Lachman, der ved mageskifte thl. $\frac{24}{11}$ 1707 overdrog Grindalen i bytte med gaarden Hannestad i Ullensaker til generalmajor og chef for Søndentjeldske inf.regiment Hans Ernst von Tritzschler, en sachsisk adelsmand, der eiede Tomb herregaard i Smaalenene og paa denne tid var gift med en søster af den under Bjølset afbildede Karen Toller. Efter v. Tritzschlers død i 1718 solgte boet Grindalen for 68 rdl. ved skjøde thl. $\frac{17}{3}$ 1719 til Willum Jørgensen Løgting, der tidligere havde været generalens «tjener» og indehavt en lav underofficersgrad, men nu stadig tituleres «monsieur» — formodentlig af respekt for hans salig herre og neppe af hensyn til hans egne kvalifikationer, for den gode «monsieur» blev ved thinget $\frac{16}{11}$ 1702 trukket til ansvar for leiermaal og havde da «ikke det ringeste» at bøde med. Senere blev han endog «den agtbare og velfornemme mand», men da havde han rigtignok giftet sig med Dorthe Marie Hals, en datter af den velstaaende kaptein Knut Hals paa Aaset i Aamot, og saaledes faaet «fornemme» forbindelser; selv skrev han sig fra Kongsvinger, hvor faderen var bager.

I matriklen af 1723 beskrives Grindalen saaledes: i sollien letvunden, jordarten temmelig, dog noget frostlændt. Skog til brændeved, gjærdefang og lidt til sagtømmer, sæter med slet havn og slaatter paa 2 læs hø. Besætningen var 1 hest, 8 kjør, 6 faar og 6 gjeder, udsæden $1\frac{1}{2}$ td. byg, 4 td. blandkorn og 5 td. havre, høvlingen 10 læs. Tre aar senere afgang Willum Løgting ved døden, og Grindalen med *Lille-Grindalen*, som han havde tilkjøbt i 1709, blev ved det $\frac{18}{9}$ 1726 afholdte skifte værdsat til 150 rdl. Eiendommen Østby [Horndalen] i Nordre skogbygd paa 3 skinds skyld, som han havde kjøbt i 1711, taxertes til 90 rdl., og aktiverne løb ialt op til 517 rdl., men herfra gik en gjeld paa hele 492, saa der blev kun 25 rdl. i behold til enken og tre børn. Eiendommen blev udlagt til kreditorerne, men da enken i 1727 indgik nyt ægteskab med Christopher Glad, indløste han Grindalen s. a. og i 1729 ogsaa Østby.

Christopher Glad, søn af Størk Glad paa Terningen, havde 19 aar gl. i 1721 begyndt sin tjeneste i Østerdalske kompani af 1ste Oplandske regiment, var nu sergeant og blev i 1733 fanejunker. Under $\frac{2}{8}$ 1743 blev Glad secondløjtnant i samme

kompani, befordres $13/8$ 1747 til premierløjtnant ved Hof'ske komp. af Skiløberne og fik $16/2$ 1757 kapteins karakter, men vedblev at tjenstgjøre som løjtnant ved kompaniet, indtil han $4/12$ 1765 fik afsked med 80 rdl. i pension. Samme aar døde hans hustru og ved skiftet efter hende $26/9$ 1767 blev Grindalen værdsat til 1000 rdl. og Østby til 500. Disse summer var ogsaa boets samlede aktiver og tillige netto formue, da ingen gjeld fandtes. Under $27/3$ 1775 overdrog kaptein Glad Grindalen ved kontrakt thl. $24/8$ s. a. til sin hustrus søn af første ægteskab sergeant Knut Løgting for 736 rdl. og tredie'parten af aarets avling samt mod ret til at holde 4 kjør og 4 faar paa gaardens foder, men allerede $4/5$ 1775 transporterte den nye eier gaarden paa samme vilkaar til sin svigersøn Erik Taraldsen Væringsaasen, og da han tiltraadte, var den gamle kaptein afgaaet ved døden. Ved det paafølgende skifte udbragtes Glads bo til 1227 rdl., hvoraf de 423 faldt paa bortsolgt løsøre; gjeld og udgifter androg til 114, saa der blev 1113 rdl. tilovers.

Erik Taraldsen frasolgte *Lille-Grindalen* og sæteren Kalbrenna ved skjøde thl. $12/2$ 1778 til sin bror Peder Taraldsen¹ for 398 rdl., en forretning, hvorved det lykkedes ham at bevare sin solvens, da boet blev opgjort ved skiftet efter hans første hustru $17/10$ 1777. Med en taxt paa Grindalen af 700 rdl. androg nemlig hans samlede aktiver til 1013 rdl., medens gjelden løb op i 655, hvorved der kun blev 358 rdl. tilbage. Han vedblev at bruge Grindalen til 1792, da sønnen Knut Løgting Eriksen overtog gaarden ved skjøde af $3/2$ d. a., og nød siden føderaad til sin død i 1810.

Den unge Knut lod sig indrullere som skiløber i 1793, men blev $16/11$ 1796 atter dimittert for istedet at blive færgemand ved Grindalssundet og derved tjene en ekstraskilling til hjælp ved gaardsbruget. Kun gennem de trangeste kaar og allehaande vanskeligheder sled han sig igjennem trængselsaarene omkr. 1814,

¹ *Lille-Grindalen*, løbe-nr. 37, blev af Peder Taraldsen i 1801 solgt med alt løsøre til Johan Peter Glad [af Terningen] for 799 rdl. Fra ham kom gaardparten i 1826 for 600 rdl. til Ole Øvergaard af Gaarder, hvis enke frasolgte Kalbrenna til Peder Helgesen Væringsaasen i 1838, hvorefter *Lille-Grindalen* ved skifte i Øvergaard og hustrus bo 1845 blev tillodt svigersønnen Morten Reiersen. Dennes søn Ove Mortensen overtog eiendommen i 1878.

i haab om bedre tider. Da de kom, var imidlertid gjelden øget saa paa, at han maatte gaa til frasalg af parceller for at faa den værste fra sig. Ved skjøder thl. $^{11}/_{12}$ 1820 afhændede han pladsen *Midtskogbakken* paa $^{1}/_{4}$ skinds skyld for 180 spd. til Anders Gundersen, der tidligere havde siddet der som husmand, og pladsen *Midtskogsveen* [*Sveen*] ligeledes paa $^{1}/_{4}$ skind for 100 spd. til garver John Skaug, der bortsatte den som husmandsplads til den tidligere fæster Morten Andersen. I 1827, ved skjøde thl. $^{11}/_{6}$, solgte han endnu et jordstykke, *Skjærstad*, paa $^{1}/_{8}$ skind for 26 spd. til Hans Olsen¹, men hjælpen blev liden og i 1829 maatte han opgive sit bo. Grindalen kom da under auktionshammeren og blev med sundsted og redskab kjøbt for 1706 spd. ved skjøde thl. $^{18}/_{8}$ 1829 af skolelærer i Løiten Engebret Olsen Kolset, der i 1831 tilflyttede gaarden og fik færgeprivilegiet $^{18}/_{9}$ 1836. Af ham blev pladsen *Vestad* med huse, skogstykke ved Terningaa'oset samt en [senere, i 1879,

Engebret Olsens hustru
Johanne Ilseng.

¹ Pladsene paa Midtskogen, mellem Vestad og Løiten, blev i løbet af 1800'tallet brugt og beboet af en familie, der oprindelig skrev sig fra Kongsvinger:

Hans Hansen Vinger, f. 1715 paa Kongsvinger og † $^{10}/_{6}$ 1783, bygslede og bebyggede Nedre Skjærhækken under Grindalen; gift $^{15}/_{11}$ 1765 med Kari Olsdr. Finstad, f. 1719 og begr. $^{22}/_{1}$ 1809. Deres eneste barn:

Ole Hansen, db. $^{25}/_{8}$ 1768, en dygtig gjørtler paa Skjærbakken, støbte Kongsvinger kirkes klokke, blev gift $^{12}/_{11}$ 1795 med Birthe Andersdr. Nielsen Østre Grindalsstøen, db. $^{30}/_{1}$ 1774, og havde tre sønner og fem døtre, alle paa en datter nær bosatte paa Midtskogen:

a. Hans Olsen, db. $^{12}/_{2}$ 1797, kjøbte Skjærstad i 1827.

b. Siri Olsdr., db. $^{28}/_{12}$ 1799, og † $^{20}/_{11}$ 1889, selveier paa Terningen; gift $^{20}/_{10}$ 1824 med garver Christen Pedersen Bruun paa Terningen, † $^{22}/_{2}$ 1849, 61 aar gl. Deres sønner var Peder Bruun, f. $^{11}/_{6}$ 1825, og Oluf Bruun, garver paa Terningen, f. $^{9}/_{4}$ 1828.

c. Kari Olsdr., db. $^{25}/_{7}$ 1802, kjøbte Midtskogsveen i 1846.

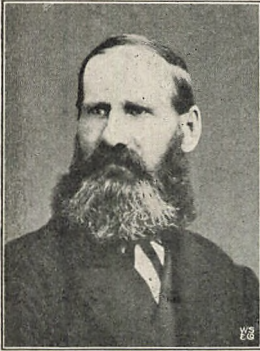
d. Marthe Olsdr., db. $^{18}/_{11}$ 1804, brugte Midtskogløkken; ugift.

e. Anders Olsen, f. $^{27}/_{7}$ 1807, brugte Skjærbakken, støbte næsten alle bygdens madklokker.

f., g. Birthe Olsdr. f. $^{28}/_{6}$ 1810 og Gurine f. $^{6}/_{1}$ 1813.

h. Ove Olsen, f. $^{14}/_{11}$ 1815, kjøbte Midtskogbakken i 1845.

frafaldt] havneret med skyld 3 sk. frasolgt til Christopher Knut- sen ved skjøde thl. $\frac{5}{7}$ 1838, og i 1858 og 1860 foregik en del grundafstaaelser til den nye jernbane; forøvrig blev Engebret siddende med Grindalen til 1861, da han ved skjøde thl. $\frac{1}{6}$ overdrog gaarden til sin svigersøn Amund Pedersen Rog- stad af Løiten.

Amund Rogstad
og hustru

Birthe Engebretsdatter.

Efter i 1865 at have afhændet nogle smaa parceller til byggetomter solgte Amund ved skjøde thl. $\frac{2}{9}$ 1878 skog- stykket *Terningmoen* paa 671,1 maal til Armédepartementet for kr. 10 737,60; det blev skyldsats $\frac{25}{11}$ s. a. for 1 ort 13 sk., fraskilt Grindalen og indrettet til exerce- plads for Østerdalens bataljoner. I 1898 trak Amund sig helt tilbage fra aktiv del i jordbruget og solgte Grindalen samt et brug Storengen under gaarden Sæte- ren ved skjøde thl. $\frac{2}{10}$ s. a. for tils. 80 000 kr. og føderaad til sin ældste søn Engebret Grindalen. Denne duelige gaardbruger erhvervede sig ved sin solide karakter og forretningsdygtighed megen anseelse og udviklede under sine mange gjøremaal i kommunens tjeneste en be- tydelig arbejdskraft. Som ordfører i fattig- styret, formand i Samlaget og som vice- ordfører har E. A. Grindalen gjort meget arbeide og godt arbeide, og i alle de tillidshverv, han indehavde, gjorde hans

klare og praktiske forstand sig altid gjældende. De færreste anede vel, at han ogsaa gjemte en lyrisk streng; men ved hjemmets stille arne kunde han lytte til dens dæmpede tone og de vers, han da skrev, røber et i sit inderste varmtfølende menneske.

E. A. Grindalen afgik ved døden i 1911 og gaarden drives af enken.

Vaanningen paa Grindalen blev opført i 1830 delvis af den i samme aar nedrevne gamle hovedbygning paa Prestegaarden;

«Oppebygningen» eller «Bedstemørsbygningen» med bagerstuen og et par andre huse er af ældre dato.

Grindalen, gl. matr.-nr. 64, løbe-nr. 36, er nu gaards-nr. 13, brugs-nr. 1 med skyld 15 mk. 20 øre. — Forøvrig bestaar gaarden af 65 brugsnumere, hvoraf nr. 13 Terningmoen med skyld 1 mk. 75 øre og nr. 18 Lille-Grindalen med 1 mk. 87 øre. I den sidste menneskealder har der paa de udgaaede parceller omkring Elverum jernbanestation reist sig en ganske tæt bebyggelse, som i daglig tale gaar under fællesnavnet *Vestad*; herom se s. 356.

E. A. Grindalen.

Saa vel i Vesterhaug-folkets tid som senere under Liv Borch, Lachman og Tritschler blev Grindalen bortfæstet til leilændinger, der samtidig var sundmænd og besørgede færgetjeneste over Glommen ved det forholdsvis smale Grindalssund. Gyldenløvefeiden og senere anlægget af Christiansfeld fæstning medførte bestemte anordninger med hensyn til den «sundtold», som sundmanden oppebar af gaardbrugerne for at holde baad og færger i forsvarlig stand og som fra gammel tid havde været afhængig af almuens vilkaarlige forgodtbefindende, men fra 1693 blev udlignet paa gaardene. Dette skede efter andragende til statholderen fra den daværende leilænding og sundmand Jens Tronsen Grindalen, en karl, hvis kraftige næver ikke sjelden bragte folk til at beklage sig over en slem medfart, og med en mund, som stundom var grovere end øvrigheden fandt passende. Da han saaledes havde skjældt Amund Sørperuds søster ud for «den sacramentische taske» og kaldet Rønnaug Løvberget for noget endnu værre, var det mere end taales kunde; han maatte for retten $18/9$ 1685 og give dem fuld opreisning.

Fra 1719, da Grindalen blev selveiergaard, har gaardbrugerne stadig været «sundmand», og ved kgl. reskr. af $1/4$ 1803 indrettedes Grindalssundet som privilegert færgested.

I 1790 opstilledes den høie støtte af Gjellebækmarmor, som fremdeles har sin plads ved sundstedet, med vandstandsmerker for de store flomme. De to ældste merker, fra 1773 og 1789,

er overført fra den gamle i 1830 nedrevne vaaning paa Grindalen, paa hvis grundmur de stod afsat.

Kort ættetavle vedk. Grindalen.

Willum Jørgensen Løgting, gaardbruger paa Grindalen, f. ca. 1680 og † 1726, søn af bager Jørgen Mortensen Løgting ved Kongsvinger fæstning. Gift 1710 med Dorthe Marie Hals, f. ca. 1692 og begr. $14/5$ 1767, [se Rustad]; hun blev gift 2den gang 1727 med kaptein Christopher Størksen Glad, se Terningen, men havde kun børn med Løgting [A–C]:

A. Sille Methea Løgting, f. 1711 og begr. $20/7$ 1787, gift $22/8$ 1730 med Povl Glad, se Terningen, og derpaa $29/12$ 1760 med Christen Bertelsen Skavhaugen paa Terningen.

B. Knut Jørgen Løgting, f. 1720 og begr. $12/3$ 1777, sergeant og gaardbruger paa Grindalen; gift ca. 1745 med Anne Pedersdr. Herstad, f. 1720 og begr. $30/10$ 1791. To børn [1–2]:

1. Christine Marie Løgting, f. 1746 og † $31/7$ 1777, gift $26/1$ 1769 med gaardbruger paa Grindalen Erik Taraldsen Væringsaasen.

2. Pernille Dorothea Løgting, † $5/3$ 1773, ugift, havde med kaptein Hans Christian Voigt en uægte søn Wilhelm Christian db. $20/2$ 1773.

C. Ole Løgting, f. 1722 og begr. $6/11$ 1768, løjtnant ved Skiløberne; gift $18/5$ 1752 med Siri Gulbrandsdr. Gobakken. Af deres børn var [1–2]:

1. Gulbrand Løgting, db. $21/2$ 1768 og gift $1/4$ 1796 med Ragnhild Olsdr.

2. Wilhelm Christopher Løgting, ældste søn, db. $29/5$ 1763 og † $21/12$ 1840, husmand paa Hanstad; gift $30/7$ 1787 med Maren Sophie Larsdr. Rasch, prestedatter fra Urskog, hvor f. $25/12$ 1764, begr. $18/5$ 1841; af deres børn var [a–d]:

a. Ole Wilhelm Løgting, db. $6/6$ 1790 og † $1/4$ 1867 i Leiret.

b. Karen Sophie Løgting, db. $9/2$ 1796 og gift $7/11$ 1823 med Ole Tollefsen Lille-Grindalen.

c. Lars Rasch, antog moderens slegtsnavn, db. $29/1$ 1797 og † $29/12$ 1849 paa Hanstad, overjæger; gift $28/6$ 1821 med Birthe Knutsdr. Løgting, se ndr. Fra disse stammer en i Elverum fremdeles levende familie Rasch.

d. Wilhelm Christopher Løgting, db. $17/6$ 1804 og † $10/7$ 1856 paa Hanstad.

Erik Taraldsen, f. $22/12$ 1739 paa Væringsaasen, gaardbruger paa Grindalen, † $7/5$ 1810, var søn af Tarald Eriksen Væringsaasen og bror af Peder Taraldsen Lille-Grindalen [se Terningen]. Gift først $20/1$ 1769 med ovenn. Christine Marie Løgting og derpaa $15/4$ 1779 med Sille Methea Glad af Terningen. Af hans børn var [1–6]:

1. Knut Løgting Eriksen, db. $10/11$ 1771 og † $11/10$ 1854, gaardbruger paa Grindalen; gift $9/1$ 1793 med Birthe Larsdr. Strand. Børn [a–d]:

- a. Christopher Knutsen, db. $^{12}/_{10}$ 1794 og \dagger $^{9}/_{8}$ 1875, bruger paa Vestad; gift $^{22}/_{10}$ 1824 med Sille Petersen Glad [Terningen].
 - b. Knut Knutsen paa Gravningen, db. $^{15}/_{11}$ 1797 og \dagger $^{4}/_{7}$ 1874 i Chr.ia, skiløber.
 - c. Erik Knutsen, db. $^{13}/_{5}$ 1799 og \dagger $^{10}/_{3}$ 1822, overjæger.
 - d. Birthe Knutsdtr., db. $^{19}/_{12}$ 1801 og gift $^{28}/_{10}$ 1821 med overjæger Lars Rasch, se s. 366.
2. Christine Marie Eriksdtr. db. $^{9}/_{11}$ 1781 og gift $^{28}/_{12}$ 1807 med Christen Christensen Svartbækken.
 3. Anne Sophie Eriksdtr., db. $^{10}/_{11}$ 1783 og gift $^{10}/_{10}$ 1819 med Halvor Berger- sen Grundset.
 4. Størk Glad Eriksen, db. $^{25}/_{3}$ 1787 og \dagger $^{21}/_{12}$ 1849 paa Sagstuen; gift 1815 med Martha Embretsdtr. Lindberget.
 5. Tollef Eriksen, db. $^{18}/_{10}$ 1789 og gift $^{16}/_{11}$ 1816 med Kari Marcusdtr. Toverud fra Hof.
 6. Sille Methea Eriksdtr., db. $^{29}/_{3}$ 1795 og gift $^{27}/_{12}$ 1820 med Arne Arnesen Blikberget.

Engebret Olsen, f. $^{25}/_{12}$ 1793 paa Kolset i Løiten, gaardbruger paa Grindalen, flyttede til Elverum i 1831 og \dagger $^{9}/_{9}$ 1861 [søn af gaardbruger Ole Eriksen Kolset og Inger Engebretsdtr. Benningstad, der blev viede $^{28}/_{10}$ 1785 i Løiten]. Gift $^{6}/_{4}$ 1830 i Løiten med Johanne Ilseng, f. $^{12}/_{1}$ 1805 i Løiten og \dagger $^{27}/_{5}$ 1893, dtr. af Ole Rasmussen Ilseng og Birthe Johnsdtr. Torshov af Vang. Fire børn blev voxne [1-4]:

1. Inger Engebretsdtr., f. $^{14}/_{7}$ 1836 og gift $^{3}/_{4}$ 1857 med Arne Arne- sen Rønaasen paa Forkerud i Grue, hvor f. $^{20}/_{1}$ 1834 og \dagger $^{17}/_{3}$ 1892.
2. Gulbrand Engebretsen, f. $^{27}/_{3}$ 1839 og \dagger $^{19}/_{8}$ 1857, ugift.
3. Kirsti Engebretsdtr., f. $^{12}/_{9}$ 1842 og \dagger $^{1}/_{5}$ 1883 ugift i Chr.ia, begr. i Elverum; legatstifter.
4. Birthe Engebretsdtr., ældst, f. $^{5}/_{2}$ 1832 og gift $^{27}/_{10}$ 1859 med Amund Rogstad, gaardbruger paa Grindalen, f. $^{24}/_{11}$ 1827 paa Rogstad i Løiten, søn af Peder Jørgensen Rogstad og Birthe Pe- dersdtr. Hof. Børn:
 - a. Engebret A. Grindalen, f. $^{27}/_{11}$ 1860 og \dagger $^{14}/_{2}$ 1911, gaardbruger paa Grindalen; gift $^{20}/_{6}$ 1895 i Løiten med Birthe Simensdtr. Rogstad, f. $^{23}/_{7}$ 1863 i Løiten. 4 børn.
 - b. Peder A. Grindalen, f. $^{22}/_{3}$ 1863, disponent for Elverum damp- sag og høvleri; gift $^{16}/_{6}$ 1891 med Minda Sophie Haagensen, s. 35.
 - c. Bertha Grindalen, f. $^{15}/_{3}$ 1869 og gift $^{7}/_{4}$ 1893 med Helge Bern- hard Lundqvist, f. $^{29}/_{12}$ 1865 i Grums i Värmland, skydsholder i Ørbækdalen.
 - d. Gunda Olava Grindalen, f. $^{13}/_{9}$ 1873 og \dagger $^{24}/_{11}$ 1896, gift $^{19}/_{10}$ 1894 med Julius Annexstad, f. $^{28}/_{3}$ 1869 i Stange, bosat paa Toten.

Grundset.

Vel kjendt er gaarden Grundsets navn blevet ved det han- delsstevne, *Grundset marked*, som her blev holdt paa 1600'tallet hver vinter i marts maaned. Selve markedspladsen var da ude

paa isen paa Glommen, kun i det sjeldne tilfælde af utilstrækkelig isstyrke inde paa gaardens grund. Skjønt markedet efter Christiansfjeld fæstnings anlæg blev flyttet ned paa Gaarders grund nordenfor Leiret, har det dog altid beholdt sit oprindelige navn¹.

Gaardnavnets første led er mandsnavnet: Grundi, Grunde, hvilket forøvrig neppe vil findes ofte brugt i Østerdalen, og det andet er: setr, der betyder bosted. Denne sammensætning betegner Grundset som meget gammel bebyggelse, hvad nærmere er forklaret under Bjølset s. 263.

Navnet skrives i 1528: Grundsetther, i 1578: Grønsett, i 1604: Grundbætt, i 1667: Grundsett og i 1723: Grundset, hvilket sidste senere jevnlig har været skrivemaaden. I 1840'aarene blev navnet fiffet op til: Grundseth af en gren af den til gaarden knyttede æt, som siden beholdt denne skrivemaade for familienavnet, uden følge forøvrig.

Første gang gaarden nævnes er i det ofte citerede skatte- mandtal for gjengjerden af Østerdalen af 1528, hvori Olaff Grundsetther opføres kort og godt. Senere kom Grundset vistnok i sin helhed i Oluf Kalips' eie, en nordmand, der i 1550 fik adelsbrev og en tid omkring 1565 endog var kansler, men hvis herkomst ikke sikkert kjendes. Han eiede sædegaarden Thorshof [Thorsø] i Smaalenene og en hel del strøgods, som efter hans død i 1592 for største delen blev brugt uskiftet af enken, hustru Inger Jørgensdatter Litle, og hendes leilændinger og først efter tildels adskillige aars forløb endelig skiftet mellem udarvinger eller solgt til bønder. Dette har ogsaa været tilfældet med Grundset og den herfra udskilte gaard Sæteren, som s. 391 bemærket, thi strax paa 1600'tallet sees fuldgaarden Grundset med sine 4 huders skyld at være gaaet over til Arneberg'folket i Hof i Solør og endnu saa sent som i lensregnskaberne for 1629–32 kaldes Arneberg'ernes eiendom i Grundset for «Kalipsgods».

Allerede længe forinden 1600 bestod imidlertid Grundset af to lige store brug, *Søndre Grundset* og *Nordre Grundset*, hvert paa 2 huder med bygsel, men først fra 1600 af kan de følges hver for sig fra mand til mand, som nedenfor skal meddeles.

¹ Se forøvrig Elverum II under Grundset marked.

Da matrikelopgaverne af 1667 og 1723 imidlertid ikke er specificert for de enkelte brug, men afgives under èt for hele Grundset, vil det være mest praktisk først at meddele disse:

I 1667 var den samlede besætning paa Grundset 5 hester og 40 stk. fæ, udsæden var 24 td. korn, «Galløen» engeslet afkastede 10 læs hø. Gaarden «lider skade af elveflom, naar den opvoxer», havde skog til gaardsnytte og noget sagtømmer samt en bækkervejn. I 1723 beskrives Grundset saaledes: i baglien letvunden, jordarten temmelig god, dog tager skade paa ager og eng af elvflod; besætningen var nu 6 hester, 34 kjør, 22 faar og 16 gjeder, udsæden 4 td. byg, 4 td. blandkorn og 12 td. havre, høavlingen 54 læs. Gaarden havde kvern og sag til husnytte, skog til brændeved, gjærdefang, hustømmer samt lidt sagtømmer; der tilhørte sæter med god havn, slaatter paa 10 læs hø [Galøen] og 2 husmandspladser, som hver saaede 1½ skjæppe blandkorn. — Gaarden var i god hævd, for kommissionen foreslog skylden forhøiet med ikke mindre end 1½ hud, hvad dog blev uden følge.

Søndre Grundset, 2 huder med bygsel, gik fra Oluf Kalips arvinger omkr. 1600 over til Arneberg'ætten i Hof. Arne Arneberg sad med Søndre Grundset og dertil 2 huder i gaarden Arneberg i 1620'aarene. Efter ham fulgte Torsten Arnesen, vistnok hans søn, en formaaende handelsmand i Christiania, der allerede er omtalt under Nordre Houm s. 193, og under disse eiere var Søndre Grundset bortbygset til leilændinger, et forhold, der varede til Søren «Grundset», formodentlig en indflytter¹, kom i besiddelse af gaarden i 1657 og selv overtog driften. Han kom da i strid med de gamle leilændingsfolk om godtgjørelse for rydning og bygning, og ved thinget ²³/₃ og ¹⁰/₉ 1664 fremkommer i den anledning ganske udførlige oplysninger om forholdene paa gaarden:

Fra omtrent 1617 havde Bjørn Øxset brugt Søndre Grundset som leilænding i 40 aar og, som rimelig var, kaldtes han derfor stadig Bjørn Grundset. Han eiede forøvrig en anpart baade i Øxset og i Rustad, var i mange aar lensmand og sad i gode kaar. Da han kom til Søndre Grundset var gaarden

¹ Mon han hed Søren Larsen, fra Sønsterud i Aasnes? ?

«ganske forfalden, men blev af ham ganske opbygget, saa og satte paa øde tomter en stue og en badstue eller tørkehus, et stórhus, to halmskaaler og et stabur. Og ellers brugte til gaarden baade Øxset og Lille-Rustad samt en stund Med-Rustad og derved indført paa gaarden foder og den forbedret». Ved besigtigelse fandt retten, at der «baade af raa rod saa og nogen ringe del af unyttig eng var opryddet aker, paa hvilken kan ansees efter jordens dygtige art og vedhævdhold, fornemmelig og ved indførsel paa gaarden af foder fra andre steder, at kan saaes noget over 2 td. sæd, mens dersom skulde saaes saa tykt som paa andre steder, hvor sandjord er, da paa samme opryddede og optagne ager at kunne saaes henved 4 td. korn. Og er de optagne stykker smuk agerjord 10 stykker».

«Saa findes og opryddet eng sønden gaarden over alt til 4 smaa læs hø, naar er velgroet, eftersom engen ellers er hel skren og mager i sig selv. Hvoraf des vind og stor umage har været des større. Desuden var af sal. Bjørn Grundset forbedret en ø, kaldes Galøen, saa der i begyndelsen fikkes 10 eller 12 læs, men nu 20 læs hø og, naar er vel voxen, mere. Bjørn havde holdt gaarden ved god fuldkommen hævd, baade med bygning og gjødning, og opført alle husene, som nu findes: stue, fjøs, stald, lade« etc. foruden de paa de øde tomter reiste bygninger, hvilke leilændingerne forlangte erstatning for. Retten fandt dog disse i det hele nødvendige til gaardens drift og Søren slap derfor med at betale 2 rdl., derimod skulde han erstatte rydning og jordveiens forbedring med et aars avling, ansat i penge til 12 rdl. Endelig skulde Søren betale «de glas, som Oluf Bjørnsen [Bjørns søn] har bekostet i den nye stue saa og at forskaffe i stuen saa mange vinduer af glas og saa mange af sjaa, som der var i den gamle stue, da hans far didkom.» Søren havde ellers behandlet den gamle Bjørn meget pyntelig og tilbudt ham og hans hustru Guri Gundersdatter Baanerud at nyde halve gaarden for resten af deres levetid; men Bjørn havde foretrukket at flytte til Rustad og der døde han $\frac{1}{2}$ aar efter og enken 1 aar senere.

Fra 1657 var det saaledes slut med leilændinger paa Søndre Grundset. Hvor længe Søren drev sin gaard kan ikke nøiagtig sees, men omkring aar 1670 maa han være død. Kort efter opføres nemlig Amund Pedersen Sørperud som eier af en

anpart og denne solgte han ved skjøde af $\frac{8}{4}$ 1678, thl. $\frac{5}{5}$ 1682 til Erik Arnesen, der samtidig eiede resten sammen med en søster og snart blev eneeier af hele Søndre Grundset. Da Erik allerede i 1664 som 18'aars gut sees at være bosat hos Søren, er det vel tydelig nok at han har tilhørt familien. Ellers er der ikke stort at sige om ham. Ved thinget $\frac{5}{3}$ 1704 blev han meldt for ulovligt øltapperi og lovede for fremtiden «herfra at entholde sig», og i 1711 er han afgaaet ved døden.

Ved skjøde af $\frac{16}{3}$ 1711 overtog sønnen Jørgen Eriksen Søndre Grundset og blev en meget dygtig gaardbruger. Efter hans initiativ kom det saaledes ved thinget $\frac{20}{7}$ 1720 istand en kontrakt om rette delelinier for skog og udmark mellem Grundset'gaardene og naboerne paa Sæteren, hvilke sidste længe havde klaget over Grundset'mændenes ulovlige hugst og truede med proces.

Ved skjøde thl. $\frac{26}{3}$ 1743 overdrog Jørgen Eriksen halvparten af Søndre Grundset, 1 hud, til sin ældste søn Erik Jørgensen, og kort efter mistede han sin hustru Ragnhild Pedersdatter. Ved det efter hende $\frac{18}{4}$ 1744 afholdte skifte havde gaarden 4 hester, 19 kjør [hvoraf den ene havde det skjønne navn «Rosenøie»], 3 kviger og 1 ox, 20 voxne faar og 20 voxne gjeder, 4 svin og 1 gaas. Boet var rigere paa løsøre end sædvanlig paa gaardene vestenfor Glommen. Af sølv nævnes saaledes et rødt sølvlaaget krus til 7 rdl., et mindre sølvbæger, 9 navnede sølvskeer og 1 forgyldt theske; beholdningen af sengeklæder, kjøkkeninventar og redskab var meget velstandsmæssig, en lænestol og antallet af glasser udenfor det almindelige. Sønnen Jørgen, som var i kondition hos kjøbmand, senere raadmand Jens Jacobsen i Christiania, skrev et næsvist brev til skifteretten og forlangte gaarden til auktion, hvad faderen fandt lidet tiltalende: han agtede at bruge sin halve del uden at oplade sin hovedlod. Boet blev opgjort med 1266 rdl. aktiver og 351 i passiver; netto 915 rdl.

Kort efter indgik Jørgen Eriksen nyt ægteskab med Ole Muruds enke Inger Johnsdatter, der fødte ham en datter, og i 1748 afgik han ved døden vistnok temmelig pludselig, da flere splitter nye klæder og sko blev registrert af skifteretten $\frac{22}{4}$ s. a. Paa sin halvdel i Grundset havde han holdt en besætning paa 1 hest, 10 kjør og 4 kviger, 14 faar, 6 gjeder og 4 svin. Boet blev paa 509 rdl. efterat børnenes indestaaende arvemidler 323

var fratrukket aktiverne 832 rdl. Ved skjøde fra medarvingerne af $^{26}/_9$, thl. $^{27}/_{11}$, 1750 overtog sønnen Erik Jørgensen faderens halvdel i Grundset for 390 rdl. og da han, som ovenfor nævnt, havde faaet den anden halvdel i 1743, blev han nu eier af hele Søndre Grundset, om end kun for en kort tid af 6 uger.

Ved skjøde af $^6/_{11}$, thl. $^{27}/_{11}$ 1750 solgte han nemlig den af faderen brugte halvdel paa 1 hud med halvparten af gaardens husbygninger og en halvpart i sag- og kvernbruget for 600 rdl. til sin yngste bror Hans Jørgensen. Dermed fremkom bruget «Østre Grundset». Selv beholdt Erik Jørgensen den anden halvdel paa 1 hud, som han havde drevet fra 1743, «Vestre Grundset».

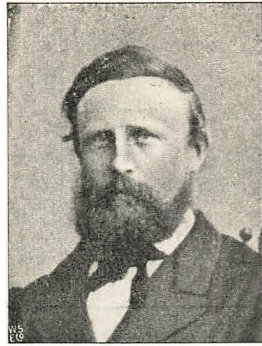

Indkjørselen gennem pileallé, fra vest. Den gamle vaaning.
Østre Grundset.

Østre Grundset, 1 hud med bygsel, brugte Hans Jørgensen i fred og ro til 1762. Da blev han udsagt paa odel af Ole Pedersen paa Vestre Grundset, der nylig var bleven gift med Erik Jørgensens datter og $^{22}/_{11}$ lagde løsningssummen 600 rdl. paa bordet. Han fandt dog strax efter «at det i disse tider var vanskelig og bekostelig at faa drevet store gaardes brug vel og som det sig bør, da man neppe til de mindre gaardebrugs drift kan faa de høist fornødne tjenestefolk»; han maatte desuden bruge laante penge og dertil kom «uleiligheden for Hans Jørgensen at maatte nu i en hast oprykke sit bo og skaffe sig anden bekvem bopæl». Ole bestemte sig derfor til at lade handelen gaa tilbage og det fornødne skjøde blev da thl. $^{26}/_7$ 1763;

Hans Jørgensen fortsatte siden som strævsom og dygtig gaardbruger og tømmermerker paa Østre Grundset til 1790, da han ved skjøde thl. $\frac{7}{2}$ 1791 overlod gaarden til sønnen Peder Hansen Grundset og tog føderaad hos ham; efter oprettelsen af forligelseskommissionerne 1795 blev han 2den forligelseskommissær og nød til sin død i 1815 megen tillid og anseelse.

Den nye eier havde taget faderens gode egenskaber i arv og viste sig tidlig i besiddelse af fremtrædende evner som forretningsmand. I 1802 købte han Bosevjen og brugte denne gaard nærmest som underbrug under Østre Grundset med størsteparten af akerlandet til fodereng; i de følgende aar indkjøbte han flere udmerkede skogteiger i Krokberget, Tørberget, fra Rustad og $\frac{1}{4}$ part paa $6\frac{1}{4}$ skind i skog fra Sjurderud i Vaaler. Han var statsraad Rosenkrantz's tømmermerker og særdeles betroede fuldmægtig ved trælastforretninger i Østerdalen, desuden gjestgiver og en hjælpsom og selskabelig anlagt mand. Hjemmet paa Østre Grundset bar da ogsaa præg af at husbonden færdedes i rummeligere forhold end vanlig var. Det var saaledes udstyret med porcellæn og glastøi, adskilligt sølvtøi, hvoraf 3 dusin sølvspiseskeer og en forgyldt sølvkande paa 112 lod til

Peter Grundseth paa Ous
i Søndre Odalen.

Foged Jørgen Grundseth og hustru
Elisabeth, f. Strand.

Underfoged Halvor Grundseth.

Medlemmer af den gamle
Grundset-æt, se s. 387.

67 spd.; der nævnes to spilleborde, ellers var indboet ganske enkelt, men sengeudstyr, køkkentøj og alskens redskab meget rigeligt. Da han døde i 1817 fik enken uskiftebevilling og boet kom først under skifte $\frac{25}{1}$ 1822 og sluttedes $\frac{30}{1}$ 1826. Besætningen var da 2 gamle hester, 18 kjør og 1 ox, 21 faar og 1 gjedebuk, 9 høns. Løsøret indbragte 988 spd., Grundset «med særdeles gode huse» og Bosevjen værdsattes til henholdsvis 2600 og 1500 spd., men blev overdraget sønnen Hans

Til venstre vaaning paa Vestre Grundset
og Grundset jernbanestation.

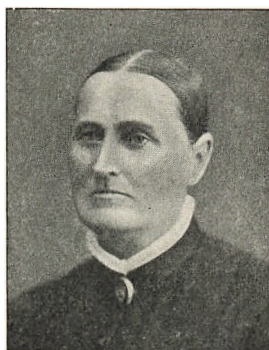
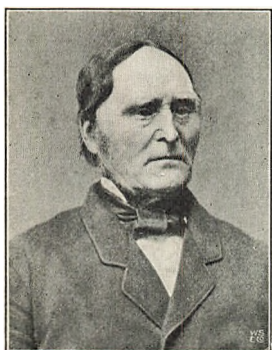
I forgr. en svær birk.

Østre Grundset. Seet fra sydost.

Grundseth for tils. 3564 og føderaad til enken. I det hele lød aktiverne paa 8238 spd., hvorfra gik passiver paa 5398 spd., hvoraf gjeldsposter paa smaabeløb og optil 660 spd.; tilovers blev da 2840 spd. Han maa saaledes have forstaaet at ride stormen i 1813 og 1814 med pengekrise og dyrtid ganske godt af.

Sønnen Hans Grundseth overtog som nævnt Østre Grundset med Østby og Bosevjen $\frac{30}{1}$ 1828 og indtraadte i sin fars stilling hos Rosenkrantz. Ogsaa han var en duelig forretningsmand og strævsom gaardbruger, spekulativ og med mange

jern i ilden; fungerte bl. a. ogsaa som postaabner. Ved auktions-
skjøde thl. $11/12$ 1834 kjøbte han $1/3$ 'parten af Nordre Grundset
[uden skog] efter Embret Børresen og var stadig paa færde med
gaard- og skoghandler. Hvad han havde i faste eiendomme
var værdier nok under normale handelsforhold, men da krisen
i 1840'aarene indtraadte og lammede omsætningen, kunde han
ikke skaffe rede penge til indfrielse af sine forpligtelser. Han
blev, som det almindelig fortæltes, insufficient paa 100 spd. og
overleverte sit bo til skifteretten $18/10$ 1848. Først $31/3$ 1851
blev det endelig afviklet og sluttet med aktiver paa 7900 spd.
og passiver paa 5696 spd., altsaa et overskud af 2204 spd.

Martinus Løken og hustru Agnete Bjørge.

Foruden indestaaende arvemidler bestod gjelden af en række
mindre poster og ingen over 800 spd. Løsøret indbragte 1706
spd. og bar præget af større komfort end vanlig; der opføres
saaledes et pianoforte, sølvbeslagne merskumspiber, porcellæn
og glastøi. Gaardens besætning var 4 brune hester, 21 kjø
og 2 oxer, 16 faar og 17 gjeder, 3 voxne og 3 ung-svin. Ved
auktion $16/4$ 1849 blev de faste eiendomme bortsolgt: Østre
Grundset for 2860, Bosevjen for 600, anparten i Nordre Grundset
for 1105 og Horndalsengen for 300 spd. Føderaad for Hans
Grundseth og hustru blev paaheftet Østre Grundset og her døde
de i høi alder, hun i 1868 og han i 1870.

Den mand, der ved auktionen i 1849 kjøbte Østre Grundset
og anparten i Nordre Grundset, var Martinus Løken, anden
søn af Peder Christensen Løken [se ættetavle s. 152]. Skjøderne
blev thl. $11/12$ 1852, efterat skylddelingsforretning paa Nordre

Grundset var afholdt $\frac{28}{5}$ 1850. Den nye eier havde efter afsluttet skolegang nydt privatundervisning og faaet sin praktiske uddannelse hjemme paa Løken, hvor han maatte begynde som gjætergut paa sæteren i Borgaasen og senere deltage i alle arbejder paa gaarden og i skogen. Som ivrig, dygtig og energisk gaardbruger paa Østre Grundset arbeidede han sig op til velstand. Særlig i aarene 1862—72, da jernbanen fra Hamar havde sit endepunkt paa Grundset, var her adskillig liv og rørelse.

I 1890 overtog sønnen Anton Løken sin fars eiendom. Han er cand. real. fra 1884, blev s. a. lærer ved Christiania kathedralskole, i 1885 ved Christiania borger- og realskole. I

Vestre Grundset, 1910.

Efter fot. af I. Lømo.

Elverum har han 1891—94 været bestyrer af en privat middelskole, der fik examensret i 1892, og senere af den kommunale høiere almenskole fra dennes oprettelse i 1894; overlærer 1898.

Den gamle vaaning, som sees paa billedet s. 372, skal oprindeligt have været en østerdalsstue fra sidste del af 1600'tallet, der senere flere gange er om- og paabygget; i 1830'aarene blev den saaledes totalt forandret af Hans Grundseth. Den nuværende store hovedbygning blev opført omkr. 1863. En mindre vaaning blev nedrevet og solgt til Hamar i 1871.

Østre Grundset, løbe-nr. 38 af gl. matr.-nr. 13, er nu gaards.-nr. 14 brugs.-nr. 1 med skyld 22 mk. 63 øre.

Vestre Grundset, i hud med bygsel, vedblev Erik Jørgensen at bruge til 1761, da han ved skjøde af $\frac{25}{9}$ d. a., thl. $\frac{15}{3}$ 1762, solgte eiendommen til sin datter Ragnhilds trolovede og senere

ægtesfælle Ole Pedersen Finstad for 600 rdl. og føderaad. Kort efter lod Erik sit bo skifte. En gammel muset hest kom op i 4 rdl., 5 kjøer til 4 à 5 rdl., ellers var der 4 kviger, 13 gjeder, 6 faar samt 1 purke til 2 rdl. Indboet var jevnt og godt uden særligt velstandspræg; der nævnes af løsøre en liden punschbolle af blaåt og hvidt stentøi, et stueur til 11 rdl. og endel religiøse bøger som Dorothea Engelbrecktsdatters Sangoffer, «Det Aandelige Herbarium» og «Livets aandelige Paaskelilier». Hele boet blev paa 279 rdl. efter fradrag af 35 rdl. i udgifter.

Ved Ole Pedersens død i 1783 fik enken uskiftebevilling og brugte Vestre Grundset til 1791. Ved skjøde thl. $\frac{6}{2}$ 1792 solgte hun gaarden tilligemed Østby for 1200 rdl. og føderaad til sin søn Peder Olsen, der ligeledes kjøbte løsøret for 500. Allerede fem aar efter afgik Peder ved døden og hans barnløse enke Kari Dahl solgte eiendommen til hans yngre bror Erik Olsen ved skjøde thl. $\frac{6}{2}$ 1797. Krisen i 1813 og de følgende dyrtidsaar bragte den nye eier vanskeligheder, som han sent kunde overvinde. Skjønt han i 1825 gjorde en fordelagtig handel ved at underlægge sig $\frac{1}{3}$ parten af Nordre Grundset skog, befandt hans økonomi sig længe i en miserabel forfatning og først i 30'aarene indtraadte gunstigere forhold. Ved skjøde

thl. $\frac{12}{6}$ 1841 solgte han sine eiendomme til sønnen Amund Eriksen, der ved auktionsskjøde thl. $\frac{11}{12}$ 1834 havde kjøbt en halvpart i Nordre Grundset [uden skog] efter Embret Børresen. Disse eiendomme overdrog han dog allerede ved skjøde thl. $\frac{11}{12}$ 1845 til sin svoger, lensmand i Rendalen Niels Høegh Blütecher, en prestesøn fra Tønset, der nu bosatte sig paa Vestre Grundset og drev sit gaardsbrug til 1857, da han flyttede til Søbak. Ved skjøde thl. $\frac{7}{7}$ 1857 solgte Blütecher sine eien-

Niels Høegh Blütecher
og hustru

Ragnhild Grundset.

domme til en udenbygds mand, Anders Thoresen Bergsund¹ fra Norderhov, derefter kom de til dennes bror Rasmus Bergsund, og ved tvangsauktion i denne mands konkursbo ¹⁸/₁₂ 1865 blev de sluttelig kjøbt af gaardbruger Ole Eriksen Brevig² fra Nordre Osen i Aamot, som ²³/₉ 1885 overdrog dem til sin søn, den nuværende gaardbruger Martinus Brevig.

Den ældste vaaning paa Vestre Grundset er opført i 1868, den nye i 1891.

Vestre Grundset, løbe-nr. 39 af gl. matr.-nr. 13, er nu gaards-nr. 14 brugs-nr. 2 med skyld 18 mk. 93 øre.

Nordre Grundset, 2 huder med bygsel, kom ved aar 1600 fra Oluf Kalips' arvinger paa den gamle Knut Arneberg i Hof og hans nære frænde Thord Flisnes' hænder, og Knut maa derefter have udløst Thord, for ved sin død omkr. 1620 efterlod han Nordre Grundset og øvrige eiendomme til sine fire sønner: Torsten Knutsen Sorknes i Grue, der er omtalt under Sæteren, Bent Knutsen Kalgaarden, Haagen Knutsen og Ole Knutsen Sætre i Hof. Haagen pantsatte strax sin anpart i Nordre Grundset for 15 rdl. til sine tre brødre, af hvilke Torsten døde kort efter og før 1622. Bent og Ole sad da med gaarden i nogle aar, i hvilke Bent som ældre bror bortbygglede den til leilændinger, saa døde den ugifte Haagen efter at have skjænket broderen Ole Sætre sine eiendele, og Bent Kalgaarden fulgte ham strax efter i graven. Da sluttelig ogsaa Ole vandrede heden i 1634, gav dette signalet til en proces mellem arvingerne, idet

¹ Anders Bergsund, f. 1819, var søn af gaardbruger Thor Rasmussen Nøkleby i Norderhov og der gift ¹⁹/₁₂ 1839 med Marthe Eriksdr. Hen, f. ²⁷/₁₀ 1816.

² Ole Eriksen var f. ⁹/₈ 1810 paa Brevig i N. Osen, hvor han en tid var gaardbruger, og † ⁵/₁ 1896 paa Grundset; hans hustru Marthe Persdr. Fladhagen var f. ²⁴/₁₂ 1815 i Trysil og † ¹²/₁₂ 1891. Af deres ti børn er:

a. Ingeborg Brevig, f. ¹⁷/₉ 1841 og † ¹¹/₁₁ 1875 paa Grundset; gift med

Haagen Walmsneset af Aamot.

b. Per Brevig, f. ¹⁷/₃ 1848, gaardbruger paa Brevig.

c. Ole Brevig, f. ¹³/₁₁ 1850, gaardbruger paa Hestvold i Løiten; gift med Helene Svanaasbakken.

d. Martinus Brevig, f. ⁵/₄ 1853, gaardbruger paa V. Grundset; gift med Petronelle Dahl, s. 348. Af deres syv børn er datteren Marthe Brevig f. ²⁷/₆ 1881 og gift ²³/₆ 1905 med Sigurd Christiansen, f. ³⁰/₆ 1878, gaardbruger paa Nordre Strand, søn af August Christiansen paa Bæk s. 37.

Torsten Sorknes' søn Ole Torstensen krævede Ole Sætres børn, der var bleven begunstigede ved arvefaldet efter farbror Haagen, «for mange aars forfalden 3dieaars'tage af den gaard Grundset». Ved thinget i Hof ¹⁷/₃ 1640 fik han sluttelig rettens medhold, da den pantesum, Haagen Knutsen i sin tid havde modtaget af sine tre brødre, fremdeles stod uafgjort, og han tilkjendtes derfor «3diedelen af al godsets afgaaede rettighed med 3dieaars'tage». Følgen af dette var at Ole Torstensen blev tilbudt tredieparten af pantesummen, men da han nægtede at modtage pengene, seiler der op en ny proces om selve udlodningen af jordegodset, som faar sin afgjørelse ved et forlig paa thinget paa Trongaard i Aasnes ²⁶/₉ 1640. Ved dette blev det af de interesserte parter vedtaget at Torsten Sorknes' børn skal følge i hud i gaarden Gjølstad i Grue, som ligeledes havde tilhørt den gamle Knut Arneberg, medens Bent Kalgaardens og Ole Sætres børn fik fuld eiendomsret til Nordre Grundset.

Allerede omkr. 1645 pantsatte Ole Sætres datter Guri «Sorknes» i hud med bygsel i Nordre Grundset til Grue'presten hr. Lauritz Olufsen Grue og da pantet ikke blev indløst, gik denne andel i gaarden dermed praktisk talt ud af Arneberg'slegten for i nær 100 aar at tilhøre fremmede og først i 1740 at gjenerhverves af bygdens bønder. De enkelte transaktioner under denne lange vandring meddeles nedenfor under [A].

Den anden halve del i Nordre Grundset, ligeledes i hud med bygsel, overtog Bent Kalgaardens søn Halvor Bentsen, der tillige som ældste brors søn havde aasædesretten til hele Nordre Grundset. Denne eiendoms historie meddeles nedenfor under [B].

Saa vel Oluf Kalips som Arneberg'folket havde naturligvis bortsat Nordre Grundset til leilændinger. Fra ¹⁴/₉ 1622 havde saaledes Erik «Grundset» havt bygselseddel fra Bent Kalgaarden og fra ca. 1645 tillige fra Grue'presten. Fra 1659 delte han bygselen paa Bents eiendom med sin søn Haagen Eriksen, og ³/₁₂ 1661 fik han overført Grue'prestens bygselseddel til sin anden søn Halsten Eriksen. Dette leilændingforhold vedvarede til 1664, da flyttede som nedenfor vil meddeles løjtnant Even Halvorsen ind som selveier. Erik døde strax efter gammel og mæt af dage; han var født i 1594.

[A.] Da Guri Sorknes døde uden at gjenløse den til hr. Lauritz Grue pantsatte i huds skyld og hendes arvinger heller ikke gjorde mine til dette, søgte presten i 1664 at tiltvinge sig fuld eiendomsret og forlangte udskiftningsforretning afholdt. Her-

imod protesterte den aasædesberettigede Halvor Bentsens søn løjtnant Even Halvorsen og ved thinget paa Grundset ^{31/10} 1664 fik han rettens medhold, da «hr. Lars som en pantemand ikke ved loven kan ansees mægtig gaardens sønderdeling at paaforde, efterdi det udi sin tid odelsmanden kunde komme til nachdel paa sin aasædes- og besiddelsesret» og «hr. Lars fik nøie sig med at nyde den bygsel og rettighed, som paa hans part kan falde, hvilken Even beretter at ville udgive, saavidt retten kan tilsige». — Sex, otte aar senere transporterete da hr. Lauritz Grue pantet til sin søn vicepastor hr. Oluf Grue og svigersøn, den tidligere foged i Østerdalen Morten Nielsen, hvilke værdige herrer er omtalt s. 97, og af hr. Olufs dødsbo overtog Morten pantet i 1683 for atter at overdrage det til præsident i Christiania, assistentsraad Hans Must, hvis enke bragte det til sin anden ægtefælle biskop Hans Munch, og efter bispens død i 1712 kom det til hendes søn, senere amtmand over Buskerud Just Must og assessor Peter Vogt. Ved skjøde af ^{13/5} 1739 overdrog disse herrer anparten for 250 rdl. til den under Opsal nærmere omtalte dygtige forretningsmand Erik Mogensen i Christiania, der under ^{29/1} 1740 atter solgte den for samme sum til Peder Amundsen Grundset; begge skjøder thl. ^{18/3} 1740.

[B.] Den eiendel i Nordre Grundset paa 1 hud med bygsel og aasædesret, som Bent Kalgaardens søn Halvor Bentsen overtog i 1640'aarene, blev brugt af leilændinger, medens han selv boede paa Sætre i Hof endnu i 1663. I dette aar fremtraadte hans søn Knut Halvorsen Sætre med krav paa at den gamle leilænding Erik Grundset, der med sine to sønner Haagen og Halsten brugte hele Nordre Grundset, skulde fravige til fordel for ham mod at faa sine bygselpenge tilbage, thi han havde i det foregaaende aar overtaget faderens anpart og var selv odelsmand med aasædesret til hele Nordre Grundset. Ved thinget tirsdag efter paaske 1663 «blev til med befundet at Knut selv var gaardløs og husvild og har tjent i kongens tjeneste som soldat i 18 aar, og ingen af Eriks sønner, som gaarden bruger, har nogen tid tjent for soldat, hvorføre han er nærmere sit eget odel at besidde end de, som ere fremmed og ikke har tjent for soldater». Det kom da til forlig, hvorved Knut tilstod leilændingerne den fulde brug for indeværende aar, og for aaret 1664 skulde Knut bruge halvparten ved siden af dem, men saa skulde

leilændingerne ud til faredag mod en rimelig erstatning af bygselen, «og deres gods, som aaboden ikke forbiuder, at rippes».

Inden aaret 1664 var forløbet er Knut imidlertid enten død eller har overdraget sin eiendom i Nordre Grundset til sin yngre, nu 40 aar gamle bror Even Halvorsen, for ved thinget ^{31/10} d. a. er det Even, som i egenskab af eier og aasædesmand protesterer mod det forsøg paa overgreb fra Grue'prestens side, som ovenfor er omtalt. Han var løjtnant «ved de Østerdalske rullerede» og havde saaledes fra geledet svunget sig op til officer, en bedrift, der var al ære værd, men forøvrig langt fra var saa sjelden blandt norske bondegutter, som det i almindelighed er fremholdt; tvertimod vil det ved en nærmere granskning af officerslisterne vise sig, at der var omtrent lige mange officerer af norsk byrd som udlændinge og danske, og at ikke faa af nordmændene var af bondeæt. Løjtnanter havde dengang 3 huders brug fri for skat, og Even nød denne begunstigeelse paa Nordre Grundset til sin død i 1680'aarene, men havde dog havt yderlig vanskelig for at klare sin økonomi og synes neppe at have været nogen duelig jordbruger. Hos præsident Must i Christiania havde han maattet optage laan, og det var en herre, som ikke fór naadig frem mod efterladende debitorer. Hos Evens enke Ellen Grundset gjorde denne rige mand exekution og «tog for sit krav baade hester og kreaturer, saa hun intet havde at drive gaarden med». I sin nød vendte hun sig til en anden rigmand i hovedstaden, by- og raadstueskriver Mogens Larsen, og opnaaede ^{27/4} 1697 et laan hos ham paa 169 rdl. mod pant i gaarden og betalbart inden aarets udgang! Laanet blev kort efter øget til 252 rdl. paa samme vilkaar, og resultatet blev let at forudsige! Stevnet til thinge ^{4/3} 1699 bliver Ellen med søn Ole Evensen og svigersøn Bjørn Stensen Sæteren erklæret »mesten udarmede og insufficiante til gaarden længer at bebo og bruge uden gaarden til største fordærv og pantemanden til aarlig skade; saafremt gjelden ikke bliver betalt til paaske, bør de fravige til 14 april». — Forinden den dag havde de solgt sin eiendom i Nordre Grundset, i hud med bygsel, for 481 rdl. til Amund Olsen Rustad ved skjøde af ^{12/4} thl. ^{3/7} 1699, og dermed havde den gamle Arneberg'slegt af Hof udspilt sin rolle her paa gaarden.

Den nye eier, som fra nu af kalder sig Amund Olsen Grund-

set, var vistnok en dattersøn af Amund Pedersen Nedre Løken, siden han i 1699, som s. 149 meddelt, sælger en arvelod i Søndre Løken, Andersstøen, og gennem sin far Ole Bjørnsen havde han arvet en anpart paa 3 skind i Rustad, det saakaldte Lille-Rustad, efter sin farfar den gamle leilænding lensmand Bjørn Grundset, der forøvrig eiede en anpart i Øxset og tilhørte ætten paa denne gaard. Amund var saaledes kommet af velstandsfolk og havde ganske vist ogsaa faaet midler med sin første hustru Guri Pedersdatter Vesterhaug. Han var nu i femti'aarsalderen og gift for anden gang, da han flyttede til Nordre Grundset. Her fik han strax bygselseddell, dat. $\frac{2}{5}$ 1699, paa den ene hud i gaarden, der oprindeligt var pantsat til hr. Lauritz i Grue og nu befandt sig paa præsident Musts haand, og fra nu af kunde han saaledes drive hele Nordre Grundset som èt brug. De gamle odelsprætendenter, løjtnant Even Halvorsens børn, havde imidlertid ikke glemt sin løsningsret, og efter nogle aars forløb i økonomisk lammelse begyndte de at røre paa sig. Dattersønnen Even Bjørnsen Skybak i Hof, hvis far var ovennævnte Bjørn Stensen Sæteren, lod sig forlyde med at nu skulde Amunds dage paa Grundset snart være talte, og Amund fandt det da sikrest at tilbyde ham 30 rdl. for hans odelsret. Even slog strax til og sagen blev ordnet ved thinget $\frac{23}{11}$ 1716 til megen tilfredshed for begge parter. Amunds skulde imidlertid ikke blive af lang varighed. I 1723 fremkom nemlig Even Skybaks søster Ragnhild Bjørnsdatter og ægtefælle Peder Tollefsen Uthus med krav paa indløsning, og nu blev det alvor af sagen. Den $\frac{7}{12}$ s. aar overdrog Amund Olsen sin eiendom, Nordre Grundset i hud med bygsel og aasæde, til Peder Uthus for ialt 511 rdl., «saasom jeg i henseende til min og min hustrus alderdom ikke kjender mig god for at disputere», dog skulde han og hustru bebo gaarden for levetiden; skjødet blev thl. $\frac{17}{9}$ 1725. I 1726 afgik Amund ved døden og hustruen overlevede ham til 1742. Ved det efter hende $\frac{10}{4}$ s. aar afholdte skifte var gaardens besætning 2 gamle hester og 1 føl, 16 kjør, 7 kviger, 2 ungstuter, 3 kalver, 14 faar, 13 gjeder og 1 purke. Løsøret viser sig ganske righoldig med udmerket lintøi og sengklæder, 10 felder «med fuld uld», godt redskab og smedjeudstyr; af sølvøi nævnes 3 skeer. 24 tylvter fremkjørt sagtømmer paa 5—6 alen indbragte 54 rdl. Hele boet blev med fradrag af gjeld og utgifter paa

92 rdl. opgjort med 858 rdl. i behold, af hvilke de 500 udestod «uden bevis» hos sønnen Peder Amundsen, der som nedenfor vil meddeles havde god brug for dem.

Til indløsningen havde Peder Tollefsen Uthus ikke en skilling i lommen, men han opdrev $14/3$ 1725 et laan paa 600 rdl. hos trælasthandler Erik Mogensen i Christiania, «kreditert paa 9 aaremaal, saasom min leilighed ikke er straxen hannem igjen at betale» og derfor pantsatte han gaarden med rub og stub, «saa jeg intet deraf til min egen nytte forbeholder uden alene husvære for mig og min hustru for livstid mod 3 rdl. aarlig afgift, og betales ikke inden aaremaalenes udløb skal Erik Mogensen beholde gaarden uløselig af mig og mine arvinger». Pantobligationen blev thl. $17/3$ 1725 og senere af Erik Mogensen ved thinget $18/3$ 1740 transporteret til den tidligere eier Amund Olsens søn Peder Amundsen Grundset.

Som allerede s. 380 meddelt havde Peder Amundsen ved skjøde thl. s. d. fra selvsamme trælasthandler Erik Mogensen ogsaa erhvervet den 1'ne hud med bygsel, der helt fra 1640'aarene havde gaaet som pantegods paa fremmede hænder, og han sad saaledes nu med hele Nordre Grundset [A og B], 2 huder med bygsel. Til disse erhvervelser var det han havde faaet det i moderens bo opførte laan paa 500 rdl., og dertil laante han 298 rdl. hos Helle Juell's enke Gjertrud Kamp i Christiania, hvilken sidste gjeld skulde afbetales med tømmerleverancer. Som ventelig var kunde Peder Uthus langtfra opdrive den ganske betragtelige sum paa 600 rdl., der skulde til for atter at bringe ham ind paa Grundset, tvertimod maatte han for yderligere forgjeldelse i 1742 fravige «den lille plads Elvstøen nordenfor Grundset og i dets jorde», som han havde faaet til beboelse, og flyttede da til Rosetie i Løiten. Herfra gjorde han senere forskjellige tilløb til indløsningsprocesser, og i 1759 fik han sluttelig sin søn Morten Pedersen Grindalen med paa at udsige Peder Amundsen, saa denne maatte stille dem tilfreds med 250 rdl. i kontanter mod at faa eiendomsskjøde udstedt $15/3$, thl. $27/11$, 1759. To aar senere dukker imidlertid Peder Uthus' yngre søn Peder Pedersen Aaset i Aamot frem med krav paa 300 rdl. for sin odelsret til Nordre Grundset; hvis ikke Peder Amundsen betaler det, vil han udsige ham fra gaarden. Men nu brast taalmodigheden, og da Peder Amundsen fik en anden gaard i sigte, som han havde lyst paa,

endte det med at han afstod ham Nordre Grundset for 2 300 rdl., hvori indgik erstatning for alle bekostninger og forbedringer, og skjødet blev udstedt $\frac{1}{4}$ 1762, thl. $\frac{15}{3}$ 1763. Strax efter angrede han imidlertid paa handelen, og efter mundtlig aftale gik den omigjen mod en forhøielse af købesummen til 3 000 rdl. samt yderligere 300 rdl. for fraskrivelse af odel! Paa disse vilkaar blev skjøde udstedt $\frac{11}{6}$ 1762 og thl. $\frac{15}{3}$ 1763, og senere gjorde ingen Peder Amundsen eiendomsretten stridig.

Ved kontrakt thl. $\frac{15}{3}$ 1754 havde Peder Amundsen faaet fastslaaet delelinien for skog og udmark med sine naboer paa Østre og Vestre Grundset, og alt, hvad han foretog sig, bærer umiskjendelig præg af at han i et og alt var en solid og helstøbt karakter. Skjønt han havde betalt sin gaard uforholdsmæssig dyrt, arbeidede han sig dog frem til betydelig velstand. Han var i sin tid en af bygdens rigeste mænd og det kan neppe feile at han gennem sin hustru Kari Arnestad fra Aamot er kommet i besiddelse af driftskapital. Ved hendes død i 1770 fik han bevilling paa i sin tid at skifte ved samfrænder, en behandlingsmaade af velstandsboer, der ikke var almindelig inden bondestanden og i Elverum forekom meget sjelden i dette aarhundrede. Efter hans død blev skifte afholdt $\frac{16}{3}$ 1773. Gaarden havde da en besætning paa 2 gamle hester, 1 ox, 22 køer og 5 kviger, 15 gjeder, 24 faar og 5 svin; skjønt indboet i al sin velforsynthed var jevnt og enkelt, fandtes der dog blandt løsøret gjenstande, der vidner om større formaaenhed, saaledes edderduns dyner, fortrinligt lintøi, et sølvlaaget krus og to drevne sølvbægre. Hvad der dog mest springer i øinene er de ganske betydelige pengesummer, boet havde udestaaende i obligationer hos gaardbrugere paa Hedemarken, i beløb paa op til 800 rdl. Skjønt Nordre Grundset «efter den pris, jordegods nu er udi, ikke kunde sættes høiere end til 2 000 rdl.», blev boet opgjort med den betragtelige nettoformue af 11 214 rdl., der i nuværende pengeværdi vil svare til omkr. 250 000 kr., som tilfaldt tre børn.

Sønnen Amund Pedersen overtog Nordre Grundset efter faderen og afgik allerede i 1783 ved døden, kun 33 aar gl. Enken Birthe Amundsdatter fik uskiftebevilling, men kom snart i tanker om at gifte sig paany og lod boet $\frac{31}{3}$ 1785 tage under behandling af samfrænder. Disse ordnede det saaledes at hver af de tre efterlevende døtre fik 1 100 rdl., tils. 3 300 rdl., som Amund

havde staaende i gode pantobligationer, og enken skulde vedblive brugen af Nordre Grundset «indtil den ældste datter blev gift og kunde tiltræde eiendommen», da skulde hun faa udbetalt 2000 rdl. og nyde fri brug af pladsen «Grundsetstuen» med fornøden stald og fjøs. Døtrene skulde til den tid faa sin opdragelse og fuldt underhold hos moderen. Endnu før skiftet var sluttet indgik Birthe nyt ægteskab med prokurator Frantz Wilhelm Dorph og af ham blev skjøde paa Nordre Grundset udfærdiget $\frac{17}{10}$ 1793, thl. $\frac{5}{7}$ 1794, til kjøbmand i Christiania Jacob Heidemark, som dagen i forveien havde holdt bryllup med Amunds ældste datter Kari. Af ham blev gaarden kort efter solgt ved skjøde thl. $\frac{5}{2}$ 1795 til den rige Bernt Anker i Christiania, der havde god lyst paa den tilliggende udmerkede skog, men ikke brød sig om jordbruget og derfor lod disse herligheder skilles ad:

Fordbruget uden skog solgte Anker ved skjøde thl. $\frac{6}{2}$ 1796 til Børre Engebretsen Sæteren, der i 1803 maatte punge ud med 2599 rdl. til Amund Grundsets yngste datter og svigersøn prokurator Kolderup for odelsretten. Ved skjøde thl. $\frac{18}{3}$ 1824 overdrog Børre eiendommen for 1200 spd. til sin søn Embret Børresen, som snart kom op i saa mange økonomiske vanskeligheder at den ved exekution thl. $\frac{18}{8}$ 1832 blev udlagt til Hans Horne i Romedal som største kreditor. Ved auktion i 1834 blev Nordre Grundset derpaa kjøbt af Amund Eriksen Vestre Grundset, s. 377, og Hans Pedersen Østre Grundset, s. 375, hver for en halvdel; skjøderne blev thl. $\frac{11}{12}$ 1834, og ved skylddelingsforretning thl. $\frac{12}{6}$ 1850 blev anparterne ansat til henholdsvis 2 dl. 1 ort 2 sk. og 2 dl. 10 sk. Senere har de fulgt eierne af Vestre og Østre Grundset. Den tidligere bebygelse blev rasert omkr. 1840.

Grundset skog blev først ved skjøde thl. $\frac{4}{12}$ 1823 solgt af det Ankerske fideikommis til landhandlerne Ole Kynsberg og Andreas Krabbe i Leiret for 3305 spd. Dernæst solgte disse $\frac{1}{3}$ 'del til Erik Olsen paa Vestre Grundset ved skjøde thl. $\frac{30}{9}$ 1825 og endelig de $\frac{2}{3}$ 'dele ved skjøde thl. $\frac{12}{12}$ 1831 til et interessentskab, bestaaende af Christen Larsen Ween af Løiten, lensmand Larsen m. fl. Udskiftning af skogen blev thl. $\frac{18}{8}$ 1831; senere er den sidstnævnte del yderligere opstykket.

Nordre Grundset, løbe-nr. 40 af gl. matr.-nr. 13, er nu gaards-nr. 14, brugs-nr. 11 og 12 med skyld henholdsvis 8 mk. 62 øre og 7 mk. 57 øre. — Grundset skog, løbe-nr. 42, bestaar for tiden af 18 brugsnummere.

Kort ættetavle vedk. Grundset.

Søndre Grundset, fra 1750: Østre og Vestre Grundset.

Erik Arnesen, f. 1646 og † omkr. 1711, gaardbruger paa Søndre Grundset; gift to gange, sidste gang med Gunhild Olsdr., der senere ægtede Ole Amundsen Nordre Ljømo. Af sidste ægteskab var kun Marthe Eriksdr., f. $19/7$ 1702 og gift med Ole Gundersen Berger; forøvrig kjendes tre børn [I–III]:

I. Else Eriksdr., enke 1719 efter Iver Amundsen N. Grundset.

II. Johannes Eriksen, gaardbruger paa Bolstad i Aamot.

III. Jørgen Eriksen, f. ca. 1685 og † $15/3$ 1748, gaardbruger paa Søndre Grundset; gift først 1712 med Ragnhild Pedersdr., † 1743, søster af Halvor Pedersen Skjulstad, og derpaa 1744 med Inger Johsdr. [enke efter Ole Eriksen Murud og gift tredje gang med Haagen Tollefsen Bjølset]. Af sidste ægteskab havde Jørgen kun datteren Marthe Jørgensdr., f. 1744 og begr. $24/3$ 1811, gift $25/6$ 1766 med Jens Haagensen Bjølset s. 281. Af første ægteskab derimod fire børn [A–D]:

A. Erik Jørgensen, f. 1713, gaardbruger paa Vestre Grundset s. 387.

B. Peder Jørgensen, f. 1716, gaardbruger paa Nøtsel.

C. Jørgen Jørgensen, f. 1723, bosat i Christiania 1750.

D. Hans Jørgensen, f. 1729 og † $11/3$ 1815, gaardbruger paa Østre Grundset; gift $21/6$ 1751 med Ragnhild Olsdr. Øxset, f. 1730 og begr. $24/5$ 1800. Sex børn voxte op [1–6]:

1. Jørgen Hansen, db. $12/12$ 1751, druknede, begr. $6/12$ 1789.

2. Kari Hansdr., db. $6/10$ 1754, gift med Christopher Dahl paa Vesterhaug.

3. Ole Hansen, db. $17/11$ 1765, gaardbruger paa Møystad.

4. Hans Hansen, db. $8/1$ 1769 og † $17/4$ 1822, gaardbruger paa S. Bjølset. Gift $2/11$ 1792 med Olia Gundersdr. Berger, enke efter Peder Olsen Hvarstad. Tre børn [a–c]:

a. Ragnhild Hansdr., db. $14/2$ 1796, gift med Tollef Bergersen Rogstad.

b. Peder Hansen, db. $2/5$ 1799, en kort tid gaardbruger paa S. Bjølset, † $4/10$ 1870 paa Langberg. Havde med hustruen Kari Mortensdr. flere børn, der er udvandret til Amerika, hvor sønnen Hans Jørgen Grundset, f. $21/2$ 1848, er velstaaende farmer.

c. Hans Jørgen Hansen, db. $6/2$ 1803 og † $30/1$ 1837, «fældte sig ihjel under tømmerhugst»; bruger paa Bjølsethagen, senere paa Hornbergsengen under N. Ljømo. Gift $19/9$ 1825 med Inger Olsdr. N. Ljømo. Efterlod fire døtre.

5. Marthe Hansdtr., db. $\frac{5}{4}$ 1772, gift med Severin Gundersen Sørmerud.
 6. Peder Hansen, tredie ældste søn, db. $\frac{5}{9}$ 1762 og † $\frac{18}{12}$ 1817, gaardbruger paa Østre Grundset. Gift først $\frac{3}{9}$ 1790 med Morten Knutsen Møystads enke Inger Nielsdtr. Herstad, f. 1750 og begr. $\frac{24}{3}$ 1804, og derpaa $\frac{9}{2}$ 1805 med Maren Halvorsdtr. Ødegaarden [Skjulstad], db. $\frac{3}{2}$ 1782 og † $\frac{6}{4}$ 1868 paa Bosevjen. Sex børn voxte op. [a-f]:

a. Hans Grundseth, f. $\frac{24}{5}$ 1793 og † $\frac{11}{4}$ 1870, gaardbruger paa Østre Grundset; gift $\frac{8}{11}$ 1822 med Mathea [Thea] Petersen, f. $\frac{27}{8}$ 1794 og † $\frac{13}{2}$ 1868, dtr. af Andreas Petersen paa Grindhagen. Fire børn:

1. Inger Elise Grundseth, f. $\frac{19}{12}$ 1824, bosat paa Sjaastad i Lier; gift $\frac{28}{12}$ 1848 med kaptein Paul Nicolai Lumholtz, f. $\frac{3}{6}$ 1812 paa Hvalørne og † $\frac{20}{4}$ 1892 paa Lillehammer. Deres sønner er opdagelsesreisende Carl Lumholtz og advokat Ludvig Lumholtz.

2. Peter Andreas Grundseth, f. $\frac{10}{2}$ 1827 og † $\frac{21}{1}$ 1900, gaardbruger paa Ous i S. Odalen; gift $\frac{26}{3}$ 1872 i Hurdalen med Anna Cathrine Larsen, f. $\frac{2}{12}$ 1851 paa Gjøvik, dtr. af proprietær i Hurdalen Gulbrand Larsen og Sophie Magdalene Borchgrevink. 4 børn.

3. Mathea Grundseth, f. $\frac{27}{3}$ 1829 og † $\frac{4}{11}$ 1885 i Lier, ugift.

4. Hans Theodor Wessel Grundseth, f. $\frac{20}{2}$ 1835 og † 1896 i Chicago som urmager; gift $\frac{12}{4}$ 1870 i Faaberg med Gurine Josephine Grønbeck, dtr. af toldinspektør Isak Grønbeck, Vadsø. Søn: Peter Christian Grundseth, f. $\frac{5}{8}$ 1871 paa Lillehammer, fotograf paa Hamar.

b. Jørgen Grundseth, f. $\frac{9}{12}$ 1806 og † $\frac{10}{1}$ 1875 i Tysnes, faged senest i Søndhordland; gift $\frac{27}{12}$ 1839 med Oline Elisabeth Strand, f. $\frac{13}{11}$ 1814 i Elverum og † $\frac{25}{1}$ 1866 i Tysnes. Efterlod to døtre og en søn, overrettsagfører i Nordfjordeid Oluf Christian Wessel Grundseth, f. $\frac{3}{4}$ 1843 i Chr.ia, hvor † $\frac{14}{7}$ 1891.

c. Halvor Grundseth, f. $\frac{14}{11}$ 1808 og † $\frac{2}{7}$ 1848 i Chr.ia, hvor han var underfoged, gift $\frac{4}{9}$ 1835 med kjøbmand Samuel Heftyes enke Elsbetha Vögeli, f. 1804 i Schwanden, Glarus i Schweiz, og † $\frac{25}{7}$ 1848 i Chr.ia; dtr. af kjøbmand Fridolin Vögeli og Elsbetha Heftye. Et barn blev gift: Johanne Margrete Grundseth, f. $\frac{20}{7}$ 1841 i Chr.ia, hvor gift $\frac{17}{3}$ 1877 [Johannes m.] med kjøbmand Hans Wilhelm Olsen, f. $\frac{9}{9}$ 1840 og † $\frac{27}{7}$ 1885.

d. Ragnhild Grundseth, f. $\frac{26}{4}$ 1811, gift $\frac{26}{3}$ 1839 med Halvor Olsen Kjølen, Aasnes.

e. Ole Wessel Grundseth, f. $\frac{7}{7}$ 1813 og † $\frac{4}{4}$ 1835 paa Bosevjen.

f. Peder Grundseth, f. $\frac{3}{2}$ 1818 og † $\frac{31}{3}$ 1836 paa Bosevjen.

g. Inger Grundseth, f. $\frac{6}{8}$ 1805 og † $\frac{13}{10}$ 1829 paa Bosevjen.

Erik Jørgensen, som ovenfor anført Jørgen Eriksen Grundsets ældste søn, f. 1713 og begr. $\frac{11}{7}$ 1762, gaardbruger paa Vestre Grundset; gift 1740 med Anne Marie Eriksdtr., begr. $\frac{25}{6}$ 1779,

dr. af resid. kapellan til Rendalen hr. Erik Værdal og 2den hustru Anne Cathrine Sommerschild. Tre børn [A-C]:

A. Anne Eriksdr., f. 1745, gift $\frac{9}{5}$ 1767 med Peder Olsen Murud, gaardbruger paa Søberg.

B. Dorthé Marie Eriksdr., f. 1748, gift $\frac{27}{1}$ 1780 med Anders Stensen Sæteren.

C. Ragnhild Eriksdr., ældst, f. 1742 og † $\frac{7}{2}$ 1828; gift $\frac{6}{10}$ 1761 med Ole Pedersen Finstad, gaardbruger paa Vestre Grundset, f. 1737 og begr. $\frac{4}{7}$ 1783. Fire børn blev gift [1-4]:

1. Peder Olsen, db. $\frac{21}{4}$ 1765 og begr. $\frac{12}{2}$ 1796, gaardbruger paa Vestre Grundset; gift $\frac{9}{10}$ 1793 med Karen Christophersdr. Dahl af Vesterhaug, db. $\frac{13}{8}$ 1775, og gift paany $\frac{20}{12}$ 1797 med Christian Hildstad af Toten.

2. Olliana Olsdr., db. $\frac{6}{6}$ 1762 og gift $\frac{10}{4}$ 1787 med Christen Christensen Roset jr. i Løiten.

3. Jørgen Olsen, db. $\frac{12}{12}$ 1773, bruger paa Kvernmoen s. 251.

4. Erik Olsen, næst ældst, db. $\frac{14}{10}$ 1770 og † $\frac{2}{12}$ 1840, gaardbruger paa Vestre Grundset; gift $\frac{18}{10}$ 1799 med Birthe Olsdr. Skanshagen, db. $\frac{23}{3}$ 1769 og † $\frac{13}{5}$ 1847, tidligere enke efter Amund Arnesen N. Ljømo. To børn voxte op [a-b]:

a. Amund Peter Eriksen, db. $\frac{27}{11}$ 1803 og † $\frac{13}{4}$ 1847, ugift; gaardbruger paa Vestre Grundset.

b. Ragnhild Eriksdr., f. $\frac{29}{12}$ 1809 og † $\frac{13}{8}$ 1892, gift $\frac{11}{1}$ 1838 med davær. lensmand i Rendalen Niels Høegh Blütecher, f. $\frac{5}{6}$ 1800 i Vang og † $\frac{2}{6}$ 1866 paa Søbak i Elverum; søn af sogneprest til Tønset Lauritz Blütecher og Noline Laurentze Hauritz. Deres datter:

Louise Bolette Blütecher, f. $\frac{29}{5}$ 1838 i Rendalen, † $\frac{11}{1}$ 1882, gift $\frac{7}{10}$ 1858 med brugseier Gunder Olsen Sætersmoen, f. $\frac{4}{4}$ 1832. se s. 407.

Nordre Grundset.

Amund Olsen, f. 1645 og † $\frac{7}{1}$ 1726 [søn af Ole Bjørnsen Lille-Rustad og sønnesøn af lensmand Bjørn Grundset], gaardbruger paa Nordre Grundset, eier af Lille-Rustad. Gift først med Guri Pedersdr. Vesterhaug, som da var enke efter inderst Iver Johnsen paa Grundset, efter hende skifte $\frac{4}{7}$ 1695; dernæst gift 1696 med Ingrid Gjetvoldsdr., skifte $\frac{10}{4}$ 1742. Fire barn voxte op af hvert ægteskab [A-H]:

A. Ole Amundsen, bruger paa Lille-Rustad.

B. Iver Amundsen, var † før 1719 paa Skomagerpladsen under N. Grundset; gift med Else Eriksdr. S. Grundset og efterlod datteren Guri Iversdr., f. 1712 og begr. $\frac{4}{4}$ 1793, gift med Gudmund Arnesen Øset.

C. Bjørn Amundsen, bosat først paa Strand og senere i Leiret, hvor skifte $\frac{24}{3}$ 1734; havde med hustruen Johanne Pedersdr., der blev gift paany 1734 med Reier Engebretsen Skjulstad, to børn: Hans Bjørnsen, f. 1729, og Amund Bjørnsen, f. 1731.

- D. Niels Amundsen, artillerikonstabel i Leiret 1740, se Lille-Rustad; gift med Anne Embretsdtr.
- E. Gjetvold Amundsen, f. 1697 og † 1740 paa Grundset, gift 1727 med Marit Bjørnsdtr. Øxset; tre børn: Jøran f. 1729, Ingrid f. 1732, og Amund f. 1734.
- F. Guri Amundsdr., f. 1700, gift med Jens Olsen Hovin.
- H. Strømme Amundsen, f. $\frac{4}{3}$ 1712, gaardbruger paa Grøtting.
- G. Peder Amundsen, f. 1702 og † $\frac{20}{1}$ 1773, gaardbruger paa Nordre Grundset; gift 1744 med Kari Haagensdr., f. 1723 paa Store Arnestad i Aamot og begr. $\frac{9}{7}$ 1770. Tre børn [1-3]:
1. Inger Pedersdr., f. 1745 og † $\frac{5}{7}$ 1806, ugift; se s. 340.
 2. Kari Pedersdr., db. $\frac{8}{2}$ 1756, gift med Christopher Dahl paa Vesterhaug.
 3. Amund Pedersen, f. 1750 og begr. $\frac{10}{10}$ 1783, gaardbruger paa Nordre Grundset; gift $\frac{2}{7}$ 1773 med Birthe Amundsdr. Ødegaarden, der blev gift paany $\frac{7}{4}$ 1785 med prokurator Frantz Wilhelm Dorph paa Østerhaug. Tre børn, der antog sin stiftars familienavn [a-c]:
 - a. Kari Dorph, db. $\frac{28}{11}$ 1773, gift $\frac{16}{10}$ 1793 med kjøbmand Jacob Heidemark i Christiania.
 - b. Karen Dorph, db. $\frac{26}{12}$ 1774, gift $\frac{14}{10}$ 1795 med prokurator Johan Eilert Fougner, se s. 92.
 - c. Anne Dorph, f. $\frac{30}{10}$ 1776 og † $\frac{31}{12}$ 1851 i Furnes, gift $\frac{16}{10}$ 1794 med prokurator, bosat paa Hoel i Furnes, fra $\frac{25}{3}$ 1808 sorenskriver i Valdres Eiler Christopher Kaasbøll Kolderup, db. $\frac{17}{7}$ 1763 i Bodø og † $\frac{11}{5}$ 1822 i N. Aurdal.

Sæteren, Sætersmoen.

Blandt det jordegods, som ifølge Povel Huitfeldts stiftsbog af 1576 tillaa Elverum prestebol paa hin tid, anføres ogsaa en liden eiendom *Øxenkville* med en landskyld paa 6 skind. Denne eiendom, som saaledes normalt skulde være til indtægt for den til enhver tid fungerende sogneprest, fik Elverumpresten hr. Lauritz Christensen kgl. brev $\frac{21}{11}$ 1587 paa «at mue beholde for sig, hustru, børn og arvinger, dog for den rettighed [o: afgift] deraf bør at gange», og det oplyses i samme brev at den var «en øde plads, som han haver ladet oprydde, saa den kan bruges til et lidet sæterbol». Ved thinget $\frac{5}{10}$ 1663 blev det «efter fremlagte gamle vidnesbyrd» videre godtgjort at den oprindelige rydning *Øxenkville* var den samme, som nu kaldtes «*Grundset-setter*», «efterdi ingen anden plads var mellem Øxne og Grundset uden denne, som kan eragtes at kan have navn Øxen Qvihle,

som kvisler og vandbække fra Øxne aaen igjennem løber.» Sagen i 1663 gjaldt bygselforholdet ved «Grundsetsæter», som dengang bestod af to lige store brug, det senere Søndre Sæteren og Nordre Sæteren, hver med 9 skinds landskyld, og det bringes paa det rene, at bygselen over hele Grundsetsæter paa tilsammen 18 skind eller $1\frac{1}{2}$ hud tilkom det ene brug alene, nemlig Søndre Sæteren, netop fordi dette var det oprindelige, Øxenkvile indbefattende brug. Ved samme leilighed oplyser Sten Gjetvoldsen Sæter at «hans forældre» havde ryddet Grundsetsæter, og sammenholdes dette udsagn med kongebrevet af 1587, kan der ikke være tvil om at Stens far Gjetvold Sæter – der i 1620-aarene var bygselmand paa «Grundsetsæter», dengang tilhørende hans frænde Torsten Knutsen Sorknes i Grue –, maa være identisk med den «Getur Sorckenes», som var gift med en datter af hr. Lauritz Christensen og i 1616 stevnes for Oslo lagthing sammen med hr. Lauritz's enke Ingeborg og øvrige arvinger for at svare til gjelden i prestens dødsbo. Hr. Lauritz, som allerede i 1577 var en ældre mand, havde ialfald én giftfærdig datter i 1594; hermed stemmer det ogsaa godt at de af Gjetvolds børn, som kjendes, var født mellem 1600 og 1616, at to av dem bar prestens og prestekonens fornavne Lauritz og Ingeborg og at sønnen Lauritz blev klokker i Elverum. Spørqsmaalet om dette slegtsskabsforhold kan ganske vist være af mindre betydning i og for sig, men for bygden har det dog sin interesse at se, hvorledes en hel del af dens formaaende gaardbrugere gjennem Gjetvold Sæter stammer fra dens gamle sogneprest i reformationsaarhundredet.

«Øxenkvile», som allerede i 1576 havde en landskyld paa 6 skind, er i 1604 ryddet frem til to brug, der i daglig tale kaldes Grundsetsæter, men i jordebøgerne anføres i forkortet form ved navn «Setter» og Sæter, og betegnes som halvgaarde, skjønt ingen af dem nogensinde kom op i mere end 9 skind. Navnet Øxenkvile forsvinder saavel i den daglige brug som fra alle jordebøger undtagen i prestens opgaver over prestebolets aarlige rente; i disse figurerer «Øxenkvile» med sine 6 skind endog saa sent som i 1654, men da bemerker ogsaa presten at den rente er en gjenganger fra den gamle stiftsbog, «som jeg ikke fanger». Gjennem hele 1600-tallet skrives gaardens navn Setter; først i begyndelsen af 1700-tallet kommer den bestemte form:

«Sættern» og endelig Sæteren, medens daglignavnet Grundsetsæter atter forsvinder.

Af det ovenfor meddelte vil fremgaa, at Sæteren er ryddet fra Grundset. Der kan heller ingen tvil være om, at Sæteren sammen med denne gaard i 1580-aarene har tilhørt adelsmanden Oluf Kalips. Thi nogen tid efter hans død i 1592 er det Arneberg-folket i Hof i Solør, som eier Sæteren, og Arneberg-folket underlagde sig netop Grundset, gaarden Arneberg i Hof og flere eiendomme, som havde tilhørt Oluf Kalips og som i fællesskab kaldes «Kalipsgods» endog saa sent som i lensregnskaberne for 1629–32. Strax paa 1600-tallet var Knut Arneberg i Hof, hvis slegt nærmere er omtalt under Grundset, og hans søn Torsten Knutsen Sorknes i Grue eiere af Sæteren, som allerede i 1604 bestod af to brug:

[I] Det ene brug paa 9 skind, *Søndre Sæteren*, blev af Even Olsen Sætre i Hof og hans bror Lauritz Børke solgt $\frac{4}{10}$ 1634 til deres fættre Knut og Ole Torstensønner Sorknes i Grue, hvilke samtlige fire var sønnesønner af ovennævnte Knut Arneberg i Hof.

[II] Det andet brug paa 9 skind, *Nordre Sæteren*, tilfaldt Even Olsen Sætres ældste bror Erik Olsen Sætre i Hof og gik i arv til dennes svigersønner Ole Kongsgaarden og Erik Kveset i samme bygd.

Forinden hvert af disse to brug i det følgende gjøres til gjenstand for særskilt behandling, vil det være hensigtsmæssig at meddele opgaverne fra matriklerne i 1667 og 1723, da disse er afgivet for Sæteren under ét uden særskilte opgaver for hvert brug.

I 1667 havde Sæteren en samlet besætning paa 2 hester og 20 stk. fæ og en udsæd af 12 td. korn; der tilhørte en bækkekvern, humlehave, sagtømmerskog, rydningsland og sommerbeite ved Nordhuelien. Gaarden led skade af elvebrud.

I matriklen 1723 beskrives Sæteren saaledes: i sollien for en del letvunden, jordarten temmelig god, dog tager skade af elvebrud og flod paa ager og eng saavel som og lidt frostlændt. Besætningen var nu ialt paa 4 hester, 30 kjør, 16 faar og 16 gjeder, udsæden 2 td. byg, 4 td. blandkorn og 6 td. havre, høvlingen 37 læs. Gaarden havde skog til brænde, gjærdefang, hustømmer og temmelig til sagtømmer, sæter med maadelig havn og slaatter paa 2 læs hø, kvern til husnytte og en husmandsplads med udsæd

paa $\frac{1}{2}$ td. blandkorn. — At Sæteren dengang var ved god magt fremgaar af at matrikelkommissionen foreslog landskylden forhøiet til det dobbelte og skogen desuten sat til 4 skind; kommissionens forslag til forandringer i landskylden blev dog, som bekjendt, ikke taget tilfølge.

[I] **Søndre Sæteren** paa 9 skinds skyld med bygsel saavel herover som over Nordre Sæterens 9 skind blev kort efter salget i 1634 forbrudt til **Kronen**, fordi brugeren havde undladt at betale den paabudte baadsmansskat. Ole Torstensen Sorknes's søn Torsten Arneberg i Hof androg i 1640 statholderen om atter at maatte indløse ødegaarden, og fogden fik i den anledning ordre til «at handthæffue hannem efter Norrigesz low och lade wederefare huis [p: hvad] rett er». Han fik da «lige godt gods igjen andetsteds», hvorimod bruget i Sæteren forblev Kronens eiendom lige til 1662, da det sammen med en hel del andet krongods i Elverum blev solgt ved skjøde af $\frac{18}{9}$ til lagmand Christen Jensen i Fredriksstad, der nærmere er omtalt under Gaarder. Fra ham kom det efter et par transaktioner til den rige overhofretsassessor Anders Simonsen ved skjøde thl. $\frac{6}{12}$ 1692 og ved dennes død i 1697 som arveudlæg til datteren Anne Andersdatter, som dengang var gift med præsident i Christiania Hans Must og efter at være bleven enke efter sin anden mand, biskop Hans Nielsen Munch, solgte eiendommen til Knut Eriksen Sæteren ved skjøde thl. $\frac{15}{3}$ 1717.

Ved dette skjøde blev Søndre Sæteren selveierbrug efter til denne dag at have været bortbygset til leilændinger.

Den gamle rydningsmand Gjetvold Sæter havde bygslet Grundsetsæter af Arneberg-folket og fik sin bygselseddel fornyet 1634 af sin nære frænde Knut Torstensen Sorknes. Gjetvold var dengang lensmand i Elverum og fratraadte dette ombud i 1640. Ikke længe efter er baade han og hustruen, der som allerede meddelt var en datter af Elverum-presten hr. Lauritz Christensen, afgaaet ved døden. Børnene arvede en gaardpart paa 4 skind i Undset i Rendalen, som sønnen Sten Gjetvoldsen overtog, men senere ved skjøde af $\frac{10}{3}$ 1663, thl. $\frac{12}{2}$ 1687 atter solgte til broderen Oluf Gjetvoldsen. Sten efterfulgte faderen som leilænding paa Søndre Sæteren, bygslede tillige Nordre Sæteren [samt halve Grundset] og arvede med sin hustru Ragnhild Bjørnsdatter Grundset en anpart i S. Rustad, Smed-Rustad, paa 3 skind, der senere fulgte slegten. Han var prestens medhjælper og som det synes en meget geskæftig mand, men da han i 1658 vilde skaffe sig fuldmagt til at afgive møte ved Herredagen, erklærte bønderne at «han var et uroligt hoved» og negtede sit samtykke, hvorover Sten beklaget sig ved thinget $\frac{21}{7}$ s. a. De følgende leilændinger var Stens svigersønner Erik

Knutsen Sorknes og Tollef Gudmundsen Øxset, hvorefter Stens søn Seming Stensen fik bygselseddel af assessor Anders Simonsen thl. $\frac{0}{3}$ 1693. Seming var efter faderen eier af Smed-Rustad og efterfulgtes paa Sæteren af sin søstersøn Knut Eriksen, der fik bygselseddel af præsidet Must thl. $\frac{5}{7}$ 1704 og sluttelig kjøbte eiendommen i 1717, som ovenfor meddelt.

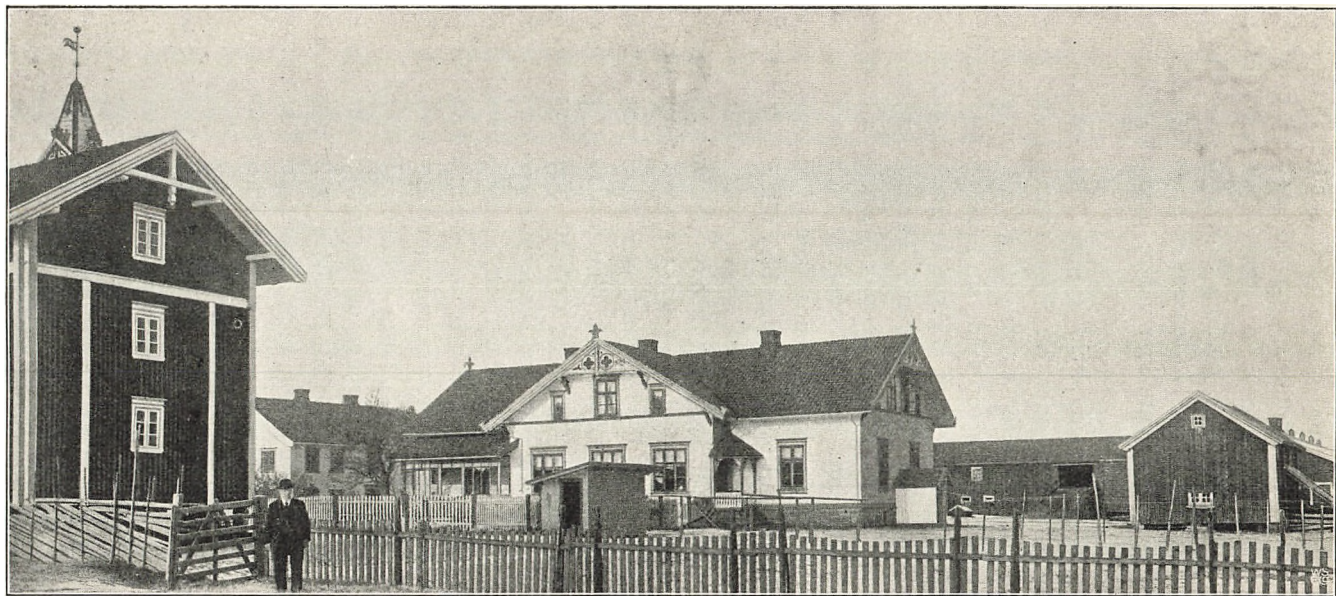
Da bispinden forlangte kjøbesummen paa bordet, fik Knut Eriksen laane 340 rdl. paa 3 aar af den rige assessor Gjord Andersen i Christiania mod 5 % rente og pant i Sæteren, men havde ingenting at betale med, da obligationen forfaldt i 1721. For at «indfrelse» sin gaard fra den strenge kreditor opnaede han da et laan paa 343 rdl. «i kontant mynt» hos sin hustrus morbror Arne Gudmundsen Øxset, til hvem pantet blev transporteret, thl. $\frac{18}{7}$ 1721. Skjønt Knut efter en s. d. thinglyst kontrakt fik 100 rdl. af sin nabo Ole Eriksen Sæteren for at afstaa ham bygselretten til hans brug Nordre Sæteren paa 9 skind — hvorved Knuts bygselret for fremtiden indskrænkedes til Søndre Sæteren alene — bragte ikke dette nogen varig lettelse i hans gjeldsbyrde. I de følgende aar formaaede han ikke engang at svare renterne av obligationen, men fik endog tid efter anden mindre laan hos Arne Øxset, indtil dennes tilgodehavende løb op til ialt 512 rdl. Men da sagde ogsaa Arne stop, og Knut, som indsaa det umulige i at klare sig, brød overtvert og gav Arne Øxset skjøde paa Søndre Sæteren, thl. $\frac{24}{11}$ 1731, dog med forbehold af i to aar at have adgang til indløsning. Arne solgte imidlertid bruget med dette vilkaar til en udenbygds mand, Anders Henriksen Flisnes af Vaaler, for 512 rdl. ved skjøde thl. $\frac{18}{7}$ 1732 og samtidig indgik den nye eier en kontrakt med Knut Eriksen, hvorefter denne for sig og hustrus levetid blev forbeholdt brugen af en anpart svarende til 4 skind, bestaaende i tildels nyryddet aker, rugsveer og braateland m. v. og af byggeselskabet «den gamle stue og mindste tjøs», medens badstue, bagerstue og melkebod skulde bruges i fællesskab, og begge skulde sammen bygge ny kornlade med laave til Knuts brug. «Dette vilkaar er paa begge sider indgaaet i det haab og henseende, om Gud ellers naadeligen behage, at begge vores børn kunde samles i ægteskab paa det jorden fremdeles kunde bruges og forblive i rette odelslinie og eierætlæg til bestandig fornøielse paa alle sider». Dette fromme ønske fik de virkelig ogsaa se opfyldt, da Knuts søn Sten havde ægtet Anders Henriksens datter Maren forinden hans gamle far lukkede sine øine i 1742.

Ved skiftet efter Knut Eriksen $\frac{9}{5}$ s. a. blev der kun 32 rdl. tilbage, naar passiverne paa 106 rdl. var dækket; indbo og redskab var meget ringe, en 19-aars hest blev værdsat til godt og vel 1 rdl., forøvrig stod der 4 kjør og 1 kvige paa baasen, 5 faar og 6 gjeder. Enken fandt sig for gammel til selv at styre bruget og sønnen Sten skulde da drive det for resten af hendes dage.

Ved skjøde thl. $\frac{13}{3}$ 1741 solgte Anders Henriksen en under hans eiendom Søndre Sæteren liggende plads *Sveen*, svarende til 1 skinds skyld, for 90 rdl. til sin svigersøn Erik Mortensen, hvis far Morten Gudmundsen havde ryddet pladsen og hvis mor Sidsel Eriksdatter af Nordre Sæteren derfor var betinget føderaad, som nu sønnen overtog.

Aaret efter solgte Anders atter en anpart af Søndre Sæteren, skyldsats til 4 skind med bygsel og aasædesret, til sin svigersøn Bjørn Bjørnsen Øxset for 230 rdl. ved skjøde thl. $\frac{6}{4}$ 1742, og derved fremkom bruget *Sætersmoen*. Paa samme tid lod Anders og hustru sit bo skifte. Huset var vel forsynet med solid, om end tarveligt løsøre, «et lidet sølvbrændevinsbæger» var det eneste, der fandtes af ædelt metal, men til gjengjæld kom dyner og bænkeklæder op i priser som den bedste kø. Af gaardsredskab var som vanlig slibestenen ligesom kjøkkenets gryder af svensk fabrikat, et kvernhus, som Anders havde kjøbt fra Svanaasen, kom med inventar i 6 rdl. og besætningen bestod af 1 hest, 9 kjør og 3 kviger, 11 faar og 10 gjeder. Boets samlede aktiver androg til 402 rdl. og herfra gik passiver paa 168, hvori medregnedes $13\frac{1}{2}$ rdl. i fæstensøl og 2 rdl. i kirkeklæder til hver af de to ugifte døtre, i lighed med hvad de øvrige børn havde faaet; tilovers blev saaledes 234 rdl., saa han har været en god økonom. For resten af sine dage tog ægteparret føderaad hos svigersønnen paa Sætersmoen, hvor de bl. a. betingede sig «saa megen hollandsk tobak, som vi kan finde behag udi at forbruge».

Af sin oprindelige eiendom Søndre Sæteren havde Anders Henriksen ved skiftet kun tilbage den anpart paa 4 skind, som Knut Eriksens enke skulde nyde brugen af for sin levetid, og det blev nu bestemt at hans svigersøn Sten Knutsen i sin tid skulde indløse denne anpart fra sine medarvinger efter en taxa af 230 rdr.; hvilket ogsaa skede ved skjøde thl. $\frac{27}{11}$ 1756.

I forgrunden brugseier Gunder Sætersmoen.

Sætersmoen. 1906. Seet fra sydost.

Fot. af I. Lømo.

Paa denne tid bestod halvgaarden Søndre Sæteren saaledes af tre brug: 1. Sten Knutsens brug paa 4 skind, der vedblev at føre navnet *Søndre Sæteren*, 2. Bjørn Bjørnsens brug *Sætersmoen* paa 4 skind, og 3. pladsen *Sveen* paa 1 skind, der en tid vedblev at følge Erik Mortensens slegt, se s. 403.

Om de to førstnævnte kan videre meddeles følgende:

Søndre Sæteren med skyld 4 skind, løbe-nr. 43, overdrog Sten Knutsen ved skjøde thl. ²⁷/₁₁ 1762 til sin ældste søn Anders Stensen efter en pris af 41 rdl. pr. skind og føde-raad. Anders havde netop fyldt sit 21de aar og giftet sig med Kari Arnesdatter, eneste barn af Arne Arnesen og hustru Ingeborg Gudmundsdatter paa Lille-Braaten i Aamot, der tre aar senere ophævede sin husholdning i Aamot og gjorde sine eiendele i rede penge, 200 rdl., som de overgav Sten mod at nyde en anpart paa 1 skinds skyld i hans gaard, saalænge de levede. Herpaa gik Sten ind og kontrakten blev thl. ²⁷/₁₁ 1765. — I 1779 døde Stens hustru Kari og ved skiftet efter hende blev Søndre Sæteren værdsat til 800 rdl.; hendes far var imidlertid død i 1774, men moderen levede endnu og brugte $\frac{1}{2}$ skind, saa Sten havde dispositionsret til $3\frac{1}{2}$ skind, værdsat til 700 rdl. Løsøret kom op i 653 rdl., og hele boet blev paa 1445 rdl., hvorfra gik gjeld og udgifter paa 1054, saa der kun blev 391 rdl. tilovers.

I 1783 vilde Anders ikke længer have nogen befattning med gaardsbruget og overdrog det i sin helhed ved skjøde thl. ²⁷/₈ s. a. til sit eneste igjenlevende barn, sønnen Sten Andersen, der dengang var en brystsvag ung mand og derfor stadig hæmmedes i sit arbeide af en daarlig helbred. Han blev ikke desto mindre en ihærdig gaardbruger og støttedes i alle gjøremaal af sin overmaade dygtige hustru Ingeborg Jensdatter Øxset. Da han i 1817 afgik ved døden, blev gaarden værdsat til 2300 spd., løsøret og kreaturer til 500, og da der ikke fandtes gjeld blev disse 2800 spd. boets nettoformue.

Ved skjøde thl. ¹⁹/₈ 1821 købte sønnen Jens Stensen, der ved sin ældre bror Amunds side have kjæmpet ved Lier og Matrand i 1814, Søndre Sæteren med skyld 6 dl. 15 sk. af sin mor for 2200 spd. Under ham blev eiendommen delt paa flere hænder. Ved auktionsskjøder thl. ⁵/₇ 1837 og efter samtidig afholdte skylddelingsforretninger blev:

[a] En anpart paa 1 dl. 4 ort 12 sk. «Søndre Sæteren», løbe-nr. 43, solgt for 380 spd. til Jens Stensens søn Carsten Sæthren, senere brugseier og gaardbruger paa Nordby i N. Skogbygd, der atter i 1839 frasolgte en parcel paa 1 ort 3 sk. «Gammelengen», løbe-nr. 43 c, til Ole Hansen Gropengen og samtidig ved skjøde thl. $^{11/12}$ 1839 afhændede resten paa 1 dl. 3 ort 9 sk. for 500 spd. til Ole Helgesen Væringsaasen.

[b] En anpart paa 1 dl. 3 ort 8 sk., «Stenshjemmet», løbe-nr. 43 a, solgt for 455 spd. til Engebret Engebretsen Bosvjen, der atter ved skjøde thl. $^{11/12}$ 1837 frasolgte en parcel paa 14 sk. «Nordengen», løbe-nr. 43 d, til Iver Thoresen Rustadstuen [fra hvem den i 1870 kom til Hans Olsen Torgerstuen], og overdrog resten, løbe-nr. 43 a «Stenshjemmet» med skyld 1 dl. 2 ort 18 sk., til sin søn Sten Engebretsen i 1870.

[c] En anpart paa 2 dl. 2 ort 19 sk. «Søndre Sæteren», løbe-nr. 43 b, solgt for 440 spd. til Jens Stensens bror Ole Stensen, kom en kort tid paa handel og blev saa med undtagelse af endel skog til en skyld af 62 sk. kjøbt for 500 spd. ved skjøde thl. $^{11/12}$ 1840 af Ole Helgesen Væringsaasen.

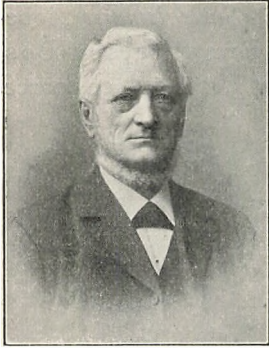
Ole Helgesens Væringsaasens
hustru
Anne Tollefsdtr. Hagen.

Ole Helgesen Væringsaasens eiendom i Søndre Sæteren, løbe-nr. 43 og 43 b fik saaledes en samlet skyld af 3 dl. 86 sk.; se forøvrig nedenfor.

Sætersmoen med skyld 4 skind, løbe-nr. 44, overdrog Bjørn Bjørnsen ved skjøde af $^{27/11}$ 1770, thl. $^{15/8}$ 1771, til sin søn tømmermerker Engebret Bjørnsen for 400 rdl. og lod i 1771 sit bo skifte; det blev ialt paa 727 rdl., hvorfra gik udgifter paa 42. Ved skjøde thl. $^{11/6}$ 1804 solgte Engebret eiendommen til sønnen Knut Engebretsen, der kom op i vanskelige økonomiske forhold, og ved tvangsauktion $^{28/4}$ 1825 fik ovennævnte Ole Helgesen Væringsaasen tilslaget paa Sætersmoen for 2100 spd.; skjøde thl. $^{6/2}$ 1837.

Ole Helgesen Væringsaasen, der saaledes blev eier

af Sætersmoen med ny skyld 5 dl. 112 sk. og af Søndre Sæteren løbe-nr. 43 og 43 b med ny skyld 3 dl. 86 sk., tilhørte en gren af den gamle og kraftige Alme'æt i Aamot, som med hans farfar af samme navn kom til Væringsaasen i Nordre Skogbygd og derfra har skudt en frodig vext og frembragt en række af de mest velkendte, fremragende skogeiere og gaardbrugere i Elverum.

Gunder Sætersmoen
og hustru

Louise f. Blütecher.

Deres særmerke er en udpræget virksomhedstrang, forretningsduelighed og en klar forstaaelse af de økonomiske værdiers rette udnyttelse. Saaledes udstyret stod Ole Helgesen Væringsaasen midt oppe i arbeidet, i travl virksomhed, da døden afbrød hans liv i 1843, kort efter at han havde fyldt sit 52de aar. Enken Anne Tollefsdatter Hagen vedblev brugen af eiendommene til 1853, da hun ved skjøde thl. $10/12$ s. a. solgte dem med løsøre, redskab og besætning til sin søn Gunder Olsen Sætersmoen for tils. 4000 spd. og føderaad.

I 1862 tilkjøbte Gunder, som nedenfor vil meddeles, af Nordre Sæteren en anpart, løbe-nr. 46 a med skyld 2 dl. 3 ort 14 sk. for 1300 spd., og en skogteig løbe-nr. 46 d samt af gaarden Sveen ligeledes en skogteig, løbe-nr. 47 b, og lod ved skrivelse thl. $1/11$ 1871 samtlige sine eiendomme sammenføie til ét brug gaards-nr. 15 brugs-nr. 2 Sætersmoen med skyld 30 mk. 45 øre. Til denne gaard hører 4 husmandspladser.

Den nuværende gaardbruger Gunder Sætersmoen deltog i 1871 med sin fætter

Helge Berger i undersøgelserne af betingelserne for skogdrift i stor stil ved Kymmene elv i Finland, hvoraf resultatet blev det udelukkende af sambygdinger bestaaende interessentskab «Halla Aktiebolag», der nu raader over 1 200 000 maal skog og 5 betydelige sagbrug. Helt til de sidste aar har Gunder Sætersmoen regelmæssig hver sommer foretaget sine inspektionsreiser til Fin-

land. Ved siden af sin virksomhed som gaardbruger og skog-eier har han paa mangfoldig vis været en nyttig mand for sin kommune, en helt igjennem nobelt tænkende og nobelt handlende mand, personlig afholdt i bygden og personlig anset langt udenfor denne. I 1902 modtog han borgerdaadmedaljen i sølv¹.

Sætersmoens og Søndre Sæterens bebyggelse laa indtil 1789 nær Glommen paa lavlænde, som iblandt overskylledes af vaarflommene. Strax efter den store flom i nævnte aar blev husene flyttet op paa de nuværende tomter. Paa den del af Søndre Sæteren, som i 1871 blev helt sammenføiet med Sætersmoen, lod Ole Helgesen Væringsaasen en del af husene nedrive i 1842, to vaaninger blev senere fjernet af Gunder Sætersmoen og tilbage staar nu kun en gammel lade. Af den nuværende talrige bebyggelse paa Sætersmoen har Gunder opført den største vaaning, «dagligstuebygningen», i 1872, paa en tomt hvor tidligere stod en østerdalsstue, tjøsset i 1867 samt en hølade paa jordet, et redskabs- og et materialhus; alle de øvrige 11 bygninger er opført af hans forældre mellem 1826 og 1852, deraf den mindre vaaning i 1842. Om den tilhørende skog se s. 402.

[II] **Nordre Sæteren** med 9 skinds skyld uden bygsel tilhørte som s. 391 bemærket Knut Arnebergs sønnesøn Erik Olsen Sætre i Hof, efter hvem bruget i 1640-aarene gik over til svigersønnerne Ole Kongsgaarden og Erik Kveset med en halvpart paa hver. Sidstnævntes søn Erik Eriksen Kveset købte med sin ældre bror Ole Eriksen Kveset som mellemmand Ole Kongsgaardens andel, $4\frac{1}{2}$ skind, ved skjøde af $\frac{1}{9}$ 1661, og paa skiftet efter sin mor $\frac{12}{4}$ 1663 overtog han ligeledes hendes halvdel paa $4\frac{1}{2}$ skind, hvorved Nordre Sæteren atter blev samlet. Som allerede tidligere anført var det eieren af Søndre Sæteren, som havde bygselretten over Nordre Sæteren, og da Erik Eriksen i 1663 selv vilde bortbygse sit brug, kom han derfor i kollision med bygsleren Steen Gjetvoldsen paa Søndre Sæteren, som slet ikke var tilsinds at ville fravige godvillig. Det kom da til proces ved thinget $\frac{5}{10}$ s. a., hvor de tidligere benyttede historiske oplysninger om «Øxenkvile» og «Grundsetsæter» blev irettelagt, og det endte med dom for at Erik ikke havde nogen bygselret. Nogle aar senere har han imidlertid affundet sig med

¹ Hans portræt, malet af Chr. Haug, er ophængt i kommunelokalet Elvarheim.

Sten og formodentlig som boslidsmand tilflyttet Nordre Sæteren, hvor han ogsaa døde omkr. 1683. Da Eriks enke kort efter ægtede Seming Stensen af Søndre Sæteren trak det paany op til proces, som i virkeligheden først fik sin afslutning ved dom af $\frac{7}{12}$ 1693, der ingen forandring bevirkede i det gamle forhold, og først i 1721 erhvervede Knuts søn og efterfølger Ole Eriksen bygselretten til sin eiendom Nordre Sæteren af sin nabo Knut Eriksen Søndre Sæteren for 100 rdl. ved kontrakt thl. $\frac{18}{7}$ s. a.

Ole Stensen Sæteren
og hustru

Eline Olsdtr. Sæteren.

Fra nu af blev Nordre Sæterens skyld saaledes 9 skind med bygsel.

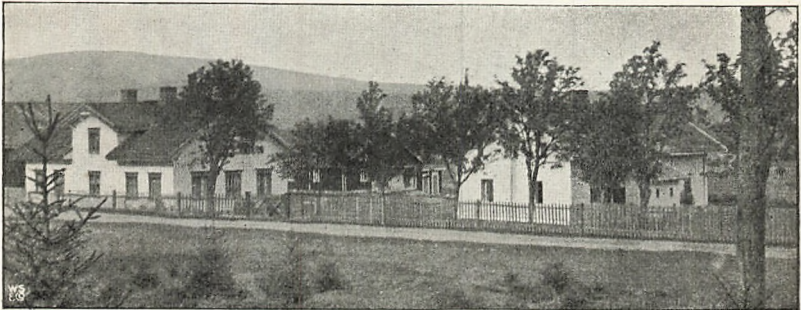
Ved skjøder thl. $\frac{27}{11}$ 1749 solgte Ole Eriksen Nordre Sæteren til sine sønner Ole og Hans med hver en halvdel paa $4\frac{1}{2}$ skind for 240 rdl., men da Hans i 1765 overdrog sin anpart til broderen Oles søn Ole og denne døde ugift i 1771, blev Ole Eriksens ældste søn nævnte Ole Olsen eneier og brugte gaarden til 1775. I det aar foregik en tre'deling, idet Ole med forbehold af 3 skind til eget brug solgte 3 skind til svigersønnen Ole Bergersen Skavhaugen og 3 skind til svigersønnen Anders Olsen Herstad. I 1797 overdrog Ole Olsen sluttelig sin beholdne trediepart med $1\frac{1}{2}$ skind [Foleteppen] til Ole Bergersen, som derved blev eier af ialt $4\frac{1}{2}$ skind,

Mellem-Sæteren, og med $1\frac{1}{2}$ skind til sin dattersøn Anders Herstads søn Ole Andersen, som derpaa ved skjøde thl. $\frac{7}{11}$ 1807 overtog sine forældres trediepart, der efter hans fars død i 1790 havde fulgt moderen i hendes andet ægteskab med Peder Olsen Grøtting; Ole Andersen blev saaledes ogsaa eier af ialt $4\frac{1}{2}$ skind, *Nordre Sæteren*.

Mellem-Sæteren, løbe-nr. 45, med $4\frac{1}{2}$ skinds skyld, overdrog Ole Bergersen ved skjøde thl. $\frac{30}{4}$ 1800 til sin søn Ole

Olsen, fra hvem bruget ved auktionsskjøde thl. $11/12$ 1829 kom til Torkild Jacobsen Arneberg af Romedal og derpaa ved skjøde thl. $19/8$ 1833 til Oles svigersøn Ole Stensen af Søndre Sæteren. Efter ham fulgte sønnen Sten Olsen og ved dennes død i 1899 søstersønnen Ole Jacob Øverseth af Toten fra $14/4$ 1900.

Mellem-Sæteren er nu gaards-nr. 15 brugs-nr. 17 med skyld 15 mk. 79 øre.

Efter fot. af I. Lomo.

Mellem-Sæteren, seet fra vest.

Nordre Sæteren, løbe-nr. 46, med $4\frac{1}{2}$ skinds skyld, blev med undtagelse af pladsen Nabben solgt af Ole Andersens bo ved auktionsskjøde thl. $10/6$ 1834 til kaptein Hans Øvergaard [Gaarder] og Niels Christophersen Gaustad for tils. 1460 spd. Øvergaard solgte i 1837 sin anpart løbe-nr. 46 c for 500 spd. til Embret Knutsen Sætersmoen, hvis svigersøn Oluf Olsen Ljømo og derpaa dennes søn Emil Lømo blev næste eiere. Niels Gaustads anpart, løbe-nr. 46 a, kom en del paa handel og passerte gennem Halsten Ottersen Skavhaugen, Ole Eriksen Bolstad og Ole Olsen Strand, indtil Gunder Sætersmoen som s. 398 meddelt købte eiendommen for 1300 spd., ved skjøde thl. $16/9$ 1862 og i 1871 lod den sammenføie med sin gaard Sætersmoen.

Emil Lømos anpart i Nordre Sæteren har nu gaards-nr. 15 brugs-nr. 20 med skyld 8 mk. 56 øre. Vaningen er opført i 1800, staburet lidt senere; alle øvrige huse er af nyere dato. — *Nabben*, af Nordre Sæteren, løbe-nr. 46 b, er nu brugs-nr. 19 med skyld 2 mk. 8 øre og tilhører Peder Gundersen Øxset.

Bruget *Sveen*, løbe-nr. 47, har nu gaards-nr. 15 brugs-nr. 27 med skyld 4 mk. 36 øre og tilhører Johan Tollefsen Rustad.

Indtil 1790 blev hele den gaarden Sæteren tilhørende skog brugt som sameie. Ved delingskontrakt thl. $\frac{5}{7}$ 1791 blev den udskiftet mellem Søndre Sæteren og Sætersmoen paa den ene side og Nordre og Mellem-Sæteren paa den anden. Ved delings-

Fot. af I. Lomo.
Emil Lømos gaard Nordre Sæteren. Seet fra øst.

kontrakt thl. $\frac{18}{8}$ 1823 blev derpaa Søndre Sæterens og Sætersmoens skog udskiftet mellem disse to eiendomme. Fra begge udskiftninger var imidlertid undtaget en mindre skogstrækning nærmest gaarden, hvilken blev brugt som sameie, indtil ogsaa dette blev udskiftet ved kontrakt thl. $\frac{25}{9}$ 1874.

Gaarden Sæteren, gl. matr.-nr. 44, er nu gaards-nr. 15 med ialt 39 brugsnummere.

Kort ættetavle vedkommende Sæteren.

Gjetvold Sæter, rydningsmand paa «Grundsetsæter» omkr. 1600, lensmand i Elverum, levede endnu i 1641, da hans brorsøn klokker i Spydeberg Peder Olsen krævede ham til thinge for arv efter sin vanføre far, som Gjetvold havde haft i huset i 24 aar. Gift med en datter af Elverum-presten hr. Lauritz Christensen. Børn [I–IV]:

- I. Lauritz Gjetvoldsen, klokker i Elverum, var en gammel og fattig mand i 1676 [Fogedregnskabet].
- II. Ole Gjetvoldsen, gaardbruger paa Undset i Rendalen 1663.
- III. Ingeborg Gjetvoldsdr. † 1699, gift med Reier Bjørnsen Melhagen i Aamot.
- IV. Sten Gjetvoldsen, f. 1616 og † ca. 1674, leilænding paa Sæteren og parteier i Smed-Rustad; havde med hustruen Ragnhild Bjørnsdr. Grundset flg. børn [A–E]:

- A. Gjetvold Stensen, f. 1652, se under Rustad s. 413.
- B. Bjørn Stensen, se under Grundset, gift først med Marthe Evensdtr., løjtnant Even Halvorsens datter paa Nordre Grundset, og derpaa med Anne Gudmundsdtr. Øxset. Af hans børn var [1 og 2]:
1. Even Bjørnsen, bruger paa Skybak i Eidskogen.
 2. Ragnhild Bjørnsdtr., gift 1722 med Peder Tollefsen Uthus, f. 1698, gaardbruger paa Nordre Grundset, fra 1742 bosat paa Roseteie i Løiten, hvor begr. $\frac{5}{4}$ 1759. Deres sønner var Morten Pedersen Grindalen og Peder Pedersen, husmand med jord under Aaset i Aamot.
- C. Sten Stensen, gaardbruger paa Helset.
- D. Seming Stensen, levede endnu 1710, leilænding paa Sæteren, part-eier i Smed-Rustad; gift ca. 1684 med enken efter Erik Eriksen Kveset paa Nordre Sæteren. Efterlod ét barn:
- Karen Semingsdtr., † 1730; gift først 1712 med Gjermund Knutsen Smed-Rustad og derpaa 1720 med Erik Eriksen «Sæteren» [se Søndre Rustad].
- E. Karen Stensdtr., ældste barn, gift først ca. 1665 med sin «fætter» Erik Knutsen Sorknes af Grue, og derpaa med Tollef Gudmundsen Øxset, begge leilændinger paa Sæteren. Hendes børn [1-4]:
1. Sten Eriksen, lensmand i Elverum, † 1709; gift med Marthe Eriksdtr.
 2. Sidsel Eriksdtr., f. 1677 og begr. $\frac{25}{4}$ 1765, gift 1701 med Morten Gudmundsen Øxset paa Sveen [Sæteren]. Af børnene er to døtre nævnt under Skjærbæk s. 312 og sønnen Erik Mortensen Sveen, f. 1709 og begr. $\frac{19}{12}$ 1762; se s. 405.
 3. Maren Eriksdtr., f. 1679 og begr. $\frac{2}{2}$ 1765, bosat paa Sveen.
 4. Knut Eriksen, † 1742, gaardbruger paa Søndre Sæteren; gift ca. 1705 med Dorthe Knutsdtr. [se Øxset], f. 1682 og begr. $\frac{1}{11}$ 1766. Foruden et par udenbygds gifte døtre havde de sønnerne: Knut Knutsen, f. 1724 og † $\frac{28}{1}$ 1766 som husmand paa Langengen under Baanerud, og
- Sten Knutsen, f. 1712 og begr. $\frac{9}{6}$ 1776, gaardbruger paa Søndre Sæteren; gift først 1739 med Maren Andersdtr. Søndre Sæteren [se ndf.], f. 1718 og begr. $\frac{3}{8}$ 1755, og derpaa $\frac{27}{10}$ 1763 med Siri Olsdtr. Hummeldalen, f. 1741 og begr. $\frac{30}{7}$ 1781. To børn blev gifte: Knut Stensen paa Sagbakken, f. 1748 og † $\frac{8}{11}$ 1824 og gift $\frac{30}{12}$ 1781 med Guri Pedersdtr. Rustad, og:
- Anders Stensen, f. 1741 og begr. $\frac{12}{9}$ 1811, gaardbruger paa Søndre Sæteren; gift først $\frac{7}{10}$ 1761 med Kari Arnesdtr. Lille-Braaten, db. $\frac{8}{5}$ 1740 i Aamot og † $\frac{19}{8}$ 1779, og derpaa $\frac{27}{1}$ 1780 med Dorthe Marie Eriksdtr. Grundset, f. 1748 og begr. $\frac{21}{11}$ 1812. Sønnen:
- Sten Andersen, f. $\frac{19}{5}$ 1763 og † $\frac{27}{6}$ 1813, gaardbruger paa Søndre Sæteren; gift $\frac{30}{8}$ 1784 med Ingeborg Jensdtr. Øxset, db. $\frac{8}{3}$ 1761 og † $\frac{8}{12}$ 1838. Fire børn blev gifte [a-d]:
- a. Jens Stensen, db. $\frac{28}{4}$ 1793 og † $\frac{26}{10}$ 1875 paa Lille-Øxset, gaardbruger paa Søndre Sæteren; gift først $\frac{23}{3}$ 1818 med Karen Olsdtr.

Mellem-Sæteren, db. $\frac{28}{7}$ 1799 og \dagger $\frac{18}{10}$ 1818 [se s. 407], og derpaa $\frac{15}{11}$ 1821 med Guri Gundersdr. Øxset, f. $\frac{30}{1}$ 1801 og \dagger $\frac{11}{6}$ 1871. Tre sønner [1-3]:

1. Carsten Sæthren, f. $\frac{10}{10}$ 1818, brugseier og gaardbruger paa Nordby i N. Skogbygd.

2. Gunder Jensen, f. $\frac{4}{2}$ 1822 og \dagger $\frac{7}{3}$ 1909, bruger paa Lille-Øxset, gift $\frac{10}{5}$ 1857 med Maren Pedersdr. Semingsen Rustadeie, f. $\frac{7}{10}$ 1829 og \dagger $\frac{28}{12}$ 1903. En søn blev gift:

Jens Gundersen, f. $\frac{3}{4}$ 1860, bruger paa Lille-Øxset; gift $\frac{3}{11}$ 1885 med Karoline Marthea Ørbækhaugen, f. $\frac{12}{6}$ 1860.

3. Johan Jensen, f. $\frac{3}{7}$ 1823 og \dagger $\frac{11}{5}$ 1879, selveier paa Foleteppen under Sæteren; gift $\frac{20}{4}$ 1864 med Regine Pedersdr. Semingsen Rustadeie, f. $\frac{27}{5}$ 1839. Af deres børn er: Gurine f. $\frac{25}{2}$ 1865 og gift $\frac{21}{9}$ 1908 med Gunnar Larsen Øxseth, Jens f. $\frac{27}{8}$ 1868, Marthe f. $\frac{9}{3}$ 1870 og gift $\frac{6}{9}$ 1905 med Johan T. Rustad paa Sveen, Per f. $\frac{17}{7}$ 1872 og Hans Severin f. $\frac{23}{12}$ 1875.

b. Anne Stensdr., db. $\frac{3}{4}$ 1795, gift $\frac{27}{12}$ 1824 med Hans Olsen Lien, S. Skogbygd.

c. Karen Stensdr., db. $\frac{24}{9}$ 1797, gift $\frac{29}{12}$ 1823 med Engbret Engbretsen Bosevjen, bruger paa Stenshjemmet [Sæteren], db. $\frac{14}{6}$ 1795.

Deres søn Sten Engbretsen, f. $\frac{2}{5}$ 1821, bruger paa Stenshjemmet; gift $\frac{29}{12}$ 1864 med Gurine Gundersdr. Bæk, f. $\frac{27}{2}$ 1833.

d. Ole Stensen, f. $\frac{1}{5}$ 1801 og \dagger $\frac{7}{5}$ 1898, gaardbruger paa Mellem-Sæteren; gift $\frac{13}{2}$ 1832 med Eline Olsdr. Mellem-Sæteren, f. $\frac{10}{8}$ 1809 og \dagger $\frac{2}{9}$ 1896. Sex børn er døde i yngre alder, de øvrige er [1-7]:

1. Sten Olsen, f. $\frac{4}{5}$ 1832 og \dagger $\frac{7}{10}$ 1899, ugift bruger paa Mellem-Sæteren.

2. Juline Sæteren, f. $\frac{3}{12}$ 1834 og gift $\frac{16}{12}$ 1886 med tidligere snedker paa Rena Peder Knutsen, bosat i Odalen.

3. Julius Sæteren, f. $\frac{27}{1}$ 1836 og \dagger $\frac{16}{1}$ 1910 i Aamot som landhandler og gaardbruger paa S. Moen, Rena; gift $\frac{30}{8}$ 1872 i Aamot med Birthe Olsdr. Vestre Grøtting, enke efter landhandler Gunder Graff og f. $\frac{8}{9}$ 1826 i Elverum. Et barn:

Guðrun Sæteren, f. $\frac{27}{9}$ 1873 i Aamot, hvor gift $\frac{26}{9}$ 1900 med overretssagfører paa Rena Johan Kjendlie, f. $\frac{26}{1}$ 1871 paa Hamar.

4. Oline Emilie Sæteren, f. $\frac{20}{9}$ 1837; ugift.

5. Caroline Sæteren, f. $\frac{25}{5}$ 1840, gift $\frac{21}{6}$ 1875 med Johan Johannesen Øverseth, gaardbruger paa V. Toten, hvor f. $\frac{24}{4}$ 1849. Deres søn Ole Jakob Øverseth, f. $\frac{24}{11}$ 1877 paa Toten, gaardbruger paa Mellem-Sæteren, gift $\frac{24}{11}$ 1909 i Chr.ia med Helga Nøkleholm, f. $\frac{18}{7}$ 1889 i Romedal.

6. Dortha Sæteren, f. $\frac{12}{4}$ 1848; ugift.

7. Ole Olsen [Sæteren], f. $\frac{2}{9}$ 1850, gaardbruger paa Bjørnsrud i Stange, fra 1903 bosat paa Imsethagen i Løiten; gift $\frac{13}{12}$ 1878 i Løiten med Andrea Severinsdr. Bergsengeie; uden børn.

Anders Henriksen Flisen af Vaaler, f. 1692 og begr. $^{11/10}$ 1772, gaardbruger paa Søndre Sæteren; med hustruen Marthe Eriksdr. [Knøsen?], f. 1691 og begr. $^{7/7}$ 1765, flg. gifte børn [A–F]:

A. Gjertrud Andersdr., f. 1716, gift med Erik Mortensen paa Sveen, se s. 403.

B. Maren Andersdr., gift med Sten Knutsen Sæteren, se s. 403.

C. Ingeborg Andersdr., f. 1726 og gift $^{13/10}$ 1757 med Niels Embretsen Lindberget.

D. Karen Andersdr., f. 1730 og begr. $^{7/7}$ 1768, gift med Christen Hansen Pladsen under Smed-Rustad, f. 1707 og \dagger $^{2/5}$ 1765.

E. Marthe Andersdr., f. 1738 og gift med Ole Gundersen Skjærback.

F. Karen Andersdr., d. ældre, f. 1719 og begr. $^{17/1}$ 1800; gift 1741 med Bjørn Bjørnsen Øxset, selveier paa Sætersmoen, f. 1716 og begr. $^{4/2}$ 1803. Flg. børn blev gifte [1–5]:

1. Anders Bjørnsen, f. 1751 og begr. $^{13/4}$ 1810, gaardbruger paa Herstad.

2. Børre Bjørnsen, db. $^{24/11}$ 1754, dræbt $^{24/6}$ 1817, gaardbruger paa Strand.

3. Gunder Bjørnsen, db. $^{2/2}$ 1758, bruger paa Langengen under Baanerud; gift $^{28/8}$ 1779 med Kirsti Olsdr. Nordre Berger, enke efter Ole Pedersen Baanerud.

4. Jørgen Bjørnsen, db. $^{17/5}$ 1761, husmand paa Sagbakken under Strand; gift $^{14/4}$ 1791 med Kristi Larsdr. Strand.

5. Engebret Bjørnsen, ældste barn, f. 1743 og \dagger $^{12/2}$ 1812, gaardbruger paa Sætersmoen; gift $^{6/1}$ 1770 med Karen Arnesdr. Ljømo [stifdatter af Jens Olsen Øxset], db. $^{18/6}$ 1752 og \dagger $^{7/1}$ 1827. Af deres børn var [a–d]:

a. Børre Engebretsen [Embretsen], db. $^{4/10}$ 1772 og \dagger $^{29/4}$ 1835, gaardbruger paa N. Grundset; gift $^{19/2}$ 1796 med Birthe Henriksdr. N. Opsal. Af deres børn var:

Embret Borresen, db. $^{11/6}$ 1798 og \dagger $^{3/2}$ 1888, gaardbruger paa N. Grundset; gift $^{4/1}$ 1822 i Løiten med Helene Larsdr. Skillingstad, f. $^{15/3}$ 1795 i Løiten, \dagger $^{16/11}$ 1874.

b. Anne Engebretsdtr., db. $^{26/3}$ 1775 og gift $^{29/6}$ 1902 med Peder Gundersen Øxset.

c. Knut Engebretsen, db. $^{26/1}$ 1783 og \dagger $^{22/2}$ 1866, gaardbruger paa Sætersmoen; gift $^{22/6}$ 1804 med Inger Henriksdr. N. Opsal, \dagger $^{5/1}$ 1835. Deres søn:

Embret Knutsen, db. $^{26/4}$ 1805 og \dagger $^{23/6}$ 1867 bruger paa N. Sæteren; gift $^{28/5}$ 1830 med Marthe Olsdr. Sæteren s. 406, f. $^{26/1}$ 1808 og \dagger $^{7/3}$ 1862. Datteren Ragnhild Embretsdtr., f. $^{23/7}$ 1831, blev gift $^{23/10}$ 1851 med Oluf Olsen S. Ljømo, gaardbruger paa N. Sæteren, f. $^{18/8}$ 1828.

d. Amund Engebretsen, db. $^{30/4}$ 1786 og \dagger $^{13/4}$ 1839, bruger paa Sveen; gift først $^{28/12}$ 1811 med Marthe Johnsdtr. Svanaasen, db. $^{26/3}$ 1787 og \dagger $^{4/1}$ 1816, og derpaa $^{2/11}$ 1816 med Marthe Olsdr. Mellem-Sæteren.

Erik Eriksen Kveset af Hof, † omkr. 1683 gaardbruger paa Nordre Sæteren; enken blev gift paany med Seming Stensen Sæteren s. 403. Eriks børn var [I–III]:

I. Ragnhild Eriksdr., † $^{30}/_{12}$ 1719, gift med Bjørn Gundersen Øxset.

II. Marthe Eriksdr., † 1755 i Bergen, hvor skifte $^{3}/_{7}$ 1755, gift først med vertshusholder i Christiania Abel Rasmussen, begr. $^{15}/_{9}$ 1719, derpaa $^{22}/_{2}$ 1720 i Chr.ia med kjøbmand Johan Christian Smith, begr. $^{25}/_{2}$ 1728, og endelig $^{15}/_{11}$ 1730 med Ole Steen Rasch, toldstempler ved Bergens toldbod. Uden børn.

III. Ole Eriksen, f. 1678 og begr. $^{1}/_{11}$ 1772, gaardbruger paa Nordre Sæteren; havde med hustruen Birthe Thoresdr. børnene [A–D]:

A. Hans Olsen, f. 1713 og begr. $^{21}/_{2}$ 1793, bosat paa Nabben under Sæteren; gift først med Kari Mogensdr. Glomstad af Aamot [jfr. Finstad], f. 1725 og begr. $^{12}/_{6}$ 1763, og derpaa $^{19}/_{1}$ 1764 med Oliv Gudbrandsdr. Hovi af Løiten, f. 1738 og † $^{11}/_{3}$ 1816. Af hans ti børn blev:

Hans Hansen, db. $^{1}/_{11}$ 1755 og begr. $^{7}/_{11}$ 1793, bruger paa Hogstad, Lille-Nødaasen, senere paa Kilde; gift $^{7}/_{4}$ 1791 med Olia Anundsdr. Kilde, der blev gift paany $^{30}/_{5}$ 1704 med Knut Engebretsen Skjulstad paa Kilde. Se s. 191.

B. Kari Olsdr., gift $^{20}/_{8}$ 1752 med Lars Halvorsen Myre af Løiten.

C. Guri Olsdr., f. 1717 og begr. $^{14}/_{3}$ 1759; gift 1736 med Embret Halstensen S. Strand.

D. Ole Olsen, f. 1719 og begr. $^{15}/_{8}$ 1811 [«100 aar gl.»], gaardbruger paa Mellem-Sæteren; gift med Anne Svendsdr., f. 1721 og † $^{11}/_{11}$ 1776. Tre børn blev gift [1–3]:

1. Marthe Olsdr., f. 1745 og † $^{6}/_{11}$ 1819, gift først $^{4}/_{1}$ 1774 med Anders Olsen Herstad, f. 1747 og begr. $^{29}/_{3}$ 1790, og derpaa $^{11}/_{6}$ 1790 med Peder Olsen Grøtting, db. $^{27}/_{2}$ 1757 og † $^{16}/_{9}$ 1846; begge gaardbrugere paa Nordre Sæteren. Ét barn:

Ole Andersen Sæteren, db. $^{1}/_{2}$ 1784 og † $^{16}/_{11}$ 1866, gaardbruger paa Nordre Sæteren, gift $^{21}/_{3}$ 1807 med Ragnhild Øvergaard [Gaarder], † $^{11}/_{5}$ 1850. Deres børn var: a. Marthe Olsdr. gift med Embret Knutsen s. 405, — b. Kirsti Olsdr. f. $^{30}/_{9}$ 1810 og gift $^{31}/_{5}$ 1842 med Morten Bakstuen s. 49, f. $^{8}/_{1}$ 1816 og søn af Anders Mortensen Midtskogen. — c. Olia Olsdr. f. $^{12}/_{8}$ 1815 og gift $^{14}/_{12}$ 1854 med svogeren Morten Bakstuen. — d. Petronelle Olsdr. f. $^{1}/_{7}$ 1819 og gift $^{5}/_{12}$ 1845 med bager Henrik Nielsen paa Hummeldalen, f. 1814 paa Vien i Stange.

2. Birthe Olsdr., db. $^{20}/_{7}$ 1754 og † $^{2}/_{12}$ 1842; gift $^{18}/_{11}$ 1779 med John Hansen Svanaasen.

3. Ragnhild Olsdr., næstyingst, f. 1750 og † $^{5}/_{10}$ 1822; gift $^{9}/_{4}$ 1772 med Ole Bergersen Skavhaugen, f. 1749 og † $^{27}/_{12}$ 1805, gaardbruger paa Mellem-Sæteren. Foruden Berger, Ole jr., Anders og Ragnhild, der alle døde ugifte, havde de fig. børn [a–d]:

a. Birthe Olsdr., db. $^{25}/_{2}$ 1766 og † $^{21}/_{3}$ 1831 paa N. Hanstad, gift $^{25}/_{11}$ 1796 med Christopher Dahl paa Vesterhaug.

- b. Anne Olsdtr., db. $\frac{1}{3}$ 1778 og † $\frac{29}{1}$ 1834; gift $\frac{4}{4}$ 1800 med Ole Jensen Torge.
- c. Marthe Olsdtr., db. $\frac{6}{1}$ 1782 og † $\frac{25}{6}$ 1865; gift $\frac{2}{11}$ 1816 med Amund Engebretsen Sætersmoen paa Sveen, s. 405.
- d. Ole Olsen, ældst, db. $\frac{26}{12}$ 1773, gaardbruger paa Mellem Sæteren; gift $\frac{17}{10}$ 1798 i Aamot med Ingeborg Thoresdtr. Arnestad, f. $\frac{8}{8}$ 1773 i Aamot. Tre gifte børn [1-3]:
1. Karen Olsdtr., db. $\frac{28}{7}$ 1799, gift $\frac{23}{3}$ 1818 med Jens Stensen Søndre Sæteren.
 2. Eline Olsdtr., f. $\frac{10}{8}$ 1809, gift $\frac{13}{2}$ 1832 med Ole Stensen Mellem Sæteren.
 3. Oline Olsdtr., f. $\frac{27}{12}$ 1810 og † $\frac{10}{5}$ 1849 i Aamot, hvor gift $\frac{18}{10}$ 1836 med Ole Sønsthagen, f. $\frac{12}{9}$ 1805 i Aamot, hvor gaardbruger paa Bolstad og † $\frac{12}{6}$ 1872.

Ole Helgesen Væringsaasen, gaardbruger paa Sætersmoen, f. $\frac{23}{8}$ 1791 og † $\frac{12}{9}$ 1843; gift $\frac{17}{10}$ 1825 med Anne Tollefsdtr. Hagen s. 326. Børn:

1. Birthe Olsdtr. Sætersmoen, f. $\frac{7}{8}$ 1826; gift $\frac{15}{5}$ 1856 i Aamot med Tollef Olsen Aaset, gaardbruger paa Aaset i Aamot, hvor f. $\frac{11}{4}$ 1823 og † $\frac{18}{10}$ 1910.
2. Helge Olsen Sætersmoen, f. $\frac{5}{11}$ 1827, gaardbruger paa Hagen, s. 326. Hans hustru Berthe Berger † $\frac{1}{9}$ 1911.
3. Tollef Olsen Sætersmoen, f. $\frac{8}{4}$ 1830, fra 1868 bosat i Lake Parle County, Minnesota, hvor gift i 1869 med Amborg Jensdtr. Skjulstadsveen fra Hernes. [5 børn.]
4. Gunder Olsen Sætersmoen, f. $\frac{4}{4}$ 1832, brugseier og gaardbruger paa Sætersmoen; gift $\frac{7}{10}$ 1858 med Louise Bolette Blütecher, se s. 388. Ti børn, hvoraf sex døde i ung alder; de øvrige er [a-d]:
 - a. Ragnhild Sætersmoen, f. $\frac{18}{12}$ 1860 og † $\frac{12}{12}$ 1906, ugift.
 - b. Olaf Blütecher Sætersmoen, f. $\frac{22}{2}$ 1863, violinist, bosat paa Sætersmoen; gift $\frac{16}{10}$ 1898 i Chr.ia med Mathilde Johannesdtr., f. $\frac{20}{8}$ 1877 paa Fossmoen. Ti børn.
 - c. Louise Berthea Emilie Sætersmoen, f. $\frac{13}{2}$ 1867 og gift $\frac{27}{10}$ 1893 i Chr.ia med Henrik Opsahl paa Østerhaug s. 89.
 - d. Gotfred Sætersmoen, f. $\frac{28}{1}$ 1871, ingeniør i Christiania; gift $\frac{22}{9}$ 1896 i Aamot med Gustava Bremersdtr. Ilsaas, f. $\frac{20}{5}$ 1871 i Aamot, hvor † $\frac{8}{8}$ 1906.
5. Oline Olsdtr. Sætersmoen, f. $\frac{10}{7}$ 1836 og gift $\frac{10}{10}$ 1867 med Per Pauli Schulstad, f. $\frac{11}{11}$ 1830 og † $\frac{6}{1}$ 1872.

Rustad, Søndre [Smed-Rustad].

Søndre Rustad og Nordre Rustad, som indtil omkr. 1615 udgjorde én gaard Rustad, er vistnok oprindelig ryddet fra Grundset — navnet ruðstaðr betyder rydningspladsen — men

tidspunktet maa ligge forud for aar 1528, i hvilket Botulff Rudstadt opføres i skattemandtallet for gjengjerden af Østerdalen. Den samme æt, der sad som leilændinger paa Grundset og Sæteren, brugte ogsaa Rustad, hvorfor disse gaardes historie byder paa flere fælles træk.

Omkring 1615 sees «Roudsta» at være delt i: Søndre Rustad med 6 skinds skyld og Nordre Rustad med 7 skinds skyld og blev fra denne tid to særskilte gaarde.

Søndre Rustad gik fra denne tid, eller iallefald fra 1620'aarene, i daglig tale under navnet Smed-Rustad og kom ogsaa under dette navn ind i 1600' og 1700'tallets jordebøger. Omkring 1620 blev denne gaard atter delt i to lige store brug: «Lille-Rustad» [A] og «Smed-Rustad» [B].

[A.] Lille-Rustad med 3 skinds skyld, var omkr. 1620 udlagt til Bjørn Bjørnerud i Vang, der havde odel til denne eiendom og var af samme æt som lensmand Bjørn Grundset paa Søndre Grundset. En kort tid omkr. 1630 kom bruget derpaa til den store jorddrot foged Niels Eriksen paa Hvam i Nes, der vil nævnes under Øxset, men indløstes saa av nævnte Bjørn Grundset.

Paa denne tid er eiendommen endnu ikke bebygget, «men alene en eng, dog af 3 skind, som de af Grundset sættede udi og gjætede der kun alene», en oplysning, der afgives under en proces for lagthinget ²⁵/₆ 1706. Bjørn opførte nu de første huse til residens for sin yngste, i 1624 fødte søn Ole Bjørnsen, der overtog bruget. I hans tid havde «Lille-Rugstad» ifl. matriklen 1667 en besætning paa 1 hest og 10 kjør, medens ud-sæden kun var ¹/₂ td. korn; der tilhørte skog til gaardsnytte og braateland og det tilføies at gaarden «kand och røddis och forbedris». Ved Oles død omkr. 1670 overdrog enken Marit Thoresdatter eiendommen til sønnen Amund Olsen, som her blev en driftig bruger, indtil han i 1699 købte og tilflyttede Nordre Grundset. Han solgte da Lille-Rustad for omtr. 400 rdl. til daværende fændrik Knut Jensen Hals ved skjøde thl. ³/₇ 1699.

Denne mand, som er stamfar for den norske slegt Hals, nævnes i 1685 som korporal ved 5 kompani af Oplandske regiment, var i 1693 sergeant ved Østerdalske kompani, blev ²³/₇

1698 fændrik, $\frac{20}{5}$ 1702 løjtnant, tjenstgjorde i 1713 og flg. aar som kaptein og blev som saadan ansat ved Oplandske regiments nye reserve $\frac{12}{3}$ 1716. I 1723 stod han som chef for Østre Hedemarkske kompani og var da 63 aar gl. og havde tjent i 28 aar ved regimentet. Af sin værfar Knut Hansen Aaset købte Hals i 1681 en andpart i gaarden Aaset i Aamot, og var siden bosat her i over 40 aar, travlest som det synes beskjæftiget med processer, som sagsøger eller hyppigere som sagvolder, nogle gange, saaledes i 1689, ogsaa som sagfører. Om der hertil end ikke krævedes synderlig juridisk indsigt dengang, saa kan det vel dog sluttes at Hals har besiddet større intellektuel dannelse end datidens militære i lignende stilling som regel sad inde med, yderlig tyndt bevendt som det dengang var med officerernes uddannelse. Den praktiske oplæring foregik fra geledet, for den theoretiske gjorde staten intet; først i 1750 blev «Den matematiske skole», Krigsskolen, oprettet i Christiania.

Brugen af Lille-Rustad overlod Hals sin ældste søn Jens Hals som leilænding og denne nedlagde adskilligt arbeide baade paa jordvei og huse, hvorfor han ogsaa i 1724, — ti aar efter at have tilflyttet sin gaard Søndre Bjølset —, forlangte en klækkelig erstatning, som faderen naturligvis først maatte have en liden proces om. Paa Lille-Rustad kom der imidlertid en ny eier. Ved skjøde af $\frac{4}{5}$ 1722 havde nemlig Hals solgt bruget til kaptein Jens Olsen Aamot, søn af Aamot'presten hr. Ole Jensen Hornemann og en dygtig officer, der fra 1727 til sin død i 1729 var kommandant paa Christiansfjeld. Kjøbesummen var 430 rdl., hvoraf kapteinen laante de 200 af oberst Brockenhuus. Paa denne tid havde Lille-Rustad ifl. matriklen af 1723 en besætning paa 2 hester, 12 kjør, 14 faar og 16 gjeder, udsæd paa $1\frac{1}{2}$ td. byg, 3 td. blandkorn og 1 td. havre, høavl paa 19 læs, samt skog til brændeved, gjærdefang og hustømmer, sæter med god havn og slaatter paa 2 læs hø; der tilhørte et kværnstød «mens ingen kværn». Ellers var gaarden «i baglien letvunden, jordarten temmelig, dog frostlændt, tager og skade af elvflod paa aker og eng».

Nu trak der imidlertid op en proces om Lille-Rustad, anlagt mod den tidligere eier Amund Olsen Grundset af hans børn af første ægteskab, der havde faaet arveudlæg i Lille-Rustad ved skiftet efter moderen i 1695 og senere ikke nydt noget

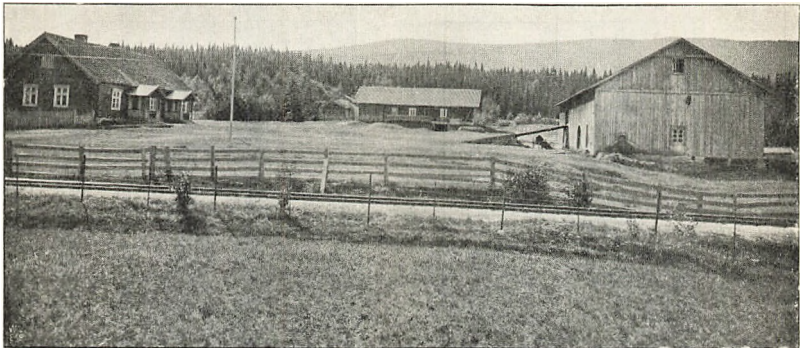
vederlag, da faderen i 1699 solgte eiendommen til kaptein Hals. De forlangte nu deres arv og udlægget i Lille-Rustad respektert og fik medhold ved underrettsdom $\frac{4}{8}$ 1725, hvorved de tilkjendtes 1 skinds skyld og hver 15 rdl. i «løsøre-arv». Amund appellerede dommen til lagthinget, men døde strax efter og enken bestemte sig da ved forlig $\frac{13}{7}$ 1726 til at betale «løsøre-arven» Derefter vendte sagsøgerne sig mod kaptein Aamots enke og børn, som heller ikke uden proces vilde fravige Lille-Rustad. Enden blev imidlertid at Amunds sønner Ole Amundsen og Niels Amundsen fik sin ret igjennem i 1730. Disse processer havde slugt penge og Ole havde optaget laan blandt andet hos sin søn Børre Olsen, en velstaaende høker paa Grønland i Christiania, men dertil en hensynsløs pengepuger, som ikke skammede sig for at søge rettens bistand overfor sin gamle far, saasnart en termin blev oversiddet. I det hele fik Ole neppe mange glade dage paa Lille-Rustad. «Formedelst svage omstændigheder og mangel paa fornødne midler» afstod han saaledes ved skjøde thl. $\frac{26}{2}$ 1732 1 skind i gaarden til sin svigersøn og kreditor John Eriksen Lombnes af Rendalen¹. Til denne mand solgte ogsaa Niels Amundsen sin anpart paa 1 skind ved skjøde thl. $\frac{9}{7}$ 1734, og i 1738 blev sluttelig Ole efter en af hans søn Børre foranlediget exekution ogsaa drevet ud af den sidste trediedel og for resten af sit liv henvist til «de to husmandspladse og en liden stue, som ligger nordenfor gaarden». Den noble Børre «forærede» derpaa den udexekverte anpart til svogeren John Eriksen, som saaledes blev eier af hele Lille-Rustad.

Da John og hustru i 1750 lod sit bo skifte holdt han 1 hest, 4 kjør og 3 kviger samt 3 faar. Indbo og redskab var som ventelig smaat og tarvelig, og det virker derfor ganske pudsigt mellem løsøret at finde en «glopande af messing», 2: en sengevarmer, til 2 mk. Den ældste søn Ole Johnsen udløste sine søskendes anparter i Lille-Rustad for 200 rdl. ved skjøde thl. $\frac{28}{11}$ 1750 og gav sine forældre et meget rundeligt føderaad, bestaaende bl. a. i ret til at hugge 18 tylvter grantømmer aarlig. I 1756 bortfæstede Ole en liden plads, der fik navnet *Rustadstuen*, til sin mostermand Peder Arnesen, som her lod rydde og opføre

¹ En udførlig beskrivelse af Lille-Rustad er indført i thingbogen under $\frac{8}{4}$ 1731.

husbygninger, og ved skjøde thl. $17\frac{1}{2}$ 1780 solgte han hele Lille-Rustad til sin svigersøn Haagen Bergersen Skavhaugen.

Denne mand tilhørte en livskraftig slegt, der paa denne tid forgrenede sig rundt om i bygden, og det varede ikke længe før hans strævsomme og dygtige arbeide hævede Lille-Rustad op til velstand efter mange aars ustel og vanmagt. Ved skiftet i hans dødsbo $24\frac{1}{8}$ 1795 viste det sig at besætningen var drevet op til 4 hester, 10 kjør og 8 kviger, 13 faar og 13 gjeder, og aarets avling var paa 90 sk \textasciitilde , hvoraf de 12 paa sæteren, 1006 snese blandkorn værd tils. 51 rdl. og 613 snese havre værd 30 rdl. Sagredskab med krumtap, traasser og blad blev værdsat

Fot. af I. Læmo.

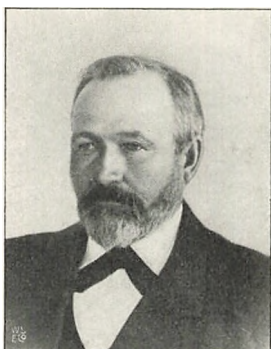
Helge G. Rustads gaard Søndre Rustad, seet fra øst.

til 12 rdl. Gaarden blev taxert til 1800 rdl., men da det oplystes at en anpart, *Rudstadsveen*, var frasolgt, fragik 300 rdl. Hele boet blev paa 2143 rdl. aktiver og 741 i passiver og gav saaledes 1402 rdl. i behold. Enken giftede sig aaret efter med Torkild Jensen Torge og han drev gaarden til sin død i 1803, da Haagens ældste søn Ole Haagensen overtog den. Og i hans tid blev Lille-Rustad delt i tre brug [1-3]:

[1] *Rudstadstuen*, løbe nr. 48 med skyld 1 dl. 1 ort 23 sk., solgte Ole Haagensen for 600 spd. ved skjøde thl. $5\frac{1}{11}$ 1814 til ovennævnte Peder Arnesens søn Peder Pedersen. Efter flere exekutioner i 1831 og 1841 blev eiendommen solgt i 1842 til Magnus Olsen Strand og ved auktionsskjøde thl. $1\frac{1}{11}$ 1881 blev Hans Olsen Torgerstuen eier for 6000 kr.; se s. 418. Nuværende gaards-nr. 16, brugs-nr. 1 med skyld 2 mk. 97 øre.

[2] *Rustadsveen* var ved lagthingsdom af $18/9$ 1782 bleven tilhjemlet Ole Johnsens søn Johannes Olsen og fik efter ham navnet *Johannesstuen*, løbe-nr. 49 med skyld 3 ort 9 sk. Ved hans død i 1828 kom denne anpart en del paa handel og blev sluttelig kjøbt ved auktion i 1871 for 460 spd. af landhandler Peder Hovin. Nuværende gaards-nr. 16, brugs-nr. 3 med skyld 2 mk. 50 øre.

[3] *Søndre Rustad* med tilbageværende resterende skyld 2 skind, løbe-nr. 50 med skyld 5 dl. 2 ort 20 sk., solgte Ole Haagensen for 3500 spd. ved skjøde thl. $30/9$ 1819 til Erik Olsen Grundset, Knut Engebretsen Sæteren og Engebret Børresen

Gotmar Helgesen Rustad og hustru Gurine Hansdatter.

Grundset hver for $1/3$ 'del. Ved auktionsskjøde thl. $18/8$ 1836 kjøbte derpaa madame Andrea Grøtting Eriks anpart løbe-nr. 50 a og Engebrets anpart løbe-nr. 50 b, hvorefter alle anparter kom en del paa handel, og i 1848 er forholdet dette: løbe-nr. 50 a og Knuts anpart løbe-nr. 50 c med samlet skyld 3 rdl. 3 ort 14 sk. bliver ved skjøde thl. $8/6$ 1848 kjøbt af kaptein Gulbrand Øvergaard [Gaarder], og løbe-nr. 50 b med skyld 1 dl. 4 ort 6 sk. eier madame Grøtting. Sidstnævnte anpart gaar i 1853 over til hendes søn Christian Grøtting og sluttelig bliver den kjøbt af Gunder Sætersmoen for 2300 spd. ved skjøde thl. $1/4$ 1871; nuvær. gaards-nr. 16, brugs-nr. 5 med skyld 5 mk. 66 øre.

Ved auktion i 1864 blev kaptein Øvergaards anpart solgt til Ole Hals og Tollef Hals, derpaa blev Ole Hals eneeier i

1871 og solgte sluttelig eiendommen for 5000 spd. ved skjøde thl. $\frac{1}{10}$ 1875 til Gotmar Nordre-Rustad, hvis søn Helge G. Rustad er eier siden 1900; nuvær. gaards-nr. 16, brugs-nr. 4 med skyld 12 mk. 94 sk.

Hovedbygningen paa Søndre Rustad er gammel, opført af Haagen Bergersen; de øvrige huse er opført af Gotmar Rustad i 1870' og 80'aarene.

[B.] Smed-Rustad med 3 skinds skyld tilhørte fra 1620'-aarene lensmand Bjørn Grundset, og efter ham svigersønnen Sten Gjetvoldsen Sæteren, i hvis tid bruget ifl. matriklen af 1667 havde 1 hest og 8 stk. fæ og en udsæd af 4 td. korn; «voxer ingen humle, god sagtømmerskog, sommerbeite i hjem-

Amatørfot. af O. H. Haugen.

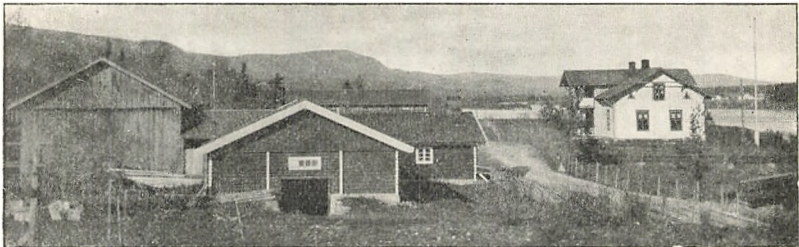
Mellem-Rustad [brugs-nr. 9].

skogen». Inden Stens død omkr. 1674 havde sønnen Gjetvold Stensen tiltraadt eiendommen, men da han som soldat i Gyldenløvefeiden rømte fra sit kompani ved Venersborg i 1676, indløste broderen Seming Stensen bruget. Efter ham fulgte omkr. 1712 svigersønnen Gjermund Knutsen, der døde allerede om vaaren 1719 under et ophold i Trondhjem. Enken sad igjen i trange kaar med to sønner, Knut og Gudmund, men giftede sig aaret efter med Erik Eriksen «Sæteren», der nu forestod gaardsbruget indtil Gudmund Gjermundsen kom til skjels aar og alder. I matriklen af 1723 beskrives Smed-Rustad paa samme vis som Lille-Rustad, men det tilføies at jorden var vanbrugt; besætning: 1 hest, 8 kjør, 9 faar og 5 gjeder, udsæd: $\frac{1}{2}$ td. byg, 1 td. blandkorn, $1\frac{1}{2}$ td. havre; høavling: 10 læs.

Gudmunds liv blev en stadig kamp mod fattigdommen. I 1743 fik han «i sin store nød til frøekorn og kongens skatter med mere» opdrevet et laan paa 60 rdl. hos kaptein Dop paa

Møystad mod pant i gaarden. I 1750 bortfæstede han «et engstykke i jordet og et i hestehagen» til sin svoger Christen Hansen, som her paa «Pladsen» kunde bygge de huse, han ønskede, mod vederlag i sin tid. Træt og udslidt af stræv og bekymringer overdrog han sluttelig ved thinget ^{27/11} 1765 Smed-Rustad til sin søn Knut Gudmundsen. Under ham og fra 1793 under sønnen Gudmund Knutsen blev der bedre dage, og da Gudmunds enke ved skjøde thl. ^{27/4} 1810 solgte Smed-Rustad til sin søn Peder Gudmundsen, fik hun 1600 rdl. for gaarden.

I 1810 frasolgte Peder en skogteig paa 1 skinds skyld, *Rudstad skog*, til grosserer Ener Holm i Christiania for 3000 rdl. ;

Amatørfot. af O. H. Haugen.

Torgerstuen.

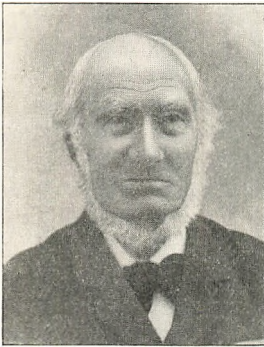
den fik løbe-nr. 51 og gik siden i mange aar paa handel, indtil bønder i Strandbygden købte den tilbage.

Selve Smed-Rustad med tilbageværende 2 skinds skyld, nu kaldet *Mellem-Rustad*, løbe-nr. 52, blev efter Peders død solgt af enken til hans bror Lars Gudmundsen ved skjøde thl. ^{27/4} 1815. Allerede i 1819 solgte Lars atter videre til Jakob Hansen Ingvoldstad af Vang, der var indgiftet paa Nordre Rustad, men han blev i 1822 udsagt paa odel og eiendommen skiftede i det følgende oftere eier og blev herunder ogsaa delvis opstykket i mindre brug:

Mellem-Rustad, løbe-nr. 52a, blev i 1823 tilskjødet John Gudmundsen Vaal af Aamot for 1000 spd. og, efterat «Børrestuen» og «Moen» var frasolgt, med en resterende skyld paa 3 dl. 1 ort 5 sk. kjøbt af sønnen Gudmund Johnsen Rustad i 1866 og derefter af dennes bror Hans Johnsen i 1874 for 4300 spd. Nu gaards-nr. 16, brugs-nr. 9 med skyld 8 mk. 34 øre.

Mellem-Rustad, løbe-nr. 52 b, blev erhvervet af overjæger Morten Jensen Moen, der i 1812 havde ægtet Lars Gudmundsens enke. Medens han i nogle aar vedblev en anpart heraf paa 3 ort 3 sk., der beholdt det gamle navn *Smed-Rustad* og nu er brugs-nr. 10, solgte han i 1824 ved skjøde thl. $11/12$ 1827 en parcel paa 1 ort 1 sk., *Torgerstuen*, løbe-nr. 52 c., til Iver Thoresen Ilsaas for 265 spd.

Torgerstuen var oprindelig en husmandsplads, bebygget og brugt af skolelærer Torger Pedersen Nordre Rustad, som døde i 1817, og havde faaet sit navn efter ham. Iver Thoresen der var født $1/7$ 1791 paa Ilsaas i Aamot, fik for sin og hustrus

Hans Olsen, Torgerstuen, og hustru Valborg Mortensdatter.

levetid bevilling paa gjestgiveri med udskjænkning for de reisende og erhvervede sig i denne virksomhed et meget godt renommé. I 1864 solgte han Torgerstuen, ved skjøde thl. $1/7$ 1870, til ovennævnte Morten Jensens svigersøn Hans Olsen Gammelengen, som efter Ivers død $14/7$ 1870 fortsatte gjestgiveriet i enken Siri Gudmundsdatters navn, indtil jernbanen fra Grundset og nordover blev aabnet i 1871 og den stærke trafik efter landeveien følgelig ophørte. Hans Torgerstuen har opført den nuværende bebyggelse paa gaarden. Sønnen Olav Torgerstuen overtog eiendommen i 1906; nuvær. gaards-nr. 16, brugs-nr. 11 med skyld 1 mk. 75 øre.

Rustad Søndre, gl. matr.-nr. 69, er nu gaards-nr. 16 med ialt 21 brugsnummere.

Kort ættetavle vedk. Søndre Rustad.

Jens Andersen i Hals paa Jylland¹, død ca. 1617, havde med hustruen Anne Andersdr., der $16/5$ 1620 giftede sig paany med foged Niels Jensen Schelwig i Hals gaard, flere børn, hvoraf sønnen:

Anders Jensen Hals, døde i febr. 1667 som raadmand i Ystad i Skaane og efterlod 3 061 rdl. til sønnen:

Jens Andersen Hals, ridefoged i Bollerup i Skaane 1667. Hans børn var utvilsomt Lars Jensen Hals [skifte i Kjøbenhavn i 1713], Nils Hals i Kvikne [fik der stor efterslegt], Knut Jensen Hals, Sophie og Maren Hals i Aamot, Anne i Ystad i Skaane og Karen Hals gift med kvartermester Elias Eriksen i Kjøbenhavn. Af disse børn var:

Knut Jensen Hals, f. 1660, blev kaptein ved skiløberkorpset, eiede Lille-Rustad i Elverum og Aaset i Aamot, hvor † $27/8$ 1725. Ved sin hustru Siri Knutsdr. Hansen Aaset, † 1723, blev han stamfar for den norske slegt Hals. Af børnene var [A-D]:

A. Jens Knutsen Hals, f. ca. 1681 og begr. $29/11$ 1737 i Aamot, gaardbruger paa Bjølset, senere paa Aaset i Aamot, hvor gift med sogneprestens datter Gjertrud Sophie Aamot [Hornemann]. Af deres børn var [1-4]:

1. Anne Dorothea Hals, gift ca. 1728 med tømmermerker Gunder Gundersen Graf paa Herstad, f. 1700 i Elv., senere husmand paa Kvernen under Aaset i Aamot, hvor begr. $8/4$ 1770.

2. Marthe Hals, † 1750, gift med Haagen Tollefsen Bjølset, s. 281.

3. Lisbeth Hals, f. 1720 og begr. $13/5$ 1790 i Aamot, hvor gift $13/10$ 1746 med John Pedersen Kirkeberg, husmand under Aamot, f. 1703 og begr. $14/12$ 1806 i Aamot.

4. Ole Jensen Hals, f. 1714 og begr. $20/3$ 1796 i Aamot, hvor gaardbruger paa Aaset og hvor gift $1/10$ 1739 med Karen Pedersdr. Nygaarden. Fra ham stammer den nulevende familie Hals i Aamot og Romedal. Af børnene var [a-c]:

a. Jens Olsen Hals, db. $15/3$ 1744 i Aamot, hvor begr. $3/4$ 1791, gaardbruger paa Aaset; s. 262.

b. Siri Hals, db. $19/2$ 1752 i Aamot, hvor gift $2/11$ 1792 med korporal Berger Knutsen «Gaarder», f. 1752 i Elv. og † $8/2$ 1800 paa Kroken i Aamot.

c. Bremer Hals, db. $11/6$ 1758 i Aamot, hvor † $13/8$ 1827 paa Ilsaas, organist; gift først $12/10$ 1780 med Birthe Christensdr. Hansen, Pladsen under S. Rustad, db. $13/11$ 1757 i Elv. og begr. $26/10$ 1810, og derpaa $18/6$ 1811 i Elv. med Siri Olsdr. Herstad, db. $15/5$ 1758 i Elv. og † $7/12$ 1821.

B. Dorthe Marie Hals, gift først med Wilhelm Jørgensen Løgting paa Grindalen og derpaa med Christopher Størksen Glad paa Terningen.

¹ Hans bror af samme navn Jens Andersen Hals, raadmand i Aalborg og død 1629 i Marstrand, havde bl. a. datteren Maren Hals gift $12/9$ 1630 i Aalborg med foged i Østerdalen Knut Andersen Hammer.

C. Anne Hals, gift med garnisonsfeltskjær paa Christianstjeld Thor-mod Anckerstrøm.

D. Christopher Hals, oberstløjtnant; leilænding paa Gaarder, † $\frac{8}{11}$ 1775 i Fron. Gift først 1716 med Kirsten Paulsdr. Terningen, s. 45, og derpaa $\frac{18}{6}$ 1733 i Elv. med Karen Bruun, dtr. af sogneprest til Sogndal Søren Bruun. Fire sønner blev officerer, den yngste, kaptajn Lorentz Hals blev farfar til overlærer Søren Hals paa Hamar.

Ole Amundsen Nordre Grundset, gaardbruger paa Lille-Rustad [sammen med broderen Niels Amundsen] fra 1730—38; enken Anne Nielsdr. begr. $\frac{2}{3}$ 1765, 92 aar gl. Børn: Ole Olsen, bergmand paa Kongsberg 1750, Børre Olsen, høker i Christiania, John Olsen kom til Rendalen, samt [I og II]:

I. Guri Olsdr., f. 1722 og begr. $\frac{12}{1}$ 1792, gift med Peder Arnesen Rustadstuen; deres søn Peder Pedersen Rustadstuen, db. $\frac{20}{6}$ 1751.

II. Marit Olsdr., ældst, f. 1692 og begr. $\frac{21}{3}$ 1772, gift med John Eriksen, Lombnes, f. 1691 i Rendalen og begr. $\frac{11}{6}$ 1752, gaardbruger paa Lille-Rustad. Fem børn [A—E]:

A. Anne Johnsdtr., gift med Hans Hansen Svanaasen.

B. Ingeborg Johnsdtr., gift med Knut Olsen Svanaasen.

C. Erik Johnsen, f. 1732, inderst paa Svanaasen; gift $\frac{4}{10}$ 1756 med Gjertrud Hansdr. Grindalen, f. 1731 og begr. $\frac{25}{6}$ 1773; ingen børn.

D. Marthe Johnsdtr., f. 1735 og gift $\frac{20}{2}$ 1760 med Christopher Andersen Løvberget.

E. Ole Johnsen, ældst, f. 1715 og begr. $\frac{30}{7}$ 1793, gaardbruger paa Lille-Rustad; gift med Kari Pedersdr. Indset, f. 1716 og begr. $\frac{31}{12}$ 1797. Af deres børn var [I—2]:

1. Johannes Olsen, f. 1744 og † $\frac{12}{10}$ 1828, bruger paa Rustadsveen; gift $\frac{14}{11}$ 1778 med Marthe Nielsdr. Pladsen. Sønnen Ole Johannesen blev gift $\frac{28}{10}$ 1816 i Løiten med Anne Nielsdr. Aadalen.

2. Kari Olsdr., db. $\frac{2}{7}$ 1752 og begr. $\frac{9}{6}$ 1803; gift først $\frac{23}{6}$ 1775 med Haagen Bergersen Skavhaugen, f. 1747 og begr. $\frac{27}{7}$ 1795, gaardbruger paa Lille-Rustad, og derpaa $\frac{15}{7}$ 1796 med Torkild Jensen Torge, db. $\frac{20}{10}$ 1765 og

† $\frac{15}{3}$ 1803 «af inflammeret broksskade». Med Haagen havde hun syv børn, hvoraf:

a. Birthe Haagensdr., db. $\frac{8}{10}$ 1775 og gift $\frac{2}{11}$ 1805 med Otter Eriksen Flobakken.

b. Kari Haagensdr., db. $\frac{20}{11}$ 1778 og gift $\frac{2}{7}$ 1814 med Peder Pedersen Rustadstuen.

c. Ole Haagensen, db. $\frac{17}{6}$ 1781 og † $\frac{14}{4}$ 1855, gaardbruger paa Lille-Rustad; gift $\frac{7}{10}$ 1803 med Anne Pedersdr. Hovin, db. $\frac{22}{6}$ 1783 og † $\frac{29}{10}$ 1841 uden børn.

Gjermund Knutsen [se Øxset], † 1719, gaardbruger paa Smed-Rustad, gift 1712 med Karen Semingsdr. Sæteren, † 1730. [Gift paany 1720 med Erik Eriksen «Sæteren», 2 børn]. Sønnen:

Gudmund Gjermundsen, f. 1717 og begr. $\frac{19}{3}$ 1789, gaardbruger paa Smed-Rustad; gift med Anne Hansdr., f. 1704 og begr.

$\frac{26}{5}$ 1771, søster af Christen Hansen Pladsen s. 405. To børn [I—II]:

I. Anne Gudmundsdr., f. 1744 og begr. $\frac{29}{8}$ 1783, gift $\frac{20}{6}$ 1763 med Arne Hansen Bosevjen.

II. Knut Gudmundsen, ældst, f. 1741 og begr. $\frac{26}{11}$ 1814, gaardbruger paa Smed-Rustad; gift $\frac{25}{6}$ 1764 med Kirsti Pedersdr. Hummelneset, † $\frac{29}{7}$ 1818, 98 aar gl. Fire børn, hvoraf Peder † 1817

ugift som sadelmager, Amund er nævnt s. 73 ligesom John, der senere kom til Arendal, og:

Gudmund Knutsen, db. $\frac{4}{4}$ 1765 og begr. $\frac{30}{7}$ 1801, gaardbruger paa Smed-Rustad, gift $\frac{27}{12}$ 1786 med Ragnhild Pedersdr. N. Rustad,

db. $\frac{12}{2}$ 1764 og † $\frac{25}{8}$ 1820. Af deres børn var [A—C]:

- A. Peder Gudmundsen, db. $\frac{2}{3}$ 1788 og † $\frac{3}{3}$ 1813, gaardbruger paa Smed-Rustad, gift $\frac{20}{5}$ 1812 med Anne Johnsdtr. Braaten af Aamot; barnløse.
- B. Kari Gudmundsdtr., db. $\frac{9}{5}$ 1790 og gift $\frac{28}{12}$ 1815 med Gunder Pedersen Korsbakken paa Bæk.
- C. Lars Gudmundsen, db. $\frac{7}{9}$ 1794 og † $\frac{26}{5}$ 1820, gaardbruger paa Mellem-Rustad; gift med Kari Iversdtr. Bjørnstad, db. $\frac{17}{6}$ 1792 i Aamot og gift paany $\frac{27}{12}$ 1821 med overjæger Morten Jensen, db. $\frac{30}{10}$ 1796 [søn af Jens Pedersen Rustad-Moen], bruger paa Mellem-Rustad.

Med Morten Jensen havde Kari datteren:

Valborg Mortensdtr., f. $\frac{20}{2}$ 1828 og gift $\frac{2}{1}$ 1863 med Hans Olsen Gammelengen, bruger paa Torgerstuen, f. $\frac{28}{3}$ 1828, søn af Olliana Ottersdtr. Skjærbæk og Ole Hansen Grundset. Børn:

1. Ole Torgerstuen, f. $\frac{30}{4}$ 1863.
2. Martin Torgerstuen, f. $\frac{26}{1}$ 1867 og † $\frac{18}{11}$ 1907, ugift; redaktør af «Østlandske Tidende» i Elverum.
3. Olav Torgerstuen, f. $\frac{12}{3}$ 1873, gaardbruger paa Torgerstuen.

Fot. af I. Lemo.

Nordre Rustad, seet fra sydvest.

Rustad, Nordre [Med-Rustad].

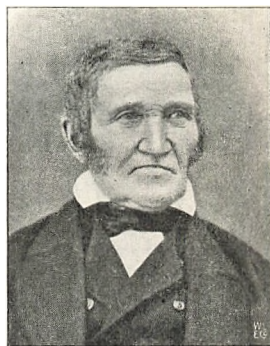
Bygdens nordligste gaard paa Glommens vestsider. Nordre Rustad udgjorde sammen med Søndre Rustad én gaard, Rustad, indtil omkr. 1615, hvad nærmere er meddelt s. 407. Fra denne tid er Nordre Rustad en ødegaard paa 7 skinds skyld og kaldtes i daglig tale «Medel-Rustad», forkortet: «Med-Rustad», under hvilket navn den ogsaa findes opført i 1600' og 1700'tallets jordebøger.

Lensmand Bjørn Grundset af Øxset, der besad Lille-Rustad og en anpart i Øxset, men ellers boede som leilænding paa Søndre Grundset, var odelseier af Med-Rustad fra 1620'aarene og til 1664. I denne tid synes det som Med-Rustad blev brugt sammen med Lille-Rustad, indtil den gamle lensmand

i 1657 blev fordrevet fra Grundset og tilflyttede Med-Rustad, hvor han døde i begyndelsen af 1664 i den høie alder af 80 aar. Han havde nogle aar i forveien indtaget paa gaarden en Aamot'ing Povl Avlesen fra Korperud, som formodentlig var hans slegtning, og denne mand overtog eiendommen efter Bjørns død. Besætningen bestod ifl. matriklen af 1667 af 1 hest og 12 stk. fæ, udsæden var paa 6 td. korn; «voxer ingen humle, skog til gaardsnytte.»¹

Povl havde ellers vanskelig for at greie sig. Ved thinget 19½ 1680 blev han saaledes stevnet af Kjeld Korperud i Aamot for misligholdt obligation paa 75 rdl. Povl overdrog da Kjeld sin odelsanpart paa 6 skind i Korperud for 30 rdl., for resten, 45 rdl., pantsatte han Med-Rustad og denne gjeld vedblev at klæbe ved gaarden længe efter at hans søn Avle Povlsen havde overtaget den i 1690'aarene. Ved skiftet efter Avles første hustru i 1718 var den fremdeles den samme, medens boet dog gav 69 rdl. i overskud, og ved hans anden hustrus død i 1730 var gjeld og udgifter 58 rdl. Gaardens værdi var da 40 rdl. og boet gav 86 rdl. i overskud. I denne tid var besætningen ifl. matriklen af 1723 2 hester, 14 kjør, 10 faar og 7 gjeder; udsæden 2 fj. rug, 1 td. byg, 1½ td. blandkorn og 1½ td. havre; høavlingen 18 læs. Gaarden beskrives forøvrig saaledes: i baglien letvunden, jordarten temmelig, dog noget frostlændt, tager og skade paa al dens ager og eng af vandflom. Skog til brændeved, gjærdefang og hustømmer, sæter med temmelig havn og slaatter paa 1 læs hø; kvern ikkun til husnytte.

Kort efter skiftet i 1730 afstod Avle gaarden til sin ældste

Helge Kilde, Rustad,
og hustru

Ingeborg Melhagen.

¹ Naar matriklen fremdeles anfører den gamle Bjørn som eier og bruger i 1667, da er dette en feil, som forøvrig ikke er enestaaende.

Helge H. Rustad [senior]
med 1ste hustru

Marthea Øxset,
og 2den hustru

Anne Skjærstad.

søn Peder Avlesen, der brugte den til 1758. «I overveielse af at kræfterne ved alderdommens tiltagelse forsvinder [han var da 54 aar!], sygdom og skrøbelighed derimod tiltager saaledes at ved arbeide og sved ei længe eller længere kan fortjenes» tog han og hustru ved kontrakt thl. $15\frac{1}{7}$ d. a. føderaad hos sønnen Peder Pedersen, som samtidig overtog Med-Rustad, idet forældrene dog forbeholdt sig $1\frac{3}{4}$ skind til brug for levetiden «at der ei til lamentationer over mangel skal findes aarsag». Peder betalte gaarden med 250 rdl. og laante i den anledning 230 rdl. hos Niels Arnesen paa Arnestad i Aamot. Denne gjeld kom han letvindt over ved sit giftermaal i 1759 med den bemidlede arving Marthe Siversdatter Bjølset, og størsteparten var betalt, da han i 1766 afgik ved døden. Ved skiftet blev Med-Rustad værdsat til 300 rdl. og boet gav et overskud paa 620 rdl., efterat gjeld og udgifter paa tils. 91 rdl. var dækket. Besætningen var nu 1 hest, 5 kjør og 2 kviger, 10 faar, 5 gjeder og 2 svin. Først efter Marthes død i 1784 gik gaarden ved skjøde thl. $12\frac{1}{2}$ 1785 over til ældste værsøn Ole Amundsen fra Øverby i Aasnes og fra ham ved skjøde thl. $5\frac{1}{2}$ 1810 til sønnen Peder Olsen. Gaardens navn er nu stadig: *Nordre Rustad*.

Denne mands første skridt som selv-eier var ikke af de heldige. Ved skjøde thl. $7\frac{1}{11}$ 1810 frasolgte han nemlig *Rustad skog*, løbe-nr. 54, til grosserer Ener Holm i Christiania, og denne da værdifulde eiendom gik i de følgende aar stadig

under hugst fra haand til haand, indtil den sluttelig blev kjøbt af Helge Tollefsen Kilde ved skjøde thl. $\frac{30}{9}$ 1839. — En lignende skjebne fik ogsaa gaarden Nordre Rustad, løbe-nr. 53, da Peder Olsen skilte sig af med den i 1819, men ved skjøde thl. $\frac{12}{6}$ 1838 blev den kjøbt af Helge Tollefsen Kilde fra Aamot, der som allerede nævnt i det følgende aar ogsaa gjenerhvervede skogen og siden drev eiendommen med indsigt og duelighed. I 1870 overdrog han Nordre Rustad til sønnen Helge Helgesen og dennes søn Helge Helgesen jr. er gaardbruger siden 1899.

Af bebyggelsen er hovedbygningen opført i 1860 og de store udhuse i de følgende aar.

Med-Rustad, gl. matr.-nr. 68, senere Nordre Rustad løbe-nr. 53 og 54, er nu gaards-nr. 17, brugs-nr. 1 med skyld 25 mk. og bestaar forøvrig af et brugs-nr. 3, Gammelengen, med skyld 5 mk.

Kort ættetavle vedk. Nordre Rustad.

Povl Avlesen Korperud fra Aamot, f. 1625 og † ca. 1695, gaardbruger paa Med-Rustad; havde børnene [I og II]:

- I. Jøran Povlsdtr., gift med Bjørn Gundersen Øxset.
- II. Avle Povlsen, f. ca. 1665 og † ca. 1733, gaardbruger paa Med-Rustad; gift først 1697 med Anne Joversdtr. [Finstad], skifte $\frac{24}{3}$ 1718, og derpaa 1719 med Anne Embretsdtr. [Strand]. Foruden en datter Marthe overlev. tre børn]A—C]:
 - A. Jover Avlesen, f. 1706 og begr. $\frac{22}{7}$ 1767, husmand.
 - B. Embret Avlesen, f. 1716, gaardbruger paa Graf.
 - C. Peder Avlesen, ældst, f. 1704 og begr. $\frac{17}{3}$ 1771, gaardbruger paa Med-Rustad; gift 1729 med Maren Torgersdtr. Braaten af Aamot, f. 1705 og begr. $\frac{14}{9}$ 1777. Fire gifte børn]1—4]:
 1. Anne Pedersdtr., gift $\frac{24}{10}$ 1759 med Morten Eriksen Sveen [Sæteren], f. 1756 og begr. $\frac{7}{8}$ 1796.
 2. Torger Pedersen, f. 1743 og † $\frac{19}{6}$ 1817, skoleholder og husmand paa Torgerstuen; gift $\frac{5}{7}$ 1790 med Ragnhild Olsdtr. Rustad.
 3. Jens Pedersen, f. 1749, bruger paa Rustad-Moen; gift $\frac{15}{12}$ 1782 med Sille Olsdtr. Sønnen Morten Jensen, gaardbruger paa Mellem-Rustad.
 4. Peder Pedersen, ældst, f. 1733 og begr. $\frac{6}{4}$ 1766, gaardbruger paa Med-Rustad; gift $\frac{20}{6}$ 1759 med Marthe Siversdtr. N. Bjølset, † $\frac{21}{3}$ 1784 efter nyt ægteskab med Lars Jensen Gallebraaten af Aamot. To gifte døtre [a—b]:
 - a. Ragnhild Pedersdtr., db. $\frac{12}{2}$ 1764 og gift $\frac{27}{12}$ 1786 med Gudmund Knutsen, gaardbruger paa Smed-Rustad.
 - b. Maren Pedersdtr., ældst, db. $\frac{30}{3}$ 1760 og † $\frac{11}{3}$ 1823; gift $\frac{8}{9}$

- 1790 med Ole Amundsen Øverby, db. $10/2$ 1758 i Hof og † $26/11$ 1818, gaardbruger paa Nordre Rustad. Otte børn voxte op [1-8]:
1. Marthe Olsdr., db. $28/3$ 1782 og gift $4/7$ 1800 med Jacob Hansen Ingvoldstad af Vang, bruger paa Mellem-Rustad. De drog i 1823 til Nordland.
 2. Anne Olsdr., db. $28/9$ 1783 og gift $12/11$ 1817 med Ole Olsen, Grindbakken under Mellem-Rustad.
 3. Kari Olsdr., db. $28/4$ 1784 og gift $2/1$ 1821 med Anders Peder Herstad, bosat under Mellem-Rustad.
 4. Peder Olsen, db. $18/1$ 1789, gaardbruger paa Nordre Rustad.
 5. Amund Olsen, db. $3/10$ 1790, bosat under Nordre Rustad; gift $16/6$ 1816 med Olea Olsdr. Rustad.
 6. Oleana Olsdr., db. $22/4$ 1792 og gift $30/11$ 1816 med Børre Tollefsen, bosat under Mellem-Rustad.
 7. Louise Olsdr., db. $4/5$ 1794 og gift $27/12$ 1819 med Bremer Jensen Braaten af Aamot, bosat under Smed-Rustad.
 8. Maren Olsdr., db. $14/4$ 1800 og gift $26/10$ 1827 med Peder Semingsen Rustadeie, db. $23/2$ 1803 i Aamot.

Helge Tollefsen Kilde, f. $17/4$ 1796 i Aamot, gaardbruger paa Nordre Rustad, † $26/5$ 1885; gift $9/10$ 1829 i Aamot med Ingeborg Helgesdr. Melhagen, f. $5/9$ 1805 s.steds og † $27/8$ 1871. Fem gifte børn [1-5]:

1. Tollef H. Rustad, f. $6/12$ 1828 i Aamot, bruger paa Sveen [Sæteren]; gift $2/4$ 1869 med Karen Olsdr. Braatenstuen, f. $11/4$ 1845. Af otte børn er Johan Tollefsen, f. $6/7$ 1871, bruger paa Sveen og gift $6/9$ 1905 med Marthe Johansdr. Jensen, f. $9/3$ 1870.
2. Helge H. Rustad, f. $5/7$ 1838, gaardbruger paa Gammelengen; gift først $28/12$ 1870 med Marthea Gundersdr. Øxset, f. $29/11$ 1841 og † $13/12$ 1874, og derpaa $22/4$ 1899 med Anne Hansdr. Skjærstad af Aamot, f. $21/6$ 1859. Sønnen:

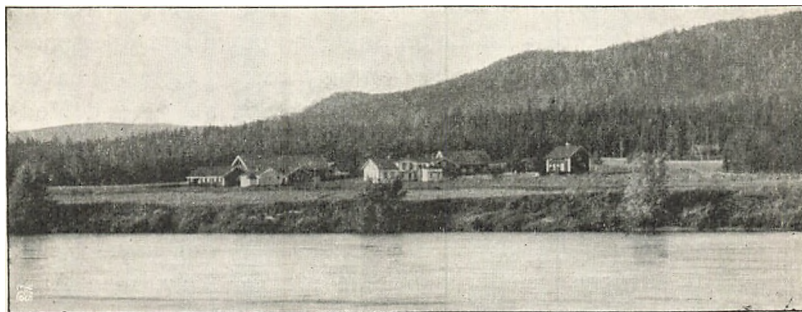
Helge H. Rustad, f. $26/4$ 1871, gaardbruger paa Nordre Rustad; gift først $9/5$ 1899 med Ingeborg Gotmarsdr. Søndre Rustad, se ndfr., og dernæst $16/9$ 1908 med kusinen Lena Olsdr., se ndfr.
3. Gotmar H. Rustad, f. $18/3$ 1840, gaardbruger paa Søndre Rustad; gift $14/6$ 1870 i Aamot med Gurine Hansdr. Skramstadhaugen af Aamot, f. $4/5$ 1840 og † $9/6$ 1882. Fire børn [a-d]:
 - a. Helma Marie Rustad, f. $10/2$ 1870 og gift $13/7$ 1894 med Emil Olufsen Lømo, gaardbruger paa Nordre Sæteren.
 - b. Helge G. Rustad, f. $20/2$ 1873, gaardbruger paa Søndre Rustad; gift $17/10$ 1899 med Johanne Ottosdr. Otterstad, f. $14/1$ 1879.
 - c. Johan Haakon Rustad, f. $18/1$ 1876, forstassistent.
 - d. Ingeborg Rustad, f. $10/12$ 1877 og † $13/5$ 1902; gift $9/5$ 1899 med ovenn. Helge Helgesen, Nordre Rustad.
4. Ole Helgesen, f. $11/10$ 1845, fra vaaren 1879 farmer i Black River Falls, Wisconsin; gift $9/3$ 1879 med Elisabeth Engebretsdtr.

Lovlien, f. $\frac{7}{6}$ 1860 i Løiten. Af otte børn er Lena Olsdr., f. $\frac{28}{6}$ 1884 i Wisc. og gift $\frac{16}{9}$ 1908 med ovenn. fætter Helge Helgesen N. Rustad.

5. Johan H. Rustad, f. $\frac{28}{1}$ 1854, gaardbruger fra 1882 paa Grini i Aamot, hvor gift $\frac{17}{6}$ 1880 med Gurine Marthea Syversdr. Grini, f. $\frac{27}{10}$ 1854.

Indset.

Bygdens nordligste gaard paa Glommens østside, liggende paa et jevnt og lavt plateau ved elven, havde oprindelig sin bebyggelse længere syd lige nede ved gardene Øxset, som alle tidligere laa i en tæt klynge. Deraf kan ogsaa navnet finde sin forklaring, idet første led maa være: inn, ind, for at

Fot. af I. Lømo.

Indset 1905, seet fra syd.

betegne denne gaard som den indre i forhold til Øxset'gardene, skjønt «ind», «indre» ifølge professor Rygh ikke synes at være brugt paa denne maade i Østerdalen; andet led er: setr, bosted.

Indset er vistnok oprindelig udgaaet fra Øxset. Efter navnet at dømme skulde det være gammel gaard, men før 1598 er den dog ikke fundet nævnt. Strax paa 1600'tallet var Indset en ødegaard med 7 skinds skyld og har altid været bondegods og selveiergaard. Naar bygningerne er flyttet op, hvor de nu ligger, kan ikke med sikkerhed siges, men før 1660 maa det være foregaaet.

I 1610 sad Engebret Indset som odelsmand og selveier paa Indset og efterfulgtes af sønnen Siver Engebretsen, der drev garden til faa aar før sin død i 1678. I hans tid havde den ifølge matriklen af 1667 en besætning paa 1 hest

og 10 stk. fæ og udsæd af 4 td. korn. Den tilhørende skog maa dengang have været af bygdens bedste, for den betegnes helt storslagent som «sagtømmerskog», medens de fleste gaarde ellers maa nøies med «noget til sagtømmer». Til husbrug laa en bækkevern; voxer ingen humle, sommerhavn i hjemskogen. Gaarden «kand røddis och forbedris, ligger dog i elffueflomb».

Livet paa Indset i Sivers tid faldt under jevne velstandsforhold og artede sig ikke synderlig forskjellig aar om andet. En og anden fest i ætten kunde bringe en afvexling i den daglige ensformighed og da blev livet stundom mere løssluppet end alle parter strengt taget kunde være tjent med. Saaledes høsten 1671, da Siver holdt bryllup for sin ældste søn Gudmund. Med nærmeste slegt var granderne paa Sæteren, Rustad, Øxset og Svanaasen indbudne, desuden Torsten Vaal og Peder Nabset fra Aamot og «en del» fra Løiten sogn, ialt omkring 25 personer. Selskabet var paa det nærmeste færdig med middagen og havde taget rigelig til sig ikke mindst af det stærke, da Amund Med-Rustad pludselig drev til Peder Nabset i hovedet «saa haaret rødes», og «Peder var grumt drukken og sagde: Jeg sidder her jeg, sagde han, efter at have faaet slaget». Hermed var signalet til almindelig batalje givet. En mastefløter ved navn Vellik stak Arne Pedersen under høire øie med en kniv, men Arne var ikke sen, sprang op paa bordet, greb et kjødben og gik dermed løs paa Vellik. John Hovin og Povl Rustad opgjorde samtidig et lidet privat mellemværende ved «haardragning», men værst gik det den stakkels Peder Nabset. Han fik prygl af Erik Rustad, «som var soldat», og endog sambygdingen Torsten Vaal fandt sig beføiet til at give ham nogle uhøviske spark, medens Peder «blev halet tilside i høisædet». Kalaset fik det vanlige efterspil i retten, men først ved thinget $\frac{6}{7}$ 1674 blev kamphanerne ilagt bøder paa 1 mark sølv hver.

Syv aar efter var slegt og grander atter samlet paa Indset, men foranledningen var nu en anden. En rystende begivenhed havde opskaket egnen og over forsamlingen hvilte et dystere præg end paa hin høstdag i bryllupsgildet. Siver og Gudmund Indset, far og søn, var bleven myrdet af Svenskerne under et natlig overfald og gaarden plyndret. Det var om høsten 1678. Ved vaabethinget $\frac{14}{6}$ 1679 mødte mange bønder frem med mangelfuld militær udrustning; blandt dem var Ole Siversen

Indset, som paa spørgsmaal, hvorfor han kom uden gevær, svarede: fienden ihjelslog far og bror og bortrøvede hvad i huset fandtes. Voldshandlingen, der fik et sørgeligt efterspil paa Øxset, blev senere skildret i «En ny Vise, af de Paarørendes Begjæring, om et ynkeligt Mord og Rof udi Elverum Præstegjeld», og beretningen om den lever paa folkemunde den dag idag.¹

Ved skiftet efter Siver Indset $21/12$ 1678 blev gaarden udlagt til sønnerne Engebret og Ole og den dræbte søn Gudmunds to børn i tre lige lodder, hver paa $2\frac{1}{3}$ skind med bygsel. Ved thinget i 1682 blev markeskjellet mod Aamots herredsgrænse

Fot. af I. Lemo.

Fra tunet paa Indset. 1905.

opgaaet og samtlige arvinger bruger gaarden sammen. I 1685 misbrugte Ole Siverson sin raadighed ved først at hugge tømmer i den fælles skog til afbetaling paa sin personlige gjeld til assessor Anders Simonsen i Christiania og dernæst at pantsætte gaarden til ham uden medarvingernes samtykke. Broderen Engebret Siverson og svogeren Otter Olsen, der havde ægtet den dræbte Gudmunds unge enke og nu var værge for hendes børn, nedlagde derfor en indignert protest og ved thinget $22/7$ 1688 fik Ole en bød paa 4 mk. sølv og dømmes til at fravige Indset. Han afhændede forinden sin anpart til presten hr. Christopher Hammer, hvis arvinger ved skjøde, thl. $4/7$ 1695 atter solgte den til nævnte Otter Olsen, som derved paa hustrus og stifbørns vegne kom i besiddelse af $4\frac{2}{3}$ skind eller $\frac{2}{3}$ 'dele

¹ Visen gjengives i Elverum II under krigsbegivenheder.

af gaarden. Efter Otters død gik denne anpart ved skifte $\frac{30}{8}$ 1713 over til Peder Pedersen, der havde ægtet den dræbte Gudmund Siversens datter Sidsel, og nogen tid efter indløste Peder ogsaa den $\frac{1}{3}$ 'del, som Engebret Siversen eiede og udgjorde et særskilt lidet gaardsbrug, men som først Engebret og siden ogsaa hans søn Knut Engebretsen fik nyde lige til 1729. Ved skjøde thl. $\frac{11}{7}$ d. a. fik Peder Pedersen ogsaa formel overdragelse af sin hustrus halvsøskende, Otter Olsens børn, paa deres arveudlæg i gaarden og var saaledes nu eier af hele Indset.

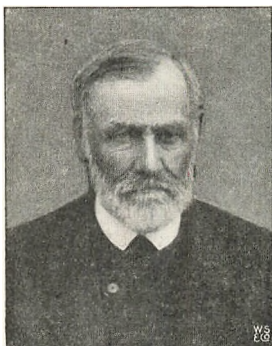
I matriklen af 1723 beskrives gaarden saaledes: i sollien letvunden, jordarten temmelig, dog noget frostlændt, tager og skade paa ager og eng af elvens overskyllelse. Skog til brændevod, gjærdefang og hustømmer, sæter med maadelig havn og slaatter paa 1 læs hø til hvert af de to brug. For disse gives forøvrig særskilte opgaver. Peder Pedersens brug havde en besætning paa 1 hest, 8 kjør, 6 faar og 5 gjeder, udsæd af 1 skp. rug, $\frac{1}{2}$ td. byg, $\frac{1}{2}$ td. blandkorn og $1\frac{1}{2}$ td. havre, høavling 10 læs og en husmandsplads paa 1 skp. bygs udsæd. — Engebrets brug, som kun var halvt saa stort, holdt ikke destomindre 1 hest, 6 kjør, 7 faar og 4 gjeder, udsæden var derimod kun 2 fj. rug, 2 skp. byg, 2 skp. blandkorn og 6 skp. havre; høavlen 10 læs. Begge brug havde i fællesskab en kvern til husnytte. De var veldrevne og i god hævd, siden skylden, forøvrig uden følge, blev foreslaaet forhøiet med ikke mindre end henholdsvis $3\frac{1}{3}$ og $1\frac{2}{3}$ skind.

Ved skiftet efter Peder Pedersens hustru Kirsti Halvorsdatter Skjulstad i 1757 var besætningen paa Indset 3 hester, 5 kjør, 15 gjeder, 16 faar og 1 svin. Gaardens værdi blev ansat til 300 rdlr., en kvern i Skjelmobækken med tilbehør til 5 rdl., en sag sammesteds med tilbehør til 2 rdl. og smedjeredskab til 3 rdl. Peder holdt et velstands hus paa løsøre og redskab, og gjeld fandtes ikke, saa boet med fradrag af udgifter paa 12 rdl. blev opgjort med 518 rdl. Selv opnaede Peder sine 80 aar og afgik ved døden i 1796. Ved skjøde af $\frac{1}{10}$ 1779 havde han overdraget Indset til sin ældste søn, der ligeledes hed Peder Pedersen, et navn, som siden ufravigelig har været baaret af alle følgende gaardbrugere.

Disse Peder'e var alle strævsomme og dygtige mænd, der holdt gaarden i udmerket hævd og stadig øgede dens velstand.

Da sidstnævnte Peder Pedersen døde i 1803, blev boet i det følgende aar opgjort med 1927 rdl.; gjeld fandtes praktisk talt ikke, saa nettoformuen blev 1871 rdl. Heraf var en del tilgodehavender paa tømmersejler, 500 taxten paa løsøret, som sønnen Peder Pedersen med formynder overtog sammen med Indset gaard, paa hvilken han havde faaet skjøde af faderen, thl. $\frac{5}{7}$ 1803, efter en købesum af 1200 rdl.

Sønnen, den følgende Peder Pedersen, tiltraadte Indset ved skjøde thl. $\frac{18}{8}$ 1841 og drev eiendommen til 1871, da

Peder Pedersen Indset og hustru Anne Vaal.

han ved skjøde thl. $\frac{1}{8}$ s. a. overdrog den til sønnen Per Indseth, den nuværende gaardbruger, for 7000 spd.

En del af den ældste bebyggelse paa Indset, bestaaende af 2 lader og et fjøs, blev antændt ved lynnedslag og nedbrændte kort før St. Hans tid 1736. Af de nuværende vaaninger er den ene bygget i 1856 og den anden i 1874.

Indset, gl. matr.-nr. 65, er nu gaards-nr. 18 med èt brugs-nr.; skyld 31 mk. 48 øre.

Kort ættetavle vedk. Indset.

Engebret Indset, gaardbruger fra 16[10] til sin † 1646; flere børn, hvoraf sønnen:

Siver Engebretsen, f. 1606 og dræbt af Svenskerne 1678, gaardbruger paa Indset. Gift med Eli Olsdr.; tre sønner [I–III]:

- I. Engebret Siverson, f. 1643 og † ca. 1715, parteier i Indset. Havde med hustruen Maren Larsdr. sønnerne Ole og Knut Engebretsen, den sidste gift 1686 med Birthe Iversen og en tid bosat paa Nederberg.

II. Ole Siverson, parteier i Indset 1686.

III. Gudmund Siverson, ældst, f. 1642 og dræbt af Svenskerne 1678; gift 1671 med Marthe Pedersdtr., der 2den gang 1680 ægtede bruger paa Indset Otter Olsen, f. 1640 og † ca. 1710 [deres børn: Ole, Peder og Ole jr. Ottersønner, Anne og Karen Ottersdøtre]. To børn: Gudmund Gudmundsen, f. 1672 og død vistnok før 1729, og

Sidsel Gudmundsdtr., f. 1674 og gift med Peder Pedersen, gaardbruger paa Indset, f. 1678 og begr. $\frac{6}{2}$ 1752. Af deres børn var: Kari Pedersdtr. f. 1717 og begr. $\frac{31}{12}$ 1797, gift med Ole Johnsen [Lille-]Rustad, og

Peder Pedersen, f. 1715 og begr. $\frac{1}{1}$ 1796, gaardbruger paa Indset; gift 1744 med Kirsti Halvorsdtr. Skjulstad, f. 1719 og begr. $\frac{5}{12}$ 1756. To børn [A og B]:

A. Peder Pedersen, f. 1745 og begr. $\frac{2}{12}$ 1803, gaardbruger paa Indset; gift $\frac{8}{6}$ 1779 med Guro Taraldsdtr. Grindalen [Væringsaasen], f. 1748 og † $\frac{21}{12}$ 1855. Fire børn [1-4]:

1. Kari Pedersdtr., db. $\frac{21}{10}$ 1781 og gift $\frac{15}{10}$ 1802 i Aamot med Ole Larsen Øgle paa Grindhagen [Korsbakken].

2. Thore Pedersen, db. $\frac{5}{2}$ 1786 og † $\frac{12}{4}$ 1857, ugift, gaardbruger paa Mellem Øxset.

3. Sirgunara Pedersdtr., db. $\frac{3}{5}$ 1789 og † $\frac{20}{6}$ 1851, gift $\frac{12}{12}$ 1846 med Christen Olsen Løbæk, søn af Ole Larsen Høllingstad i Løiten.

4. Peder Pedersen, db. $\frac{20}{1}$ 1792 og † $\frac{20}{5}$ 1847, gaardbruger paa Indset; gift $\frac{11}{8}$ 1817 med Oliana Hansdtr. Tornby, db. $\frac{12}{5}$ 1797 i Vaaler og † $\frac{20}{6}$ 1730. Fire børn [a-d]:

a. Gurine Pedersdtr., f. $\frac{30}{1}$ 1818 og † $\frac{10}{2}$ 1892; gift $\frac{22}{6}$ 1844 med Ole Olsen Sveen paa Sveen [Sæteren], senere paa Rustadstuen, f. $\frac{9}{5}$ 1820 i Aamot og † $\frac{5}{2}$ 1911; søn af Ole Olsen Bjørnstad.

b. Birthe Pedersdtr., f. $\frac{12}{2}$ 1821 og † $\frac{1}{9}$ 1889; gift $\frac{26}{11}$ 1839 med Andreas Petersen Olsen paa Grindhagen.

c. Halvor Pedersen, f. $\frac{1}{3}$ 1824, gaardbruger paa Blikberget i Aamot. senere husmand paa Nørstbakken under Indset; gift $\frac{6}{1}$ 1846 med Inger Gurine Andersdtr. Bækken, f. $\frac{28}{3}$ 1825 i S. Skogbygd.

d. Peder Pedersen, næstældst, f. $\frac{17}{6}$ 1819 og † $\frac{19}{6}$ 1902, gaardbruger paa Indset; gift $\frac{13}{7}$ 1844 i Aamot med Anne Gudmundsdtr. Vaal, f. $\frac{25}{2}$ 1816 i Aamot og † $\frac{9}{1}$ 1896. Børn [1-3]:

1. Oleane Indseth, f. $\frac{14}{2}$ 1846 og gift $\frac{22}{4}$ 1868 med Lars Gunder- sen Øxseth.

2. Per Indseth, f. $\frac{9}{5}$ 1848, gaardbruger paa Indset; gift $\frac{22}{8}$ 1872 med Agnete Olufsdtr. Otterstad, Bosevjen [se Herstad], f. $\frac{20}{5}$ 1852. Af otte børn er flg. gifte: Olaf Indseth, f. $\frac{15}{8}$ 1874 og gift $\frac{19}{6}$ 1910 med Ingeborg Olsdtr. Øyen fra Storelvedalen. — Anne Indseth, f. $\frac{9}{12}$ 1875 og gift $\frac{28}{12}$ 1900 med Ludvig Larsen Øxseth paa Karud i Løiten. — Per Indseth, f. $\frac{1}{8}$ 1870 og gift $\frac{3}{5}$ 1902 med Inger Tollefsdtr. Østby — og Martha Indseth, f. $\frac{29}{4}$ 1883 og gift $\frac{12}{8}$ 1910 med gaardbruger Olaf L. Waaler i Vaaler.

3. Marthe Indseth, f. $\frac{23}{3}$ 1850, † $\frac{1}{5}$ 1906; gift med Oluf Krabbe, Øxset.

B. Halvor Pedersen, f. 1747 og † $14/8$ 1816, gaardbruger paa Nordre Haug [Vesterhaug]; gift $15/5$ 1776 med Maren Torkildsdr. Vesterhaug, f. 1750 og † $2/2$ 1807. Et barn blev gift:

Gunder Halvorsen, db. $11/6$ 1780 og † $8/1$ 1861, gaardbruger paa Nordre Haug; gift $22/8$ 1807 med Kari Embretsdr. Riskjernholtet, f. 1784 og † $21/1$ 1865. Fem børn blev gifte [1-5]:

1. Maren Gundersdr., f. $18/6$ 1808 og † $7/8$ 1887, gift $16/11$ 1839 med selveier Torkild Olsen Houm, søn af Ole Andersen Ø. Houm s. 205.

2. Inger Gundersdr., f. $27/9$ 1813, drog med ægtefælle Peder Gundersen Nygaarden i 1852 til Amerika, hvor de døde i høi alder.

3. Hans Gundersen, f. $6/7$ 1815, garver og gaardbruger paa Nordre Haug; drog i 1856 med hustru Kirstine Borgen af Christiania til Amerika, hvor en søn og tre døtre er gifte.

4. Kari Gundersdr., f. $10/8$ 1819 og gift $10/1$ 1856 med Gunnerus Johnsen Sjølie i Aasnes.

5. Gunder Gundersen, tvilling, f. $10/8$ 1819 og † $18/9$ 1897, garver paa Hanstad; gift $24/11$ 1854 med Anne Johnsdtr. Amundsen Øxset, f. $1/4$ 1817 og † $16/12$ 1900. Datteren Marie Gundersdr., f. $3/3$ 1855 og † $23/3$ 1897, gift $15/8$ 1881 med landhandler Peder Østmo i Leiret, f. $23/4$ 1858 i Hof. [Se Elverum II. Ordførere].

Øxset.

«Yxnusetr» har sit navn efter tverelven Øxna, som falder i Glommen paa vestsiden ret overfor gaarden, og indeholder i første led elvenavnet Yxna, alm. Øxna, der er dannet af: uxi, oxer; sidste led er: setr, bosted. Der gives i Østerdalen flere eksempler paa at gaarde har navn efter tverelve, som har sit udløb i hovedelven paa den modsatte bred, saaledes Grønset i Trysil overfor Grønås udløb og Aamot i Aamot overfor Renas udløb.

Navnet skrives i 1528: Oxesetther og Øxesetther, i 1570'-aarene: Øxennsetter, i 1604: Øxenssetter, i 1616: Øxssensett, i 1667: Øgsedt og i 1723: Øxsett.

Jens Oxesetther er den første bruger, der kjendes paa Øxset. Han nævnes i skattemandtallet 1528 og efterfulgtes i 1560'-aarene af sin søn Gudmund Jensen, der synes at have eiet hele Øxset med 3 huders skyld og dertil anparten i Uthus. Han havde mange børn, da brorloden bare blev paa 7 skind, og sønnerne Ole, Hans, Lasse og Bjørn sad med sine lodder i 1615, men inden nogle aar var Ole og Hans afgaaet ved døden og Bjørn flyttede omkr. 1617 til Søndre Grundset som leilæn-

ding og fik til sine 7 skind endnu 2 skind af broderen Lasse i 1624. I dette aar sad Lasse Gudmundsen med hele Øxset, fraregnet Bjørns part, eller med 2 huder 3 skind, idet han dels havde udløst søskenderne og dels havde deres lodder i pant. Kort efter begik hans hustru Anne, der synes at have været fra Nabset i Aamot, en eller anden grov lovstridig handling, hvorved «hun forbrød sin boslod», men «hendes husbond Lasse contenterte hendes boslod af sit eget gods» og afgav 15 skind med bygsel i Øxset til kongen. Foged i Hedemarken og Østerdalen var dengang Niels Eriksen paa Hvam i Nes, en mand, som ikke lod en anledning ubenyttet til at berige sig paa bøndernes bekostning, og han underslog sig det til kongen forbrudte gods. Pro forma lod han sin værfar, den fra Skottekrigen bekendte foged Lars Gram paa Steig i Gudbrandsdalen faa pant i Øxset, da det ved forordningen af 1590 var fogderne forment at tage pantegods i embedsdistriktet, men efter at være fratraadt som foged $\frac{1}{5}$ 1627 mente han sig tryk og $\frac{6}{11}$ 1628 betalte den gode Niels selv for egen regning skatten af Øxset, og derved røbedes det sande forhold. Ved en 6'-mands dom blev han nu fradømt pantet og hans bitre uven lagmand Torben Skaktavi paa Nordvi i Stange stadfæstede strax dommen. Niels pukkede imidlertid paa den angivelige pantsættelse til Gram og appellerte til Herredagen i Bergen i juli 1631, men tabte ogsaa her sagen med omkostninger: «Øxset bør at følge Kronen indtil gaarden lovlig gjenløses af rette odelsmand eller eier; og under denne samme gaard forstaaes ogsaa den jordepart eller ødegaard ved navn «Gallebrot», efterdi «Gallebrot» befindes at være en pertinents til gaarden Øxset og ikke en særskilt eiendom, som Niels vilde have det til». — Det er tydelig at det her er gaarden Gallebraaten i Aamot, det gjælder, og denne har saaledes paa hin tid tilhørt Lasse Øxset og gaaet med i det forbrudte gods til Kronen. Herredagsdommens udtalelse at Gallebraaten var en pertinents, et fast tilliggende underbrug under Øxset, er imidlertid høist besynderlig, da et saadant forhold ikke fremgaar af lehnsregnskaberne fra hin tid.

Før dommen faldt i 1631 var imidlertid Lasse afgaaet ved døden, inden faa aar fulgt i graven af sin ældste søn Peder Lassesen. Af hans øvrige børn fik Gudmund udlæg i Uthus, Erik døde i 1636, og døtrene Ambjørg og Anne med sine

ægtefæller Hans Nabset af Aamot og Gudmund Tollefsen overtog nu i fællesskab brugen af Øxset.

Ved thinget paa Gaarder ¹⁰/₁ 1639 gjorde Peder Lassesens netop myndige søn Knut Pedersen, som da boede paa Graf, sin odels- og aasædesret gjældende, og ved lagthingsdom ²⁵/₂ s. a. blev hans løsningsret til hele farfaderens eiendom i Øxset anerkjendt. Han slog sig saa sammen med Gudmund Tollefsen og sin afdøde farbror Erik Lassesens søn Gudmund, men efter nogle aars forløb forbrød sidstnævnte sin lod til Kronen, uden at det nu kan erfares hvori forbrydelsen bestod, og hans andpart kom som pant til Baanerud'-folket. Knut selv tog bopæl paa Hovin.

Hermed indtraadte atter betydelige forskyvninger i eierforholdet og snart fremstaar de 3 brug i Øxset, hvori denne gaard siden har været delt: Nordre, Mellem og Søndre Øxset.

Gaarden, hvis bebyggelse dengang og indtil 1790 laa samlet paa nedsiden af veien mod Glommen, oplyses i matriklen af 1667 «at ligge i elfeflom, naar elven opvoxer», med skog til sagtømmer, noget til braateland, sommerbeite i «Øxenaasen» og humlehave. Udsæden var paa 22 td. korn og den samlede besætning 3 hester og 36 kjør.

Nordre Øxset med 1 hud 3 skinds skyld erhvervede Haagen Thoresen, hvis navn tyder hen paa slegtsskab med folkene paa Bjølset, «ved udløsning af sine søskende», hvorfor han muligens har været gift med en datter af Gudmund Tollefsen. Han døde i 1680, da sønnen Thore Haagensen ¹⁹/₅ d. a. lod thinglyse hans løsningsbrev og overtog bruget. Ved skjøde thl. ⁷/₁ 1694 overlod Thore 1¹/₂ skinds skyld til sin nabo paa Mellem Øxset, og fra denne tid fik da Nordre Øxset en skyld paa 1 hud 1¹/₂ skind. I matriklen af 1723 beskrives dette brug undet ét med Mellem Øxset: i sollien letvunden, jordarten temmelig, dog tager skade baade paa aker og eng ved elvbrud; skog til brændeved, gjærdefang, hustømmer og noget til sagtømmer; sæter med god havn og slaatter paa 2 læs hø; kvern alene til husnytte; en husmandsplads fælles for alle tre brug med udsæd paa 1 skjæppe blandkorn. Samlet udsæd: 3 td. byg, 2 td. blandkorn og 7 td. havre, høavling 38 læs; besætning 4 hester, 30 kjør, 20 faar og 20 gjeder. Da brugene var nøiagtig af samme skyld, kan udsæden og kreaturholdet vistnok fordeles temmelig ligelig mellem

begge. De var i udmerket hævd, for matrikelkommissionen foreslog skylden forhøiet med hele 9 skind, hvad dog blev uden følge.

Ved skjøde thl. $11/7$ 1729 overlod Thore sin eiendom, almindelig kaldet Thorestuen Øxset, til sønnen Ole Thoresen, som siden 1726 havde drevet den hans hustru tilfaldne anpart i Lille-Sønsterud i Gjesaasen, hvilken han først ved skjøde thl. $21/3$ 1735 solgte til sin svoger Søren Madsen. I 1729 flyttede Ole til Nordre Øxset og brugte denne gaard til sin død i 1736. Ved skiftet efter ham i dette aar havde brugt en besætning paa 2 hester, 7 kjør, 3 kviger og 2 ungoxer, 12 faar, 9 gjeder og 5 svin, og boet viser megen velstand paa redskab og løsøre. Foruden en sølvkande fra 1683 med Torsten Arnesen [Arnebergs] navn til 19 rdl., nævnes et sølvbæger og 9 skeer, en stor hvid beslagen kiste og et godt udstyr i graa klædeskjoler med messingknapper. Ole havde en pantobligation i Lindholt i Vang paa 200 rdl., og da der praktisk talt ikke heftede gjeld paa boet, blev det opgjort med 502 rdl. netto foruden den faste eiendom i Øxset. Denne blev udlagt enken, som snart indgik nyt ægteskab med Peder Mogensen paa Finstad, og 5 børn, af hvilke den ældste søn Jens Olsen ved skjøde $20/3$ 1758, thl. $15/3$ 1760, udløste sine medarvinger efter en pris af 22 rdl. 22 sk. pr. skind og saaledes blev eier af Nordre Øxset.

Efter misvextaarene 1771 og 1772 fulgte i 1773 en voldsom flom, hvorved Glommen drev med sig en betydelig mængde akerjord fra de oversvømmede gaarde og delvis ogsaa ødelagde huse og gjærder. Blandt dem, som særlig led herunder, var ogsaa Øxset og ulykken var saa betydelig at den samlede gaards skyld paa 3 huder blev nedsat til 9 skind, hvorved Jens Olsens bruk blev nedsat fra 1 hud $1\frac{1}{2}$ skind til $3\frac{3}{8}$ skind og ved kgl. resol. af $28/11$ 1774 for altid befriet for at skatte af den saaledes affældte skyld.

I 1780 besluttede Jens at overlade gaardsbruget til sin ældste nygifte datter Oleane og hendes ægtefælle John Johnsen fra Gallebraaten i Aamot, og $14/4$ 1780 blev kontrakten opsat, hvorefter de skulde give 700 rdl. og tage forældrene paa føderaad. Jens havde endnu ikke fyldt sine femti aar, men længe lidt under en daarlig helbred med svigtende kræfter, og allerede en maanedstid efter afgik han ved døden og forinden salgssummen var betalt, hvorfor de 700 rdl. indgik i boet som en

passende taxt paa gaarden. Tiltrods for de daarlige aar viste det sig at Jens havde været en god økonom, og den velstand, han efterlod, skyldtes et fornuftig skogbrug. Foruden løsøre, som enken forbeholdt sig, til 320 rdl., blev der ved auktion solgt for 598 rdl. og boet udbragtes til ialt 2 015 rdl., der ved fradrag af gjeld og udgifter paa 244 lod 1 771 rdl. tilovers. Af det solide og rigelige løsøre kan nævnes to sølvlaagede ølkrus, hvoraf det ene skrev sig fra enkens første ægtefælle Arne Olsen Ljømo, og 12 sølvskeer.

Allerede i 1782 døde John Johnsen og enken Oleana Jensdatter ægtede i 1784 Amund Amundsen Lille-Hvarstad,

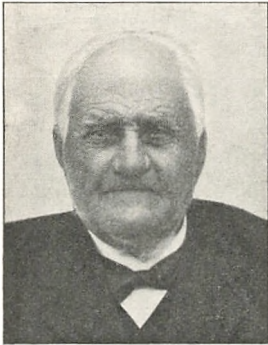
Fot. af M. Wæringsaasen.

Nordre Øxset.

som nu ved skjøde thl. $\frac{5}{2}$ 1790 overtog Nordre Øxset. Da Oleana døde i 1799 blev eiendommen ved skiftet værdsat til 2 400 rdl., løsøre og «aarets tømmerbrug» kom op i 1 800 rdl., og med tilgodehavender 350 rdl. blev boet udbragt til 4 450 rdl. efter fradrag af gjeld m. v. paa 100 rdl.

Amund blev fremdeles siddende med gaarden, som han ved overmaade strævsomt arbejde drev betydelig frem; han var i det hele en særdeles dygtig mand med særlig indsigt i skogdrift og nød megen anseelse i bygden som en solid, retsindig og hjælpsom bonde; presten valgte ham stadig til kirkelig medhjælper. Det var derfor almindelig sorg, da Amund afgik ved døden endnu ikke 50 aar gl. i 1805, kort efter at have taget føderaad hos sin ældste søn Jens Amundsen, som ved skjøde thl. $\frac{5}{7}$ 1805 overtog Nordre Øxset for 2 600 rdl. og opgjorde sin fars bo med 3 830 rdl. aktiver og 170 rdl. i ringe gjeld og udgifter.

Den nye eier tilendebragte den af hans far iverksatte deling af Øxsetbrugenes fælles sæterskog og senere af skogstrækningen i Øxenaasen, og kontrakter herom blev thinglyst henholdsvis $\frac{5}{7}$ 1805 og $\frac{6}{9}$ 1826. Han fik i trængselsaarene mange vanskeligheder at kjæmpe med og økonomiske bekymringer fulgte ham senere hele livet. I 1841 fik han laane 800 spd. af foged Rolsdorff, men dermed gav den gamle mand ogsaa op. Han frasolgte først «Folesveen», skyldsatt for 8 sk., og denne blev ved auktionsskjøde thl. $\frac{30}{8}$ 1841 kjøbt af Gunder Gundersen Søndre Øxset, dernæst solgte han Nordre Øxset ved skjøde thl. $\frac{12}{6}$ 1845 til Strømme Tollefsen Hovin [af Helset]. Jens døde som kaarmand i 1869.

Peder Gundersen,
født 1822, fot. 1909.

Strømme skulde med kjøbesummen dække sælgerens gjeld og udrede muligt overskud til hans børn, men kunde ikke komme ud af vanskelighederne; ved auktionsskjøde thl. $\frac{5}{7}$ 1850 kjøbte Bernt Olsen Graff Nordre Øxset, men solgte eiendommen kort efter ved skjøde thl. $\frac{17}{8}$ 1850 til ovennævnte Jens Amundsens værsøn Peder Gundersen Nyengen. Denne har siddet som gaard-

bruger i hele 59 aar, indtil han i 1909 solgte Nordre Øxset til sin søn Gunder Pedersens værsøn Jakob Jensen fra Sveva i Hernes.

Nordre Øxset, alm. benævnt Øxsetmoen, af gl. matr.-nr. 37, løbe-nr. 56, er nu gaards-nr. 19, brugs-nr. 1 med skyld 21 mk. 52 øre.

Mellem Øxset paa tils. i huds skyld blev brugt af Gudmund Tollefsen ogsaa efterat Baanerud'-folket i 1650 havde faaet pant i den af Gudmund Eriksen til Kronen forbrudte part paa 5 skind. Den øvrige del paa 7 skind kom samtidig i nogle aar til Hans Nabsets søn Ole Hansen, men ved skjøde af $\frac{28}{3}$, thl. $\frac{9}{7}$, 1685 indløste dennes bror Gudmund Hansen Nabset hele bruget, idet han samtidig for 21 rdl. fik kjøbt odelsretten af den foran ham odels- og aasædesberettigede præ-tendent Anders Knutsen Hovin, der var eneste søn af den

gamle Lasse Øxsets sønnesøn Knut Pedersen paa Graf. Selv boede Gudmund paa Nabset, medens han bortbygslede Mellem Øxset til Gudmund Tollesens enke Gro Mortensdatter [hun var hans 2den hustru], men da Gudmund pludselig døde i april 1685 flyttede hans enke Jøran Olsdatter ned til Mellem Øxset, medens hendes ældste søn Ole Gudmundsen foretrak at overtage hendes bygsel af 1 hud i Nabset, og herom blev da et mageskiftebrev thl. $\frac{9}{7}$ 1685. Den gamle Gro maatte saa paa porten i 1686 og Jøran sad paa gaarden til 1693. Ved skjøde fra sine søskende thl. $\frac{6}{8}$ d. a. overtog da hendes 2den søn Arne Gudmundsen eiendommen og ved skjøde thl. $\frac{7}{7}$ 1694 tilkjøbte han $1\frac{1}{2}$ skind

I baggr. Nordre Øxset.

Mellem Øxset, seet fra syd.

Fot. af I. Lamo.

af Nordre Øxset, hvorved Mellem Øxset fik en skyld paa 1 hud $1\frac{1}{2}$ skind. Opgaverne over udsæd og besætning i Arnes tid er i matriklen af 1723 anført under ét med Nordre Øxset og vil der findes meddelt. Han var en fornuftig husholder, dygtig skogbruger og holdt gaarden i god hævd. Ved sin død i 1739 var Arne ikke blot en gjeldfri mand, men det viste sig ved skiftet $\frac{1}{5}$ s. a. at han efterlod 377 rdl. foruden det faste gods Mellem Øxset og Bosevjen, hvilket ikke blev taget med i beregningen. Hans eneste barn af 1ste ægteskab Hans Arnesen overtog Bosevjen og ældste søn af 2det ægteskab Gudmund Arnesen Mellem Øxset i henhold til en mellem dem paa forhaand opsat kontrakt thl. $\frac{28}{11}$ 1736 og ved skjøde til Gudmund fra søskenderne thl. $\frac{14}{8}$ 1741, hvorved disse for sine arvelodder fik 157 rdl.

Efter storflommen i 1773 blev Mellem Øxsets skyld reduceret til $3\frac{3}{8}$ skind og ved kgl. resol. af $\frac{28}{11}$ 1774 for altid befriet for at skatte af den saaledes affældte skyld.

Gudmund naaede ved sin død i 1794 den høie alder af 91 aar og havde da forlængst overladt gaarden til sin søn Arne Gudmundsen. Kort efter faderens død fandt denne paa at sælge Mellem Øxset ved skjøde thl. $\frac{6}{2}$ 1796 til Gunder Bjørnsen Langengen, men handelen gik tilbage ved skjøde thl. $\frac{6}{2}$ 1797 og Arne sad siden paa gaarden til 1806, da han ved skjøde thl. $\frac{28}{2}$ overdrog den til sin søn Gudmund Arnesen for 4900 rdl. og føderaad.

Den nye bruger fik i dyrtids- og krigsaarene i aarhundredets begyndelse saa store vanskeligheder at kjæmpe med, at han

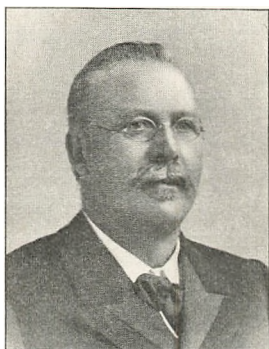
! Andreas Krabbes hustru
Andrea Graff.

sluttelig fandt sig nødsaget til at afhænde sin gaard. Idet han forbeholdt sig et par skogteiger, engene Dalsengen og Hullet, hvilke tilsammen skyldsattes $\frac{28}{9}$ 1818 for 1 skind og efter en del transaktioner blev kjøbt af Jens Helgesen Væringsaasen i 1838, solgte han Mellem Øxset for 1270 spd. til sin svoger John Amundsen af Nordre Øxset og købte sig istedet ind paa Baanerud, hvor han døde som en fattig mand i 1868, 87 aar gl. — Det viste sig snart at John havde paataget sig byrder, han ikke kunde bære, og ved auktion $\frac{8}{12}$ 1823

kjøbte Gudmunds brødre Ole Arnesen og Christopher Arnesen sin gamle fædrenegaard for 1700 spd. laante penge og fik skjøde thl. $\frac{5}{2}$ 1825. De blev imidlertid snart nødt til at skaffe sig økonomiske lettelser ved frasalg; og allerede s. a. afhændede de en rydning til Gunder S. Øxset, derpaa fulgte Lille-Rydningen i 1830 til Thore Pedersen Indset for 200 spd., videre en god del skog i 1839 til Per Imerslund paa Møystad og sluttelig solgte de hovedbølet ved skjøde thl. $\frac{11}{12}$ 1840 til Ole Arnesens svigersøn landhandler Andreas Krabbe for 300 spd. og føderaad til Christopher Arnesen. Ved skyldsætningsforretning $\frac{11}{11}$ s. a. var eiendommen ansat til 2 dl. 1 ort 18 sk.

Krabbes far Peter Krabbe var fra Sønderborg i Slesvig kommet op til Christiania, hvor han i 1816 fik bevilling paa tobaksspinderi, men flyttede i 1823 til Løiten og drev her siden landhandleri paa Brandsrud og blev velstandsmand. Sønnen

Andreas Krabbe fik i 1824 bevilling til at drive landhandel i Elverum, Aamot og Trysil, anlagde landhandleri først i Korsveien i Elverum og flyttede den senere til Gaarderbakken, men det gik ikke synderlig heldig og i 1840 solgte han forretningen til Jacob Christiansen og købte, som nævnt, Mellem Øxset. Denne gaard drev han til sin død i 1854, hvorefter enken vedblev eiendommen. Ved taxtforretning i 1865 blev jordveien vurdert til 840 spd., sæteren til 340, skogen til 300 og gaardens huse til 400, tils. 1880 spd. Efter enkens død i 1876, købte sønnen Oluf Krabbe Mellem Øxset ved skjøde thl. $\frac{7}{7}$ s. a.

Oluf Krabbe (1909) og hustru Marthe Indseth (1875).

for 2700 spd., idet dog en anpart, Moskog, samtidig blev tilskjødet broderen Alexander Krabbe for 400 spd. Efter dennes død i 1905 har Oluf Krabbe siddet som eier af Mellem Øxset og Moskog.

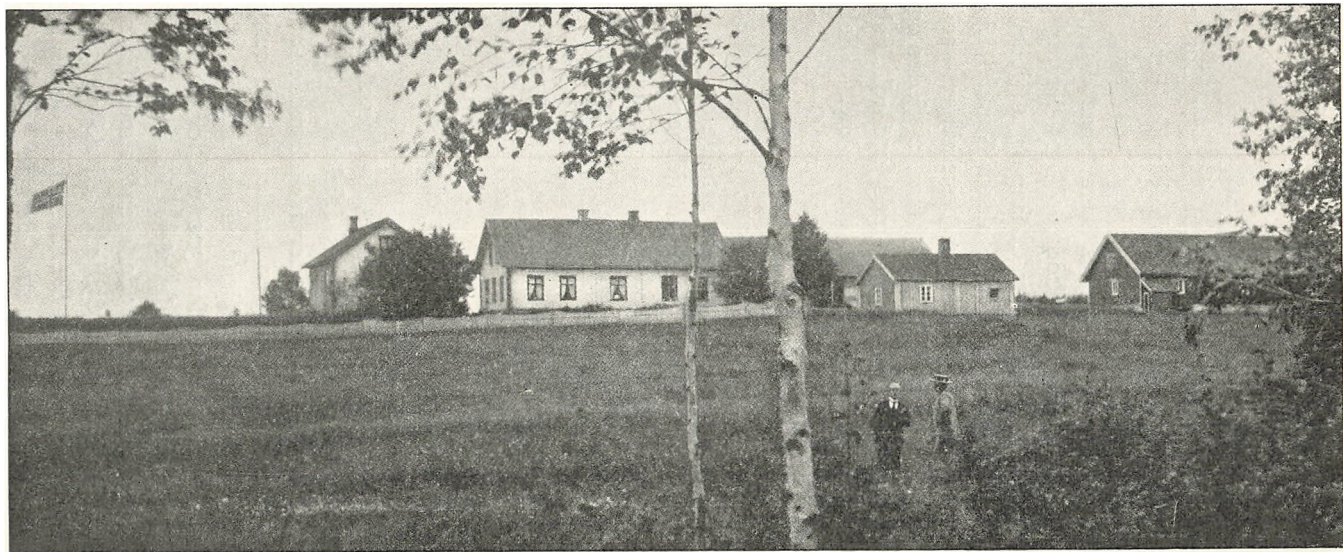
Som foran meddelt laa alle Øxset'brugs huse indtil 1790 samlet i en klynge paa det nuværende Mellem Øxssets gaards-tun og saa tæt at beboerne afgjorde sine mundtlige tvistemaal gjennem vinduerne. Det var storflommen i 1789, der foranledigede en længe paatænkt flytning iverksat. Hovedbygningen paa Mellem Øxset er opført i 1812, sommerboligen i 1883; de øvrige huse er af Oluf Krabbe flyttet rummeligere ud om tunet.

Mellem Øxset, alm. benævnt «Arnestu-Øxset», af gl. matr.-nr. 37, løbe-nr. 57, er nu gaards-nr. 19, brugs-nr. 8 med skyld 4 mk. 53 øre. Af de mange i tidens løb udgaaede smaabrug er no. 15 Moskog paa 1 mk. 14 øre.

Søndre Øxset. Som indledningsvis bemærket arvede Bjørn Gudmundsen 7 skind i Øxset efter faderen og sad med denne anpart i 1615, fik hertil i 1624 yderligere 2 skind af broderen Lasse og eiede siden disse 9 skind eller det senere Søndre Øxset, hvilke blev bygset under den øvrige gaard, medens Bjørn fra omkr. aar 1617 kom ind som leilænding paa Søndre Grundset. Han var lensmand i mange aar og om hans forhold paa Grundset og senere paa Nordre Rustad, hvor han døde i 1664, er fortalt s. 369 og 418.

Efter ham fik sønnen Gunder Bjørnsen 6 skind i Søndre Øxset, medens resten, 3 skind, blev udlagt den yngre søn Ole Bjørnsen paa Lille-Rustad og kom efter dennes død omkr. 1670 til værsønnen John Stensen Helset.

Gunder Bjørnsen overtog driften ogsaa af broderens anpart og byggede sig huse tæt op til Øxsetgaardens gamle bebyggelse, der laa samlet paa Mellem Øxsets grund. I de vanskelige aar under krigen 1675—78 fik han varer og penge hos assessor Anders Simonsen i Christiania, men maatte da give ham pant i eiendommen, hvilket først blev thinglæst ^{15/12} 1685. Tidlig en høstmorgen i 1678, som Gunder agtede sig til sæteren, stødte han tilfældigvis paa de svenske ildgjerningsmænd som de netop satte tilskogs efter sit morderiske overfald paa Indset. De skjød ham øieblikkelig ned, ubevæbnet som han var, og hans lig blev senere samme dag fundet paa Grاسبakken af sønnen Bjørn Gundersen. Denne var endnu bare en gut paa 16 aar, hvorfor ovennævnte John Stensen Helset overtog bruget, indtil Bjørn selv tiltraadte som myndig. Ved skjøde thl. ^{15/11} 1701 kjøbte Bjørn den John Stensen tilhørende anpart paa 3 skind og indfriede samtidig pantet fra assessor Simonsen, hvorved han blev eier af hele Søndre Øxset med 9 skinds skyld. Han sad derefter med bruget til 1716, da han en dag faldt død om ved bækoset paa hjemveien fra et besøg paa Sæteren. Skjønt han som to gange gift havde skiftet sit bo i 1703 med børnene af 1ste ægteskab, efterlod han dog ved opgjør i dødsboet ^{12/10} 1716 lidt over 225 rdl., hvorfra gik 32 rdl. i gjeld og udgifter. Søndre Øxset blev vurdert til 45 rdl. og driften fortsattes af enken Ragnhild Eriksdatter Sæteren, som noget senere trolovede sig med korporal Embret Sivertsen Sætre, men døde 1719 kort før bryllupet skulde feires. Der blev da

Søndre Øxset. Seet fra syd.

Fot. af I. Lomo.

holdt auktion over jordegodset $1\frac{1}{2}$ 1720 og de umyndige børn med værge Avle Rustad fik tilslaget for 40 rdl. og skjøde thl. $1\frac{1}{3}$ 1720.

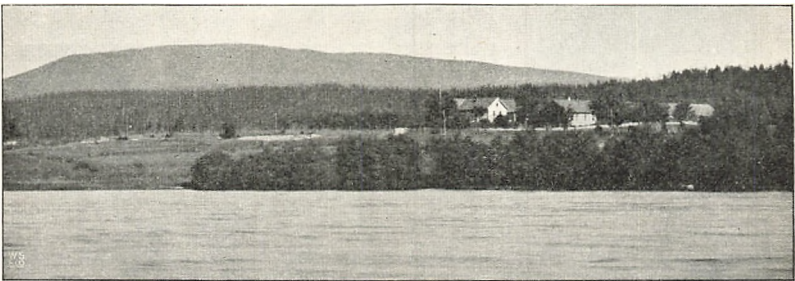
Ældste søn Gunder Bjørnsen overtog ved opnaaet myndigheds alder i 1724 og ved skjøde thl. $\frac{2}{3}$ 1729 Søndre Øxset, som i matriklen af 1723 beskrives saaledes: i sollien letvunden, jordarten temmelig, dog tager skade af elven, skog og kvern som de øvrige Øxset'brug og fælles sæter med disse; udsæd: $1\frac{1}{2}$ td. byg, 1 td. 2 skp. blandkorn, $1\frac{1}{2}$ td. havre; avler 10 læs hø; besætning: 1 hest, 8 kjør, 4 faar og 4 gjeder. — Ved skiftet 1748 efter Gunders da afdøde hustru Gunhild Ljømo blev eiendommen vurdert til 150 rdl. og besætningen var dengang 2 hester, 7 kjør, 4 stuter, 1 kvige, 9 faar, 2 gjeder og 2 svin. Det jevne velstandsbo blev opgjort med 276 rdl. i aktiver og 95 i gjeld og udgifter, eller 181 rdl. i overskud. «For igjen at samle al gaardparten» indløste Gunder for 66 rdl. de lodder, der ved skiftet blev udlagt til hans børn, og fortsatte gaardsbruget til han havde fyldt sine 60 aar. Han ønskede da at træde tilbage fra et langt og strævsomt arbejde og lod derfor sit bo skifte $\frac{1}{5}$ 1760. Gaarden beholdt sin tidligere taxt, 150 rdl., og løsøret indbragte 161, hvorved de samlede aktiver blev 311 rdl.; herfra gik gjeld 88 rdl. og udgifter, tils. 111 rdl., saa nettoformuen sluttelig androg til 200 rdl. «I høi alderdom, svag og skrøbelig» tog Gunder føderaad hos sin ældste søn Gunder Gundersen, der udløste sine søskende ved skjøde thl. $1\frac{1}{5}$ 1762, og levede hos ham endnu i 18 aar.

Efter misvextaarene i 1771 og 1772 og den store flom i 1773 fik Søndre Øxset, i proportion med de andre Øxset'brug, skylden nedsat fra 9 til $2\frac{1}{4}$ skind og ved kgl. resol. af $\frac{28}{11}$ 1774 befrielse for at skatte af den saaledes affældte skyld.

«Saasom jeg og min hustru finder at vi formedelst tiltagende alder bliver svagelige og mangler kræfter til at bestyre vort gaardsbrug» solgte Gunder sin eiendom ved skjøde af $\frac{8}{4}$ 1789 til sønnen Gunder Gundersen for 300 rdl. og føderaad, men overdragelsen blev dog ikke fuldbyrdet. Først efter den gamles død i 1794 udløste den unge Gunder eiendommen fra sine medarvinger og da efter en taxt af 650 rdl. ved skjøde thl. $\frac{6}{7}$ 1795. Der blev samtidig afholdt auktion over besætning og løsøre, hvilken ialt indbragte 558 rdl. I fjøset stod dengang 10 kjør à 9 rdl.,

6 kviger og 1 ungoxe, dertil kom 11 faar, 15 gjeder og 1 svin, medens Gunder aldrig havde holdt mere end 1 hest. Skogen synes aarlig at have kastet af sig 60 tylvter furu- og gran-tømmer, som blev drevet for kammerherre Ankers regning. Ialt løb aktiverne op til 1650 rdl. og deraf blev de 1554 rdl. i behold, hvad der viser at bonden paa Søndre Øxset havde været en god økonom.

Unge Gunder Gundersen, den tredje i rækken af dette navn, som i 1794 overtog faderens eiendom, blev en overmaade dygtig og strævsom gaardbruger, fra ungdommen af religiøst grebet, med interesser udenfor det almindelige. Da flere af hans

Fot. af I. Løme.

Søndre Øxset. Seet fra Glommen.

fars og hans egne søskende døde ugifte, arvede han ikke ubetydelige midler, som kom godt med i de vanskelige tider omkring 1813. Hans moster Jøran Gundersdatter tog føderaad hos ham i 1796 og testamenterte ham derfor sine eiendele, og farbroderen Ole Gundersen, der døde ugift paa sin eiendom pladsen Sagbakken i 1802, efterlod hele 1161 rdl., hvoraf en arvelod faldt paa Gunder; ved søsteren Guri Gundersdatters død i 1809 arvede han 71 rdl. og efter broderen Jens Gundersen i samme aar 61 rdl. Herved blev Gunder sat istand til at udvide sin eiendom. Ved skjøde thl. $16\frac{1}{12}$ 1807 købte han farbroderens tidligere eiendom *Sagbakken* for 498 rdl., samtidig løkken Høibrandsveen, og ved skjøde fra John Andersen Lille-Kynberget thl. $27\frac{1}{4}$ 1812 købte han for 500 rdl. den saakaldte *Sima-rydning* ved Kynaaen, tidligere underhørende gaarden Petersborg. Paa Gunders initiativ blev i 1823 foretaget udskiftning af den i *Krokberget* beliggende Øxset'skog mellem sameierne paa Grundset,

Sæteren, Svanaasen og Løvberget og kontrakt herom thl. $18/8$ s. a. Gunder fandt nu at have bragt alt i saa god stand, han formaede, og da de sexti aar var passert besluttede han at træde tilbage til fordel for sin ældste søn. Ved privat opgjør af boet viste det sig at han var en meget velstaaende mand; han havde

Lars Øxseth
og hustru

forvaltet sin fædrene arv vel og eiede omkring 3000 spd.; i bygden stod han i høi anseelse, havde i mange aar været prestens medhjælper og var afholdt af dem, som sad i trange kaar. Ved skjøde thl. $5/7$ 1825 overdrog han Søndre Øxset til sønnen Gunder og tog med sin hustru føderaad hos ham, i hvis hus han levede i henved 30 aar og afgik ved døden i 1855, noget over 91 aar gammel.

Oleane Indseth.

Gunder Gundersen, den fjerde gaardbruger af dette navn paa Søndre Øxset, var kun 23 aar, da han i 1825 overtog faderens eiendom for 1163 spd. og føderaad; han var en dygtig mand og sad med gaarden i god hævd i nær 40 aar. Ved skjøde thl. $22/2$ 1864 overdrog han den til sin eneste søn Lars Gundersen, og da kom for første gang paa 163 aar et nyt fornavn ind paa gaarden. Lars var en duelig og strævsom bonde, som i betragtelig grad øget gaardens velstand; ved sin død i 1908 var han en meget velholden mand. Fra $14/10$ aaret i forveien havde han overladt Søndre Øxset til sin ældste søn Gunnar

Øxseth for 75000 kr. og føderaad, men da Lars afgik ved døden uden at skjøde var udstedt blev efter overenskomst mellem arvingerne købesummen forhøiet til 85000 og føderaad til enken. Gunnar fik saa skjøde $16/5$ 1908; af skogen var ved disse overdragelser fraskilt ca. 3000 maal, tilbage er 8250 maal.

Da husene paa Søndre Øxset i 1790 blev flyttet ud af komplekset paa det nuværende Mellem Øxet og opført hvor gaarden nu ligger, var her dengang vild skogmark. Det gamle

bryggerhus er det eneste hus, som nu er tilbage af de fra de gamle tufter overflyttede huse; det blev ombygget i 1907. Den nuværende to'etages føderaadbygning er opført ca. 1800, ombygget i 1856 og indvendig moderniseret i 1886. Den anden hovedbygning er ældre, men helt forandret ca. 1865. Det ene stabur er fra 1800, det andet fra 1845 og laaverne fra ca. 1870. — Paa gaarden staar 2 udskaarne spidsslæder fra ca. 1750, og en mængde skjøder og dokumenter er meget omhyggelig opbevaret i en dertil i 1850 forarbejdet kasse.

Søndre Øxset, tidligere alm. benævnt «Gunnarstu-Øxset», af gl. matr.-nr. 37, løbe-nr. 58, har nu gaards-nr. 19, brugs-nr. 16 med skyld 21 mk. 01 øre.

Under ²⁵/₁₁ 1729 blev thinglyst en interessant kontrakt mellem gaardbrugerne paa Øxset, Svanaasen og Bosevjen om skogens bevarelse «for at hæmme misbrug og utilbørlig hugst».

Under ²⁴/₁₁ 1730 thinglystes kontrakt om raadelene mellem Øxset, Svanaasen og Bosevjen paa den ene side og en del Hernes'gaarde paa den anden.

Under ²³/₁₁ 1733 thinglystes en skogdelings- og raadelekontrakt mellem Øxset, Svanaasen og Bosevjen paa den ene side og Baanerud og Strand paa den anden.

Gaarden Øxset, gl. matr.-nr. 37, er nu gaards-nr. 19 med ialt 27 brugs-nummere.

Korte ættetavler vedk. Øxset.

Nordre Øxset.

Haagen Thoresen, f. 1614 og † 1680, gaardbruger paa N. Øxset, havde blandt flere børn sønnen:

Thore Haagensen, f. ca. 1650 og † ca. 1730, gaardbruger paa Nordre Øxset. Gift med Marit Pedersdr. Børn [I–IV]:

I. Siri Thoresdr., gift med Gulbrand Gudmundsen Finstad.

II. Rønnaug Thoresdr., f. 1679 og begr. ¹⁴/₉ 1755; gift 1701 med Arne Gudmundsen Mellem Øxset.

III. Peder Thoresen, paa Glomstad i Aamot.

IV. Ole Thoresen, ældste søn, f. ca. 1695 og † 1736, gaardbruger paa N. Øxset; gift ¹⁵/₁₀ 1727 i Aasnes med Kari Jensdr. Lille-Sønsterud, f. 1706 og begr. ⁴/₈ 1762 efter nyt ægteskab 1736 med Peder Mogensen Finstad. Fem børn [A–E].

A. Inger Oldstr., f. 1728 og gift 1749 med lensmand Hans Mogensen Glomstad i Aamot.

- B. Ragnhild Oldstr., gift $\frac{21}{6}$ 1751 med Hans Jørgensen S. Grundset.
- C. Thor Olsen, f. 1732, gaardbruger paa Grøtting.
- D. Haagen Olsen, f. 1734, husmand paa Helset, s. 33.
- E. Jens Olsen, ældste søn, født 1730 og \dagger $\frac{28}{5}$ 1780, gaardbruger paa N. Øxset; gift $\frac{9}{2}$ 1758 med Arne Olsen Ljomos enke Anne Knutsdr. Hummeldalen s. 231, f. 1728 og \dagger $\frac{10}{2}$ 1816. Børn [1-3].
1. Ingeborg Jensdr., db. $\frac{8}{3}$ 1761, gift med Sten Andersen Sæteren, s. 403.
 2. Kari Jensdr., db. $\frac{15}{2}$ 1767, gift først med Haagen Amundsen Lille-Hvarstad og derpaa med John Henriksen N. Opsal.
 3. Oleane Jensdr., ældst, db. $\frac{27}{8}$ 1758 og begr. $\frac{28}{4}$ 1799; gift først $\frac{9}{6}$ 1779 med John Johnsen Gallebraaten, db. $\frac{13}{3}$ 1740 i Aamot, gaardbruger paa N. Øxset, \dagger $\frac{27}{3}$ 1782, og derpaa $\frac{31}{8}$ 1784 med Amund Amundsen Lille-Hvarstad, db. $\frac{5}{9}$ 1756 og begr. $\frac{25}{7}$ 1805, gaardbruger paa N. Øxset. — Med John havde hun kun datteren Anne Johnsdtr., gift med Søren Dahl paa Berger s. 309; med Amund fire børn, hvoraf to sønner [a-b]:
 - a. John Amundsen, db. $\frac{1}{1}$ 1791, en tid gaardbruger paa Mellem Øxset, senere pladsmænd paa Johnstuen under Øxset; gift $\frac{21}{10}$ 1815 med Andrea Arnesdr. Mellem Øxset. To døtre, hvoraf Anne Johnsdtr., f. $\frac{1}{4}$ 1817 og gift $\frac{24}{11}$ 1854 med garver Gunder Gundersen Haug paa Hanstad, se s. 429.
 - b. Jens Amundsen, ældst, db. $\frac{1}{5}$ 1785 og \dagger $\frac{28}{4}$ 1869, gaardbruger paa N. Øxset; gift $\frac{16}{6}$ 1806 med Anne Thorsdr. Grøtting, db. $\frac{11}{9}$ 1785 og \dagger $\frac{16}{2}$ 1857. Tre børn blev gift [1-3]:
 1. Oleane Jensdr., db. $\frac{6}{2}$ 1807 og \dagger $\frac{4}{7}$ 1885, gift $\frac{16}{11}$ 1839 med Jens Olsen paa Lille-Skjulstad, f. $\frac{2}{2}$ 1813 og \dagger $\frac{25}{11}$ 1893, søn af Ole Gulbrandsen Grøtting og Inger Jensdr.
 2. Axel Jensen, f. $\frac{8}{7}$ 1812 og \dagger $\frac{4}{1}$ 1881 paa Øxset, gift $\frac{12}{3}$ 1842 med og senere fraskilt Birthe Hansdr. Svanaasen. Børn: Andrea Axelsdr. f. $\frac{22}{3}$ 1842 og gift $\frac{12}{7}$ 1867 med Hans Andreas Amundsen Grundsetstuen [Amerika], og Jens Axelsen f. $\frac{15}{12}$ 1843, landhandler paa Svanaasen og senere paa Gisti i Vaaler, tilsidst jordarbejder i Stange, hvor \dagger $\frac{17}{8}$ 1906; gift $\frac{18}{7}$ 1873 med Nicoline Petrea Krabbe af Mellem Øxset.
 3. Birthe Jensdr., næst-ældst, f. $\frac{8}{5}$ 1810 og \dagger $\frac{10}{4}$ 1890, gift $\frac{18}{5}$ 1843 med Peder Gundersen Nyengen, gaardbruger paa Nordre Øxset, f. $\frac{16}{10}$ 1822. Tre børn voxte op [a-c]:
 - a. Gunder Pedersen, f. $\frac{25}{5}$ 1843, gift $\frac{4}{1}$ 1883 med Ingeborg Arnesdr. Haug, f. $\frac{10}{11}$ 1844 i Stange og \dagger $\frac{2}{5}$ 1904. To fællesbørn: Peder Gundersen, f. $\frac{5}{3}$ 1869, bruger paa Nabben ved Øxna, og Birthe Gundersdr., f. $\frac{27}{12}$ 1883 og gift $\frac{15}{3}$ 1907 med Jakob Jensen, gaardbruger paa Nordre Øxset, f. $\frac{9}{7}$ 1882 paa Sveva [Finstad] i Hernes.
 - b. Jens Pedersen, f. $\frac{8}{9}$ 1845, ugift; bosat paa N. Øxset.
 - c. Peter Pedersen, f. $\frac{27}{1}$ 1853, ugift; bosat paa N. Øxset.

Mellem Øxset.

Jens Øxset nævnes som gaardbruger paa Øxset i 1528 og efterfulgtes af sin søn:

Gudmund Jensen, gaardbruger paa Øxset 1560 og medeier i Uthus; havde mange børn, af hvilke Bjørn Gudmundsen blev eier af Søndre Øxset, og:

Lasse Gudmundsen, gaardbruger paa Øxset 1615, † 1631. Med hustruen Anne [Nabset] havde han fem børn gifte [I-V]:

- I. Gudmund Lassesen, gaardbruger paa Uthus, skifte $\frac{20}{12}$ 1647. Efterlod sønnen Erik, hvis søn igjen var Oluf Eriksen Svan-aasen, f. 1604 og † 1677.
- II. Peder Lassesen, f. 1580 og † ca. 1635, hvis søn Knut Pedersen paa Graf 1639, senere paa Hovin, var far til Anders Knutsen Hovin, f. 1648.
- III. Erik Lassesen, † 1636, havde børnene Gudmund, Ambjørg og Birthe.
- IV. Anne Lassesdtr., gift før 1639 med Gudmund Tollefsen, part-eier og bygsler paa Øxset, † 1682 efter nyt ægteskab med Gro Mortensdtr., med hvem han havde børnene Morten Gudmundsen Sveen s. 403, Anne Gudmundsdtr., gift med Bjørn Stensen Sæteren s. 403, og Tollef Gudmundsen s. 393.
- V. Ambjørg Lassesdtr., gift før 1639 med Hans Nabset i Aamot, en tid bruger paa Mellem Øxset. Deres børn var Ole Hansen Nabset, Knut Hansen Aaset, begge i Aamot, og:

Gudmund Hansen Nabset, eier af Mellem Øxset, † 1685 i Aamot; havde med hustruen Jøran Olsdtr. en datter gift med Knut Rostad i Aamot [hvis børn var Dorthe Knutsdtr. gift med Knut Eriksen Sæteren s. 403, Knut Knutsen, bygsler paa Strand, og Gjer-mund Knutsen Smed-Rustad s. 417] og en søn:

Arne Gudmundsen, f. 1671 og † 1739, gaardbruger paa Mellem Øxset; gift først med Jøran Bjørnsdtr. og derpaa i 1701 med Rønnaug Thoresdtr. Nordre Øxset. Børn [A-E]:

- A. Hans Arnesen, f. 1697, bruger paa Bosevjen.
- B. Marthe Arnesdtr., gift med Peder Olsen Sønsthagen i Aamot.
- C. Thor Arnesen, paa Vesterhaug, s. 345.
- D. Knut Arnesen, gaardbruger paa Mellem Ljømo.
- E. Gudmund Arnesen, næst ældste søn, f. 1703 og begr. $\frac{23}{12}$ 1794, gaardbruger paa Mellem Øxset; gift 1737 med Guri Iversdtr. Nordre Grundset. Sønnen:

Arne Gudmundsen, db. $\frac{19}{8}$ 1752 og begr. $\frac{22}{1}$ 1813, gaard-bruger paa Mellem Øxset; gift $\frac{9}{11}$ 1778 med Anne Olsdtr. Herstad, db. $\frac{6}{4}$ 1755 og † $\frac{11}{8}$ 1819. Fire børn [1-4]:

1. Gudmund Arnesen, db. $\frac{6}{5}$ 1781 og † $\frac{1}{11}$ 1868, gaardbruger en tid paa Mellem Øxset og paa Baanerud; gift først $\frac{15}{11}$ 1806 med Karen Thorsdtr. Grøtting, db. $\frac{23}{12}$ 1787 og begr. $\frac{22}{12}$ 1808, og dernæst $\frac{10}{11}$ 1812 i Aamot med Marthe Joversdtr. Moren.

- Hans søn Anton Arnesen, f. $\frac{15}{8}$ 1807, blev bogbinder hos Milo i Kjøbenhavn og † $\frac{4}{7}$ 1862 som gaardeier ved Odense paa Fyen, hvor han blev gift med Anne Cathrine Nielsdr. og havde tre børn.
2. Ole Arnesen, db. $\frac{13}{10}$ 1782, gaardbruger paa Graf.
 3. Christopher Arnesen, db. $\frac{25}{6}$ 1786 og † $\frac{25}{5}$ 1865 paa Johannesstuen under Rustad.
 4. Andrea Arnesdr., db. $\frac{6}{10}$ 1793 og † $\frac{16}{4}$ 1865, gift $\frac{21}{10}$ 1815 med John Amundsen Nordre Øxset.

Peter Krabbe, f. $\frac{7}{2}$ 1778 i Sønderborg paa Als [søn af sogneprest Andreas Christiansen Krabbe og 2den hustru Anna Paulsen], † $\frac{20}{4}$ 1847 paa Brandsrud i Løiten som landhandler; gift $\frac{7}{5}$ 1800 i Christiania med Anne Helene Tidemand, f. 1765 og † $\frac{30}{5}$ 1846. Efterlod foruden tre ugifte døtre børnene [1-2]:

1. Petrine Wilhelmine Krabbe, f. $\frac{25}{10}$ 1811 i Chr.ia og † $\frac{2}{10}$ 1855 i Løiten, hvor gift med gaardeier Lars Knutsen Sæter.
2. Andreas Krabbe, ældst, f. $\frac{4}{4}$ 1801 i Chr.ia og † $\frac{23}{3}$ 1854, landhandler i Elv. 1824, fra 1840 gaardbruger paa Mellem Øxset; gift $\frac{2}{8}$ 1832 med Andrea Olsdr. Graff, f. $\frac{8}{5}$ 1813 og † $\frac{18}{1}$ 1876, dtr. af ovenn. Ole Arnesen Mellem Øxset paa Graf. Fem børn [a-e]:
 - a. Peter Ottar Krabbe, f. $\frac{7}{10}$ 1834, instrumentmager paa Hamar, senere agent og mægler i Christiania, hvor † $\frac{4}{11}$ 1894; gift $\frac{5}{9}$ 1865 i Vang med Helma Kolderup, f. $\frac{5}{9}$ 1842 i Furnes, dtr. af ritmester Herman Kolderup og Ulrikke Charlotte Todderud. Efterslegt i Christiania og Bergen.
 - b. Anna Beate Krabbe, f. $\frac{20}{2}$ 1837 og † $\frac{24}{6}$ 1881 i V. Aker; gift $\frac{3}{11}$ 1868 med skolelærer paa Eker, senere paa Haugerud i V. Aker Hans Gunerius Andersen.
 - c. Alexander Krabbe, f. $\frac{3}{5}$ 1842 og † $\frac{2}{12}$ 1905 paa Moskog; gift $\frac{12}{12}$ 1876 med Oline Olsdr. Graff, f. $\frac{29}{8}$ 1845 og † $\frac{4}{6}$ 1898.
 - d. Oluf Krabbe, f. $\frac{29}{6}$ 1848, gaardbruger paa Mellem Øxset; gift $\frac{1}{11}$ 1881 med Marthe Pedersdr. Indseth. Uden børn.
 - e. Nicoline Petrea Krabbe, f. $\frac{2}{5}$ 1853; gift $\frac{18}{7}$ 1873 med og senere fraskilt Jens Axelsen af Nordre Øxset s. 444.

Søndre Øxset.

Bjørn Gudmundsen Øxset, alm. kaldet Bjørn Grundset, se s. 369, f. 1584 og † omkr. 1664, lensmand; leilænding paa S. Grundset, eier af S. Øxset. Gift med Guri Gundersdr. Baanerud. Af børnene var Ragnhild gift med Sten Gjetvoldsen Sæteren, Ole bruger paa Lille-Rustad og:

Gunder Bjørnsen, f. 1622 og dræbt af Svenskerne 1678, gaardbruger paa S. Øxset. Af hans børn var:

Bjørn Gundersen, f. 1662 og † 1716, gaardbruger paa S. Øxset; gift først med Jøran Povlsdr. N. Rustad og derpaa $\frac{23}{10}$ 1703 med Ragnhild Eriksdr. Sæteren. Fire børn blev voxne [I-IV]:

- I. Marit Bjørnsdtr., f. 1697, gift med Gjetvold Amundsen N. Grundset.
- II. Jøran Bjørnsdtr., f. 1712, gift med kjøbmand Jørgen Saasei Trondhjem.
- III. Bjørn Bjørnsen, f. 1716 og begr. $\frac{4}{2}$ 1803.
- IV. Gunder Bjørnsen, næst ældst, f. 1699 og begr. $\frac{28}{11}$ 1779, gaardbruger paa S. Øxset. Gift $\frac{1}{6}$ 1723 med Gunhild Oudensdtr. Mellem Ljømo. Syv børn [A-G]:
- A. Jøran Gundersdtr., f. $\frac{8}{8}$ 1725 og begr. $\frac{30}{1}$ 1803; ugift.
- B. Anne Gundersdtr., f. $\frac{13}{1}$ 1728 og begr. $\frac{13}{2}$ 1814, gift $\frac{23}{10}$ 1755 med Halvor Hansen Reten paa Stenhammer.
- C. Ole Gundersen, f. $\frac{11}{4}$ 1733 og \dagger $\frac{10}{2}$ 1802 paa sin eiendom Sagbakken [Strand]; ugift velstandsmand.
- D. Marthe Gundersdtr., f. $\frac{6}{1}$ 1739 og \dagger $\frac{23}{3}$ 1817, gift $\frac{13}{4}$ 1777 med Hans Olsen Lien.
- E. Jover Gundersen, f. $\frac{12}{5}$ 1741 og begr. $\frac{17}{6}$ 1813; ugift paa S. Øxset.
- F. Gunne Gundersdtr., f. $\frac{11}{12}$ 1744, gift $\frac{10}{6}$ 1797 med Ole Knutsen paa Sagbakken.
- G. Gunder Gundersen, ældste søn, f. $\frac{17}{10}$ 1730 og begr. $\frac{3}{4}$ 1794, gaardbruger paa S. Øxset. Gift $\frac{21}{10}$ 1762 med Guri Jensdtr. Hovin, f. $\frac{12}{2}$ 1740 og \dagger $\frac{12}{4}$ 1814. Syv børn blev voxne [1-7]:
1. Kari Gundersdtr., f. $\frac{22}{8}$ 1768 og gift $\frac{2}{11}$ 1798 med Ole Hansen Lien.
 2. Jens Gundersen, f. $\frac{17}{5}$ 1771 og \dagger $\frac{23}{7}$ 1809, snedker og skiløber; ugift.
 3. Peder Gundersen, f. $\frac{10}{7}$ 1774 og \dagger 1827 i Tromsø, skrædder. Gift først $\frac{29}{6}$ 1802 med Anne Engebretsdtr. Sætersmoen og derpaa med Johanne Embretsdtr. Sætre. Mange børn.
 4. Ole Gundersen, f. $\frac{10}{7}$ 1777 og \dagger $\frac{7}{2}$ 1850 paa Øxset; gift $\frac{2}{4}$ 1814 i Aamot med enken Guri Olsdtr. Kløvstad.
 5. Guri Gundersdtr., f. $\frac{24}{7}$ 1781 og \dagger $\frac{23}{7}$ 1809; ugift
 6. Anne Gundersdtr., f. $\frac{17}{3}$ 1787 og gift med Torsten Tøraasen i Vaaler.
 7. Gunder Gundersen, ældst, f. $\frac{18}{9}$ 1763 og \dagger $\frac{14}{2}$ 1855, gaardbruger paa S. Øxset; gift $\frac{25}{10}$ 1799 med sit søskendebarn Marthe Hansdtr. Lien, f. $\frac{3}{12}$ 1780 og \dagger $\frac{8}{6}$ 1849. Fire børn voxte op [a-d].
 - a. Guri Gundersdtr., f. $\frac{30}{1}$ 1801 og gift med Jens Stensen Sæteren.
 - b. Marthe Gundersdtr., f. $\frac{7}{10}$ 1808 og \dagger $\frac{16}{11}$ 1886; gift $\frac{10}{11}$ 1836 med Ole Jensen Retengen.
 - c. Hans Gundersen, f. $\frac{12}{3}$ 1817, gaardbruger paa Skjærbæk.
 - d. Gunder Gundersen, ældst, f. $\frac{29}{7}$ 1802 og \dagger $\frac{5}{1}$ 1881, gaardbruger paa S. Øxset. Gift $\frac{28}{12}$ 1833 med Maren Larsdtr. Pedersen Nødaasen, f. $\frac{17}{12}$ 1808 og \dagger $\frac{17}{6}$ 1873. Tre gifte børn [1-3]:
 1. Marthe Gundersdtr., f. $\frac{22}{2}$ 1836, gift $\frac{2}{11}$ 1864 med Enok Grøtting i Leiret.
 2. Marthea Gundersdtr., f. $\frac{29}{11}$ 1841, gift med Helge Helgesen N. Rustad.
 3. Lars Gundersen Øxseth, næst-ældst, f. $\frac{2}{11}$ 1838 og \dagger $\frac{28}{1}$ 1908, gaardbruger paa S. Øxset. Gift $\frac{22}{4}$ 1868 med Oleane Pedersdtr. Indseth. Ni børn [a-i]:

- a. Gunnar Øxseth, f. $\frac{6}{6}$ 1869, student 1889, gaardbruger paa S. Øxset; gift $\frac{21}{9}$ 1908 med Gurine Johansdr. Sæteren s. 404.
- b. Marthe Øxseth, f. $\frac{16}{8}$ 1870, gift $\frac{21}{8}$ 1889 med kjøbmand i Leiret Carl Amundsen, f. $\frac{8}{7}$ 1862 i Christiania.
- c. Per Øxseth, f. $\frac{21}{8}$ 1872, gaardbruger paa Kroksti i Løiten, hvor gift $\frac{12}{8}$ 1907 med Inger Marie Benningstad.
- d. Anne Øxseth, f. $\frac{14}{12}$ 1874, gift $\frac{9}{9}$ 1902 med gaardbruger Hans P. Dæhlen i Brandbu.
- e. Gerhard Ludvig Øxseth, f. $\frac{8}{6}$ 1877, gaardbruger paa Karud i Løiten; gift $\frac{28}{12}$ 1900 med Anne Persdr. Indseth.
- f. Inger Oline Øxseth, f. $\frac{4}{9}$ 1879, gift $\frac{20}{8}$ 1908 i Bergen med gaardbruger Halfdan Aarsrud i Vaaler.
- g. Thorbjørn Øxseth, f. $\frac{23}{11}$ 1882, gaardbruger paa Retengen.
- h. Leif Olai Øxseth, f. $\frac{15}{2}$ 1888, agronom.
- i. Erling Trygve Øxseth, f. $\frac{10}{7}$ 1890, skogbruger.

Svanaasen.

Gaarden har navn efter den aas, ved hvis fod den ligger. Dets første led er fuglenavnet svane. Trækket af disse fugle har i gammel tid formentlig gaet over aasen og fulgt Glommens retning; i Mjøsen er skudt svaner. Oprindeligt har gaarden ligget længere nede ved Glommen og hed «Trosviken», ω : en vik, hvor tros ω : kvas og affald driver ind, og elvebrud har utvilsomt bevirket flytningen op under aasen. Navnet Svanaasen er det officielle allerede fra 1640 af, men «Trosviken» forekom hyppig i daglig brug til op i 1700'tallet; saaledes ved thinget $\frac{17}{4}$ 1694 og endnu $\frac{16}{7}$ 1723, da dette navn dog tilføies «eller Svanaasen kaldet». Efterhaanden blev «Svanaasen» ene-raadende; det skrives 1645: Suanaasen, 1667: Suan Aaßen, 1723 og senere: Svanaasen.

Oprindeligt er Svanaasen ryddet fra Øxset og særlig gammel er gaarden ikke. Fra 1640'aarene nævnes den som en ødegaard paa 3 skinds skyld, tilhørende ætten paa Øxset. Oluf Eriksen fra Øxset [se s. 445] eiede da de $2\frac{1}{2}$ skind og brugte resten, $\frac{1}{2}$ skind, paa sine medarvingers vegne i henved 40 aar, til sin død 1677. Ifølge matriklen af 1667 holdt han 8 stykker fæ paa baasen og saae 2 td. korn; gaarden havde «lidt braateland», en sæter og forøvrig skog i fællesskab med Øxset. I sine sidste leveaar solgte han sine $2\frac{1}{2}$ skind i Svanaasen for $54\frac{1}{2}$ rdl. til presten hr. Christopher Hammer, der ved skjøde thl. $\frac{21}{1}$ 1687

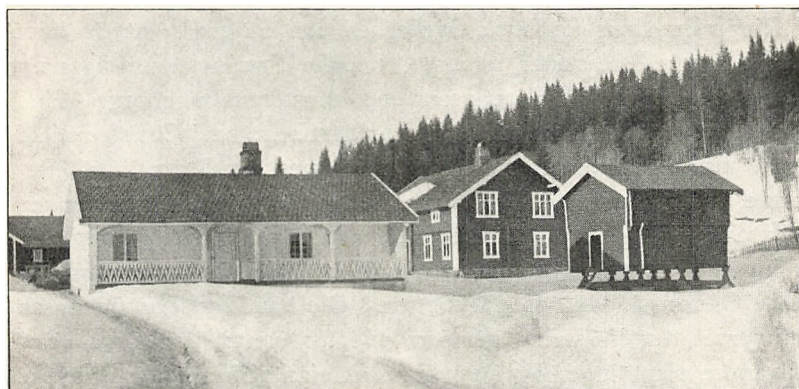
atter overdrog eiendommen til Peder Pedersen af slegten paa Almus i Aamot. Denne mand drev gaarden adskillig op baade ved rydning og bygning, opførte saaledes stald og stabur og desuden to huse paa sæteren, men blev efter et par aars forløb mødt med odelssøgemaal af Ole Eriksens datter Ingeborg Olsdatter, der ved thinget $17/4$ 1694 ogsaa fik sin ret godkjendt. «Saasom parterne imidlertid er fattige folk, indgik de efter godtfolks tilskyndelse forlig», hvorved Peder skulde nyde gaardens brug aaret ud, men da fravige mod at faa købesummen, $54\frac{1}{2}$ rdl., erstattet af Ingeborg.

Paa dette tidspunkt optræder nu Steffen Nielsen Skjønby i Ringsaker, hvis far Niels Steffensen paa Skjønby havde haft Ingeborgs ældste søster til ægte, hvorfor Steffen anser sig nærmere berettiget til Svanaasen end mosteren Ingeborg. Han laante 76 rdl. af kommandant Berent Kretz paa Christiansjeld mod pant i sin odel til Svanaasen, men da Kretz kort efter døde, 1695, indløste Ingeborg Olsdatter obligationen af enken ved thinget $4/8$ 1696. Steffen drev da paa igjen og først ved thinget $6/7$ 1700 endte kampen med at han gav Ingeborgs søn Ole Olsen skjøde paa odelsretten. Ole havde til den tid ogsaa erhvervet det $1/2$ skind, der som ovenfor nævnt var gaaet i arv til andre slegtninge, og blev saaledes eier af hele Svanaasen, 3 skind. To aar senere, ved skjøde thl. $16/11$ 1702, overdrog han imidlertid gaarden for 88 rdl. til sin søster Ragnhild Olsdatter, der ægtede Hans Olsen af Vestre Sætre.

Denne nye eier laante købesummen hos Kjeld Mortensen Strand mod pant i gaarden og strævede siden redelig for at klare sine forpligtelser, men med ringe held, og i 1719 maatte han give op. Gjelden var nu «i tidernes vanskelighed» steget til 150 rdl., og «som jeg ei herefter finder mig god for længer at bruge gaarden, langt mindre at erhverve den summa penge», overdrog han da Svanaasen for pantesummen til «mandhafte soldat Hans Gundersen «Skjefstad», der efter sin egen begjæring skal tage min datter tilægte og give mig føderaad til min død»; skjødet blev thl. $24/11$ 1719. Hans fik laane penge hos Elverumsogningernes vanlige bankier, trælasthanler Erik Mogensen i Christiania [se under Opsal], men fandt snart gjeldsbyrden for tung at bære og solgte Svanaasen ved skjøde thl. $16/7$ 1723 til Erik for istedet at blive dennes leilænding. I

matriklen for samme aar beskrives Svanaasen saaledes: i sollien letvunden, jordarten maadelig, dog noget tørlændt; besætning paa 1 hest, 8 kjør, 6 faar og 3 gjeder, udsæd af 4 skp. byg, 6 skp. blandkorn og $1\frac{1}{2}$ td. havre; avler 9 læs hø, har skog til brændeved, gjærdefang, hustømmer og noget lidet til sagtømmer, slaatter paa $\frac{1}{2}$ læs hø i sæteren og maadelig havn; «en husmandsplads saar 1 skp. blandkorn, til fælles med 4 andre». Skylden blev foreslaaet fordoblet, men uden følge.

Som leilænding sad Hans Gundersen paa Svanaasen til sin død og efterlod ved skiftet $\frac{9}{4}$ 1742 aktiver paa 155 rdl., der

Fot. af I. Lømo.

Svanaasen. Seet fra syd.

med fradrag af gjeld og udgifter paa 41 gav 114 rdl. i behold til enke og sex efterlevende børn. Omtrent samtidig forlod ogsaa Erik Mogensen det timelige, og af hans dødsbo blev Svanaasen $\frac{9}{11}$ 1743 værdsat til 120 rdl. og af enken Johanne Neve under $\frac{3}{8}$ 1744 bortbygset til Embret Jensen [Herstad], der ægtede Hans Gundersens enke. Under $\frac{17}{7}$ 1742 havde Hans' ældste søn Hans Hansen imidlertid ladet lyse sin pengemangel for at sikre sig odelsløsningen af Svanaasen og ved skjøde thl. $\frac{3}{8}$ 1747 købte han gaarden af Johanne Neve for 300 rdl. Penge fik han laane, først 280 rdl. hos lensmand Hans Glomstad i Aamot, som blev betalt i 1751, og derefter 240 rdl. hos Peder Olsen Baanerud, og sine forpligtelser klarede han.

I 1759 fraselgte Hans Hansen husmandspladsen *Viken* [o: det oprindelige Trosviken] samt to engesletter «Rydningen

tæt ved og Lille-Rydningen $\frac{1}{2}$ fjerding fra gaarden ved Lekjerdalen» for 150 rdl. til sin bror Ole Hansen, men handelen gik tilbage i 1763, og en ny transaktion til Haagen Olsen Bjølset blev ogsaa af kort varighed.

Sit gaardsbrug paa Svanaasen drev Hans inidlertid med megen duelighed endnu i sytten aar og først ved skjøde af $\frac{20}{11}$ 1780, thl. $\frac{12}{2}$ 1782, overdrog han gaarden til sin ældste søn John Hansen for 655 rdl. Værdien var saaledes mere end fordoblet i løbet af tredive aar. Efter Johns død i 1806 blev enken siddende i uskifte til 1811; boet blev da paa 1610 rdl., hvorfra gik passiver paa 310, saa arvebeløbet blev 1300 rdl. Heri er dog gaarden ikke medregnet, da denne forinden ved skjøde thl. $\frac{6}{7}$ 1809 var solgt med besætning og størsteparten af løsøret for tils. 2181 rdl. til ældste søn Hans Johnson. Efter ham fulgte sønnen John Hansen, der betalte sine 1061 spd. og føderaad, med skjøde thl. $\frac{5}{7}$ 1833, indtil 1840, da han ved skjøde thl. $\frac{26}{2}$ solgte Svanaasen med Viken til sin bror Hans Hansen, men senere i 1848 købte tilbage pladsen Viken, som da ved skyldsætningsforretning af $\frac{13}{4}$ s. a. blev ansat til 2 mk. 22 sk.

Hans solgte Svanaasen ved skjøde thl. $\frac{5}{7}$ 1854 til sin anden bror Magnus Hansen, der atter ved skjøde thl. $\frac{26}{11}$ 1873 afhændede gaarden for 6000 spd. til Ole Brevig paa Grundset. Af ham blev den ved skjøde thl. $\frac{1}{8}$ 1882 solgt for 24000 kr. til August Christiansen paa Bæk og Ole Berntsen Graff hver for en halvdel og sluttelig, efterat en del skog var uddrevet, ved auktionsskjøde thl. $\frac{1}{7}$ 1889 købt for 19500 kr. af fuldmægtig Martinius Pedersen Sandbæk¹, den nuværende gaardbruger.

Svanaasen, gl. matr.-nr. 76, løbe-nr. 60, har nu gaards-nr. 21, brugs-nr. 1 med skyld 17 mk. 40 øre. Af de øvrige 6 brugsnummere har nr. 2, Viken, en skyld af 1 mk. 41 øre.

¹ M. P. Sandbæk, f. $\frac{8}{4}$ 1855 paa Sandbæk i Brandbu og søn af kirkesanger og lærer Peder Hansen Sandbæk og hustru Mari Andersdtr., havde været skogassistent i fire aar, da han i 1882 blev fuldmægtig for Gravbergs Interessentskab, trælastgrosserer And. H. Kiær & co., Fredrikstad, i hvilken stilling han forblev til udgangen af 1895.

Kort ættetavle vedk. Svanaasen.

Hans Olsen af Vestre Sætre, gaardbruger paa Svanaasen fra 1702 til 1719; gift med Ragnhild Olsdr. Svanaasen. Datteren:

Ingeborg Hansdr., gift 1719 med Hans Gundersen «Skjefstad» [halvbror til Ole Gundersen, husmand under Hagen], gaardbruger paa Svanaasen fra 1719 til sin † 1742. Han blev gift paany 1732 med Marthe Knutsdr. Nødaasen, som i 1743 ægtede Embret Jensen Herstad. Af Hans' børn blev flg. gifte [I-V]:

[I. Hans Hansen, f. 1723, se nedenfor.]

II. Ole Hansen, f. 1725, gift $^{27/10}$ 1757 med Kari Eriksdr. Østenheden.

III. Gunder Hansen, f. 1728 og † $^{18/5}$ 1773 paa Sagbakken under Strand; gift $^{18/6}$ 1754 med Kirsti Olsdr. Søndre Strand.

IV. Ingeborg Hansdr., f. 1735 og † $^{9/6}$ 1767; gift $^{10/10}$ 1754 med Siver Hansen Herstad.

V. Knut Hansen, paa Herstad, f. 1737, gift $^{28/12}$ 1762 med Birthe Bergersdr. Skavhaugen.

I. Hans Hansen, ældst, f. 1723 og begr. $^{2/11}$ 1780, gaardbruger paa Svanaasen; gift 1747 med Anne Johnsdtr. Søndre Rustad, f. 1726 og begr. $^{9/5}$ 1808 efter nyt ægteskab $^{28/9}$ 1786 med Arne Hansen Bøsevjen. Fire børn blev gifte [A-D]:

A. Ingeborg Hansdr., f. 1748 og † $^{12/5}$ 1821; gift først $^{7/8}$ 1780 med Jens Nielsen Herstad og dernæst $^{17/2}$ 1810 med Hans Glad paa Sandbakken [se Terningen].

B. Marthe Hansdr., db. $^{25/4}$ 1751 og gift $^{18/10}$ 1780 med Peder Pedersen Rustad[stuen].

C. Hans Hansen, db. $^{30/7}$ 1758, bruger paa Viken under Svanaasen; gift $^{19/9}$ 1789 med Kirsti Arnesdr. Bøsevjen.

D. John Hansen, ældste søn, db. $^{17/8}$ 1755 og begr. $^{7/10}$ 1806, gaardbruger paa Svanaasen; gift $^{18/11}$ 1779 med Birthe Olsdr. Mellem-Sæteren. Børn [1-8]:

1. Anne Johnsdtr., db. $^{15/5}$ 1780 og gift $^{24/10}$ 1807 med Hans Pedersen Nødaasen paa Kavelrud i Vaaler.

2. Oliane Johnsdtr., db. $^{9/2}$ 1783 og † $^{6/9}$ 1717; gift $^{5/11}$ 1812 med Ole Hansen Strand.

3. Marthe Johnsdtr., db. $^{26/8}$ 1787 og † $^{4/1}$ 1816; gift $^{28/12}$ 1811 med Amund Engebretsen paa Sveen [Sæteren], s. 405.

4. Ole Johnsen, db. $^{20/9}$ 1789 og † $^{14/1}$ 1869 paa Grundsetbakken; gift $^{13/11}$ 1823 med Inger Isaksdr. Nyberget.

5. Birthe Johnsdtr., db. $^{29/1}$ 1792 og gift $^{23/10}$ 1812 med Peder Tollefsen Nødaasen.

6. John Johnsen, paa Sørstuen, db. $^{8/12}$ 1793, druknede i Øxna $^{31/5}$ 1838; gift $^{28/12}$ 1829 med Anne Hansdr. Bøsevjen. Børn: John og Hans.

7. Oluf Johnsen, paa Søbakken, db. $^{18/10}$ 1795 og gift $^{30/4}$ 1833 med Birthe Povlsdr. Glad [Terningen].

8. Hans Johnsen, db. $\frac{5}{6}$ 1785 og † $\frac{18}{7}$ 1863, gaardbruger paa Svanaasen; gift $\frac{11}{4}$ 1807 med Olie Hansdtr. Strand, db. $\frac{18}{9}$ 1785 og † $\frac{22}{3}$ 1852. Af deres børn var [a—g]:
- a. John Hansen, f. $\frac{9}{6}$ 1807 og † $\frac{30}{6}$ 1880, gaardbruger paa Svanaasen; gift med Olie Oldtr.
 - b. Hans Hansen, f. $\frac{22}{9}$ 1812 og † $\frac{24}{11}$ 1875, gaardbruger paa Svanaasen.
 - c. Birthe Hansdtr., f. $\frac{19}{3}$ 1813 og gift $\frac{12}{3}$ 1842 med Axel Jensen Øxset.
 - d. Oluf Hansen, f. $\frac{24}{2}$ 1818 og † $\frac{3}{11}$ 1856.
 - e. Hans Olaus Hansen, f. $\frac{18}{11}$ 1820, husmand paa Lille Svanaasen; gift $\frac{13}{6}$ 1854 med Helene Hansdtr. [Lien], f. $\frac{22}{1}$ 1821.
 - f. Tollef Hansen, f. $\frac{23}{10}$ 1826, bruger paa pladsen Strandhagen; gift $\frac{28}{13}$ 1850 med Berthea Marie Oldtr. Strandhagen, f. $\frac{14}{7}$ 1826.
 - g. Gotthilf Magnus Hansen, f. $\frac{21}{9}$ 1829, gaardbruger paa Svanaasen.

Bosevjen, Odden.

Det første navn synes at maatte være Botnsefja af: botn, bund, og: efja, der her betyder strømløs bugt i en elv. Det andet navn, Odden, der sigter til et lidet landfremspring i Glommen, er jevnlig brugt fra 1780'aarene og senere knyttet til hovedbruget.

Bosevjen blev sidst paa 1600'tallet ryddet af Øxset'folket og omkr. 1700 skyldsat for 3 skind. En ved thingene $\frac{5}{3}$ og $\frac{5}{7}$ 1704 verserende proces om brugsretten ender med at de to Øxset'bønder Thore Haagensen og Bjørn Gundersen ved skjøde thl. $\frac{5}{3}$ 1705 overdrager sine anpartar i Bosevjen til den tredie Øxset'bonde Arne Gudmundsen, som siden eier gaarden alene og bygsler den bort for 10 skill. pr. skind. I matriklen af 1723 beskrives den saaledes: i sollien letvunden, jordarten temmelig god, dog tager skade af elven paa deres aker og lidt paa deres eng, skog til brændeved, gjærdefang, hustømmer og lidt til sagtømmer, sæter med god havn og slaatter paa 1 læs hø, kvern ikkun til husnytte. Besætningen var samtidig 1 hest, 9 kjør, 6 faar og 4 gjeder, udsæden 2 fj. rug, 1 td. byg, 1 td. blandkorn og 5 skp. havre, høavling 10 læs. En husmands-plads uden kornavl hørte til. Ellers maa gaarden have været i god hæv, for skylden blev foreslaaet fordoblet, hvad dog ingen følge fik.

Paa sine gamle dage lod Arne sit jordegods skifte mellem sine børn og sønnen Hans Arnesen fik da Bosevjen ved

mageskifte med sin yngre bror Gudmund Øxset, thl. $2^3/11$ 1736. Hans var en duelig mand, fuldmægtig for Jens Plate i Christiania i dennes skogforretninger og selv tømmerhandler. Ved sin død i 1748 var han en gjeldfri mand og efterlod 285 rdl., hvoraf de 150 var gaardens taxt. Enken Kirsti Johnsdatter ægtede kort efter Niels Henriksen af Glomstad i Aamot og disse overtog Bosevjen, da hendes eneste barn Arne Hansen endnu bare var otte aar gammel. Niels fik ved skyldsætningsforretning i 1764 skylden forhøiet med 9 skind, hvorved Bosevjen

Fot. af lærer Niels Pedersen.

Bosevjen [Odden]. Seet fra øst.

kom op i 1 *hud*, og i det følgende aar overtog Arne Hansen selv sin fædrenegaard.

Efter misvextaarene 1771 og 1772 fulgte den store flom i 1773 og bortskyllede omtrent $3/4$ 'dele af akerjorden; denne voldsomme medfart lod sig ikke reparere, da der til gaarden ikke fandtes mere rydningsland. Arne lod afholde besigtelsesforretning $27/7$ 1773, hvorved det fandtes billig at gaarden atter blev nedsat i 3 skind, men han opnaede ved kgl. resol. $22/9$ 1774 kun at faa 6 aars skattefrihed af 9 skind og paalæg om «at anvende al flid til skadens opretning». Under henvisning til det lignende forhold paa Øxset'gaardene androg Arne i 1782 paany om at faa skylden nedsat til 3 skind. Amtmanden ledsagede andragendet med sin varmeste anbefaling: «opsidderne kan billig fortjene den ros at de alle tider har været stræbsomme og duelige gaardbrugere; det var og efter deres eget

forlangende at skylden i 1764 blev forhøiet med 9 skind, men denne er gaarden ikke istand til længere at kunne taale, da $\frac{3}{4}$ af aker og eng er aldeles ruinert, og det er tvilsomt om Bosevjen nogensinde kan igjen blive bragt udi den tilstand, som samme forhen her været». Ved kgl. res. af $\frac{13}{1}$ 1783 opnaede Arne yderligere 6 aars skattefrihed af 9 skind, regnet fra 1780 — det blev det hele resultat — og Bosevjens skyld skulde saaledes vedblive at være i hud.

Ved skjøde thl. $\frac{5}{7}$ 1792 solgte Arne gaarden til sin ældste søn Niels Arnesen for 599 rdl. og lod sit bo skifte; det blev opgjort med 1250 rdl. i aktiver og 692 i gjeld og udgifter. Niels var en svagelig mand, «led af langvarig indvortes sygdom» og holdt i flere aar sengen, saa hans tre yngre brødre, der var haandverkere, maatte hjelpe til paa gaarden, og dette kunde i længden ikke gaa. Ved skjøde thl. $\frac{19}{3}$ 1802 solgte han derfor Bosevjen, for 3000 rdl., til Peder Hansen Grundset, i hvis skifte sluttet $\frac{30}{1}$ 1826 gaarden blev taget til indtægt for 1500 spd. og sammen med boets øvrige eiendomme overtaget af sønnen Hans Grundset $\frac{30}{1}$ 1828. Af dennes opbudsbo blev Bosevjen solgt ved auktion $\frac{16}{4}$ 1849 for 600 spd. til Ole Halvorsen Herstad og søn Niels Olsen Herstad, hvilken sidste efter faderens død indløste dennes anpart ved skjøde thl. $\frac{12}{6}$ 1856. En stor del skog blev ved denne tid frasolgt Bosevjen, saaledes skog i Lekjerndalen, som sluttelig i 1884 indkjøbtes af Oluf Krabbe paa Mellem Øxset for 1600 kr. Ved skjøde af 1885, thl. $\frac{1}{9}$ 1900, kjøbte den nuværende gaardbruger Ole Engeland fra Østre Gausdal Bosevjen af sin værfar Niels Olsen og opførte i 1910 ny vaaning.

Bosevjen, gl. matr.-nr. 90, løbe-nr. 61, har nu gaards-nr. 22 med 11 brugsnummere, af hvilke hovedbruget, nr. 1, har en skyld paa 9 mk. 19 sk.

Kort ættetavle vedk. Bosevjen.

Hans Arnesen af Mellem Øxset, f. 1697, skifte $\frac{25}{4}$ 1748, gaardbruger paa Bosevjen; hans enke Kirsti Johnsdtr. ægtede i 1749 Niels Henriksen af Glomstad i Aamot, begr. $\frac{2}{3}$ 1777, 68 aar gl. Søn:

Arne Hansen, f. 1740 og † $\frac{11}{3}$ 1816, gaardbruger paa Bosevjen; gift først $\frac{20}{6}$ 1763 med Anne Gudmundsdtr. Smed-Rustad, og derpaa $\frac{23}{9}$ 1786 med Anne Johnsdtr. Lille-Rustad, enke efter

Hans Hansen Svanaasen. Af syv efterlevende børn døde Gudmund, Arne og Kari ugifte, de øvrige var [A—D]:

A. Niels Arnesen, db. $^{13}/_{10}$ 1765 og begr. $^{8}/_{5}$ 1802, gaardbruger paa Bosevjen; gift $^{9}/_{10}$ 1792 i Aamot med Kari Olsdr. Hummelneset, f. 1770 og begr. $^{28}/_{12}$ 1799. Eneste barn: Amund Nielsen, db. $^{9}/_{2}$ 1794, gift mand paa Vaalstuen i Aamot.

B. Kirsti Arnesdr., db. $^{10}/_{1}$ 1768 og † $^{19}/_{1}$ 1850; gift $^{19}/_{3}$ 1789 med Hans Hansen Viken [Svanaasen].

C. Anne Arnesdr., db. $^{19}/_{5}$ 1777, gift med Ole Olsen Sætre i Storelvedalen.

D. Hans Arnesen, næst-ældste søn, db. $^{11}/_{3}$ 1770 og † $^{23}/_{5}$ 1833, snedker paa Fjeldset, senere fra 1806 paa pladsen Sagteppen; gift først $^{5}/_{9}$ 1794 med Michaeline Larsdr. Eriksen Skjæret, db. $^{12}/_{1}$ 1772 og † $^{17}/_{5}$ 1819, og derpaa $^{28}/_{10}$ 1820 med Birthe Eriksdr. Søbak. Børn [1—2]:

1. Anne Hansdr., db. $^{8}/_{10}$ 1797, gift $^{28}/_{12}$ 1829 med John Johnsen Svanaasen.

2. Arne Hansen, ældst, db. $^{1}/_{2}$ 1795, gift først $^{28}/_{12}$ 1815 med Sille Arnesdr. Moen, db. $^{2}/_{7}$ 1775 og † $^{16}/_{10}$ 1817, og derpaa $^{21}/_{10}$ 1822 med Birthe Gundersdr. Bronken. Hans søn Hans Arnesen, f. $^{9}/_{6}$ 1822, en tid skolelærer i Sæterberget, bogbinder, bosat paa Oddeneie; gift $^{14}/_{10}$ 1859 med Olia Olsdr. Pedersen Volla; børn: Augustinus, Otto, Bernhard, Anton og Hans Otto Hansen.

Niels Olsen Herstad, f. $^{22}/_{10}$ 1817 og † $^{15}/_{8}$ 1888, gaardbruger paa Bosevjen; gift $^{13}/_{2}$ 1857 med Ragnhild Pedersdr., f. $^{14}/_{3}$ 1819, dtr. af Peder Eliassen Sætre og Anne Andersdr. Datter:

Anna Oline Nielsdr., f. $^{24}/_{9}$ 1861, gift $^{20}/_{6}$ 1884 med Ole Engeland, gaardbruger paa Bosevjen, f. $^{28}/_{7}$ 1855 i Østre Gausdal, søn af Per Torgersen Engeland og Sigrid Olsdr. Myre.

Baanerud.

Navnets første led er flertal-eiendomsform af: barn og andet er: ruð, rydning. Barnarud betegner antagelig en gaard, hvor der i den tid, navnet blev givet, boede en familie med mange børn, paa samme vis som Baangunnerød ∴ Barnegunhilderud i Andebu har navn efter en kvinde, der efter sin rigdom paa afkom almindelig har været kaldt «Barne-Gunhild». — Navnet skrives i 1497: Barnerudh, i 1528: Barnrud, i 1576: Bynnerud, i 1578: Bannerudt, i 1593: Bonnderudt, i 1604: Banderud, i 1616: Bannerud, i 1667 og 1723: Bonnerud.

Første gang gaarden nævnes er i pergamentbrev af. 6 novbr. 1497, saalydende:

Thet Kennis vy epter skriffne men Torsten Olsson Jon Gvdbranzsson Jens Eriksson oc Engelbert Eriksson thet vy vare a Greffsin manedagen nest epter alle helgen dagh anno domini mcdxc septimo sagom oc hørde a handher band there aff ene halfue velbyrdig quinnæ ffru Magnild Odzdotter en aff andhre halfue Jon Pedhersson och Gwdrid . . .¹ eigen konne hanss, ath the solde och aff hende fru Magnild theris jordh Barnerudh som liggheer i Østherdallen ij Allffuerems sokn med alle the luttom och lvdum som tiil forde gard liggheer fro forne och nye vtan gardz och jnan fraa segh och sine erffuinghe och undher frw Magnilde och hennis erffuinghe till everdeligh eyge, kennis och tha forde Jon Pedhersson och hanss hustru Gudedridh ath the haffde op boreth første peninghe oc sisthe som ij køp teres kom saa tem vel ath nøgdes. Tiil mere saninde her om tha henge vy vare jnsigle fore thetta breff som giorth var aar och dagh som fore sigher².

Ifølge dette brev solgte Jon Pedersen og hans hustru Gudrid ^{6/11} 1497 sin gaard Baanerud til den mægtige fru Magnhild Oddsdatter, der først havde været gift med den af Gudbrandsdølerne i 1446 dræbte ridder og rigsraad Bengt Harniktssøn (Gyldenløve), dernæst med væbner Sigurd Skaktavl til Grefsheim og nu nylig for tredje gang var bleven enke efter en af landets mest indflydelsesrige mænd, norsk ridder og rigsraad hr. Alf Knutssøn af den merkelige svenske adelsæt, der efter sit vaaben kaldtes «De tre Roser». Gjennem sin mor, rigsraad hr. Alf Haraldssøn Bolts datter Agnes, havde hr. Alf Knutssøn arvet stort jordegods, og fru Magnhild havde yderligere bragt ham Grefsheim i Nes, Finnen paa Voss og meget andet gods.

Deres søn hr. Knut Alfssøn, en halvt svensk mand, der døde 1502 i ægteskab med en datterdatter af kong Karl Knutssøn,

¹ Aabent rum til farsnavnet.

² 3: Det kundgjør vi efterskrevne mænd Torsten Olsson, Jon Gudbrandsson, Jens Eriksson og Engelbert Eriksson at vi var paa Grefsheim [i Nes] mandagen næstefter Allehelgens dag i det Herrens aar 1497, saa og hørte det haandslag mellem velbyrdig kvinde fru Magnhild Oddsdatter paa den ene side og Jon Pedersøn og Gudrid hans hustru paa den anden side, hvorved de solgte og afhændede til fru Magnhild deres jord Baanerud, som ligger i Østerdalen, i Elverums sogn, med alle de lodder og herligheder, som til fornævnte gaard ligger fra gammel tid og ny udengaards og inden, fra sig og sine arvinger og under fru Magnhild og hendes arvinger til evindeligt eie. Vedgik og da fornævnte Jon Pedersøn og hans hustru Gudrid at de havde oppebaaret første penge og sidste, som ved handelen var aftalt, saa de var vel fornøiet. Til ydermere vidnesbyrd herom hænger vi vore segl for dette brev, som gjort var aar og dag, som før er sagt.

Pergamentet mangler 3die segl. Det beror i Rigsarkivet og er trykt i Diplomatarium Norvegicum IV nr. 1026.

efterlod en datter Bodil, der ægtede en forøvrig temmelig ubekjendt svensk adelsmand Fader Nielssøn Sparre til Hjulstad ved Enköping, hvor deres eneste barn Gyrvild Fadersdtr. Sparre blev født omkring 1509. Paa dette barns haand samledes ved en merkelig række af tilfældige omstændigheder alt slegtens umaadelige jordegods. Efter et kortvarigt ægteskab i 1532 med den svenske adelsmand Peder Grip til Folnes ægtede fru Gyrvild i 1534 den danske rigsraad hr. Truid Ulfstand, den i Grevefeiden bekjendte befalingsmand paa Varberg slot, der besad betydeligt gods i Skaane og døde 1545, og sluttelig ægtede hun den danske rigsraad hr. Lage Brahe. Ved dennes død i Skaane 1567 sad fru Gyrvild som barnløs enke i besiddelse af det største jordegods, som nogensinde har været paa nogen kvindes haand i de tre nordiske riger. Da hun kun havde fjerne paarørende i Sverige, og den danske konge Frederik II ikke vilde se hendes gods tilfalde dem, indlod han sig snart i forhandlinger med fru Gyrvild. Resultatet blev at Kronen i 1582 overtog størsteparten af hendes gods paa Vestlandet, i 1586 en række gaarde i Gudbrandsdalen og i 1599 sluttelig resten af hendes norske eiendomme, 248 gaarde paa Oplandene og deraf 16 i Østerdalen; tilsammen omkring 610 navngivne gaarde, dertil en række unavngivne, fiskerier og herligheder. Resultatet af mangfoldige norske stormænds arbeide gennem aarhundreder var det, som saaledes gennem Rose-ættens sidste ætling, en svenskfødt til Danmark overflyttet kvinde, gik ind i Krongodsets masse.

Foreløbig vedblev Baanerud at tilhøre Krongodset, idet dog efter reformationen en anpart af gaarden paa 3 skind, «Lekendals eng» paa nordkanten mod Øxset, var bleven tillagt Elverum prestebol [og senere ved lagthingsdom $\frac{7}{1}$ 1668 blev prestebollets ret hertil fastslaet]. Gaardens skyld var 2 *huder* med bygsel over samtlige 2 *huder* 3 skind.

I 1642 overdrog Kronen blandt andet gods ogsaa Baanerud til statholder Hannibal Sehested, men ved mageskifte $\frac{1}{8}$ 1649 kom gaarden atter tilbage til Kronen, som nu lagde den til Oslo kapitel under Ulvin præbende, som er omtalt under gaarden Lille-Hvarstad og hvis indehaver paa denne tid var magister Ambrosius Rhodius. Ved kongeskjøde af $\frac{10}{4}$ 1662 solgte Kronen gaarden til borgermester Nils Lauritzsen i Christiania [s. 176],

og af ham blev den sluttelig solgt ved skjøde thl. $\frac{23}{3}$ 1664 til leilændingen Ole Thoresen Baaneruds enke Anne Pedersdatter. Hidtil var gaarden bleven brugt af landherrens leilændinger, hvorom de tilføiede ættetavler giver oplysning; fra nu af er Baanerud bondegods og bruges af selveieren.

Ved Anne Pedersdatters død i 1666 gik Baanerud over til sønnen Peder Olsen, der fik skjøde af sine søskende $\frac{12}{5}$ s. a., men først thl. $\frac{9}{3}$ 1676. Ifølge matriklen af 1667 havde gaarden paa denne tid en besætning paa ikke mindre end 3 hester og 28 stk. fæ og en udsæd af 18 td. korn; der tilhørte humlehave, skog til sagtømmer, noget rydningsland, dyregildrer i Nypen og sommerbeite samnestseds, en ny sætervold paa $\frac{1}{2}$ læs hø, en bækkekvern. Ved siden af dette efter forholdene ganske betydelige gaardsbrug drev Peder fra 1674 gjestgiveri, havde fra 1681 tillige skydsskafferhold, hvortil hver fuldgaard i Strandbygden og Hernes skulde bidrage 1 rigsort, hver halvgaard 16 sk. og hver ødegaard 12 sk. aarlig, og var i 1690'aarene bygdens lensmand. Han var en mere end vanlig driftig og strævsom mand, der bl. a. fik et længe svævende grænsespørgsmaal mellem Baanerud og Strand ligeoverfor Hernes'grænden op- og afgjort ved aastedssag for thinget $\frac{19}{7}$ 1684. Ved aar 1700 afgik Peder ved døden eller fratraadte iallefald gaardsbruget, som nu gik over til hans søn Ole Pedersen, af hvem eiendommen blev drevet med lignende duelighed. Den beskrives i matriklen af 1723 saaledes: i sollien letvunden, jordarten temmelig god, dog tager skade for endel af gaardens aker og enge af elvebrud og flod; besætningen var 3 hester, 15 kjør, 9 faar og 7 gjeder, udsæden 1 td. byg, 2 td. blandkorn og 5 td. havre — altsaa ikke halvparten saa stor som i 1667 — høvling 26 læs, kvern til husnytte, skog til brændeved, gjærdefang, hus-tømmer og lidt til sagtømmer, sæter med god havn og slaatter paa 3 læs hø; en husmandsplads med udsæd paa $\frac{1}{2}$ skp. korn og anlod for $\frac{1}{4}$ 'del i en anden.

I Oles tid blev pladsen *Langengen* ryddet: vaaren 1710 blev hugget og nedfældt en rugbraate paa gaardene Baanerud og Strands grund, og Peder Tollesen Strand fik tilladelse til der at bygge sig en husmandsplads. Indtil da var stedet en vild mark, hvor Baanerud og Strand havde deres drift til havning for kreaturerne; «ellers havde disse gaarde endnu sit kvæg gaaende omkring pladsen Langengen, naar de er hjemme fra sæteren om sommeren», oplyses ved thinget $\frac{24}{11}$ 1731 og $\frac{28}{2}$ 1732, da grundeierne udsagde husmanden Nils Arnesen,

som efter sit ægteskab med Peder Tollefsens enke Gjertrud Asbjørnsdatter havde siddet paa Langengen og drevet pladsen ypperlig frem. Den blev nu skyldsæt for 1 skind.

Da Ole Pedersen var død i 1736 og boet opgjort $\frac{2}{4}$ s. a. med 352 rdl. i aktiver og 105 i gjeld og udgifter, udløste sønnen Peder Olsen sine to søstre med tils. 135 rdl. og overtog Baanerud ved skjøde thl. $\frac{28}{11}$ 1736. Som en forsynlig og duelig gaardbruger drev Peder eiendommen til sin død i 1773, hvorefter enken ved kontrakt thl. $\frac{12}{2}$ 1774 overdrog den til sønnen Ole Pedersen, der allerede i 1779 afgik ved døden, og ved skiftet $\frac{28}{5}$ s. a. blev Baanerud værdsæt til 1500 rdl. Boet blev opgjort med 4345 rdl. i aktiver, hvorfra gik passiver paa 117, saa der blev hele 4228 rdl. i behold, en efter forholdene endog meget betydelig velstand. Enken Kirsti Olsdr. Berger giftede sig i 1779 med Gunder Bjørnsen Sæteren, og disse vedblev gaardsbruget indtil hendes søn Peder Olsen selv som tyveaars gammel ungkarl tiltraadte Baanerud ved skjøde thl. $\frac{13}{2}$ 1785; samtidig blev pladsen Langengen fraskilt som eget brug. Ved skjøde thl. $\frac{17}{3}$ 1810 afstod Peder gaarden for 5500 rdl. og føderaad til sin ældste søn Ole Pedersen, der atter ved skjøde thl. $\frac{13}{3}$ 1818 solgte Baanerud til Gudmund Arnesen Øxset med forbehold af fornødent hustømmer og gjærdefang til pladsen Langengen, hvilken Ole siden brugte til sin død i 1840; desuden undtoges «Lille-engen», der senere eiedes af kaptein Hans Øvergaard. Hermed havde den gamle bondeæt, som havde siddet som gaardbrugere paa Baanerud i henved 200 aar, udspillet sin rolle og gaarden kom derefter paa handel mellem fremmede. Trælastfirmaet And. H. Kiær & Co. i Fredrikstad eier størsteparten, brugs-nr. 2, med skyld 11 mk. 94 sk., og nr. 4 med skyld 11 mk. 18 sk.; brugsbestyrer er Ole Hansen Dahl s. 348.

Hovedbygningen skal være noget over 100 aar gammel.

Baanerud, gl. matr.-nr. 36, er nu gaards-nr. 23 med hele 41 brugs-nummere, af hvilke en større del er udgaet fra ovennævnte plads Langengen.

Kort ættetavle vedk. Baanerud.

Gunder Olsen, leilænding paa Baanerud omkr. 1600 og odels-eier til 6 skind i Andraa i Ytre Rendalen; havde med hustruen Ragnhild Semingsdr. [Øvre] Skjefstad børnene: Kirsten, Guri gift

med Bjørn Øxset paa Søndre Grundset, Seming Gundersen paa Negaard i Storelvedalen 1638 og:

Peder Gundersen, ældste søn, leilænding paa Baanerud i 1620' og 30'aarene og medeier i Andraa; havde børnene:

Gunder Pedersen, leilænding paa S. Hvarstad, og

Anne Pedersdtr., † 1666, gift med leilænding Ole Thoresen paa Baanerud [søn af Thore Søndre Berger s. 293], købte som enke Baanerud i 1664. Børn (I-IV):

I. Ragnhild Olsdtr., gift først med Haagen Thoresen S. Bjølset og derpaa med Arne Bentsen Holstad i Hof. Se s. 280.

II. Thore Olsen, levede 1676.

III. Marthe Olsdtr., gift med Niels Jensen Møystad.

IV. Peder Olsen, f. 1646 og † omkr. 1700, lensmand og gaardbruger paa Baanerud. Efterlod sønnerne: Jacob Pedersen, f. 1674 og begr. $^{24}/_{12}$ 1752, ugift, inderst paa Baanerud, og

Ole Pedersen, f. 1672 og † 1736, gaardbruger paa Baanerud; gift med Inger Jensdtr., f. 1671 og begr. $^{27}/_{12}$ 1753. Tre børn [A-C]:

A. Sidsel Olsdtr., gift først med Ole Johnsen Vesterhaug og dernæst 1743 med Thor Arnesen Øxset paa Vesterhaug.

B. Anne Olsdtr., f. 1712 og begr. $^{25}/_{8}$ 1801, gift med Niels Hansen Herstad.

C. Peder Olsen, ældst, f. 1708 og begr. $^{29}/_{12}$ 1773, gaardbruger paa Baanerud; gift med Kari Olsdtr., f. 1715 og begr. $^{7}/_{9}$ 1787. Et barn:

Ole Pedersen, f. 1736 og † $^{8}/_{5}$ 1779, gaardbruger paa Baanerud; gift $^{8}/_{6}$ 1762 med Kirsti Olsdtr. Berger, der blev gift paany $^{28}/_{8}$ 1779 med Gunder Bjørnsen Sæteren, gaardbruger paa Løvberget, en tid bosat paa Langengen. Tre børn [1-3]:

1. Kari Olsdtr., db. $^{5}/_{6}$ 1763, gift $^{27}/_{10}$ 1783 med Peder Haraldsen Sigstad i Løiten.

2. Marthe Olsdtr., db. $^{5}/_{11}$ 1769, gift $^{22}/_{10}$ 1790 med Thor Arnesen Gjerlo i Løiten.

3. Peder Olsen, næst-ældst, db. $^{27}/_{10}$ 1765 og † $^{18}/_{4}$ 1829, gaardbruger paa Baanerud; gift $^{23}/_{10}$ 1786 med Karen Mathea Øvergaard [Gaarder], f. 1769 og † $^{16}/_{12}$ 1833. Børn [a-e]:

a. Ole Pedersen, db. $^{1}/_{5}$ 1788 og † $^{3}/_{12}$ 1840, gaardbruger paa Baanerud; gift $^{26}/_{4}$ 1810 med Kirsti Amundsdr. Arnesen [Nordre] Ljømo, db. $^{16}/_{9}$ 1687. Børn: Peder Olsen, f. $^{3}/_{6}$ 1812 og gift $^{27}/_{12}$ 1841 med Johanne Marie Pedersdtr. Holtet, Amund f. $^{22}/_{11}$ 1814, Karen f. $^{2}/_{1}$ 1816 og gift $^{2}/_{1}$ 1845 med Johan Jørgensen Kvernmoen.

b. Birthe Pedersdtr., db. $^{1}/_{4}$ 1790 og gift $^{31}/_{5}$ 1819 med Embret Embretsen Melhagen i Aamot.

c. Kirsti Pedersdtr., db. $^{9}/_{1}$ 1796 og gift $^{27}/_{12}$ 1818 med Hans Pedersen Sandbakken, db. $^{10}/_{2}$ 1793, søn af husmand under Gaarder Peder Helgesen Bakstuen.

d. Hans Pedersen, db. $\frac{29}{5}$ 1798, kom i tjeneste paa Gaarder.
 e. Kari Pedersdtr., db. $\frac{29}{8}$ 1801 og gift $\frac{28}{4}$ 1832 med John Knutsen, i tjeneste paa Gaarder, db. $\frac{9}{2}$ 1800 og søn af Knut Olsen Lindberget.

Strand, Nordre.

Gaardene Nordre Strand og Søndre Strand har oprindeligt været én gaard Strand, hvilket almindelig forekommende navn, det oldnorske strönd, findes brugt ogsaa om gaarde, som ligger ved en endog ganske ubetydelig elv. Allerede paa 1400'tallet sees det, at der af Strand var udskilt et særskilt brug svarende til en skyld paa 1 hud 9 skind, hvoraf erkebispem i Nidaros eiede 1 hud med bygsel over hele bruget og Elverum prestebolde 9 skind uden bygsel eller i løs landskyld. Dette brug, der repræsenterede en halvgaard og selvfølgelig blev bortfæstet til leilændinger, kaldes senere fra 1660 «Mellem-Strand» og indførtes først fra 1818 i matriklen under sit nuhavende navn *Nordre Strand*.

Prestebølet vedblev efter reformationen at besidde sine 9 skind i løs landskyld indtil denne indløstes i 1907 af den daværende selveier.

Erkebispens gods blev efter reformationen 1537 inddraget af kongen, og hans eiendom i Nordre Strand paa 1 hud med bygsel over hele gaarden tilhørte derefter Kronen, indtil den under Gaarder nærmere omhandlede foged i Østerdalen og senere lagmand i Fredrikstad Christen Jensen købte den ved skjøde $\frac{18}{9}$ 1662. Lagmanden bortbygslede Nordre Strand, og gaarden havde dengang, ifl. matriklen af 1667, en besætning paa 2 hester og 20 stk. fæ, en udsæd af 12 td. korn, «noget rydningsland, sameieskog med Søndre Strand og Baanerud, sommerbeite i Lekindalen»; der tilhørte en kvern og Strand sætervold paa $\frac{1}{2}$ læs hø. — Efter lagmandens død i 1683 og hans enke Maren Madsdatters død i 1692 gik hans store jordegods over til svigersønnen, lagmand Werner Nielsen paa Hafslund og fra ham igjen i 1696 til sønnen amtmand i Smaalenene Niels Weren skiold. Efter dennes død i 1741 blev jordegodset delt mellem arvingerne, og Nordre Strand blev herunder udlagt svigersønnen daværende oberst, senere general Frederik Ferdinand

Hausmann¹ [en halvbrors søn af statholder Gyldenløve og en søn af den under Bjølset nævnte general C. H. Hausmann] og han solgte gaarden ved skjøde thl. $\frac{2}{3}$ 1745 til leilændingen Knut Knutsens enke Maren Nielsdatter. Hermed var Nordre Strand omsider kommet over fra fremmed haand i selveierbondens eie og leilændingstiden er forbi.

Kronens leilænding paa Nordre Strand var i 1600'tallets første aartiere Bjørn Olsen Strand, en bror af Gunder Olsen Baanerud; den sidste leilænding var Niels Embretsen, der fik bygselseddel 1657 og først under $\frac{24}{2}$ 1703 oplod halvparten af fæstet med landherrens bifald til sin ældste søn Embret Nielsen. Denne viste sig som en utro husholder, der til egen berigelse uddrev gaardens skog, efterskrev sin landherre amtmand Werenskiolds navn og kom ilde fra det. Hans mor Helge Ottersdatter, som imidlertid var bleven enke, søgte da i 1710 at faa sin svigersøn soldat Ole Olsen fra Almus i Aamot i hans sted, men Werenskiold tog en anden leilænding og den 70'aarige enke henvendte sig da til statholderen. I denne anledning oplyser Werenskiold at de gamle leilændinger havde faret slig frem, «at der neppe findes et hus paa gaarden uden største brøstfærdighed», men skjönt de efter loven forlængst havde forbrudt sit fæste, havde han dog sørget for at den gamle enke skulde faa en sorgløs alderdom.

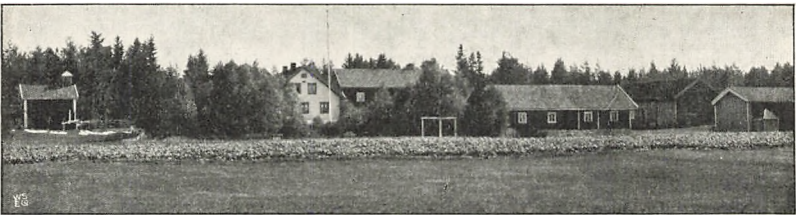
Den nye leilænding Knut Knutsen «Sæteren», der skrev sig fra Rostad i Aamot, men hvis morfar Gudmund Hansen Nabset havde eiet Mellem Øxset, tjente i sin ungdom hos svogeren Knut Eriksen Sæteren og hentede deraf sit tilnavn. Han blev tømmermerker hos Werenskiold, fik først bygselbrev paa Gjermund Nielsens halvpart og siden $\frac{21}{11}$ 1718 paa resten af Nordre Strand og blev en meget duelig og af sin landherre betroet mand. Med sin hustru Maren Nielsdatter fik han ikke børn, hvorfor de oprettede gjensidigt testamente $\frac{20}{0}$ 1724 og hans eiendele gik derved over til hende og hendes datter af et tidligere ægteskab med en Lars «Strand».

I matriklen af 1723 beskrives Nordre Strand saaledes: i sollien letvunden, jordarten temmelig, dog noget tørlændt; skog til brændeved, gjærdefang, hustømmer og noget lidet til sagtømmer; sæter med god havn og slaatter paa 1 læs hø; kvern ikkun til husnytte; en husmandsplads med udsæd af 2 skp. blandkorn samt en $\frac{1}{4}$ 'part i en plads fælles med naboerne paa Søndre Strand, hvilken saar 4 skp. blandkorn; høavlingen sættes til 14 læs og besætningen bestod dengang af 1 hest, 1 føl, 12 kjør, 6 faar og 9 gjeder.

Maren Nielsdatter døde i 1756 og hendes eiendom Nordre Strand, hvoraf prestebølet fremdeles tilkom løs landskyld af 9 skind, tilfaldt datteren Ingeborg Larsdatter, der kort i forveien

¹ Denne slekt har intet at gjøre med den yngre familie Hausmann, hvortil den i 1912 afdøde sorenskriver Hausmann hørte.

som enke efter Ole Kjeldsen Søndre Strand havde giftet sig paany med Haagen Henriksen fra Glomstad i Aamot, men da disse saaledes paa forhaand var vel forsynte med gaardsbrug, fik Ingeborg og Ole Kjeldsens ældste søn Lars Olsen skjøde paa Nordre Strand, thl. $\frac{17}{9}$ 1759, for en pris af 380 rdl. Den unge Lars indgik samtidig ægteskab med den overmaade velstaaende John Gundersen Bjølsets datter Birthe og kom derved i besiddelse af midler, som han under et langt og dygtig arbejdsliv paa Nordre Strand forstod at forøge i betragtelig grad. Da han og hustru i 1791 fandt at burde lade yngre kræfter komme til og $\frac{28}{6}$ s. a. derfor lod afholde skifte, blev boet opgjort med 2521 rdl. i aktiver, medens nogle ubetydelige gjeldsposter tillige-

Fot. af I. Lamo.

Nordre Strand. Seet fra vest.

med udgifterne ved skiftet kun androg til 155 rdl.; der blev saaledes tilbage en nettoformue paa 2367 rdl. Ved skjøde af $\frac{21}{6}$ 1791 havde Lars overdraget sin eiendom i Nordre Strand og alt løsøret til sin eneste søn Ole Lårsen for 1800 rdl. og føderaad. Svigersønnen Jørgen Bjørnsen oplyste imidlertid at alle parter en tid i forveien var blevet enige om at Ole skulde betale hver af sine fire søstre 340 rdl. foruden en ko og en udstyret seng, hvad Ole ikke fuldt kunde medgive, «men da han vilde forekomme dispute» tilbød han at give hver søster 320 rdl. foruden ko og seng, og hermed erklærede Jørgen sig tilfreds, og skjødet blev thl. $\frac{5}{7}$ 1791. Ved denne aftale maa erindres at føderaadet til forældrene kommer til udenom.

Ole Larsen havde kjøbt dyrt og delvis for laante penge, dertil kom nogle tidlige frostaar med tab paa grøden, hvorfor han saa sig nødsaget til at sælge nogle parceller. Ved skjøde thl. $\frac{5}{7}$ 1794 afhændede han først pladsen *Strandhagen* til kaptein Povl Glad; den var skyldsats $\frac{30}{6}$ næstfør og fik løbe-nr. 65.

Dernæst solgte han i 1803 og 1804 pladsene *Kjernet* og *Sagkjernet*, der fik løbe-nr. 72 og 73 og udgjør gaards-nr. 26 Kjernet. Selv blev Ole siddende tilbage paa Nordre Strand med 11 skinds skyld til sin død i 1832. Enken lod derefter fællesboet skifte privat ved samfrænder og solgte herunder gaarden for 1000 spd. ved skjøde thl. $11\frac{1}{12}$ 1835 til sin næst-ældste søn Hans Olsen. Ogsaa han afhændede i de følgende aar en del parceller, saaledes Nordre Søbak i 1841 og Olufsborg i 1847, men blev siddende med hovedbruget til sin død i 1873. Af skifteretten blev da udstedt skjøde, thl. $\frac{3}{4}$ 1874, til ældste søn Ole Hansen, af hvem gaarden sluttelig $\frac{7}{6}$ 1887 blev solgt ud af slegten. Trælasthandler August Christiansen paa Bæk [s. 31], eiede den i et par aar og derefter hans enke Mathilde Christiansen, f. Graff, som $\frac{1}{9}$ 1905 solgte den for 25000 kr. til sin søn Sigurd Christiansen, den nuværende besidder.

En stor del parceller er efterhaanden fraskilt Nordre Strand, deriblandt betydelig skog, væsentlig tilhørende Hans Møystad og fløtningsinspektør Peter Simonsen.

Nordre Strand, gl. matr.-nr. 35, er nu gaards-nr. 24 med 40 brugs-nummere, hvoraf hovedbruget, nr. 8, har en skyld af 9 mk. 69 øre.

Kort ættetavle vedk. Nordre Strand.

Maren Nielsdr., f. 1683 og begr. $11\frac{1}{4}$ 1756 [søster af Knut Nielsen Rogstad], gaardbrugerske paa Nordre Strand; gift først med Lars «Mellem Strand» [leilænding?] og derpaa med Knut Knutsen «Sæteren» fra Rostad i Aamot. Hendes eneste barn:

Ingeborg Larsdr., f. 1713 og begr. $18\frac{1}{1}$ 1784, blev gift først 1733 med Ole Kjeldsen Søndre Strand, f. 1712 og begr. $1\frac{1}{12}$ 1754, og derpaa $15\frac{1}{1}$ 1756 med Haagen Henriksen af Glomstad i Aamot. Se videre under Søndre Strand. Af hendes børn var:

Lars Olsen, f. 1734 og begr. $1\frac{1}{3}$ 1811, gaardbruger paa Nordre Strand; gift $2\frac{1}{11}$ 1758 med Birthe Johnsdtr. Bjølset, f. 1717 og begr. $23\frac{1}{3}$ 1800. Børn [A–F]:

A. Johanne Larsdr., db. $20\frac{1}{12}$ 1761, gift $13\frac{1}{11}$ 1793 med kaptein Povl Glad paa Strandhagen, se s. 355.

B. Maren Larsdr., db. $23\frac{1}{1}$ 1763, gift først $24\frac{1}{2}$ 1792 med skiløberkaptein Gotthilf Magnus Oppen og derpaa $10\frac{1}{5}$ 1806 med klokker Ole Osvold; se s. 199.

C. Olia Larsdr., db. $1\frac{1}{12}$ 1765, gift $10\frac{1}{7}$ 1795 med Knut Embretsen Lindberget.

- D. Kirsti Larsdtr., db. $^{12}/_1$ 1772, gift $^{14}/_4$ 1791 med Jørgen Bjørnsen paa Sagbakken, s. 405.
- E. Birthe Larsdtr., db. $^5/_3$ 1775, gift $^8/_1$ 1793 med Knut Løgting Eriksen Grindalen.
- F. Ole Larsen, fjerde ældste, db. $^3/_1$ 1769 og † $^{29}/_6$ 1832, gaardbruger paa Nordre Strand; gift $^{29}/_3$ 1799 med Anne Hansdtr. Nielsen Herstad, db. $^{30}/_5$ 1779. Foruden to ugifte døtre fem børn [1-5]:
1. Lars Olsen Strand, f. $^{17}/_{11}$ 1799 og † $^{23}/_6$ 1866, kjendt autodidakt; ugift.
 2. Magnus Olsen Strand, f. $^{20}/_3$ 1808, selveier paa Rustadstuen; ugift.
 3. Ole Olsen Strand, f. $^{24}/_9$ 1811, bruger paa Lund [Nordre Strand]; gift $^{17}/_1$ 1848 med Ragnhild Amundsdr. Engebretsen Sveen, f. $^{26}/_4$ 1822, se s. 405. Mange børn.
 4. Johan Olsen Strand, f. $^3/_3$ 1819 og † $^{22}/_8$ 1883 i Sjælland; maler.
 5. Hans Olsen Strand, næst ældst, db. $^{20}/_3$ 1804 og † $^{15}/_6$ 1873, gaardbruger paa Nordre Strand; gift først $^{16}/_1$ 1841 med Anne Enoksdtr. Grøtting, f. $^4/_11$ 1811 og † $^{23}/_{11}$ 1847, og derpaa $^4/_4$ 1850 med Marthe Eriksdr. Pedersen Lømo, f. $^{21}/_9$ 1824 og † $^3/_12$ 1879. Tre børn døde mindreaarige, de øvrige er [a-h]:
- a. Anne Hansdtr., f. $^{28}/_8$ 1842, gift $^4/_1$ 1867 med lærer Gudbrand Jenssen Sundsvold, Strandbygden, f. $^{18}/_1$ 1841 i Eggen.
 - b. Ole Hansen Strand, f. $^7/_9$ 1846, gaardbruger paa Nordre Strand, fra $^{20}/_{12}$ 1887 bosat paa Tuvengen; gift $^{28}/_{12}$ 1877 med Inger Engebretsdtr. Grinden [Grøtting], f. $^6/_8$ 1844. Børn: Hans f. $^{30}/_{11}$ 1878, Einar f. $^5/_4$ 1880, Anne f. $^{18}/_3$ 1882 og Ole Jakob f. $^{27}/_2$ 1884, telegrafist.
 - c. Anne Andrea Hansdtr., f. $^{20}/_{10}$ 1850, ugift; paa Holstad i Grue.
 - d. Oline Hansdtr., f. $^6/_6$ 1852, ugift; paa Holstad i Grue.
 - e. Johan Strand, f. $^{20}/_9$ 1857, farmer i N. Dakota.
 - f. Hans Strand, f. $^{10}/_6$ 1860 og † $^{24}/_6$ 1890, ugift; paa Holstad i Grue.
 - g. Einar Strand, f. $^{19}/_5$ 1863, læge i Stjørdalen; gift $^{19}/_5$ 1893 paa Horten med Johanne Marie Cappelen, f. $^8/_11$ 1861 i Vaagsø.
 - h. Marthe Hansdtr., f. $^7/_12$ 1868, ugift; paa Holstad i Grue.

Strand, Søndre.

Som foran meddelt under Nordre Strand har begge Strand'gaarde oprindeligt udgjort en gaard Strand. Allerede i den senere middelalder blev erkebispens eiendom i denne gaard udskilt som eget brug, det senere Nordre Strand, og det varer heller ikke længe inden den øvrige del af Strand, *Søndre Strand*, fremtræder med to opsidere, der saaledes hver har sit brug i denne gaard. I skattemandtallet fra 1528 opføres Oluff Strand og Joenn Strand — de første selveiere som i det hele taget er

fundet nævnt, og noget over 50 aar senere har Grøtting'folket faaet udlæg i en anpart. I 1615 har Oluf og Peder Strand odel til hver sine 9 skind, et par aar senere optræder Embret Hovin med odel til hele 12 skind eller 1 hud, og Bjørn Olsen, som var leilænding paa Kronens eiendom Nordre Strand, nævnes som odelsmand til 3 skind. Det vil saaledes sees, at Søndre Strand tydeligvis med to brug er udskiftet mellem odelsarvinger. Ved aar 1640 bruger imidlertid Carl Strand hele Søndre Strand og det samme er tilfældet fra 1647 med Michel Strand, som dog selv kun *eier* halvparten eller $1\frac{1}{2}$ hud, medens resten ligeledes paa $1\frac{1}{2}$ hud tilhører Ole Thoresen Baanerud og Torsten Johnsen i Gjesaasen, og fra nu af kan de to brug følges mand

Fot. af I. Læmo.

Mellem Strand.

Søndre Strand.

for mand. Forinden skal her meddeles de i matriklen for 1667 undet ét for begge brug anførte opgaver: udsæd 12 td. korn, besætning 3 hester og 26 stk. fæ; gaarden havde sagtømmer-skog, sommerbeite i «Lekindalen», Dals-sætervold paa 1 læs hø samt som særlig herlighed en humlehøve.

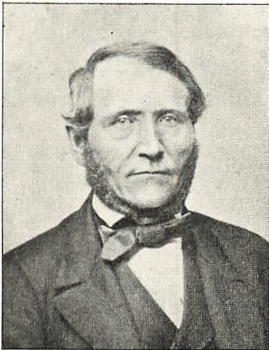
Mellem Strand med $1\frac{1}{2}$ huds skyld tilhørte nævnte Michel indtil sønnen Tollef Michelsen overtog bruget omkr. 1660. Han arvede efter faderen en anpart i Eltos i Trysil og synes at have været en velstandsmand ved sin død 1682. Efter ham fik sønnen Ole Tollefsen skjøde af sine medarvinger, thl. $\frac{17}{11}$ 1691 og sad paa bruget til sin død i 1712. Enken overdrog da Mellem Strand ved skjøde thl. $\frac{15}{7}$ s. a. til sin værson Kjeld Mortensen, en bror af klokker i Elverum Peder Mortensen Herstad. Han havde været general Hausmanns betroede fuldmægtig ved trælasthandler i Østerdalen og som gaardbruger og skogeier blev han nu hans leverandør og overtog samtidig en del forretninger for byskriver Mogens Larsen i Christiania, der var en af byens største trælasthandlere. Ved skiftet efter

Kjelds død $\frac{3}{8}$ 1721 viste boet en rigelig forsyning med solid husgeraad, smedjeredskab, kvernstel og brændevinskjedler. Der nævnes ogsaa noget sølvtøj, to sølvbægre med ægtefællernes og værforældrenes navne og en sølvske med knap; 2 hester, hvoraf den ene var lovlig gammel, 12 kjør, 4 kviger, 2 ungstuder og nogle kalve, 7 faar, 6 gjeder og 3 svin. Boet blev opgjort med 390 rdl., der fradraget 104 i gjeld og udgifter gav 286 rdl. tilovers. Enken Kirsten Olsdatter sad tilbage med to smaa sønner og vedblev derfor gaardsbruget ogsaa efter at have giftet sig paany med sergeant Peter Jacob Timmerman, en søn af løjtnant Ulrik Frederik Timmerman, der havde fungert som kommandant paa Christiansfjeld under ledigheden i slutten af aaret 1720¹. Den brave sergeant blev ingen gammel mand. Allerede i 1731 afgik han ved døden og fulgtes aaret efter i graven af sin enke, med hvem han havde mange børn, men kun en datter, som voxte op og senere blev garnisonsfeltskjær Thormod Anckerstrøms første hustru. Timmerman blev begravet under gulvet i kirkens søndre sving, hvor hans før afdøde smaabørn laa, og skifte efter ham afholdtes $\frac{30}{6}$ 1731. Blandt løsøret nævnes to sølvbægre med hans og hans forældres initialer, en beslagen egekiste, til 4 rdl. samt hans røde klædes munderingskjøle med graa opslag og hat med sølvgaloner. Han havde nok havt den almindelige militære passion for hester, for af saadanne holdt han hele tre, hvoraf en vælig blak hingst blev værdsat for 13 rdl., medens de andre rigtignok var nogle rene øg til 3 og 4 rdl.; forøvrig holdt han 9 kjør [den ene bar navnet «Fortuna»!], en del kviger og kalve, 6 faar og 6 gjeder, 3 svin og 2 gjæs med unger. Disse opgaver kan have sin interesse, da matriklen af 1723 ikke har specielle anførsler for hvert af de to brug i Søndre Strand. I denne matrikel beskrives gaarden under èt saaledes: i sollien letvunden, jordarten temmelig,

¹ U. F. Timmerman [skrev sig helst Zimmerman] var gift med Susanne Lütken, som 2den gang blev viet $\frac{30}{12}$ 1729 paa Christiansfjeld fæstning til garnisonsfeltskjær Caspar Georg Phennig, der blev begr. $\frac{3}{5}$ 1737, 41 aar gl. — Sønnen sergeant P. J. Timmerman, f. 1698 og begr. $\frac{12}{5}$ 1731, blev gift 1722 med Kjeld Mortensen Mellem Strands enke Kirsten Olsdtr., se s. 473 og havde ét barn, der naaede voksen alder: Anne Cathrine Timmerman, f. 1722 og gift $\frac{5}{11}$ 1739 med feltskjær ved Christiansfjeld Thormod Anckerstrøm, som siden ægtede Anne Knutsdtr. Hals s. 417.

«dog tager skade af elvbrud lidet paa engene alene»; skog som vanligt og lidt til sagtømmer, sæter med god havn og slaatter paa 4 læs hø; udsæd 2 skp. rug, 2 td. byg, 3 td. blandkorn og 9 td. havre; høavling 37 læs, besætning 4 hester, 26 kjør, 20 faar og 20 gjeder; hvert af de to brug havde kvern til husnytte og hver sin husmandsplads med udsæd paa 3 skp. blandkorn. Gaarden var i fortrinlig hævd, da skylden blev foreslaet forhøiet fra 3 huder til 3 huder 9 skind, hvad dog blev uden følge.

Timmermans bo udbragtes til 554 rdl. der fradraget 216 i gjeld og udgifter gav 338 rdl. i behold, og ved skiftet efter

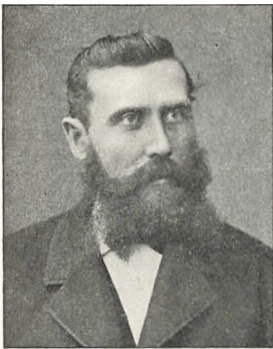
Hans Pedersen Dahl og hustru Oline Grøtting.

enken $\frac{8}{8}$ 1732 blev der 174 rdl. tilovers af aktiver paa 282. Hendes ældste søn af første ægteskab Ole Kjeldsen overtog Mellem Strand ved skjøde thl. $\frac{17}{7}$ 1739, medens den yngre, Morten Kjeldsen, fik brugen af pladsen Sagbakken for sig og børn mod 3 rdl. i aarlig afgift.

Da Oles hustru Ingeborg Larsdatter var eneste arving til Nordre Strand efter sin mor, fik han en tid brugen af denne gaard for sin gamle værmor, men døde i 1754, to aar før hende, og Nordre Strand gik over til hans ældste søn Lars Olsen. Ved det efter Ole Kjeldsen privat afholdte skifte $\frac{24}{3}$ 1755 blev arvingerne derfor enige om at overdrage Mellem Strand til hans næst-ældste søn Hans Olsen, men da han endnu var umyndig vedblev moderen gaardsbruket. Hun giftede sig paany i 1756 med Haagen Henriksen af Glomstad i Aamot, som nu flyttede ind paa gaarden og drev denne til Hans blev myndig i 1768;

de tog da føderaad hos ham og døde paa Mellem Strand, Ingebord i 1784 og Haagen i 1793. De havde været sparsommelige folk og Ingeborg efterlod 251 rdl., hvoraf 239 netto, i løssøremidler; efter Haagen var der ikke stort igjen, kun 107 rdl., hvoraf 95 netto.

Hans Olsen brugte Mellem Strand fra 1768 til 1806, da han ved skjøde thl. $\frac{26}{9}$ d. a. solgte bruget til sin ældste søn Ole Hansen for 3000 rdl. og føderaad. Under ham blev Strandgaardens sameieskog delt ved kontrakt thl. $\frac{5}{7}$ 1815, og kontrakt oprettet $\frac{26}{6}$ og thl. $\frac{18}{8}$ 1823 mellem Strand, Baanerud og en

Peder Hansen Dahl.

del gaarde i Hernes om delingen af deres sameieskog. Af sin eiendom Mellem Strand, løbe-nr. 67, solgte Ole i 1831 Edskogmosletten til Per Imerslund paa Møystad, hvilken parcel fik løbe-nr. 67 b; hovedbruget blev derpaa efter Oles død i 1833 for en tid opdelt: værsønnen Otto Carelius Olsen Hagen fik ved auktions-skjøde thl. $\frac{12}{12}$ 1836 en part paa henved 9 skind for 500 spd., hvilken sammen med hans arvelod blev skyldsats for 2 dl. 100 $\frac{121}{180}$ sk.; heraf solgte han i 1836 halvdelen til Peder Wæringsaasen,

som atter i 1839 solgte denne til Ole Hansens ældste søn Hans Strand, den senere sorenskriver i Søndre Søndmør. Efter forskjellige transaktioner samledes imidlertid atter hele bruget Mellem Strand, med undtagelse af ovennævnte løbe-nr. 67 b, i 1840, da Per Imerslunds stiftsøn Hans Olsen Møystad indkjøbte alle anparter ved skjøde af $\frac{2}{4}$ 1840. Tre dage efter afgik imidlertid Hans Møystad ved døden og da han som ugift mand havde gjort testamente til fordel for [Ole Hansen Strands søsterdatter] Oliane Olsdatter Grøtting i ægteskab med Hans Pedersen Dahl af Vesterhaug, gik Mellem Strand over til Dahl ved skjøde fra skifteretten thl. $\frac{12}{6}$ 1841. Eiendommen havde nu løbe-nr. 67 a., c. og d. med en skyld af 2 dl. 1 ort 19 $\frac{121}{360}$ sk.

I den følgende tid fragik en del pladser og parceller, hvor efter Hans Dahl solgte Mellem Strand for 3500 spd. og føderaad ved skjøde thl. $\frac{25}{9}$ 1874 til sin søn Peder Hansen Dahl, som fremdeles bruger eiendommen.

Mellem Strand, af gl. matr.-nr. 17 Strand, løbe-nr. 67, er nu gaards.-nr. 25, brugs-nr. 1 med skyld 10 mk. 47 øre; af de øvrige 18 brugsnummere er Strand skog brugs.-nr. 7 paa 4 mk. 88 øre og tilhører ligeledes Dahl.

Søndre Strand, med $1\frac{1}{2}$ huds skyld, tilhørte omkr. 1650 som foran nævnt Ole Thoresen Baanerud og Torsten Johnsen i Gjesaasen med henholdsvis 8 skind og 10 skind. Medens de 8 skind vedblev at følge Baanerud'folket til dets efterslegt paa Søndre Bjølset, blev Torstens anpart paa 10 skind omkr. 1665 kjøbt af hr. Jacob Borch, som da netop var bleven kapellan i Elverum hos sin far sognepresten hr. Alexander Borch. Denne vel udrustede unge mand faldt imidlertid som offer for en voldsom tyfus i 1668 og hans arvinger solgte da anparten i Søndre Strand til hans bror sorenskriver Liv Borch. Denne lidet hæderlige herre indlod sig paa saa mange vidtløftigheder at han blev afsat fra embedet, og i 1685 beslaglagde kreditorerne sluttelig hans eiendomme. Assessor Anders Simonsen i Christiania overtog da anparten i Søndre Strand og da han samtidig ved thinget $\frac{9}{11}$ s. a. fik pantebrev paa Baanerud'folkets tidligere part, som senere ikke atter indløstes, blev den rige assessor paa denne tid i virkeligheden eier af *hele Søndre Strand* med $1\frac{1}{2}$ huds skyld. Denne eiendom gik i arv til svigersønnen tolder i Dranimen Henrik Lachman, der ved skjøde af $\frac{28}{7}$ 1700 solgte den til Niels Aagaard, som strax efter ved skjøde af $\frac{23}{9}$ s. a. igjen solgte den til Ole Halstensen Strand; begge de sidste skjøder blev samtidig thl. $\frac{15}{11}$ 1700.

Ole Halstensen var en bror af sergeant Paul Halstensen paa Terningen og havde i adskillige aar været de fremmede herrers leilænding paa Søndre Strand. Herunder havde han vist sig som en meget resolut og haandfast karl, der vidste at sætte sig i respekt. Ved thinget $\frac{19}{2}$ 1680 maatte han saaledes stande tilrette for at have slaat Ole Indset med en staur «saa blodet flød ham over ansigtet», og mere end én gang gjorde han et privat mellemværende op med en drabelig korporlig afstraffelse. Han havde laant penge for at købe sig ind som selveier paa Søndre Strand, og gjorde her saa godt arbejde at han i 1715 var en gjeldfri mand. Han fandt da at burde lade sin ældste søn slippe til og lod afholde skifte $\frac{29}{3}$ 1715. Den ene halvpart

af bruget forbeholdt han sig dog selv saa længe han levede, men ellers overtog sønnen Halsten løst og fast. Der stod dengang 2 gamle hester paa stalden, 5 kjør og 1 kvige, 9 gjeder, 2 faar og 2 svin; med fradrag af en del smaatterier, som Ole forbeholdt sig, blev boet opgjort med 53 rdl. for løsøret.

Halsten Olsen, som udløste sine søskende og overtog Søndre Strand for ialt 245 rdl., blev en forsigtig og arbejdsom mand. Han sløifet ganske hesteholdet og øgede istedet kvægbesætningen til 14 kjør. Ved skiftet efter hans død $\frac{20}{5}$ 1737 var han ligesom faderen en gjeldfri mand og efterlod 120 rdl. Sønnen Embret Halstensen overtog Søndre Strand ved skjøde thl. $\frac{24}{11}$ 1741, dog saaledes at broderen Halsten skulde nyde sin arvepart indtil husmandspladsen blev ledig ved farbroderen Gunder Olsens død, da skulde Halsten flytte did og tillige faa brugen af Myrvoldsrydningen. Baade paa garden og ved skogdriften var Embret en overmaade duelig mand, der i betydelig grad øgede husets velstand. Han havde laant penge til driften og ganske vist var gjelden endnu 220 rdl. da han afgik ved døden i 1758, men der var dog 471 rdl. tilovers i boet. Da enken døde allerede aaret efter og deres børn endnu alle var umyndige, bestyrte farbror Halsten foreløbig bruget indtil ældste søn Ole Embretsen overtog det i 1764 for den billige pris af 230 rdl. En daarlig helbred hæmmede den nye bruger i alt hans arbeide, hvorfor han allerede ved skjøde thl. $\frac{18}{2}$ 1788, da han endnu kun var 40 aar gammel, solgte eiendommen til sin nybagte værsøn Børre Bjørnsen Sæteren, hos hvem han og hustru tog føderaad. Samtidig lod de sit øvrige bo skifte og fik her tilovers 152 rdl. efterat gjeld og udgifter paa 43 rdl. var betalt.

Børre sad med eiendommen til 1812, da han ved skjøde thl. $\frac{4}{4}$ d. a. solgte den til sine sønner Embret og Knut Børresen for 10000 rdl., hvorpaa Embret overdrog sin halvpart for 2000 rbdlr. n. v. ved skjøde thl. $\frac{18}{3}$ 1816 til broderen Knut Børresen, som saaledes blev eneeier. Ved auktionsskjøde thl. $\frac{30}{9}$ 1823 blev Søndre Strand derpaa solgt til landhandler Ole Kynsberg og atter af dennes bo tilskjødet Ole Larsen Hagen [I] og Berger Tollefsen Røgstad [II] for 1400 spd. hver for en halvpart, thl. $\frac{11}{12}$ 1829.

[I.] Efter afhændelse af nogen skog m. v. blev Ole Hagens

anpart løbe-nr. 68 a atter solgt, først den ene halvdel i 1840 til Hans Olsen Møystad, fra hvem den efterhaanden er kommet til den nuværende eier Peder Dahl i 1874, og dernæst den resterende halvdel i 1849, da Oles søn Otto Carelius Hagen fik auktionsskjøde thl. $\frac{29}{9}$ 1849.

[II.] Berger Rogstads anpart, løbe-nr. 68 b, blev ved auktionsskjøde thl. $\frac{6}{7}$ 1836 kjøbt for 480 spd. af Otto Carelius Hagen og af ham igjen s. a. solgt for 450 spd. til Gunder Pedersen Bæk, fra hvem den ved auktionsskjøde thl. $\frac{29}{9}$ 1838 kom til Peder Wæringsaasen. Efter at en del skog og parceller var fragaaet overdrog sidstnævnte sin eiendom i Søndre Strand til sønnen Helge Væringsaasen ved hjemmelsbrev thl. $\frac{1}{8}$ 1879.

Efterhaanden blev Søndre Strand adskillig opstykket og skiftede delvis hurtig eiere; forholdet er nu, at Strand skog udgjør det største brug, nr. 28, med skyld 3 mk. 97 øre og tilhører aktieselskabet And. H. Kiær & Co.; dernæst eier Nils Otterstad nr. 21 med skyld 2 mk., Helge Væringsaasen nr. 20 (Strandengen) med 1 mk. 90 øre, og Peder Hansen Dahl nr. 19 med 1 mk. 34 øre. Forøvrig er der hele 48 mindre brug.

Hele gaarden Søndre Strand, gl. matr.-nr. 17 [løbe-nr. 67—71], er nu gaards-nr. 25 med ialt 70 brug.

Kort ættetavle vedk. Søndre Strand.

Tollef Michelsen, f. 1622 og † 1682, selveier paa *Mellem Strand*. Efterlod foruden Michel og Hans sønnerne [I—II]:

I. Peder Tollefsen, ryddede Langengen under [Strand og] Baanerud; gift med Gjertrud Ashjørnsdtr., der blev gift paany med Niels Arnesen paa Langengen.

II. Ole Tollefsen, f. ca. 1655 og † 1712, selveier paa Mellem Strand, havde med hustruen Anne Jensdtr. to døtre: Kari Olsdtr., gift med Hans Iversen paa Grindhagen og:

Kirsten Olsdtr., † $\frac{21}{7}$ 1732; gift først 1710 med Kjeld Mortensen, selveier paa Mellem Strand, skifte $\frac{2}{8}$ 1621, og dernæst 1722 med sergeant Peter Jacob Timmerman, f. 1698 og begr. $\frac{12}{5}$ 1731. Med Kjeld havde hun sønnerne Morten Kjeldsen paa Sagbakken, f. 1716 og begr. $\frac{23}{10}$ 1763, og:

Ole Kjeldsen, f. 1711 og begr. $\frac{1}{12}$ 1754, selveier paa Mellem Strand; gift 1733 med Ingeborg Larsdtr. Nordre Strand, f. 1713 og begr. $\frac{18}{1}$ 1784 efter nyt ægteskab $\frac{15}{1}$ 1756 med Haagen Henriksen af Glomstad i Aamot, f. 1727 og begr. $\frac{9}{4}$ 1793 uden børn,

[gift 2 gang $\frac{3}{11}$ 1785 med Oliv Gudmundsdr., som atter blev gift $\frac{11}{4}$ 1794 med Arne Olsen Hvarstad s. 189]. Syv børn [A–G]:

- A. Lars Olsen, f. 1734, gaardbruger paa Nordre Strand.
 B. Kirsti Olsdr., f. 1735, gift først $\frac{19}{6}$ 1754 med Gunder Hansen Svanaasen paa N. Sagbakken, og derpaa $\frac{27}{5}$ 1779 med Christen Nielsen Baanerud paa Sagbakken.
 C. Anne Cathrine Olsdr., f. 1740 og begr. $\frac{17}{10}$ 1802, gift $\frac{20}{6}$ 1765 med Ole Embretsen Søndre Strand.
 D. Knut Olsen, f. 1742, paa Sagbakken, gift $\frac{16}{10}$ 1772 i Aamot med Jøran Olsdr. Ilsaas.
 E. Peter Jacob Olsen, f. 1747, husm. under Strand, begr. $\frac{24}{2}$ 1813; gift $\frac{23}{8}$ 1776 med Anne Nielsdr. Petersborg.
 F. Ole Olsen Strand, f. 1748 og begr. $\frac{25}{7}$ 1762, ugift; organist.

G. Hans Olsen, fjerde ældst, f. 1743, og \dagger $\frac{5}{9}$ 1817, selveier paa Mellem Strand; gift $\frac{7}{4}$ 1776 med Oliane Olsdr. «Oppen» af Nordre Houm. Af deres børn var [1–5]:

1. Ole Hansen, db. $\frac{3}{8}$ 1777 og \dagger $\frac{5}{5}$ 1833, selveier paa Mellem Strand; gift $\frac{9}{11}$ 1812 med Oliane Johnsdtr. Svanaasen. Af deres børn var Olia Olsdr., f. $\frac{11}{4}$ 1814, gift $\frac{24}{10}$ 1835 med Otto Carelius Olsen Hagen [Grindhagen] paa Søndre Strand.
2. Inger Agnete Hansdr., db. $\frac{16}{4}$ 1780 og gift $\frac{22}{10}$ 1802 med Niels Hansen Herstad.
3. Tollef Hansen Strand, db. $\frac{29}{9}$ 1782 og \dagger $\frac{23}{9}$ 1826, lensmand; storthingsmand. Gift $\frac{8}{10}$ 1813 med Andrea Petersen [Grindhagen], db. $\frac{9}{2}$ 1787 og \dagger $\frac{4}{2}$ 1874 paa Bakkelund. Børn [a–c]:
 - a. Oline Elisabeth Strand, f. $\frac{13}{11}$ 1814, gift med foged Jørgen Grundseth s. 387.
 - b. Hans Andreas Strand, f. $\frac{7}{7}$ 1817 og \dagger $\frac{17}{1}$ 1894 i Volden, sagfører paa Moss, fra $\frac{23}{10}$ 1875 sorenskriver i S. Søndmør. Gift $\frac{6}{5}$ 1857 i Oslo med Julie Marie Cock, f. $\frac{11}{7}$ 1836 i Oslo og \dagger $\frac{25}{11}$ 1872 paa Moss, dtr. af lodsolderland Christopher Cock og Karen Fischer. Af deres børn er Ragnvald Strand bosat paa Bakkelund.
 - c. Thrine Augusta Strand, f. $\frac{2}{5}$ 1820 og \dagger $\frac{5}{3}$ 1890 i Volden; ugift.
4. Olia Hansdr., db. $\frac{18}{9}$ 1785, gift $\frac{11}{4}$ 1807 med Hans Johnsen Svanaasen.
5. Birthe Hansdr., f. $\frac{13}{2}$ 1788 og \dagger $\frac{28}{9}$ 1872, gift $\frac{25}{10}$ 1811 med Ole Andersen Grøtting.

Sorenskriver
Hans Andreas Strand.

Ole Halstensen, selveier paa Søndre Strand 1700, havde med hustruen Ingeborg Gundersdr. mange børn, af hvilke:

Halsten Olsen, selveier paa Søndre Strand, skifte $\frac{20}{5}$ 1737; gift med Kari Embretsdr., hvis søster Anne var gift med Avle Povlsen Med-Rustad. Foruden

Povl, f. 1716, og Karen gift med Halvor Alfsen Væringsaasen, havde de sønnerne [A—B]:

A. Halsten Halstensen, f. 1707 og † $\frac{8}{8}$ 1870, pladsmænd under Strand, gift med Maren Ingvaldsdtr. Sørperud, f. 1720 og † $\frac{9}{8}$ 1770.

B. Embret Halstensen, ældst, f. 1712 og begr. $\frac{20}{8}$ 1758, selveier paa Søndre Strand; gift i julen 1736 med Guri Olsdtr. Nordre Sæteren. Af deres sex børn var [I—3]:

1. Johanne Margrete Embretsdtr., f. 1741, gift $\frac{13}{10}$ 1763 med Gunder Johnsen Nøtsel.

2. Halsten Embretsen, db. $\frac{7}{2}$ 1751, gaardbruger paa Nyberget.

3. Ole Embretsen, næst-ældst, f. 1746 og begr. $\frac{15}{5}$ 1790, selveier paa Søndre Strand; gift $\frac{20}{8}$ 1765 med Anne Cathrine Olsdtr. Kjeldsen Mellem Strand. Af fire børn var:

Guri Olsdtr., db. $\frac{31}{8}$ 1765 og † $\frac{8}{8}$ 1810; gift $\frac{21}{11}$ 1785 med Bjørn Bjørnsen Sæteren, selveier paa Søndre Strand, se s. 405. Foruden Embret, db. $\frac{30}{7}$ 1786, og Knut, db. $\frac{17}{11}$ 1793, havde de børnene [a—d]:

a. Berger Børresen, db. $\frac{24}{5}$ 1788; gift $\frac{17}{7}$ 1819 med Anne Hansdtr. Stenhammer, f. $\frac{3}{11}$ 1780.

b. Ole Børresen, db. $\frac{20}{8}$ 1790; gift $\frac{23}{8}$ 1821 med Inger Jensdtr. Lindberget.

c. Anne Børresdtr., db. $\frac{25}{6}$ 1796 og gift $\frac{14}{4}$ 1820 med Ole Pedersen Bakstuen.

d. Gunder Børresen, db. $\frac{2}{8}$ 1804 og † $\frac{12}{8}$ 1894, bosat paa Sveen under Væringsaasen; gift $\frac{10}{10}$ 1827 med Kari Halvorsdtr. Vold, db. $\frac{12}{8}$ 1802. Af deres børn var [a—c]:

a. Gurine Gundersdtr., f. $\frac{27}{1}$ 1828, gift $\frac{18}{6}$ 1856 med Oluf Olsen Viken paa Rismyr.

b. Halsten Gundersen, f. $\frac{10}{1}$ 1831 og † $\frac{4}{3}$ 1907, bruger paa Sagmoen i N. Skogbygd.

c. Berger Gundersen, f. $\frac{10}{12}$ 1834, selveier først paa Norderud, senere paa Finstad; byggede Nystad paa Vestad 1909. Gift først $\frac{14}{11}$ 1864 med Karen Olsdtr. Knutsen Norderud, derpaa $\frac{14}{10}$ 1895 med Valborg Augusta Olsdtr. Brenden og sluttelig $\frac{12}{4}$ 1902 med Gurine Andersdtr. Holtet. Ingen børn.

Grindhagen [og Korsbakken].

Medens sorenskriver Liv Borch var leilænding paa Gaarder i 1660'aarene ryddede han et jorde, som efter ham i nogen tid kaldtes »Liv-Hagen». Da han i 1677 forlod Elverum for at overtage Stjørdalens fogedembede, blev rydningsjeldet, som nu gjerne kaldes «Grinder» og «Grindhagen», bortfæstet af Gaarders eier lagmand Christen Jensen til en soldat Ole Pedersen, som her opførte huse. Efter sin afsættelse fra fogedembedet kom Liv Borch tilbage til Elverum og indledede da en proces ved thinget $\frac{10}{12}$ 1684 om «den ødegaardsplads» Grindhagen, til hvis brug han ansaa sig berettiget og derfor vilde bemægtige sig avl og afgrøde. Han tabte imidlertid sagen, og efter Ole Pedersens død fik Grindhagen en ny fæster, idet den daværende eier af Gaarder, lagmand Werner Nielsen udgav bevillings-seddel $\frac{25}{1}$ 1690, thl. $\frac{4}{7}$ 1691, til Iver Hansen mod 1 rdl. i aarlig afgift. Leilændingen paa Gaarder korporal Ole Eriksen Fillinsø protesterte ved thinget $\frac{3}{8}$ 1691 mod dette, da pladsen jo laa under Gaarder; han bad om udsættelse, «saa han kunde faa

bud til landherren». Imidlertid blev skyldsætningsforretning afholdt: «der kan saaes 1 td. blandkorn og pladsen kan lidet eller intet forbedres, avles 1 vinterlæs hø under gode aaringer, kan fødes 2 kjør, 2 faar, 2 gjeder, som dog om vinteren maa kjøbes foder til» — pladsen kunde derfor ikke sættes høiere end til 2 *skinds* skyld. Ole Eriksen fik ikke rokket landherren, og Iver Hansen flyttede ind som bygselmand. Saavel han som senere sønnen Hans Iversen, der var indgiftet paa Mellem Strand, var fremragende brugere, der ryddede og dyrkede pladsen frem i fortrinlig stand, hvad landherren paa Gaarder gjentagne gange udtaler sin store tilfredshed med. I matriklen af 1723, hvori pladsen opføres under navnet «Grinder», foreslaaes skylden forhøiet til 8 skind, hvilket dog ikke fik nogen følge, og den beskrives saaledes: i sollien letvunden, jordarten temmelig god, skog til brændeved, gjærdefang, hustømmer og lidet sagtømmer, sæter med god havn og slaatter paa 2½ læs hø; udsæden var 2 fj. rug, 1 td. byg, 1½ td. blandkorn og 2 td. havre, høavlingen 6 læs og besætningen ikke mindre end 1 føl, 11 kjør, 10 faar og 10 gjeder. Dertil hørte en husmandsplads med udsæd paa 2 skp. blandkorn.

Paa denne maade blev Grindhagen brugt som bygselbrug indtil Gaarders eierske Gulbrand Aamots enke Anne Tollefsdatter afgik ved døden i 1761. Under det efter hende afholdte skifte blev en del af Gaarders tilliggelser solgt ved auktion og deriblandt var Grindhagen. Ved auktionsskjøde $\frac{2}{8}$ 1761, thl. $\frac{27}{11}$ 1762 blev Grindhagen kjøbt for 754 rdl. af justitsraad Peter Elieson til Hafslund, men da han ikke tiltraadte eiendommen, men ved skjøde thl. s. d. solgte den videre for 774 rdl. til sin fuldmægtig Anders Petersen, blev denne mand den første selveier paa Grindhagen.

Anders Petersen skal have været slesviger af fødsel, kom som ung mand paa kontoret hos amtmand Fleischer i Smaalene og derfra til general Hartvig Huitfeldts enke Karen Werenskiold paa Hafslund. Her blev han en meget benyttet mand, rap og expedit som han var i et raskt ærende, gløg til at snu sig i en knap vending. Da han kjøbte Grindhagen havde han i adskillige aar været inspektør ved Hafslunds store skog-eiendomme i Østerdalen, havde hentet sin hustru i Elverum og var saaledes meget vel orientert, med det bedste personlige

kjendskab til bygdens forhold og særlig til betingelserne for skogdrift og tømmerhandel. Han forstod ogsaa at drage sig dette til nytte, og paa mangfoldige kanter fik Anders Petersen sine fingre med i spillet, hvor en skogeiendom kom paa handel eller en teig skulde hugges ud, og altid stak han penge i lommen. Han var ikke altid saa nøieseende med de midler, han brugte for at naa sine maal, som da han f. ex. fik istand det s. 28 omtalte mageskifte med Bæk, og af og til kunde han nok fare lidt voldsomt frem, saa han fik flere bitre uvenner; en nat blev der endog skudt paa ham. Han blev af samtiden aldrig regnet som en af bygdens egne, men altid som den fremmede mand, over hvis fortid der til en hvis grad hvilte et slør. Efterhaanden dannede der sig om hans opvindelse helt mystiske historier, han skulde endog have været — sjørøver!

Anders Petersen var en mand udenfor det almindelige, en forretningsmand af rang om end ikke af 1ste klasse, fortrinlig udrustet «baade til sjæls og legems»; selskabelig anlagt førte han paa «Petershagen», som Grindhagen efterhaanden kaldtes, et meget gjestfrit hus, hvor ogsaa de notable personer, som besøgte bygden, altid fandt et behageligt herberge.

Da Petersen, som allerede nævnt, i 1772 fik sig mageskiftet den strax sønden forliggende plads Bæk, var det hans agt at slaa den sammen med Grindhagen til én eiendom. De omstændigheder, der fulgte med mageskiftet og hvorved en gammel bygselsmands lovlige rettigheder ikke kunde bortskjæres, medførte heri den forandring at Petersen afrundede det hele i to brug, delt af bækkedraget og aaskammen strax nordenfor den nuværende gaard Bæk (s. 28 flg.) eller, mere betegnende, delt ved nordgrænsen for det egentlige Leiret. Paa denne maade blev den del af Bæk, der laa nordenfor

Thea Petersen

* Hans Pedersen Grundset.

Mette Abigael Petersen

* Andreas Hofgaard.

bækken eller grænsen henlagt til Anders Petersens gaard Grindhagen. Herfra drev han sine spekulationer og herfra drev han paa tømmermerkning for Hafslundbruget lige til sin høie alderdom. I 1806 solgte han Grindhagen, men tog føderaad hos den nye eier og døde i sin gamle stue i 1815, i sit 91de aar. Hans enke Elisabeth Dahl, som fra 1779 var hans 2den hustru, levede til 1843, nær 90 aar gl.; hun var en meget forsynlig husmor, som havde sin ligkiste staaende færdig paa loftet. I sin enkestand byggede hun Bakkelund paa tomt fra Gaarder.

Efter sin første hustru Pernille Løvberget lod Anders Petersen skifte ved samfrænder $\frac{6}{4}$ 1779. Udenfor børnenes morsarv

Bækkevold. Bygget ca. 1855.

Fot. af I. Lømo.

paa 4000 rdl. skjænkede han hver af dem 1500 rdl. og vilde bekoste deres uddannelse uden bidrag fra deres side. Ved skiftet efter ham selv $\frac{10}{8}$ 1815 blev boet opgjort med 5946 spd. aktiver, der med fradrag af 176 rdl. i udgifter gav 5770 spd. i behold. Han havde et meget vel udrustet hus, med jevnt og solid indbo; som udenfor det vanlige kan nævnes lænestol og sex andre stole med skindbetræk.

Som nævnt solgte Petersen Grindhagen i 1806. Kjøberen var Ole Larsen Øgle af Aamot, prisen 5000 rdl. og skjødet blev thl. $\frac{11}{6}$ 1806. Fra denne handel var imidlertid undtaget pladsen *Støen* med sæter i Rølsaasen, $\frac{1}{8}$ skind, hvilken Petersen solgte for 1200 rdl. til Christopher Andersen ved skjøde thl. $\frac{16}{12}$ 1806.

Efter Ole Larsen Øgles død i 1839 og enken Kari Indsets i s. a. blev Grindhagen ved skifte thl. $\frac{12}{6}$ 1841 udlagt til løsning for to sønner saaledes at selve *Grindhagen* eller Petershagen undtagen pladsen Korsbakken med sæter i Rølsaasen

skulde tilfalde sønnen Andreas Petersen Olsen for 2500 spd. og pladsen *Korsbakken* med sæter i Rølsaasen skulde tilfalde sønnen Otto Carelius Olsen Hagen for 900 spd.

Af Andreas Petersen Olsen blev i de følgende aar en hel række parceller frasolgt Grindhagen, saaledes den nærmest Bæk liggende plads *Bækkevold*, der «med havneret for en ko og fiskeri i Bækkevjen» blev solgt i 1848 til Andreas Grøtting, som her oparbejdede et ganske betydeligt landhandleri og hvis søstersøn Ole Peter Berg senere har eiet stedet og ligeledes drevet omfattende landhandel. I 1856 frasolgtes *Hagen skog* til trælasthuset Kiær i Drammen, i 1863 *Korsveien* til John Johnsen Schulstad og i 1877 et jordstykke, *Folkvang*, hvorpaa Elverum privatskole opførtes og hvor i 1892 reistes skolens fortjente bestyrer Eivind Torps bautasten med Skeibroks veltrufne portræt-medajllon i bronze. Andreas Petersen Olsen var imidlertid bleven umyndiggjort i 1863, og ved auktionsskjøde thl. $\frac{1}{2}$ 1877 blev hvad nu var tilbage af Grindhagen solgt til ovennævnte landhandler Andreas Grøtting for 31200 kr. — hvilken pris tydelig nok betegner i hvor rask fremvekt Leiret og hele bygden befandt sig. Efter Grøttings konkurs i 1885 købte Ole Rogstad Grindhagen og lod i den følgende tid afhænde en del parceller, hvorefter han i 1890 solgte eiendommen til sin svoger Helge Væringsaasen.

Dermed blev Grindhagen og Korsbakken atter forenet under samme eier.

Korsbakken, som oprindeligt var husmandsplads til Grindhagen, blev af Ole Larsen Øgle eller Hagen, som han senere gjerne kaldtes, forsynet med nye huse i 1812. Sønnen Otto Carelius Hagen overtog Korsbakken ved skiftet efter forældrene i 1841 og eiendommen blev da særskilt skyldsats for 78 $\frac{1}{4}$ sk. Allerede inden sex aars forløb solgte Otto, med hvem det efterhaanden gik stærkt tilbage, bruget ved skjøde thl. $\frac{25}{2}$ 1847 til Morten Ottersen Skavhaugen, der ved skjøde thl. $\frac{11}{12}$ 1850 atter solgte til Peder Helgesen Væringsaasen, og af ham blev Korsbakken med flere eiendomme ved hjemmelsbrev thl. $\frac{1}{8}$ 1879 overdraget sønnen Helge Væringsaasen for 16000 kr., idet han dog for levetiden forbeholdt sig hovedbygningens østre del, spiskammeret samt fornødent rum i udhuse og bryggerhus.

Peder Wæringsaasen var født paa Wæringsaasen $\frac{30}{3}$ 1805 og yngre bror af Ole Helgesen Sætersmoen, af Jens Helgesen Wæringsaasen paa Berger i Heradsbygden m. fl. og tilhørte saaledes en fremragende skogeier'æt i Elverum. Som s. 30 meddelt købte han i 1835 gaarden Bæk og boede her til 1849, da han solgte denne eiendom, og efter en kort tid at have boet tilleie paa Grindhagen (Petershagen) flyttede han i septbr. 1850 ind paa Korsbakken. Kanske i høiere grad end nogen i hans slegt var Peder Wæringsaasen udrustet med dens særprægede forretningsduelighed og virkelyst; dertil var han en meget kraftig mand, der baade taalte og befandt sig vel ved en svær arbejdsbyrde.

Peder Helgesen
Wæringsaasen.

Af de større forretninger, hvori han deltog, kan nævnes: *Aadals brug* i Løiten, mekanisk verksted, ljaasmedje, spikerfabrik og støberi etc.; han var heri medeier først for $\frac{1}{4}$ 'part, senere for $\frac{1}{2}$ 'part, hvilken i 1860'aarene gik over til hans søn. *Stensaasen* m. fl. skoge i Løiten, et skogareal paa omtr. 30000 maal; heri havde han $\frac{1}{4}$ 'part, senere $\frac{1}{2}$ 'part, hvilken omkr. 1880 blev solgt med stor for tjeneste. De *Hafslundske* eiendomme i Østerdalen, et stort gods paa flere gaarde og betydelige skogstrækninger i Aamot og Rendalen, købt af et interessentskab i 1840'aarene for 100000 spd.; dette gods blev omkr. 1855 mindelig udskiftet mellem interessenterne, hvorefter Wæringsaasen i lighed med flere andre solgte sin anpart med stort overskud. *Gravbergskogen* i Vaaler og Aasnes, noget over 1 kvadratmil, købt omkr. 1855 for 57000 spd. af et interessentskab, der efter to driftsaar solgte godset ligeledes med stort overskud. Han deltog som en af stifterne af *Tunadals aktiebolag* i Sundsvall, ligeledes midt i 50'aarene; i dette bolag, som for tiden er et af Sveriges største trælastbolag, var han i en lang aarrække revisor og medeier for $\frac{1}{7}$ 'part, hvilken nu indehaves af hans søn Helge Wæringsaasen. For de fire sidste forretninger var han bestyrer og regnskabsfører. — I en lang række af aar var Wæringsaasen tillige betinger og tømmermerker for trælastfirmaet

M. Petterson & Søn paa Moss. Derhos drev han handel, særlig med landmandsprodukter, jernvarer etc. med ikke ubetydelig omsætning. Af eiendomme i Elverum havde han foruden de forannævnte: Hofsløkken i Hernes, Strandengen, skog i Haugsberget og paa Løvbergsmoen, hvilke eiendomme nu tilhører Helge Væringsaasen.

I kommunale gjøremaal var Wæringsaasen en meget benyttet mand, bl. a. overformynder. Han var blandt stifterne af Elverum Sparebank i 1846 og medlem af dens første direktion i 1847 og fremdeles til 1850 og fra 1864 til 1876, ialt i 17 aar.

I regnskabsførsel var Wæringsaasen nøieregnende og altid à jour, hvad der paaførte ham meget natarbejde især efter fraværet paa lange merketure.

Ved John Bredesens konkurs i Solør midt i 60'aarene kom Wæringsaasen i økonomiske vanskeligheder paa grund af sit store kautionsansvar; han fik imidlertid akkord paa 55⁰/₁₀₀, saa hans tab derved blev reduceret til noget over 100000 spd. (400000 kr.). Desuagtet efterlod han ved sin død i 1888 en formue paa over 1 million kroner, der gik over til hans eneste søn og arving Helge Væringsaasen.

Paa Peder Wæringsaasens grav staar en granitobelisk med portrætmedaillon i bronze og paa Korsbakken hans af Bergslien udførte buste, støbt i bronze; den er særlig veltruffet naar den sees fra venstre side.

Helge Væringsaasen, født ⁸/₁₀ 1836 paa Bæk, har faaet et landskjendt navn ved sin store interesse for og rundhaandede bidrag til fædrelandsgavnige formaal, i videnskabelig og kunstnerisk retning. Allerede meget tidlig søgte hans historiske interesser et virkefelt i fædrebygdenes sagn og traditioner, som han under samarbejde med sin aandsfrænde Lars Olsen Strand erhvervede sig grundigt kjendskab til. Det faldt ham herunder naturligt at tage vare paa og sikre de fortidslevninger, f. ex. af Christiansfjeld fæstning, og gjenstande som endnu maatte være i behold som mindesmerker om en svunden tid, og her har Helge Væringsaasens virksomhed været af grundlæggende betydning. Han blev den første bonde, der viste bønderne hvad de besad af kulturhistorisk værdi inden- og udenfor sin egen stuedør, og han skyede ingen omkostninger for at fremme

sit maal. Under talrige reiser saavel indenlands som udenlands — han har besøgt de fleste europæiske lande, Palæstina og Ægypten — blev hans interesser stadig mere omfattende og hans samlinger modtog som følge deraf betydelige udvidelser. Det blev et museum, et bygdemuseum, der udviklede sig i folkemusé-retning med betydelig tilgift af kunst og anvendt kunst. Dertil anlagde Væringsaasen et bibliothek, der nu anslaaes til omkr. 80000 bind. Til det hele har han paa Korsbakken opført en egen træbygning.

Som vidnesbyrd om Helge Væringsaasens kunstsands lige

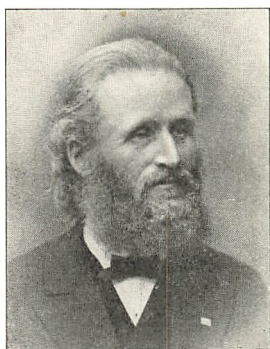

(Paa græsbakken gaar Helge Væringsaasen).
Korsbakken.

meget som om hans udprægede pietets- og slegtsfølelse staar foran hans bolig paa Korsbakken Brynjulf Bergsliens buste af hans far Peder Wæringsaasen og Skeibroks brillante buste af hans tidlig afdøde eneste søn Peer Væringsaasen, begge støbt i bronze og reist i 1890. Paa familiegravstedet ved Elverum kirke staar en zinkafstøbning af Bissens «Troen». Paa flere steder har Væringsaasen reist merkestene til minde om personer og begivenheder i hjembygden, saaledes «Haakonsstenen» ved Grindhagen og bautastenen paa hans ven Lars Strands grav. — Paa en udstilling af skolebarnsarbejder i Graaberg $17/5$ 1871 lagde Væringsaasen merke til en liden træfigur, en svale, udført af en 12'aars gut fra Søndre Skogbygd. Han fik fat paa gutten og satte ham istand til at udvikle et ubestrideligt tegnetalent. Det var Hans Uthuslien, maaske bedst kjendt for det første veltrufne portræt af Ivar Aasen.

Udenfor bygden er Helge Væringsaasens navn knyttet til mange og store formaal i videnskabelig og kunstnerisk retning og han har hertil ydet klækkelige bidrag. Han har arbeidet for enkelhed og jevnhed i bondens husholdning og selv gaet i spidsen, naar det gjaldt maadehold i nydelse og tarvelighed i de daglige behov.

Som den staute bonde og i god forstand velkjendte patriot har Helge Væringsaasen mange gange følt sig kaldet til og været kaldet til at repræsentere Østerdalen og fædrelandet ved særlig høitidelige anledninger inden- og udenlands og altid skilt

Helge Væringsaasen og hustru Berthe Rogstad.

sig herved paa en anerkjendt taktsfuld og sympatisk maade. Han blev $21/1$ 1896 ridder af St. Olavs orden for almennyttig virksomhed.

Uden egentlig selv at have drevet nogen forretning har Helge Væringsaasen som participant deltaget i den række foretagender, hvori han sukkederte sin far. Han sidder saaledes som en betydelig skogbrugseier. Af det flere steder nævnte «Hallakompani» var han en af stifterne. Skjønt altid stærkt politisk interessert har Væringsaasen — med undtagelse af at han i sin ungdom en tid fungerte som overformynder og i en periode blev indvalgt i formandskabet — stillet sig helt afvisende overfor enhver anmodning om deltagelse i de kommunale gjøremaal.

Helge Væringsaasens hustru, Berthe Rogstad, som i 1908 afgik ved døden, var en fra alle hold anset godgjørende og offervillig husmor. Enkel og hjertelig optraadte hun overfor de

mange, der i aarenes løb besøgte Korsbakken, og neppe nogen, som trængte hendes hjælp, gik uhjulpet derfra.

Paa den ældre vaaning paa Korsbakken lod Peder Wæringsaasen i 1851 taget løfte saa der blev fuld 2den etage. Taget var efter sigende det første med brukket hjørne der i bygden. Den $^{13}/_1$ 1879 blev grundstenen lagt til det nye store tømmerhus med rige skjæringer i gammelnorsk stil, hvor Helge Wæringsaasen nu bor. — Øverst paa fjeldet Nordhue har Helge Wæringsaasen opført en sommerbolig med udhuse.

Det gamle hus paa Grindhagen vil blive bevaret, udrustet med gammelt inventar og bygdehistoriske gjenstande.

Grindhagen, gl. matr.-nr. 86, er nu gaards-nr. 28 med 53 brugsnummere, hvoraf nr. 9 Grindhagen har en skyld af 7 mk. 49 øre, nr. 11 Korsbakken 1 mk. 87 øre, nr. 13 Bækkevold 1 mk. 41 øre.

Kort ættetavle vedk. Grindhagen og Korsbakken.

Grindhagen [Petershagen].

Anders Petersen, f. 1725 i Slesvig og \dagger $^{12}/_8$ 1815 paa Grindhagen, tømmermerker og gaardbruger. Gift først $^{23}/_3$ 1760 med Pernille Christensdr. Løvberget, f. 1740 og begr. $^6/_4$ 1778, og derpaa $^{16}/_4$ 1779 i Vaaler med Elisabeth Cathrine Dahl af slegten paa Vesterhaug. Børn [1—11]:

1. Peter Petersen, db. $^{21}/_9$ 1762 og begr. $^{14}/_3$ 1793, gaardbruger paa Løvberget; gift med Birgitte Muus, db. $^{30}/_{11}$ 1765, dr. af løjtnant Peter Bendix Muus og Jøran Halvorsdr. Skjulstad; en søn døde liden. Birgitte blev gift paany 1794 med Morten Pedersen Blix.
2. Christopher Petersen, db. $^{30}/_3$ 1764, var i 1789 paa kontor i London og fór i 1797 tilsjøs paa Ostindien.
3. Mette Abigael Petersen, f. $^{30}/_1$ 1770 og \dagger $^9/_9$ 1853 i Chr.ia af kolera. Var fra 1775 i huset hos justitsraad Fahne paa Hafslund og blev der gift $^{21}/_8$ 1787 med resid. kapellan i Skjeberg, senest sogneprest til Sigdal Andreas Hofgaard, f. $^7/_11$ 1756 i Nes paa Romerike og \dagger $^{26}/_7$ 1826 i Chr.ia. Af deres børn blev: Else Hofgaard gift med biskop i Chr.sand Johan Storm Munch, og Sophie Hofgaard gift med stiftsprovst i Chr.ia Edvard Munch, hvis søn var Norges berømte historieskriver professor P. A. Munch.
4. Iver Petersen, db. $^1/_9$ 1771 og \dagger $^2/_4$ 1803 paa Bjølsethagen,

- løitnant ved Skiløberne; gift $\frac{26}{11}$ 1801 med Maren Thorsdr. Grötting, der senere, $\frac{10}{5}$ 1806, ægtede Hans Dahl paa Sjurderud i Vaaler, se s. 348.
5. Morten Petersen, db. $\frac{29}{5}$ 1774, grosserer i Chr.ia, var bosat paa Øraker i Aker.
 6. Petronelle Petersen, db. $\frac{27}{4}$ 1780 og † $\frac{6}{10}$ 1848 paa Greaker i Tune; gift først $\frac{9}{1}$ 1806 med pers. kapellan i Sigdal Tobias Hofgaard, f. $\frac{6}{8}$ 1776 i Ringsaker og begr. $\frac{6}{8}$ 1807 i Sigdal, og derpaa $\frac{28}{11}$ 1818 i Glemminge med købmand i Fredrikstad, senere bordskriver Rasmus Christian Apenes, db. $\frac{22}{9}$ 1794 i Glemminge og † $\frac{7}{10}$ 1872 paa Greaker. Hun havde kun et barn: Johanne Tobie Hofgaard, gift med skibsfører Fritz Kreutz i Fredrikstad.
 7. Adolph Petersen, db. $\frac{6}{1}$ 1782; skibsfører fra Drammen 1815.
 8. Karen Petersen, db. $\frac{31}{5}$ 1785 og † $\frac{8}{10}$ 1860 paa Huse i Romedal; ugift.
 9. Andrea Petersen, db. $\frac{9}{2}$ 1787 og † $\frac{4}{2}$ 1874 paa Bakkelund; gift $\frac{8}{10}$ 1813 med lensmand Tollef Hansen Strand s. 474.
 10. Peter Petersen, db. $\frac{20}{3}$ 1793, kom paa kontor i Fredrikstad paa St. Croix i Vestindien.
 11. Mathea [Thea] Petersen, f. $\frac{27}{8}$ 1804 og gift $\frac{8}{11}$ 1822 med Hans Pedersen Grundset s. 387.

Ole Larsen Øgle, db. $\frac{22}{3}$ 1778 i Aamot [søn af Lars Olsen Øgle og Anne Knutsdr.] og † $\frac{20}{3}$ 1839, gaardbruger paa Grindhagen; gift $\frac{15}{10}$ 1802 i Aamot med Kari Pedersdr. Indset, db. $\frac{21}{10}$ 1781 og † $\frac{8}{6}$ 1839. Fem børn [1–5].

1. Anne Gurine Hagen, f. $\frac{2}{7}$ 1803 i Aamot og † $\frac{12}{8}$ 1870, gift $\frac{24}{5}$ 1824 med Paul Koppang, f. $\frac{4}{7}$ 1799 i Gausdal og † $\frac{22}{11}$ 1878 paa Robuknappen i Osen, lensmand i Trysil; søn af organist i Gausdal, senere klokker og skoleholder i Elverum Ole Olsen Koppang og Ingeborg Paulsdr. (der blev viiede i Gausdal $\frac{27}{12}$ 1794). Otte børn.
2. Peder Olsen Hagen, db. $\frac{2}{11}$ 1805 i Aamot, ugift, sjømand.
3. Andreas Petersen Olsen Hagen, f. $\frac{25}{10}$ 1807 og † $\frac{8}{4}$ 1881, gaardbruger paa Grindhagen; gift $\frac{20}{11}$ 1839 med Birthe Pedersdr. Indset s. 428. Deres sønner: Peter Hagen, drog til Amerika, og typograf Ole Andreassen Hagen, f. $\frac{10}{8}$ 1846 og † $\frac{19}{3}$ 1883, oprettede to legater.
4. Otto Carelius Hagen, f. $\frac{3}{5}$ 1810 og † $\frac{20}{7}$ 1889 paa Søbak, bruger paa Korsbakken, senere paa Søndre Strand; gift $\frac{24}{10}$ 1835 med Olia Olsdr. Hansen Strand s. 474.
5. Elisabeth Cathrine Hagen, f. $\frac{11}{6}$ 1816 og † $\frac{26}{12}$ 1891; gift $\frac{21}{2}$ 1840 med John Olsen Koppang, f. $\frac{10}{6}$ 1813, og † $\frac{11}{6}$ 1865, klokker i Elverum fra 1840; bror af ovennævnte Paul Koppang. Deres søn er overlærer ved Christiania folkeskole Ole Koppang, f. $\frac{28}{10}$ 1842.

Korsbakken.

Peder Helgesen Wæringsaasen, f. $\frac{30}{3}$ 1805 paa Wæringsaasen og † $\frac{6}{6}$ 1888 ved Larviks bad, begr. $\frac{19}{6}$ i Elv., skogeier, selveier paa Korsbakken. Gift $\frac{19}{12}$ 1835 med Inger Olsdr. Hummaldalsbakken s. 35, db. $\frac{17}{8}$ 1805 og † $\frac{1}{9}$ 1863 paa Gaustad asyl, begr. $\frac{11}{9}$ i Elverum. Et barn:

Helge Væringsaasen, f. $\frac{8}{10}$ 1836 paa Bæk, brugseier og gaardbruger paa Korsbakken; gift $\frac{19}{8}$ 1870 med Berthe Johandsdr. Rogstad, født $\frac{12}{8}$ 1840 og $\frac{1}{1}$ $\frac{1}{8}$ 1908. Fem børn [1-5]:

1. Inger Væringsaasen, f. $\frac{17}{3}$ 1871 og gift $\frac{23}{6}$ 1896 med pianist Ole Kristian Tisthedal Johnson, f. $\frac{4}{9}$ 1861 i Chr.ia, hvor bosat, søn af professor Gisle Johnson.
2. Ingeborg Væringsaasen, f. og $\frac{1}{1}$ $\frac{19}{4}$ 1873.
3. Ingeborg Væringsaasen, f. $\frac{22}{12}$ 1875 og gift $\frac{11}{8}$ 1900 med Otto Svenkerud paa Storhof.
4. Astrid Væringsaasen, f. $\frac{15}{7}$ 1877 og $\frac{1}{1}$ $\frac{4}{8}$ 1907.
5. Peer Væringsaasen, f. $\frac{30}{4}$ 1880 $\frac{1}{1}$ $\frac{17}{10}$ 1891.

Følges hovedveien sydover fra Korsbakken ligger paa venstre side den under Gaarder hørende store markedsplads, hvor Grundset marked har været afholdt og endnu afholdes om end nu kun som en skygge af fordums glans. Paa høire side passerer Elverums lærerskole paa *Folkvang* med Eivind Torps statelige bautasten, hvorefter følger en husrække som til en gade. Det ældste af disse er en stor langstrakt 2'etages bygning, *Graaberg*, opsat i 1852 af John Aakrann paa Gaarder for at tjenstgjøre som dansesal under markedet og nu i mange aar lokale bl. a. for «Østlandske Tidende». Som naturlig afslutning i syd ligger landhandler Gunnar H. Østmos eiendom *Bækkevold*; tidligere laa her det fra Meltzers folkelivsskildring bekjendte «Pina», en liden i markedstiden flittig benyttet dansestue. Her tager veien fat østover til Hernes, Skogbygderne og Trysil, en vei som i gamle dage havde det betegnede navn «Bukhorngaden», en ganske smal og vreden vei, men nu omlagt til bred bygdevei, Trysilveien.

Strax ved veikrydsets sydside ligger Peder Østmos betydelige landhandleri paa *Lundgaard*, oprindelig «Pladsen», hvor der i markedstiden blev drevet stor skindhandel og hvor det ligeledes fra Meltzers skildringer bekjendte «Helvede» laa som pendant til det nævnte «Pina», en stor svalgangsstue, der var særdeles pent holdt og saavist ikke svarede til sit odieuse navn. Landhandler, senere herredskasserer Peder Trapness byggede Lundgaard, men Østmo har udvidet og bragt garden i dens nuværende stand; navnet fik den efter sin første beboer Erik Monsen Lundgaard fra Stange, der er nævnt s. 355. — Et stykke østenfor laa tilvenstre den i 1890'aarene nedrevne «Fruestuen», med navn efter sin beboer enkefru kaptein Oppen, og

Fot. af I. Lomo.

Markedspladsen. Lundgaard.

Graaberg.

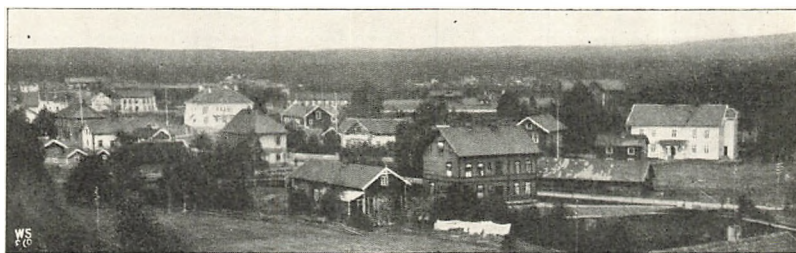
↑
Veien sydover fra Korsbakken.

Lillebakken (hvor nu O. P. Bergs villa).
«Fruestuen».

↑
Trysilveien østover.

Trysilveien østover fra veiskillet ved Lundgaard.

Trysil-
veien.

Lundgaard.

Graaberg.

Folkvang.

Bergs villa.

Moen.

Øvre Lundgaard.

Melby.

Nybak.

Noer.

[Gamlehjem.]

Parti af Nordre Leiret.

paa høiden *Lillebakken*, ogsaa kaldet «Pladsbakken», bygget omkr. 1840 af farver Marqvard Otto Kold¹, som strax ovenfor anlagde farveri. Da Kold tog fat, stod her tyk furuskog; den er nu forlængst ryddet og langs Trysilveien har istedet reist sig en ganske tæt bebyggelse, hvori fhv. landhandler paa Bækkevold O. P. Bergs villa indtager en dominerende plads.

Hele den ovenfor kortelig beskrevne bebyggelse, med Grindhagen og Korsbakken, kaldes i daglig tale «Nordre Leiret» og er i ny tid indbefattet i *Leirets* byggekommune som s. 39 anført.

Løvberget.

Løvberget er ryddet fra Grøtting i 1580'aarene. Det var en mand ved navn Mads, som først optog gaarden Løvberget og fik forlov dertil af Grøttings opsiddere, dog nægtede Grøtting'mændene ham at ligge i hjemmarken om sommeren med sine kreaturer, og derfor maatte han blive liggende paa sæteren, som han ogsaa havde ryddet og som efter ham fik navnet Madsberget, helt til juletider, for at tære op foderet. Disse oplysninger afgives under en vidtløftig proces, som Grøtting'erne drev om Løvberget ved thinget $24/4$ 1736 og flg. thingdage. Blandt de talrige i sagen optrædende vidner er ogsaa den da 80'aarige Erik Eriksen Uthus, som paa denne maade gjengiver de oplysninger, han i sin tid fik af sin far Erik Mortensen Uthus, der var død 84 aar gl. i 1700. Denne Erik var saaledes født omkr. 1616 og han havde personlig kjendt rydningsmanden Mads. Af lehnsregnskaberne fremgaar det nemlig at «ødegaardsmanden» Mads Løvberg var Kronens leilænding paa Løvberget i 1604 og følgende decennier og endnu levede som en ældgammel mand

¹ M. O. Kold var f. $10/11$ 1812 paa Kvisle i Hof, indflyttede til Elverum $24/8$ 1834 og døde her $4/1$ 1904. Med sin s. 355 nævnte hustru Anne Petersen [Glad] havde han mange børn, af hvilke: Caroline Dorothea Kold, f. $10/5$ 1846, blev gift $9/6$ 1873 med Peder Klykken Trapness, f. $5/6$ 1844 i Chr.ia og † $14/4$ 1901 paa Lillebakken, søn af sagfører Peter Andreas Trapness og sorenskriverdatteren Susanne Kiørhøe Klykken.

Kolds far, landkræmmer i Hof Christopher Halvorsen Kold, † $16/4$ 1825, 58 aar gl. [gift i Hof $10/12$ 1804 med Anne Margrethe Hansdtr. Strand], var muligens søn af Halvor Arnesen Kold paa Koll i Land. Med Tordenskjolds kammertjener Christian Nicolai Kold har han i ethvert fald ingen forbindelse.

i 1646. Erik Eriksen oplyste derhos at Løvbergets opsidder fremdeles brugte den gamle skik at ligge paa sæteren hele sommeren og udover mod jul, fordi der var god havn, og Løvbergets sæter kaldes endnu Madsberget.

Gaardsnavnet, hvis første led er dannet af: lauf, løv, skrives i 1618: Liøberg, i 1625: Løfberg, i 1646: Løffberig, i 1667: Løffberrig, i 1723 og senere Løvberget.

Da Grøtting i middelalderen var erkebispegods og som saadant efter reformationen blev inddraget under Kronen, fik Løvberget samme skjebne og var Krongods indtil den ofte omtalte foged i Solør og Østerdalen, senere lagmand i Fredrikstad Christen Jensen ^{18/9} 1662 fik kongeskjøde paa bl. a. denne gaard med skyld 2 skind. Fem aar senere anføres den i matriklen 1667 at føde 1 hest og 13 stk. fæ, og udsæden var 4 td. korn; der tilhørte en bækkervejn samt en sætervold [Madsberget] med 6 læs hø. Den gamle Mads ødegaardsmand var forlængst død, og en ny leilænding var kommet efter ham i 1646 med Anders Gudmundsen af ætten paa Østre Berger. Denne Anders nedfældte skogen paa sydost'siden af Løvberget, da den syntes ham at staa for nær gaarden, og da han i 1688 «tog ind en person ved navn Peder Olsen», som strax efter ægtede hans datter Kari, gik Peder ivei med at rydde det nedfældte stykke til husmandsplads. Her fik han istand «en akerløkke», som han indgjærdede, og senere blev her baade pløiet og saaet.

Løvberget blev paa denne maade brugt af leilændinger indtil 1697. Ved skjøde thl. ^{5/7} d. a. solgte gaardens daværende eier, lagmand Christen Jensens dattersøn Jens Wernersen [i 1717 adlet under navnet Werenskiold] Løvberget til leilændingen Peder Olsen, som saaledes rykker op til selveier. Saavel han som værfaderen Anders Gudmundsen havde været «kundskabsmænd» i feidetiden og derfor skattefri. Under Gyldenløvefeiden 1676 havde Løvberget stadig været plaget af soldaterindryk, klods ved Hernesveien, som det laa, i marschlinien til Trysil og den svenske grænse, og «mangen gang var det gaaet paa livet løs» under slagsmaal og ufred paa gaarden. Løvberget og begge Finstad'gaarde, som var under lige forhold, havde derfor faaet statholderens mundtlige tilsagn om fortsat skattefrihed, hvad opsidderne lod føre til protokols ved thinget ^{4/3} 1691.

Ved sin død i 1716 var Peder Olsen en velhjulpent mand. Da gjeld og udgifter paa 19 rdl. var betalt, blev der 124 rdl. i behold ved skiftet $28/4$ s. a. og heri var ikke Løvberget medregnet, idet gaarden paa forhaand var overdraget ældste søn Ole Pedersen, der skulde udløse sine søskende. I hans tid beskriver matriklen af 1723 gaarden saaledes: i sollien letvunden, jordarten temmelig god, dog noget frostlændt; skog til brændeved, gjærdefang, hustømmer og lidt til sagtømmer, sæter med god havn og slaatter paa 18 læs hø; der tilhørte en husmands-plads uden udsæd og kvern til husnytte. Besætningen var

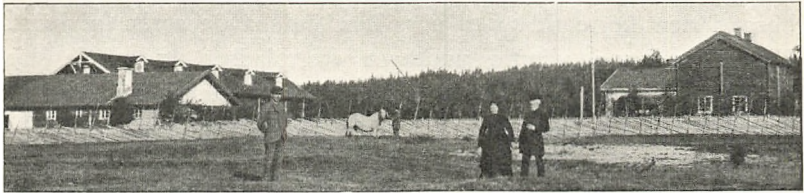

Foran husene den gamle Trysilvei.
Løvberget 1892, seet fra vest.

2 hester, 10 kjør, 8 faar og 8 gjeder, udsæden 2 td. byg, $2\frac{1}{2}$ td. blandkorn og $2\frac{1}{2}$ td. havre, høavlingen 18 læs. Gaarden var saa godt dyrket og i saa fortrinlig hævnd at matrikelkommissionen foreslog skylden forhøiet fra 2 til hele 12 skind eller 1 hud, hvad dog, som bekjendt, ikke blev noget af.

Ved skjøde thl. $23/11$ 1734 solgte Ole Pedersen sin gaard til handelshuset Collett & Leuchs tømmermerker i Elverum Christen Amundsen, som i 1730 havde faaet pant i Løvberget for laante 147 rdl. To aar senere, i 1736, foregik den før nævnte proces med Grøtting'mændene og ved en under $28/4$ s. a. afholdt offentlig besigtigelse af Løvbergets bebyggelse viste det sig at der paa gaarden stod ikke mindre end 13 bygninger: 2 gamle og forfaldne stuer taxertes hver til 2 rdl., 1 liden stue med skorsten og inventar til 2 rdl. 2 mk., 1 bod

med sengested 6 rdl., 1 stolpebod 4 rdl., 1 stald og 1 kornlade hver 2 rdl., 1 fjøs 1 rdl. 2 mk., 1 kjælderbod, 1 vedskur og 1 badstue hver 1 mk. samt 1 smaaafæhus og 1 lidet svinhus uden værdi; stuen paa «en husmandsplads inden jordet», og beboet af Peder Olsens søn Anders Pedersen, var værd 1 rdl., og husene paa Madsberget ialt $7\frac{1}{2}$ rdl. Tilsammen skulde saaledes alle husene være værd omtrent 750 kr. efter nuværende pengeværdi, saa det har ikke været rare greier. Christen Amundsen var imidlertid en meget gløg skog- og eiendomsspekulant, noget tilsvarende til Anders Petersen paa Grindhagen, men i langt mindre format. Han stod som oftest bagom, naar der trak op til en odelsproces eller eiendomstrætte og forstrakte

Foran husene gaar den nye Trysilvei.

Løvberget 1892, seet fra sydøst.

gjerne en af parterne med fornødne midler for saa at træde frem i et gunstig øieblik og faa et rigtig godt pant for sine udlæg.

Ved skjøde thl. $\frac{25}{8}$ 1783 solgte Christen Amundsen og hans hustru Amborg Pedersdatter gaarden Løvberget til sin næst-ældste¹ søn Christian Christensen «at han ei for sin kjærlig og viste ømhed skal blive glemt»; i handelen medfulgte to pladser under Nordby i Nordre Skogbygd, Julusmoen med slaatter, kvernhaus i Sagaaen samt løsøre. Kjøbesummen var ialt 2198 rdl. samt søderaad til forældrene. Efter at have hugget

¹ Deres ældste søn Amund Christensen blev officer og kaldte sig Løvenberg. Efter at have været underofficer ved 1ste Oplandske inf.reg. blev han fyrverker ved artilleriet i Trondhjem $\frac{31}{7}$ 1755. Ved krigsskoleexamen $\frac{10}{11}$ 1755 fik han attest for at have «et godt ingenium og stor lyst». Fik stykjunkers karakter $\frac{14}{3}$ 1759, blev virk. stykjunker $\frac{13}{4}$ 1763 i Christianssand, secondløitn. i artillerikorpsset $\frac{18}{1}$ 1764, premierløitn. $\frac{20}{8}$ 1765. Den $\frac{17}{7}$ 1770 blev han ansat i secondløitnants nummer med kapteins karakter ved de Vestindiske tropper og døde ugift i Vestindien. Skifte efter ham holdtes paa Grindhagen $\frac{9}{5}$ 1789 og 482 rdl. tilfaldt hans to søskende; se s. 494.

en del skog solgte den nye eier Løvberget ved skjøde thl. $\frac{24}{8}$ 1786 til sin søstersøn Peter Petersen, en søn af ovennævnte Anders Petersen paa Grindhagen, der allerede dengang ved ualmindelig heldige tømmerhandler og delvis ogsaa ved arv var bleven en holden mand. Ved hans død i 1793 blev Løvberget værdsat til 1800 rdl. og ved boets opgjør $\frac{29}{5}$ s. a. viste det sig at Petersen efterlod hele 5060 rdl. efterat gjeld og udgifter paa 655 rdl. var betalt. Hans velholdne enke Birgitte Muus fik snart en ny ægtefælle i Morten Pedersen Blix, der overtog Løvberget og fik odelsskjøde herpaa af Peter Petersens far Anders Petersen paa Grindhagen, thl. $\frac{1}{7}$ 1794. Tre aar efter solgte imidlertid Blix gaarden ved skjøde thl. $\frac{6}{2}$ 1797 til sorenskriver i Østerdalen Hans Andreas Brandt, som her var bosat i den korte tid af to aar, han indehavde sorenskriveriet. Fra salget var imidlertid undtaget «to pladser under Nordby kaldet Horndalen og Skrokbæk samt Flissæteren med ret til havning og skogfornødenhed i den Løvberget tilfaldne lod i sameien», hvilken eiendom af skyld $\frac{1}{2}$ skind Blix forbeholdt sig. Hermed var Løvbergets skyld reduceret til $1\frac{1}{2}$ skind. Da Brandt i januar 1798 blev udnævnt til sorenskriver i Nordhordland med bopæl i Bergen, solgte han Løvberget ved skjøde thl. $\frac{12}{3}$ 1798 til Gunder Bjørnsen Sæteren. Af ham blev sæteren *Madsberget* med flere skogparter frasolgt og pladsen *Knippen* afhændet til Ole Eriksen Graff. Det var de tunge aar omkring 1814, som tvang Gunder til paa denne maade at hjælpe sig over de værste vanskeligheder og han stred tappert igjennem og drev eiendommen til 1828. Ved skjøde thl. $\frac{18}{3}$ d. a. solgte han Løvberget for 1100 spd. til lensmand Elias Strøm og havde senere bopæl paa Langengen under Baanerud. Efter Strøm blev daværende oberstløjtnant Ditlev Frederik Lowzow eier for en kjøbesum af 905 spd. ved auktionsskjøde thl. $\frac{11}{12}$ 1832. Lowzow var som chef for Hedemarkens nationale musketerkorps bosat i Løiten og havde derfor leilænding paa Løvberget. Han havde deltaget i krigen 1808 og 1809 og under oberst Krebs i træfningerne ved Lier og Matrand i 1814. I 1848 blev han generalmajor og efter i 1851 at have taget afsked døde han paa Hamar 1866; hans hustru var Birthe Olsdtr. Hals af Aaset i Aamot. Allerede ved skjøde thl. $\frac{6}{7}$ 1835 solgte Lowzow Løvberget for 800 spd. til den tidligere gaardbruger Gunder

Bjørnsens ældste søn Brede Løvberget, der var kontorist hos grosserer Young i Christiania, men da Brede snart efter afgik ved døden, blev eiendommen stillet til auktion $15/5$ 1838. Ved denne fik Hans Jensen Hovin tilslaget som høistbydende og skjøde udstedt, men solgte Løvberget samme dag, skjøde thl. $12/6$ 1838, til Ole Eriksen Graff.

Denne mand, i hvis slegt gaarden endelig skulde falde i rolig besiddelse, havde begyndt som skindfeldmager og havde kjøbt og ryddet et større jordstykke under Løvberget, der — som ovenfor nævnt — fik navnet *Knippen*, ogsaa kaldet «Fiends-Knipa» eftersom fienden (ϕ: Svenskerne) her i sin tid blev paatruffet. I trængselsaarene 1812—14 var han ikke sjelden i Christiania, hvor han dengang havde to brødre, og disse gav ham da med hjemmel og andre varer, som han bar paa sin ryg. De tilholdt ham da strengt at klæde sig som en almindelig fant for ikke at blive frataget hvad han førte med. Paa Knippen byggede han sig nyt hus i 1826 og boede her indtil han i 1838 flyttede til Løvberget. Ved skjøde af $25/4$ 1854 overdrog Ole Eriksen gaarden til sin svigersøn Peder Bergersen Rogstad for 1200 spd. og føderaad. Han lod udtappe et tjern, Posttjernet, ca. 1 km. sydost for gaarden, og opnaaede derved at denne ikke paa langt nær blev saa frostnem som før. Efter Rogstads død i 1871 blev enken Andrea Olsdatter siddende med Løvberget. Ved hendes død i 1907 overtog hendes søn den nuværende gaardbruger Berger Løvberg eiendommen.

Hovedbygningen paa Løvberget blev opført af sorenskriver Brandt og tømmeret hugget i nærheden af Nistilen af hans tjenestegut Lars Stavaasen. I 1905 blev bygningen flyttet over paa den side af veien, hvor den nu ligger. Lensmand Strøm havde et arrestlokale paa Løvberget, som i 1889 blev nedrevet og delvis anvendt til den nuværende fjesbygning. Et andet arresthus solgte Ole Eriksen til opførelse paa Lillemoen ved Korsbakken, hvorfra det dog senere igjen er flyttet. — Fra gammel tid havde en brønd paa Løvberget viden lov for sit

Andrea Olsdatter Løvberget,
Peder Bergersens hustru.

fortrinlige drikkevand og blev flittig søgt af veifarende; nu gaar der rørledning fra brønden, og den gamle tradition er forbi. — Af gamle sager paa gaarden kan nævnes en madklokke med vakker klang, støbt 1794 af «Erick Schmidt» i Christiania og inskribert «Berger Tollefsen Rogstad og Pernille Knudsdatter Rogstad 1794».

Løvberget, gl. matr.-nr. 59, er nu gaards-nr. 88, brugs-nr. 1 med skyld 5 mk. 78 øre; forøvrig 7 brugsnummere, hvoraf Madsberget med skyld 2 mk. 38 øre tilhører Hans Møystad.

Kort ættetavle vedk. Løvberget.

Christen Amundsen, f. 1702 og begr. $^{21}/_4$ 1785, gaardbruger paa Løvberget; gift med Amborg Pedersdr. [af Øvre Skjefstad?], f. 1704 og † $^9/_1$ 1797. Efterlod tre børn [1–3]:

1. Amund Løvenberg, f. 1738, kaptein, se s. 491.
2. Pernille Christensdr., gift med Anders Petersen, Grindhagen s. 484.
3. Christian Christensen, f. 1744 og begr. $^{27}/_4$ 1795, gaardbruger paa Løvberget, senere bosat paa Moen i Leiret; gift $^{21}/_{11}$ 1783 med Pernille Olsdr. Hovin, der blev gift paany $^8/_4$ 1796 med Jens Olsen Hagen i Leiret, husmand under Prestegaarden. Af hans børn var [a–b]:
 - a. Christen Christiansen, db. $^1/_10$ 1786, bosat i Leiret; gift $^{18}/_5$ 1811 med Kirsti Gundersdr. Hummeldalen, db. $^1/_8$ 1771, datter af lensmand Gunder Johnsen Bjølset s. 281.
 - b. Andrea Christiansdr., db. $^{28}/_6$ 1789 og † $^3/_10$ 1868; gift $^{26}/_2$ 1807 med landhandler Enok Eliassen Grøtting paa Fredriksberg.

Gunder Bjørnsen Sæteren, db. $^2/_2$ 1758 og † $^{27}/_0$ 1837, gaardbruger paa Løvberget, en tid bruger paa Langengen under Baanerud, se s. 405; gift først $^{26}/_8$ 1779 med Ole Pedersen Baaneruds enke Kirsti Olsdr. Berger, f. $^{20}/_3$ 1741 og † $^{21}/_6$ 1810 «efter langvarig lamhed i hænder og ben», se s. 308; derpaa gift $^2/_8$ 1811 med Marthe Andersdr. fra S. Skogbygd, db. $^5/_4$ 1790 og † $^4/_0$ 1874.

Foruden sønnen Brede, f. $^9/_0$ 1811, og datteren Kirsti, der begge døde ugifte, havde han flg. børn [1–5]:

1. Gurine Metea Gundersdr., f. $^{14}/_{11}$ 1814 og † $^{10}/_6$ 1850 i Leiret; gift $^{15}/_{11}$ 1844 med Johan Jensen [Grøtting], Hammersborg, f. $^{26}/_6$ 1814.
2. Anne Gundersdr., f. $^{24}/_2$ 1817 og gift $^9/_0$ 1843 med selveier Peder Nielsen [Finstad], folinspiller og altnulig-mand.
3. Kari Gundersdr., f. $^{14}/_6$ 1819, gift $^{12}/_{11}$ 1851 med svogeren Johan Jensen.
4. Ragnhild Gundersdr., f. $^{11}/_2$ 1828 og gift $^5/_4$ 1853 med Simon Eriksen af Høibyeie i Ringsaker, møller ved Ljømokvernen, † $^{25}/_4$ 1861, 39 aar gl., paa Løbergsberget.
5. Gunder Gundersen, f. $^5/_11$ 1821 og † $^{24}/_6$ 1898, korsblæser, selveier, kjæmpe af en karl, gift $^6/_12$ 1848 med Anne Olsdr. Christophersen Knippen, † $^{24}/_6$ 1898.

Ole Eriksen [Graff], f. $^{15}/_4$ 1797 paa Lille-Graf og † $^{15}/_{12}$ 1860, gaardbruger paa Løvberget; gift først $^{29}/_{12}$ 1826 med Ingeborg

Johnsdr. Andersen Bækken, db. $\frac{20}{11}$ 1786 og \ddagger $\frac{24}{3}$ 1837, og derpaa $\frac{26}{1}$ 1839 med Pernille Olsdr. Ljøstad, f. $\frac{8}{4}$ 1792 i Rome-dal. Et barn blev gift:

Andrea Olsdr., f. $\frac{6}{10}$ 1829 og \ddagger $\frac{19}{9}$ 1907; gift $\frac{9}{11}$ 1853 med Peder Bergersen Rogstad, f. $\frac{12}{11}$ 1796 og \ddagger $\frac{29}{18}$ 1871, gaardbruger paa Løvberget. Af syv børn blev flg. voxne [1-4]:

1. Johan Løvberget, f. $\frac{12}{3}$ 1858; rentenist, bosat paa Løvberget, ugift.
2. Peter Løvberg, f. $\frac{11}{5}$ 1862, student 1883, assistent 1890 og kasserer 1898 ved Elverum Sparebank; gift $\frac{27}{6}$ 1895 paa Hamar med Anne Petersdr. Stræte, f. $\frac{1}{2}$ 1877 i Vaaler. Fem børn.
3. Berger Løvberg, f. $\frac{23}{5}$ 1864, gaardbruger paa Løvberget; ugift.
4. Pauline Emilie Løvberg, f. $\frac{15}{4}$ 1866; lærerinde ved Christiansands lærerskole.

Grøtting, Vestre.

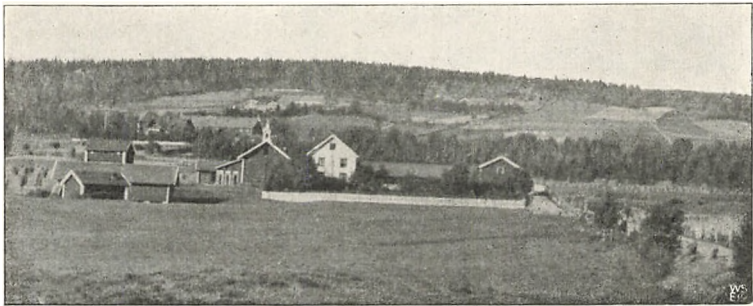
Vestre Grøtting og Østre Grøtting har oprindeligt været én gaard: Grytingr, hvilket navn er dannet af: grjót, sten, og dermed angiver at jordsmonnet har været særlig stenet. Navnet skrives i 1528: Gryttige, 1548: Grøtthing, 1575: Grytting, 1578: Grøtting, 1593: Gryttingh, 1604 og senere: Grøtting. Tidligst nævnes gaarden i skattemandtallet af 1528, da Gunner Gryttige opføres med 12 sk., og dernæst i et skindbrev¹ udstedt paa Grøtting 12. febr. 1548, hvori Ingeborg Pedersdatter erkjender at have solgt fra sig og sine børn til Nils Erikssøn sin odel, som var 10 skind i Hole i Ytre Rendalen; brevet medforsegles af Bjørn Olafssøn, Per Gunnarssøn og Knut Gunnarssøn, hvilke to sidste muligens var «Gunner Gryttiges» sønner. Selv var Ingeborg indgiftet fra Rendalen og vistnok dengang enke paa Grøtting, men selveierske har hverken hun eller hendes forgjængere været her paa gaarden, for Grøtting tilhørte Erkebispnen i Nidaros helt til reformationen 1537 og derefter Kronen, som inddrog erkebispegodset og eiede Grøtting-gaardene i omtrent 120 aar, indtil de ved kongeskjøde af $\frac{18}{9}$ 1662 blev solgt til den ofte omtalte rige lagmand Christen Jensen.

Allerede før 1560 var Grøtting delt i to særskilte gaarde, *Vestre Grøtting* og *Østre Grøtting*, og saalænge de var i fremmede landherrers besiddelse blev de brugt af disses leilændinger.

Vestre Grøtting, med 2 huders skyld, opføres i matriklen af 1667, altsaa fem aar efter at Christen Jensen havde over-

¹ Trykt i Diplomatarium Norvegicum XV nr. 570.

taget gaarden, med en besætning paa 2 hester og 17 stk. fæ og 8 td. korn i udsæd. Der «voxer ingen humle», var skog til gaardsnytte, sommerbeite i «Kaarsæter», hvor ogsaa avledes i læs hø, og en bækkverk. Da Christen Jensens enke Maren Madsdr. var død i 1692, gik Vestre Grøtting som alle hendes øvrige eiendomme over til deres eneste datter Helvig og værsøn lagmand Werner Nielsen paa Hafslund, en styrtrig mand, der dog allerede i 1696 forlod det timelige, hvorefter gaarden kom til hans næstældste søn Christian Wernersen paa Trosvik i Glemminge, som i 1717 blev adlet under navnet Werenskiold. Ved thinget ^{15/11} 1700 lod denne opbyde sit

Fot. af I. Lomo.

Vestre Grøtting.

faste gods i Elverum til sine leilændinger, om de vilde indløse det; «de skulde da faa det fremfor andre og fik isaafald indfinde sig i Christiania til første marked.» Samtlige leilændinger meldte sig undtagen Hofsløkkens og Grøttings, «da disse er fattige folk». Ved skjøde thl. ^{7/7} 1703 solgte da Christian Wernersen V. Grøtting til byskriver i Fredrikstad Jens Wordemann, som igjen ved skjøde thl. ^{28/11} 1705 solgte videre til by- og raadstueskriver Mogens Larsen. Denne mand, som var en af hovedstadens største og driftigste trælasthandlere, udhug en stor del af skogen og solgte sluttelig gaarden for 200 rdl. til Lars Olsen Øverby af Vaaler ved skjøde thl. ^{18/3} 1720. Den nye eier vilde selv drive gaarden og flyttede strax op til V. Grøtting, hvis leilændingstid dermed var forbi.

Halvor Gundersen Herstad, f. 1575, var allerede før 1600 leilænding paa Vestre Grøtting og levede endnu ved thinget ^{20/3} 1649, men da var hans søn Hans Halvorsen forlængst leilænding. Hans var f. 1606 og efterfulgtes omkr.

1680 af sin søn Nils Hansen, f. 1649, der var klokker i Elverum og leilænding paa Vestre Grøtting til 1705. Halvors datter Ragnhild Halvorsdr. var gift med leilændingen paa Østre Grøtting Anders Pedersen. Se forøvrig under Reten.

Paa den tid, Lars købte Vestre Grøtting, beskrives garden i matriklen af 1723 saaledes: i sollien letvunden, jordarten temmelig, dog lidt tørlændt og noget vanbrugt; skog til brændeved, gjærdefang, hustømmer og lidt til sagtømmer, sæter med god havn og slaatter paa 2 læs hø. Besætningen var 2 hester, 12 kjør, 8 faar og 6 gjeder, udsæden 1 td. byg, 2 td. blandkorn og $1\frac{1}{2}$ td. havre, høvlingen 18 læs. Garden havde

Ole Andersen Grøttings
hustru Birthe Strand.

Anders Olsen Grøttings
hustru Birthe Ifarneset.

fælles med Østre Grøtting to husmandspladser, èn med udsæd af $\frac{1}{2}$ td. blandkorn og èn uden udsæd.

Lars Olsen havde ikke let for at greie sine forpligtelser, og da han i novbr. 1737 afgik ved døden kom enken Kirsti Olsdatter op i adskillige vanskeligheder. Hun blev siddende i uskifte i det længste, men tilslut blev gjeldsbyrden for tung at bære og hun lod boet tage under behandling $\frac{20}{5}$ 1745. Gjelden var da henvend 300 rdl., og de største kreditorer, Karen Gundersdr. Hvarstad, Else Dorothea Stranger sal. kjøbmand Jens Gregersen Plades i Christiania med flere tog udlæg i Vestre Grøtting for 230 rdl.; boet blev endelig opgjort med 39 rdl. i behold. Ældste søn Ole Larsen udløste derpaa samtlige panthavere og fik skjøde paa Vestre Grøtting thl. $\frac{15}{7}$ 1750, men da hans mor strax forinden skiftet havde frasolgt en parcel paa 4 skind til Erik Halvorsen Grinden, blev det kun 1 hud 8 skind

af gaardens oprindelige skyld, han fik at raade over, og fra denne tid blev da Vestre Grøtting delt i to brug: *Vestre Grøtting* [A] og *Grinden* [B].

[A.] *Vestre Grøtting*, løbe-nr. 185 med skyld i hud 8 skind vedblev Ole Larsen indtil han ved skjøde af $\frac{31}{7}$ 1772 overdrog bruget til sin ældste søn Anders Olsen og havde siden føde-raad hos ham til sin død i 1794. I 1800 afgik Anders ved døden, men enken Kari Pedersdr. Ifarneset greiede gaardsbruget med stor dygtighed, indtil hendes ældste søn Ole Andersen

Ole Andersen Grøtting og hustru Helene Halvorsdr. Eggen.

blev myndig og overtog det hele ved skjøde thl. $\frac{6}{2}$ 1809 for 2 200 rdl., hvoraf de 500 for løsøret. Det kom i gode hænder. I nær 35 aar forstod Ole at drive et overmaade dygtig arbeide paa jordveiens fremdrift og var dertil en skogkyndig mand, der ved forstandig hugst havde en pen indtægt af trælasthandelen. Ved skjøde thl. $\frac{19}{8}$ 1844 solgte han en parcel, *Enkebakken*, til sin yngre bror Lars Andersen, og to aar senere ved skjøde thl. $\frac{12}{6}$ 1846 overdrog han sluttelig bruget til sin ældste søn Anders Olsen. Denne fortsatte faderens arbeide, holdt eiendommen i god hævd og kunde ved sin død i 1870 efterlade et veldrevet brug til enken Birthe Olsdr. Ifarneset, der igjen ved skjøde thl. $\frac{25}{9}$ 1875 solgte det til ældste søn, den nuværende gaardbruger Ole Andersen, for 20000 spd. og føderaad.

Eiendommen bestaar nu af 342 maal indgjærdet mark, 7000 maal hjemskog og ca. 15000 maal sæterskog og føder

3 hester og 18 kjør. Jorden er sine steder noget skarp, men af den bedste i Elverum. Hovedbygningen er af gammel dato, men i nyere tid adskillig repareret; fjøset opført i 1872. Der forefindes en del gammelt husgeraad.

[B.] *Grinden*, oprindelig husmandsplads til Vestre Grøtting, løbe-nr. 184 med skyld 4 skind solgte Erik Halvorsen ved skjøde thl. $\frac{28}{11}$ 1757 til sin værsøn Knut Mortensen Møystad, som dog s. d. lod brugt gaa videre til odelsmanden Lars Olsen Øverbys yngste søn, tambur Ole Larsen jr. for 400 rdl., en sum, han fik laane hos løjtnant Wilhelm Tanche og endnu droges med, da skiftet holdtes $\frac{32}{8}$ 1774 efter hans 1ste hustru Anne Hvarstad. Det er tydeligt at Ole stadig havde ondt for kontanter, for tjenestegutten meldte sig i boet med krav paa 26 rdl. for løn og forstrakte smaalaan! Han fik sig herfor blandt andet udlagt gaardens hest, en blak paa 12 aar. Der stod ellers 8 kjør og 2 kviger paa baasen og registrertes 5 gjeder, 5 faar og 1 svin. Løsøret var godt, særlig slæder og sadler, men hustruens gangklæder faa og ringe og hun havde derfor paa dødsleiet bedt om at døtrene skulde faa dem til dagligklæder. Boet blev opgjort med 556 rdl. i aktiver og 486 i passiver, saa der blev kun 70 rdl. i behold. Ole havde ellers sin styrke i musikken, trakterte med bravur sin violin og fik 1768 privilegium paa «at betjene bygden med spil.»

Ved skjøde thl. $\frac{24}{8}$ 1775 overdrog Ole sit brug til værsønnen Anders Bjørnsen Sæteren [Sætersmoen], som, da han blev gaardbruger paa Herstad, igjen solgte Grinden ved skjøde thl. $\frac{6}{7}$ 1795 til sin søn Ole Andersen, der i de følgende aar afhændede en del skogparceller og dertil begik den store fejl ogsaa at skille sig ved den tillagte lod i almenningsskogen, som kjøbmand Brede og Knut Engebretsen Sæteren købte for en billig pris ved skjøde thl. $\frac{5}{2}$ 1811. Herved gav han afkald paa en herlighed, som sønnen Anders Olsen siden fik at svi for, da han overtog Grinden for 1000 spd. ved skjøde thl. $\frac{18}{8}$ 1818. Efter mange vanskeligheder endte det med exekution i 1829, hvorved Jens Wæringssaasen og Ole Houm fik udlæg i eiendommen, som derpaa ved skjøde thl. $\frac{5}{7}$ 1830 blev solgt for 500 spd. til Halvor Eriksen Opsal og Alf Christiansen Hosmestad i Stange og af disse atter til Peder

Engebretsen af Stange¹ for 400 spd. ved skjøde thl. $\frac{6}{7}$ 1835. Efter en del transaktioner og frasalg samledes atter Grinden til en eiendom ved skjøder thl. $\frac{11}{12}$ 1844 og $\frac{18}{5}$ 1845 af Peders søn Engebret Pedersen. Af ham blev atter en del parceller frasolgt, hvorefter svigersønnen Ole Hansen Strand købte Grinden for 8 500 kr. ved auktionsskjøde $\frac{18}{11}$ 1880. Den nye eier overdrog derpaa jordveien ved skjøde thl. $\frac{1}{11}$ 1882 til den nuværende gaardbruger Andreas Jensen Uthus, der tidligere i 13 aar har været gaardbruger paa Vestre Uthus.

Vestre Grötting, gl. matr.-nr. 28, løbe-nr. 184 og 185, er nu gaards-nr. 90 med ialt 18 brugsnummere, deraf nr. 1 Grinden med skyld 1 mk. 40 øre og nr. 8 Vestre Grötting med skyld 26 mk. 66 øre.

Kort ættetavle vedk. Vestre Grötting.

Lars Olsen Øverby af Vaaler, † i novbr. 1737, gaardbruger paa Vestre Grötting; gift med Kirsti Olsdr. Thoresen Houm, f. 1698 og begr. $\frac{23}{3}$ 1774. Af deres børn var [I–IV]:

I. Ole Larsen d. ældre, f. 1722 og begr. $\frac{28}{5}$ 1794, gaardbruger paa Vestre Grötting; gift 1745 med Kari Torsch, f. 1726, dtr. af Anders Olsen Torsch paa Røbuknappen i Trysil og Gjertrud Pedersdr. Af deres børn var [A–G]:

A. Anne Olsdr., gift med Elias Eriksen Grötting, se s. 502.

B. Peder Olsen, db. $\frac{27}{2}$ 1757, gaardbruger paa N. Sæteren s. 406.

C. Kirsti Olsdr., db. $\frac{23}{1}$ 1758 og gift $\frac{3}{4}$ 1777 med Niels Jensen Kynberget.

D. Ole Oisen, db. $\frac{23}{9}$ 1759, gift $\frac{12}{11}$ 1781 med Guri Hansdr. Volden.

E. Lars Olsen, db. $\frac{10}{1}$ 1762, husmand paa Grötting.

F. Gjertrud Olsdr., db. $\frac{29}{10}$ 1769, gift først $\frac{23}{8}$ 1792 med og senere fraskilt Knut Bergersen Stræte af Vaaler og derpaa $\frac{12}{11}$ 1802 med Morten Pedersen Blix.

G. Anders Olsen, ældste søn, f. 1750 og begr. $\frac{20}{6}$ 1800, gaardbruger paa V. Grötting. Gift $\frac{6}{11}$ 1778 med Kari Pedersdr. Ifarneset, † $\frac{6}{3}$ 1824, 65 aar gl. Syv børn blev gifte [1–7]:

¹ Peder Engebretsen var db. $\frac{19}{3}$ 1790 i Stange [søn af husmand under Dillerud Engebret Pedersen og Anne Dillerud] og † $\frac{11}{2}$ 1847 i Elverum; gift $\frac{2}{7}$ 1816 i Stange med Inger Jensdr., db. $\frac{31}{1}$ 1790 s.steds [dtr. af Jens Olsen Husebyeie og Mari Olsdr.] og † $\frac{12}{1}$ 1859 i Elverum. Af deres børn var Engebret Pedersen Grinden s. 501 og Mari Pedersdr., f. $\frac{24}{2}$ 1819 i Stange og † $\frac{10}{2}$ 1851, gift med John Jensen Grötting s. 516.

1. Kari Andersdtr., db. $\frac{8}{11}$ 1778, gift $\frac{15}{1}$ 1802 med Lars Pedersen Røbuknappen paa Mellemgaard i S. Osen.
2. Anne Andersdtr., db. $\frac{13}{2}$ 1780, gift $\frac{5}{12}$ 1807 med Jens Amundsen Skjulstad.
3. Oleane Andersdtr., db. $\frac{13}{2}$ 1791, gift i febr. 1810 med Halvor Nielsen Hagen, S. Skogbygd.
4. Anders Andersen, db. $\frac{14}{4}$ 1793, gaardbruger paa Likvernen.
5. Christian Andersen, db. $\frac{28}{12}$ 1794 og † $\frac{19}{7}$ 1877, gaardbruger paa Blikberget i Aamot.
6. Lars Andersen, db. $\frac{25}{3}$ 1798 og † $\frac{5}{9}$ 1863, bruger paa Enkebakken; gift $\frac{10}{10}$ 1838 med Oleane Andersdtr. Nøtsel, f. $\frac{6}{4}$ 1810 og † $\frac{25}{2}$ 1904.
7. Ole Andersen, ældste søn, f. $\frac{16}{3}$ 1784 og † $\frac{10}{11}$ 1866, gaardbruger paa V. Grøtting; gift $\frac{25}{10}$ 1811 med Birthe Hansdtr. S. Strand. Gifte børn [a-f]:
 - a. Kari Olsdtr., f. $\frac{16}{11}$ 1812 og † $\frac{17}{8}$ 1872, gift $\frac{30}{12}$ 1842 med Engebret Pedersen, f. $\frac{1}{12}$ 1816 i Stange, bruger paa Grinden og † $\frac{5}{10}$ 1881, se s. 500. Af deres ni børn er Inger Engebretsdtr. gift med Ole Hansen Strand.
 - b. Anders Olsen, f. $\frac{21}{8}$ 1814 og † $\frac{10}{7}$ 1870, gaardbruger paa V. Grøtting; gift $\frac{23}{10}$ 1849 med Birthe Ifarneset, f. $\frac{19}{8}$ 1825 i Trysil og † $\frac{7}{6}$ 1877, dtr. af Ole Ifarneset i S. Osen og Kari Helgesdtr. Væringsaaen. Gifte børn [1-3]:
 1. Ole Andersen Grøtting, f. $\frac{4}{7}$ 1850, gaardbruger paa V. Grøtting; gift $\frac{21}{11}$ 1896 i Johs. sogn i Chr.ia med Helene Halvorsdtr. Eggen, f. $\frac{9}{12}$ 1865 i S. Osen. Ældste søn: Anders, f. $\frac{9}{11}$ 1899.
 2. Caroline Andersdtr., f. $\frac{13}{7}$ 1852 og † $\frac{6}{6}$ 1890; gift $\frac{26}{9}$ 1885 paa Hamar med Karenus Olsen Østhagen.
 3. Oluf Andersen Grøtting, f. $\frac{17}{1}$ 1859 og † $\frac{30}{9}$ 1913, gaardbruger paa Væringsaaen.
 - c. Oliane Olsdtr., f. $\frac{7}{11}$ 1816, gift med Hans Pedersen Dahl paa Strand.
 - d. Oluf Olsen, f. $\frac{8}{4}$ 1821 og † $\frac{13}{7}$ 1884, gaardbruger paa Blikberget i Aamot, gift $\frac{10}{4}$ 1847 med Marthe Ottersdtr. Skavhaugen, f. $\frac{18}{11}$ 1823 og † $\frac{30}{1}$ 1897.
 - e. Birthe Olsdtr., f. $\frac{8}{9}$ 1826, gift først $\frac{11}{12}$ 1858 med Gunder Olsen Graff, f. $\frac{9}{6}$ 1820, gaardbruger paa Moen i Aamot, hvor † $\frac{18}{3}$ 1870, og derpaa gift $\frac{30}{8}$ 1872 i Aamot med landhandler sammesteds Julius Sæteren, s. 404.
 - f. Tollef Olsen, f. $\frac{8}{7}$ 1830 og † $\frac{16}{3}$ 1910, bruger paa Østgaard [Mellem-Finstad]; gift $\frac{14}{6}$ 1861 med Serine Olsdtr. Mellem-Grøtting. Af deres mange børn er Ole Tollefsen, f. $\frac{6}{5}$ 1869, gaardbruger paa Mellem-Grøtting, og Einar Tollefsen, f. $\frac{27}{5}$ 1880, landhandler paa Østgaard.

- II. Ole Larsen, d. yngre, f. 1729 og begr. $17\frac{1}{2}$ 1793, bruger paa Grinden. Gift først $18\frac{1}{10}$ 1753 med Anne Pedersdr. Hvarstad, f. 1728 og † $17\frac{1}{5}$ 1774, og derpaa $18\frac{1}{1}$ 1779 med Ingeborg Olsdr. Børn [A–B]:
- A. Pernille Olsdr., db. $22\frac{3}{8}$ 1762 og gift $11\frac{1}{4}$ 1789 med Halvor Nielsen Nøtsel i Horndalen.
- B. Kirsti Olsdr., ældst, db. $23\frac{1}{1}$ 1757 og gift $19\frac{10}{10}$ 1775 med Anders Bjørnsen Sæteren [Sætersmoen], f. 1751 og begr. $13\frac{1}{4}$ 1810, bruger paa Grinden, fra 1799 gaardbruger paa Herstad og Graf. Deres søn: Ole Andersen, db. $24\frac{3}{3}$ 1776, bruger paa Grinden, gift $31\frac{3}{3}$ 1795 med Kari Henriksdr. Opsal, f. $15\frac{5}{8}$ 1769, og deres søn igjen Anders Olsen var f. $18\frac{6}{6}$ 1797.
- III. Helene Larsdr., db. $1\frac{3}{3}$ 1732, gift $17\frac{1}{3}$ 1754 med Ole Jensen Engen.
- IV. Kirsti Larsdr., db. $20\frac{3}{3}$ 1736 og begr. $14\frac{11}{11}$ 1773, gift først $15\frac{10}{10}$ 1761 med Arne Semingsen Blikberget og derpaa $29\frac{12}{12}$ 1768 med Ole Johnsen Ottershagen af Aamot.

Elias Eriksen, db. $18\frac{11}{11}$ 1731 i Elverum, var søn af Erik Nyborg i Leiret, hvis forældre igjen vistnok var kvartermester af 18 komp. i Kjøbenhavn [1713] Elias Eriksen og hustru Karen Jensdr. Hals, se s. 416. Elias var vistnok haandverker og skiftede stadig bopæl, saaledes boede han i 1768 i Leiret, i 1774 paa Rismyr, i 1782 i Kynberget og i 1790 paa Strand og tilslut paa Enkebakken under Grötting, hvor han opførte nyt stabur. «Den gjør meget, som raad har, sa'n Elias, byggede det store stabur», er et mundheld, som endnu gaar i Hernes.

Gift $18\frac{6}{6}$ 1766 med ovenn. Anne Olsdr. Grötting, f. 1747 og † $19\frac{1}{1}$ 1835 paa Enkebakken. Ved skiftet $23\frac{3}{3}$ s. a. efterlod hun 39 rdl. mod 105 rdl. i gjeld. Deres børn antog navnet Grötting [I–VII]:

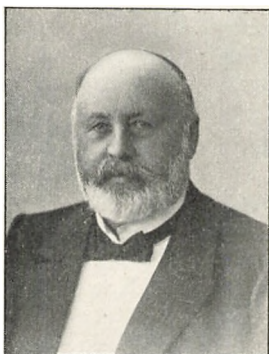
- I. Ole Eliassen, db. $4\frac{1}{2}$ 1768, drog omkr. 1785 til Kjøbenhavn og ved moderens skifte i 1835 oplyses at der senere intet var hørt til ham. Kom ikke tilbage til Elverum.
- II. Anders Eliassen Grötting, db. $25\frac{9}{9}$ 1774, var snedker og begr. $21\frac{1}{2}$ 1812; ugift.
- III. Christian Eliassen Grötting, db. $3\frac{8}{8}$ 1777 og † $4\frac{12}{12}$ 1827 paa Enkebakken, hvor han var bruger og opførte den nuværende vaaning; ugift.
- IV. Lars Eliassen, db. $20\frac{10}{10}$ 1782, drog omkr. 1817 til Sverige, opholdt sig i Falun 1828, men var senere ved moderens skifte uspurgt og kom ikke tilbage til Elverum. Han var i 1816 gift med Maria Arnesdr. og havde en datter Anne, f. $4\frac{10}{10}$ 1816 i Elverum.
- V. Kari Eliasdtr. Grötting, db. $7\frac{5}{5}$ 1786 og † $30\frac{11}{11}$ 1878; gift først $6\frac{6}{6}$ 1806 med pr.løitnant ved skiløberne Hans Jacob Bredal, f. 1765 og begr. $4\frac{9}{9}$ 1807 i Elverum, søn af hytteskriver paa Røros Bernt Mølmann Bredal og Else Kirstine Smidt; derpaa gift $21\frac{1}{1}$ 1809 med Nils Pedersen Kynberget paa Lille-Finstad.

- VI. Peder Eliassen, db. $\frac{2}{5}$ 1790 og død $\frac{16}{10}$ 1832, bruger paa Øvre [af Østre] Sætre.
- VII. Enok Eliassen Grøtting, næst-ældst, db. $\frac{28}{10}$ 1770 og † $\frac{29}{11}$ 1829, snedker, senere landhandler paa Fredriksberg i Leiret. Gift $\frac{26}{2}$ 1807 med Andrea Christiansdr., se s. 494. Børn [A-K]:
- A. Engebret Grøtting, f. $\frac{6}{12}$ 1807, fagedkontorist, senere lensmand i Tønset, hvor † $\frac{24}{6}$ 1849; gift $\frac{31}{10}$ 1829 med Anne Reiersdr. Storhof s. 135. Otte gifte børn [1-8]:
1. Enok Grøtting, f. $\frac{5}{2}$ 1830 og † $\frac{24}{6}$ 1889, jordbruger paa Fredriksberg; gift $\frac{2}{11}$ 1864 med Marthe Gundersdr. Øxset. Af deres fire børn er Marie gift med rørlægger Ludvig Voldmo i Leiret.
 2. Anne Sophie Grøtting, f. $\frac{1}{3}$ 1832, † $\frac{19}{2}$ 1911 i Chr.ia; gift $\frac{23}{10}$ 1854 med forvalter ved Chr.ia Spigerverk Bernt Adolf Landgraff, f. $\frac{8}{10}$ 1828 i Faaberg.
 3. Andrea Grøtting, f. $\frac{20}{3}$ 1835, † $\frac{20}{2}$ 1903 i Biri; gift $\frac{7}{9}$ 1857 i S. Fron med gaardbruger i Biri Iver Melby.
 4. Anne Grøtting, f. $\frac{18}{3}$ 1837 og † $\frac{30}{9}$ 1862; gift $\frac{21}{3}$ 1859 med bankkasserer Per Pauli Schulstad.
 5. Christian Grøtting, f. $\frac{17}{1}$ 1839 og † $\frac{20}{9}$ 1908 paa Nordsjø i Dalarne som disponert for «Trävaru-Aktiebolaget Dalarne»; gift $\frac{14}{7}$ 1870 i Chr.ia med Eline Marie Nyhuus af Trysil. Elve børn.
 6. Petronelle Marthea Grøtting, f. $\frac{5}{10}$ 1840, bosat i Chr.ia; gift $\frac{12}{10}$ 1871 med Ole Johansen Rogstad.
 7. Engebret Grøtting, f. $\frac{28}{6}$ 1843 i Tønset, bestyrer af Hadelands almenning, bosat i Chr.ia; gift $\frac{28}{5}$ 1890 paa Bragernes med Kirsten Olsdr. Tanum, f. $\frac{9}{3}$ 1865 i Lardal. To børn.
 8. Oluf E. Grøtting, f. $\frac{2}{12}$ 1845 i Tønset, handelsmand paa Lund i Leiret; gift $\frac{17}{10}$ 1876 med Anne Johanne Reten, f. $\frac{20}{9}$ 1853, dr. af Ole Tollefsen Reten [Langengen]. Af deres fem børn er Anton Grøtting, f. $\frac{10}{5}$ 1877, handelsreisende.
- B. Anne Enoksdr. Grøtting, f. $\frac{4}{11}$ 1811, gift med Hans Olsen Nordre Strand.
- C. Christian Grøtting, f. $\frac{10}{11}$ 1814 og † $\frac{9}{12}$ 1874, forretningsfører ved moderens landhandel; ugift.
- D. Peter Grøtting, f. $\frac{2}{1}$ 1817 og † $\frac{2}{7}$ 1856, handelsmand; ugift.
- E. Anborg Grøtting, f. $\frac{16}{2}$ 1819, gift med Otto Søberg paa Storhof.
- F. Eline Augusta Grøtting, f. $\frac{23}{9}$ 1820 og † $\frac{24}{2}$ 1846, gift med Hans Helgesen Wæringsaasen.

Engebret Grøttings hustru
Anne Reiersdr. Storhof.

- G. Oluf Christian Grøtting, f. $\frac{8}{11}$ 1822 og † $\frac{6}{10}$ 1867, handelsfuldmægtig hos bror Andreas; ugift.
- H. Andreas Grøtting, f. $\frac{17}{12}$ 1824 og † $\frac{19}{12}$ 1893, betydelig landhandler paa Bækkevold, s. 479, ordfører; ugift.
- I. Petronelle Grøtting, f. $\frac{8}{12}$ 1826 og † $\frac{30}{1}$ 1897, gift $\frac{17}{8}$ 1847 med Ole Engebret Berg, db. $\frac{11}{2}$ 1813 i Biri, landhandler paa Lille-Hove i S. Fron, hvor † $\frac{17}{8}$ 1863; søn af landh. Haagen Berg og Karen Bergersdtr. Af deres afdøde børn er landhandler paa Bækkevold, skogeier Ole Peter Berg s. 479 og statsadvokat Haakon Berg.
- K. Enok Enoksen Grøtting, f. $\frac{6}{2}$ 1829 og † $\frac{16}{7}$ 1876, landhandler paa Lund i Leiret; gift $\frac{20}{11}$ 1864 med Caroline Gundersdtr. Værlien, f. $\frac{16}{7}$ 1846, byggede 1881 Kirkvang i Leiret, hvor bosat. Børn: Gustav Adolf Grøtting, f. $\frac{23}{8}$ 1866 og † $\frac{21}{7}$ 1902, bogholder i Opl. Kreditbank; Olaf Grøtting, f. $\frac{1}{6}$ 1868, gartner paa Kirkvang; Bergljot Grøtting, f. $\frac{27}{8}$ 1874, amtskommunekasserer, Hamar; Elida Grøtting, f. $\frac{2}{1}$ 1872.

Oluf E. Grøtting og hustru Johanne Reten.

Enok Enoksen Grøtting og hustru Caroline Værlien.

Grötting, Østre.

Sammen med Vestre Grötting udgjorde, som foran meddelt, Østre Grötting oprindelig én gaard Gryttingr, men adskillelsen i to selvstændige gaarde er foregaaet allerede før 1560.

Østre Gröttings skyld var 3 huder, deraf eiede Erkebispem i Nidaros 2 $\frac{1}{2}$ hud med bygselen over hele gaarden og Elverum kirke tilkom $\frac{1}{2}$ hud eller 6 skind i løs landskyld. Sammen med Erkebispens øvrige gods blev Østre Grötting inddraget under Kronen efter reformationen i 1537 og har nøiagtig fælles skjebne med nabogaarden Vestre Grötting med de samme eiere som denne og de samme data for overdragelserne helt til 1725, ligesom gaarden ogsaa i hele dette lange tidsrum blev brugt af landherrerne leilændinger.

I 1667, da lagmand Christen Jensen eiede gaarden, opføres den i matriklen med 2 hester og 20 stk. fæ og en udsæd af 8 td. korn; der tilhørte «humlehave, en bækkekvern, gilderskog i Oslien og sommerbeite i Kaalsæter», hvor der avledes 2 læs hø.

I 1723, da by- og raadstueskriver i Christiania Mogens Larsen eiede gaarden, beskrives den i matriklen saaledes: i sollien letvunden, jordarten temmelig god, dog lidt tørlændt; skog til brændeved, gjærdefang, hustømmer og lidt til sagtømmer, sæter med god havn og slaatter paa 4 læs hø. Der var kvern til husnytte og 2 husmandspladser fælles med Vestre Grötting og som der beskrevet. Besætningen var 4 hester, 22 kjør, 10 faar og 14 gjeder, udsæden 2 td. byg og 6 td. blandkorn, høavlingen 35 læs. Noget forslag til forandring i gaardens skyld blev ikke fremsat.

Mogens Larsen overdrog Østre Grötting til sin datter Dorthe med ægtefælle Hans Alexandersen Holst, der var kjøbmand i Christiania og eier af Stabæk i Bærum, og af ham blev gaarden ved skjøde thl. $\frac{3}{3}$ 1747 solgt for 500 rdl. til Strømme Amundsen Grundset. Dermed var Østre Grötting kommet til en af bygdens egne mænd, af god og gammel æt, og leilændingstiden fik omsider en ende.

Anders Pedersen, f. 1628, efterfulgte sin far Peder Andersen som leilænding paa Østre Grötting. I 1692 sad enken Ragnhild Halvorsdr., en datter af leilændingen Halvor Gundersen paa Vestre Grötting, som leilænding, men afstod

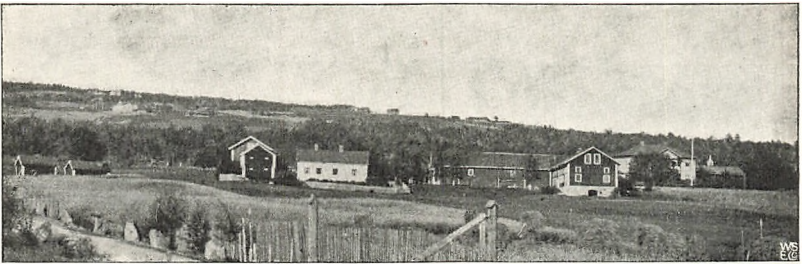
sin ret til sønnerne Halvor Andersen og Peder Andersen, der fik bygselseddel af lagmand Werner Nielsen, thl. henholdsvis $\frac{8}{7}$ 1693 og $\frac{18}{11}$ 1698.

Peder Andersen havde en injuriersag for retten $\frac{18}{11}$ 1698, da han vilde have Christen Møystad dømt for sin grove mund, saasom han var kommet til at skjælde Peders hustru Kirsti Reiersdatter for «en udøgt og et skarns stykke, som havde melket anden mands kreaturer».

Strømme blev som $3\frac{1}{4}$ aar gl. barn anbragt i huset hos mødrene slegtninge paa Hummelneset i Aamot og opholdt sig der til han som myndig mand blev leilænding paa Østre Grøtting. Kort efter at han var blevet selveier blev han mødt med odelssøgsmaal fra den Holst'ske families side og maatte, for at kunne betale de 470 rdl., der forlangtes for odelsretten, frasælge en halvpart paa 1 hud 3 skind med bygsel; kjøberen var Jens Kjeldsen og skjøde blev thingl. $\frac{30}{11}$ 1747. Medens begge brug i den nuværende matrikel opføres med navnet Østre Grøtting, fik i daglig tale (og i ældre panteregistre) Strømmes tilbageværende halvdel navnet *Mellem-Grøtting* [A], medens Jens Kjeldsens brug beholdt navnet *Østre Grøtting* [B].

[A.] *Mellem-Grøtting*, løbe-nr. 186, skyld 1 hud 3 skind med bygsel tillige over halvparten af Elverum kirkes 6 skind, brugte Strømme Amundsen til 1775, da han pludselig afgik ved døden. Han var en usædvanlig driftig og dygtig mand med svære legemskræfter og et lyst og freidig sind, der rent sprudlede af livslyst og humor. Alt faldt saa let og selvfølgelig for ham og velstanden voxte som af sig selv i huset. I traditionen lever han endnu som «en saare rig mand; endda der stod en 2'etages stue og en bedstemorsstue byggede han i 1750 den 3die bygning, stor bjelkestue med kammer og kove, storloft ovenpaa, høiere end stuen, og endda købte han 6 suffisante sølvspiseskeer til datteren Kirsti». Strømme holdt et meget velforsynt hus, hvis eiendele specificeres ved skiftet efter ham $\frac{7}{2}$ 1776. Særlig var der en ualmindelig rigdom paa sengeudstyr i dyner, fælder og puder, prægtige kobberkjedler til brændevinsbrænderi og betydeligt redskabsudstyr, medens bohavet forøvrig var enkelt og tarveligt. Af sølvtøi opføres saaledes kun 2 spiseskeer og 6 theskeer samt 1 fillet sukkerklype. Husbondens egen garderobe var derimod vel assortert med vadmelklæder, klædesvester med gule knapper, elgskinds og bukkeskinds buxer, vadmels snesokker og skindhandsker. Det allermeste af løsøret

blev solgt ved auktion for 574 rdl., deriblandt vistnok ogsaa kreaturer, da der af disse kun opføres 1 elgsblak hest til 10 rdl., 4 kjør à 6 rdl. og 2 faar med lam. De økonomiske kaar maa have været meget rummelige, for Strømme havde udestaaende paa pantobligationer hele 565 rdl. og havde ført en noksaa stor husholdning med sin ældste datters familie i huset og flere andre slegtninge. Med sin ældste værsøn Thor Olsen Øxset havde han ogsaa nogen tid før sin død underhandlet om overdragelsen av gaardsbruget, men uden resultat, da Thor ikke fandt sig fornøiet med vilkaarene. Under skiftet forlangte imidlertid Thor at overtage Mellem-Grøtting i henhold til hvad han

Fot. af I. Læmo.
Vei til Grøtting.

Mod horisonten sees Hovin.
Mellem-Grøtting.

mente var ham tilbudt, nemlig for 1 000 rdl., og vilde endog optage thingsvidne for at godtgjøre rigtigheden af sin paastand, men det hele blev bestridt af enken og øvrige arvinger, der forlangte taxation afholdt. Mellem-Grøtting blev da vurderet til 1 160 rdl. og engen *Storrydningen*, som Strømme havde kjøbt af organist Hans Larsen ved skjøde thl. $\frac{25}{6}$ 1747, til 40, tils. 1 200 rdl., hvilken pris Thor Olsen sluttelig for at undgaa videre trætter og proces bestemte sig til at betale og dertil give enken et rummeligt føderaad. Boet blev saa opgjort med aktiver 2 825 rdl. og gav, fradraget gjeld og udgifter 197 rdl., i behold 2 628 rdl. Af sin halve lod vilde enken kun modtage 748 rdl., hvorved Strømmes to døtre og deres børn arvede hele 1 880 rdl.

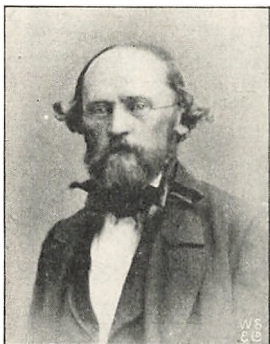
Da Thor Olsen Øxset overtog Mellem-Grøtting i 1775, havde han allerede i 11 aar været bosat paa gaarden og deltaget i dens drift, idet han fra sit giftermaal med Strømmes ældste datter Ingrid havde «været paa brødet» hos værforældrene. Hustruen var død i 1770 og ved det efter hende

Presten Strømme Grøtting
og hans sønner:

Andreas Wulfsberg Grøtting,
humoristisk forfatter, og

Oluf Conrad Grøtting,
kontrollør i Stjørdalen.

$17/3$ s. a. afholdte skifte oplystes at noget særskilt løsøre eiede de ikke, «da de havde brugt Strømmes, naar de dertil havde været trængende». Et forhold som dette er ganske enestaaende i bygden, baade før og senere, og særlig eiendommeligt her, hvor begge familier levede i betragtelig velstand. Thor fremlagde nemlig i skifteretten ikke mindre end 723 rdl. i kontanter og dertil pantobligationer paa 329 rdl. Da han ikke eiede gjeld blev boet opgjort med 1064 rdl. netto.

Sex aar senere ægtede Thor en datter af den meget velstaaende Gunder Olsen Berger i Heradsbygden og fik derved midler til bl. a. sammen med Jens Ottersen Hovin at købe 1 hud i gaarden Østre Hovin for 1000 rdl. ved skjøde thl. $26/9$ 1803. Dette var en fordelagtig handel, for kompaniskabet solgte eiendommen igjen til Jens Olsen Hovin for 1400 rdl. ved skjøde thl. $11/6$ 1806. I 1793 overdrog Thor sin gaard Mellem-Grøtting til ældste søn Strømme, men da denne vilde gaa den geistlige embedsvei, gik handelen næsten strax tilbage, og Thor vedblev brugen af gaarden helt til 1807. Ved skjøde thl. $11/6$ d. a. solgte han den til sin ældste søn af 2det ægteskab Gunder Grøtting for 4000 rdl. Denne unge mand havde ved skjøde thl. $11/6$ 1806 købt tilbage 6 skind af den ovennævnte anpart i *Østre Hovin* for den høie pris af 1150 rdl. Hvad der imidlertid havde været en heldig handel for faderen, blev nu en miserabel affære for sønnen. De forpligtelser, han herved paadrog sig, blev for svære for ham, som heller ikke havde betingelser for at ind-

rette et fornuftig landbrug, og da de daarlige tider med kursfald og myntreduktion indtraadte i 1813, fandt familien det nødvendigt at sætte ham under formynderskab.

Værgen, Amund Finstad, solgte derefter Mellem-Grøtting tilligemed 6 skind af Østre Hovin'parten, — hvilken anpart fragik Østre Hovin gaard og indlemmedes i Grøttings skyld, som saaledes nu blev i hud 9 skind med bygsel tillige over Elverum kirkes del — samt en skogteig i Vestre Skjulstad tilsammen for 5800 rbdl. sølvværdi til Gunders bror Axel Christian Grøtting ved skjøde thl. $\frac{27}{4}$ 1815.

Hermed var eiendommen foreløbig kommet ud af de største vanskeligheder, men heller ikke den nye eier formaaede i længden at greie driften, og ved skjøde thl. $\frac{5}{7}$ 1823 mageskiftede han Mellem-Grøtting til Peder Johnsen Schulstad mod gaarden Rydningen og 2300 spd. i mellemlag. I sine senere leveaar virkede Axel Christian som huslærer og fik efterhaanden et meget originalt tilsnit.

Disse Grøtting'brødre var hinanden saa ulige i sind og skind som vel muligt: Strømme Grøtting blev en overmaade gemytlig prestemand i Aal, Gunder en grættens sjæl og i sine sidste leveaar et ubehageligt stevnevidne, Axel Christian en liden pusling, som i krigstjenesten blev sat til kontorarbejde hos oberst Krebs, men der gjorde ligesaa fortrinlig fyldest for sig som broderen Johans kraftige skikkelse gjorde vei i vællingen under træfningerne i 1814.

Peder Schulstad manglede hverken vilje eller arbejdskraft til at hæve gaarden ud af den uheldige tilstand, den var kommet i ved de nærmeste forgjængeres økonomiske vanskeligheder, men der skulde mere kapital til end han kunde raade over, og det endte med at gaarden blev stillet til auktion i 1832. Ved denne blev *Hovin'parten*, almindelig kaldet «Jensstuen», solgt for sig og ved skyldsætningsforretning $\frac{15}{8}$ 1835 ansat til 1 dl. 3 ort 21 $\frac{3}{5}$ sk.; kjøberen var Tollef Hansen Strands enke Andrea Petersen, som herfor betalte 265 spd. og fik skjøde thl. $\frac{18}{8}$ 1835. Selve *Mellem-Grøtting*, der ved skyldsætningen

Ole Halvorsen Grøttings
hustru Anne Eriksdtr.

$15/8$ 1835 fik en skyld paa 4 dl. 4 ort $11 \frac{2}{5}$ sk., blev ved skjøde thl. $18/8$ 1835 solgt til Ole Halvorsen Breum for 840 spd. og omkostninger.

Kort efter blev Ole truet med odelssøgsmaal af Peder Schulstad paa sin søns vegne, men det endte med et forlig, hvorved Peder for odelsretten fik den ældste to'etages vaaning, som saa blev flyttet ned til Nysted i Leiret, hvor den fremdeles staar. Der oprandt nu bedre tider paa Grøtting. Ole var en udmerket gaardbruger, en strengt paapasselig, rettænkende og alment interessert mand, der nød megen respekt og anseelse.

Erik Olsen Grøtting og hustru Oline Dahl.

Ved sin død i 1849 kunde han overlade et veldrevet brug til sin enke Anne Eriksdr. Østre Berger, som blev siddende i uskifte til 1864, da sønnen Erik Olsen købte det og siden drev eiendommen til høsten 1909, da han overdrog den i fortrinlig hævd til sin søstersøn Ole Tollefsen.

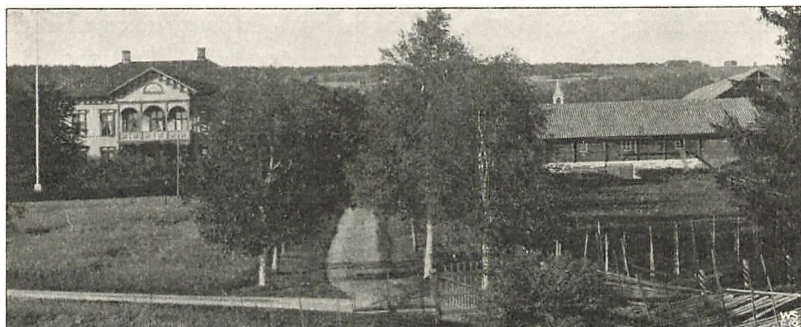
Af den gamle bebyggelse paa Mellem-Grøtting staar fremdeles den i 1750 af Strømme Amundsen opførte vaaning med hans og hustrus initialer S. A. S. og K. H. D. samt aarsallet indhugget paa murstolpen, dertil et i'etages meget ældre hus samt et stabur. Den nuvæ. udhusbygning er fuldført i 1891.

[B.] *Østre Grøtting*, løbe-nr. 187, skyld i hud 3 skind med bygsel tillige over halvparten af Elverum kirkes 6 skind, blev med duelighed brugt af Jens Kjeldsen, der havde ægtet den gamle leilænding paa Østre Grøtting Peder Andersens enke Kirsti Reiersdr. Torge og, efter hendes død, omkring 1750 giftede

sig paany med Ingrid Pedersdr. Hvarstad. Han havde imidlertid laant penge til handelen og skyldte endnu 400 rdl. til Anders Petersen i Grindhagen, da han døde i 1768. Aaret iforveien havde han frasolgt 2 skinds skyld til Halvor Halvorsen Skjulstad [Mellum], saa gaarden ved skiftet efter Jens ²⁵/₅ 1768 kun raadede over en skyld paa 1 hud 1 skind, men aktiverne androg til 644 rdl., saa der alligevel blev 196 rdl. tilovers for arvingerne. Enken giftede sig aaret efter med Christen Pedersen fra Vølestad i Løiten, en usædvanlig dygtig gaardbruger, der ryddede ny indmark og fik flyttet husene ud fra fællestufterne paa Mellem-Grøtting og did, hvor brugets bebyggelse nu ligger. Da hans hustru døde i 1781 forlangte han derfor ny taxt afholdt, og ved denne blev bruget vurderet til 600 rdl. eller 200 rdl. høiere end før. Christen havde havt god brug for driftskapital, men ikke altid været saa nøie paa maaden at skaffe sig mynt paa. Saaledes fik han betale bøder for ulovlig brændevinshandel og var sigtet for tømmerhugst i kongealmenningen. Ved skiftet efter hustruen ²⁷/₉ 1781 androg boets aktiver til 901 rdl. og gjelden til 832, hvoraf de 544 rdl. var obligationslaan hos Hans Nielsen Herstad. Denne mand fik sig da ogsaa udlagt bruget, men ved mindeligt forlig overdrog han det til Jens Kjeldsens søn Peder Jensen for 600 rdl. og skjød det blev thl. ¹²/₂ 1782. Allerede ved skjøde thl. ²⁴/₈ s. a. solgte imidlertid Peder videre til sin svoger Jens Jensen Hovin, der brugte eiendommen helt til 1810, da han ved skjøde thl. ²⁶/₉ d. a. overdrog den m. m. til sin svigersøn Ole Gulbrandsen Berger for 3 500 rdl. Af ham blev den tildelte anlod i almenningsskogen frasolgt til Gulbrand Gulbrandsen Kynberget for 200 rdl. ved skjøde thl. ⁷/₁₁ 1811; forøvrig indgik Jens Jensens arvinger ²⁷/₄ 1815 en kontrakt, hvorefter Østre Grøtting skulde gaa over til Jens' ældste søn Jens Jensen jr., saasart denne i myndig alder forlangte det. Saa skede i 1821 og unge Jens fik skjøde thl. ¹²/₆ d. a., men døde allerede tre aar efter, hvorpaa bruget ved samfrændeskifte, sluttet ¹⁵/₁₂ 1827, blev taget boet til indtægt for 1500 spd. Jens' enke havde i 1826 giftet sig paany med Halvor Hansen Ødegaarden og han overtog eiendommen og brugte den i de følgende tyve aar, indtil Jens' søn John Jensen ved skjøde thl. ⁶/₇ 1846 satte sig i besiddelse af sin fædrenegaard. Ved skiftet efter Johns hustru, thl. ¹⁸/₃ 1852,

blev den med skyld 4 dl. 2 ort 6 sk. tilloddet John for 1050 spd. Derefter frasolgte han en række parceller saa skylden reduceres til 2 dl. 3 ort 5 sk., og dermed solgte han eiendommen ved skjøde thl. $\frac{1}{3}$ 1864 til Hans Tollefsen Reten, som ved mageskifte 1871, thl. $\frac{26}{11}$ 1873, overdrog den til Ole Berntsen Graff mod dennes eiendom Østre Nøtsel og 1750 spd. i mellemlag.

Ole Berntsen Graff, hvis farfar Ole Arnesen paa Graff tilhørte den gamle æt paa Mellem Øxset, blev født $\frac{31}{10}$ 1842 paa Graff og kom i 1857 ind paa Lillehammer latin- og realskole,

Fot. af I. Lomo.

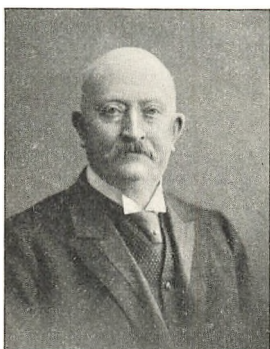
Mod horisonten sees Hovin.

Østre Grötting, 1905.

men maatte for sygdom slutte her i 1859. I 1860 blev han elev af Jønsberg landbrugsskole og tog examen høsten 1862, assisterte den følgende vinter sin far Bernt Graff paa tømmermerkning, fik vaaren 1863 post hos trælasthandler, konsul Jens Thiis i Fredrikstad, hvor han havde opsynet med arbejderne paa bjelketomterne og tillige deltog i kontorarbeidet. Fra 1864 blev han tømmermerker hos grosserer Thomas Thiis s.steds, og i saadan stilling fortsatte han hos forskellige trælastfirmaer til og med aar 1899. I 1873 gik Graff som interessent ind i det betydelige trælastfirma Georg Pettersen & Co., og da dette paa grund af daarlig ledelse, slap kontrol og tildels ogsaa paa grund af de nedadgaaende tider gik konkurs i 1888 blev samtlige interessenter trukket med. I perioden 1875—1885 deltog Graff adskillig i det kommunale liv, var medlem af herredsstyret og derunder hørende kommissioner og fungerte i 8 aar som direktionsmedlem i Elverum Sparebank.

Fra 1900 har Graff udelukkende været optaget med gaardsdriften paa sin vakre eiendom, hvor han i 1871 lod vaaningen tilbygge og istandsætte som en etages hus og i 1876 paabygge til 2 etager og væsentlig forandre under bygmester Schüslers ledelse. De øvrige huse er opført i 1879 og 1880, staburet dog først i 1884.

Som ovenfor nævnt laa Østre Grøtting'brugenes huse indtil omkr. 1775 sammen i en klynge paa Mellem-Grøttings grund og omtrent 100 alen nordenfor dette brugs nuværende be-

Ole Berntsen Graff og hustru Johanne Rogstad.

byggelse, i nærheden af den kilde, hvorfra Mellem-Grøtting og Vestre Grøtting har sine vandledninger. Da Erik Olsen Mellem-Grøtting i 1878 ryddede nordover paa de gamle tomter, fandtes undermure og en tømtestok, der viste at stuerne havde været 15×11 og 13×9 alen i firkant. Ved kilden fandtes grundmuren til et lidet hus med muret ildsted i midten; lidt nedenfor laa to hauger med bryggesten og i myren broen, som havde været brugt ved vandhentning. I en af stuerne fandtes bl. a. en klinge fra den yngre jernalder.

Østre Grøtting, gl. matr.-nr. 27, løbe-nr. 186 og 187, er nu gaards.-nr. 91 med ialt 23 brugsnummere, deraf nr. 1 Østre [«Mellem»]-Grøtting med skyld 10 mk. 71 øre og nr. 12 Østre Grøtting med skyld 7 mk. 59 øre.

Kort ættetavle vedk. Østre Grøtting.

«Mellem-Grøtting».

Strømme Amundsen, af Nordre Grundset, f. $\frac{4}{3}$ 1712 og † $\frac{15}{12}$ 1775, gaardbruger paa Mellem-Grøtting; gift $\frac{21}{6}$ 1745 paa Grøtting med Kari Henriksdr. Glomstad, f. $\frac{20}{11}$ 1720 i Aamot og † $\frac{6}{12}$ 1802 paa Øvre Skjefstad [søster af Haagen Henriksen paa Strand]. Af sex døtre blev to gifte [A—B]:

A. Kirsti Strømmesdr., f. $\frac{19}{11}$ 1755, gift med Gunder Torkildsen Kvernmoen paa Øvre Skjefstad, s. 235.

B. Ingrid Strømmesdr., ældst, f. $\frac{8}{4}$ 1746 og begr. $\frac{28}{5}$ 1769; gift $\frac{20}{6}$ 1764 med Thor Olsen Øxset, f. 1732 og † $\frac{30}{12}$ 1822, gaardbruger paa Mellem-Grøtting; gift paany $\frac{30}{3}$ 1775 med Birthe Gundersdr. Berger, db. $\frac{21}{3}$ 1756 og † $\frac{10}{12}$ 1828, se s. 308. Han havde flg. gifte børn [I—IO]:

1. Kari Thorsdr. Grøtting, db. $\frac{7}{9}$ 1766, gift først med lensmand Ole Pedersen Trønnes og derpaa med Strømme Tollefsen Helset, s. 66.

[2. Strømme Grøtting, f. $\frac{23}{11}$ 1767, se nedenfor].

3. Gunder Thorsen Grøtting, db. $\frac{26}{11}$ 1775 og † $\frac{26}{8}$ 1831, gaardbruger paa Mellem-Grøtting; ugift.

4. Maren Thorsdr. Grøtting, db. $\frac{27}{3}$ 1780, gift først med løitn. Iver Petersen, s. 484, og derpaa med Hans Dahl paa Sjurderud i Vaaler, s. 348.

5. Inger Thorsdr. Grøtting, db. $\frac{30}{3}$ 1783, gift $\frac{17}{4}$ 1801 med Amund Gulbrandsen Finstad.

6. Anne Thorsdr. Grøtting, db. $\frac{11}{9}$ 1785, gift med Jens Amundsen Øxset.

7. Karen Thorsdr. Grøtting, db. $\frac{23}{12}$ 1787, gift med Gudmund Arnesen Baanerud.

8. Axel Christian Grøtting, f. $\frac{19}{6}$ 1790 og † $\frac{20}{5}$ 1871, gaardbruger paa Mellem-Grøtting, senere paa Rydningen; ugift.

9. Jens Thorsen Grøtting, db. $\frac{5}{4}$ 1792, købmand i Fredrikstad; ugift.

10. Johan Thorsen Grøtting, f. $\frac{21}{10}$ 1794 og † $\frac{6}{8}$ 1882, bruger paa Rydningen i Hernes; gift $\frac{11}{3}$ 1828 med Johanne Embretsdr. Haugedalen af Aamot, † $\frac{15}{7}$ 1883. Med deres sønnesøn Johan Engebretsen Brenden dør Thor Øxsets efterslegt ud paa mandssiden.

2. Strømme Grøtting, som ovenfor anført f. $\frac{23}{11}$ 1767, cand. theol. $\frac{24}{10}$ 1791, ord. pers. kapellan i Sigdal $\frac{25}{7}$ 1794, sogneprest til Kvikne $\frac{27}{10}$ 1801, mistede her sin helbred og fik derfor biskopens tilladelse til at begive sig til Aamot som hjælpeprest, sogneprest til Nittedalen $\frac{13}{2}$ 1815, til Aal $\frac{25}{10}$ 1819, hvor † $\frac{30}{8}$ 1838.

Gift først $\frac{19}{3}$ 1805 i Kvikne med Ellen Marie Grøntvedt, db. $\frac{17}{9}$ 1786 i Kvikne, hvor begr. $\frac{20}{8}$ 1807, datter af proviantskriver Lars Grøntvedt og Anne Margrete Meldahl; derpaa gift $\frac{14}{4}$ 1815 i Aamot med Helene Hartmann, f. $\frac{3}{8}$ 1790 i Fron og † $\frac{22}{3}$ 1828

i Aal, datter af prokurator, senere foged Hans Hartmann og Anne Bøckmann. Voxne børn [a-g]:

- a. Inger Margrete Grøtting, f. $\frac{9}{12}$ 1805 i Kvikne og \dagger $\frac{25}{7}$ 1848 i Rødø; gift $\frac{29}{7}$ 1833 i Aal med sogneprest senest til Jølster Caspar Hansen, f. $\frac{29}{7}$ 1808 i Chr.ia og \dagger $\frac{21}{2}$ 1886 i Ø. Aker.
- b. Andreas Wulfsberg Grøtting, f. $\frac{5}{2}$ 1816 i Nittedalen og \dagger $\frac{14}{4}$ 1870 i Chr.ia, cand. theol. 1843, huslærer og privatskole-lærer, senest paa Eidsvold; Asbjørnsens og Moe's fortrolige ven, en af de første turister, humoristisk forfatter med glimrende vid og ægte lune; ugift.
- c. Dorothea Grøtting, f. $\frac{25}{4}$ 1818 i Nittedalen og \dagger $\frac{18}{12}$ 1861; ugift.
- d. Hans Thor Grøtting, f. $\frac{5}{4}$ 1820 i Nittedalen og \dagger $\frac{28}{2}$ 1866 i Bjørnør som lensmand; ugift.
- e. Oluf Conrad Grøtting, f. $\frac{12}{2}$ 1822 i Nittedalen og \dagger $\frac{25}{9}$ 1881 paa By i Stjørdalen, brændevinskontrollør; ugift.
- f. Anne Elisabeth Grøtting, f. $\frac{18}{5}$ 1823 i Aal og \dagger $\frac{3}{6}$ 1902 i Chr.ia, gift $\frac{7}{7}$ 1847 i Odalen med overbrændevins-kontrollør paa Hedemarken, fra 1867 i Chr.ia Edvard Martin Løchen, f. $\frac{13}{10}$ 1818 paa Moss og \dagger $\frac{26}{8}$ 1877 i Oslo. Deres børn er bl. a. afdøde justitarius i Høiesteret Einar Løchen, adj. borgermester i Trondhjem Strøm Olaf Løchen, professor Arne Løchen, redaktør Hjalmar Løken, grosserer i Paris Sigurd Løchen, Helene Løchen, gift med sogneprest til Sollien Carl J. C. Lassen, og amtmand Torvald Løchen.
- g. Helene Hartmann Grøtting, f. $\frac{19}{8}$ 1828 i Aal, bosat i Chr.ia; ugift.

Ole Halvorsen Breum, f. $\frac{12}{12}$ 1795 og \dagger $\frac{15}{3}$ 1849, gaardbruger paa Østre [Mellem-] Grøtting; gift $\frac{20}{7}$ 1833 med Anne Eriksdr. Østre Berger, f. $\frac{10}{1}$ 1805 og \dagger $\frac{3}{1}$ 1870. Tre børn [1-3]:

1. Marthe Olsdr., f. $\frac{9}{12}$ 1833 og \dagger $\frac{5}{11}$ 1896, ugift.
2. Serine Olsdr., f. $\frac{10}{8}$ 1835 og \dagger $\frac{31}{3}$ 1806; gift $\frac{14}{6}$ 1861 med Tollef Olsen Grøtting paa Østgaard [Mellem-Finstad], f. $\frac{8}{7}$ 1830 og \dagger $\frac{16}{3}$ 1910. Af deres børn er: Ole Tollefsen, f. $\frac{6}{5}$ 1869, gaardbruger paa Mellem-Grøtting.
3. Erik Olsen Grøtting, f. $\frac{15}{10}$ 1844, gaardbruger paa Østre [Mellem-] Grøtting; gift $\frac{4}{10}$ 1890 i Chr.ia [Johannes sogn] med Oline Hansdr. Dahl, f. $\frac{9}{6}$ 1850, se s. 348. Uden børn.

Østre Grøtting.

Anders Pedersen [hvis far Peder Andersen og farfar var leilændinger paa Ø. Grøtting], f. ca. 1618 og \dagger ca. 1685, leilænding paa Østre Grøtting; gift med Ragnhild Halvorsdr. V. Grøtting, enke 1692. Gifte børn [1-6]:

1. Kirsten Andersdr., gift med Otter Tollefsen Riskjernholtet s. 214.
2. Guri Andersdr., gift med Nils Olsen Kynberget.
3. Ellen Andersdr., gift med Erik Olsen Hovin.
4. Halvor Andersen, f. 1666 og \dagger 1732 paa Ø. Grøtting.
5. Gudmund Andersen, f. 1668 og \dagger 1712 paa Tøraasen i Hof; gift med Ragnhild Arnesdr. Braskerud.

6. Peder Andersen, skifte 1712, leilending paa Ø. Grøtting; gift med Kirsti Reiersdtr. Torge, † $^{25}/_5$ 1750 [efter nyt ægteskab 1713 med Jens Kjeldsen]. Tre børn: Anders Pedersen Hovin, Reier Pedersen Skjulstad og Ragnhild Pedersdtr., gift med sergeant Ole Nielsen Lien og derpaa med Hans Bech s. 30.

Ovennævnte Jens Kjeldsen, f. 1677 og † $^{12}/_5$ 1768, gaardbruger paa Ø. Grøtting, gift 2. gang ca. 1750 med Ingrid Pedersdtr., Hvarstad, s. 189, som igjen blev gift $^{12}/_{10}$ 1769 med Christen Pedersen Østre Vølestad, db. $^{22}/_1$ 1747 i Løiten, gaardbruger paa Ø. Grøtting, senere paa Moe i Nordre Skogbygd og gift 2. gang $^{2}/_4$ 1782 med Gjertrud Gundersdtr. Moe. Børn [1-2]:

1. Peder Jensen, db. $^{2}/_7$ 1755 og † $^{3}/_{12}$ 1817, gaardbruger paa Ø. Grøtting, ugift.

2. Marthe Jensdtr., db. $^{28}/_3$ 1758 og begr. $^{23}/_{10}$ 1811, gift $^{16}/_5$ 1782 med Jens Jensen Hovin, f. 1745 og begr. $^{30}/_4$ 1810, gaardbruger paa Ø. Grøtting. Af deres børn var [a-b]:

a. Inger Jensdtr., db. $^{1}/_3$ 1789 og † $^{13}/_1$ 1859; gift $^{23}/_1$ 1808 med

Ole Gulbrandsen Berger, gaardbruger paa Ø. Grøtting, † $^{10}/_6$ 1853.

b. Jens Jensen, db. $^{22}/_1$ 1792 og † $^{14}/_9$ 1824, gaardbruger paa Ø. Grøtting; gift $^{26}/_{11}$ 1814 med Ellen Johnsdtr. Embretsen Horn-dalen, db. $^{15}/_9$ 1793 og gift paany $^{12}/_3$ 1826 med Halvor Hansen Ødegaarden paa Ø. Grøtting, db. $^{5}/_7$ 1795 og † $^{24}/_6$ 1860, [af deres talrige efterslegt var datteren Ellen Halvorsdtr., som sammen med sin søsterdtr. Ellen Halstensdtr. havde den velrenommerede «Grøttings Delikatesshandel» i Løkkeveien i Christiania.] Af Jens' børn var:

John Jensen, f. $^{28}/_{11}$ 1816, gaardbruger paa Ø. Grøtting; gift $^{8}/_2$ 1840 med Mari Pedersdtr. Grinden, s. 500, og derpaa $^{15}/_1$ 1853 med Helene Gulbrandsdtr. Gobakken. Talrig efterslegt.

Ole Berntsen Graff, gaardbruger paa Østre Grøtting, f. $^{31}/_{10}$ 1842 paa Graf, søn af Bernt Olsen Graff og Berthe Tollefsdtr. Reten. Gift $^{23}/_{10}$ 1872 med Johanne Johansdtr. Rogstad, f. $^{6}/_2$ 1843, særeie fra 1887. Børn [1-4]:

1. Bernt Graff, f. $^{11}/_{10}$ 1873, tømmermaaler; ugift.

2. Johan Rogstad Graff, f. $^{27}/_9$ 1874, bogholder i Elverum Sparebank; gift $^{17}/_2$ 1906 med Thora Christiansen, dtr. av August Christiansen paa Bæk.

3. Ivar Graff, f. $^{31}/_3$ 1876, ingeniør, i Amerika fra 1910; ugift.

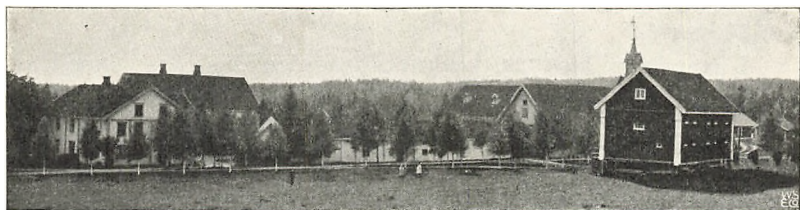
4. Berte Ingeborg Graff, f. $^{10}/_{10}$ 1881.

Møystad.

Gaarde med dette navn findes tillige i Vang og i Grue, men ingen af dem nævnes i Middelalderen. Navnet formodes dog at have lydt: Møyarstaðir, hvori 1ste led bliver eiendomsform af mær ɔ: mø, ugift kvinde. Det skrives i 1576: Møystad,

1578 og 1593: Møstادت, 1604: Møysta, 1667: Møestad, og 1723: Møystad.

Erkebispem i Nidaros havde eiet Møystad som han besad størsteparten af de andre gode gaarde i Hernesbygden, og da Kronen efter reformationen inddrog hans jordegods var Hernes'gaardene og dermed ogsaa Møystad blandt dette. Kronen beholdt Hernes'gaardene i over hundrede aar, og først ved skjøde af $18/9$ 1662 solgte den Møystad til den under Gaarder særlig omtalte og ellers ofte nævnte lagmand i Fredrikstad Christen Jensen, som i feidetiden, medens han var foged i Solør og Østerdalen, havde forstrakt Kronen med penge og derfor faaet pant i fast gods, fortrinsvis i fogderiet. Da Kronen efterpaa

Fot. af I. Lemo.

Møystad, seet fra nordost.

ikke kunde betale sin gjeld, affandt den sig med sine kreditorer ved at give dem eiendomsskjøde paa det pantsatte jordegods.

Møystad, som i Erkebispens tid opføres med en skyld paa $3\frac{1}{2}$ hud, hvoraf 3 skind tilkom Elverum prestebol i løs land-skyld, var efter 1600 en halvgaard med skyld 3 huder 3 skind, hvoraf de 3 skind var tillagt prestebolet. I matriklen af 1667 anføres gaarden med 2 hester og 22 stk. fæ paa baasen og en udsæd af 10 td. korn; der tilhørte en liden humlehave, en bækkervejn, gildrer i aaslien og sommerbeite i Kaalsæter med slaattevold paa 1 læs hø.

Efter lagmand Christen Jensens død i 1683 og hans enke Maren Madsdatters død i 1692 gik Møystad over til deres vær-søn lagmand Werner Nielsen og kom efter nogle trans-aktioner til den velstaaende kjøbmand i Fredrikstad Israel Larsen, der besad en hel del eiendomme i Tønset. Efter Israels død giftede hans enke Kirstine Wesper sig omkr. 1719 med Jens Christian Stud paa Rød i Tune, en prestesøn af Eidsberg, der blev løjtnant ved 2det søndenfjeldske dragonregiment

²⁰/₉ 1721 og kaptein ²⁴/₈ 1742, og til ham gik eiendommene over. Ved thinget i Elverum ¹⁸/₃ 1720 udgav Stud bygselseddel paa Møystad til Ingvald Iversen og ved thinget i Tønset ²⁹/₇ 1720 bortbygslede han en hel del gaarder der i bygden. Det varede imidlertid ikke længe at løjtnanten blev siddende med Møystad. Allerede i 1721 bød han den frem til leilændingen, men denne havde ikke penge at købe for, og ved skjøde thl. ²⁷/₂ 1723 solgte Stud gaarden til Torsten Dagsen Langeland af en bondeæt fra Langeland i Vinger, der ²⁷/₇ 1719 var bleven premierløjtnant ved Østerdalske kompani af 1ste Oplandske reg. Denne mand flyttede i 1724 op til Møystad for selv at drive gaarden, og dermed var det slut med leilændingerne, som fra erkebispetiden og lige til den dag havde drevet som opsiddere paa Møystad.

I matriklen af 1723 beskrives gaarden saaledes: i sollien letvunden, jordarten temmelig god, dog noget tørlændt; skog til brændeved, gjærdefang, hustømmer og noget lidet til sagtømmer, sæter med maadelig havn og slaatter paa 4 læs hø, kvern til husnytte og fjerdeparten i en sag med Herstads og Torges opsiddere. Besætningen var 3 hester, 17 køer, 12 faar og 12 gjeder, udsæden 4 td. byg, ²/₂ td. blandkorn og 2 td. havre, høavlingen 27 læs. Gaarden viste sig, som tilfældet ofte var under leilændingers styre, mindre veldrevet og matrikelkommissionen foreslog en nedsættelse i skylden med 3 skind, hvad dog ikke fik nogen følge.

Løjtnant Langeland¹ var neppe nogen daarlig gaardbruger. Da han ¹⁶/₆ 1730 var avancert til kaptein og chef for Nordre Gudbrandsdalske kompani og derfor vilde skille sig af med Møystad, fik han sine 950 rdl. for eiendommen. Kjøberen var kaptein Hans Iver Dop², som betalte de 300 rdl. kontant,

¹ Langeland fik afsked fra krigstjenesten ¹/₀ 1745. Han var bosat paa sin gaard Høie i Lesje, hvor hans hustru Anna Margrete Helm † ³¹/₇ 1744 og han selv afgik ved døden ³⁰/₄ 1749, 74 aar gl. Han var «den mest bemidlede af alle kompanicheferne i regimentet».

² Hans Iver Dop, søn af sogneprest til Hedrum, senere til Vaage hr. Willum Christiansen Dop [af en fra Brabant indkommet slegt] og Pernille Hansdtr., var f. 1686 i Hedrum og † ²⁴/₃ 1761 i Elverum; ugift. — Foruden fire søstre, der blev gift med prester, havde han to brødre: kommandersergeant Andreas Dop, f. 1698, boede i sine senere aar hos broderen paa Møystad og † ²⁴/₆ 1762, ugift, og Christian Dop, † før 1761 som kaptein ved Søn-

gav pant i gaarden for resten, og fik skjøde thl. $\frac{23}{11}$ 1733. Dop arvede adskillig mynt gennem sin mor, der var en datter af den rige raadmand Hans Iversen i Skien, efter hvem han ogsaa var opkaldt. Han var $\frac{12}{3}$ 1716 blevet premierløjtnant ved Østre-Hedemarkske kompani af 1ste Oplandske regiment, $\frac{16}{9}$ 1726 kapteinløjtnant ved Mellem-Hedemarkske kompani og $\frac{13}{1}$ 1727 chef for Østerdalske komp. Dop skal have været en dygtig officer, streng, men forgudet af sine soldater. Svære legemskræfter tillod ham de voldsomste strabadser som elgejæger, og mod og uforfærdethed paa bjørnejagt lagde en ren nimbus om hans navn. Han tirrede skogens konge ud af hiet, forfulgte den paa ski med kniv i næven, tog dens unger levende. Hans jagthistorier kan delvis læses i thingbøgerne, da han forlangte sine velfortjente skudpræmier ¹.

Han trak imidlertid saa store vexler paa sin jernhelbred, at han en vakker dag fik en alvorlig knæk, og i januar 1740 fandt han sig «formedelst svagt bryst mer og mer ubekvem til sin charges forretninger» og indsendte en mellem ham og en del officerer i regimentet oprettet akkord, hvorefter Dop vilde afstaa kapteinseembedet til løjtnant Niels Sverdrup Helm for 800 rdl., hvorhos karakt.løjtnant Ole Christian Aamodt skulde betale

denfj. gevorb. inf.-reg.; gift $\frac{15}{3}$ 1718 i Vinger med Inger Frantzdtr. Cold. † $\frac{15}{11}$ 1770 paa Løvberget, efterladende to børn.

Vaage'prestens halvbror hr. Willum Olsen Dop, sogneprest til Løiten 1668—93, var far til hr. Ole Dop, kapellan i Aamot, og morfar til major Hans Wilhelm Dop, † $\frac{20}{4}$ 1775 i Romedal, hvis døtre Mette og Hilleborg efterhaanden ægtede kapellan i Elverum, senere sogneprest til Trysil hr. Axel Christian Smith.

¹ Ved thinget $\frac{10}{7}$ 1736 fik han saaledes 2 rdl. for «en voxen bjørn, han i næstleden vinter havde skudt, da den udsprang af sit vinterleie», og 2 mk. stykket for 2 bjørneunger, som han fangede levende og bragte hjem til sit hus og er «endnu levendes». Vaaren 1737 skjød han ved Svartberget 1 stor bjørn og 2 temmelig store unger, i febr. 1738 i Haugedalen i Aamot 2 store og 3 halvvoxne bjørner; ved sidstnævnte anledning nægtede Aamotingerne at betale præmien: «det faar være nok at en fremmed mand faar lov at skyde her i bygden». — Vinteren 1738 skjød han 3 voxne bjørner og 3 unger og fik herfor sine $7\frac{1}{2}$ rdl. Ved markedstiden s. a. jog han 2 svære bjørner ud af hiet i Aasbygden i Aamot og fældte dem i Haugedalsmarken. Sammen med «sin underofficer» Jørgen Muus skjød han 2 store bæster i Aamot vaaren 1739 og præsenterede huderne ved thinget $\frac{20}{7}$ s. a. — Dette som en prøve paa hvorledes han renset op.

Dop 200 rdl. for at rykke op til virkelig premierløjtnant efter Helm. Helm drog til Kjøbenhavn for at tale sin sag, og akkorden gik i orden. Dop fik afsked fra krigstjenesten $\frac{5}{3}$ 1742, og s. d. blev Helm «af særdeles kgl. clemence» udnævnt til hans efterfølger som chef for Østerdalske komp. samt Aamodt til premierløjtnant efter ham igjen. — Dop kunde saaledes paa denne fordelagtige «handel» lægge 1000 rdl. til sin velstand! Han brugte Møystad endnu i 12 aar og afgik først ved døden i 1761. Ved det afholdte skifte blev alt løsøre solgt ved auk-

tion for 828 rdl., og maa saaledes have været meget værdifuldt; nogen fuldstændig specifikation er ikke bevaret, men der nævnes 3 guldærmeknapper, sølvdaase, sølvskospænder samt en øse og en sukkerdrysse af sølv, hvorom der trættes af liebhaverne. Obligationer og pengekrav androg til 642 rdl. Det sees at den brave kaptein jevnlige havde solgt trælast til justitsraad Paul Vogt i Christiania, hvis merker var Gunder Olsen

Kaptein Hans Iver Dop.
(Efter maleri paa Møystad).

Berger. Af fast gods eiede han ved sin død Nyberget, engen Gjøbakken og sæteren Talhaugen, hvilket blev taxert for tils. 210 rdl. Hele boet kom paa 1849 rdl., hvorfra gik gjeld og udgifter paa 285, saa der blev i behold 1564 rdl. Dop var saaledes i sin tid en af bygdens mest formuende mænd.

Ved skjøde thl. $\frac{27}{11}$ 1754 havde kaptein Dop solgt Møystad for 1000 rdl. til Knut Mortensen Lindberget, som en tid eiede Grinden [af Grötting] og nu blev gaardbruger paa Møystad ved hjælp af pengelaan hos Ole Jakobsen Mel-Diset i Aamot. Han var en dygtig mand, men med svigtende helbred, og ved skjøde thl. $\frac{11}{5}$ 1768, faa maaneder før sin død, overdrog han eiendommen til sin ældste søn Morten Knutsen. Morten var heller ingen legemlig stærk mand, hvorfor han stadig havde sin yngre bror Enok til hjælp ved gaardsdriften, og da

han var knækket af sygdom i 1788, fik Enok Knutsen skjøde paa Møystad, thl. $\frac{5}{2}$ 1789. Det syntes nu som en kraftigere haand skulde føre styret, og Enok nedlagde ogsaa betydeligt arbejde baade paa jordveien og husene, men efter fem, sex aars forløb begyndte den vatersottige sygdom, som havde herjet i familien, ogsaa at udvikle sig hos ham og den medførte døden i 1805.

Enken, Ingeborg Herstad, solgte derefter gaarden, som var i fortrinlig hænd, til sin ældste svigersøn Ole Hansen Grundset ved skjøde thl. $\frac{5}{2}$ 1806, og dermed flyttede en usædvanlig energisk og arbeidsom mand ind paa Møystad, i en tid, der i sit nærmeste forløb nok vilde kræve baade klogskab og omsigt hos en skogeier og gaardbruger til at møde krigs- og dyrtidsaarenes trængsler. Takket være en frugtbar og veldrevet eiendom og en omhyggelig pengeanbringelse led Ole Grundset intet nævneværdigt tab, og i aarene efter 1815 arbejdede han sig betydelig op. Ved det efter hans død i 1820 afholdte samfrændeskifte, som først sluttedes $\frac{10}{4}$ 1824, blev Møystad taget til indtægt for 4000 spd., hans øvrige eiendomme: $\frac{1}{3}$ 'part i Søndre Berger skog for 800, $\frac{1}{3}$ 'part i Hagen skog for 160, skogstrækningen Furuholmteigen i Stor-Elvedalen for 400, og $\frac{1}{2}$ lod i Osskogen for 40 spd. Godset blev udlagt med en halvdel til enken, som i 1822 havde indgaaet nyt ægteskab med Per Immerslund fra Vang, og en halvdel til hendes to sønner Hans og Johan, og da disse ved skjøde thl. $\frac{18}{3}$ 1839 solgte sin del for tilsammen 1000 spd. til stiffaderen, blev Per Immerslund eier af hele Møystad.

Denne mand, en af de geniale forretningsmænd, som tid efter anden indkom til Elverum fra nabobygderne og ved eminent forretningsskøj og kraftige impulser ikke mindst har bidraget til bygdens merkelige økonomiske reisning, denne mand havde i fem aar forpagtet Vangs prestegaard og lagt sig op 100 spd., da han kom til Elverum og giftede sig til Møystad. Her begyndte han en handel, som man før ikke havde seet mage til i bygden: med sild og fisk fra Nordland, og han reiste selv afsted den lange vei for at gjøre sine indkjøb. Brænderibedriften paa gaarden kastede ogsaa af sig adskillig mynt, lige i færseveien til Trysil og grænsebygderne, som gaarden laa, men skoghandelen blev dog snart den virksomhed, der lagde helt beslag

paa ham og her forstod han at udfolde en betydelig og indbringende virksomhed, tildels i forbindelse med sin gode ven, den bekendte original Per Hovind i Aamot, med hvem han havde mange træk tilfælles. I 1830 købte Per Immerslund $\frac{2}{3}$ dele af Bækken i Søndre Skogbygd for 340 spd. og af gaarden Hovin Haugjordet, Kjeldjordet m. m. for 300 spd., i

Per Immerslund.

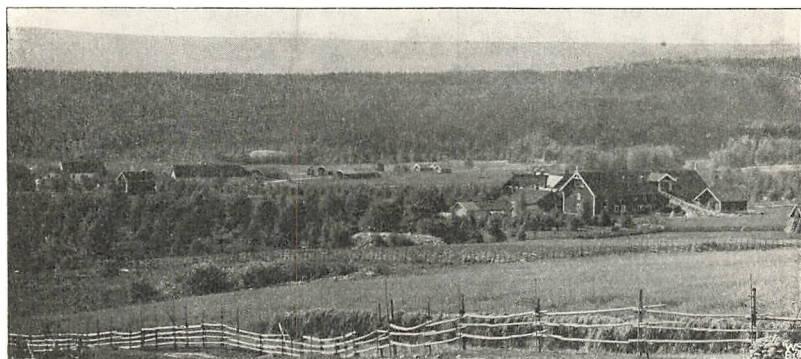
1833 østre del af Nøtseljordet, hjemskogen og Brændholen fra Mellem-Nøtsel samt Gammelgaarden og en hel del skogteiger fra Vestre Nøtsel, tils. for 500 spd., i 1836 Madsberget, i 1839 Munksjøberget i Osen for 400 spd., 1847 skog fra Kveen i Trysil for 380 spd., i 1850 Østre Graaberget (sammen med Anders Pedersen Moe) af oberstløjtnant Ditlef Fredrik Lowzow, etc. etc.

Den $\frac{3}{12}$ 1851, da Per Immerslund i vel 13 aar havde været enkemand, lod han fællesboet skifte. Han eiede da 30 jordeiendomme, taxert for tils. 19 390 spd. Heraf var Møystad ansat for 4000, Nordby skog i Trysil for 4 430, Otteraas skog s.steds for 3 680,

Nøtseljordet m. v. for 800, Østre Næs skog for 780, Bækken for 700, Blekfeldsæteren, Tørberg skog og Østenhede skog, alle i Trysil, for hver 500 og Madsberget for 500 spd.; forøvrig varierede taxten fra 20 til 300 spd. I pantobligationer udestod 4 255 spd., og besætningen, bestaaende ialt af 10 hester, 52 kjør, 60 stk. smaafæ og 9 svin, blev værdsat til 1 050 spd. Boets aktiver blev saaledes tils. 26 645 spd.; herfra gik gjeld og føde raad 4 145, hvorved den beholdne formue androg til 22 500 spd. — en formue, som dengang var en af bygdens største, maaske efter Peder Wæringsaasens den største.

Samtlige 30 faste eiendomme overdrog Per Immerslund til sin eneste søn Ole Møystad ved skjøde thl. $\frac{3}{12}$ 1851 og havde siden føderaad hos ham til sin død i 1867. — «Gamle-Møystad'n» erindres som en gild mand, der personlig deltog i gaardsarbeidet, indtil hans korpus blev for svært at manøvrere med, jovial og kvik i passieren, snil og hjælpsom; i sine forretninger nøiagtig og strævsom, og arbeidet faldt ham let og gik raskt fra haanden.

Ole Møystad oplevede den voldsomme stigning i skogværdien, der fra 1870'aarene skabte de store formuer i Østerdalen. Som sin fars søn og efterfølger havde han allerede ved

Møystad.

[Seet fra nordøst.]

Grønli.

Fot. af I. Lømo.

sin udtræden i livet det rundelige udstyr. Han forstod ikke blot at passe hvad han havde faaet, men ogsaa at følge udviklingen med vagtsomt øie og klar forstand. Han blev derfor ikke de store spekulationers, men vel de store forretningsmand; alt gik jevnt og solid frem under hans styre, og tidernes gunstige trælastpriser gjorde sit, saa Ole Møystad i 1880'aarene var Elverums rigeste og dermed en af landets mest formuende mænd.

Den 17 mai 1881 blev Henrik Wergelands statue afsløret paa Eidsvolds plads i Christiania. Medens de for Høiesteret, Stortingets Høire og Formandskabet reserverte tribuner stod tomme (Thomas Heftye var den eneste af bystyret, der var fribaaren nok til at møde), togede bønderne frem. De havde hustruer, sønner og døtre med, som bragte kranse af hjemlige blomster. Kvinderne gik haand i haand med sine mænd —

de vilde vise, hvor de stod i samfundskampen. Det gik, det store, mægtige bondetog under sit eget nyvirkede flag, Magnus Barfods banner, og Ole Møystad var det, som førte fanevægten¹:

«Østerdalsskogenes mægtigste høvding
bar deres fane» — —

hed det nogle dage senere i Bjørnsons bekjendte digt «Bønderne kommer». Bjørnson holdt selv afsløringstalen.

Ole Møystads navn vil ogsaa for alle tider nævnes i forbindelse med det gamle Grundset marked. Det var nemlig han, som

Ole Møystad og hustru Olea, f. Bjørneby.

gav stødet til dets ophævelse. Den oprindelige foranledning hertil var at han en markedsdag i 1869, da han paa Bækkevold vilde skille to rasende slagsbrødre, blev grebet i sit svære skjæg af den ene af dem og revet voldsomt op. Møystad blev som rimelig kan være harm og gav dem eftertrykkelig prygl, og derefter satte han sig energisk i bevægelse for at faa markedet ophævet under henvisning til dets skyggesider, og da ikke mindst til det dagdriverliv, det førte med sig over bygden².

I 1884 skjænkede Ole Møystad et legat, bærende hans navn, paa 10000 kr., hvis renter skal tildeles ubemidlede jord-eiere til ophjælp af jordbruget, særlig for nyrydning. Han var en af stifterne af det bl. a. under Berger omtalte Halla'kompani og interessert i flere industrielle bedrifter.

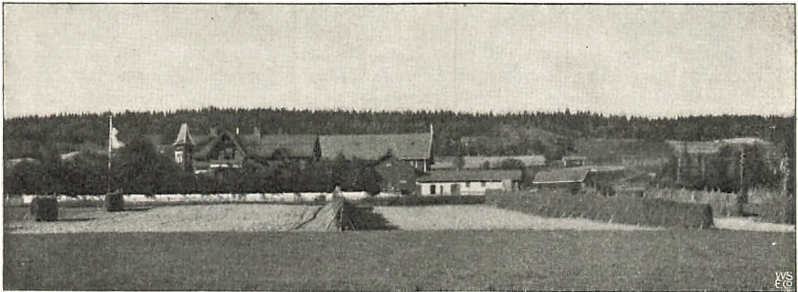
¹ John Embretsen Sønsterud fra Aasnes bar fanen.

² Sagens videre forløb vil blive at læse i Elverum II, under Grundset marked.

Saa vel han som faderen nedlagde et energisk arbeide paa Møystad og drev gaarden frem i betydelig grad; herom afgiver de svære stenrøser rundt jordet et varigt vidnesbyrd.

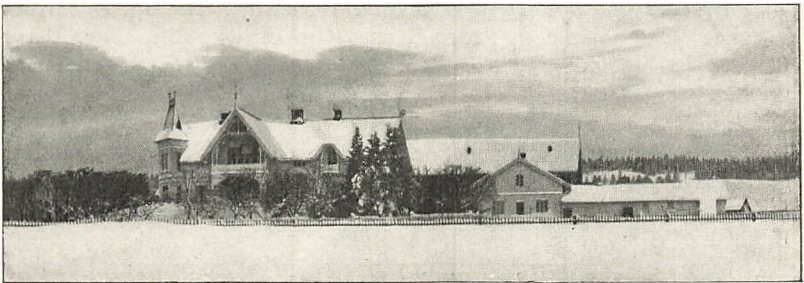
Ole Møystad afgik ved døden i 1885 og hans ældste søn Hans Møystad overtog gaarden og faderens øvrige eiendomme. Møystad føder nu 13 hester, 48 kjør og 25 faar.

Den nuværende hovedbygning er i sin kjærne ca. 150 aar gl., men i tidens løb flere gange forandret, tilbygget og paabygget. Den anden vaaning er opført i 1827.

Grønli, seet fra syd.

Fot. af I. Lomo.

Grønli, seet fra syd.

Fot. af I. Lomo.

I 1886 blev bruget *Grønli*, væsentlig bestaaende af det saakaldte Mellem-Nøtsel'jorde, udskilt fra Møystad til brug og eiendom for Ole Møystads enke Olea Bjørneby, som med 7 børn ^{29/10} 1888 tilflyttede den her i 1887 nyopførte vaaning. I 1888 blev lade og drengestuebygning færdige, og de øvrige huse er senere kommet til. Arkitekt var O. Sverre. Eiendommen, som nu føder 3 à 4 hester og 14 kjør, blev af enken tilskjødet sønnen Ole Møystad ^{17/8} 1903.

Møystad, gl. matr.-nr. 46, løbe-nr. 188, er nu gaards.-nr. 92, brugs-nr. 1 med skyld 49 mk. 63 øre. Brugs-nr. 5, Grønli, har skyld 3 mk. 82 øre. Forøvrig er brugs-nr. 2, 3, 4 og 6 særskilte skogeiendomme.

Kort ættetavle vedk. Møystad.

Knut «Møestad» var leilænding paa Møystad 1607 og fremdeles 1625, efterfulgt af [værsønnen?] Jens Nielsen Reten, f. 1604 og † ca. 1675. Dennes sønner: Hans Jensen, se Retengen, og Niels Jensen, f. 1644, var leilænding fra 1673 og gift først med Marthe Olsdr. Baanerud og derpaa med Karen Tjøstelsdr., [skifte $\frac{9}{16}$ 1716], der siden ægtede Christen Gundersen Reten [Herstad], som var leilænding paa Møystad fra 1695 til sin † 1713. I 1692 blev garden delvis herjet af ildsvaade.

Niels Jensens søn med Karen: Hans Nielsen, f. 1691, blev gift med Karen Gundersdr. Østerhaug, som senere ægtede Ingvald Iversen Glomstad af Aamot. der blev leilænding paa Møystad 1720 og gaardbruger paa Søperud i 1724. Se forøvrig s. 284.

Knut Mortensen Lindberget, gaardbruger paa Møystad fra 1754, født 1708 og † $\frac{13}{7}$ 1768; gift ca. 1745 med Johanne Eriksdr. Halvorsen Grinden, f. 1725 og begr. $\frac{8}{2}$ 1801 efter nyt ægteskab $\frac{29}{7}$ 1769 [uden børn] med Lars Larsen Aaset [Kløvstad], db. $\frac{4}{4}$ 1745 i Aamot og † $\frac{4}{12}$ 1829 paa Skjulstad efter nyt ægteskab $\frac{31}{8}$ 1803 med enken Ragnhild Evensdr. Skjulstad. Fire børn [A–D]:

A. Morten Knudsen, f. 1747 og begr. $\frac{2}{12}$ 1788, gaardbruger paa Møystad; gift $\frac{25}{6}$ 1775 med Ingrid Nielsdr. Herstad, der 2den gang $\frac{3}{9}$ 1790 ægtede Peder Hansen Grundset, s. 387. Uden børn.
B. Marthe Knutsdr., f. 1749, gift $\frac{27}{10}$ 1775 med Hans Nielsen Herstad.
C. Ingeborg Knutsdr., db. $\frac{29}{1}$ 1758; gift $\frac{2}{5}$ 1782 med Peder Andersen Hovin.

D. Enok Knutsen, næst- yngst, db. $\frac{2}{7}$ 1755 og begr. $\frac{6}{4}$ 1805, gaardbruger paa Møystad; gift $\frac{15}{11}$ 1785 med Ingeborg Nielsdr. Herstad, f. $\frac{26}{11}$ 1755 og † $\frac{29}{5}$ 1828. To gifte børn: Anne Enoksdr., f. $\frac{27}{6}$ 1788 og gift med Peer Dahl paa Vesterhaug, og:

Johanne Enoksdr., f. $\frac{2}{3}$ 1786 og † $\frac{27}{4}$ 1839, gift først $\frac{9}{2}$ 1805 med Ole Hansen Grundset, gaardbruger paa Møystad, db. $\frac{27}{11}$ 1765 og † $\frac{16}{6}$ 1820, og derpaa $\frac{20}{12}$ 1822 med Per Immerslund, gaardbruger paa Møystad, f. $\frac{28}{1}$ 1786 i Vang [søn af Ole Immerslund og Birthe Olsdr.] og † $\frac{16}{11}$ 1867. Johanne efterlod to børn af hvert ægteskab [1–4]:

1. Hans Olsen Møystad, f. $\frac{2}{7}$ 1807 og † $\frac{5}{4}$ 1840 ugift, gaardbruger paa Søndre [Mellem-] Strand.
2. Johan Olsen Møystad, f. $\frac{28}{6}$ 1810, gaardbruger paa Rogstad.
3. Oline Persdr. Møystad, f. $\frac{27}{7}$ 1823 og † $\frac{9}{5}$ 1895 i Brandval, gift $\frac{23}{8}$ 1844 med Hans Eiler Hagerup, f. $\frac{4}{12}$ 1812 paa Os i Odalen og † $\frac{12}{10}$ 1890, skogeier og gaardbruger paa Tronbøl i Brandval; søn af Hans Henrik Hagerup og Ellen Andrea Berg.

4. Ole Møystad, f. $^{29}/_{12}$ 1828 og † $^{30}/_8$ 1885, skogeier og gaardbruger paa Møystad; gift $^{12}/_{10}$ 1854 i Aasnes med Olea Bjørneby, f. $^7/_{11}$ 1833 i Aasnes, bosat i Chr.ia, datter af gaardbruger Ole Bjørneby og Eli Bredeesen. Syv gifte børn [a–h]:
- a. Hans Møystad, f. $^2/_3$ 1861, brugseier og gaardbruger paa Møystad; gift $^7/_{11}$ 1888 i Fredrikstad med Martine Emerentze Cappelen, f. $^4/_{12}$ 1859 i Drøbak. Sex børn, hvoraf ældste søn Diderich Cappelen Møystad, f. $^{11}/_{12}$ 1890.
- b. Per Møystad, f. $^{20}/_{10}$ 1866, grosserer i Chr.ia, hvor gift $^{17}/_3$ 1891 [Uranienborg] med Marie Fredrikke Andresen, f. $^{24}/_6$ 1868 i Christiania.
- c. Oline Møystad, f. $^{20}/_9$ 1868, gift $^{20}/_{10}$ 1893 med grosserer i Chr.ia Johan Moy, f. $^8/_{11}$ 1862 i Flekkefjord.
- d. Johanne Møystad, f. $^{10}/_5$ 1870, gift $^{19}/_9$ 1894 med læge i Chr.ia Herman Martinius Børsum, f. $^{16}/_{11}$ 1862 i Aas.
- e. Johan Møystad, f. $^{30}/_{10}$ 1872, gaardbruger paa Graff, gift $^{14}/_5$ 1901 i Chr.ia med Signe Petersen, f. $^{16}/_5$ 1877, s. 538.
- f. Eli Møystad, f. $^5/_9$ 1874, gift $^5/_6$ 1903 med politimester i Vest-Finmarken Otto Backe, f. $^{14}/_3$ 1874 i Botne.
- g. Ole Møystad, f. $^5/_1$ 1876, bruger paa Gronli [af Møystad], gift $^{20}/_3$ 1903 med kusinen Olga Bjørneby, f. $^{27}/_4$ 1879 i Aasnes, datter af gaardbruger Adolf Bjørneby paa Kjølen.
- h. Hildur Louise Møystad, f. $^{15}/_8$ 1877, gift $^7/_{11}$ 1903 med ingeniør i Vasdragsvæsenet Olaf Rogstad, f. $^4/_4$ 1877 i Elverum.

Torge.

Gaardens navn i gammel form er vistnok: Torgar, flertal af: torg o: torv, som har været brugt om markedspladser paa landet og her i Hernes, fordi der hvert aar i begyndelsen af december holdtes marked paa denne gaard for Trysil; samtidig indfandt sig foged og sorenskriver og holdt sage- og skattething for dette afsides liggende sogn. Markedet kaldtes, efter tidspunktet, for Nilsmessemarkedet, henlagdes senere til dagen for Grundset marked og blev i 1684 afskaffet. Gaardens navn viser at markedet maa være meget gammelt. I 1600'tallet er det ved en grov misforstaaelse blevet til «Torrud»! Navnet skrives i 1528: Torg, 1578: Torre, 1593: Thorghe, 1616: Thorgie, 1664: Torrud og 1723: Toerud.

Torge nævnes første gang i skattemandtal for Østerdalen 1528, da gaarden tilhørte Erkebispens i Nidaros og dennes

leilænding var «Olaff Torge». Ved reformationen 1537 inddrog Kronen erkebispegodset og dermed ogsaa Torge, og først ved skjøde af $\frac{18}{9}$ 1662 afhændede Kronen denne gaard som saa mange andre i Elverum til foged, senere lagmand i Fredrikstad Christen Jensen. Den gik derefter i 1683 i arv til lagmandens værsøn, lagmand Werner Nielsen paa Hafslund og videre i 1697 til dennes søn Christian Wernersen paa Trosvik, som i 1717 blev adlet Werenskiold, og af ham blev Torge ved skjøde thl. $\frac{1}{3}$ 1701 solgt til den gamle leilænding Jens Reiersen. Dermed var gaarden kommet til bygdens egne folk som selveiergaard.

Niels Gundersen Herstad var leilænding paa Torge 1600 og efterfulgtes omkr. 1630 af sønnen Gulbrand Nielsen. Næstemand var fra omkr. 1660 Reier Jensen. Reier sees ved thinget i Aamot $\frac{2}{10}$ 1672 sammen med søsteren Ellen Jensdtr. og hendes mand Ole Sivertsen Vold, «alle af Elverum», at have transporteret engstykket Langengen ved Korperud til Halsten Eriksen Mykleby. Ved thinget i Elverum $\frac{11}{7}$ 1681 lod Reier citere Halvor, Thore og Isak Nøtsel samt Ole og Anders Hovin fordi de lod «udbeite og opæde hans sæterhavn og sommerbeite, som han havde brugt under Torge i fredelighed over 40 aar» (!). Det fremgik at «sæteren heder Kolboesæter, og hører med rette til Torge». Reiers søn, ovenn. Jens Reiersen, fik hygselbrev thl. $\frac{6}{3}$ 1693 og blev den sidste leilænding og første selveier paa Torge.

Torge, en halvgaard med 2 huders skyld, opføres i matriklen af 1667 med 6 tønder korn i udsæd og 2 hester og 16 stykker fæ paa baasen; der tilhørte en bækkverk og sommerbeite i Kolbo sæter, men «voxer ingen humle».

I matriklen af 1723, da Jens Reiersen sad paa gaarden, beskrives den saaledes: i sollien letvunden, jordarten temmelig god, skog til brændeved og gjærdefang, hustømmer og lidt til sagtømmer, sæterslaatter paa 2 læs hø; kvern og $\frac{1}{4}$ del i en sag (sammen med Møystad og Herstad) «til husnytte alene». Udsæden var 2 td. byg og 3 td. blandkorn, høavlingen 23 læs og besætningen 2 hester og 1 føl, 17 kjør, 9 faar og 9 gjeder. Skylden blev foreslaaet forhøiet med 4 skind, men uden følge.

Ved sin hustru Ellen Olsdtr. Ljømos død i 1728 lod Jens Reiersen afholde skifte, hvorved dog alene løsøret kom i betragtning og værdsattes til 197 rdl. Der var en 13 aar gl. hest, 10 kjør, 3 kviger og 1 ung ox, 7 gjeder, 1 faar og 3 svin. Gjeld fandtes ikke. Selve gaarden havde Jens paa forhaand overladt sin eneste søn Ole Jensen til brug og besiddelse, dog

saaledes at han selv skulde beholde halvparten eller i huds skyld og «nyde behøventlig underholdning med saadan frihed, en far kan tilkomme», og efter hans død skulde denne gaardpart tilfalde samtlige børn. Jens var en meget anset mand, som i lang tid var prestens medhjælper, og afgik ved døden formentlig i 1744, thi ved skjøde dat. og thl. ²³/₁₁ d. a. overtog Ole Jensen søskendernes lodder i den faderen forbeholdte part og sad senere som gaardbruger paa Torge til sin død i 1752. Der blev da ⁸/₅ holdt skifte, hvorved enken samtidig lod dele sin hovedlod. Torge blev taxert til 240 rdl. og gik efter denne pris over til ældste søn Jens, skjønt værsønnen Niels Hansen Sørperud fandt den for lav og vilde forlange «dobbelte

Fot. af I. Lømo.

Torge, seet fra sydvest, 1905.

taxationsmænd», hvis den ikke forhøiedes til 300 rdl. Besætningen var 4 hester, hvoraf en 5'aars rødblisset hingst værd-sattes til 13 rdl., men «styrtede» forinden auktionen, 12 kjøer og 4 ungfæ, 11 gjeder. Indboet var jevnt og solid, og det hele løsøre androg til 249 rdl. Boet blev saaledes paa 489 rdl., hvorfra gik udgifter m. v. paa 170, saa den beholdne formue androg til 319 rdl.

Jens Olsen blev baade en dygtig og forsynlig gaardbruger, som bragte velstanden betydelig op og dertil vedligeholdte traditionen som en fra alle hold respektert og anset mand. Han var ligesom farfaderen i mange aar prestens medhjælper og en god mand for dem, som nøden hjemsøgte. I 1793 ønskede han og hustru at fratræde gaardsbruget og lod derfor sit bo skifte ⁸/₆ s. a. Foruden vaningen, stald og fjøs stod der da paa gaarden bryggerhus, to stabur, og en gammel vaaning, hvori nu var kjørelbod, samt sadelbod med kornkister og redskab. Jens holdt 2 hester til 10 og 35 rdl., 9 kjøer, 5 faar, 24 gjeder og 1 svin. Indboet betegner gaarden som en af de bedst forsynte i Hernes. Der var et stenkrus med sølvlaag til

6 rdl., 4 sølvspise- og 6 sølvtheskeer samt 1 sukkerklype, et 8'dages slaguhr til 12 rdl. og en rigdom paa solid seng- og bænkeudstyr med dyner til 10 rdl. pr. stykke. Sønnen Ole Jensen overtog gaarden for 1 299 rdl., løsoret udbragte ialt 932, udestaaende tilgodehavender var ikke mindre end 1 156 rdl., hvoraf de 700 hos værsønnen Ole Halvorsen Uthus; dertil kom 360 rdl. udbetalt i forskud paa arv. Aktiverne androg saaledes ialt til den efter forholdene betragtelige sum af 3 747 rdl., og «da gjeld ei var bekjendt», blev boet med fradrag af udgifter paa 147 rdl., opgjort med 3 600 rdl. i beholden formue.

Ole Hansen Torge og hustru Oliane Skavhaugen.

Ole Jensen fik ryddet op i det altid kjedelige skogsameie, og de fornødne kontrakter blev thl. $\frac{5}{7}$ 1815 og $\frac{18}{8}$ 1823. Den tilhørende skog i Stavaasen solgte han til Børre Engebretsen Grundset i 1809. Ved skiftet efter Ole og hustru, sluttet $\frac{8}{11}$ 1834 gik Torge over til deres eneste datter Karen med ægtefælle Hans Jørgensen Nøtsel, der blev en overmaade duelig gaardbruger; han ombyggede den endnu staaende rummelige vaaning og satte alt i fortrinlig stand. Ved skjøde thl. $\frac{1}{2}$ 1870 solgte han Torge til sin søn Ole Hansen, der vedligeholdte den gode tradition, og efter ham fulgte i 1906 sønnerne, de nuværende gaardbrugere Otto og Olaf Torge.

Torge, gl. matr.-nr. 29, er nu gaards-nr. 93, brugs-nr. 1 med skyld 18 mk. 12 øre. Forøvrig 5 brugs-numere, hvoraf nr. 2., Skog i Stavaasen, tilhører trælafstfirmaet And. H. Kiær & Co.

Kort ættetavle vedk. Torge.

Reier Jensen [hvis søster Ellen Jensdtr. i 1672 var gift med Ole Sivertsen Vold], f. 1624 og † ca. 1708 var leilænding paa Torge fra 1640 til 1693. Hans børn var: en datter gift med Jens Kjeldsen Ø. Grøtting, en datter gift med Erik Embretsen Nordby, Birthe Reiersdtr., gift med John Johnsen Nordby, Kirsti Reiersdtr., gift med Peder Andersen Ø. Grøtting, Christen Reiersen paa Storhof og:

Jens Reiersen, gaardbruger paa Torge fra 1701; gift med Ellen Olsdtr. [Mellem-] Ljømo, † 1728. Tre børn [I-III]:

I. Torgun Jensdtr., f. 1704, gift med Ole Olsen Hagen, s. 325.

II. Gurhild Jensdtr., f. 1708, gift med Anders Isaksen Ø. Berger.

III. Ole Jensen, ældst, f. 1701 og begr. $\frac{5}{3}$ 1752, gaardbruger paa Torge; gift med Else Marie Hansdtr., f. 1704 og begr. $\frac{17}{11}$ 1790. Sex gifte børn [A-F]:

A. Anne Sophie Olsdtr., gift med Niels Hansen Sørperud.

B. Ellen Margrethe Olsdtr., f. 1731 og † $\frac{22}{8}$ 1816, gift først $\frac{29}{1}$ 1762 med Erik Gulbrandsen V. Hovin og derpaa $\frac{8}{11}$ 1768 med Christen Olsen Uthus paa V. Hovin.

C. Johanne Olsdtr., f. 1734, gift med Ole Haagensen Fusker i Vinger.

D. Hans Olsen, f. 1738, gaardbruger paa Aarnes; gift $\frac{8}{11}$ 1765 med Marthe Hansdtr., enke efter Jens Olsen Aarnes.

E. Pernille Olsdtr., f. 1742 og † $\frac{13}{7}$ 1778; gift med Gunder Amundsen [Ljømo] paa Nyborg, s. 231.

F. Jens Olsen, næst-ældst, f. 1729 og † $\frac{6}{1}$ 1814, gaardbruger paa Torge; gift $\frac{9}{10}$ 1754 med Kari Olsdtr. Kvernmoen, f. 1734 og † $\frac{19}{6}$ 1820, dtr. af Ole Ravaldsen Kvernmoen, s. 235. Ni børn [1-9]:

1. Kirsti Jensdtr., db. $\frac{24}{7}$ 1757 og begr. $\frac{17}{4}$ 1783; gift $\frac{15}{10}$ 1778 med Amund Arnesen [Nordre] Ljømo.

2. Maria Jensdtr., db. $\frac{3}{2}$ 1760; gift $\frac{4}{4}$ 1786 med Ole Halvorsen Uthus.

3. Torkild Jensen, db. $\frac{20}{10}$ 1765, bruger paa [Lille-] Rustad, s. 417.

4. Birthe Jensdtr., db. $\frac{20}{11}$ 1768; gift $\frac{4}{11}$ 1790 med Ole Helgesen Væringsaaen.

5. Hans Jensen, db. $\frac{11}{8}$ 1771, maler i Leiret, i 1820 bosat paa Rörbäcksnäs i Lima, Sverige.

6. Inger Jensdtr., db. $\frac{9}{10}$ 1774; gift $\frac{10}{1}$ 1800 Jens Olsen Retengen.

7. Marthe Jensdtr., tvilling, db. $\frac{9}{10}$ 1774 og † $\frac{3}{3}$ 1808; gift $\frac{12}{10}$ 1798 med Erik Gulbransen Ø. Berger.

8. Ole Jensen, d. yngre, db. $\frac{21}{5}$ 1780, gaardbruger paa [Mellem-] Houm.

9. Ole Jensen, d. ældre, ældste søn, db. $\frac{21}{11}$ 1762 og † $\frac{14}{10}$ 1833, gaardbruger paa Torge; gift $\frac{4}{4}$ 1800 med Anne Olsdtr. Sæteren, s. 407. Børn: Ragnhild Olsdtr., f. $\frac{11}{11}$ 1802 og gift $\frac{5}{1}$ 1840 med Christian Jørgensen Tajet under Grindhagen, og:

Karen Olsdtr., ældst, f. $\frac{21}{1}$ 1801 og † $\frac{22}{31}$ 892; gift $\frac{27}{11}$ 1829 med Hans Jørgensen Nøtsel, db. $\frac{13}{3}$ 1796 og † $\frac{31}{12}$ 1890, gaardbruger paa Torge. To børn [a-b]:

- a. Kirsti Hansdtr., f. $\frac{2}{11}$ 1836 og \dagger $\frac{1}{5}$ 1899; gift $\frac{27}{8}$ 1874 med Gunder Olsen Engen [Retengen], f. $\frac{18}{8}$ 1834 og \dagger $\frac{24}{5}$ 1901.
- b. Ole Hansen, ældst, f. $\frac{11}{7}$ 1830 og \dagger $\frac{1}{11}$ 1911, gaardbruger paa Torge; gift $\frac{5}{9}$ 1865 med Olliane Olsdtr. Skavhaugen, f. $\frac{10}{8}$ 1842. Syv børn ilive, deraf: Otto Torge, f. $\frac{19}{5}$ 1867, og Olaf Torge, f. $\frac{23}{8}$ 1881, gaardbrugere paa Torge.

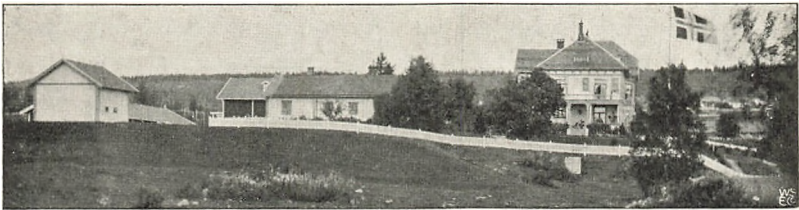
Graff [Grav].

Gaardens navn: grøf, i eiendomsform: grafar, betyder en enten af naturkræfter eller mennesker gravet fordybning, grav. Af dette ord er oprindeligt ogsaa bygdenavnet Grue dannet.

Graff er sandsynligvis oprindeligt udgaet fra Herstad. Nogen gammel gaard er det i alle fald ikke. Den nævnes tidligst i 1578 og skrives «Graff» helt til 1723, da navnet bliver Grav, medens gaarden senere hyppigst og den dertil knyttede slegt stadig skriver sig: Graff.

Merkelig nok var det mænd i Trysil, der paa 1600'tallet eiede Graff, som da var en halvgaard paa 9 skinds skyld. En Ole Sørhus af Trysil sad som gaardbruger i 1664 og var da en mand paa 56 aar. Han holdt ifølge matriklen af 1667 1 hest og 10 kjør og saaede aar om andet 4 td. korn. Der tillaa en kvern, sætervold paa $\frac{1}{2}$ læs hø samt sommerbeite i Moberget. Oles efterfølgere blev hans slegtninge Anders og Clemens Lengebretssønner, som blev siddende i mange aar, og først i 1714, da «vi begge var gamle og skrøbelige folk, som fast her-efter ikke formaar vores paaboende gaard længer at bruge, mens er foraarsaget at overlade ikke alene vores ringe eiende løsøremidler, mens endog gaarden for den, som os vil antage og forsørge til vores dødsdag», overdrog de ved skjøde thl. $\frac{24}{11}$ 1714 alt hvad de maatte efterlade sig af løst og fast til deres paarørende slegtning Karen Olsdatter. Hun havde været hos dem i 9 aars tid «og ikke endnu noget derfor bekommet, saa vi er hende skyldig 31 rdl.; saa er og samme kvindfolk meget flittig og vindskibelig samt hørig og lydlig udi al ting, hvorfor vi har antaget hende til at forsørge os og vore hustruer Marthe og Ragnhild Eriksdøtre, til vores dødsdag med nødtørfigt føde og klæder etc. uden videre pretention af de øvrige arvinger».

Karen havde allerede i 1705 giftet sig med en Niels Nielsen og han havde siden drevet gaarden, men døde allerede i 1716, hvorpaa Karen fandt sig en ny ægtefælle i en husmand fra Rismyr Gudmund Engebretsen. Graff var paa skiftet efter Niels udlagt for 7 skind til kreditorer, medens enken og deres børn Clemens, Marthe og Karen fik de øvrige 2 skind, men Gudmund blev opsidder paa gaarden, som i matriklen af 1723 beskrives saaledes: i sollien letvunden, jordarten temmelig god, skog til brændevad, gjærdefang, hustømmer og lidt til sagtømmer; sæter med maadelig havn og slaatter paa 2 læs hø, kvern kun til husnytte. Besætningen var 1 hest, 8 kjør, 4 faar og 6 gjeder, udsæden $1\frac{1}{2}$ td. byg, 1 td. blandkorn og $\frac{1}{2}$ td. havre,

Fot. af I. Lømo.

Graff, seet fra syd.

høavling 9 læs. Gaarden var i fremdrift og paatænktes forhøiet i skyld, men det forblev her som ellers ved det gamle.

Gudmund indløste under $\frac{5}{3}$ 1728 de til kreditorerne udlagte 7 skind og laante hertil 257 rdl. af Peder Gundersen Nøtsel, en gjeld, han ikke formaaede at betale, hvorfor han lige saa godt strax bed i det sure æble og solgte gaarden til Peder ved skjøde thl. $\frac{14}{3}$ 1729. Samme dag fik Peder ogsaa skjøde fra Niels Nielsens tre børn paa deres udlæg i gaarden for 33 rdl. og blev dermed eier af hele Graff. Han sad derefter med eien- dommen til 1737, da han ved skjøde thl. $\frac{22}{3}$ solgte den for 315 rdl. til premierløjtnant ved kaptein Hals' kompani Hans Wilhelm Dop, som nu havde tjent i 10 aar i 1ste Oplandske regiment¹.

¹ Dop blev fændrik $\frac{18}{11}$ 1733, premierløjtnant ved Østerdalske komp. under Hans Iver Dop $\frac{15}{4}$ 1735, kaptein og chef for Lesjeske komp. efter Torsten Langeland $\frac{1}{0}$ 1745, chef for Stangeske komp. $\frac{10}{10}$ 1746, hvor major $\frac{21}{0}$ 1753 og secondmajor $\frac{21}{5}$ 1760, oberstløjtn. og chef for Ringehoske komp. $\frac{1}{1}$ 1760, oberst af infanteriet $\frac{21}{10}$ 1774. Han † $\frac{20}{4}$ 1775 i Romedal. Se forøvrig under Møystad, s. 519.

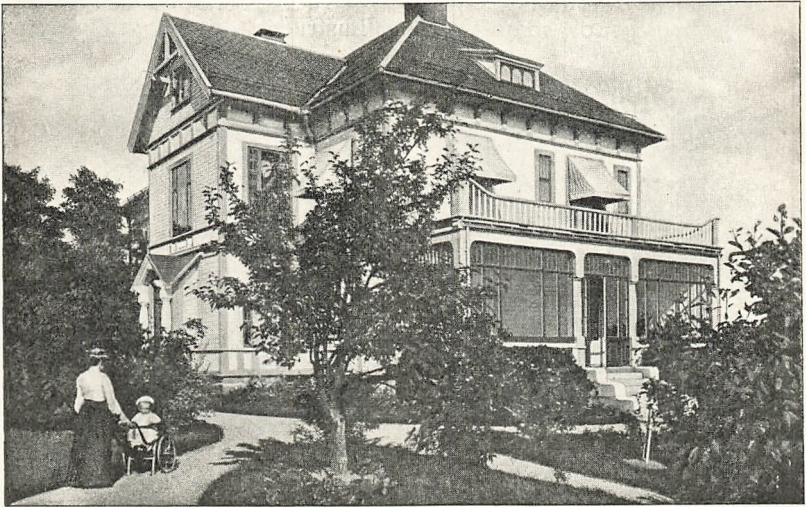
Dop var født 1710 i Fosen som søn af sorenskriver i Nordmør Cornelius Clausen og 2den hustru Antonette Dop, en prestedatter fra Løiten, hvis familienavn han antog. Dop var bosat paa og brugte Graff indtil han i 1745 blev forflyttet til Lesje, og noget efter solgte han gaarden til sergeant Peder Bendix Muus, der fik skjøde thl. $\frac{3}{3}$ 1747. Denne krigsmand havde da i 19 aar tjent som «en habil og skikkelig underofficer i 1ste Oplandske regiment og alle tider forrettet sit metie med flid»; han blev secondløjtnant i landværnet ved s. reg. $\frac{30}{1}$ 1749. Allerede ved skjøde thl. $\frac{12}{7}$ 1748 solgte han Graff til Engebret Avlesen Rustad, som blev siddende med gaarden i vel tyve aar, indtil den blev kjøbt for 600 rdl. af Erik Pedersen [Søndre] Hvarstad ved skjøde thl. $\frac{15}{7}$ 1769.

Denne mand synes at have havt uro i blodet. Gang paa gang søgte han sig en liebhaver til eiendommen, men trak sig lige saa ofte undaf, og to gange solgte han den for lige efter igjen at købe den tilbage. Tilslut foretog han en deling, der skulde faa varige følger. Ved skjøde thl. $\frac{5}{7}$ 1794 solgte han nemlig de 8 skind af gaardens skyld, hovedbruget Graff, til Hans Syversen Herstad og beholdt selv tilbage 1 skinds skyld, det senere *Lille-Graff*, bestaaende af Graffrydningen, Klokkerydningen, Jensgangsrydningen ved Julussa (oprindeligt udgaaet fra Herstad) samt en skogteig i Stavaasen. Medens dette brug, Lille-Graff, skal blive særskilt omtalt side 536, forløb gaarden Graffs videre historie saaledes:

Ved skjøde thl. $\frac{12}{2}$ 1785 havde Hans Syversen kjøbt et brug i gaarden Herstad paa 1 hud $1\frac{1}{2}$ skinds skyld, «Klokker-Herstad», som havde tilhørt hans hustrus bror Gulbrand Olsen, og dette brug drev han sammen med Graff, indtil han solgte det hele ved skjøde thl. $\frac{6}{2}$ 1796 til Arne Gudmundsen Øxset, som s. d. overdrog det til Børre Bjørnsen Strand og Ole Andersen Grøtting. Af disse blev strax afhændet nogle skogparceller, saaledes skog i Stavaasen, hvorefter de ved skjøde thl. $\frac{5}{7}$ 1799 solgte baade Herstad'bruget og Graff [med undtagelse af en skogteig og engeslettet Nordset i Horndalen] til Anders Bjørnsen Grinden, der ogsaa kjøbte odelsretten til Graff af odelsmanden Peder Eriksen paa Lille-Graff, thl. $\frac{9}{11}$ 1801, for derpaa at sælge det hele for 1800 rdl. ved skjøde thl. $\frac{11}{6}$ 1807 til ovennævnte Arne Øxsets søn Ole Arnesen

Øxset, der slog Herstad'bruget og Graff sammen til en gaard, Graff, med skyld i hud $9\frac{1}{2}$ skind.

Ole, som var en meget foretagsom mand og næsten stadig havde en eller anden gaardspekulation fore, frasolgte en skogteig i Stavaasen for 1000 rdl. og sæteren Gransjøberget for 332 rdl. i 1807, forøvrig var han en dygtig gaardbruger med særlig interesse for havestel, et liebhæberi, som dengang var en sjelden forekomst i Elverum. Han plantede en hel del frugt-

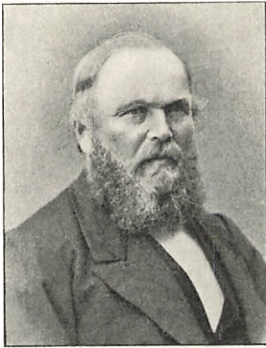
Fot. af I. Lømo.

Hovedbygningen paa Graff, seet fra sydvest.

træer og bærbuske og drev frem en meget respektabel have; hans interesser smittede snart over paa nabolagene, hvor han da bistod med plantning og beskjæring, og det kan trygt siges at denne hans virksomhed har havt sin kulturhistoriske interesse.

Ved skjøde thl. $\frac{26}{3}$ 1841 solgte Ole Arnesen gaarden til sin søn Bernt Olsen Graff, som i unge aar var bleven handelsbetjent hos svogeren landhandler Krabbe og derefter i nogen tid hos dennes efterfølger Jacob Christiansen. I 1856 blev han tømmermerker for trælastfirmaet Thiis & Co. i Fredrikstad og indehavde denne stilling til firmaets ophør i 1871. Fra 1857 til 1875 var Graff medlem af Elverum Sparebanks direktion, i mange aar medlem af Herredstyret, af Fattig- og Skolekommissionerne og deltog i den forberedende matrikelkommission,

ligesom hans indsigt og arbejdskraft fik anvendelse paa mange baade offentlige og private hold. Sin væsentlige virksomhed samlede han om skog- og trælasthandelen og lagde sig efterhaanden til betydelige skogeiendomme, ikke mindst i Sverige. — Ved skjøde thl. $11/7$ 1885 solgte han Graff for 45000 kr. til sin søn August Graff, og da denne i 1890 flyttede til Tingstad i Aamot, fulgte de gamle forældre med ham og døde begge der i 1894. Ved auktion i 1887 overtog Elverum Sparebank gaarden Graff og solgte den i 1890 til den nuværende eier Johan Møystad, som gennem hustruens odelsret tillige har

Bernt Olsen Graff og hustru Berthe Reten.

underlagt sig gaardene Nedre Herstad og Reten. Det var i Johan Møystads bryllup i 1901 at oberst Munthe slog til lyd for en Elverums-beskrivelse.

Hovedbygningen paa Graff er opført 1901 efter tegning af arkitekterne Smitt & Ekmann. De øvrige huse var tidligere opsat.

Lille-Graff, et brug paa 1 skinds skyld, beholdt Erik Pedersen tilbage, da han som ovenfor nævnt i 1794 solgte Graff og vedblev denne eiendom i endnu fjorten aar, indtil han ved skjøde thl. $5/2$ 1808 overdrog den for 500 rdl. og føderaad til sin næstældste søn Halsten Eriksen. Den ældste søn Peder Eriksen havde i 1801 faaet sig overdraget engen Klokkersyringen mod at fraskrive sig al arveret. Halsten solgte allerede ved skjøde thl. $15/12$ 1810 Lille-Graff for 1500 rdl. til John Johnsen Røbakken, der var gift med en uægte datter af hans mor Amborg Halstensdatter, og af sidstnævnte blev eiendommen

kort efter indløst og siden taget til indtægt i Amborgs dødsbo i 1819 for 400 spd. Boet blev forøvrig opgjort med 533 rdl. i aktiver og 271 i gjeld og udgifter. Efter en transaktion til Hans Wilhelmsen Strand købte ovennævnte Halsten Eriksen eiendommen tilbage ved auktionsskjøde $\frac{26}{9}$ 1832, thl. $\frac{12}{12}$ 1836, og frasolgte Graffrydningen og Hulvolden sæterløkke, hvor- efter Lille-Graff med reducert skyld ved auktionsskjøde thl. $\frac{11}{12}$ 1848 blev købt af Halvor Ottersen Skavhaugen. Halvors værsøn Ole Nielsen Ødegaarden overtog eiendommen ved skjøde thl. $\frac{16}{4}$ 1860, og dennes søn Niels Olsen er nuværende eier.

Graff, gl. matr.-nr. 70, med indgaaet anpart af Herstad, gl. matr.nr. 14, er nu gaards-nr. 94 Graff med ialt 20 brugsnummere, hvoraf nr. 1. [Store-] Graff har en skyld af 15 mk. 61 øre og nr. 6 Lille-Graff 1 mk. 66 øre.

Kort ættetavle vedk. Graff.

Ole Arnesen Graff, søn af Arne Gudmundsen Øxset og db. $\frac{13}{10}$ 1782, † $\frac{24}{2}$ 1862, tømmermerker og gaardbruger paa Herstad og Graff. Gift $\frac{13}{6}$ 1807 med Birthe Olsdr. Hummeldalen, f. $\frac{9}{6}$ 1788 og † $\frac{21}{3}$ 1863, se s. 34. Ni børn [1 9]:

1. Axel Graff, f. $\frac{11}{7}$ 1809 og † $\frac{28}{8}$ 1861 paa Ommang i Løiten, handelsmand; gift $\frac{5}{1}$ 1841 i Løiten med Kari Rasmusdr. Grøholt, f. $\frac{4}{4}$ 1818 s.steds og † $\frac{29}{9}$ 1869. Datter: Oline Rebekka Graff, f. $\frac{15}{3}$ 1853 og gift $\frac{15}{3}$ 1882 med Ole Knutsen Solberg, Store Rømmen i Løiten.
2. Ole Graff, f. $\frac{11}{6}$ 1811 og † $\frac{3}{1}$ 1901, selveier paa Løkken under Reten; gift $\frac{8}{1}$ 1857 med Marthe Størksdr., dtr. af Størk Glad Eriksen, s. 367. Af deres børn var: Oline Graff, gift med Alexander Krabbe, s. 446.
3. Andrea Graff, f. $\frac{8}{5}$ 1813; gift med Andreas Krabbe paa Øxset.
4. Bernt Olsen Graff, f. $\frac{3}{1}$ 1815 og † $\frac{7}{3}$ 1894 i Aamot, gaardbruger paa Graff, senere paa Tingstad i Aamot; gift $\frac{15}{6}$ 1842 med Berthe Tollefsdr. Reten, f. $\frac{6}{8}$ 1818 og † $\frac{5}{1}$ 1894 paa Tingstad. Tre gifte børn [a-c]:
 - a. Ole Berntsen Graff, f. $\frac{31}{10}$ 1842, gaardbruger paa Østre Grøtting.
 - b. Tollef Graff, f. $\frac{3}{9}$ 1853, gaardbruger paa Korperud i Aamot; gift $\frac{1}{6}$ 1880 i Aamot med nedenn. Olava Graff, f. $\frac{16}{8}$ 1859 i Aamot og † $\frac{12}{1}$ 1908 i Chr.ia.
 - c. August Birch Graff, f. $\frac{15}{8}$ 1856, gaardbruger paa Kirkeberg i Aamot; gift $\frac{16}{8}$ 1898 med Nina Josefine Nilssen, f. $\frac{22}{2}$ 1862 i Sarpsborg og † $\frac{24}{7}$ 1911; datter af bygmester Ole Nilssen Fosbye.

5. Oluf Graff, f. $14/7$ 1816 og \dagger $20/1$ 1896, gaardbruger paa Herstad: gift $30/5$ 1849 i Aamot med Karen Marie Petra Carlsen, f. $24/6$ 1828 i Aamot, dtr. aflensmand Haakon Carlsen. Tre gifte børn [a—c]:
 - a. Oline Mathilde Graff, f. $18/7$ 1852; gift med August Christiansen paa Bæk, s. 37.
 - b. Hilda Nicoline Graff, f. $11/2$ 1855; gift $1/6$ 1875 med trælasthandler i Fredrikstad Georg Petersen, f. $21/1$ 1850 i Drammen, bosat paa Skjulstad. Af deres børn er Signe Petersen, f. $16/5$ 1877 og gift $14/5$ 1901 med Johan Møystad paa Graff, og Agnes Petersen, f. $24/11$ 1884 og gift $30/8$ 1904 med Anton Grøtting.
 - c. Haakon Otto Graff, f. $24/7$ 1857 og \dagger $9/3$ 1904, gaardbruger paa Herstad; gift $13/12$ 1894 i Chr.ia [Johs.k.] med Gurine Marthea Gundersdtr., f. $28/2$ 1873 og gift paany $3/10$ 1905 i Chr.ia med gaardbruger Jens K. Sande i Løiten.
6. Nicoline Graff, f. $8/10$ 1818, og \dagger $25/5$ 1913 paa Hamar; gift $24/8$ 1846 med sin fætter kjøbmand paa Hamar Holger Bierch Matheson, f. $3/1$ 1814 og \dagger $8/10$ 1890.
7. Gunder Graff, f. $9/6$ 1820 og \dagger $18/3$ 1870 som landhandler paa Moen i Aamot; gift $11/12$ 1858 i Elverum med Birthe Olsdtr. Vestre Grøtting, se forøvr. s. 404. Datter: Olava Graff, gift med ovennævnte Tollef Graff.
8. Christopher Graff, f. $20/6$ 1823 og \dagger $5/12$ 1872 i Aamot, hvor gaardbruger paa Arnestad og gift $27/10$ 1868 med Anne Serine Gundersdtr. Ilsaas, f. $6/10$ 1845 s.steds og \dagger $10/3$ 1908 i Chr.ia.
9. Niels Graff, f. $27/4$ 1825 og \dagger $13/10$ 1905, gaardbruger paa Engen i Aamot; gift $27/12$ 1852 med Dorthe Engebretsdatter.

Erik Pedersen Hvarstad, f. 1745 og begr. $3/8$ 1813, gaardbruger paa *Lille-Graff*. Gift først $10/3$ 1769 med Marthe Eriksdtr. Østenheden, f. 1732 og begr. $17/6$ 1783, og derpaa $19/3$ 1785 med Amborg Halstensdtr. Leiret, \dagger $2/12$ 1819, 60 aar gl. Børn:

Peder Eriksen, db. $3/11$ 1771, en tid ved militæret i Chr.ia, Halsten Eriksen, db. $13/1$ 1788, deltog i krigen, gaardbruger paa Lille-Graff og gift $2/1$ 1821 med Marthe Hansdtr. Reten, Olea Eriksdtr., db. $18/11$ 1792 og gift $20/8$ 1818 med Knut Pedersen Imset af Løiten, inderst paa Herstad, Anders Eriksen, db. $7/6$ 1794. artilleriunderofficer i Chr.ia, Ole Eriksen, f. $15/4$ 1797, gaardbruger paa Løvberget.

Amborg Halstensdtr. havde en uægte dtr. Anne Olsdtr., db. $12/5$ 1782, gift med John Johnsen Røbakken, en kort tid gaardbruger paa Lille-Graff.

Herstad.

Navnets oprindelse er usikker, da her ikke foreligger nogen ret gammel form. Dets første led er vistnok det samme som forekommer i bygdenavnet Hernes [Hernesjar] og muligt skjuler sig deri et personnavn [Herjulfr eller Herdis]. Gaarden nævnes tidligst i skattemandtallet for gjengjerden af Østerdalen 1528,

da Niels «Herstadt» opføres som bruger, og skrives paa samme vis i 1578, men i 1604: Hersta og i 1667 og senere: Herstad.

Gaarden var allerede meget tidlig oploddet paa flere hænder og fik ikke mindre end tre opsiddere. Nævnte Niels Herstads æt bredte sig stærkt over Hernesbygden og hans ætling var uden tvil den Gunder Nielsen Herstad [se ættetavle under Reten], der døde i 1600'tallets begyndelse og havde odel til Herstad og Reten. Om hans jordegods blev der delvis proces ved thinget $\frac{7}{12}$ 1640, foranlediget ved spørgsmaalet om udlodningen efter to af hans sønners død. I 1615 sad Ambjörg Herstad, Gunders enke, med 1 huds odelsods af gaardens samlede skyld paa 3 huder 10 skind, og ti aar senere nævnes ved hendes side sønnen Holte Gundersen «og hans bror» med odel 6 skind, Ole Herstad «og medarvinger» 8 skind, Reper [o: Reier] Hagen i Heradsbygden med 1 skind kjøbe- og 7 skind pantegods samt Ingeborg Sivertsdatter med odel 4 skind; resten var paa ukjendte hænder.

I 1650 er gaarden samlet i 3 brug:

- [A.] Ole Eystensen sidder med 1 hud $1\frac{1}{2}$ skind. «Klokker-Herstad». [Indlemmet i Graff]
 [B.] Knut Thoresen eier 1 hud $2\frac{1}{2}$ skind. [Nedre Herstad]
 [C.] Halvor Storhof eier $1\frac{1}{2}$ hud og anbringer Asbjørn Skjefstad som leilænding. [Øvre Herstad]

Inden disse brug omhandles hver for sig, skal meddeles opgaverne fra matriklen af 1667, der anføres undet èt for hele gaarden Herstad: udsæd 13 tønder korn, føder 4 hester og 38 stykker fæ, «vokser ganske lidet humle, har gildrer udi Røuberget, sæter i Garbuaasen, Nordset, gammel og nye sætervolde paa $2\frac{1}{2}$ læs hø.»

[A.] «Klokker-Herstad». Henved 1660 afgik Ole Eystensen ved døden og hans søn Eysten Olsen overtog gaarden i en alder af omtrent 30 aar, men døde allerede i 1675. Ved det efter ham $\frac{6}{12}$ 1676 afholdte skifte var der 1 blak øg til 3 rdl., som skulde erstattes af 1 brun fole til 5 rdl. og et ungt føl til $1\frac{1}{2}$ rdl. Paa baasen stod 4 sortsidede og rødsidede koller, 2 kviger og 2 oxer, dertil kom 5 faar, 6 gjeder og 2 ungsvin. Huset var vel forsynet med kalvskinds bænkedynner og sengeudstyr, med kobberkjedler og messing-lysestager. Paa stolpe-

boder laa 16 td. blandkorn à $1\frac{1}{2}$ rdl. Boet blev opgjort med 85 rdl., naar udgifterne paa 16 rdl. var betalt. Enken Randi Engebretsdtr. giftede sig strax efter med Erik Christensen Hofsløkken, men blev boende hos sønnen Anders Eystensen, der fik skjøde paa gaarden thl. $\frac{9}{3}$ 1676, og endnu ved hans død i 1717 levede hun som en gammel og næsten stadig sengeliggende stakkar og blev da sikret 20 rdl. til fortsat underhold. Anders' bo, der blev skiftet $\frac{29}{3}$ 1718, var et velstandsbo, forsaavidt der næsten ikke fandtes gjeld. Besætningen var nu 2 gamle hester, 9 kjør, 5 kviger og 1 ox, 8 faar, 8 gjeder og 2 svin. Bækkekvernen med redskab og $\frac{1}{4}$ part i bækkesagen med redskab blev hver taxert til 3 rdl. Anders drev tømmerhandel med general Hausmann og skindhandel med feldbereder Rasmus Kindt i Christiania. Boet blev paa 416 rdl., hvoraf 368 i beholden formue. Enken Karen Eignersdtr. Opsal bragte gaarden til sin 2den ægtefælle klokker Peder Mortensen, bror af Kjeld Mortensen paa Mellem Strand, og efter ham er det «Klokke-Herstad» og «Klokkerydningen» har sit navn.

I Peders tid havde den veldrevne eiendom ifølge matriklen af 1723 en besætning paa 2 hester, 10 kjør, 4 faar og 4 gjeder, udsæd af $\frac{1}{2}$ td. byg og 3 td. blandkorn, og høavling paa 17 læs. Gaarden beskrives ellers saaledes: i baglien tungvunden, jordarten temmelig god, dog noget kollent; skog til brændeved, gjærdefang og hustømmer, sæter med god havn og slaatter paa 2 læs hø, sag og kvern til husnytte og en husmandsplads med udsæd paa $\frac{1}{2}$ skp. blandkorn. Ved skifte i Peder Klokkers dødsbo $\frac{30}{4}$ 1750 blev en del af gaarden udlagt til hans børn, men Anders Eystensens søn, odelsmanden Ole Andersen indløste de udlagte lodder og blev sluttelig ved skjøde fra sine halvsøskende thl. $\frac{15}{3}$ 1753 eier af hele Klokke-Herstad, som han derefter brugte til sin død i 1775. Han var da en velstaaende mand. Gaarden var ved skiftet $\frac{28}{6}$ s. a. værd sine 600 rdl. og besætningen bestod af 3 hester, 14 kjør, 2 kviger og 1 ox, 14 gjeder og 12 faar, hvoriblandt 1 engelsk vædder. Hele boet blev opgjort med 1477 rdl. i formue og 316 i gjeld og udgifter, altsaa med 1161 rdl. i behold. Da den ældste af Oles to sønner, Anders Olsen, havde giftet sig ind paa Sæteren og slog sig ned der, blev det den yngste, Gulbrand Olsen, som fik farsgaarden, med skjøde fra broderen baade paa hans

arvelod og paa odelsretten thl. $12\frac{1}{2}$ 1776. Nogen duelig gaardbruger blev Gulbrand ikke; skjønt han neppe købte for dyrt gik det stadig og hurtigt nedover med økonomien, og da han døde i 1784 havde han paa disse 8 aar tilsat baade farsarven og mere til. Klokker-Herstad blev ved skiftet $30\frac{1}{7}$ 1784 værdsat til 900 rdl., men opnaaede en pris af 1250 rdl. Løsøret blev solgt for 619 og boets aktiver kom ialt op i 1886 rdl., men gjelden androg til henvend samme sum, 1836 rdl., hvoraf hele 1100 stod hos Christopher Dahl paa Vesterhaug. Boets beholdne udbytte blev saaledes snaue 50 rdl. Den mand, som betalte saa høi en pris for gaarden, var Gulbrands svoger Hans Syversen Herstad paa nabogaarden Graff, som i den følgende tid brugte begge disse eiendomme sammen. Gaardens senere historie, hvorledes «Klokker-Herstad» sluttelig i aaret 1807 blev indlagt under Graff, er meddelt s. 534 flg.

[B.] *Nedre Herstad*, løbe-nr. 195, med skyld i hud $2\frac{1}{2}$ skind. Knut Thoresen sad endnu i 1667, da han var sine 71 aar gl., som gaardbruger her paa Herstad, et forhold som havde sin grund deri at han sent blev gift og børnene endnu var umyndige. Hans søster Ambjørg Thoresdatter, hvis fornavn tyder paa forbindelse med de tidligere eiere af Herstad, havde ved kontrakt af $5\frac{1}{12}$ 1655 bctinget sig livsophold hos Knut mod at han skulde faa alt, hun eiede. Ved thinget $29\frac{1}{6}$ 1664 klagede hun over at han nægtet at betale hende «en stor andel gjeld imod tjenesteløn» etc., og da Knut dengang var «svag efter et fald», stevnet søsteren ham paany til thinget $23\frac{1}{11}$ 1664 og besværede sig nu tillige over at han er en slet forsørger og at hun «hades og forfølges af hans børn». Efter at hans enke Birthe Nielsdatter i flere aar havde brugt gaarden, blev sønnen Ole Knutsen ved skjøde fra sine søstre Ambjørg, Kari og Anne thl. $17\frac{1}{10}$ 1681 eneraadig paa Herstad, men det gik ud med ham, og «i sin nød og trang» overlod han gaarden $22\frac{1}{3}$ 1699 som brugeligt pant til raadstueskriver Mogens Larsen i Christiania for 70 rdl. I Mogens' tid var gaarden ifølge matriklen af 1723 i daarlig hævd, men dog med en besætning paa 1 hest, 8 kjør, 6 faar og 2 gjeder, udsæd af 1 td. byg, 2 td. blandkorn og $1\frac{1}{2}$ td. havre, medens der kun avledes 9 læs hø. Skog og jordsmon etc. beskrives som ovenfor ved Klokker-

Herstad, dog uden sagbrug og med kun 1 læs hø paa sæter-slaattene; en husmandsplads saae de 1 skp. blandkorn.

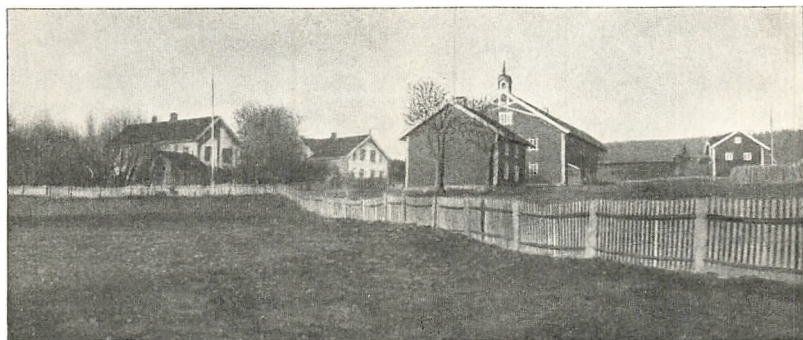
Oles sønner Knut Olsen d. ældre og Knut Olsen d. yngre indfriede pantet fra Mogens Larsen, thl. $\frac{27}{11}$ 1728, og brugte gaarden i fællesskab indtil Knut d. yngres død i 1732. Ved skiftet $\frac{10}{5}$ s. a. blev den værdsat til ialt 120 rdl., og Knut d. ældre overtog broderens halvpart, efterat boet var opgjort med en fallit paa 49 rdl.

Efter nogle aars forløb kom der en ny eier med Niels Hansen Retengen, der kjøbte Herstad af Knut Olsen d. ældre ved skjøde thl. $\frac{23}{11}$ 1741, og fra nu af bliver der orden i papirerne. Niels var en ganske ualmindelig veludrustet og dygtig mand, der paa denne tid nød stort ry som den nye sognekirkes udmerkede bygmester. Han fik nu god anledning til videre at fortsætte sine bygningstekniske interesser paa sin egen gaard, hvor alle huse var i høieste grad forfaldne, saaledes som det vil fremgaa af den besigtigelse, han lod afholde $\frac{9}{8}$ 1744: det nordre stuehus var nogenlunde, saa det blev taxert til 12 rdl., det søndre var omtrent ganske opraadnet, værd 3 rdl., næst sønden for laa en liden forraadnet stald, et gammelt fjøs til 14 kjøer raadent, en badstue ubrugelig, gjærder og port forfaldent; et stykke fra gaarden laa et kvernhus og nogle levninger af en dam, alt ganske forraadnet. Alle bygninger var mest medtaget paa østre væg. Selv havde Niels faaet opført en kornlade, vedskaale og loftsboeder; med disse samt sæterhuse iberegnet blev den samlede værdi af gaardens 13 huse sat til 77 og skiggaren til $2\frac{1}{3}$ rdl. I den følgende tid reiste sig nye huse, hvor de gamle ikke lod sig udbedre, og med den bedste hjælp af sin kloge og vindskibelige hustru Anne Baanerud lykkedes det Niels efterhaanden ogsaa at faa skik paa den vanbrugte jordvei.

Gjennem en lang aarrække nedlagde ægtefællerne et dygtig arbeide og fik ogsaa nyde frugterne deraf. Da de begge i 1776 ønskede at overlade gaarden til deres ældste søn og derfor lod sit bo skifte, viste det sig at de uden at tynges for stærkt kunde nyde et meget godt føderaad. Ved auktion blev solgt løsøre for 318 rdl. og hertil kom aftag til kaaret paa 109 rdl. Paa stalden stod 2 hester, i fjøsene 10 kjøer (den ene hed «Norge»), 3 kviger, 17 gjeder (hvoraf den ene havde det besynderlige navn «Paatepik») og 10 faar. Gaardens redskab var udmerket, ind-

boet tarvelig, men solid og righoldigt. Et slaguhr i blaamalt kasse opnaede den forholdsvis store sum af 14 rdl. eller kun 2 rdl. mindre end en otte'aars blak hest. Niels havde 425 rdl. staaende i gode pantobligationer, og da gaarden blev betalt med 500 rdl. androg aktiverne til ialt 1510 rdl. Gjeld og udgifter var kun paa 71 rdl.

Ved skjøde thl. $24/8$ 1775 overtog sønnen Hans Nielsen gaarden og giftede sig kort efter med Marthe Knutsdr. Møystad. Han var som faderen en meget dygtig mand og drev gaarden yderligere frem. Ved skjøde thl. $26/9$ 1803 overdrog han den

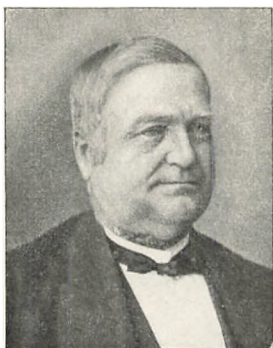
Amatørfot. af pastor Chr. Frichsen 1910.

Nedre Herstad, seet fra syd.

for 1200 rdl. til sin søn Niels Hansen, som i 1811 øgede jordveien ved at købe og tillægge $2/3$ 'parten af engen Kjernhytten fra Øvre Herstad for 210 rdl. Allerede i 1815 afgang han inidlertid ved en hastig død af mavetilfælde, og enken Agnete Hansdr. Strand bragte i 1816 gaarden efter en taxt af 1950 rdl. til sin nye ægtefælle Ole Halvorsen fra Skjulstad, som brugte den paa hendes og børnenes vegne til hendes død i 1835, da den blev taget til indtægt i boet for 800 spd., samtidig som kreditorerne fik udlæg i taxtsummen for 474 spd. Niels' søn Hans Nielsen overtog hele gaarden og gav føde raad til sin stiftar Ole Halvorsen, indtil denne i 1849 købte sig ind paa Bosevjen.

I 1845 afhændede Hans flere skogteiger samt Horndalsengen for sluttelig ved skjøde thl. $25/2$ 1847 at sælge Nedre Herstad med løst og fast til Oluf Olsen Graff. Denne mand var fjerde søn af Ole Arnesen Øxset paa Graff og tilhørte et

søskendkuld, der arbejdede sig frem til megen anseelse og indflydelse og gjorde sit navn vel kjendt. Oluf var den mest fremragende af dem. Ved energi og usædvanlig forretnings-skjøn oparbejdede han sig temmelig hurtig en betydelig stilling som skogeier, trælasthandler og gaardbruger, blev stærkt benyttet i kommunen og førte et overmaade gjestfrit hus. I besiddelse af et meget belevent væsen var han og hans i høi grad veludrustede hustru Petra Graff, født Carlsen, et fortræffeligt vertskab, der forstod at lægge festivitats over sin splendide selskabelighed. Oluf Graff blev en meget formuende mand. Som

Oluf Graff og hustru Petra Graff, f. Carlsen.

ivrig hesteven, hvis smukke heste og rappe travere i sin tid vakte opsigt i bygd og by, deltog han interessert i mangfoldige travløb, og det kan trygt siges, at den traditionelle travkjøring ved Grundset marked bortfaldt da Graff blev for gammel til at deltage.

Ved skjøde thl. $\frac{1}{6}$ 1886 solgte Graff sine eiendomme til sin søn Otto Graff for 60000 kr. og føderaad kr. 1200 aarlig, og efter hans død blev Herstad i 1906 kjøbt af et konsortium, der senere af samme årsag endrog eiendommen til sit ene medlem, landrog, og fra ham tog Johan Møystad gaarden gjennem sin hustru Signe Petersen, der var datter.

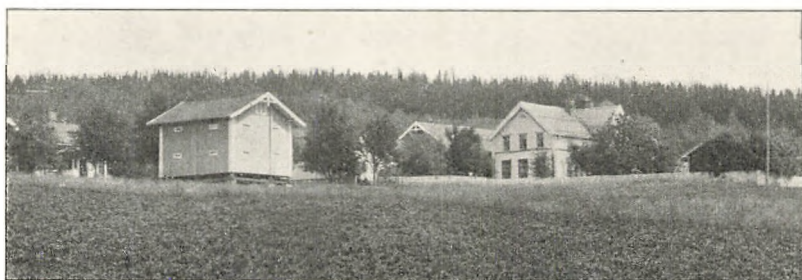
stad, løbe-nr. 196, med skyld $1\frac{1}{2}$ hud, blev for Storhof bortbygset til Asbjørn Skjefstad, der er Peder Asbjørnsen omkr. 1670 kjøbte

gaarden, men satte sin bror Jens Asbjørnsen som leilænding, indtil en mand ved navn John Jensen blev eier og bruger omkr. 1700. I 1722 overlod John og hustru Kirsten Olsdatter eiendommen til sin eneste datter Ingeborg med ægtefælle Otter Knutsen Nabset af Aamot, mod at de skulde betale den paaheftede gjeld 63 rdl. og med forbehold af 1 td. lands korn-sæd og england til 1 hest, 2 kjør og nogle smaafø. Kontrakten herom blev først thl. $\frac{16}{3}$ 1725. I matriklen af 1723 beskrives Øvre Herstads skog, jordsmon etc. som ved Klokker-Herstad, dog var der lidt mere sagtømmerskog, medens kvernen laa øde og husmandsplads ikke fandtes. Besætningen var 2 hester, 10 kjør, 8 faar og 2 gjeder, udsæden 1 td. byg og 3 td. blandkorn, høvlingen 18 læs. Forholdene var saaledes temmelig nøiagtig som paa Klokker-Herstad, skjønt denne gaard var noget mindre.

Transporten til Otter skulde imidlertid ikke løbe af uden vanskeligheder. Det viste sig nemlig at John og Otter skyldte godt og vel 200 rdl. til Otters bror Arne Knutsen Nabset i Aamot, og denne mand fik dom for sine krav $\frac{25}{11}$ 1727 og lod holde eksekution med fuld musik $\frac{16}{12}$ 1728. Otter fik omsider skrabet pengene sammen, og ved thinget $\frac{25}{11}$ 1729 blev det hele klappet og klart. Samtidig mageskiftede Otter sin gaard Herstad med Peder Gundersens gaard Graff og 120 rdl. i mellemlag, men denne handel gik tilbage igjen 1737, og Otter blev siddende paa Herstad til 1744. Ved skjøde thl. $\frac{3}{3}$ d. a. mageskiftede han atter gaarden og denne gang til den ubarmhjertige flaaer, høker Børre Olsen i Christiania, der omtrent samtidig drev sit spil paa Søndre Rustad, og af ham modtog han da istedet 3 skind i Nabset.

Øvre Herstad var nu rigtig kommet paa handel, og den gik livlig for sig. Ved auktionsskjøde thl. $\frac{28}{11}$ 1746 fik Embret Olsen Sollien i Ringebu tilslaget og solgte videre ved skjøde thl. $\frac{15}{7}$ 1749 til husmand paa Baanerud Embret Jensen, der døde 1753. Gaarden blev ved skiftet $\frac{22}{10}$ s. a. værdsat til 291 rdl. og holdt dengang 2 hester, 4 kjør, 3 kviger, 4 faar og 4 gjeder; redskaben var god og løsøret jevnt og solid. Fradraget en gjeld paa 291 rdl. gav boet 208 rdl. i behold. Enken, Marthe Knutsdr. Nøtaasen, som tidligere havde været gift med Hans Gundersen paa Svanaasen, solgte Herstad ved

skjøde thl. $\frac{15}{9}$ 1757 til sin datter af dette ægteskab Ingeborg Hansdatter med ægtefælle Syver Hansen Nabset af Aamot, en skogkyndig og forstandig gaardbruger, under hvis styre gaarden blev drevet adskillig frem. Da Ingeborg døde ti aar senere og boet blev skiftet $\frac{7}{11}$ 1767, blev gaardens taxt forhøiet til 311 rdl. og aktiverne androg til 628 rdl., medens gjeld og udgifter var indskrænket til 88, saa 539 rdl. i behold maatte ansees som et udmerket resultat. Syver vedblev gaardsbruget og først ved skjøde thl. $\frac{6}{7}$ 1789 tiltraadte den næstældste søn Peder Syversen, da den førstefødte, Hans, var en svag og sygelig mand.

Fot. af T. Lømo.

Øvre Herstad.

Peder greiede sig ganske godt over misvext- og krigsaarene og overdrog, efter i 1811 at have frasolgt engen Kjernhytten, Herstad til sin søn Syver Pedersen for 1600 spd. Forholdene artede sig ikke saa gunstig under denne mand. Det ægteskabelige liv bragte ham mange sorger og øvede en sløvende indflydelse paa hans svage og modtagelige sind, saa han sluttelig forkortede sit liv i 1830. Efter frasalg af skogteiger paa Løvbergsmoen og i Osskogen samt gaardparten Petersborg blev Øvre Herstad stillet til auktion og blev ved skjøde thl. $\frac{12}{12}$ 1836 kjøbt af Johan Møystad [Rogstad] for 820 spd., men s. d. atter solgt for 800 spd. til Peder Ottersen Skavhaugen, der ved skjøde thl. $\frac{1}{11}$ 1873 overdrog gaarden til sin svigersøn Syver Ottersen Mørstad af Aamot for 20000 spd. og føde raad. Da Syver i 1881 lod skifte efter sin 1ste hustru, blev Øvre Herstad udlagt ham efter en taxt af 40400 kr. Han var en førsterangs gaardbruger og dygtig kommunemand. I 1909 overdrog Syver eiendommen til sin søn, den nuværende eier Einar Mørstad.

Herstad, gl. matr.-nr. 14, er nu gaards-nr. 95 med ialt 22 brugs-nummere, derav: nr. 1 Nedre Herstad med skyld 11 mk. 87 øre, og nr. 9 Øvre Herstad med skyld 16 mk. 79 øre. De øvrige brug er væsentlig skogparceller med ned til 3 øres skyld.

Kort ættetavle vedk. Herstad.

Ole Eystensen, † henved 1660, gaardbruger paa *Klokker-Herstad* [indgaaet i Graff]. Hans søn:

Eysten Olsen, f. 1630 og † 1675, gaardbruger s.steds. Enken Randi Engebretsdtr. blev gift 2den gang med Erik Christensen. Fire børn: Kirsten Eystensdtr., gift [1718] med Ole Gutormsen Hagen, Anne, gift med Embret Andersen Skjulstad, Ingrid, gift med Hans Olsen, husmand i Ringsaasen, og:

Anders Eystensen, † juli 1717. Gift 1712 med Karen Eignersdtr. Søndre Opsal, f. 1684 og begr. ^{30/10} 1766; hun blev gift paany 1718 med klokker Peder Mortensen, f. 1682 og begr. ^{28/8} 1751. Tre børn, hvoraf:

1. Ingeborg Andersdtr., f. 1713 og † ^{15/4} 1748, gift først med Reier Pedersen Skjulstad og derpaa med Embret Simonsen Skjulstad.

2. Ole Andersen, f. 1714 og † ^{27/4} 1775, gaardbruger paa Klokker-Herstad; gift 1745 med Kirsti Gulbrandsdtr., f. 1719 og begr. ^{1/5} 1792. Fire børn [a-d]:

a. Anders Olsen, f. 1747, gaardbruger paa N. Sæteren, s. 406.

b. Gulbrand Olsen, f. 1749 og begr. ^{23/7} 1784, gaardbruger paa Klokker-Herstad; ugift. c. Anne Olsdtr., db. ^{9/4} 1755, gift med Arne Gudmundsen Øxset.

d. Siri Olsdtr., db. ^{15/5} 1758 og † ^{7/2} 1821 i Aamot, gift først ^{20/3} 1785 med Hans Syversen, gaardbruger paa Klokker-Herstad og Graff, og derpaa ^{18/6} 1811 med Bremer Olsen Hals paa Langengen under Aaset i Aamot, et ganske merkelig teknisk talent, f. 1758 og † 1827 paa Ilsaas i Aamot. Uden børn.

Ovennævnte klokker Peder Mortensen efterlod to børn: Anne Pedersdtr., f. 1720 og gift med Knut Jørgen Løgting paa Grindalen, og Marthe Pedersdtr., f. 1723 og gift med Ole Eriksen Søndre Ljømo.

Niels Hansen Retengen [Engen], f. 1700 og begr. ^{6/5} 1781, gaardbruger paa *Nedre Herstad*; kirkens bygmester 1737. Gift ca. 1720 med Anne Olsdtr. Baanerud, s. 461. Fem gifte børn [A-E]:

A. Marthe Nielsdtr., f. 1747, gift ^{29/12} 1781 med Halvor Halvorsen Skjulstad.

B. Ingrid Nielsdtr., f. 1750, gift først med Morten Knutsen Møystad og derpaa med Peder Hansen Grundset.

C. Jens Nielsen, db. ^{15/10} 1752 og begr. ^{15/2} 1787, bosat i Horn-dalen; gift ^{7/8} 1780 med Ingeborg Hansdtr. Svanaasen.

D. Ingeborg Nielsdtr., f. ^{26/11} 1755, gift med Enok Knutsen Møystad.

E. Hans Nielsen, ældst, f. 1740 og † ^{27/1} 1821, gaardbruger paa Nedre Herstad; gift ^{27/10} 1775 med Marthe Knutsdtr. Møystad. Børn [1-2]:

1. Anne Hansdtr., db. ^{30/5} 1779; gift med Ole Larsen Nordre Strand.

2. Niels Hansen, ældst, db. ^{20/10} 1776 og † ^{30/1} 1816, gaardbruger paa Nedre Herstad; gift ^{22/10} 1802 med Inger Agnete Hansdtr. Søndre Strand, db. ^{16/4} 1780 og † ^{18/3} 1835; hun blev gift 2den gang ^{30/12} 1816 med Ole Halvorsen Ødegaarden [Skjulstad], gaardbruger først paa Nedre Herstad, senere paa Bosevjen, db. ^{28/5} 1787 og † ^{23/11} 1855. Niels Hansen havde børnene [a-c]:

- a. Hans Nielsen, db. $\frac{24}{7}$ 1803, gaardbruger paa Nedre Herstad, senere paa Øvre Lindberget; gift $\frac{11}{4}$ 1828 med Helene Hummeldalsbakken s. 34.
- b. Lars Nielsen, db. $\frac{25}{11}$ 1805 og † $\frac{27}{11}$ 1854, smed paa Brænden i Hernes; gift $\frac{9}{6}$ 1839 med Ellen Halvorsdr., enke efter inderst paa Torge John Eliassen.
- c. Marthe Nielsdr., f. $\frac{30}{4}$ 1809 og † $\frac{21}{6}$ 1835, gift med Gunder Hansen Nøtsel.

Af Ole Halvorsens børn var Niels Olsen gaardbruger paa Bosevjen s. 456, og Oluf Olsen f. $\frac{3}{5}$ 1825, husmand paa Otterstad [Bosevjen], blandt hvis mange børn er Agnete Olufsdtr., gift med Per Indseth [† $\frac{14}{8}$ 1913], s. 428.

Embret Jensen Baanerud, f. 1716 og begr. $\frac{6}{5}$ 1753, gaardbruger paa *Øvre Herstad*; gift 1743 med Marthe Knutsdr. Nøtaasen, s. 243. To børn: Jens Embretsen, f. 1752 og Jøran Embretsdtr., f. 1748 og gift $\frac{7}{9}$ 1771 med Halsten Embretsen Søndre Strand paa Nyberget.

Marthe Knutsdr. var tidligere gift 1732 med Hans Gundersen Svanaasen, s. 452, med hvem hun havde børnene [A—B]:

A. Knut Hansen, f. 1737 og begr. $\frac{15}{6}$ 1772, bosat først under Herstad, senere under Skavhaugen; gift $\frac{23}{12}$ 1762 med Birthe Bergersdr. Skavhaugen.

B. Ingeborg Hansdr., ældst, f. 1737 og † $\frac{9}{6}$ 1767; gift $\frac{10}{10}$ 1754 med Syver Hansen Nabset af Aamot, f. 1722 og begr. $\frac{14}{3}$ 1790, gaardbruger paa Øvre Herstad [gift 2den gang $\frac{13}{6}$ 1768 med Inger Jensdr. Hovin, f. 1730 og begr. $\frac{11}{5}$ 1808]. Tre børn [1—3]:

1. Hans Syversen, db. $\frac{12}{4}$ 1757 og begr. $\frac{24}{6}$ 1802, gaardbruger paa Klokke-Herstad og Graff; gift $\frac{29}{8}$ 1785 med ovenn. Siri Olsdr. Klokke-Herstad.

2. Marthe Syversdr., db. $\frac{23}{2}$ 1762: gift $\frac{15}{6}$ 1787 med Erik Halvorsen Skjulstad.

3. Peder Syversen, db. $\frac{20}{1}$ 1765 og † $\frac{20}{5}$ 1832, gaardbruger paa Øvre Herstad; gift $\frac{2}{10}$ 1788 med Anne Olsdr. Hovin, db. $\frac{23}{9}$ 1764 og † $\frac{28}{10}$ 1831. Børn [a—e]:

a. Syver Pedersen, db. $\frac{29}{1}$ 1789 og † $\frac{22}{2}$ 1830, gaardbruger paa Øvre Herstad; gift $\frac{9}{4}$ 1818 med Sille Methea Glad, s. 355.

b. Anders Pedersen, db. $\frac{31}{7}$ 1791, bosat under Mellem-Rustad; gift $\frac{2}{1}$ 1822 med Kari Olsdr. Nordre Rustad.

e. Ole Pedersen, db. $\frac{10}{3}$ 1793, gift $\frac{17}{3}$ 1821 med Methea Glad, s. 355.

d. Inger Pedersdr., db. $\frac{13}{3}$ 1796; gift $\frac{29}{12}$ 1818 med Anders Pedersen Hovin.

e. Hans Pedersen, db. $\frac{21}{1}$ 1797, bosat nedenfor Grinden.

Peder Ottersen Skavhaugen, gaardbruger paa *Øvre Herstad*, f. $\frac{1}{2}$ 1797 og † $\frac{5}{4}$ 1882; gift $\frac{17}{11}$ 1837 med Johanne Jensdr. Retengen, f. $\frac{28}{12}$ 1814 og † $\frac{18}{4}$ 1879. Datter:

Inger Beate Pedersdtr., f. $\frac{6}{12}$ 1849 og $\frac{1}{1}$ $\frac{8}{4}$ 1875; gift $\frac{26}{10}$ 1866 med Syver Ottersen Mørstad, f. $\frac{21}{12}$ 1840 i Aamot, gaardbruger paa Øvre Herstad, $\frac{1}{1}$ $\frac{28}{3}$ 1914. Han blev gift paany $\frac{28}{5}$ 1881 paa Hamar med Mina Carlsen, f. $\frac{14}{4}$ 1854 paa Hemstad i Stange, dtr. af Ener Carlsen, hvis far Carl Haagensen se under Nøtsel.

Syvers gjenlevende børn [1-5]:

1. Kari Synnøve Mørstad, f. $\frac{9}{1}$ 1885 og gift $\frac{15}{5}$ 1906 i Scotland med Duncan Campbell, $\frac{1}{1}$ $\frac{10}{12}$ 1913.
2. Johanne Sophie Mørstad, f. $\frac{7}{11}$ 1886; forretning paa Lillehammer.
3. Einar Mørstad, f. $\frac{28}{11}$ 1887, gaardbruger paa Øvre Herstad.
4. Marthe Louise Mørstad, f. $\frac{22}{10}$ 1889, gift $\frac{11}{11}$ 1906 med gaardbruger paa Kjonerud i Stange Arild Steen, f. $\frac{11}{10}$ 1884.
5. Signe Margrete Mørstad, f. $\frac{11}{5}$ 1898.

Reten.

Gaarden nævnes allerede 10 april 1409 i et skindbrev, hvori to mænd kundgjør at Bjørn Einarsson og hans hustru Inga «j Reitenne a Hernesium» stadfæstede Ragnhild Dagsdatters gave til sin fostersøn Jon Haakonsson af gaarden Østre Sætre. Navnet viser at det er hunkjønordet: reit c : grøft, som ligger til grund, men betydningen maa her vistnok være taget fra hankjønordet: reit c : dyrket jordflæk. Det skrives i 1616: Reeten, 1667: Retten, og 1723: Reeten.

Reten, en ødegaard paa 1 hud 3 skinds skyld, tilhørte sidst paa 1500'tallet Kronen med 6 skind, medens resten, 9 skind var bondegods. I en proces ved thinget $\frac{7}{12}$ 1640 anføres, at «Reten og Herstad haaffr tilforn verit it och Reten leien wnder Herstad», en anførsel som seet i forbindelse med skindbrevet af 1409 og hvad allerede er meddelt ikke kan forstaaes bogstavelig, men maa opfattes saaledes at bondegodset i Reten har tilhørt bonden paa Herstad. At saa ogsaa var tilfældet vil fremgaa af skattemandtallene, hvad nedenfor skal meddeles.

Kronens anpart paa 6 skind blev $\frac{29}{5}$ 1659 tilpantet den rige Christiania'borger Arne Torstensen, der er omtalt under Nordre Houm s. 193, for pengeforstrækninger, han havde gjort i feidetiden, og da Kronen manglede penge til indløsning, fik Arne skjøde paa Reten og mange andre gaarde $\frac{12}{6}$ 1663. Efter hans død i 1690 gik bruget over til enken Maren Niels-

datter, der døde 1713, og blev derefter solgt til opsidderen Halvor Gundersen, som havde været hendes leilænding efter bygselbrev thl. $\frac{6}{8}$ 1693.

Bondegodset paa 9 skind tilhørte omkr. 1580 Gunder Nielsen Herstad, der opnaede sine 80 aar, og da to af hans sønner var døde sidst i 1630'aarene, anlagde hans øvrige børn den ovenfor nævnte proces i 1640 om odelsgodset i Herstad, Reten og «Trysilsæter», hvilken bl. a. resulterte i at Reten blev udlagt med 3 skind til hver af sønnerne Halvor og Holte Gundersønner og med $1\frac{1}{2}$ skind til hver af døtrene Karen og Ragnhild Gundersdøtre. «Karen med ægtefælle Niels Reten» brugte eiendommen for lodeierne til Niels' død omkr. 1647, hvorefter Halvor Gundersens sønner Hans Halvorsen paa Vestre Grötting og Gunder Halvorsen indløste hele bondegodset saaledes at Hans fik 6 skind og Gunder 3 skind. Gunder blev boende paa Reten som bruger af begges anparter og tillige som bygselmand paa Kronens 6 skind til sin død ca. 1690, hvorefter enken Ragnhild Bjørnsdatter blev siddende paa gaarden. Denne var imidlertid bleven pantsat for pengelaan til general Tritschler, og først ved skjøde thl. $\frac{7}{7}$ 1703 blev den pantsatte eiendom indløst af Gunder Halvorsens søn Halvor Gundersen, der som ovenfor meddelt havde kjøbt Krongodset i 1693 og saaledes nu blev eier af hele Reten.

I matriklen af 1667 opføres Reten med en samlet udsæd af 4 td. korn og en besætning paa 2 hester og 14 stk. fæ; «voxer ingen humle, gildrer i Skeraasen, sommerbeite i Garboasen og sætervold paa 1 læs hø».

Ved skjøde thl. $\frac{20}{7}$ 1720 solgte Halvor Gundersen gaarden til sin søn Hans Halvorsen for 120 rdl. eller rettere mod at han indløste den pantobligation, som Halvor havde udgivet til Ingvald Iversen Møystad [Sørperud] for laan af det pengebeløb, hvormed han i 1703 havde indløst gaarden.

Paa denne tid beskrives Reten i matriklen af 1723 saaledes: «i baglien for en del letvunden, jordarten temmelig god, dog noget kollent»; skog til brændevod, hustømmer og lidt til sagtømmer, sæter med god havn og slaatter paa 2 læs hø. Udsæden var 2 td. byg og 2 td. blandkorn, høavlingen 18 læs, besætningen 2 hester, 16 kjør, 7 faar og 7 gjeder. Der tilhørte en husmandsplads med udsæd paa 3 skjæpper korn.

Ved skjøde thl. $14/7$ 1730 frasolgte Hans Halvorsen en indgjærdet plads paa 3 skind med bygsel, alm. kaldet *Tajet*, for 120 rdl. til Christopher Hansen Retengen paa Vestre Finstad, der ved skjøde thl. $27/11$ 1766 solgte pladsen tilbage til Hans' søn Halvor Hansen Reten paa Stenhammer. Gaarden Retens skyld blev hermed reducet til 1 hud.

Da Hans Halvorsen mistede sin første hustru Anne Christensdr. og lod holde skifte efter hende $9/5$ 1730, var besætningen noget anderledes end i 1723, nemlig 3 hester, 8 kjør, 4 kviger og 1 ox, 3 faar, 10 gjeder og 1 svin. Løsøret blev vurdert til 113 rdl. og dækkede netop gjelden. Hustruens gamle forældre Christen Lassesen og Ingrid Olsdr. havde i 9 aar «forrettet husgjerning» paa Reten, og da Christen som «frisk og rørig mand havde arbeidet til boets nytte, fandt han det rimeligt at faa en pengeerstatning paa 2 rdl. 2 ort pr. aar eller tils. 40 rdl. 2 ort, «hvad enkemanden takkeligen vedtog». — Skjønt endnu kun 52 aar gammel fandt Hans Halvorsen med sin 2den hustru Siri Ravaldsdatter Houm under $1/5$ 1750 at burde træde tilbage for yngre kræfter, og ved det da afholdte skifte blev boet paa 247 rdl. i aktiver. Der stod paa stalden en rød 6'aars hoppe til 10 rdl. og en rødblisset 2'aars fole til 10 rdl.; 8 kjør blev vurdert til 4 à 5 rdl. pr. stk. og forøvrig var der 5 kviger og 1 liden ox, 12 faar og 8 gjeder. De gamle forbeholdt sig til eget brug saalænge de levede den røde hoppe, 4 kjør og 1 kvige, 4 faar og 5 gjeder, i det hele et aftag i løsøret til 76 rdl., hvorefter boet sluttedes med 132 rdl. i behold, naar udgifterne var dækket.

Ældste søn Tollef Hansen havde overtaget Reten ved skjøde thl. $23/11$ 1745 og arbeidede sig frem fra ringe kaar til jevnere forhold uden at han dog naaede nogen velstand. Da han ved skjøde thl. $15/2$ 1784 solgte gaarden til sønnen Hans Tollefsen, opnaaede han 300 rdl. og føderaad, men der heftede vistnok adskillig gjeld, som imidlertid ikke kjendes, da der ikke holdtes noget skifte hverken efter Tollef eller hustruen. Men da Hans Tollefsen døde ved nytaar 1798 — han frøs ihjel paa hjemveien fra en tur til Leiret — viste boet sig daarlig situert ved det efter ham $14/2$ s. a. afholdte skifte. Løsøret, med en besætning omtrent som før, blev sat til 143 rdl. og gaarden taxertes til 1100, saa aktiverne saaledes androg til 1243 rdl.,

men gjelden løb op til hele 1087 rdl., hvoraf ikke mindre end 807 rdl. tilkom Ole Jensen Torge og 223 Ole Halvorsen Stenhammer. Der blev derfor kun 156 rdl. i behold. Gaarden blev delvis udlagt til fordringshaverne og først ved skjøde thl. $\frac{5}{2}$ 1811 indløst af Hans' ældste søn Tollef Hansen.

Denne mand, som nu var sine 22 aar, gik til arbeidet med baade lyst og iver og drev eiendommen godt frem i de 36 aar, han blev siddende paa Reten. Efter sin første hustru Anne Olsdatters død lod han i 1846 holde skifte ved samfrænder og overdrog derefter Reten efter en taxt af 1200 spd. ved skjøde thl. $\frac{23}{2}$ 1847 til sin ældste søn Hans Tollefsen, som imidlertid efter fem aars forløb lod eiendommen gaa ud af familien; han blev senere gaardbruger paa Østre Nøtsel. Ved skjøder thl. $\frac{5}{7}$ 1852 solgte han den tilhørende skog til Hans Halvorsen Stenhammer, fra hvem den efterháanden er kommet til trælastfirmaet Kiær & Co., Fredrikstad, og derpaa selve gaarden til Oluf Olsen Graff paa Herstad, fra hvem den efter frasalg af flere parceller ved skjøde thl. $\frac{1}{6}$ 1886 kom til sønnen Otto Graff. Det er saaledes ganske eiendommelig at Reten efter omtrent 200 aars forløb atter kom paa Herstad'bondens haand.

Efter Otto Graffs død blev Reten i 1906 kjøbt af et konsortium, der kort efter overdrog eiendommen til sit ene medlem landhandler O. P. Berg, fra hvem Johan Møystad i 1910 tog den paa odel gennem sin hustru Signe Petersen, der var Oluf Graffs datterdatter.

Johan Møystad er saaledes, som under foregaaende gaardbeskrivelser meddelt, eier af Reten, Nedre Herstad og Graff, med bopæl paa sidstnævnte gaard.

I de sidste halvhundrede aar, da Reten har været brugt under Herstad, er gaardens huse efterhaanden forfaldt og tjernet, saa der nu kun staar en gammel lade tilbage som minde om en bebyggelse, der har hørt til de ældste i bygden og huset en slegt, hvis grene har bredt sig vidt ud over Hernes og skogbygderne.

Reten, gl. matr.-no. 60, løbe-nr. 197, er nu gaards-nr. 96 med ialt 10 brugsnummere, hvoraf Johan Møystads eiendom, brugs-nr. 1, har en skyld af 11 mk. 24 øre.

Kort ættetavle vedk. Reten.

Gunder Nielsen Herstad, gaardbruger paa Reten fra 1580'-aarene. Efterlod syv børn [1-7].

1. Niels Gundersen, † før 1640, leilænding paa Torge; efterlod en søn Gulbrand Nielsen, leilænding paa Torge.
2. Torsten Gundersen, eiede en halvdel i Trysilsæter 1640.
3. Niels Gundersen, d. yngre, † før 1640, gaardbruger paa Byre i Nordre Fron; efterlod en søn Gunder Fering paa Byre, eiede en halvdel i Trysilsæter 1640.
4. Holte Gundersen, gaardbruger paa Jevne i Faaberg 1640. Se s. 539.
5. Karen Gundersdtr., gift med Niels Reten, † omkr. 1647; deres søn var vistnok Jens Nielsen Møystad, f. 1604.
6. Ragnhild Gundersdtr., var ugift i 1640.
7. Halvor Gundersen, f. ca. 1575, leilænding paa Vestre Grøtting, se s. 496. Børn: Hans Halvorsen, leilænding paa Vestre Grøtting, Ragnhild Halvorsdtr., gift med Anders Pedersen, leilænding paa Østre Grøtting, John Halvorsen, husmand under Vestre Grøtting, og:

Gunder Halvorsen, f. ca. 1618 og † ca. 1690, gaardbruger paa Reten. Gift først med Guri Eriksdtr., der hængte sig 1653, og derpaa med Ragnhild Bjørnsdtr. Hans børn var: Christen Gundersen paa Møystad, Peder Gundersen paa Graff, Ole Gundersen paa Retengen, en datter gift med Morten Bertelsen, husmand under Hagen, samt:

Halvor Gundersen, f. omkr. 1660, bygsler og senere gaardbruger paa Reten til 1720. Flere børn, hvoraf sønnen:

Hans Halvorsen, f. 1698 og begr. $\frac{4}{10}$ 1767, gaardbruger paa Reten. Gift først omkr. 1719 med Aæne Christensdtr., † 1730, [broderen Christen Christensen i Leiret, f. 1705 og begr. $\frac{10}{8}$ 1755], og derpaa med Siri Ravaldsdtr. Søndre Houm, se s. 211. Fire børn [I-IV]:

I. Gjertrud Hansdtr., f. 1720 og begr. $\frac{14}{9}$ 1760, gift med Arne Semingsen Østre Blikberget.

II. Ingrid Hansdtr., f. 1725, gift $\frac{30}{1}$ 1772 med Trond Halvorsen Herstad.

III. Halvor Hansen, f. 1727, gaardbruger paa Stenhammer.

IV. Tollef Hansen, ældste søn, f. 1721 og begr. $\frac{6}{3}$ 1808, gaardbruger paa Reten; gift med Marthe Gulbrandsdtr., begr. $\frac{2}{10}$ 1794, 77 aar gl. Af deres børn var [A-B]:

A. Siri Tollefsdtr., db. $\frac{9}{10}$ 1757; gift $\frac{8}{5}$ 1780 med Erik Olsen Væringsaasen.

B. Hans Tollefsen, db. $\frac{26}{12}$ 1760 og † $\frac{16}{1}$ 1798, «frøs ihjel paa hjemveien», gaardbruger paa Reten; gift $\frac{28}{12}$ 1785 med Birthe Torkildsdtr. Vesterhaug, s. 346, der blev gift paany $\frac{5}{10}$ 1798 med Ole Halvorsen Stenhammer. Fire børn [1-4]:

1. Marthe Hansdtr., db. $\frac{27}{11}$ 1785, gift $\frac{2}{1}$ 1821 med Halsten Eriksen Lille-Graff.

2. Torkild Hansen, db. $13\frac{1}{2}$ 1791, bruger i Sæteraasen i S. Skogbygd.
3. Guri Hansdtr., db. $10\frac{1}{2}$ 1793, gift $\frac{5}{6}$ 1817 med Torkel Olsen Volla.
4. Tollef Hansen, næst-ældst, db. $11\frac{1}{1}$ 1789 og \dagger $26\frac{3}{3}$ 1865, gaardbruger paa Reten. Gift først $17\frac{1}{1}$ 1818 med Anne Olsdtr. «Møystad», db. $13\frac{5}{5}$ 1798 og \dagger $23\frac{4}{4}$ 1833, dtr. af Ole Knutsen Ljømo, s. 233, og derpaa gift $26\frac{8}{8}$ 1846 med Ragnhild Hansdtr. Ottersen Horndalen, f. $29\frac{9}{9}$ 1817 og \dagger $5\frac{11}{11}$ 1897. Børn [a-f]:
 - a. Birthe Tollefsdtr., f. $6\frac{8}{8}$ 1818, gift med Bernt Olsen Graff, s. 537.
 - b. Hans Tollefsen, f. $26\frac{11}{11}$ 1820 og \dagger $24\frac{8}{8}$ 1887, gaardbruger paa Reten, senere paa Østre Nøtsel; gift $17\frac{8}{8}$ 1876 i Chr.ia med Karen Olsen, f. $21\frac{9}{9}$ 1828 i Biri og \dagger $27\frac{11}{11}$ 1892. Uden børn.
 - c. Ole Tollefsen, f. $14\frac{12}{12}$ 1828 og \dagger $20\frac{8}{8}$ 1880, bruger paa Langengen. Gift $17\frac{10}{10}$ 1851 med Oline Olsdtr. Langengen, f. $14\frac{9}{9}$ 1832 og \dagger $16\frac{5}{5}$ 1905. Æt barn: Anne Johanne Reten, f. $30\frac{9}{9}$ 1853 og gift med Oluf Grøtting, s. 503.
 - d. Marthe Tollefsdtr., f. $24\frac{2}{2}$ 1832; ugift.
 - e. Anton Tollefsen, f. $12\frac{1}{1}$ 1840, fhv. handelsmand, bosat i Hernes; gift $4\frac{1}{1}$ 1872 med Helvig Embretsdtr. Brænden.
 - f. Theodor Tollefsen, f. $24\frac{3}{3}$ 1846, bruger paa Lilleengen i Hernes; gift $22\frac{8}{8}$ 1873 med Anne Halstensdtr. Horndalen.

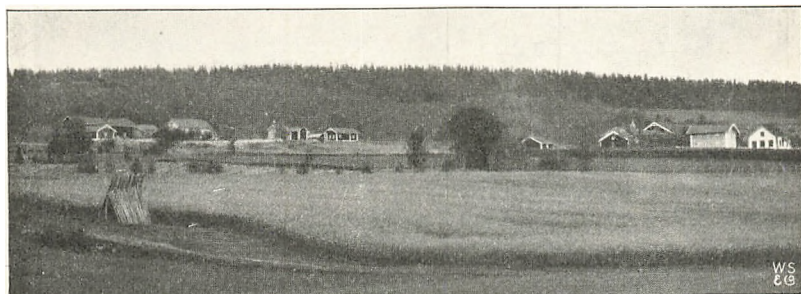
Retengen [Engen].

Efter navnet maa gaarden oprindeligt være udgaaet fra Reten. Allerede før 1575 var den imidlertid en særskilt skyldsæt eng «Redenn, Elverum kirke tilhørig» og brugtes i den følgende tid af sognets prest som bygselmand. I 1667 opføres «Reetten» som en eng med 6 skinds skyld, brugt af sogneprest hr. Jens Borch og blev ved bygselseddel thl. $\frac{7}{7}$; 1690 bortfæstet til Hans Jensen Reten. I matriklen af 1723 opføres «Reiten eller Kirkeng» med 1 huds skyld, som dog blev foreslaaet nedsat til 7 skind, hvad imidlertid ingen følge fik. Naar forhøielsen fra 6 skind til det dobbelte, 1 hud, foregik, kan ikke med nøiagtighed sees. Gaarden beskrives forøvrig saaledes: i sollien letvunden, jordarten temmelig god, udsæd af $\frac{1}{2}$ td. byg og 1 td. blandkorn, besætning paa 1 hest og 1 søl, 8 kjoer, 7 faar og 5 gjeder, høavling paa 14 læs og skog til brændeved, gjærdefang, hustømmer og lidt til sagtømmer; slaatter paa 1 læs hø i sæteren.

Retengen blev af Kirken [gjennem Akershus stiftsskriver] bortbygset for $2\frac{1}{2}$ rdl. aarlig indtil 1753. Ved skjøde thl. $16\frac{3}{3}$

dette aar solgte kirkeværgerne gaarden til ovennævnte bygselmands sønnesøn, der ligeledes hed Hans Jensen, og fra nu af var Retengen eller Engen, som gaarden siden gjerne kaldtes, bondegods og selveiergaard.

Hans Jensen var ugift, snedker og velstandsmand, som ved sin død i 1778 efterlod sig hele 2 308 rdl., der med fradrag af gjeld og udgifter paa 259, gav 2048 rdl. i behold til to halv-søskende. Til den ene af disse, halvbroderen Ole Jensen, havde han imidlertid allerede i 1759 ved skjøde thl. $\frac{27}{11}$ solgt Retengen, og velstanden fulgte med. Oles hustru, Helene Lars-

Fot. af I. Lomo.

Øvre Herstad.

Retengen [Engen].

datter Grøtting, var en mere end vanlig klog og strævsom husmor, som opdrog sine 10 børn til dygtige mennesker og opnaede at se alle sine døtre godt anbragte. Selv lagde Ole sig ved forsigtig skoghandel og dygtig arbeide adskilligt tilbedste, saa han i 1788, da han lod sit bo skifte, var god for 2615 rdl. Ved skjøde thl. $\frac{1}{8}$ s. a. overdrog han Retengen til sin ældste søn Jens Olsen for 750 rdl., tog med sin hustru føderaad hos ham, og her døde de begge, han i 1797 og hun i 1810, anset og afholdt over hele bygden som udmerkede mennesker.

Jens Olsen led et betydeligt tab da gaardens huse brændte ned $\frac{30}{5}$ 1812; alt indbo strøg med og, hvad værre var, alle munderingssager tilhørende lægd A af Elverumske Skiløberkompani, som havde sit magasin der paa gaarden. Han blev siddende som bruger paa Retengen i 46 aar og overdrog gaarden for 600 spd. ved skjøde thl. $\frac{19}{8}$ 1834 til sønnen Ole Jensen, efter hvis død i 1850 enken Marthe Gundersdtr. Øxset i 1856 frasolgte pladsen *Lilleengen* med skog og slaatter til

Tollef Hansen Reten og senere efterhaanden flere store skogteiger, inden hun ved skjøde thl. $\frac{27}{9}$ 1866 overdrog Retengen for 900 spd. til sønnen Gunder Olsen. Efter dennes død i 1901 solgte datteren Karen Engen eiendommen i 1902 til Lars Gundersen Øxset, hvis søn Thorbjørn Øxset er gaardens nuværende eier og bruger.

Retengen, gl. matr.-nr. 88, løbe-nr. 198, er nu gaards-nr. 97 med ialt 18 brugsnummere, af hvilke Thorbjørn Øxsets, brugs-nr. 1, har en skyld af 13 mk. 66 øre.

Kort ættetavle vedk. Retengen [Engen].

Hans Jensen Reten, se s. 526, Kirkens leilænding paa Retengen fra 1690 til sin død ca. 1725, havde sønnerne Christopher Hansen paa Vestre Finstad, Niels Hansen, gaardbruger paa Herstad, og: Jens Hansen, f. 1689 og begr. $\frac{17}{10}$ 1756, leilænding paa Retengen; havde med 1ste hustru en søn og med 2den to børn [I-III].:

I. Hans Jensen, f. 1721 og begr. $\frac{21}{6}$ 1778, gaardbruger paa Retengen; ugift.

II. Johanne Jensdtr., f. 1734 og begr. $\frac{6}{2}$ 1774; gift $\frac{2}{1}$ 1755 med Morten Bertelsen Skavhaugen.

III. Ole Jensen, næst-ældst, f. 1729 og begr. $\frac{2}{8}$ 1796, gaardbruger paa Retengen; gift $\frac{17}{4}$ 1754 med Helene Larsdtr. Grøtting, f. 1730 og begr. $\frac{9}{3}$ 1810. Ni gifte børn [A-I]:

[A. Jens Olsen, db. $\frac{6}{10}$ 1754, se nedenfor]

B. Kirsti Olsdtr., db. $\frac{11}{2}$ 1759, gift $\frac{10}{4}$ 1780 med Jørgen Peder- sen Østre Nøtsel.

C. Marthe Olsdtr., db. $\frac{11}{1}$ 1761, gift $\frac{2}{4}$ 1793 med Anders Peder- sen Røbuknappen.

D. Lars Olsen, db. $\frac{5}{4}$ 1763, skomager paa Retengen, gift $\frac{8}{4}$ 1816 med Kirsti Embretsdtr. Moen.

E. Hans Olsen, db. $\frac{25}{8}$ 1765, gaardbruger paa Ø. Nøtsel.

F. Kari Olsdtr., db. $\frac{26}{11}$ 1769 og † $\frac{14}{6}$ 1812, gift $\frac{17}{8}$ 1789 med Anders Nielsen Vestre Nøtsel.

G. Johanne Olsdtr., db. $\frac{24}{10}$ 1773, gift $\frac{16}{10}$ 1795 med Amund Olsen Hagen [Heradsbygden].

H. Anne Olsdtr., db. $\frac{8}{3}$ 1778, gift $\frac{29}{10}$ 1800 med Jens Ottersen Hovin.

I. Helene Olsdtr., db. $\frac{5}{8}$ 1781, gift $\frac{7}{2}$ 1806 med Gulbrand Olsen Gobakken.

A. Jens Olsen, som ovenfor nævnt, db. $\frac{6}{10}$ 1754 og † $\frac{13}{3}$ 1846, gaardbruger paa Retengen; gift $\frac{10}{1}$ 1800 med Inger Jensdtr. Torge. † $\frac{7}{5}$ 1859. Fire gifte børn [1-4]:

1. Jens Jensen, f. $\frac{14}{3}$ 1802, bruger paa Lille Karset i Vang.

2. Christian Jensen, f. $^{10}/_{12}$ 1812, kobberslager.
3. Johanne Jensdtr., f. $^{28}/_{12}$ 1814, gift $^{17}/_{11}$ 1837 med Peder Ottersen Øvre Herstad.
4. Ole Jensen, ældst, db. $^{26}/_{1}$ 1800 og † $^{4}/_{5}$ 1850, gaardbruger paa Retengen. Gift $^{10}/_{11}$ 1836 med Marthe Gundersdtr. Søndre Øxset. Tre gifte børn [a-c]:
 - a. Marthe Olsdtr., f. $^{5}/_{5}$ 1839, gift $^{8}/_{11}$ 1867 med Oluf Andersen Skjærbackken, bosat i Løiten og senere emigrert til Amerika.
 - b. Gunder Olsen, f. $^{17}/_{4}$ 1841 og † $^{24}/_{5}$ 1901 i Chr.ia, gaardbruger paa Retengen; gift $^{27}/_{3}$ 1874 med Kirsti Hansdtr. Torge, f. $^{2}/_{11}$ 1836 og † $^{1}/_{5}$ 1899. Et barn: Karen Engen, f. $^{27}/_{12}$ 1874; ugift.
 - c. Johanne Olsdtr., f. $^{9}/_{5}$ 1842, gift $^{11}/_{11}$ 1864 med Jens Tajet, f. $^{7}/_{4}$ 1840, søn af Christian Jørgensen Vestre Nøtsel paa Tajet, s. 531.

Nøtsel, Vestre.

Gaardnavnet er sammensat af: naut o: nøt og: sel o: sæter. Nøtsel nævnes tidligst 1528 og skrives da: Nørsell, i 1578: Nøble, i 1593: Nøbel, i 1604: Nøbell og Nøbøll, i 1667: Nødtzell, og fra 1723: Nøtsel. — Nøtsel bestod allerede før reformationen 1537 af to særskilte gaarde Vestre Nøtsel og Østre Nøtsel. I 1528 nævnes Gunder Nørsell og Helje [og Haavard] Nørsell.

Vestre Nøtsel var ved aar 1600 en halvgaard med en skyld af 2 huder 3 skind, hvoraf 5 skind tilhørte Kronen og 3 skind Elverum Prestebol, medens resten eller 1 hud 7 skind var bondegods. Gaarden var allerede da delt i 2 lige store brug: *Øvre Nøtsel* og *Nedre Nøtsel*, hver med 1 huds skyld og bygsel over $1\frac{1}{2}$ skind af Prestebolets anpart. Forinden disse to brug omhandles særskilt skal meddeles de i matriklen af 1667 for den samlede gaard anførte opgaver: udsæd 5 td. korn, søder 2 hester og 24 stykker fæ, «voxer ingen humle, har gildrer i Haaberget og sommerbeite i Jullusdalen». — Paa samme maade var i 1723 den samlede udsæd 1 td. byg og 4 td. blandkorn, besætningen 4 hester, 19 kjør, 16 faar og 12 gjeder, høvlingen 36 læs; gaarden beskrives forøvrig saaledes: i sollien tungvunden, jordarten temmelig god, dog lidt kollent, skog til brændevad, gjærdefang, hustømmer og lidt sagtømmer; sæter med slaatter paa 2 læs hø, en husmandsplads med 1 fj. korns udsæd.

Øvre Nøtsel, med skyld 1 hud og bygsel tillige over $1\frac{1}{2}$ skind Prestebolets, tilhørte ved aarsskiftet 1600 Halvor Nøtsel,

der var leilænding paa Nødaasen og døde 1646. Sønnen Lars Halvorsen d. ældre fik Øvre Nøtsel og døde i 1672, 78 aar gl., efter i lang tid at have «ligget kvar», hvorfor hans næstældste søn Halvor Larsen flere aar tidligere havde overtaget gaarden med underhold af sin far, stiftmor og en blind faster. Noget skifte blev ikke afholdt, men Halvor kom overens med sine søskende Iver, Marthe og Ingeborg om at han skulde fortsætte gaardsdriften og opsætte fornødent pantebrev til dem. Dette sidste blev imidlertid intet af, skjønt Iver Larsen som hans ældre bror havde lyst til selv at overtage gaarden, og en vakker dag vinteren 1687 døde Halvor. Fogden Steinkuhl, som nu fik rede paa at der intet arveskifte var holdt efter den gamle Lars, og at Halvor uden ret adkomst var bleven indført i jordebøgerne som gaardens eiermand, lod ved thinget $\frac{2}{9}$ 1687 nedlægge paastand paa at gaarden af disse grunde skulde være forbrudt til Kronen. Iver Larsen mødte med krav paa isaafald at være nærmest til at bygsle gaarden af Kronen. Forholdet mellem søskenderne synes ellers at have været det bedste, for da fogden spurgte Iver hvorfor han ikke havde forlangt skifte og pantebrev opsat af Halvor, svarede han: «nei, bror Halvor var jo en smuk mand». De tilkaldte vidner Bjørn Engebretsen Hovin og Lasse Olufsen Hovin havde hørt aftalen og vidste intet videre at anføre end hvad Iver havde sagt. Retten fandt at gaarden ikke kunde være forbrudt til Kronen, da Halvor Larsen jo havde havt sin arvelod i den og brugt resten med søskendernes samtykke.

Under $\frac{2}{12}$ 1687 kjendtes derhos for ret, at gaarden skulde følge Halvors børn. Det ældste af disse, sønnen Gunder Halvorsen overtog da Øvre Nøtsel, men fik senere nye krav fra Iver Larsens børn og det endte med at han indgik et mindeligt forlig med dem og fik skjøde thl. $\frac{8}{7}$ 1698. Siden dyrkede han sin aker i fred og ro indtil 1719, da han ved skjøde thl. $\frac{24}{11}$ s. a. overdrog gaarden til sin ældste søn Halvor Gundersen. Det synes som de økonomiske forhold paa Nøtsel hidtil ikke havde været særlig gunstige. Flere pantsættelser tyder herpaa, men den unge Halvor gik til arbeidet med lyst og energi, og gaardsdriften var netop kommet i god gjænge, da han i 1729 blev kastet paa dødsleiet. Ved det paafølgende skifte $\frac{10}{5}$ s. a. blev løsøret værdsat til 184 rdl.; herfra gik

gjeld og udgifter paa 86, saa der blev 98 rdl. tilovers foruden selve gaarden. Halvors gamle far levede endnu og havde i 1719, da han fratraadte bruget, ladet sit bo skifte mod at blive sikret et rimeligt søderaad paa Nøtsel for sin levetid samt 3 rdl. aarlig «i haandskillinger». Han fornyede nu denne kontrakt med Halvors enke Karen Andersdatter, som saaledes med sine børn vedblev eiendommen. Denne blev ikke værdsat, men besætningen var 2 rød-blissede heste og 2 rød-blissede føl, 9 kjør, 3 kviger og 2 ungoxer, 14 faar, 16 gjeder og 2 svin. Gaardens redskab og indbo var jevnt uden noget komfortabelt præg, husherrens garderobe ganske tarvelig.

Vestre Nøtsel [egtl. Øvre Nøtsel] 1910.

Halvors enke Karen giftede sig paany sommeren 1730 med Lars Larsen Storberget, som da med hende fik halve gaarden og brugte den, indtil hendes eneste barn Ingeborg Halvorsdatter ægtede Peder Jørgensen Grundset og denne indløste hele eiendommen ved skjøde thl. $\frac{19}{8}$ 1740. Under Peders styre gik det jevnt fremover, om der end aldrig indtraadte nogen guldalder, og ved det efter hans død afholdte skifte $\frac{18}{12}$ 1776 blev Øvre Nøtsel værdsat til 500 og aktiverne androg ialt til 772 rdl. Peder havde imidlertid en gjeld til Hans og Ole Retengen paa 440 og skyldte ialt 560 rdl., saa der sluttelig kun blev tilbage 212 rdl. Besætningen i Peders tid var 2 hester, 10 kjør og 4 kviger, 8 faar, hvoraf 1 engelsk, og 5 gjeder. Indboet var som tidligere jevnt og godt, husbondens personlige klædesudstyr meget ringe. Sønnen Jørgen Pedersen overtog

Øvre Nøtsel ved skjøde fra søskenderne thl. $\frac{24}{8}$ 1779 og blev i mange aar en dygtig gaardbruger, som af og til ogsaa foretog fordelagtige skogkjøb. I 1797 overtog han saaledes en andel i Osskogen fra Amund Moe og købte er par gode skogteiger paa Søndre Kjølen, som havde hørt under Berge i Aamot; ved kontrakt thl. $\frac{16}{12}$ 1806 fik han opgaaet og fastsat grænserne til Ifarneset og Østenhede i Trysil og fik derved løst et langvarigt stridsspørgsmaal. Da han døde i 1815 efterlod han aktiver til 1 510 rdl., efterat gjeld og udgifter paa 90 rdl. var betalt.

H. P. Rogstad.

Ved skjøde thl. $\frac{14}{12}$ 1812 havde Jørgen overdraget sin eiendom for 3 000 rbd. eller 1 600 rdl. til sin søn Jens Jørgensen, som i 1815 fik afholdt deling af skogsameiet. Han solgte i 1822 anparten i Osskogen til opsidderne paa Hovin og i 1833 en parcel af Øvre Nøtsel paa $4\frac{1}{2}$ skind for 500 spd. til Per Immerslund paa Møystad. Hermed var eiendommen ganske stærkt forringet, men længer kom det heller ikke, for sidst paa aaret 1833 døde Jens Jørgensen.

Hans enke overdrog gaarden ved skjøde thl. $\frac{5}{7}$ 1843 til svigersønnen Anders Jensen Skjulstad, som i den følgende tid frasolgte tildels betydelige skogteiger. Ved skjøde thl. $\frac{1}{6}$ 1871 købte Hans Peter Rogstad denne eiendom for 2 100 spd. [og føderaad til Anders], og i 1875 købte han hertil en anpart af Nedre Nøtsel; disse eiendomme er senere brugt sammen som en gaard, *Vestre Nøtsel*, men har fremdeles sine særskilte brugsnummere. Efter Rogstads død i 1898 har gaarden fulgt hans enke Lovise Rogstad, f. Alme af Melhagen i Aamot; hun indgik i 1906 nyt ægteskab med ingeniør Jens Jørgen Bull-Anderssen, som i 1906 blev pensionert af den engelske regering, i hvis tjeneste han fra 1895 stod som distriktsofficer i Tana River District i Øst-Afrika og fungerede i længere tid som underguvernør¹.

I 1909 opførte Bull-Anderssen paa Nøtsel det første og eneste vindelektricitetsverk, som findes her tillands; det

¹ Se illustr. artikel med biografi i Østlandske Tidende 1907 nr. 7.

blev færdig i febr. 1910 og driver bl. a. gaardens landbrugs-maskiner.

Den gamle hovedbygning paa V. Nøtsel er opført omkr. 1825 og repareret i 1867. Strax ovenfor opførtes samtidig tjøs og laave, som blev nedrevet 1871. Den nuværende hovedbygning er opført i 1884, laaven i 1872.

Vestre Nøtsel, gl. matr.-nr. 31 med løbe-nr. 199 Øvre Nøtsel og løbe-nr. 200 Nedre Nøtsel, er nu gaards-nr. 98 med ialt 33 brugsnummere, hvoraf nr. 1 Øvre Nøtsel har en skyld af 4 mk. 69 øre og nr. 11 Nedre Nøtsel 2 mk. 17 øre.

Nedre Nøtsel, med skyld i hud og bygsel over $1\frac{1}{2}$ skind Prestebolets, var ved 1600'tallets begyndelse delt paa flere hold. Prestebolet tilkom som nævnt $1\frac{1}{2}$ skind, Kronen eiede 5 skind med bygselen, og resten, 7 skind, var bondegods med flere eiermænd, af hvilke Gunder Nøtsel havde de 6 skind. Kronen raadet bygselen og havde i lang tid sognepresten til leier. Saaledes var forholdet i godt og vel halvhundrede aar.

Kronens anpart paa 5 skind fik følgende skjebne: [a.] $4\frac{1}{2}$ skind blev for pengesforstrækninger i feidetiden pantsat $\frac{29}{3}$ 1659 til den s. 193 omtalte rige kjøbmand Arne Torstensen i Christiania og sluttelig overdraget ham til eiendom ved kongeskjøde $\frac{12}{6}$ 1662. Ved Arnes død 1690 gik parten over til sønnen Jørgen Arnesen [Arntzsen], som ved skjøde thl. $\frac{15}{7}$ 1719 solgte den for 41 rdl. til Erik Mogensen paa Linderud i Aker, der er afbildet s. 84. Ved denne rige trælasthandlers død i 1747 blev sønnen Johan Neve Monsen eier og solgte sluttelig gaardparten ved skjøde thl. $\frac{15}{3}$ 1757 til Niels Halvorsen Østre Berger. — [b.] Kronens tilbageværende $\frac{1}{2}$ skind blev først ved kongeskjøde thl. $\frac{23}{11}$ 1739 solgt til Anders Nielsen Kynberget, der som nedenfor skal meddeles i 1756 ogsaa købte bondegodset i Nedre Nøtsel, og fra ham gik anparten ved kontrakt thl. $\frac{15}{3}$ 1759 over til værsønnen ovennævnte Niels Halvorsen Østre Berger.

Denne mand var saaledes nu eier af Kronens oprindelige anpart paa 5 skinds skyld tilligemed bygselen over Prestebolets $1\frac{1}{2}$ skind. Under ham skulde ogsaa bondegodset komme og dermed hele Nedre Nøtsel samles.

Bondegodset paa 7 skind fik følgende skjebne: [a.] de 5 skind fulgte den gamle æt indtil Lars Halvorsen Nøtsel d. yngre, som var gaardbruger paa Nødaasen, og kom efter hans død omkr. 1685 til en slegtning Oluf Engebretsen Bjerkholt i Drangedal, som igjen solgte denne anpart tilligemed odelsretten ved skjøde thl. $\frac{7}{1}$ 1693 til Knut Knutsen Nødaasen. Af ham blev den saa solgt i 1701 til John Thoresen, hvis far Thore Johnsen Nordby før havde været leilænding paa Nøtsel. — [b.] Resten, de 2 skind, kom i nysnævnte leilænding Thore Johnsens eie og fulgte sønnen John Thoresen, som saaledes blev eier av det hele bondegods paa 7 skind i Nedre Nøtsel.

Ved skiftet efter John $\frac{3}{4}$ 1707 gik bruget foreløbig over til enken, som strax efter giftede sig paany med Erik Mogensens leilænding paa Kronens oprindelige anpart, Jens Jensen, og han drev gaardsbruget indtil John Thoresens eneste barn, datteren Marthe, havde giftet sig. Hendes ægtefælle Anders Nielsen overtog da først en anpart og sluttelig det hele ved skjøde thl. $\frac{15}{7}$ 1756.

Som foran meddelt havde Anders Nielsen i 1739 kjøbt $\frac{1}{2}$ skind af Kronens anpart, og sad saaledes nu som eier af $7\frac{1}{2}$ skind i Nedre Nøtsel. Dette brug overdrog han med visse forbehold for sin levetid til sin værsøn Niels Halvorsen Østre Berger ved kontrakt thl. $\frac{15}{3}$ 1759, og da denne mand som s. 561 meddelt i 1757 havde kjøbt $4\frac{1}{2}$ skind af Kronens anpart i gaarden, blev Niels Halvorsen saaledes eier af *hele Nedre Nøtsel* med skyld i hud og bygsel tillige over $1\frac{1}{2}$ skind Prestebolets. Hertil kjøbte han «formedelst mangel paa fæbol» en eng «Ottersengen eller Stranden ved Julusaaen» i 1766 af Halvor Alfsen Væringsaasen, og samtlige disse eiendomme blev ved skiftet i 1788 efter hans hustru Kari Andersdatter værdsat til 550 rdl. Besætningen var da i fire'aars hingst til 20 rdl., 7 kjør, 2 kviger og 2 oxer, 14 gjeder og 12 faar. Boet havde aktiver til 983 rdl. og heraf blev ved opgjøret de 919 rdl. i behold, saa økonomien var første-classes. Sønnen Anders Nielsen overtog Nøtsel ved skjøde thl. $\frac{5}{2}$ 1790, frasolgte heraf i 1790 en liden parcel paa $\frac{1}{2}$ skind til broderen John og drev forøvrig gaarden med udmerket dygtighed. Ved skiftet i 1812 efter hans hustru Kari Olsdatter Retengen blev

den værdsat til 1800 rdl. og besætningen var da 1 syv'aars hest til 300 rdl. — pengeværdien var nu en anden! — 3 køer à 40 rdl., 4 gjeder, 4 faar og 1 svin. Boet blev ialt opgjort med en formue paa 3194 rdl.; gjeld fandtes ikke.

Ti aar senere trak Anders sig med hæder tilbage fra gaardsdriften, og sønnen Niels Andersen indløste søskendernes udlæg ved skjøde thl. $18\frac{1}{3}$ 1822. Den velbrugte og gode gaard havde nu seet sine bedste dage. Niels var ikke udrustet som sine forfædre og besad ikke deres økonomiske sands og arbejds-evne; han blev den sidste af slekten paa Nøtsel. Ved skjøde thl. $18\frac{1}{3}$ 1825 solgte han Julustranden og skogrettigheder til Johannes Olsen Lerbak for 116 spd., kort efter gik Nøtsel over paa den driftige og spekulative landhandler Ole Kynsbergs hænder som pant for pengelaan, og i 1830 blev gaarden opstykket:

[1.] Ved auktionsskjøde af $30\frac{1}{12}$ 1830, thl. $11\frac{1}{12}$ 1833, købte Per Immerslund paa Møystad en anpart [*a Mellem-Nøtsel*] paa $5\frac{1}{16}$ skind, som sluttelig i 1865 blev indlagt under hans gaard Møystad. Bygningerne blev da nedrevet.

[2.] Ved auktionsskjøde af dato som foregaaende blev $26\frac{1}{64}$ skind købt af løjtnant Hans Øvergaard [Gaarder] og, efter flere transaktioner, i 1875 af Hans Peter Rogstad paa Øvre Nøtsel, hvorefter denne anpart har været brugt sammen med Øvre Nøtsel af ham og senere af hans enke Lovise, f. Alme, gift paany med ingeniør Jens Jørgen Bull-Anderssen.

[3.] Nedre Nøtsel skog blev udskilt af Kynsberg. Ved auktion i 1837 fik Jens og Peder Helgesen Wæringsaasen skjøde paa en del, og ved auktion i 1845 købte Ole Olsen Grøndalen resten.

Tilbage af herligheden var alene en husmandsplads, som forøvrig blev købt ind under Møystad, og her havde den gamle odelsbonde Niels Andersen ophold, indtil han paa sine sidste dage flyttede ned til en datter i Leiret.

Nedre Nøtsel eksisterer saaledes ikke længer som egen gaard, men har beholdt sit navn i den parcel, der fra 1875 tilhører Øvre Nøtsel, og dette forekommer derfor i matriklen som brugs-nr. 11 af Vestre Nøtsel med skyld 2 mk. 17 øre.

Kort ættetavle vedk. Vestre Nøtsel.

Halvor Nielsen Nøtsel, leilænding paa Nødaasen, havde foruden sønnerne Niels og Engebret s. 207 og Lars d. yngre s. 242 en søn:

Lars Halvorsen d. ældre, f. 1594 og † 1672, gaardbruger paa *Øvre Nøtsel*, efterlod fl. børn, hvoraf Iver Larsen og:

Halvor Larsen, f. 1624 og † 1687, gaardbruger paa *Øvre Nøtsel*. Hans ældste søn var:

Gunder Halvorsen, f. 1660 og † omkr. 1738, gaardbruger paa *Øvre Nøtsel*; gift med Ingeborg Olsdr., † 1719. Børn [I–V]:

I. John Gundersen, f. 1692, gaardbruger paa *Østre Nøtsel*.

II. Peder Gundersen, gaardbruger paa Herstad.

III. Gunder Gundersen «Graff», soldat, husmand under Aaset i Aamot, gift med Anne Dorothea Jensdr. Hals, s. 416.

IV. Hans Gundersen, bruger paa Stenhammer.

V. Halvor Gundersen, ældst, f. 1690 og † 1729, gaardbruger paa *Øvre Nøtsel*. Gift 1716 med Karen Andersdr. Hofsløkken, der 1730 blev gift paany med Lars Larsen Storberget. Halvor efterlod kun en datter:

Ingeborg Halvorsdr., f. 1719 og begr. ¹⁷/₁₀ 1791, gift 1740 med Peder Jørgensen Grundset, f. 1716 og † ¹⁷/₁₁ 1776, gaardbruger paa *Øvre Nøtsel*. Af deres otte børn var [A–D]:

A. Ragnhild Pedersdr., f. 1744, gift ¹⁵/₈ 1776 med Lars Larsen Storberget jr.

B. Marthe Pedersdr., db. ¹¹/₆ 1752, gift med Størk Glad, s. 354.

C. Halvor Pedersen, db. ⁷/₈ 1758, gaardbruger paa *Østre Finstad*.

D. Jørgen Pedersen, næst yngst, db. ¹²/₁ 1755 og † ¹⁸/₉ 1815, gaardbruger paa *Øvre Nøtsel*; gift ¹⁰/₄ 1780 med Kirsti Olsdr. Retengen, db. ¹¹/₂ 1759 og † ⁸/₂ 1834. Gifte børn [1–7]:

1. Pernille Jørgensdr., db. ⁴/₂ 1781, gift med Carl Haagensen Gutteberg i Vang, senere paa Ottershagen i Aamot. Søn: Ener Carlsen, se s. 549.

2. Jørgen Jørgensen, db. ¹³/₂ 1791, paa Bakken i Horndalen; gift med Pernille Eriksdr. Blix, db. ²²/₄ 1798. Sex børn.

3. Hans Jørgensen, db. ¹³/₃ 1796, gaardbruger paa Torge.

4. Helene Jørgensdr., db. ²⁶/₁₂ 1796, gift ²¹/₈ 1829 med Erik Olsen Norderud i Vaaler, senere paa Gammelsæterberget i Aamot.

5. Christian Jørgensen, db. ¹⁷/₁ 1802 og † ²⁵/₈ 1866, bruger paa Tajet under Grindhagen; gift ⁵/₁ 1840 med Ragnhild Olsdr. Torge, f. ¹¹/₁₁ 1802.

6. Inger Jørgensdr., f. ²⁸/₄ 1807, gift ¹⁷/₆ 1843 med Ole Gundersen Nyengen.

7. Jens Jørgensen, ældste søn, db. ²³/₁₁ 1788 og † ²⁸/₁₁ 1833, gaardbruger paa *Øvre Nøtsel*; gift med Kirsti Olsdr. Sønsthagen af Aamot. Et barn:

Kirsti Jensdr., f. ²⁴/₈ 1823 og † ²/₁ 1870; gift ⁷/₁ 1843 med Anders Jensen Skjulstad, f. ⁵/₁₂ 1813 og † ⁵/₁₀ 1890, gaardbruger paa *Øvre Nøtsel*. Børn [a–d]:

- a. Oluf Andersen, f. $^{21/6}$ 1847, smed paa Aadals brug.
 b. Anne Andersdtr., f. $^{14/2}$ 1849, gift med Jens Holger Johnsen Grøtting, f. $^{11/10}$ 1842; hans forældre s. 516.
 c. Julius Andersen, f. $^{25/7}$ 1856, smed paa Aadals brug.
 d. Inger Kristine Andersdtr., f. $^{20/1}$ 1860, gift med Tollef Johnsen [Vestre] Skjulstad paa Bergerberget, f. $^{26/8}$ 1849.

Hans Peter Rogstad, søn af Johan [Møystad paa] Rogstad, f. $^{11/7}$ 1852 og † $^{27/9}$ 1898, gaardbruger paa Vestre Nøtsel; gift $^{7/10}$ 1885 i Aamot med Lovise Haagensdtr. Alme, f. $^{23/11}$ 1861 og gift paany $^{8/5}$ 1906 med ingeniør Jens Jørgen Bull-Anderssen, f. $^{26/9}$ 1860 i Aalesund [søn af konsul Joakim Anderssen og Amalie Bull].

Thore Johnsen [søn af John Thoresen Nordby og Sigrid Gundersdtr.], f. 1634, leilænding paa *Nedre Nøtsel*, havde børnene [I–IV]:

- I. Ole Thoresen, † 1718, ugift.
 II. Marit Thoresdtr., gift med Isak Andersen Moe.
 III. Peder Thoresen, skifte $^{15/10}$ 1714, inderst paa Østre Nøtsel; gift 2den gang med Ingeborg Eriksdtr. Murud, med hvem to børn: Gjertrud, f. 1710, og Olaus, f. 1712.
 IV. John Thoresen, † 1707, gaardbruger paa Nedre Nøtsel; enken gift paany med Jens Jensen. Et barn:

Marthe Johnsdtr., f. 1700 og begr. $^{5/6}$ 1775, gift med Anders Nielsen Kynberget, f. 1702 og begr. $^{31/5}$ 1773, gaardbruger paa Nedre Nøtsel. Tre børn: Kirsti Andersdtr., gift $^{4/11}$ 1756 med Ole Simensen Uthus, Guri Andersdtr., gift med Halvor Eriksen Skjulstad, og:

Kari Andersdtr., f. 1729 og begr. $^{25/4}$ 1788, gift $^{21/6}$ 1754 med Niels Halvorsen Østre Berger, f. 1722 og begr. $^{16/12}$ 1804, gaardbruger paa Nedre Nøtsel. Af syv voxne børn var [A–F]:

- A. Halvor Nielsen, db. $^{5/9}$ 1756 og † $^{10/1}$ 1829, gaardbruger paa Østjordnet, senere i Horndalen; gift først $^{11/4}$ 1789 med Pernille Olsdtr. Grinden, s. 502, og derpaa med Gulbrand Mellem Finstads enke Ingeborg Nielsdtr. Lindberget.
 B. John Nielsen, db. $^{1/4}$ 1759, skrædder og bruger under Nedre Nøtsel; gift $^{27/12}$ 1785 med Kari Embretsdtr. Nordby, Horndalen.
 C. Else Nielsdtr., db. $^{11/5}$ 1761, gift $^{19/4}$ 1789 med Ole Halvorsen Graaberget.
 D. Niels Nielsen, db. $^{23/9}$ 1764, gaardbruger paa Hovin; gift $^{18/3}$ 1790 med Olia Nielsdtr. Hovin.
 E. Engebret Nielsen, db. $^{29/7}$ 1770, paa Hovin 1801.
 F. Anders Nielsen, ældst, db. $^{8/5}$ 1755 og † $^{1/7}$ 1833, gaardbruger paa Nedre Nøtsel; gift $^{17/6}$ 1789 med Kari Olsdtr. Retengen. Børn [1–4]:
 1. Kari Andersdtr., db. $^{5/2}$ 1797, gift $^{15/10}$ 1827 med Ole Olsen Braskerud fra Vaaler, bosat i Grøndalen.
 2. Helene Andersdtr., db. $^{22/3}$ 1801, gift med Peder Skjæret, Osen.
 3. Olliane Andersdtr., f. $^{6/4}$ 1810, gift $^{19/10}$ 1838 med Lars Andersen Vestre Grøtting.

4. Niels Andersen, ældst, db. $\frac{15}{8}$ 1790 og † $\frac{14}{12}$ 1866, gaardbruger paa Nedre Nøtsel; gift $\frac{28}{12}$ 1815 med Ragnhild Jørgensdr. Fjeldset, db. $\frac{18}{9}$ 1702. Gifte børn [a-e]:
- Karen Nielsdr., f. $\frac{22}{11}$ 1816 og gift $\frac{1}{6}$ 1841 med Hans Olsen Fjeldset; sønnen Ole var bager i Leiret.
 - Andrea Nielsdr., f. $\frac{12}{6}$ 1819 og gift $\frac{28}{12}$ 1841 med Ole Mathiasen Tørberget.
 - Inger Nielsdr., f. $\frac{5}{4}$ 1822 og gift $\frac{18}{10}$ 1850 med Niels Larsen i Leiret, graver og postbærer.
 - Johanne Nielsdr., f. $\frac{26}{3}$ 1825 og gift $\frac{26}{12}$ 1849 i Aamot med Iver Bjørnstadstuen. Datteren: Nicoline Iversdr., f. $\frac{22}{2}$ 1853 og gift $\frac{7}{10}$ 1877 med Otto Johnsen Nyberget; deres datter igjen Dorothea Ottosdr., f. $\frac{16}{1}$ 1879 og gift $\frac{3}{7}$ 1907 med ordfører Johan Røkke.
 - Oline Nielsdr., f. $\frac{14}{4}$ 1830 og gift $\frac{28}{12}$ 1855 med Embret Johnsen Rønningen i Melaasberget.

Nøtsel, Østre.

Som meddelt under Vestre Nøtsel var der oprindelig kun en gaard Nøtsel, men udskillelsen i to gaarde maa allerede være foregaaet før reformationstiden og havde uden tvil sin aarsag i at 2 huders skyld i Nøtsel kom under Erkebispens i Nidaros. Dette var halvgaarden *Østre Nøtsel*. Den blev inddraget under Kronen ved reformationen 1537. Saavel under Kronen som tidligere var den bortfæstet til leilændinger og ved 1600'tallets midte var det Thore Johnsen og hans slegt paa Vestre Nøtsel, som brugte den under Kronen. Ved skjøde af $\frac{18}{9}$ 1662 solgte Kronen Østre Nøtsel til den ofte nævnte lagmand Christen Jensen og i hans tid opføres gaarden i matriklen af 1667 med udsæd af 6 td. korn og en besætning paa 2 hester og 16 stykker fæ; der tilhørte «gildrer i Tøraasen, Halvorsberg sæter paa $\frac{1}{2}$ læs hø i Moberg, voxer ingen humle». Fra lagmanden gik gaarden over til værsønnen, lagmand Werner Nielsen, videre til dennes søn amtmand i Smaalenene Niels Werenskiold og fra ham til værsønnen generalmajor Frederik Ferdinand Hausmann, der var en søn af den under Bjølset nævnte general Caspar Hausmann og hustru Karen Toller.

I matriklen af 1723 beskrives Østre Nøtsel hvad jordsmon og skog angaar nøiagtig som Vestre Nøtsel; forøvrig anføres

udsæd: 1 td. byg og 3 td. blandkorn, besætning: 2 hester, 1 føl, 14 kjør, 10 faar og 10 gjeder, og høvling 23 læs. Ingen husmandsplads.

Ved skjøde thl. $13/7$ 1748 afhændede general Hausmann gaarden til spekulanten Christen Amundsen Løvberget, som ved skjøde thl. $15/3$ 1755 atter solgte til John Gundersen af Vestre Nøtsel. Denne dygtige og strævsomme mand drev eiendommen ud af en langvarig vanmagt, som i daarlige aaringer havde været saa følelig, at opsidderen med nød og neppe kunde klare udgifterne. Da John ved skjøde thl. $28/11$ 1763 overdrog Østre Nøtsel til sin ældste søn Gunder Johnsen for 400 rdl., var den et veldrevet brug med gode huse og pæn besætning.

Fot. af I. Løno.

Østre Nøtsel, seet fra syd.

Gunder fortsatte i faderens spor og ved sin død i 1783 efterlod han 779 rdl. i aktiver, af hvilke de 600 faldt paa gaarden, og fradraget gjeld og udgifter paa 404 blev der 375 rdl. i behold ved skiftet $12/4$ s. a.

Gunders enke giftede sig paany i 1784 med Gudmund Thoresen og vedblev brugen af Østre Nøtsel indtil hendes ældste dalevende barn Kirsti Gundersdatter i 1795 holdt bryllup med Hans Olsen Engen [o: Retengen], hvorefter denne indløste gaarden ved skjøde fra medarvingerne thl. $5/7$ 1796. I over firti aar blev Hans Engen en paapasselig og strævsom jordbruger, som smaat, men jevnt øgede sin velstand og kunde trække sig tilbage i bevidsthed om en vel anvendt arbejdsdag, da han ved skjøde thl. $17/3$ 1837 overdrog Østre Nøtsel til sin ældste søn Gunder Hansen for 1000 spd. og føderaad. Denne var som faderen en karl med store legemskræfter, men med en svag karakter, og økonomien fik af og til nogle knæk. I 1845 frasolgte Gunder skogteigen Risbergrydningen, i 1847 Andrydningen og dertil kom flere pantsættelser, men hans 2den

hustru Marthe Nødaasen, en usædvanlig klog og dygtig husmor, tog haand i hanke med og ved hendes hjælp blev velstanden bevaret. Da Gunder solgte gaarden til sit eneste barn af første ægteskab Martinus Gundersen ved skjøde thl. $\frac{1}{9}$ 1859, indtraadte vanskeligere forhold. Denne unge mand havde nok arvet faderens legemskræfter, men i betydeligere grad hans svagheder, en snil og godlynt kjæmpe, men magelig og et offer for de stærke drikke. Saalænge hans prægtige stiftmør kunde holde roret gik det bra, men da alder og svaghed tvang hende til at slippe taget, indtraadte snart det økonomiske forfald. Den tilhørende almenningsskog blev frasolgt, en stor del af hjemskogen fulgte efter, og sluttelig kom det til opbud 1863. Stiftmoderen købte da sin svigerdatters fødested Vestre Svevad, hvor familien senere var bosat.

Martinus Nøtsel.

Ved auktionsskjøde thl. $\frac{13}{6}$ 1865 blev Østre Nøtsel solgt til Martinus' far Gunder Hansens dødsbo og til Hans Tollefsen Reten hver for en halvdel. Dødsboets part blev saa kjøbt i 1870 af Ole Berntsen Graff, som ved mageskifte thl.

$\frac{26}{11}$ 1873 overdrog den til nævnte Hans Tollefsen Reten mod dennes eiendom Østre Grøtting og et mellemlag af 1750 spd.

Af Hans Reten og hustrus dødsbo blev Østre Nøtsel i 1894 solgt til Ole Rogstad, hvis enke Marthea Rogstad i 1904 overdrog gaarden til sin søn, den nuværende eier Engbret Rogstad.

Hovedbygningen er opført ca. 1875, laave og fjøs 10 aar tidligere og de øvrige bygninger skriver sig fra 1800'tallets første halvdel.

Østre Nøtsel, gl. matr.-nr. 30, er nu gaards-nr. 99, brugs-nr. 1 med skyld 12 mk. 35 øre, hvorhos 19 brugsnummere væsentlig omfatter skogparceller.

Kort ættetavle vedk. Østre Nøtsel.

John Gundersen af Vestre Nøtsel, f. 1692 og begr. $\frac{20}{6}$ 1773, gaardbruger paa Østre Nøtsel; gift med Kirsti Arnesdr. Finstad, født 1714 og begr. $\frac{1}{12}$ 1799. Syv gifte børn [A-G]:

- A. Arne Johnsen, f. 1738, dreier og husmand under Vestre Sætre 1801.
- B. Ingeborg Johnsdtr., f. 1740, gift $\frac{29}{12}$ 1763 med Ole Jørgensen Horndalen.
- C. Ole Johnsen, f. 1743, husmand under Hovin 1801.
- D. Kirsti Johnsdtr., f. 1746, gift $\frac{5}{9}$ 1773 med Christen Christoffersen Finstad, husmand under Rogstad 1801.
- E. Halvor Johnsen, db. $\frac{13}{1}$ 1752, murmester og husmand paa Halvorsset; gift $\frac{26}{3}$ 1788 med Marthe Gundersdtr. Østerhaug.
- F. Ingeborg Johnsdtr. d. yngre, db. $\frac{22}{1}$ 1758; gift $\frac{22}{10}$ 1778 med Ole Halvorsen Aas.
- G. Gunder Johnsen, ældst, f. 1736 og begr. $\frac{7}{3}$ 1783, gaardbruger paa Østre Nøtsel; gift $\frac{13}{10}$ 1763 med Johanne Margrete Embretsdr. Søndre Strand, f. 1741 og begr. $\frac{17}{12}$ 1801 efter nyt gifte $\frac{20}{11}$ 1784 med Gudmund Thoresen, f. 1743 og begr. $\frac{19}{9}$ 1801 [datter: Helene Gudmundsdtr., db. $\frac{31}{5}$ 1785 og gift $\frac{7}{11}$ 1806 med Morten Halvorsen Nederberg]. Tre gifte børn [1-3]:
1. Guri Gundersdtr., db. $\frac{21}{6}$ 1778 og gift $\frac{12}{6}$ 1797 med Ole Olsen Værlien.
 2. Johanne Gundersdtr., db. $\frac{2}{11}$ 1783 og gift $\frac{19}{6}$ 1810 med Halvor Hansen Stenhammer.
 3. Kirsti Gundersdtr., ældst, db. $\frac{3}{1}$ 1775 og † $\frac{20}{6}$ 1846; gift $\frac{8}{4}$ 1795 med Hans Olsen Engen [Retengen], db. $\frac{25}{3}$ 1765 og † $\frac{14}{7}$ 1850, gaardbruger paa Østre Nøtsel. Børn [a-e]:
 - a. Helene Hansdtr., db. $\frac{14}{1}$ 1796 og † $\frac{5}{11}$ 1879; gift $\frac{21}{10}$ 1822 med Gulbrand Johnsen Horndalen [Nordby], f. $\frac{7}{3}$ 1796 og † $\frac{10}{5}$ 1870.
 - b. Gunder Hansen, db. $\frac{5}{5}$ 1799 og † $\frac{1}{1}$ 1865, gaardbruger paa Østre Nøtsel; gift først $\frac{27}{2}$ 1834 med Marthe Nielsdtr. Herstad, † $\frac{21}{6}$ 1835, og derpaa $\frac{28}{11}$ 1840 med Marthe Larsdtr. Pedersen Nødaasen, db. $\frac{19}{1}$ 1794 og † $\frac{2}{12}$ 1877. Èt barn:

Martinus Gundersen, f. $\frac{15}{6}$ 1835 og † $\frac{7}{6}$ 1891, gaardbruger paa Østre Nøtsel; gift $\frac{23}{8}$ 1858 med Marthe Gundersdtr. Svevad, f. $\frac{11}{6}$ 1831 og † $\frac{12}{7}$ 1874. Deres børn har alle forladt Elverum; tre sønner er farmere i Amerika, deraf Bernhard Geodor «Storm», f. $\frac{28}{12}$ 1860, farmer i Winfield Township, Minnesota, hvor gift $\frac{7}{11}$ 1886 med Bolette Munthe, dtr. af distr.læge Christopher Pavels Munthe [Elverum], og en datter Mathilde Agnete Nøtsel, f. $\frac{3}{2}$ 1863, blev gift $\frac{20}{9}$ 1894 med sogneprest til Nissedal Enoch Lunde.
 - c. Johanne Hansdtr., db. $\frac{5}{9}$ 1802; gift $\frac{15}{4}$ 1830 med Ole Clemetsen Vestre Sætre.
 - d. Ole Hansen, f. $\frac{10}{7}$ 1809 og † $\frac{3}{6}$ 1903, skomager og bruger paa Halbakken; gift $\frac{28}{12}$ 1839 med Johanne Halvorsdtr. Stenhammer.
 - e. Kirstine Hansdtr., f. $\frac{5}{8}$ 1821 og gift $\frac{3}{4}$ 1844 med Peder Tollefsen Helset, f. $\frac{3}{8}$ 1818.

Om Rogstad'ætten se under Rogstad.

Hovin.

Med en imponerende beliggenhed paa Hernes'aasens høide-ryg sees Hovins huse som silhouetter mod horisonten paa langt hold, og omvendt er der fra tunene en vid og herlig udsigt over et vældigt skoglandskab, hvori Glommen fjernt i dalsførets bund glitrer frem som skinnende sølv. Nedenfor skraaner alle Hernes' frugtbare gaarde, og mod syd og øst breder sig skogbyggerne med velstelte gaarde indover skogmarken.

Hvad der endnu staar tilbage af den ældgamle bebyggelse har ærværdigere præg end nogen anden i Søndre Østerdalen og giver selv i sine ringe levninger et stærkt indtryk af at her ligger en af dalens ældste bopladse, hvor i længst svunden tid talrige smaahuse dannet en hel grænd. Den hele situation stemmer fuldkommen med selve gaardnavnets betydning: Hofvin, det er tempeljorden, gaard som tilhører et tempel eller endog: gaard, hvor der staar et tempel. At dette sidste har været tilfældet her, er ikke bevisligt, men sandsynligt i betragtning af gaardens dominerende beliggenhed i en ganske tæt bebyggelse paa frugtbar jord og ved færdesveien fra Trysil og Sverige. De med «vin» sammensatte navne hører til de ældste af sin art og skriver sig fra før vikingetidens begyndelse.

Hovin skulde saaledes efter navnet være en omkring 1000 aar gammel gaard.

Desværre ligger den historisk seet i mørke helt til 1500' tallet; da nævnes i 1575 en fuldgaard *Nordre Hoffuinn* og en halvgaard *Vestre Hoffuinn*.

I 1604 var der fremdeles en fuldgaard Hoffuin paa 4 huder og en halvgaard Hoffuin paa 3 huder, men omkr. 1650 er halvgaarden delt i 2 gaarde med hver $1\frac{1}{2}$ huds skyld. Fra denne tid opføres saaledes 3 gaarde Hovin:

1. **Vestre Hovin**, matr.-nr. 47 med $1\frac{1}{2}$ hud. 1 opsidder.
2. **Vestre Hovin „Østre gaard“**, matr.-nr. 48 med $1\frac{1}{2}$ hud. 1 opsidder.
3. **Østre Hovin**, matr.-nr. 11 med skyld 4 huder. 2 opsiddere.

Dette forhold varer til matrikuleringen i 1818. Da gives samtlige disse gaarde et fælles nyt matr.-nr. 100 med fællesnavnet *Nordre Hovin*, hvori «Nordre» er en misforstaaet og ganske misvisende gjenganger fra den ældste tid.

Under dette matr.-nr. 100 er da de tidligere gaarde indordnet som brug med følgende navne og løbe-nummere:

Hovin vestre, løbe-nr. 204 [gl. matr.-nr. 47].

Hovin østre eller mellem, løbe-nr. 205 [gl. matr.-nr. 48].

Hovin østre, løbe-nr. 206 [gl. matr.-11].

Hovin nordre, løbe-nr. 203 [dannet af parceller af gl. matr.-nr. 48 og gl. matr.-nr. 11]. Samt endelig:

Rugsveen, løbe-nr. 207 [udskilt i 1804 fra gl. matr.-nr. 11].

Vestre Hovin, gl. matr.-nr. 47 [løbe-nr. 204] med skyld $1\frac{1}{2}$ hud. Heraf var 1 hud Kronens og $\frac{1}{2}$ hud Bondegods og eieren af bondeparten sad som Kronens leilænding som opsidder paa hele gaarden. Ved kongeskjøde af $\frac{18}{9}$ 1662 solgte Kronen sin anpart til den store jordherre lagmand Christen Jensen, og paa denne tid var Erik Olsen Hovin eier af bondeparten og brugte det hele. Den samlede besætning var da ifl. matriklen af 1667 2 hester og 12 stk. fæ og udsæden ialt 4 td. korn; der tilhørte en liden bækkverk, gilderskog i Haaberget, sommerbeite i Ringsaasen med sætervold paa $\frac{1}{2}$ læs hø. Paa gaarden voxte ingen humle.

Lagmandens anpart paa 1 hud gik i arv til hans værsøn lagmand i Fredrikstad Werner Nielsen og i 1696 videre til dennes søn amtmand i Smaalenene Niels Wernersen [Weren-skiold]. — Bondeparten paa $\frac{1}{2}$ hud gik samtidig efter Erik Olsens død i 1679 over til hans søn Ole Eriksen og fra dennes dødsbo til sønnen Erik Olsen ved skjøde thl. $\frac{16}{11}$ 1702 fra Eriks brødre Seming og Peder Olsønner.

Saaledes var eiendomsforholdet ved anordningen af matriklen i 1723. I denne beskrives gaarden saaledes: i sollien tungvunden, jordarten temmelig for en del og tørlændt for en del. Skog til brændeved, gjærdefang, hustømmer og lidt til sagtømmer, sæter med god havn og slaatter paa 2 læs hø, kvern fælles med nabogaarden Vestre Hovin Østre gaard til husnytte. Den samlede udsæd var $1\frac{1}{2}$ td. byg, $2\frac{1}{2}$ td. blandkorn, ingen havre, besætningen 2 hester, 1 føl, 14 kjør, 10 faar og 8 gjeder; høavlingen 22 læs. Gaarden var i god hævd.

Efter amtmand Weren-skiolds død i 1741 gik hans anpart i Vestre Hovin over til den s. 462 nævnte general Frederik Ferdinand Hausmann, som ved skjøde thl. $\frac{22}{11}$ 1745 solgte

den for 180 rdl. til John Gundersen Nøtsel, der atter ved skjøde thl. $15/7$ 1749 solgte den til ovennævnte opsidder Erik Olsens datter Eli Eriksdatter.

Eli var dengang nylig blevet enke efter Gulbrand Andersen Bækken, som efter hendes fars død havde faaet bygselseddel af Werenskiold i 1734, og da Eli samtidig arvede sin far Eriks anpart paa $1/2$ hud, blev hun saaledes i 1749 eier af hele Vestre Hovin paa $1\frac{1}{2}$ hud.

Efter Gulbrand havde hun ikke stort; det blev ved skiftet $25/10$ 1748 akkurat 25 rdl., naar gjelden paa 210 rdl. var betalt.

I baggrunden skimtes aasene paa Glommens vestside.

Fot. af I. Lømo.

Vestre Hovin, 1905.

Og gjeld maatte hun selv stifte ved kjøbet i 1749, saa hun fik nok at staa i. Den besætning, hun holdt, paa 1 hest og 5 til 6 køer var adskillig mindre end før og nogen særlig duelighed har hun saaledes neppe besiddet, men da hun i 1762 lod holde skifte blev der dog 106 rdl. tilovers, skjønt der endnu heftede pant paa 261 rdl. paa gaarden. En god økonom maa hun have været. — Sønnen Erik Gulbrandsen overtog Vestre Hovin ved skjøde thl. $28/11$ 1763, men døde allerede i 1766. Han efterlod 474 rdl. i aktiver, hvoraf gaardens taxtværdi 300, og 287 rdl. i passiver. Enken sad igjen med to børn og giftede sig to aar senere med Christen Olsen Uthus, der blev en meget strævsom og forsynlig gaardbruger paa Vestre Hovin, som først i den høie alder af 84 aar overgav eiendommen med anpart i almenningen ved skjøde thl. $7/2$ 1815 til datteren Else Marie Christensdatter for 2200 rdbl.

Tiltrods for sine 42 aar var Else Marie nu et saa godt parti, at den 24'aarige ungkarl Ole Olsen Gobakken indfandt sig paa frierfødder, og i novbr. 1816 blev ægteskabet stiftet til liden fremtidig glæde for begge parter. Efter mange forgjæves forsøg

paa at tilveiebringe et leveligt forhold, som vel den store aldersforskjel var en væsentlig hindring for, bar det mod skilsmisse i 1833. Der kom istand et forlig $\frac{3}{2}$ 1834, som blev thl. $\frac{6}{2}$ 1837 og senere stadfæstet ved ny thinglysning $\frac{5}{7}$ 1842, hvorved Ole fik sig overdraget eiendommen Vestre Hovin og den fraskilte hustru tog føderaad.

Ved skjøde fra Oles bo thl. $\frac{11}{6}$ 1858 blev gaarden, som efter sin eier gjerne kaldtes «Olstuen», solgt til landhandler Jacob Christiansen og Oluf Olsen Graff, hvilken sidste dog strax afhændede sin del til Christiansen, som saaledes blev eier af Vestre Hovin. Efter hans død i 1879 gik gaarden over til sønnen, sagfører Frederik Christiansen. Den var endnu en værdifuld eiendom, skjønt jordveien var vanskjøttet og husene forfaldne samt sæteren og mere end halvparten af skogen i mellemtiden frasolgt. I 1897 solgte Christiansen gaarden til Jens Grøtting paa Rydningen, efter hvis død den i 1904 gik over til værsønnen Julius Johansen Moe og blev nu efter omtrent femti aars øde en kort tid atter beboet, indtil Julius i oktbr. s. a. solgte Vestre Hovin til Engebret Rogstad, der lagde Hovinjordet ind under sin gaard Østre Nøtsel. Fire smaa skogteige var da tilbage under gaarden.

Senere har Engebret Rogstad frasolgt husene — med undtagelse af en ganske liden stue og en stor laave med vældige tømmervægge, der nu staar tilbage som minder om fordums glans — samt et stort stykke af den bedste jordvei til Johan Persen Hovin, der har lagt denne del, det egentlige hovedbøl, ind under sin gaard Østre Hovin.

Vestre Hovin Østre gaard [senere Østre eller Mellem Hovin], gl. matr.-nr. 48 [løbe-nr. 205] med skyld $1\frac{1}{2}$ hud. Heraf var 1 hud Krongods og $\frac{1}{2}$ hud Bondegods; Kronen raadede bygselen tillige over bondegodset.

Krongodset blev ved kongeskjøde af $\frac{18}{9}$ 1662 solgt til den ofte omtalte lagmand Christen Jensen og fik nøiagtig samme skjebne som denne mægtige herres eiendom i Vestre Hovin, indtil den der nævnte general Hausmann ved skjøde thl. $\frac{22}{11}$ 1745 solgte Østre gaard til løjtnant Hans Wilhelm Dop paa Møystad.

Bondeparten eiedes omkr. 1650 af Morten Rogstad,

gik fra ham omkr. 1668 over til John Ormsen Nederberg m. fl., blev derpaa ved skjøde thl. $18/11$ 1693 solgt til Ole Olsen Finstad og fulgte fra omkr. 1725 dennes søn Hans Olsen. Da bygselen over bondeparten imidlertid, som anført, tilkom hovedparten i Østre gaard, var det Kronen og senere de fremmede landherrer som bortfæstede hele gaarden til leilændinger og saaledes anbragte opsidderen.

Fra midten af 1640'arene var Knut Pedersen Øxset, s. 445, leilænding og efterfulgtes ved sin død omkr. 1660 af sin enke Inger Olsdtr. og fra omkr. 1680 af sønnen Anders Knutsen med hustru Ragnhild Knutsdtr. Ved Anders' død 1693 blev ovenn. Ole Olsen Finstad den fremmede landherres leilænding.

Ifl. matriklen af 1667 havde gaarden en besætning paa 2 hester og 12 stk. fæ og en udsæd af 4 td. korn; der tilhørte gilderskog i Haaberget og sommerbeite i Ringsaasen; «voxer ingen humle». — I matriklen af 1723 beskrives «Østre Hovin» saaledes; i sollien tungvunden, jordarten temmelig, for en del og tørlændt. Udsæd: 1 td. byg, 2 td. blandkorn, ingen havre; besætning: 2 hester, 12 kjør, 6 faar og 6 gjeder; høvling 18 læs. Skog til brændeved, gjærdefang, hustømmer og noget til sagtømmer; sæter med god havn og slaatter paa 2 læs hør; kvern til husbehov sælles med Vestre Hovin og en husmands-plads med udsæd af $2\frac{1}{2}$ skjæppe blandkorn.

Ved thinget $22/11$ 1745 indgik Dop og Hans Olsen Hovin en kontrakt, hvorefter Dop skulde overdrage sin eiendom i hud i gaarden til Hans, «men da Hans ikke var istand til at købe gaarden, skulde han betale 9 rdl. aarlig for brugen og Dop fremdeles i navnet staa som eier.» Hans skulde «stelle den forsvarlig og ikke ved noget særdeles stort tømmerbrug befatte sig, saa at gaardens skoge derover maatte ruineres.» Hans skulde have forkjøbsret og i ethvert tilfælde sidde paa livstid. Dette leieforhold varede i tolv aar, indtil Hans Olsen ved skjøde thl. $15/7$ 1757 betalte Dop købesummen 273 rdl. og saaledes blev eier af hele Vestre Hovin Østre gaard. Pengene fik han laane af Peder Olsen Baanerud og til ham blev da gaarden ogsaa udlagt for gjeld, da Hans allerede to aar efter afgik ved døden. Boet blev opgjort $30/4$ 1759 med aktiver 393 rdl. og passiver 310, saa det var ikke mere end baaden bar.

I 1761 blev alle parter enige om at Hans Olsens værsøn Niels Jensen Indset skulde indløse halve gaardens 9 skind for 112 rdl. og han fik da skjøde af Peder Baanerud thl. $27/11$

1764. Ved skjøde thl. s. d. overdrog Peder Baanerud den anden halve del af gaarden til Hans Olsens yngre værsøn Otter Jensen Indset, og denne anpart sammen med en parcel af gaarden gl. matr.-nr. 11 Østre Hovin dannede senere gaarden *Nordre Hovin*, løbe-nr. 203.

Hvad der nu var tilbage af Vestre Hovin Østre gaard bestod i Niels Jensens brug paa 9 skind. Ved skiftet efter Niels ^{19/12} 1776 blev denne eiendom vurdert til 300 rdl.; boet havde forøvrigt aktiver 111 rdl. og passiver paa 388, saa der blev kun 23 rdl. tilovers. Niels enke Gjertrud Hansdatter ægtede i

Per Nielsen Hovin og hustru Inger Hovin.

det følgende aar Erik Olsen Finstad, som derpaa brugte gaarden til sin død i 1792. Ved skiftet $\frac{1}{7}$ s. a. blev Hovin værdsat til 350 rdl. og havde en besætning paa 1 hest, 5 kjør, 2 oxer, 2 faar og 2 gjeder, og hele boet gav 70 rdl. i behold, naar passiverne paa 462 rdl. var dækket. Gjertruds værsøn Niels Nielsen Nøtsel fik skjøde paa gaarden thl. $\frac{5}{7}$ 1792 og drev den til 1813. «Paa grund af alderdom og dermed forbunden svaghed» solgte han eiendommen ved skjøde thl. $\frac{27}{4}$ d. a. for 550 rdl. til sønnen Niels Nielsen, som dertil overtog løsøret for 500 rdl. (og skulde give forældrene og en yngre svagelig bror Ole føderaad). Denne unge mand, endnu ikke 23 aar gl., drev eiendommen i hele 38 aar og traadte i 1851 tilbage til fordel for sin søn Per Nielsen, der fik skjøde thl. $\frac{12}{6}$ s. a. for 500 spd. og føderaad. Ved skiftet efter Pers første hustru Andrea Jørgensdatter i 1853 blev gaarden taget til indtægt for 650 spd. Efter Pers død i 1896 blev enken Inger

Jensdatter en kort tid siddende i uskifte og overdrog saa gaarden til sin eneste søn Johan Persen, som er nuværende eier.

Gaardens navn i matriklen var fra 1818 «Østre eller Mellem Hovin». Nuværende gaards-nr. 100, brugs-nr. 23 med skyld 5 mk. 83 øre.

Østre Hovin, gl. matr.nr. 11 [løbe.nr. 206], en fuldgaard paa 4 huders skyld. Heraf tilhørte paa 1500'tallet de 2 huder **Kronen**, uden at det kan sees med hvilken hjemmel, og 2 huder var **Bondegods**. Kronen raadede bygselen over hele gaarden, og denne havde en opsidder indtil aar 1650, da leilændingen Embret Bjørnsen Skjulstad afstod den ene halvdel til sin ældste søn Ole Embretsen. Fra denne tid er da gaarden delt i 2 brug, hvert paa 1 hud Krongods og 1 hud Bondegods.

Krongodset paa 2 huder blev ved kongeskjøde ^{18/1} 1662 solgt til den ofte omtalte lagmand Christen Jensen, hvis dattersøn Christian Wernersen [Werenskiold] solgte det ved skjøde thl. ^{14/11} 1701 til byskriver i Fredrikstad Jens Wordemann. Af ham blev den ene halvdel paa 1 hud solgt til Seming Olsen Vestre Hovin og den anden halvdel, 1 hud, solgt til John Pedersen Østre Hovin, begge ved skjøder thl. ^{6/7} 1702.

I 1650 var Bondegodset paa 2 huder delt paa flere hænder og gaardens eiendomsforhold i det hele følgende:

[A.] 1 brug paa 2 huder eiedes med 1 hud af Kronen, 8 skind af Ouden Kolbjørnrud paa Toten og 4 skind af dennes bror «Bjørn i Vang». Leilændingen var disse brøders nære frænde ovennævnte Embret Bjørnsen Skjulstad.

[B.] 1 brug paa 2 huder eiedes med 1 hud af Kronen, 7 skind af Fin Sjøli og 5 skind af Marit Thoresdatter. Leilændingen var nævnte Embret Skjulstads søn Ole Embretsen.

Forinden disse brug i det følgende behandles hver for sig, skal her meddeles matrikel-opgaverne fra 1667 og 1723, da disse ikke er specificert for de enkelte brug, men afgivet under et for Østre Hovin: I 1667 var den samlede udsæd 10 td. korn og besætningen 4 hester og 30 stk. fæ; der tilhørte en bækkekværn, noget braateland, dyregilder i Oslien, sommerbeite og sætervold med slaatter paa $\frac{1}{2}$ læs hø i Ringsaasen. — I 1723 beskrives gaarden saaledes: i sollien for en del tungvunden,

jordarten temmelig god, dog lidt kollent og noget vanbrugt for den halve del, skog til brændeved, gjærdefang, hustømmer og lidt til sagtømmer, sæter med god havn og slaatter paa 3 læs hø; kvern til husnytte. Udsæden var $\frac{1}{2}$ td. byg og 7 td. blandkorn (ingen havre), høavlingen 37 læs og besætningen 4 hester, 24 kjør, 20 faar og 16 gjeder. Skylden blev foreslaaet nedsat med $\frac{1}{2}$ hud, hvad dog ikke blev taget tilfølg.

[A.] Dette brugs Bondegods paa 1 huds skyld blev omkr. 1660 kjøbt af den gamle leilænding Embret Skjulstads yngste søn Bjørn Embretsen, en noget hidsig herremand, som ved thinget $\frac{17}{10}$ 1676 fik 7 rdl. i bøder for at have slaat Kirsti Eriksdtr. Hofsløkken med en staur «mange blaa slag, saa hun mistet sin helse», fordi hun havde gjetet i hans rydning.

Ved siden af denne sin eiendom var Bjørn leilænding paa Kronens 1'ne hud ogsaa efterat denne i 1662 var solgt til lagmand Christen Jensen og fremdeles under de følgende eiere helt til sin død i 1701. Hans værsøn John Pedersen kjøbte da, som allerede ovenfor nævnt, denne 1'ne hud af det oprindelige Krongods af den daværende eier byskriver Jens Wordemann og overtog samtidig $\frac{1}{2}$ hud af værfaderens eiendom, saaledes at han ved skjøder thl. $\frac{6}{7}$ 1702 blev eier af $1\frac{1}{2}$ hud. Resten af Bjørns eiendom, $\frac{1}{2}$ hud, beholdt hans enke Randi Simonsdatter til 1710, men da overtog John ogsaa denne part og blev derved eier af samtlige 2 huder eller *det senere Østre Hovin*, løbe-nr. 206.

John Pedersen holdt jevnlig 1 hest, 7 à 8 kjør, 10 faar og 10 gjeder paa gaarden, som i denne tid blev drevet saa godt op, at den taxertes for 250 rdl., da skifte blev holdt efter Johns ønske $\frac{14}{5}$ 1734. Han havde da aktiver paa ialt 330 rdl. og boet blev opgjort med 297 rdl. i behold, saa John var praktisk talt gjeldfri. Ved skjøde thl. $\frac{9}{7}$ 1734 overtog værsønnen Anders Pedersen Grøtting eiendommen og blev ligeledes en dygtig gaardbruger. Han var tømmermerker for Povl Vogt og James Collett i Christiania og synes at have nydt megen tillid. Den besætning, han holdt paa Hovin, opgives ved skiftet i hans dødsbo $\frac{9}{5}$ 1752 til 3 hester, 6 kjør, 4 kviger, 2 oxer, 11 faar og 12 gjeder. Naar gjeld og udgifter paa 96 rdl. var betalt, blev der tilovers 276 rdl., hvoraf de 220 faldt paa eiendommen.

Enken Anne Johnsdatter giftede sig paany allerede i sørgeaaret med Amund Jensen Skjulstad, som derefter brugte Hovin til 1784, da hans slette opførsel og lidet tiltalende levnet drev hende til skilsmisse. Hendes søn af første ægteskab, Peder Andersen, overtog da hele Østre Hovin ved skjøde thl. $1\frac{1}{2}$ 1785.

Med denne mand indtraadte rummeligere forhold. Han var tømmermerker for Collett'erne og selv en ivrig, men ogsaa forstandig skogspekulant. En del midler efter en ugift bror Anders Andersen tilfaldt ham i 1787 og mange penge gik gjennem hans hænder. Dette havde i senere aar en uheldig indflydelse paa børnene, for hvilke han var en ømhjertet, men ogsaa overmaade svag far, der havde vanskelig for at følge sin kloge hustru Ingeborg Møystads advarende raad. Noget skifteopgjør blev ikke holdt i hans bo, men en meget velstaaende mand maa han have været.

Sønnen Anders Pedersen overtog Østre Hovin for 1000 rbd. ved skjøde thl. $\frac{27}{4}$ 1813 og gav forældrene et rummeligt føderaad. Ved det skifte, han efter sin første hustru Inger Johnsdtr. Opsals død lod afholde i 1818, blev Østre Hovin taxert til 1300 spd., 3 skogteiger i Skavhaugen for 100 og pladsen Brændholen for 100 spd. Boet blev derefter opgjort med 2750 spd. i aktiver, hvorimod gjeld og udgifter androg til 1950. Skjønt overskudet saaledes blev 800 spd. var hans økonomi allerede da langtfra gunstig. Bedre blev det heller ikke da han bekostede alle husene flyttet længer ned, hvor de nu staar. Vel udrustet, som han i høi grad var, havde han mange betingelser for at blive en fremragende forretningsmand, men en fra barnsben næret hang til flothed og ødselhed blev en stadig aarsag til gjeldsstiftelser, som et mindre sangvinsk anlagt menneske vel havde betænkt sig paa. Han lod udhugge en mængde tømmer og frasolgte ogsaa Østerengen i 1823, men det hjalp kun ringe; exekutioner og konkurs stod uafvendelig for døren, — da forsvandt han fra Elverum i 1827. Den bestyrtede familie fandt en papirseddelt paa laavedøren med besked: Anders Hovin bliver aldrig mere at finde. En hest var væk. Hans lille søn Per, den senere saa bekjendte geniale skogeier og rigmand Per Hovind paa Sorknes i Aamot, drog strax med ud for at følge faderens spor østover: i Osen havde han været inde og i Tørberget

solgt hesten og var saa gaaet videre til Sverige. Med denne lidet trøsterige efterretning vendte gutten hjem. Siden skal Per Immerslund paa Møystad have truffet Anders Hovin i Lofoten, hvor han nok havde deltaget i fisket og forfrosset fødderne, men slaa følge med hjem vilde han ikke, og hans senere skjebne er forbleven ukjendt¹.

Hvad ikke før var frasolgt af Anders Hovins eiendomme blev nu ved auktioner m. v. afhændet og delvis udlagt til kreditorerne:

Østerengen, løbe-nr. 206 b, blev sluttelig ved skjøde thl. ¹¹/₁₂ 1854 kjøbt af Justitsdepartementet for at tillægges sorenskriverens embedsgaard.

Søndre Brændholen, løbe-nr. 206 c blev ved auktion solgt for 329 spd. og har siden 1880 tilhørt Christian Jensen Finstad.

Østre Hovin, løbe-nr. 206 d, c: halvdelen af den oprindelige gaard, blev ved auktionskjøde thl. ¹¹/₁₂ 1828 solgt for 275¹/₂ spd. til Ole Olsen Hovin og kort efter atter fraparcellert mindre brug, der kom paa Strømme Tollefsen Helset og landhandler Jacob Christiansens hænder.

Hovin skog, løbe-nr. 206 e og 206 f, blev kjøbt af Væringsaas'folket og efterhaanden igjen opdelt.

Ringsaasen sæter med skog, løbe-nr. 206 g, blev i 1834 kjøbt af Peder Helgesen Wæringsaasen for 280 spd.

[B.] Dette brugs Bondegods paa 1 hud gik fra Fin Sjøli og Marit Thoresdatter over til et større antal parteiere og blandt disse nævnes i 1660 leilændingen Ole Embretsen, som nu havde kjøbt sig ind paa 5 skinds skyld. Denne anpart gik omkr. 1690 over til hans søn Lasse Olsen, som i egenskab af leilænding paa Kronens oprindelige, men nu [som s. 576 nævnt] Christian Werenskiold tilhørende 1'ne hud sad som op-

¹ Per Immerslund tog sig af hans søn Per, fik ham i sin tjeneste og ydede ham den første pengehjelp, da Per Hovind begyndte sine geniale skogspekulationer. Neppe nok kunde han skrive sit navn, men regnskaberne havde han i hovedet, og i dem blev der aldrig nogen feilregning, fortælles der. Hans merkelige løbebane med de utallige historier, der knyttes til ham som en mægtig og i bedste forstand populær skikkelse og lader ham gaa over i historien som en ren sagnfigur, hører imidlertid Aamot til og skal derfor ikke nærmere omtales her.

sidder paa hele bruget. Ved skjøde thl. $\frac{6}{7}$ 1702 solgte Lasse og øvrige parthavere [Svend Sjøli, Arne Sæter og Engebret Blikstad i Aamot] hele Bondegodset til Seming Olsen Vestre Hovin, og da denne nøiagtig s. d. tillige kjøbte Krongodset af daværende besidder byskriver Wordemann, blev Seming derved eier af hele dette brug paa 2 huders skyld.

Det faldt imidlertid Seming vanskelig at opdrive den fornødne mynt, da sælgerne forlangte pengene paa bordet, og han pantsatte eiendommen til sin bror Erik Olsen Vestre Hovin, som imidlertid heller ikke kunde taale byrden, hvorfor brødrene i 1711 maatte vandre til saa mangen Østerdøls bank i hine dage, den rige raadstueskriver og trælasthandler Mogens Larsen i Christiania. I Mogens' mund var sjelden nei, naar der kunde tjenes penge, og han forudsaa at her var megen og god skog til billig pris, naar brødrene en vakker dag kom og meldte sig ude af stand til at indfri sine forpligtelser. Beregningen slog da ogsaa til. Semings bo var fallit i 1718 paa 121 rdl. og Mogens Larsen maatte overtage eiendommen og hug ud mangfoldige tylvter. Sønnen Erik Mogensen, hvis billede er indtaget under Opsal, arvede bruget efter faderen og havde John Pedersen Østre Hovin til leilænding helt til han solgte det til Jens Olsen Baanerud for 250 rdl. ved skjøde thl. $\frac{29}{11}$ 1733.

Hermed var den sidste rest af fremmed herredømme forsvundet fra Østre Hovin, men der faldt et drøit arbeide paa den nye selveier, vanbrugt og tildels udhugget, som eiendommen var blevet under de stadig skiftende forhold. Jens Baanerud viste sig imidlertid opgaven voxen, og da boet ved hans død blev skiftet $\frac{15}{5}$ 1753, viste det en velstand, som ved hans ualmindelig forstandig drevne skogbrug var befriet for enhver gjeld. Han efterlod 509 rdl. i aktiver, hvoraf gaardens taxt 200, og den beholdne formue androg til 410 rdl. Besætningen var dengang 1 hest og 1 føl, 10 kjør, 5 kviger og 11 gjeder.

Ved skjøde thl. $\frac{15}{3}$ 1755 overtog ældste søn Ole Jensen gaardsbruget. Det var en dygtig slegt, som nu havde styret paa Hovin. Ole var en praktisk talt gjeldfri mand, da han i 1763 lod skifte efter sin første hustru, og boet gav 300 rdl. i behold med samme taxt paa eiendommen som ti aar tidligere. Og da han som enkemand for anden gang lod skifte i 1790, blev boet opgjort med 1285 rdl. i aktiver og 571 i passiver,

altsaa med 714 rdl. i beholden formue. Han havde da forinden, ved skjøde af $\frac{4}{8}$ 1788, overdraget sin eiendom til sønnen Jens Olsen, som samtidig indløste sine søskendes arveparter, alt efter en pris af 250 rdl. Dette var sidste gang, eiendommen forblev samlet og som særskilt brug af Østre Hovin.

Ved skjøde af $\frac{5}{7}$ 1803 og $\frac{8}{10}$ 1804 frasolgte Jens største-parten af Hovin skog, 7 skinds skyld, til Embret Embretsen Rydningen og ved skjøde af $\frac{20}{8}$ 1805 engen «Vestre Engen», skyldsatsat $\frac{27}{9}$ 1805 for 5 skind, til Severin Gundersen Sørmerud. Disse parceller fragik Østre Hovins skyld og indgik i *Hofsløkken* og *Sørmerud*.

I 1803 foretog Jens Olsen den lidet lønsomme handel, som er omtalt s. 508, og solgte sluttelig efter afholdt aftagsforretning $\frac{27}{9}$ 1805 1 hud ved skjøde thl. $\frac{11}{6}$ 1806 til Gunder Thorsen Grötting og Jens Ottersen Nordre Hovin hver for en halvpart. Hermed gik Gunders part paa 6 skind ind i *gaarden Gröttings skyld* [se s. 508] og Jens Ottersens part ligeledes paa 6 skind indgik i *Nordre Hovins skyld* [løbe-nr. 203].

Med aaret 1805 ophørte saaledes dette gaardsbrug paa 2 huder i Østre Hovin at existere som saadant.

Nordre Hovin, løbe-nr. 203. Som s. 575 anført købte Otter Jensen Indset i 1764 en anpart paa 9 skind af Vestre Hovin Østre gaard og brugte denne til sin død i 1792. Hans bo var da fallit paa 101 rdl. efter aktiver paa 530 og passiver paa 631 rdl. Sønnen Jens Ottersen overtog eiendommen, som efter ham gjerne kaldtes «Jensstuen», for 320 rdl. ved skjøde fra moderen thl. $\frac{20}{12}$ 1800 og føiede hertil i 1806 de 6 skind fra Østre Hovin, hvorom er meldt ovenfor. Jens eiede saaledes fra nu af ialt 1 hud 3 skind, som i 1818 blev samlet i ét brug under ovenanførte navn Nordre Hovin, løbe-nr. 203. Ved sin død i 1814 var han en ganske velstillet mand. Eiendommen blev værdsat til 3000 rbd., en del skog under Nabset i Aamot til 225 og løsøret for 1000. Aktiverne udgjorde saaledes 4225 rbd., hvorfra gik passiver paa 1550, saa der blev 2675 rbd. tilovers.

Sønnen Otter Jensen overtog Nordre Hovin ved skjøde thl. $\frac{6}{7}$ 1824, men solgte igjen for 900 spd. ved skjøde thl. $\frac{6}{2}$ 1830 til Ole Amundsen Hagen, som strax efter afhændet

en særskilt skyldsat halvpart til Ole Olsen Vestre Hovin og en mindre parcel Lilleengen med skogteiger til Hans Olsen Nøtsel og Ole Jensen Retengen, fra hvem dette kom til Møystad og Carsten Sætren paa Nordby. Den resterende halvdel af Nordre Hovin gik over til Otter Jensens søn Otter Ottersen. Fra 1830'aarene er Nordre Hovin udstykket, specielt hvad den oprindelig tilliggende skog angaar, i en hel del mindre brugsnummere.

Hovedbølet passerte gennem prokurator Bugge [s. 65] og lensmand Blütecher [s. 377] til dennes værson Gunder Sættersmoen, der solgte det til Ole Berntsen Graff. Fra ham kom det gennem Christian Næverlien til Olea Møystad og sluttelig til hendes søn Ole Møystad paa Grønli. Stedet kaldes nu gjerne «Jensstujordet», og tilbage af ældre bebyggelse er kun en hølade og en slaattestue. — Den mindre del kom til Thor Olsen Grøtting, derpaa til lensmand Strand og dennes enke, efter hvem den fik navnet «Madamsjordet». Fra Strands brorsøn Ragnvald Strand blev eiendommen sluttelig solgt til Johan Nysted, Nordskogbygden.

Hovin, gl. matr.-nr. 47, 48 og 11, er nu gaards-nr. 100 med ialt 62 brugsnummere.

Kort ættetavle vedk. Hovin.

Erik Olsen, f. 1600 og † 1678, parteier og opsidder paa *Vestre Hovin* [havde en søster Birgitte Olsdtr., der ved sin død 1678 i Prestegaarden efterlod presten Hammer, hvad hun eiede]. Han var først gift med Ellen Andersdtr. Østre Grøtting, uden børn, men havde i et senere ægteskab børnene: Gunhild, gift i Horndalen, Svend Eriksen Kolstad og:

Ole Eriksen, f. 1640 og † omkr. 1702, parteier og opsidder paa Vestre Hovin. Tre sønner: Peder Olsen og [A og B]:

A. Seming Olsen, gaardbruger paa Østre Hovin, hvor gift 1701 med Anne Embretsdtr., skifte $\frac{24}{8}$ 1718. Børn: Ole, Embret, Dorthé og Seming.

B. Erik Olsen, † 1734, parteier i Østre Hovin; gift med Magnhild Pedersdtr., f. 1682 og begr. $\frac{12}{6}$ 1768. Foruden en søn Ole Eriksen, f. 1702 og begr. $\frac{2}{10}$ 1784, havde han en datter:

Eli Eriksdtr., f. 1710 og begr. $\frac{18}{8}$ 1787, gaardbrugerske paa Vestre Hovin; gift 1731 med Gulbrand Andersen Bækken, skifte $\frac{23}{10}$ 1748. Foruden en søn Anders havde de flg. børn [1-3]:

1. Kirsti Gulbrandsdtr., f. 1731 og begr. $^{21/11}$ 1784, gift $^{22/1}$ 1761 med Halvor Olsen Uthus.
2. Magnhild Gulbrandsdtr., f. 1739, gift $^{3/6}$ 1762 med Jens Andersen Moe.
3. Erik Gulbrandsen, næstældst, f. 1737 og begr. $^{13/7}$ 1766, gaardbruger paa Vestre Hovin; gift $^{29/1}$ 1762 med Ellen Margrethe Olsdtr. Torge, f. 1731 og † $^{22/8}$ 1816. To børn: Gulbrand Eriksen, død ugift, og Ellen Marie Eriksdtr., db. $^{6/11}$ 1763 og gift $^{17/10}$ 1806 med Ole Gulbrandsen Gobakken.

Ellen Margrethe Torge blev gift paany $^{3/11}$ 1768 med Christen Olsen Uthus, f. 1730 og † $^{31/12}$ 1815, gaardbruger paa Vestre Hovin. To børn [a-b]:

- a. Else Marie Christensdtr., db. $^{28/8}$ 1774 og † $^{19/4}$ 1852; gift $^{23/11}$ 1816 med Ole Olsen Gobakken, db. $^{29/1}$ 1792 [søn af ovenn. Ole Gulbrandsen Gobakken og 1ste hustru Marie Johannesdtr.] og † $^{18/5}$ 1851, gaardbruger paa Vestre Hovin. Uden børn.
- b. Olia Christensdtr., db. $^{13/10}$ 1776 og gift $^{7/8}$ 1807 med Anders Johnsen Mo i Horndalen.

Ole Olsen Finstad, parteier og opsidder paa *Vestre Hovin Østre gaard* fra 1693 til omkr. 1725, havde sønnerne Jørgen Olsen «Horndalen», f. 1702 og begr. $^{6/11}$ 1767, og:

Hans Olsen, f. 1692 og begr. $^{26/11}$ 1758, gaardbruger paa Vestre Hovin Østre gaard, gift med Marit Knutsdtr. Tre børn [I–III]:

- I. Marthe Hansdtr., f. 1733 og begr. $^{30/10}$ 1814; gift $^{29/12}$ 1757 med Otter Jensen Indset paa Nordre Hovin.
- II. Marthe Hansdtr., f. 1744, gift. $^{23/3}$ 1768 med Ole Johnsen Østre Nøtsel.
- III. Gjertrud Hansdtr., ældst, f. 1725 og begr. $^{27/4}$ 1800; gift først $^{29/12}$ 1757 med Niels Jensen Indset, f. 1728 og begr. $^{24/11}$ 1776, gaardbruger paa Vestre Hovin Østre gaard [søn af husmand Jens Nielsen paa Indset og hustru Anne Ottersdtr. Indset, begr. $^{9/4}$ 1752, 62 aar, s. 428]; derpaa gift $^{6/11}$ 1777 med Erik Olsen Finstad, f. 1744 og † $^{4/4}$ 1822. Hendes gifte børn [A–B]:

- A. Anne Nielsdtr., db. $^{21/2}$ 1762, gift $^{2/11}$ 1811 med enkem. John Nielsen Horndalen [Kathaugen].
- B. Olia Nielsdtr., ældst, db. $^{19/8}$ 1759, gift $^{18/3}$ 1790 med Niels Nielsen Nøtsel, gaardbruger paa Vestre Hovin Østre gaard, db. $^{23/9}$ 1764 og † $^{1/9}$ 1840. Af deres børn var:

Niels Nielsen, db. $^{26/12}$ 1790 og † $^{6/1}$ 1877, gaardbruger paa Vestre Hovin Østre gaard; gift $^{6/11}$ 1813 med Randi Pedersdtr. Mo, db. $^{2/8}$ 1789 og † $^{9/11}$ 1868. Af deres fem børn var:

Per Nielsen, f. $^{19/1}$ 1820 og † $^{6/6}$ 1896, gaardbruger paa Vestre Hovin Østre gaard; gift først $^{20/1}$ 1851 med Andrea Jørgensdtr. Storbæk, f. $^{20/6}$ 1814 og † $^{2/7}$ 1851 [dtr. af Jørgen Ottersen hvis far Otter Jørgensen s. 212] og derpaa $^{4/2}$ 1853 med Inger Jensdtr. Brændholen [Horndalen], f. $^{17/1}$ 1822 og † $^{18/5}$ 1906. Børn [1–3]:

1. Andrea Persdtr., f. $\frac{2}{7}$ 1851, gift med Peder Hansen Uthuslien.
2. Nicoline Persdtr., f. $\frac{14}{11}$ 1852, gift med Hans Olsen Østre Uthus.
3. Johan Persen Hovin, f. $\frac{16}{10}$ 1864, gaardbruger paa Vestre Hovin Østre gaard; gift med Anne Olsdtr. Østre Uthus, f. $\frac{17}{11}$ 1863. Et barn: Inger Hovin, f. $\frac{31}{5}$ 1888 og gift $\frac{10}{1}$ 1905 med Gulbrand Johansen Mo, f. $\frac{11}{5}$ 1874.

Embret Bjørnsen Skjulstad, leilænding paa *Østre Hovin*, død omkr. 1639. Havde i to ægteskaber børnene [I–IV]:

- I. Peder Embretsen, paa Ingvoldstad i Vang.
- II. Ole Embretsen, f. 1614 og † ca. 1690, parteier i Østre Hovin. Havde sønnerne Lasse, Niels og John.
- III. Anne Embretsdtr., skifte $\frac{24}{8}$ 1718, gift 1701 med Seming Olsen Hovin s. 582.
- IV. Bjørn Embretsen, f. 1633 og † 1702, gaardbruger paa Østre Hovin; gift med Randi Simensdtr., † 1734. Havde døtrene Ingrid, Ellen og:

Birthe Bjørnsdtr., f. 1681 og begr. $\frac{30}{11}$ 1764; gift med John Pedersen, gaardbruger paa Østre Hovin. Fem døtre: Marit f. 1713 og gift 1735 med Amund Engebretsen Væringsaasen, Randi f. 1719, Kirsti f. 1722, Siri f. 1725 og gift med Lars Andersen Berger paa Uthus, og:

Anne Johnsdtr., f. 1704 og begr. $\frac{16}{8}$ 1786, gift først med Anders Pedersen Grøtting, f. 1695 og begr. $\frac{9}{4}$ 1752, gaardbruger paa Østre Hovin, og derpaa $\frac{2}{11}$ 1752 med nedenn. Amund Jensen Hovin, bruger paa Østre Hovin og senere paa Ø. Skjulstad; fra ham blev hun skilt i 1784. Hendes sex børn var [A–F]:

- A. Birthe Andersdtr., f. 1737, gift med John Eriksen Mo.
 - B. Anne Andersdtr., f. 1739, gift $\frac{13}{10}$ 1763 med Ole Jensen Hovin s. 585.
 - C. Maren Andersdtr., f. 1742, gift $\frac{1}{6}$ 1769 med Gulbrand Thoresen Finstad.
 - D. John Andersen, f. 1744, gaardbruger paa Hofsløkken s. 588.
 - E. Anders Andersen, f. 1750 og begr. $\frac{1}{1}$ 1787; ugift.
 - F. Peder Andersen, næstyingst, f. 1746 og † $\frac{13}{12}$ 1814, gaardbruger paa Østre Hovin; gift $\frac{2}{5}$ 1782 med Ingeborg Knutsdtr. Møystad, db. $\frac{29}{1}$ 1758 og † $\frac{14}{11}$ 1842. Tre gifte børn [1–3]:
1. Anne Pedersdtr., db. $\frac{22}{6}$ 1783, gift $\frac{7}{10}$ 1802 med Ole Haagen-sen Rustad.
 2. Johanne Pedersdtr., db. $\frac{27}{11}$ 1785, gift $\frac{2}{11}$ 1811 med Tollef Strømmesen Helset, parteier i Østre Hovin.
 3. Anders Pedersen, db. $\frac{3}{4}$ 1790, gaardbruger paa Østre Hovin; forsvandt 1827. Gift først $\frac{24}{10}$ 1812 med Inger Johnsdtr. Opsal og derpaa $\frac{29}{12}$ 1818 med Inger Pedersdtr. Herstad. Fem gifte børn [a–e]:
- a. Kari Hovin, f. $\frac{22}{2}$ 1813, gift med Ole Ilsaas i Aamot.
 - b. Ingeborg Hovin, f. $\frac{30}{11}$ 1814 og gift $\frac{12}{2}$ 1836 med Gunder Reiersen Storhof.

- c. Per Hovind, f. $16/4$ 1820 og † $13/2$ 1883 i Aamot, den bekendte skogeier og rigmand paa Sorknes i Aamot; gift $16/10$ 1845 med Karen Dahl af Vesterhaug s. 348.
- d. Inger Hovin, f. $22/5$ 1821, gift med Karinus Sætre paa Berger i Aamot.
- e. Anne Hovin, f. $26/6$ 1823, gift med Bremer Ilsaas paa Blikstad i Aamot.

Jens Olsen «Baanerud», f. 1693 og begr. $10/12$ 1752, gaardbruger paa *Østre Hovin*; gift med Guri Amundsdr. Grundset, f. 1700 og begr. $12/5$ 1777. Otte børn [1–8]:

1. Amund Jensen, f. 1725 og begr. $6/5$ 1798, bruger paa *Østre Hovin* og gaardbruger paa Ø. Skjulstad. Gift først $2/11$ 1752 med og 1784 fraskilt ovenn. Anne Johnsdtr. Ø. Hovin; derpaa gift $5/1$ 1787 med Ingeborg Embretsdtr. Skjulstad, db. $2/2$ 1753 [gift paany $5/10$ 1798 med Per Gulbrandsen *Østre Berger*], med hvem sønnen Jens Amundsen Skjulstad, db. $20/4$ 1788.
2. Inger Jensdtr., f. 1730, gift med Syver Hansen Nabset paa Herstad s. 548.
3. Ingeborg Jensdtr., f. 1733, gift $12/10$ 1758 med Anders Johnsen Bækken.
4. Sidsel Jensdtr., f. 1735, gift $19/10$ 1769 med Erik Halvorsen Aasen.
5. Guri Jensdtr., f. $12/2$ 1740, gift med Gunder Gundersen Øxset.
6. Peder Jensen, f. 1742, bruger paa Nedre Nordby.
7. Jens Jensen, f. 1745, gaardbruger paa Ø. Grøtting s. 516.
- 8 Ole Jensen, ældst, f. 1720, levede i 1801, gaardbruger paa *Østre Hovin*; gift først med Guri Olsdtr. [besvogret med Hans Olsen Opsal], f. 1722 og begr. $27/3$ 1763, og derpaa $13/10$ 1763 med Anne Andersdtr. Ø. Hovin, f. 1739 og begr. $7/11$ 1784, s. 584. Sex gifte børn [a–f]:
- a. Guri Olsdtr., f. 1750, gift først $6/6$ 1777 med Anders Larsen Uthus og derpaa $4/11$ 1785 med Arne Embretsen Skjulstad paa Uthus.
- b. Pernille Olsdtr., db. $29/4$ 1759, gift først $21/11$ 1783 med Christian Christensen Løvberget i Leiret og derpaa $8/4$ 1796 med Jens Olsen Hagen sammesteds.
- c. Jens Olsen, db. $13/1$ 1763, gaardbruger paa *Østre Hovin*; gift $6/1$ 1791 med Eli Embretsdtr. Skjulstad.
- d. Anne Olsdtr., db. $23/9$ 1764, gift med Peder Syversen Herstad.
- e. Olia Olsdtr., db. $24/9$ 1769, gift $21/12$ 1790 med Knut Andersen Rismyr.
- f. Anders Olsen, db. $15/1$ 1775 og † $28/5$ 1863, gaardbruger paa Skjærbæk; gift $24/2$ 1797 med Olia Henriksdtr. Opsal, † $30/3$ 1867.

Otter Jensen Indset, f. 1731 og begr. $23/4$ 1792 [bror af Niels Jensen Indset paa Hovin s. 574], bruger paa parcel af Vestre Hovin *Østre gaard*; gift $29/12$ 1757 med Marthe Hansdtr. Hovin s. 583. Fire børn [1–4]:

1. Anne Ottersdtr., db. $24/9$ 1757, gift $15/6$ 1781 med Jens Hansen Volden.
2. Hans Ottersen, db. $26/12$ 1759, gift $5/11$ 1803 med Ragnhild Olsdtr. Nøtsel.

3. Marit Ottersdtr., db. $\frac{4}{10}$ 1767, gift $\frac{15}{6}$ 1796 med Knut Knutsen Hovin.
4. Jens Ottersen, næstyingst, db. $\frac{10}{10}$ 1762 og begr. $\frac{30}{7}$ 1814, gaardbruger paa *Nordre Hovin*; gift $\frac{23}{10}$ 1800 med Anne Oldtr. Retengen, der blev gift paany $\frac{30}{3}$ 1816 med Halsten Halstensen Nyberget paa Horndalspladsen, db. $\frac{26}{12}$ 1792. Af fire gifte børn var:
 Otter Jensen, db. $\frac{9}{7}$ 1801, gaardbruger paa Nordre Hovin, gift $\frac{6}{1}$ 1837 med Guri Johnsdtr. Kynberget.

Hofsløkken.

Allerede før reformationen var Hofsløkken en særskilt gaard, som da i alt væsentlig tilhørte Erkebispem i Nidaros, men navnet var dengang «Løken» og saaledes hed gaarden i jordebøgerne helt fremimod aar 1700. I matriklen af 1667 opføres den under navnet «Løchenn», hvilket har forledet professor Rygh til i sit monumentale verk «Norske Gaardnavne» at indordne Hofsløkken under Løken'gaardene i Heradsbygden, hvorved han her seilagtig faar hele 5 gaarde af dette navn. Af disse forhold fremgaar at Hofsløkkens oprindelige navn har været Løken, med den betydning, det er givet s. 137, men at gaarden i daglig tale for at undgaa forvexling med Løken'gaardene i Heradsbygden er blevet kaldt Hovins-Løken efter sin beliggenhed ved gaarden Hovin. Dette navn er da efterhaanden forkortet til Hovs-Løken og atter ved en misforstaaelse til Hofs-løkken. Sidstnævnte ord: løkken, der kommer af: lykkja og betyder indhegnet jordstykke, peger paa gaarde af forholdsvis nyere oprindelse. Naar professor Rygh derfor vil forklare gaardens navn som en fra gaarden Hovin udgaaet løkke, beror dette paa at han først i matriklen af 1723 har stødt paa gaardnavnet «Hofsløkken» og har været ubekjendt med eiendommens ældre historie. Navnet burde derfor rettest skrives: Hovsløken.

Før reformationen 1537 tilhørte ødegaarden Hofsløkken Erkebispem i Nidaros med 1 huds skyld, og resten, 2 skind, var tillagt Elverum Prestebol. Medens Prestebolet beholdt sin anpart, blev Erkebispegodset ved reformationen inddraget under Kronen, der raadede bygselen over hele gaarden og bortfæstede den til leilændinger. Af Kronen blev Hofsløkken derefter ved skjøde af $\frac{18}{9}$ 1662 overdraget til den ofte nævnte lagmand i Fredrikstad Christen Jensen for pengelaan i feidetiden.

I matriklen af 1667 opføres «Løchenn» med udsæd af 4 td. korn og en besætning paa 1 hest og 14 stk. fæ; der tilhørte en bækkekværn, Bergesæter paa $\frac{1}{2}$ læs hø, gilder ved Julusjøen og sommerbeite i Bergesæter.

Efter lagmandens og hustrus død gik Hofsløkken i 1692 over til deres værsøn, den styrtrige lagmand Werner Nielsen paa Hafslund og efter dennes død i 1696 til sønnen Christian Wernersen [Werenskiold], som ved skjøde thl. $\frac{4}{3}$ 1702 sluttelig solgte gaarden til den gamle leilænding Erik Christensens søn Anders Eriksen. Dermed blev Hofsløkken bondegods og selveiergaard.

Til købet laante den brave Anders 76 rdl. hos rigmanden raadstueskriver Mogens Larsen i Christiania og var siden tem-

Amatørfot. af M. Wæringsaasen.

Hofsløkken, 1914.

melig afhængig af denne strenge herre, og gjelden blev først helt indfriet, da Anders i 1723, ved skjøde thl. $\frac{20}{11}$ 1724 overdrog Hofsløkken til sin ældste værsøn Christen Eriksen, med de øvrige værsønner Halvor Nøtsels og Ole Rogstads samtykke.

Paa denne tid beskrives gaarden i matriklen af 1723 saaledes: i sollien noget tungvunden, jordarten temmelig og noget kollent; skog til gjærdefang og lidt til sagtømmer, sæter med god havn og slaatter paa 1 læs hø, kværn til husnytte. Udsæden var 1 td. byg og 2 td. blandkorn, høavlingen 22 læs og besætningen 2 hester og 1 føl, 10 kjør, 10 faar og 8 gjeder. Som det vil sees, en betydelig fremgang siden 1667, og gaardens skyld blev da ogsaa foreslaaet forhøiet med 4 skind, men matrikelkommissionens forslag blev som bekjendt ikke taget tilfølge.

Ved skjøde thl. $\frac{17}{7}$ 1738 solgte Christen Eriksen gaarden til sin søn Anders Christensen, som imidlertid kom op i

saa mange vanskeligheder at Hofsløkken efter indførsel og dom thl. $\frac{7}{7}$ og $\frac{11}{7}$ 1741 blev udlagt til en række kreditorer, hvoriblandt Jens Gregersen Plade i Christiania. Ved auktionsskjøde thl. $\frac{3}{3}$ 1747 købte Sivert Gundersen Bjølset gaarden, efter ham kom den ved skjøde thl. $\frac{15}{3}$ 1752 til John Gundersen Bjølset og Gunder Olsen Berger, og disse solgte den igjen ved skjøde thl. $\frac{15}{7}$ 1758 til landkræmmer i Leiret Lars Willumsen Bech [se s. 30]. Efter dennes død blev John Andersen Hovin¹ eier ved skjøde af $\frac{16}{3}$ 1771, og nu indtraadte der da for en tid roligere forhold.

Under de foregaaende hyppige transaktioner var imidlertid 1 skind fragaaet i Hofsløkkens skyld. Denne parcel ved navnet *Kolbotten* blev et særskilt brugsnummer og passerte gennem flere hænder til Anders Olsen Skjærbæk i 1853 og er senere udparcellert i smaabrug.

John Andersens eiendom i Hofsløkken var saaledes reduceret til 11 skind. Ved siden heraf tilkom Prestebolet fremdeles 2 skind i løs landskyld. I den følgende tid underlagde John sig forskjellige skogparter og udvidede sin besiddelse ganske betydelig. Saaledes købte han i 1807 sammen med Helge Olsen Væringsaaen hver for en halvdel den paa 7 skind i Østre Hovin faldende lod i almenningsskogen samt anlod for 5 skind i samme gaards hjemsameies skog og mark, ialt for 900 rdl., af Embret Rydningen og med forpligtelse til at betale ham 6 rdl. aarlig «til hjælp i skatterne». Hofsløkken blev herved en meget velstillet gaard.

Ved skjøde thl. $\frac{6}{2}$ 1809 solgte John disse sine eiendomme 3: Hofsløkken, $3\frac{1}{2}$ skind almenningsskog og $2\frac{1}{2}$ skind i sameien tilligemed en i 1805 erhvervet anlod i Osskogen til sin søn Erik Johnsen for 2600 rdl. og med forbehold for Johns

¹ John Andersen Hovin [s. 584] f. $\frac{26}{6}$ 1750, gaardbruger paa Hofsløkken, flyttede til sin værsøn paa Skjefstad $\frac{27}{10}$ 1826 og † $\frac{26}{6}$ 1833. Gift $\frac{0}{3}$ 1777 med Marthe Eriksdtr. Hofsløkken, f. $\frac{3}{3}$ 1750 og begr. $\frac{2}{8}$ 1802. Fire børn: a. Pernille Johnsdtr., db. $\frac{8}{3}$ 1778 og gift $\frac{4}{4}$ 1799 med Johannes Olsen Vestre Skjulstad. b. Anne Johnsdtr., f. $\frac{2}{12}$ 1780 og gift $\frac{15}{10}$ 1802 med Jens Engebretsen Knøsen. c. Erik Johnsen, db. $\frac{20}{12}$ 1783 og † $\frac{8}{7}$ 1835, druknede i en brønd, gaardbruger paa Hofsløkken; gift $\frac{17}{8}$ 1811 med Karen Dahl af Vesterhaug. d. Johanne Johnsdtr., f. $\frac{15}{10}$ 1792, gift med Torkild Gundersen Kvernmoen paa Skjefstad s. 235.

øvrige børn og deres arvinger af forkjøbs- og indløsningsret for 2 500 rdl., over hvilket beløb kjøberer ikke skulde kunne pantsætte.

I 1809 købte Erik for 500 rdl. Løkenen eller Torkelsengen [fraskilt Vestre Finstad i 1758] og i 1811 for 550 rdl. en anlod i Osskogen fra Østre Hovin, hvorefter han solgte Hofsløkken med samtlige øvrige eiendomme til søstersønnen John Johannesen Skjulstad for 2 000 spd. ved skjøde thl. $1^8/_{12}$ 1825. Forinden var dog i 1825 frasolgt pladsen Langholen med skogteiger. Fra John gik gaarden i 1832 over til Engebret Johnsen Nordby, der døde $1^7/_{11}$ 1834, videre til Halvor Pedersen Breum og fra ham i 1840 til Jens Helgesen Væringsaasen, som aaret efter solgte den til sorenskriver Erichsen og Johan Olsen Møystad, hvorefter sorenskriver Erichsen blev eneeier i 1844 for s. a. at frasælge al den Hofsløkken underhørende skog, som $1^8/_{11}$ 1844 blev skyldsæt for 4 ort 5 sk. Selve gaarden bortfæstede Erichsen indtil han ved skjøde thl. $1^0/_{12}$ 1853 solgte den til Peder Wæringsaasen med forpligtelse til at respektere en under $2^1/_{9}$ 1851 indgaaet kontrakt om at skaffe jordløse familiefædre brugspladse.

Ved hjemmelsbrev thl. $1/_{8}$ 1879 overdrog Peder Wæringsaasen denne eiendom til sin søn, den nuværende eier Helge Væringsaasen.

Hofsløkken, gl. matr.-nr. 62 [hvori er indgaaet anpart af nr. 11 Hovin] er nu gaards-nr. 101 brugs-nr. 1 med skyld 10 mk. 62 øre, hvorhos Hofsløkken skog, brugs-nr. 5, har en skyld af 6 mk. 65 øre og tilhører Johan Rogstad, og 10 mindre brug har skyld lige ned til 2 øre.

Uthus.

Gaardnavnet, Úthús o: den ytre gaard, tilsiger at Uthus oprindeligt har været part af en af nabogaardene, og da Uthus ikke er fundet nævnt før 1528, ligger fraskillelsen neppe længe foran dette aar. Efter et gammelt sagn skal Uthus være udgaaet fra den ældgamle gaard Finstad, og at saa virkelig ogsaa er tilfældet bestyrkes ved hvad nedenfor meddeles under transaktionen i 1728.

Navnet skrives i 1578: Whus, 1593: Vdhuß, 1904: Vdthus, 1667: Wdthuus, 1723: Udthuus. I 1528 opføres i skattemandtallet Frederik Aathusz med $\frac{1}{2}$ lod sølv; navnets skrivemaade er der blevet ganske meningsløs.

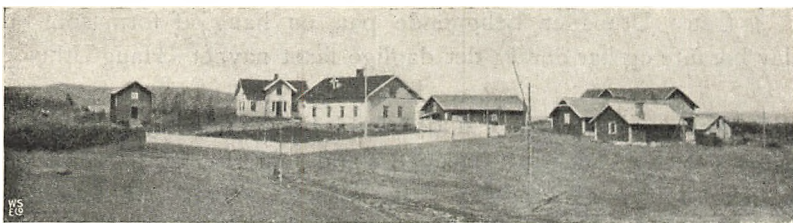
Ved aar 1600 var Uthus selveiergaard paa to brug, de senere Østre Uthus og Vestre Uthus, hver med 1 huds skyld, men forinden disse behandles særskilt skal meddeles opgaverne fra matriklerne af 1667 og 1723, fordi de er afgivet under ét for gaarden i dens helhed. — I 1667 var den samlede udsæd 10 td. korn, besætningen 4 hester og 33 stk. fæ. Til gaarden hørte «en liden humlehave, to bækkverkter, sætervold i Bjørnsaasen paa $\frac{1}{2}$ læs hør, gildreskog i Oslie og fiskeri i sjøen der samme-steds». I 1723 beskrives Uthus saaledes: i sollien for en del letvunden, jordarten temmelig (god), dog noget kollent, skog til brændved, gjærdefang, hustømmer og lidt til sagtømmer, sæter med god havn og slaatter paa 4 læs hør. Den samlede udsæd var 4 td. byg og $3\frac{1}{2}$ td. blandkorn, høvlingen 27 læs, besætningen 3 hester, 16 kjør, 12 faar og 12 gjeder. Der var 2 husmandspladser, hver med udsæd af $\frac{1}{2}$ td. blandkorn. Da begge brug var nøiagtig lige store, kan opgaverne vistnok fordeles med en halvpart paa hvert. Gaarden var i god hæv, for skylden blev foreslaaet forhøiet med $\frac{1}{2}$ hud, hvad dog ingen følge fik.

Østre Uthus med 1 huds skyld blev omkr. 1600 brugt av Trond Uthus, der selv eiede de 9 skind som odel og dertil havde 3 skind i pant af sin værbror Erik Uthus. Fra Trond kom eiendommen i 1620'aarene til hans hustrus brorsøn Erik Nielsen af Vestre Uthus, der var gift fra Elset i Vaaler, og efter hans død omkr. 1670 til en Erik Mortensen Rogstad, der døde tyve aar senere, hvorefter en Erik Eriksen, som vistnok var hans søn og dattersøn af Erik Nielsen, overtog Østre Uthus. Denne mand kom i økonomiske vanskeligheder og maatte snart pantsætte eiendommen til raadstueskriver Mogens Larsen i Christiania. Efter mange aars stræv og slid fik Erik i 1718 laane 180 rdl. af Gulbrand Gudmundsen Finstad for at fri sig fra Mogens, og pantet gik da over til Gulbrand, thl. $\frac{19}{7}$ 1718. To aar senere, i 1720, lod Erik frivillig skifte, og boet viste da aktiver paa 207 rdl. og passiver paa 305, saa det blev til fallit paa 98 rdl. Han havde da bare 2 kjør igjen paa baasen.

Gulbrand Finstad fik saa eiendomsret til Østre Uthus og sad med eiendommen til 1728.

I dette aar vendte Erik Uthus' ældste søn Ole Eriksen hjem efter mange aars tjeneste som «Kongens karl i Danmark» og meldte strax hos Gulbrand at han «vilde nyde sin fars gaard». Han foreslog at betale en del kontant og for resten at afstaa til Gulbrand jordet «Grindjordet, som i formaals tider har tilhørt Gulbrands gaard Finstad og støder der til hans huse paa nordøstre side og er bekvemmere for ham end for Ole». Gulbrand slog til og det fornødne skjøde blev thl. $\frac{27}{11}$ 1728.

Det var en kraftig karl, som nu tog fat paa Uthus, og en duelig kone skaffet han sig i Mette Christensdr. Finstad. Da

Amatorfot. af M. Wæringsaaen.

Østre Uthus, 1914.

Ole Eriksen døde i 1740 og skifte holdtes, var gjelden rigtignok oppe i 199 rdl., men aktiverne dækkede og gav 23 rdl. i overskud. For en taxt af 160 rdl. overtog den næst ældste søn Christen Olsen gaarden, saasnart han naaede myndighedsalderen i 1755, men solgte den igjen ved skjøde thl. $\frac{27}{11}$ 1762 til sin ældre bror Halvor Olsen og blev nogle aar senere gaardbruger paa Vestre Hovin.

Efter Halvor Olsens død i 1787 gik Uthus over til hans søn Ole Halvorsen, som efter 24 aars brug under tildels vanskelige forhold overdrog eiendommen med anlod i almenningen for 3000 rdl. ved skjøde thl. $\frac{14}{12}$ 1811 til sin søn Halvor Olsen, der som ung mand deltog i krigen som stabs-hoboist under Krebs, hvis yndling han var, og det fortælles at obersten gjerne tiltalte ham med: «mein lieber freund Uthus». Han var en sjelden vakker, sympatisk mand, med rank, fri holdning og erhvervet sig som gaardbruger megen anseelse. Af Halvor blev Østre Uthus solgt ved skjøde thl. $\frac{12}{6}$ 1856 til sønnen

Ole Halvorsen, som udenfor kjøbesummen skulde svare hver af sine søskende 40 spd. dels i penge og dels i løsøre. I den følgende tid afhændede Ole en hel del skog, bl. a. i 1860 til Henrik Opsal og landhandler Christiansen hele 16 teiger, nøiagtig svarende til tredjeparten af gaardens samlede skyld. Det var almenningsskogen som dermed gik i løbet, og nogen tid efter kom Østre Uthus under hammeren.

Ved auktionsskjøde thl. $\frac{1}{11}$ 1870 købte sønnen Halvor Olsen, som dengang var en ung gut, og Hans Karinus Mathisen Siljuberget gaarden, men de kunde ikke holde det gaende og solgte snart til Ole Halvorsen Siljuberget. Dermed gik Østre Uthus ud af den gamle æt. Ole søn Hans Olsen er nuværende gaardbruger.

Østre Uthus er beliggende paa en haug af form som en lav høsaate og har deraf i det daglige faaet navnet «Haug-Uthus».

Vestre Uthus med 1 huds skyld blev omkr. 1590 brugt af Niels Uthus, der selv eiede 8 skind som odel og dertil havde 4 skind i pant af broderen Erik. Medens Niels' ene søn Erik kom til Østre Uthus, fik den anden søn Seming Nielsen gaarden efter faderen og levede her til omkr. 1668. Hans enke Marthe Gudmundsdatter brugte derefter Vestre Uthus indtil sønnen Ole Semingsen traadte til som myndig i 1672. Ogsaa han maatte ligesom sin frænde paa Østre Uthus gaa den haarde gang til raadstueskriver Mogens Larsen i Christiania og laane penge, og denne gjeld var steget til 105 rdl., da Ole afgang ved døden i 1699. Mogens fik dom for sit krav og udlæg i gaarden og var saaledes i det følgende den virkelige eier af hele Uthus — den eneste tidsperiode da gaarden er udenfor selveierbondens raadighed.

Oles ældste søn Seming Olsen, der drev som garver, indløste igjen sin fædrenegaard, men havde det yderlig trangt sit hele liv og efterlod en gjeld paa 304 rdl. og et fallitbo paa 56 rdl., da skiftet efter hans død blev opgjort i 1720. Besætningen var da 1 hest, 8 kjør, 2 kviger, 4 gjeder og 1 svin. Gaarden blev værdsat til 120 rdl., og af dens skyld blev 8 skind udlagt til afdødes bror skiløbersergeant Jens Olsen Uthus og resten eller 4 skind stillet som sikkerhed for boets fremflodning af kontrahert tømmer. Semings enke Jøran Eriksdr. Hofs-

løkken indgik imidlertid nyt ægteskab med Halvor Halvorsen Værlien, og han indløste Østre Uthus «for at holde sine stiftbørn som rette odelsbaarne tilbedste i sin tid» og fik skjøde thl. $\frac{25}{11}$ 1721 efter en noget høiere pris end taxten. Det ædle formaal fandt den brave Halvor dog snart at burde opgive, da Semings børn ikke saa sig istand til at skaffe den fornødne mynt, og i 1740 afkjøbte han dem odelsretten.

Ved en af lensmand og to mænd afholdt forretning $\frac{11}{7}$ 1747 blev Vestre Uthus delt i to lige store dele «paa aker, eng og bygninger», og gaarden kom derefter paa handel.

[I.] Ved skjøde thl. $\frac{25}{7}$ s. a. solgte Halvor den ene del paa 6 skinds skyld til Ole Olsen Grøtting og Lars Andersen Berger, hver for en halvdel, hvorpaa Ole ved skjøde thl. $\frac{15}{7}$ 1756 solgte sin anpart til Lars Andersen, som derved blev eier af de 6 skind og brugte eiendommen med stor duelighed til 1782. Ved det da afholdte skifte blev den værdsat til 330 rdl., og boet havde 470 rdl. i aktiver, medens gjeld og udgifter alene androg til 62, saa der blev et efter forholdene meget pent overskud paa 408 rdl. — Gaardparten fulgte derefter sønnen Anders Larsen og efter dennes død i 1784 enken i hendes nye ægteskab med Arne Embretsen Skjulstad. Denne mand skulde, som nedenfor meddeles, sluttelig blive eier af hele Vestre Uthus.

[II.] Ved skjøde thl. $\frac{20}{11}$ 1747 solgte Halvor Halvorsen den anden halvdel af sin gaard, ligeledes paa 6 skind, til Gregers Pedersen Ifarneset i Trysil, der dog allerede aaret efter lod den gaa videre til Knut Mortensen Grindalen. Af ham blev gaardparten i 1754 solgt til sergeant Paul Skatved, der er nævnt under Øvre Skjefstad. Efter en kort stands blussede handelsfeberen igjen op og eiendommen kom i 1782 paa Niels Halvorsen Nøtsels haand, derefter i 1788 til dennes svoger Ole Simensen Uthus og passerte i samme aar Halvor Nielsen Nøtsel, som betalte sine 599 rdl., og Anders Olsen Uthus, der slap med 550 rdl. Ved skjøde thl. $\frac{6}{2}$ 1792 blev John Andersen Hofsløkken eier, men solgte igjen ved skjøde thl. $\frac{5}{2}$ 1794 til foged Lind paa Kirkenær.

I 1798, ved skjøde først thl. $\frac{5}{2}$ 1802, solgte fogden igjen til ovennævnte Arne Embretsen Skjulstad for 799 rdl., og dermed blev denne mand eier af *hele Vestre Uthus* paa

i huds skyld [I og II]. I den følgende tid blev de fornødne kontrakter istandbragt om delingen af Oskkogen, skogsameiet og anlodden i Kongealmenningen, hvilken sidste Arne uforsigtig nok solgte i 1812 til Berger Rogstad. Samme aar, ved skjøde thl. $\frac{5}{2}$ 1812, overdrog han Vestre Uthus for 1000 rdl. til sin søn Embret Arnesen, hvis enke Inger Olsdatter i 1860

Amatørfot. af M. Wæringsaaen.

Vestre Uthus, 1914.

Amatørfot. af M. Wæringsaaen.

I forgrunden den nye Trysilvei.

Wangen, bygget 1877, tilh. M. Wæringsaaen.

solgte gaarden til hans søn Ole Embretsen. Faa aar efter gik den under hammeren og Inger maatte tage den tilbage for at redde sit føderaad. Hun solgte saa i 1869 til Andreas Jensen¹ og Johan Olsen Husa, som delte jord og skog ligt, men der var kun hus for en familie og Johan solgte derfor sin halvpart til Martin Eriksen Nyborg, som lagde denne del ind under sin gaard Nedre Finstad. Andreas Jensen brugte sin

¹ Andreas Jensen, f. 1845 paa Finstad i Løiten, kom til Elverum 1856, blev 1882 gaardbruger paa Grinden a. 500. Medlem af herredsstyret siden 1883. Gift ^{24/7} 1865 med Eline Johnsdtr. Moe, f. 1843.

halvpart til 1880, hvorefter den kom paa handel og under hammeren for sluttelig at blive kjøbt af Arne Torstensen Telle af Vestre Finstad, som er nuværende gaardbruger.

Vestre Uthus ligger paa grundfjeld eller «stenskjær,» hvorfor gaarden til daglig kaldes «Skjær-Uthus».

Uthus, gl. matr.-nr. 15, bestaaende af løbe-nr. 209 Østre Uthus og 210 Vestre Uthus, udgjør nu gaards-nr. 102 med hele 38 brugsnummere, af hvilke nr. 1 Østre Uthus har en skyld af 3 mk. 39 øre, og nr. 12 Vestre Uthus 2 mk. 89 øre.

Kort ættetavle vedk. Uthus.

Niels Uthus, gaardbruger paa Uthus omkr. 1600; gift ca. 1575 med Gollaug Eriksdr. Øvre Skjefstad. Foruden en datter Sigrid og en søn Niels Finstad havde de børnene [I og II]:

I. Seming Nielsen, f. 1600 og † ca. 1668, gaardbruger paa *Vestre Uthus*; gift med Marthe Gudmundsdr. Søn:

Ole Semingsen, † 1699, gaardbruger paa Vestre Uthus; gift med Sigrid Jensdr. To sønner: Jens Olsen, skiløbersergeant, og:

Seming Olsen, † ²⁹/₃ 1720, gaardbruger paa Vestre Uthus; gift med Jøran Eriksdr. Hofsløkken, der blev gift paany med Halvor Halvorsen, gaardbruger paa Vestre Uthus, f. 1686 og begr. ³/₁₀ 1762. Seming efterlod børnene: Sigrid, Birthe, Marthe, Karen, Marthe jr., Ole, Erik og Anne.

II. Erik Nielsen, ældst, f. ca. 1585, gaardbruger paa *Østre Uthus*; gift ca. 1610 med en halvsøster af Trond Elsets hustru i Vaaler, havde vistnok en datter:

Guri Eriksdr., gift med Erik Mortensen Rogstad, f. 1618 og † ca. 1690, gaardbruger paa Østre Uthus; deres søn var vistnok:

Erik Eriksen, f. 1656 og † ca. 1738, gaardbruger paa Østre Uthus; gift først med Gjertrud Olsdr., og derpaa 1699 med Gjertrud Johnsdtr. Af hans otte børn var [A–B]:

A. Guri Eriksdr., gift med Halvor Eriksen Breum.

B. Morten Eriksen, gaardbruger paa Lien.

C. Halvor Eriksen, gaardbruger paa Rogstad.

D. Ole Eriksen, † 1740, gaardbruger paa Østre Uthus; gift med Mette Christensdr. Finstad. Af fire børn var [1–2]:

1. Christen Olsen, f. 1730, gaardbruger paa Vestre Hovin.

2. Halvor Olsen, ældst, f. 1728 og begr. ⁸/₉ 1787, gaardbruger paa Østre Uthus; gift ²²/₁ 1760 med Kirsti Gulbrandsdr. Vestre Hovin, født 1732 og begr. ²¹/₁₁ 1784. Deres søn:

Ole Halvorsen, db. ²²/₈ 1762 og † ⁶/₅ 1817, gaardbruger paa Østre Uthus; gift ⁴/₄ 1786 med Maria Jensdr. Torge, † ²⁸/₁₁ 1846. Af deres børn var [a–b]:

- a. Christian Olsen, db. $\frac{5}{6}$ 1796, gaardbruger paa Vestre Finstad.
 b. Halvor Olsen, ældst, db. $\frac{23}{11}$ 1788 og † $\frac{17}{5}$ 1876, gaardbruger paa Østre Uthus; gift $\frac{29}{12}$ 1818 med Marthe Dorthea Bergersdtr. Rogstad. Fem børn [1-5]:
1. Ole Halvorsen, f. $\frac{6}{11}$ 1821 og † $\frac{4}{10}$ 1871 paa Nordset, gaardbruger paa Østre Uthus; gift $\frac{24}{8}$ 1850 med Marthe Halvorsdtr. Siljuberget, f. $\frac{1}{9}$ 1817. Børn: Halvor, Martinus, Karen gift med Halvor Knutsen Siljuberget, og Julius.
 2. Petronelle Halvorsdtr., f. $\frac{6}{10}$ 1823 og gift $\frac{15}{7}$ 1861 med Ole Embretsen Vestre Uthus. Udvandret til Amerika.
 3. Birthe Marie Halvorsdtr., f. $\frac{11}{5}$ 1826 og gift $\frac{28}{12}$ 1850 med John Pedersen Breum.
 4. Johan Halvorsen, f. $\frac{12}{3}$ 1831 og † $\frac{25}{11}$ 1909 i Løiten, mekaniker og arbejdsformand ved Aadals brug.
 5. Hans Halvorsen, f. $\frac{15}{7}$ 1828, smed paa Langholen; gift $\frac{1}{2}$ 1859 med Anne Olsdtr. Klokkersveen. Af deres ti børn blev Halvor smed paa Langholen, Helge smed i Leiret, Martinus eier af Hornkvern og August gift fra Ø. Grøtting.

Lars Andersen Berger, f. 1723 og begr. $\frac{21}{1}$ 1793, gaardbruger paa anpart af *Vestre Uthus*; gift med Siri Johnsdtr. Hovin, f. 1725 og begr. $\frac{21}{10}$ 1786. Foruden børnene Birthe, Marthe og Peder havde de sønnen:

Anders Larsen, f. 1752 og begr. $\frac{2}{7}$ 1784, gaardbruger paa anpart af *Vestre Uthus*; gift $\frac{6}{6}$ 1777 med Guri Olsdtr. Jensen Hovin, f. 1748 og † $\frac{1}{4}$ 1822. To børn: Ole og Lars [† $\frac{8}{5}$ 1842, 60 aar gl.].

Guri blev gift paany $\frac{4}{11}$ 1785 med Arne Embretsen Skjulstad, db. $\frac{14}{9}$ 1755 og † $\frac{28}{8}$ 1842, gaardbruger paa *Vestre Uthus*. To gifte børn [1-2]:

1. Anne Arnesdtr., db. $\frac{29}{7}$ 1787 og gift $\frac{20}{2}$ 1824 med Ole Olsen Leiret.
2. Embret Arnesen, db. $\frac{9}{4}$ 1792 og † $\frac{17}{9}$ 1860, gaardbruger paa *Vestre Uthus*; gift $\frac{22}{2}$ 1840 med Inger Olsdtr. Hansen Sætersveen. Med Johanne Olsdtr. Uthus havde han en uægte søn:

Ole Embretsen, f. $\frac{9}{12}$ 1834, en tid gaardbruger paa *Vestre Uthus*; gift $\frac{15}{7}$ 1861 med ovenn. Petronelle Halvorsdtr. Østre Uthus.

Finstad, Vestre.

Gaardnavnets første led er et personnavn, rimeligvis mandnavnet Finni, neppe kvindenavnet Finna. Gaarden hed saaledes oprindeligt rimeligvis: Finnastaðir, neppe: Finnustaðir. Sidste led: staðir betyder her: bosted. Navnet skrives i 1528 og 1578: Findstadi, i 1604: Findsta, i 1667 og senere: Findstad.

Fra Finstad er bevaret flere middelalderse skindbreve end fra nogen anden gaard i Elverum. Det ældste, dat. 8 decbr. 1396, oplyser at Harald Narvesøn fik kvittering af biskopens fuldmægtig for erlæggelse af 1 ko og 1 hud i hovedtiende for sit fædrene og mødrene gods i Finstad. Det lyder bogstavret saaledes:

Þæt skall ollum godhom monnum wítærlighit wera þre etk Eiwindr Hælgþæson kiænniz þæt med þæssu mino nerwerando brefwe, at ek hæfuer wppboret a mins herra byskopsens wæghnæ, af Harallde Narfwæsýni æinu ku ok æinæ hwdh, som till bar j hofwdh tiund, firir sit fadhws godz ok modhor godz, ok þær firir gefwær ek han qwittæn ok ollungis lidhughæn, a mins herra byskopsens wæghnæ, ok for mik (ok) minom æfirkomandom, till sannyndæ sætti ek mit insighli firir þetta bref ær gort war a Finnæstodum a Hernæse, a freadaghen nest æftir Nikolos mossa a viii are rikis mins wírdhulegs [herræ] Eirikx med gudz Naadh Noregs Dana ok Svyærikis konongs¹.

Dernæst oplyser et skindbrev, dat. Finstad 3 mai 1417, at Bjørn Halvardssøn solgte 1 øresbol i *Vestre Finstad* til sin bror Auden Halvardssøn. Det lyder bogstavret saaledes:

Ollum monnum þæim sæm þette bref sia æder høyre sende Narfue Skatason ok Kupse Eirigsson logrettomen q. gudes ok sinæ, kunigigerande at mit varom a Finnæstodhum er ligger a Hærneso j Alwereims kirkiu sokn j Austedalumæ, kromsøssdag vm varet a viij aare ok xx rikis okkars virdelegs herræ herre Eirigs meder gudes naadh Norigs Swia ok Skane konongs, þui j hia saghum ok høyrðum a handerband þeire brøðhrene Biorns Halwardz sonar af einno halfuo en af annere halfuo Audhun Halwardzson, meder þui skylorde at Biorn adernæmpder kiændeþ þæs at han hafde sælt Audhune broder sinom fyrnæmpdom øyresbool jærder j vestre gardenom j fyrnæmpdo Finnæstadum til æuærdelighre eigo ok alz afrædhæ, kiændeþ ok Biorn j sama handerbande at han hafde þa vphoret af Audhune firsagðum fyrste þæning ok øfste ok alle þer j millum firir fyrnæmpdt øyresbool j Finnæstodhum æfter þui som j kaup þeiræ kom, þette kaup samþykte ok Þoræ Þorgæirsdotter eghin kona Biorns adernæmpz meder sama handerbande, jtem sagde ok Biorn Haluardz son optnæmpder j sama handerbande at Audhun titnæmpder skal hafua allan væstregarden a Finnæstodum frialsan ok ollungis

¹ Trykt i *Diplomatarium Norvegicum* XV nr. 35. Original paa pergament i Rigsarkivet. Seglet mangler. — Brevet lyder oversat saaledes:

Det skal være alle gode mænd vitterligt at jeg Eivind Helgesøn erkjender med dette mit nærværende brev, at jeg paa min herre biskopens vegne har oppebaaret af Harald Narvesøn en ko og en hud, som han gav i hovedtiende for sit fædrene gods og mødrene gods, og derfor gjør jeg ham kvit og fri i enhver henseende paa min herre biskopens vegne og for mig (og) mine efterkommere; til sandhed herom sætter jeg mit segl for dette brev, som blev opsat paa Finstad paa Hernes fredagen næst efter Nilsmesse i det 8de aar af min værdelige (herre) Eriks regeringstid [d: 1396], af Guds naade Norges, Daners og Sveriges konge.

akierslelausan firir sik ok sinom ærfuingiom til æwerdeligre eigho, til sanninde her vm sættom mit okkor jnsigle firir bref er giort var a deghi are stadh ok timæ som fyr seghir¹.

Heraf fremgaar at Finstad allerede før 1417 var delt i to særskilte gaarde, idet «Vestre Finstad» jo nødvendigvis forudsætter et «Østre Finstad». I skattemandtallet af 1528 opføres da ogsaa to brugere: «Joenn Findstadt» og «Torsten Findstadt», hver med 12 sk. Medens Østre Finstad vil faa sin specielle fremstilling som særskilt gaard s. 610, skal i det følgende meddeles en kort oversigt over Vestre Finstads historie.

Vestre Finstad, gl. matr.-nr. 16, opføres i regnskaber fra slutten af 1500'tallet som en halvgaard med 3 huders skyld og tilhørte en gren af den gamle Audens æt, som kom til Bogsti i Ringsaker. Peder Bogstis enke Gunhild eiede i 1620 hovedparten paa 1 hud 8 skind i Vestre Finstad. Resten paa 1 hud 4 skind blev i 1590'aarene erhvervet af den daværende stifts-skriver i Oslo og Hamar, senere borgermester i Oslo Antonius Knutsen [Wincke], efter hvis død i 1614 anparten kom til raadmand i Oslo Bertel Hellesen, der var gift med hans datter Karen, og derefter til deres søn igjen kjøbmand Antonius Bertelsen, som var eier i 1630'aarene og til han omkr. 1655

¹ Trykt i *Diplomatarium Norvegicum* I nr. 652. Original paa pergament i Rigsarkivet. Seglene mangler. — Det lyder oversat saaledes:

Til alle de mænd, som dette brev ser eller hører, sender Narve Skatasøn og Kupse Erikssøn, lagrettesmænd, Guds og sin hilsen, gjørende bekjendt at vi var paa Finstad, som ligger paa Hernes i Alvereims kirkesogn i Østerdalen Korsmessedag i det 28de aar af vor værdelige herre herr Eriks regjeringstid [0: 1417], med Guds naade Norges, Svears og Skaanes konge, sammesteds saa og hørte det haandslag mellem brødrene Bjørn Halvardssøn paa den ene side og Audun Halvardssøn paa den anden med den aftale at førnævnte Bjørn erkjender at han havde solgt til førnævnte Audun sin bror ett øresbol jord i vestre gaarden i førnævnte Finstad til evindelig eie og fuldkommen raadighed; erkjendte og Bjørn med samme haandslag at han da havde oppebaaret af førnævnte Audun første pening og sidste og alle der imellem for førnævnte øresbol i Finstad efter det som kom i deres kjøb. Dette kjøb samtykte ogsaa Thora Thorgeirsdatter, førnævnte Bjørns egne hustru, med samme haandslag. Fremdeles sagde ogsaa oftenævnte Bjørn Halvardssøn i samme haandslag at førnævnte Audun skal have hele vestre gaarden i Finstad frit og ganske paakjæreløst for sig og sine arvinger til evindelig eie. Til sandhed herom sætter vi vort segl for dette brev, som opsat blev dag, aar, sted og time som før er sagt.

solgte til Oluf Lien i Ringsaker. Denne mand købte omkr. 1660 ogsaa Gunhild Bogstis part, som efter hendes død ved skjøde $\frac{5}{3}$ 1625 var gaaet over til hendes søn Gunder Pedersen Glæstad i Vardal med hustru Kari Embretsdr. og fra dem ved skjøde thl. $\frac{15}{9}$ 1634 til broderen Michel Pedersen Biskoplien med hustru Rønnaug Andersdr. i Nes for $43\frac{1}{2}$ rdl. Oluf Lien blev saaledes eier af *hele Vestre Finstad*, som ifølge matriklen af 1667 havde en besætning paa 3 hester og 27 stk. fæ og udsæd af 10 td. korn; der var «ganske ringe humle, gildreskog i Kjølberget og sæter i Kynsett», en bækkverk og sætervolde paa $1\frac{1}{3}$ læs hø.

I hele denne tid var gaarden brugt af landherrernes leilændinger, og fra Antonius Bertelsen blev parteier sad der to leilændinger, hver med sit brug. Medens størrelsen af disse to brug svarede til det daværende eiendomsforhold eller nøiagtig angivet: det ene var 4 skind større end det andet, indtraadte heri en forandring, da gaarden i sin helhed skiftede eier omkr. 1670. Ved køb eller ved arv kom Ole Bratberg i Ringsaker ved den tid i besiddelse af gaarden, og han lod de to brug udskifte saaledes at den ene leilænding fik 2 huder og den anden 1 hud. Hermed var et forhold grundlagt, som varede helt til gaarden blev gjenstand for vidtløftig udparcellering i 1750'aarene.

Omkr. 1700 overdrog Ole Bratberg halvparten eller $1\frac{1}{2}$ hud i Vestre Finstad til ovennævnte Michel Biskopsliens sønnesøn Michel Audensen Vinju i Veldre, men paa den maade, at enhver af dem fik en halvpart i hvert brug [I] og [II]. Begge vedblev at bortfæste gaarden til leilændinger.

[I.] Det ene brug, paa 2 huder, som ifl. bygsessedel thl. $\frac{15}{11}$ 1700 blev brugt af leilændingen Christen Embretsen, beskrives i matriklen af 1723 saaledes: i sollien letvunden, jordarten temmelig god, med skog til gjærdefang, brændeved, hustømmer og lidt sagtømmer, sæter med god havn og slaatter paa $1\frac{1}{2}$ læs hø. Besætningen var 2 hester, 16 kjør, 10 faar og 10 gjeder, udsæden 2 td. byg, 2 td. blandkorn og 1 td. havre, høvling 19 læs. Der tilhørte en kvern til husnytte og en husmandsplads med udsæd af $\frac{1}{2}$ skp. blandkorn.

I 1724 solgte Ole Bratberg Ved skjøde thl. $\frac{15}{3}$ 1724 sin halvpart paa 1 hud til Erik solgte Michel Vinju sin halv-Larsen Fossum i Ringsaker, part paa 1 hud til den gamle

som ved skjøde thl. $^{26}/_{11}$ 1728 solgte videre til John Gundersen Berger. John udsagde strax leilændingen Christen Embretsen, «saasom han selv behøver gaarden», men solgte igjen ved skjøde thl. $^{23}/_{11}$ 1733 til Christens søn Embret Christensen Finstad. Af ham blev brugt solgt ved skjøde thl. $^{17}/_7$ 1742 til Siver Gundersen Bjølset, som faa aar efter, ved skjøde thl. $^{22}/_{11}$ 1745, overdrog det for 200 rdl. til kaptein Johan Felber paa Rogstad.

Af denne mand blev eiendommen delt, idet han ved skjøder thl. $^{16}/_3$ 1758 solgte 8 skind til Hans Hansen, hvorved fremkom løbe-nr. 215 *Meljordet*, og samtidig resten eller 4 skind til skiløber Knut Isaksen, hvorved fremkom løbe-nr. 217 *Rydningen*. Disse eiendomme blev fra nu af særskilte gaarde.

[II.] Det andet brug, paa 1 hud, som blev brugt af leilændingen Ole Knutsen, beskrives i matriklen af 1723 hvad jordart og skog angaar som brug I, forøvrig saaledes: besætning 1 hest, 10 kjør, 7 faar og 6 gjeder, udsæd $1\frac{1}{2}$ td. byg, 1 td. blandkorn og $\frac{1}{2}$ td. havre, høvling 10 læs; sæterslaattene var paa 2 læs hø, og en husmandsplads brugtes tilfælles med Løvberget med udsæd af $1\frac{1}{2}$ skp. blandkorn.

I 1724 solgte Ole Bratberg sin halvpart, $\frac{1}{2}$ hud, til Erik Larsen Fossum i Ringsaker, som igjen ved skjøde thl. $^{26}/_{11}$ 1728 overdrog eiendommen til John Gundersen Berger.

leilænding Christen Embretsen, som saaledes rykkede op til selveier, men stadig fik tunge økonomiske byrder at bære. Efter flere pant-transaktioner maatte John Gundersen Nøttel overtage brugt for laante 264 rdl. i 1738 og ved skjøde thl. $^{22}/_{11}$ 1745 blev kaptein Johan Felber paa Rogstad eier for 200 rdl.

Af ham blev en halvpart paa $\frac{1}{2}$ hud frasolgt ved skjøde thl. $^{15}/_3$ 1752 til Amund Olsen Finstad paa brug II og indgik dermed i denne eiendom [løbe-nr. 211 Vestre Finstad]. Tilbage var saaledes $\frac{1}{2}$ hud og denne solgte kapteinen ved skjøde thl. $^{16}/_3$ 1753 til ovennævnte Christen Embretsens værsøn Christopher Hansen Retengen. Denne eiendom blev sammen med en anpart af Østre Finstad en særskilt gaard, løbe-nr. 216 *Østjordnet*.

Ved skjøde thl. $^{15}/_3$ 1724 solgte Michel Vinju sin halvpart, $\frac{1}{2}$ hud, til den gamle leilænding Ole Knutsen, som saaledes rykkede op til selveier, men han kunde ikke greie øko-

Han udsagde strax leilændingen Ole Knutsen for, som han sagde, selv at bruge jorden. John Gundersen Berger ogsaa eier af denne anpart.

John Gundersen Berger, som saaledes blev siddende med det samlede brug II i Vestre Finstad, solgte hele eiendommen ved skjøde thl. $\frac{22}{3}$ 1734 til Niels Gulbrandsen Østre Berger for 260 rdl. Prisen var temmelig stiv og Niels blev efter i nogle aar at have kjæmpet med mange økonomiske bekymringer nødsaget til at gaa fra eiendommen, skjønt han baade var en arbeidssom og paapasselig mand. Ved auktionsskjøde thl. $\frac{24}{11}$ 1741 kjøbte Ole Amundsen Nedre Løken dette brug og flyttede herhen fra Ørbækkedalen, hvor han i nogle aar havde været bosat. Der indtraadte nu roligere forhold, og snart spores en jevn fremgang i gaardsdriften. Ved skiftet $\frac{7}{4}$ 1747 efter Oles død var gaardens besætning 2 hester, 7 kjør, 2 ungoxer, 14 gjeder og 2 faar. Boet blev opgjort med 286 rdl. i aktiver og 173 i passiver og gav saaledes 113 rdl. i behold. Enken fandt sig nu for gammel til selv at overtage styret og overdrog derfor eiendommen for 200 rdl. til sin eneste søn Amund Olsen, en rask og dygtig ung mand, som havde tjenstgjort som konstabel i artilleriet. Ved skjøde thl. $\frac{15}{3}$ 1752 tilkjøbte han som s. 600 meddelt den kaptein Johan Felber tilhørende anpart paa $\frac{1}{2}$ hud i brug I og slog begge eiendomme sammen til ét brug, hvorved fremkom løbe-nr. 211 *Vestre Finstad* med $1\frac{1}{2}$ huds skyld.

Forholdet er saaledes nu dette, at det gamle matr.-nr. 16 paa 3 huders skyld er blevet opdelt i 4 særskilte gaarde:

1. **Vestre Finstad**, løbe-nr. 211, paa $1\frac{1}{2}$ hud, tilhørende Amund Olsen.
2. **Meljordet**, løbe-nr. 215, paa 8 skind, tilhørende Hans Hansen.
3. **Østjordet**, løbe-nr. 216, paa $\frac{1}{2}$ hud [+ 9 skind af Østre Finstad], tilhørende Christopher Hansen Retengen.
4. **Rydningen**, løbe-nr. 217, paa 4 skind, tilhørende Knut Isaksen.

Medens gaardene Meljordet, Østjordet [hvorfra senere udgik gaarden Lille-Finstad] og Rydningen vil faa sin senere historie som saadanne hver i sit afsnit, bliver saaledes som en kjærne af det gamle Vestre Finstad kun tilbage gaarden løbe-nr. 211, der beholder gaardsnavnet, og hvis historie derfor fortsættes her.

Vestre Finstad, løbe-nr. 211 med $1\frac{1}{2}$ huds skyld, var i Amund Olsens tid en veldrevet gaard. Men han havde laant penge til kjøbet i 1752 og udstedt pantobligationer, som flere gange maatte transporteres blandt andet til saa stram en kreditor som Christen Amundsen Løvberget. I 1755 søgte han en midlertidig lettelse ved at sælge en anpart paa 9 skind til Arne Olsen Ljømo, af hvis enke han kjøbte den tilbage, men da Amund i 1761 mistede sin første hustru Marthe Embretsdr. blev han ved skiftet efter hende nødt til at give Peder Amundsen Grundset m. fl. pant i hele gaarden. Han døde dog som nominel selveier paa *Vestre Finstad* i 1777.

Ved skiftet $15/4$ 1762 efter Amunds første hustru var gaardens besætning 3 hester, 6 køer, 1 ox og 4 kviger, 10 faar, 16 gjeder og 3 svin. Boet blev opgjort med 927 rdl. i aktiver og 912 i passiver, hvoraf de 860 var gjeld til Peder Grundset m. fl. Der blev saaledes kun 15 rdl. tilovers. Ved skiftet efter Amund selv $8/4$ 1777 var der kun et ringe løvsøre til 64 rdl. og boet var fallit paa 15 rdl.

Ved auktionsskjøde $21/8$ 1780, thl. $12/2$ 1781, blev *Vestre Finstad* kjøbt af Amunds svoger Erik Helgesen Smørviken af Aamot, som dog ved skjøde thl. s. d. solgte gaarden til Mogens Pedersen paa Østre *Finstad*. Af ham blev den ved skjøde thl. $6/2$ 1797 overdraget sønnen Erik Mogensen, som imidlertid «fik en meget hastig død» aaret efter, hvorpaa skiløber Andreas Petersen, som ægtede enken, fik udlæg i gaarden af dødsboet i 1798. Forinden var en parcel paa 1 skind, «som henhører til pladsen Uthuslien», frasolgt til Jens Ottersen Hovin og gaardens skyld saaledes reduceret til 1 hud 5 skind. Med denne størrelse indløste Eriks søn, den umyndige Ole Eriksen med værge sin fædrenegaard for 825 rdl. ved skjøde thl. $11/6$ 1804, men overdrog den s. d. til Knut Engebretsen Skjulstad, som solgte sin gaard Kilde og flyttede til *Vestre Finstad*. Efter hans død i 1810 blev enken Olia Amundsdr. Kilde siddende med gaarden. Ved kontrakt thl. $11/12$ 1817 fik hun afkjøbt sin svoger Embret Embretsen Skjulstad, der var gift med Erik Mogensens søster Kari, odelsretten til *Vestre Finstad* mod at han fik to skogteiger i hjemskogen og 1250 rdbl. i penge, og i mange aar blev Olia en dygtig og forsynlig husmor paa *Vestre Finstad*.

Medens hun forbeholdt sig en anpart, *Sørjordet* [som senere $\frac{9}{5}$ 1837 blev særskilt skyldsat for 4 ort 7 skill. og fik løbe-nr. 211 b, og ved auktionsskjøde thl. $\frac{12}{6}$ 1837 kom paa Jens Væringsaasens hænder], overdrog hun Vestre Finstad ved skjøde thl. $\frac{18}{3}$ 1830 til sin værsøn Christian Olsen Uthus for 800 spd. Efter traditionen var Christian den bedste skiløber i Elverumske skiløberkompani: han stod i «Ola-Nilsbakken» med 6 karabiner paa skulderen og uden stav, hvad ingen gjorde efter ham. Til sidste leveaar satte han udfor bratteste Hovinberget ved siden af ungdommen — saa der stod viden ry af den gamle kraftkarl!

Christian brugte Vestre Finstad i 25 aar og først ved skjøde

Fot. af I. Lømo.

Vestre Finstad. Meljordet. Mellem Finstads udhuse. Seet fra sydv.
 [Lærer Ole Schulstad]. [Barnehjem]. [Iver Elsets enke i Vaaler].
 Grd. 103, brug 1. Grd. 105, brug 7. Grd. 104, brug 1.

thl. $\frac{11}{12}$ 1854 solgte han gaarden med løst og fast til sin søn Knut Christiansen og værsøn Christian Jensen Horn-dalen hver for en halvpart, og fra disse gik den ved auktionsskjøde thl. $\frac{1}{11}$ 1863 over til Torsten Telle¹ for 2540 spd. Denne mand var af et af de første kuld, som udgik fra Jøns-berg landbruksskole og havde været meget betroet i landhandler Christiansens tjeneste. Dygtig og anseet var han saa uheldig, just som de store opgangstider for trælasten stod for døren, at indlade sig paa salg af den baade med udmerket jordsmon og værdifuld skog udrustede eiendom. Den blev opstykket og ødelagt.

Medens Gulbrand Olsen Østhagen ved skjøde thl. $\frac{16}{4}$ 1875 kom i besiddelse af skogen, blev omtrent $\frac{1}{5}$ part af

¹ Torsten Arnesen Telle var f. $\frac{25}{6}$ 1828 i Aasnes og † $\frac{18}{10}$ 1902 paa Øvre Væringsaasen. Hans hustru Olea Knutsdtr., f. 1828 i Vang og † $\frac{23}{6}$ 1894. Søn: Arne Torstensen Telle, f. $\frac{23}{3}$ 1856, gaardbruger paa Uthus.

jordveien solgt og indlagt under Lille-Rogstad; de $\frac{1}{5}$ 'parter med daarlige husbygninger kjøbte Tollef Grøtting, fra hvem denne del kom videre til Ole Sørhus fra Lille-Elvedalen, og efter ham til sønnen Lars Sørhus og saa til Ole Tollefsen Grøtting, der sluttelig solgte eiendommen til den nuværende eier, folkeskolelærer Ole Schulstad. I sin stærkt beskaarne tilstand egner gaarden sig nu fortrinlig for en mand i en fast aflønnet stilling.

Vestre Finstad, af gl. matr.-nr. 16, løbe-nr. 211, er nu gaards-nr. 103, opstykket i 17 brugs-nummere paa indtil 2 øres skyld.

Kort ættetavle vedk. Vestre Finstad.

Christen Embretsen, f. omkr. 1678 og \dagger 1740, leilænding efter sin far og tilsidst gaardbruger paa Vestre Finstad [havde fuldsøskenderne John Embretsen, Jøran gift med Bjørn Skjulstad og Karen gift med Erik Herstad samt halvsøskenderne Anne Joversdr. gift med Avle Nordre Rustad og John Joversen paa Nordby]. Gift med Siri Halvorsdr., f. 1682 og begr. $\frac{6}{1}$ 1760. Sex børn [A-F]:

A. Mette Christensdr., gift med Ole Eriksen Uthus.
 B. Embret Christensen, f. 1703 og begr. $\frac{18}{8}$ 1782; en tid boende paa Uthus, gaardbruger paa Vestre Finstad. Gift med Ragnhild Andersdr. Skjefstad, f. 1713 og begr. $\frac{24}{8}$ 1781, se s. 189. Af børnene var:

Christen Embretsen, f. 1750, husm. under Rogstad i 1801, gift $\frac{6}{11}$ 1775 med Birthe Olsdr. Sørby, f. 1740. Deres dtr.: Ragnhild, db. $\frac{22}{8}$ 1779, gift $\frac{6}{12}$ 1813 med Ole Embretsen Skjulstad.

C. Halvor Christensen, f. 1716, gaardbruger paa Breum.

D. Christen Christensen, f. 1719, paa Østre Sætre.

E. Siri Christensdr., f. 1722 og gift $\frac{2}{1}$ 1753 med Torgeir Erikson Rogstad.

F. Kari Christensdr., tredje-ældst, f. 1706 og begr. $\frac{8}{3}$ 1767; gift med Christopher Hansen Retengen paa *Østjordet*, f. 1696 og begr. den $\frac{14}{11}$ 1762. Fire gifte børn [1-4]:

1. Christen Christophersen, f. 1738 og begr. $\frac{10}{11}$ 1811, husmand under Rogstad; gift $\frac{5}{9}$ 1773 med Kirsti Johnsdtr. Østre Nøtsel.

2. Gunder Christophersen, f. 1742 og begr. $\frac{28}{10}$ 1809, paa Graaberget.

3. Jens Christophersen, f. 1745, paa Skolla under V. Finstad; gift $\frac{28}{10}$ 1774 med Birthe Gudmundsdr. Rogstad.

4. Hans Christophersen, ældst, f. 1734 og \dagger $\frac{24}{12}$ 1774, gaardbruger paa *Østjordet*. Gift først $\frac{18}{3}$ 1763 med enken Anne Halvorsdr. Lindberget, f. 1725 og begr. $\frac{28}{11}$ 1813, som tredje gang $\frac{1}{4}$ 1776 blev gift med Simon Embretsen Skjulstad paa *Østjordet*. To børn [a-b]:

- a. Kari Hansdtr., db. $13/1$ 1764 og gift først $26/10$ 1787 med Anders Mortensen Lille Kynberget, gaardbruger paa Østjorset, senere i Kynberget [Jorset], og derpaa $1/4$ 1820 med Ole Olsen Kynberget. Datteren Maren blev gift med Gulbrand Gulbrandsen Østre Berger.
- b. Christopher Hansen, db. $24/1$ 1768 og begr. $20/2$ 1789, ugift.

Ole Amundsen [søn af Amund Jørgensen Nedre Løken s. 139], † $8/6$ 1746, gaardbruger paa Vestre Finstad; gift med Marit Svendsdtr., født 1683 og begr. $31/10$ 1762. To gifte børn [1-2]:

1. Marit Olsdtr., gift med Ole Halvorsen Vestre Finstad.
2. Amund Olsen, f. 1719 og begr. $23/3$ 1777, gaardbruger paa Vestre Finstad. Gift først 1747 med Marit Embretsdtr. Vestre Sætre, begr. $11/10$ 1761, og derpaa $21/3$ 1763 med Else Helgesdtr. Smørviken af Aamot. Foruden Embret og Anne, der vistnok døde ugifte, havde han børnene [a-d]:
 - a. Marthe Amundsdtr., f. 1748 og gift $21/11$ 1775 med Hans Clemetsen Møystad paa Lilleengen under Retengen.
 - b. Ole Amundsen, f. 1751, rytter ved liveskadronen i Nestved 1777.
 - c. Helge Amundsen, db. $4/3$ 1764, inderst paa Møystad; gift $4/1$ 1790 med Marthe Mortensdtr. Strand.
 - d. Amund Amundsen, db. $8/6$ 1766, husmand under Bjølset; gift $18/10$ 1794 med Marthe Gundersdtr. Berger.

Knut Engebretsen Skjulstad, db. $18/6$ 1758 og † $10/11$ 1810 af halsbyld, gaardbruger paa Kilde, senere paa Vestre Finstad. Gift $30/5$ 1794 med Hans Hansen Hogstads enke Olia Amundsdtr. Kilde [s. 191 og 406], db. $25/3$ 1770 og † $4/9$ 1830. Døtre [a-c]:

- a. Marthe Knutsdtr., db. $2/12$ 1796 og † $29/8$ 1846; gift $1/5$ 1819 med Christian Olsen Uthus, db. $5/6$ 1796 og † $7/6$ 1870, gaardbruger paa Vestre Finstad. Af deres sex børn var [1-3]:
 1. Ole Christiansen, f. $2/3$ 1820 og gift $18/10$ 1845 med Valborg Olsdtr. Knutsen Brenden i Nordre Skogbygd. Deres datter Valborg Augusta, gift med Berger Strand s. 475.
 2. Knut Christiansen, f. $1/5$ 1824, gaardbruger paa Vestre Finstad.
 3. Kari Christiansdtr., f. $10/11$ 1833 og gift $14/8$ 1853 med Christian Jensen Horndalen paa Ljømhøgen under Vestre Uthus, f. $22/8$ 1824; søn af Jens Pedersen Horndalen.
- b. Ellen Knutsdtr., db. $17/10$ 1802, gift med Arne Volden.
- c. Anne Knutsdtr., db. $4/3$ 1806, gift med Niels Gulbrandsen Finstad paa Sveen, s. 617.

Meljordet.

«Medeljordet» er, som side 600 meddelt, udgaaet fra Vestre Finstad, da Hans Hansen i 1758 købte 8 skind i denne gaard af kaptein Johan Felber. Hans var født 1723 i Aamot og søn

af Hans Mortensen Bolstad. Medens hans søn Knut Hansen købte pladsen Skolla af Jens Christophersen Finstad i 1790, fik ældste søn glasmester Hans Hansen skjøde thl. $\frac{5}{2}$ 1789 paa Meljordet og blev en dygtig gaardbruger. Ved hans og hustru Kari Oldstr. Væringsaasens død i 1795 blev eiendommen værdsat til 500 rdl. og ved boets opgjør $\frac{4}{5}$ s. a. androg aktiverne til 944 rdl., som fradraget gjeld og udgifter paa 473 gav 471 rdl. i behold til deres eneste barn, datteren Marthe. Efter hendes død i 1800 blev gaarden solgt ved auktion for 853 rdl. til Ole Olsen Væringsaasen, som fik skjøde thl. $\frac{31}{10}$ 1801 og senere frasolgte anlod i Osskogen til sin bror Peder Olsen Væringsaasen og Meljordsengen til Iver Bergersen Rogstad for sluttelig ved skjøde thl. $\frac{6}{7}$ 1841 at overdrage Meljordet med reduceret skyld 1 dl. 2 ort 12 sk. til sin søn Peder Olsen. Efter yderligere frasalg i 1862 afhændede Peder sin gaard ved skjøde thl. $\frac{16}{9}$ 1862 til Oluf Eriksen Nyborg fra Risberget [bror af Martin Nyborg paa Østre Finstad], som imidlertid blev umyndiggjort kort efter, hvorpaa værgen Tollef Grøtting solgte Meljordet ved skjøde thl. $\frac{1}{5}$ 1867 til frihandler Julius Pedersen Vaalødegaard af Stange, der i nogle aar havde drevet handel paa Mellem Finstad. Af ham blev gaardens huse flyttet og delvis nybygget oppe ved landeveien, men da denne i 1883 omlagdes flere hundrede alen længer ned blev det daarlig med søgningen til butikken, og Julius solgte da Meljordet til det af Kirsti Engebretsdtr. Grindalen stiftede Barnehjem. Forinden dette kom i brug blev imidlertid hele skogen frasolgt. — Se billede s. 603.

Meljordet, af gl. matr.-nr. 16 Vestre Finstad, løbe-nr. 215, er nu gaards-nr. 105 med 22 brugs-nummere, hvoraf nr. 1 «Kirsti Grindalens Barnehjem» har en skyld af 4 mk. 55 øre.

Østjordnet.

Som s. 600 meddelt købte Christopher Hansen Retengen i 1753 en anpart af Vestre Finstad paa $\frac{1}{2}$ hud eller 6 skind. Denne eiendom overdrog han for 180 rdl. ved skjøde $\frac{16}{1}$ 1762, men først thl. $\frac{15}{7}$ 1765, til sønnen Hans Christophersen, som ved skjøde thl. $\frac{15}{7}$ 1766 tillige købte 9 skind af Østre

Finstad af Ole Isaksen og dermed slog begge disse anparter sammen til en eiendom, som fik navnet *Østjordnet*, løbe-nr. 216 med skyld i hud 3 skind. Hertil lagde han sluttelig sæteren Borchhaugen — saakaldt efter rydningsmanden, prestesønnen Niels Borch —, som han købte af kaptein Johan Felbers enke for 16 rdl. $\frac{1}{2}$ 1766.

Hans Christophersen var en usædvanlig duelig gaardbruger, driftig og arbejdsom og dertil en meget skjøn som skogmand.

Amaterfot. af M. Wæringsaasen.

Østjordnet, 1914. Seet fra nord.

Fot. af I. Løme

Østgaard.
[Einar Grøtting].

Østjordnet. Seet fra syd.
[Tollef Ødegaarden].

Skjönt endnu ikke 42 aar gammel havde han ved sin død, der indtraf pludselig julaften 1774, arbejdet sig frem til forholdsvis god velstand. Ved skiftet $\frac{12}{3}$ 1776 blev gaarden værdsat til ialt 516 rdl. og boet sluttedes med aktiver 684 rdl. og passiver 199 eller med 485 rdl. i behold til enken og to børn. Paa stalden stod to gamle hester; den ene paa 21 aar var værd 1 rdl.! Besætningen ellers var 9 kjør og 3 ungoxer, 4 faar og 9 gjeder. En blaamalet jernbeslaet ageslæde med beslaet skrin taxertes til 10 rdl.

Da enken Anne Halvorsdr. Lindberget i 1763 giftede sig paany med Simon Embretsen Skjulstad overtog han

gaarden, og først ved skjøde thl. $\frac{1}{8}$ 1788 gik den tilbage paa odel til Hans' søn Christopher Hansen, efter hvem den ved skjøde thl. $\frac{5}{2}$ 1790 kom til svogeren Anders Mortensen Lille Kynberget. Dermed gled gaarden ud paa livlig handel.

I 1791 blev prokurator Dorph paa Østerhaug eier for en dag; næstemand var fogden Andreas Hiort, der solgte den i 1792 til Peder Grambo i Trysil, hvorefter Østjordet ved skjøde thl. $\frac{6}{3}$ 1794 blev kjøbt af Embret Embretsen Skjulstad. Allerede halvaaret efter solgte denne mand gaarden til Halvor Halstensen Væringsaasen, som i den

Inger Thoresdatter.
Se side 609 og 617.

korte tid, han levede, gjorde ende paa hvad endnu var levnet. Da hans dødsbo blev opgjort $\frac{8}{8}$ 1795 var gjelden løbet op i 1567 rdl. Aktiverne androg til 1201, hvoraf de 800 faldt paa gaarden, saa det blev en forholdsvis drøi fallit paa 366 rdl. Besætningen var nu noget større end i 1776: 2 hester, 7 kjør, 2 kviger og 2 oxer, 10 faar og 4 gjeder. Den gamle ageslæde havde fremdeles samme værdi, 10 rdl., men var nu grønmalet. Særlig fortjener dog at bemerkes en blaa kariol til 15 rdl.

Kreditorerne fik udlæg i gaarden og enken med hendes nye ægtefælle Otter Pedersen Skavhaugen vedblev at drive eiendommen, indtil Gulbrand Thoresen Mellem Finstad fremkom med et pynteligt bud paa 1200 rdl. og fik skjøde thl. $\frac{5}{2}$ 1798. Han blev ikke gammel paa gaarden. Enken Ingeborg Nielsdtr. Lindberget solgte den med løst og fast ved skjøde thl. $\frac{7}{11}$ 1803 for 999 rdl. til Halvor Nielsen Nøtsel, som senere ægtede Ingeborg. I 1822 maatte han imidlertid vige for odelsprætendenten Gulbrands søn, Thore Gulbrandsen, der fik skjøde thl. $\frac{19}{8}$ 1822 efter at have udbetalt kreditorer og medarvinger 1148 spd. og sikret Halvor føderaad. Skjønt han afhændede flere gode skogteiger i Osskogen samt Flissæteren maa Thore regnes for en dygtig gaardbruger. Han kjøbte i 1839 Mellem Finstad af sin ældre halvbror Amund, men vedblev at bebo og bruge Østjordet helt til 1868. Ved skjøde thl. $\frac{24}{9}$ d. a. overdrog han eiendommen til sin ældste søn

Gunder Thoresen, efter hvis død og konkurs i 1879 søsteren Inger Thoresdatter, enke efter Engebret Jørgensen Horn-dalen, købte gaarden. Af hende blev den med hjemskog og sæter i 1884 overdraget til hendes yngste søn Tollef Enge-bretsen, som er nuværende gaardbruger.

Østjordet, af gl. matr.-nr. 16, løbe-nr. 216, er nu gaards-nr. 106, brugs-nr. 1 med skyld 8 mk. 37 øre. Forøvrig 18 brugs-nummere, bestaaende af skog.

Rydningen.

Denne gaard blev udskilt fra Vestre Finstad i 1758, da skiløber Knut Isaksen, som s. 600 meddelt, købte 4 skind. Næste eier var Embret Embretsen Skjulstad, der fik skjøde thl. $\frac{6}{2}$ 1796 og senere købte en anpart i Østre Hovin.

Ved skjøde thl. $\frac{11}{12}$ 1819 solgte Embret baade Rydningen, anlodden i almenningen og diverse skogteiger, han havde lagt sig til, for ialt 1300 spd. til Peder Johnsen Schulstad. Denne mand var i besiddelse af de forskjelligste talenter. Paa Rydningen holdt han en ganske merkelig privatskole, hvortil eleverne kunde komme naarsomhelst, og kurserne varede efter behovet. Han lærte dem skrivning, regning efter Cramer og lidt historie. Praktisk og inspirerende vakte han elevernes store interesse og vandt som lærer saa stor anerkjendelse at der kom gutter fra Aamot til hans skole. Dernæst anlagde han et møllebrug strax nedenfor Nistilbækken, hvis rester laa der endnu i 1870'aarene. Han var kunstdreier, bygdens eneste jerndreier indtil 1850, lavede en udmerket bogstavlaas, bestaaende af flytbare ringe, som oplod for nyt ord, og fabrikerte bygdens blæk indtil 1854. Ved Eidsvolds verk havde han en fast post til dets nedlæggelse, senere var han forligelseskommissær i Elverum, bosat paa Nysted i Leiret, og privatim skriver af omtrent alle skyldsætningsforretninger, ligesom han stadig blev hentet, naar der skulde affattes en skriftlig overdragelse fra far til søn. Sine venner morede han ved at forme sine zirlige breve i de merkeligste sving og snirkler, saa det blev en hel kunst at følge linjerne.

Under $\frac{5}{7}$ 1823 mageskiftede Peder Schulstad Rydningen + 2300 spd. i mellemlag til Axel Christian Grøtting mod

dennes gaard Mellem-Grøtting. Allerede i 1824 solgte Axel Grøtting Rydningen til broderen Johan Grøtting for 1000 spd., derpaa blev Iver Bergersen Rogstad eier i 1840 for i 1846 at sælge til broderen snedker Berger Rogstad, og ved auktions-skjøde thl. ^{30/9} 1856 kjøbte Johan Olsen Rogstad gaarden, men solgte s. a. til Jens Jensen Grøtting jr. Gaarden fortsatte at gaa paa handel og blev herunder opstykket i en mængde smaaparcer.

Rydningen, af gl. matr.-nr. 16 Vestre Finstad, løbe-nr. 217, er nu gaards-nr. 107 med hele 20 brugs-nummere, hvoraf nr. 1 Rydningen med skyld 1 mk. 56 øre.

Finstad, Østre.

Østre Finstad maa, som s. 598 anført, have været særskilt gaard allerede før 1417. Nogen bestemt oplysning kjendes imidlertid ikke før henved femti aar senere, da et skindbrev dat. Grefsheim i Nes paa Hedemarken 20 jan. 1462 meddeler at Bjørn Torkelssøn solgte 3 øresbol «i den nedre stue i Finstad» til fru Magnhild Oddsdatter; det lyder bogstavret saaledes:

Ollum monnum them som thette breff se eller høræ helsom mit Torsten Vlfson oc Haraldr Eriksson lagrettesmen pa Nes kerlig med gud kungørandes at anno domini mcdlx cz^o [c: secundo] die sanctorum martirum Fabiani et Sebastiani varom vi pa Grefsen i fornemd geld sagom oc hørdom med flerom godom mannom at beskedelig man Byorn Torkelsson salde oc afhændede heiderligæ oc velborne quinna frv Magnhild Odsdotter iii øyris bol jerder i nedre stown i Finnstad som ligger i Alffvereimssokn pa Hernes fran seg oc sinom ervingom oc vnder her Alff Knutzson oc frv Magnil oc teires erwingæ til æwerdelig eigæ vtten (!) alz afredes flore tog oc fornemder Byorn samstundis førstæ peninger oc østæ oc allæ thær i mellom i kaup teires kom seg til fullæ nøyæ. til sanigen her vm beidis fornemd Byorn vor insigle epter dhæt han ei insigleman var for thette breff som screffuet var dog oc ar som for segir¹.

¹ Trykt i Dipl. Norv. II nr. 842. Originalen i Rigsarkivet. Det lyder oversat saaledes:

Alle de mænd, som dette brev ser eller hører, hilser vi Torsten Ulfsson og Harald Eriksson, lagrettesmænd paa Nes kjærlig med Gud, gjørende bekjendt at i det Herrens aar 1462 paa de hellige martyrer Fabians og Sebastians dag var vi paa Grefsen i førnævnte gjeld, saa og hørte da med flere gode mænd at beskedelig mand Bjørn Torkelssøn solgte og afhændede til hæderlige og velbaarne kvinde fru Magnhild Oddsdatter 3 øresbol

Betegnelsen «den nedre stue», som jo forudsætter en «øvre stue», var almindelig for «den nedre gaard» og faldt ogsaa ganske naturlig, idet Finstad'gaardenes bebyggelser laa sammen i en klynge til helt henimod 1800'tallet. At skindbrevet netop gjælder Østre og ikke Vestre Finstad vil fremgaa af de følgende oplysninger.

Den mægtige fru Magnhild Oddsdatter, hvis biografi er kortelig meddelt under Baanerud s. 457, havde med sin tredie ægtefælle, norsk ridder og rigsraad hr. Alf Knutssøn en søn hr. Knut Alfssøn, hvis datterdatter fru Gyrvild Fadersdatter Sparre arvede et fra mange kanter ophobet umaadeligt jordegods. Dette vilde have tilfaldt hendes fjerne slegtninge i Sverige, hvis ikke kongen i tide havde sikret det for sine riger ved store kjøb i 1580' og 1590'aarene. Blandt det gods, som fru Gyrvild havde arvet gennem flere led efter sin oldemor fru Magnhild; var ogsaa «Finnestad 1½ hud, Finnestad 9 skind», og dette gik med 247 andre gaarde paa Oplandene og i Østerdalen som den sidste slump over til Kronen ved skjøde ^{19/7} 1599.

Da Kronen aldrig havde nogen eiendom i Vestre Finstad, er det dermed afgjort at skjøderne af 1462 og 1599 med hvad dertil hører gjælder Østre Finstad. Men naar der i 1599 opføres to skyldstørrelser, en paa 1½ hud og en paa 9 skind, er det klart at Østre Finstad forinden dette aar (men efter 1528) er bleven delt i to gaarde. At saa er tilfældet viser da ogsaa lensregnskaberne af 1604, hvori opføres 3 halvgaaarde Finstad, og endnu tydeligere regnskaberne for 1624. Heri opføres nemlig, foruden en halvgard Vestre Finstad med 3 huders skyld, to halvgaaarde Østre Finstad, hver med 1½ huds skyld, og i disse staar Kronen som eier af den ene fuldt ud og med 9 skind i den anden.

Begge disse Østre Finstad'gaarde førte dette navn sælles helt ned til 1700'tallet og først i matriklen af 1723 anføres de

jord i den nedre stue i Finstad, som ligger i Alvereims sogn paa Hernes, fra sig og sine arvinger og under hr. Alf Knutssøn og fru Magnhild og deres arvinger til evindelig eie uden(!) al raadighed. Modtog førnævnte Bjørn samtidig første penninge og sidste og alle derimellem, som kom i deres kjøb, til sin fulde tilfredshed. Til sandhed herom fik førnævnte Bjørn vort segl, efterdi han ei selv havde segl, for dette brev, som skrevet blev dag og aar som foran siges.

med særnavnene: *Østre Finstad*, gl. matr.-nr. 19, og *Mellem Finstad*, gl. matr.-nr. 18. Idet enhver af disse gaarde vil faa sit afsnit i gaardhistorien, skal her af hensyn til den praktiske oversigtlighed først behandles Østre Finstad.

Østre Finstad, gl. matr.-nr. 19, en halvgaard med $1\frac{1}{2}$ huds skyld, blev med meget andet gods af Kronen overdraget til statholder Hannibal Sehested, som dog ved mageskifte $\frac{1}{6}$ 1649 byttede det tilbage til Kronen, og Østre Finstad blev nu henlagt til det s. 175 omtalte Ulvin præbende, hvis sidste indehaver var professor mag. Ambrosius Rhodius. Ved kongeskjøde $\frac{10}{4}$ 1662 solgte Kronen sluttelig Østre Finstad til borgermester i Christiania Nils Lauritzsen, efter hvis død i 1665 gaarden gik i arv til hans stiftatters ægtefælle raadmand Jacob Dideriksen Roll. Ifølge matriklen af 1667 var udsæden dengang 5 td. korn og besætningen 2 hester og 14 stk. fæ; der tilhørte «gildreskog i Kjølberget og sommerbeite i Ulfaasen og Sjøsaeter, paa gaarden voxte ingen humle».

Efter Roll's død i 1685 blev Østre Finstad af arvingerne solgt til Jens Jørgensen Faber, som atter ved skjøde thl. $\frac{6}{12}$ 1700 solgte gaarden til raadmand Hans Carstensen Kamp's enke Margrethe Sigurdsdtr. Den gik derpaa i arv til deres datter Maren Kamp med ægtefælle kjøbmand Peder Nielsen Hess i Frederikstad. I hendes tid beskrives gaarden i matriklen af 1723 saaledes: i sollien letvunden, jordarten temmelig god, med udsæd $2\frac{1}{2}$ td. byg og $2\frac{1}{2}$ td. blandkorn (ingen havre), besætning 2 hester, 13 kjør, 10 faar og 10 gjeder; høvling 18 læs. Der var skog til brændeved, gjærdefang, hustømmer og lidt til sagtømmer, sæter med god havn og slaatter paa 2 læs hø; kvern kun til husnytte, ingen husmandsplads.

Margrethe sal. Kamp bestemte ved testamente af $\frac{27}{12}$ 1753, at en del af hendes formue skulde gaa til legater og resten skjænkede hun sin eneste arving, søstersønnen Hans Hellesen Juel, der var justitsraad og assessor i Overhofretten. Af ham blev derpaa Østre Finstad solgt for 450 rdl. til leilændingen Ole Isaksen ved skjøde thl. $\frac{15}{3}$ 1755.

Til dette aar havde gaarden været brugt af landherrens leilændinger, og Ole Isaksen, som havde faaet bygselseddel som saadan thl. $\frac{28}{11}$ 1748, blev saaledes den første selveier paa Østre Finstad.

Ved skjøde thl. $15/7$ 1766 frasolgte Ole halvparten eller 9 skind af gaardens skyld til Hans Christophersen paa Vestre Finstad, som slog den sammen med sin eiendom i denne gaard; deraf fremstod en ny gaard, *Østjordet*, se s. 606.

Tilbage havde Ole saaledes 9 skind, som efter en kortvarig transaktion og for en stakket tid kom paa Jens Christophersen Vestre Finstads haand i 1789. Med forbehold af en liden parcel paa 1 skind solgte Jens gaarden, hvis skyld nu var reduceret til 8 skind, ved skjøde thl. $5/7$ 1791 til Halvor Pedersen Nøtsel, en overmaade dygtig og fremsynt jordbruger, som i det følgende underlagde sig flere teiger udmerket skog, drev sin eiendom betydelig frem og greiede sig godt over dyrtidsaarene i 1813 og 1814.

Først i 1828, da Halvor og hustru «ikke uden alt for stor besværlighed længere kunde bestyre sit gaardsbrug», overdrog de sin eiendom for 200 spd. og et rummeligt føderaad ved skjøde thl. $11/12$ s. a. til sin værsøn Knut Engebretsen Berger paa Skolla, hvis enke Anne Halvorsdatter igjen overdrog den til sønnen Halvor Knutsen ved skjøde thl. $11/12$ 1845. Af ham blev Østre Finstad solgt ved skjøde thl. $6/7$ 1854 til svogeren Martin Eriksen Nyborg af Vaaler, der i den følgende tid frasolgte en hel del parceller. Derefter fulgte sønnen Knut Martinsen, som senere har solgt Østre Finstad til broderen August Martinsen, men da denne driver landhandel ved Trysilveien, bruger Knut fremdeles gaarden.

Østre Finstad, af gl. matr.-nr. 19 Østre Finstad, løbe-nr. 219, er nu gaards-nr. 109, brugs-nr. 1 med skyld 5 mk. 86 øre [det kaldes gjerne «Nedre Finstad»]; forøvrig 10 brugs-nummere med indtil 1 øres skyld.

Kort ættetavle vedk. Østre Finstad.

Halvor Pedersen Nøtsel, db. $7/8$ 1758 og † $3/9$ 1835, gaardbruger paa Østre Finstad; gift $23/8$ 1793 med Birthe Gulbrandsdr. Østre Berger, db. $4/2$ 1770. Datter:

Anne Halvorsdr., db. $22/9$ 1793 og gift $3/5$ 1817 med Knut Engebretsen, db. $12/8$ 1792 og † før 1845, gaardbruger paa Skolla af Melle Finstad [søn af Engebret Olsen Berger og Eli Olsdr. Væringsaasen]. Af deres ti børn var [1-6]:

1. Birthe Knutsdr., f. $\frac{28}{1}$ 1819 og $\dagger \frac{5}{8}$ 1893, gift $\frac{29}{8}$ 1838 med Per Gulbrandsen Jordet [Kynberget].
2. Halvor Knutsen, f. $\frac{27}{11}$ 1820, gaardbruger paa Østre Finstad.
3. Ellen Knutsdr., f. $\frac{1}{9}$ 1822, gift $\frac{4}{1}$ 1853 med Johan Olsen Sønsthagen.
4. Pernille Knutsdr., f. $\frac{7}{4}$ 1824, gift $\frac{29}{12}$ 1842 med Christian Pedersen Finstad paa Hagen i Kynberget.
5. Johan Knutsen, f. $\frac{19}{8}$ 1827, gift $\frac{3}{1}$ 1854 med Ingeborg Larsdr. Uthuslien.
6. Anne Knutsdr., f. $\frac{12}{5}$ 1829, gift $\frac{19}{4}$ 1853 med Martin Eriksen Nyborg, f. 1828 i Vaaler, gaardbruger paa Østre Finstad.

Finstad, Mellem.

Mellem Finstad med $1\frac{1}{2}$ huds skyld er, som s. 612 meddelt, udgaaet fra Østre Finstad og var allerede paa 1500'tallet delt i to lige store dele, hver paa 9 skinds skyld, det ene tilhørende Kronen, medens det andet var bondegods. Der sad imidlertid kun en opsidder paa Mellem Finstad, og han blev anbragt af Kronen, som raadede bygselen over bondeparten.

[I.] Kronens anpart paa 9 skind fik nøiagtig samme skjebne som den, der blev Østre Finstad til del, helt til raadmand Jacob Roll's død i 1685, da sønnen Nils Roll ved skjøde thl. $\frac{17}{11}$ 1691 solgte eiendommen til Gudmund Gulbrandsen Finstad.

[II.] Bondegodset paa 9 skind blev allerede tidlig splittet paa flere hænder dels ved arv og dels ved pantsættelser, indtil opsidderen John Arnesen i 1650'aarene blev eier af de $4\frac{1}{2}$ skind, medens resten ligeledes $4\frac{1}{2}$ skind samtidig kom til Christopher Lang i Christiania og fra ham til datteren Margrete Lang med ægtefælle Jens Ravn paa Bragernes. Efter Ravns død giftede enken sig paany med sorenskriver Tyge Buschow i Slagen ved Tønsberg og han solgte anparten for 15 rdl. [svarende til omkr. 400 kr. i nuværende værdi] ved skjøde thl. $\frac{9}{2}$ 1671 til ovennævnte John Arnesen, som saaledes blev eier af hele bondegodset. Da han tillige var leilænding paa Kronens anpart, sad han som bruger paa hele Mellem Finstad, men nød fuld skattefrihed, fordi han var «kundskabsmand» i feidetiden.

Da Gudmund i 1691 kjøbte Krongodset og dermed fik bygselraadigheden over gaarden, blev John opsagt og valgte derfor at sælge sin del til Gudmund Gulbrandsen, der

saaledes blev eier af hele gaarden Mellem Finstad med $1\frac{1}{2}$ huds skyld [I og II], som ifølge matriklen af 1667 havde en udsæd af 5 td. korn og besætning paa 2 hester og 14 stk. fæ, «gildreskog i Kjølberget, sommerbeite i Ulfaasen og Sjø-sæter; der voxer ingen humle».

Efter Gudmunds død solgte børnene Mellem Finstad ved skjøde thl. $1\frac{1}{3}$ 1709 til ældste søn Gulbrand Gudmundsen, i hvis tid gaarden ifølge matriklen af 1723 havde en udsæd af $2\frac{1}{2}$ td. byg og $3\frac{1}{2}$ td. blandkorn (ingen havre) og førte en besætning paa 2 hester, 14 kjør, 10 faar og 10 gjeder. Forholdene var saaledes temmelig nøiagtig som paa Østre Finstad og beskrivelsen forøvrig overensstemmende dermed.

Da Gulbrand mistede sin første hustru i 1742 blev Mellem Finstad værdsat til 200 rdl., og boet blev efter fradrag af gjeld paa 232 opgjort med 160 rdl. i behold. Han solgte derefter gaarden til Peder Mogensen Glomstad af Aamot, en fremragende dygtig mand og i besiddelse af adskillige arvemidler, som fik en ypperlig anvendelse paa gaardsbruget. Det var ham derfor et haardt stød da Gulbrands søn Thore Gulbrandsen udsagde ham paa odel og han maatte afstaa gaarden ved skjøde thl. $\frac{1}{3}$ 1746. Dette skulde dog kun blive af en kortere varighed, men Thore fik imidlertid anledning til at frasælge Grindjordet og pladsen *Skolla* [egtl. Skjolden]¹, der blev sat i 3 skinds skyld, inden han ved skjøde thl. $\frac{15}{7}$ 1755 solgte Mellem Finstad med reduceret skyld i hud 3 skind tilbage til Peder Mogensen. Efter adskillig anstrengelse lykkedes det Peder ogsaa at faa tilbage Grindjordet i 1759. Ved skiftet i 1762 efter hans første hustru, enken Karen Øxset, blev eiendommen taxert til 400 rdl. eller nøiagtig til det dobbelte af hvad værdien var tyve aar tidligere. Formuen androg ialt til 885 rdl., og da Peder var en gjeldfri mand, blev boet opgjort med 863 rdl. i behold. Ved sit andet giftermaal med Erik Østre Bergers enke Gjertrud Pedersdatter forøgede Peder yderligere sin velstand, og da alle hans børn gjorde udmerkede partier i denne rige slekt paa Østre Berger, dannede de en meget formaaende familie, som dermed ogsaa forbandt personlig dygtighed og foretagsomhed. De var

¹ Thore gjenkjøbte *Skolla* i 1756 og senere har denne plads været særskilt brug, løbe-nr. 213.

kloge og kvikke folk og i sit ydre høie og statelige, gjestfrie og hjælpsomme, og alle nød de paa en enkelt undtagelse nær megen anseelse.

I 1766 fremkom Thore Gulbrandsens søn Gulbrand Thoresen med odelskrav paa sin fædrene eiendom, og til ham maatte Peder Mogensen overdrage gaarden for 500 rdl. ved skjøde thl. $\frac{27}{11}$ 1766. Det var for største delen ved laante penge, Gulbrand kom ind paa Mellem Finstad, og derfor kneb det mangen gang med at holde balancen. I 1778, da han lod skifte efter sin første hustru, var boet paa 712 rdl. i aktiver og 552 i passiver, men han sled sig igjennem og kunde ved skjøde thl. $\frac{5}{7}$ 1797 overlade gaarden i god behold uden heftelser til sin ældste søn Amund Gulbrandsen. Af ham blev i 1806 tilkjøbt anlod i Osskogen, i 1811 anlod i almenningen og i 1813 en halvpart i Flissæteren, hvilke eiendomme i 1818 blev indlagt under Mellem Finstad, som nu fik en skyld af 4 rdl. 2 mk. 6 sk. Hele denne gaard solgte Amund for 1000 spd. ved skjøde thl. $\frac{11}{12}$ 1839 til sin yngre halvbror Thore Gulbrandsen Østjordet, som med dygtighed holdt jord og skog i udmerket stand.

I 1850'aarene frasolgte Thore baade Osskogen (til Carsten Sæthren) og Flissæteren, hvorefter Mellem Finstad ved skjøde thl. $\frac{24}{9}$ 1868 gik over til hans yngste søn Oluf Thoresen, der ligeledes afhændede adskillig skog og efter faa aars forløb solgte gaarden til Gulbrand Nielsen Fremgaard fra Kynberget.

Efter hans konkurs i 1878 blev ved auktionsskjøde thl. $\frac{8}{1}$ 1883 Oluf Andersen Grøtting eier for 14000 kr. Han drev Mellem Finstad til 1890, da han solgte til Berger Gundersen Strand, som i 1908 atter solgte til Iver Juliussen Elset af Vaaler. Efterhaanden blev fraparcellert en hel del mindre brugs-nummere og frasolgt hele skogen paa 900 maal nær. Gaarden ligger nu øde og vanstelt og beboes kun af en inderstfamilie. — Se billedet s. 603.

Mellem Finstad, gl. matr.-nr. 18, løbe-nr. 212, er nu gaards-nr. 104, brugs-nr. 1 med skyld 4 mk. 58 øre; Skolla, brugs-nr. 19, har skyld 1 mk. 88 øre. Forøvrig underhører 39 brugs-nummere, væsentlig skog.

Kort ættetavle vedk. Mellem Finstad.

Gudmund Gulbrandsen, f. 1631 og † omkr. 1708, gaardbruger paa Mellem Finstad. Af hans børn var [I—II]:

I. Arne Gudmundsen, en tid leilænding paa Østre Nøtsel, hvor datteren Kirsti Arnesdtr., f. 1714, blev gift med John Gundersen Nøtsel.

II. Gulbrand Gudmundsen, ældst, f. 1680 og begr. $^{28}/_{11}$ 1751, en tid paa Østre Uthus, gaardbruger paa Mellem Finstad; gift med Siri Thoresdtr. Øxset, skifte $^{7}/_{7}$ 1742. Efterlod en datter Kirsten, født 1719, og sønnerne [A—B]:

A. Gudmund Gulbrandsen, f. 1723, bruger paa *Skolla*; gift først $^{28}/_{12}$ 1751 med Gjertrud Jørgensdtr. Horndalen, f. 1728 og begr. $^{28}/_{9}$ 1755, og derpaa $^{28}/_{12}$ 1759 med Kirsti Svendsdtr. Kilde, født 1720 og begr. $^{5}/_{4}$ 1789. Børn: Gulbrand og Siri.

B. Thore Gulbrandsen, ældst, f. 1714 og begr. $^{21}/_{4}$ 1785, gaardbruger paa Mellem Finstad. Af hans børn var Siri Thoresdtr., gift $^{27}/_{10}$ 1771 med Jens Olsen Grindalen, og sønnen:

Gulbrand Thoresen, f. 1740 og † $^{12}/_{8}$ 1801 af værk i laaret, gaardbruger paa Mellem Finstad. Gift først $^{1}/_{6}$ 1769 med Maren Andersdtr. Hofsløkken [Hovin], f. 1722 og begr. $^{2}/_{11}$ 1777, og derpaa $^{27}/_{4}$ 1778 med Ingeborg Nielsdtr. Lindberget, db. $^{10}/_{2}$ 1760 og † $^{3}/_{3}$ 1820 [gift paany med Halvor Nielsen Nøtsel, gaardbruger paa Østjordet, senere i Horndalen]. Fem gifte børn [1—5]:

1. Amund Gulbrandsen, db. $^{23}/_{5}$ 1774 og † $^{31}/_{7}$ 1841, gaardbruger paa Mellem Finstad; gift $^{17}/_{4}$ 1801 med Inger Thorsdtr. Grøtting, † $^{3}/_{9}$ 1863. Uden børn.

2. Maren Gulbrandsdtr., db. $^{24}/_{10}$ 1779 og gift $^{19}/_{1}$ 1802 med Ole Olsen Væringsåsen paa Meljordet.

3. Anne Gulbrandsdtr., db. $^{25}/_{3}$ 1792 og gift $^{28}/_{11}$ 1819 med Hans Jensen Fjeldet.

4. Niels Gulbrandsen, db. $^{15}/_{2}$ 1795, bruger paa Sveen; gift $^{1}/_{1}$ 1828 med Anne Knutsdtr., db. $^{4}/_{5}$ 1806, dtr. af Knut Engebretsen Finstad og Olja Hansdtr.

5. Thore Gulbrandsen Østjordet, næstældst, f. $^{26}/_{7}$ 1785 og † $^{21}/_{8}$ 1875, gaardbruger paa Østjordet og Mellem Finstad; gift $^{5}/_{12}$ 1822 med Olia Engebretsdtr. Løken s. 174. Otte børn, hvoraf Gunder Thoresen, f. $^{7}/_{9}$ 1827, gaardbruger paa Østjordet, Inger Marthea Thoresdtr., f. $^{28}/_{4}$ 1825, gift $^{21}/_{7}$ 1851 med Engebret Jørgensen Horndalen, s. 609, hvis søn Tollef Engebretsen er gaardbruger paa Østjordet, og Oluf Thoresen, f. $^{22}/_{7}$ 1840, gaardbruger paa Mellem Finstad.

Peder Mogensen, f. 1712 i Aamot [bror af Kari Mogensdtr., gift med Hans Olsen Sæteren s. 406], søn af Mogens Pedersen Glomstad og Anne Hansdtr. og begr. $^{3}/_{9}$ 1786, gaardbruger paa Mellem Finstad. Gift først 1736 med Ole Thoresen Øxsets enke

Kari Jensdtr. Lille-Sønsterud og derpaa $^{10}/_{10}$ 1766 med Erik Gulbrandsen Østre Bergers enke Gjertrud Pedersdtr., begr. $^{18}/_{2}$ 1781. Fire børn [1-4]:

1. Ole Pedersen, f. 1737, gaardbruger paa Grundset s. 388.
2. Anne Pedersdtr., f. 1739, gift $^{5}/_{10}$ 1763 med Gulbrand Eriksen Østre Berger.
3. Peder Pedersen, f. 1743, gift $^{8}/_{5}$ 1771 med Marthe Eriksdtr. Østre Berger.
4. Mogens Pedersen, næstyingst, f. 1742 og † $^{20}/_{6}$ 1816, gaardbruger paa Mellem Finstad; gift $^{11}/_{10}$ 1764 med Ingeborg Eriksdtr. Østre Berger, f. 1744 og † $^{14}/_{3}$ 183c. Tre børn [a-c]:
 - a. Kari Mogensdtr., db. $^{8}/_{5}$ 1771 og † $^{12}/_{1}$ 1848, gift $^{10}/_{6}$ 1796 med Embret Embretsen Skjulstad paa Rydningen og Østre Hovin.
 - b. Peder Mogensen, db. $^{25}/_{2}$ 1781 og † $^{25}/_{9}$ 1826, gaardbruger paa Vestre Finstad.
 - c. Erik Mogensen, ældst, db. $^{2}/_{2}$ 1765 og † $^{18}/_{2}$ 1798, gaardbruger paa Østre Finstad; gift $^{14}/_{10}$ 1796 med Guri Olsdtr. Gobakken, db. $^{25}/_{8}$ 1776 [og gift paany med skiløber Andreas Petersen paa Finstad, med hvem datteren Anne Andreasdtr. db. $^{3}/_{8}$ 1800 og gift $^{23}/_{12}$ 1819 med Bertel Tollefsen Finstad, db. $^{30}/_{11}$ 1760, uægte søn af Tollef Bergersen Skavhaugen og Anne Bertelsdtr. Skanshagen.] Æt barn: Ole Eriksen, db. $^{30}/_{7}$ 1797, en tid gaardbruger paa Mellem Finstad.

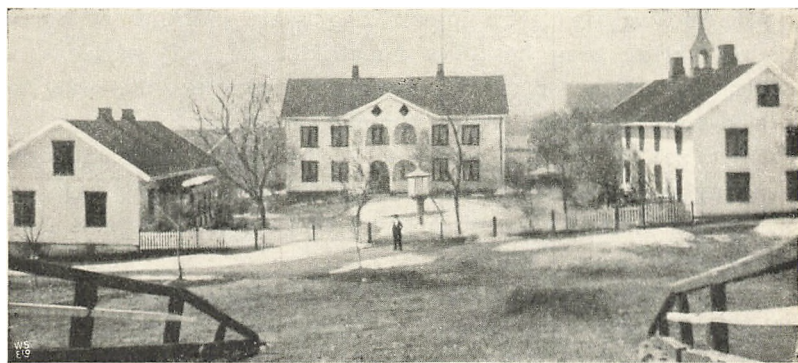
Rogstad.

Gaardens navn er oprindeligt: Róastaðir eller: Róarsstaðir af et af mandsnavnene: Rói eller: Róarr [egtl.: Hrói og Hróarr]. Det skrives i 1593: Roestadt, i 1632: Roestad, i 1667 og i 1723; Roerstad. Gaarden skulde saaledes skrives: Rostad, men i skjøder og i daglig tale har dog navnet lige fra 1700'tallet af været: Rogstad.

Skjønt Rogstad var en fuldgaard og den største i Hernes næst Møystad, foreligger dog først henved 1600 saavidt oplysninger at eiendomsforholdet kan fuldt udredes. Den var da bondegods, men fordelt paa flere hænder og brugtes af parternes leilændinger, et forhold som er ganske eiendommeligt for saa stor en gaard. Det faldt derfor ikke vanskeligt for raadmand i Christiania Lauritz Hansen i den tid han var foged i Østerdalen, 1627—1629, at underlægge sig denne eiendom ved siden af ret mange andre i fogderiet. Han var i 1630 hovedstadens største skatteborger, og den af ham i 1626 opførte eiendomsgaard, byens ældste hus «Garnisons-sygehuset» ved

Johanneskirken, staar fremdeles i sin oprindelige skikkelse. Han kom imidlertid i viderværdigheder, som ikke bestemt angives, men vistnok var af økonomisk art, og i 1634 forlangte Kronen en «afsoning» paa 4 000 rdl. Han fik adgang til at betale denne efter tidens forhold svære sum i to terminer, og har nok ogsaa greiet sine sager, men paa den maade at Kronen fik udlæg i en del af hans betydelige jordegods og deriblandt var Rogstad paa $3\frac{1}{2}$ huds skyld.

Kronen lod sorenskriveren Hans Carstensen Tanch bruge Rogstad, hvor han havde sin residens til han fratraadte i septbr.

Rogstad. Seet fra øst.

1662. Ved kongeskjøde $18/9$ 1662 solgte da Kronen gaarden til den ofte omtalte styrtrige foged, senere lagmand i Fredrikstad Christen Jensen, efter hvem den i 1683 som saameget andet jordegods i Elverum gik over til værsønnen lagmand Werner Nielsen paa Hafslund, og af hans søn Jens Wernersen [Werenskiold] blev Rogstad solgt til raadstueskriver Mogens Larsen i Christiania ved skjøde thl. $17/11$ 1699.

Ifølge matriklen af 1667 havde Rogstad en samlet udsæd af 11 td. korn og en besætning paa 4 hester og 32 stk fæ; til gaarden, hvor ingen humle voxte, hørte «gilderskog i Tørberget og Oslien, fiskeri der sammesteds og sommerbeite i Kjønberget, samt en bækkekevern, og sætervolde, i Brechbuaasen paa $\frac{1}{2}$ læs hø». Medens der i lang tid havde været én opsidder, fik gaarden fra 1662 eller noget tidligere til opsiddere to leilændinger, som hver brugte en halvdel eller 1 hud 9 skind.

Disse to brug blev helt skilt ad i 1701 af Rogstads daværende eier Mogens Larsen [I og II].

[I.] Ved skjøde thl. $\frac{4}{3}$ 1701 solgte Mogens det ene brug til Ole Engebretsen, som i 1696 havde efterfulgt sin far Engebret Mortensen som leilænding. Han drev bruget til sin død i 1720, da det ved skiftet blev værdsat til 105 rdl. Medens aktiverne androg til 316 rdl. blev boet med fradrag af gjeld og udgifter paa 120 opgjort med 24 rdl. i behold. Eiendommen gik samtidig over til et konsortium, bestaaende af Oles søn Ole Olsen og frænde Halvor Eriksen Uthus, hvilke begge flyttede ind som opsiddere, samt af Oles farbror Halvor Embretsen Værlien, hvis anpart dog snart indløstes af de to andre. Dette brug beskrives i matriklen af 1723 saaledes: i sollien letvunden for en del, jordarten temmelig god, skog til brændved, gjærdefang og hustømmer, sæter med god havn og slaatter paa 4 læs hø, udsæd 3 td. byg og 3 td. blandkorn, høavling 18 læs og besætning 2 hester, 16 kjør, 8 faar og 8 gjeder. Til bruget hørte kværn til husnytte og en husmandsplads med $\frac{1}{2}$ skp. blandkorn i udsæd.

Efter tidligere at have lyst sin løsningsret tog lagmand Werner Niensens søn amtmand i Smaalenene Niels Weren-skiold dette brug tilbage paa odel for 170 rdl. og fik skjøde thl. $\frac{11}{7}$ 1727, og efter paany at være bortfæstet til leilændinger, gik det fra ham over til værsonsønnen generalmajor Fredrik Ferdinand Hausmann, som igjen ved skjøde thl. $\frac{25}{11}$ 1745 solgte dette brug til skiløberkaptein Johan Felber.

[II.] Det andet brug i Rogstad, ligeledes paa 1 hud 9 skind, beholdt raadstueskriver Mogens Larsen, og det gik efter hans død i 1726 som arv over til værsonsønnen trælasthan-dler Liv Holst i Christiania, gift i 1712 med hans datter Inger Mogensdatter. Skjønt han eiede de store gaarde Riis og Huseby med betyde-ligt sagbrug i Aker, svævede den glade Liv dog altid i fare for konkursen, og det endte ogsaa med knald og fald i 1734, da han skyldte sin værfars dødsbo indpaa 15 000 rdl. Imid-ler-tid havde han skilt sig ved Rogstad, som ved auktionsskjøde af $\frac{28}{9}$ 1728, thl. $\frac{27}{2}$ 1731, blev kjøbt af leilændingen Knut Nielsen for 401 rdl.

Ifølge matriklen af 1723 beskrives dette brug i Rogstad som det foregaaende kun med den forskjel, at her var lidt sag-

tømmerskog, udsæden $1\frac{1}{2}$ td. byg, $1\frac{1}{2}$ td. blandkorn og 1 td. havre, besætningen var 1 faar og 1 gjed mindre, og husmandspladsen saaede 4 skp. blandkorn. Hævd og vedligehold var saaledes ikke fuldt saa godt her som hos naboen.

Ved skjøde thl. $^{25}/_{11}$ 1737 overdrog Knut eiendommen til Arne Olsen Skjefstad, der allerede aaret efter ved skjøde thl. $^{26}/_{3}$ 1738 solgte den til kaptein ved de søndenjeldske skiløbere Christopher Hals, som er nærmere omtalt under Gaarder, hvor han var leilænding til 1733. Han flyttede nu op til Rogstad som selveier og boede her til han i 1743 forflyttedes til Hedemarken. Ved skjøde thl. $^{22}/_{11}$ 1745 solgte han derfor sin eiendom til ovennævnte kaptein Johan Felber, som samme dag fik thinglyst skjøde ogsaa paa det andet brug og derved blev eier af hele Rogstad [I og II].

Johan Felber, som nu samlede Rogstad til ét gaardsbrug, saaledes som forholdet havde været indtil 1662, og selv tog styret som opsidder, var en meget dygtig officer. Han havde $^{20}/_{8}$ 1725 faaet premierløitnants karakter og tjenstgjorde ved Sjællandske regiment; under $^{27}/_{6}$ 1731 blev han forsat til Trøgstadskompagni af 2det Akershus. regiment og $^{14}/_{10}$ 1733 karakteriseret kaptein. Under $^{2}/_{8}$ 1743 blev han adjutant hos general Vauvert og $^{31}/_{7}$ 1744 chef for Østerdalske kompagni af 1ste Oplandske regiment med bopæl i Elverum. Da dette kompagni efter Skiløberkompaniernes oprettelse i 1747 blev bestemt til at afgives til disse, havde Felber saaledes i udsigt at blive forsat til et andet distrikt. Som gaardeier i Elverum vilde dette falde ham høist ubehageligt, hvorfor han kom overens med den netop udnævnte skiløberkaptein, den aldrende Gunder Oppen om at «tuske» kompanier. Herom indgav han ansøgning, som paa det kraftigste anbefaltes af hans chef, general Reichau i skrivelse til kongen $^{30}/_{1}$ 1748. «Felber var nu ikke alene den ældste kaptein i regimentet, men tillige en saa habil og bekvem officer til tjenesten, at generalen vilde understaa sig at explorere Majestæten at naade maatte lægges til naade, saa Felber maatte tillægges majors karakter, som i al sandhed er konvenabel med hans konduite». Kapteinen oplyste at han havde maattet «bebygge» sin gaard, Rogstad, og dertil indkjøbt nogle af de i den nedlagte Christiansfjeld fæstning liggende huse, som skulde sælges til nedrivelse. «Til dette var medgaaet mange penge,

som han ikke kunde vente sig refundert, dersom han nu skulde forlade stedet og sælge til en bonde, som aldrig vilde betale mere end jordens og skogens værdi». Da det nu var Oppen temmelig ligegyldigt hvor han kom hen (han døde allerede $\frac{8}{3}$ 1748), medens Felber vilde ruineres ved en forflyttelse, gik sagen i orden, og Felber fik $\frac{21}{2}$ 1748 bestalling som chef for Mellem-Østerdalske Skiløberkompani og dertil af «sær kongelig clemence» majors titel $\frac{6}{3}$ 1749.

Af ovenstaaende fremgaar at husene paa Rogstad har været tarvelige, da Felber blev eneieier af gaarden, og at han har

Rogstad, seet fra syd, fra landeveien.

givet den en mere standsmæssig bebyggelse. Til dækning af de hertil gaaede pengelaan fik han midler ved sit ægteskab i 1749 med Alhed Krefting fra Bærums jernverk, og det kan neppe betviles at hendes penge i det hele bidrog til at bringe Rogstad i den udmerkede stand, der kjendetegner den brave majors regeringstid.

I 1758 blev Felber rammet af slag, der efterhaanden lammede hans høire side og i 1760 medførte døden. Inden den indtraadte havde den gamle officer den tort at blive forelagt et anonymt skandskrift, som i skammelige udtryk beklagede at den legemlig nedbrudte mand endnu ikke havde søgt afsked¹.

¹ Johan Felber var norsk født og søn af oberstløjtnant i artilleriet David Felber og Maren Ambrosiusdtr. Flor; han døde $\frac{13}{7}$ 1760 paa Rogstad, nær 60 aar gl. Gift $\frac{27}{12}$ 1749 i Bærum med Alhed Sophie Krefting, f. $\frac{4}{11}$ 1709 s.steds og død $\frac{21}{3}$ 1760 paa Strømsø, efterladende tre børn, alle født i Elverum: a. Anne Hermine Felber, db. $\frac{7}{6}$ 1751 og gift $\frac{11}{4}$ 1769 paa Strømsø med resid. kapellan Hans Hammond.

b. David Felber, db. $\frac{9}{4}$ 1753, blev proprietær til Hval i Røken.

Ved skjøde $\frac{4}{1}$ 1762 solgte majorinde Felber Rogstad for 2000 rdl. til Peter Bendix Muus, som allerede fra 1730 havde tjenstgjort ved Østerdalske kompani og gennemgaaet graderne fra sergeant til premierløjtnant ved Skiløberkompaniet i Elverum. Det var en djerv og paagaaende mand, som ofte bragte kompanichefen til at anvende det gamle ord «naar katten er borte, er Muus'en paa bordet», men netop hans selvraadighed hindrede et videre avancement. Som en prøve kan meddeles en skrivelse fra regimentschefen, general Reichau til kommanderende general Arnoldt at $\frac{3}{8}$ 1748 i anledning af at Muus havde henvendt sig direkte til sidstnævnte om befordring og hvori hans selvtægt ganske godt belyses:

«Muus er en habil og skikkelig under-officer . . . Dog synes mig at hans memorial er noget dristig indrettet idet han understaar sig til at proponere hvor han vil være employeret og vil have den staaende premierløjtnant forflyttet, da jeg dog ei har hørt at hr. løjtnant Aamodt inklinerer for bytte, og det paa grund af at han med gaarde brug er bebefet, da jeg dog har hørt han samme forlængst har solgt. Ligeledes finder jeg forunderligt at være det bemeldte Muus gaar mig som sin foresatte regimentschef rent forbi med saadan sin ansøgning, idet han for foretræk eller fornærmelse i nogen maade ei over mig har besværet sig (dertil han ei heller har anledning); dog naar jeg efterser at saavel officerer som underofficerer med solicitationer understaar sig at inkommodere Deres Excellence, mig uvidende, i det de mig dermed ganske forbigaar, kan og Muus's omgang ikke heller være saameget at undres over».

Den humane og veltænkende general Reichau indstillede kort efter sergeant Muus til secondløjtnant ved 1ste Gudbrandsdalske landværnskompani med det lov at «han alle tider forrettet sit metie med flid, som en habil underofficer og en officers søn anstaar, thi hans salige fader har staaet som løjtnant ved regimentet»¹. Muus fik da ogsaa bestillingen $\frac{30}{1}$ 1749 og ud-

c. Maren Felber, db. $\frac{30}{6}$ 1754 og gift $\frac{7}{10}$ 1777 paa Strømsø med købmand Peter Jacobsen Wilder.

¹ Peter Bendix Muus, f. 1711 paa Hedemarken, var søn af Cort Jørgensen Muus, som i 1712 blev pr.løitn. ved Østerdalske kompani, og Benedicte Rognstad [dtr. af Bendix Jørgensen paa Toten og Ellen Østensdtr., en prestedatter af Ringebo]. Han † $\frac{22}{11}$ 1767 paa Rogstad. Gift $\frac{26}{6}$ 1766 i Elv. med Jøran Halvorsdtr. Skjulstad, f. 1727 og begr. $\frac{2}{11}$ 1773 efter nyt ægteskab $\frac{17}{4}$ 1770 med Gunder Amundsen Ljømo. Æt barn: Birgitte Muus, db. $\frac{30}{11}$ 1766 og begr. $\frac{23}{8}$ 1796, gift først med Peter Petersen paa Løvberget s. 484 og derpaa med Morten Pedersen Blix s. 628.

Muus havde tre søskende: Ellen Marie Muus, f. 1710 og gift med Reier Pedersen Grøtting paa Skjulstad, Jørgen Muus, f. 1712, se s. 519, og Cort Muus, gift med Oliv Jønsberg i Løiten.

nævntes $\frac{9}{12}$ 1750 til premierløjtnant ved Elverumske skiløberkompani; dermed var imidlertid hans militære karriere afsluttet. Han gik af $\frac{4}{12}$ 1765 med pension paa 60 rdl.

Som gaardbruger paa Rogstad var Muus fremragende. Felbers arbeide blev ikke alene vedligeholdt, men betydelig forøget og gaarden blev bragt i en stand som aldrig før. Hertil maa Muus have anvendt arvemidler fra sin mors side, som ikke kan have været ubetydelige. Ved hans død i 1767 viste det sig, at han var en af de rigeste mænd i Elverum paa den tid, idet aktiverne løb op i hele 6 503 rdl., som med fradrag af passiver paa 2 433 gav 4 070 rdl. i behold til enke og et eneste barn. Nogen specifikation af løsøre og besætning er ikke opgivet ved skiftet $\frac{18}{12}$ s. a., men derimod giver auktionerne over de faste eiendomme interessante oplysninger. Pladsen *Husum* [Husa] paa 3 skinds skyld blev først særskilt opaabt, og Knut Eriksen Horndalen bød 500 rdl. Strax faldt der et overbud paa 510 fra skiløberkaptein Axel Motzfeldt, som nylig var kommet til bygden og vilde have sig en liden gaard, og derpaa fortsatte disse herrer i en hidsig konkurrence, hvori den sindige Knut lagde paa et par daler ad gangen, medens kapteinen slog i med indtil 70 og sluttelig fik tilslaget med 701 rdl. Derpaa blev løsøret solgt for 1 449 rdl., og den $\frac{22}{2}$ 1768 kom turen til selve Rogstad med 3 hud 3 skinds skyld. Hans Hansen Finstad begyndte forsigtig med et bud paa 2 000 rdl., der svarede til gaardens taxt og tidligere købesum, men fulgtes i hælene af Tollef Bergersen Skavhaugen og snart ogsaa af Ole Helgesen Væringsaasen, som blev med til 3 340 rdl. Da gik Ole ud, og Harald Sigstad fra Løiten kastede sig ind med overbud, men holdt inde, da han havde naaet 3 890. Tilbage var da Hans Finstad og Tollef, som begge var opsat paa at ville flytte til Rogstad, men sluttelig fandt Hans at maatte stoppe, og Tollef Bergersen Skavhaugen fik tilslaget for den store sum af 3 980 rdl. Han skulde betale 2 000 rdl. kontant og for resten udstede pantobligationer. Med Halsten Halvorsen Væringsaasen som kautionist fik han købet i orden og skjøde thl. $\frac{16}{7}$ 1770.

Rogstad blev saaledes betalt med det dobbelte af, hvad Muus havde givet, og Tollef fandt snart at det blev en kostbar affære. Han bed da tilslut i det sure æble og solgte en halvpart i gaarden, som saaledes for anden gang blev delt. [I og II]:

[I.] *Den ene del* paa 1 hud 8 skind beholdt Tollef Bergersen selv til sin død i 1783. Enken fik bevilling til at sidde i uskifte og i sin tid at skifte med samfrænder, hvad hun bestemte sig til $\frac{24}{10}$ 1787, kort efter at have overdraget eiendommen for 1200 rdl. til sin søn Berger Tollefsen. Gaardens besætning var 2 hester, 12 køer og 2 kviger, og 12 faar med lam; der noteres en fæhund. Et udmerket løseendstyr indbragte ikke mindre end 610 rdl.; der nævnes en grønmalet chaise med sæletøi til 15 rdl., en blaa kirkeslæde med skjæker og skrin til 10 rdl., engelske gryder, kobbertøi, kornharpe. Midt mellem 3 sauesaxer og 30 favner fiskegarn opføres Brochmanns postille og «De Siungende Evangelier». Hele boet blev paa 2537 rdl., som med fradrag af 179 rdl. i udgifter gav 2458 rdl. i behold. Den brave Tollef havde saaledes til syvende og sidst været en god økonom.

[II.] *Den anden del* paa 1 hud 7 skind solgte Tollef Bergersen ved skjøde thl. $\frac{25}{8}$ 1777 til oberst og chef for Skiløberkorpset Johan Frederik Blix¹, som strax flyttede ind paa Rogstad, hvor han døde allerede i 1781, hvorpaa eiendommen $\frac{8}{11}$ s. a. blev kjøbt ved auktion af major Wilhelm Christopher Glad² paa Kirkenær, som saaledes var den fjerde

¹ J. F. Blix, søn af oberst ved Vesterlenske reg. Sten Christensen Blix og Dorthé Lembach, blev begr. $\frac{4}{4}$ 1781, 63 aar gl. Gift 1746 med Marie Hedvig Heusner, † $\frac{12}{11}$ 1792 i Christiansand. Deres børn var: Frederik, Sten Gustav, Dorthé og Anna Regine, som var db. $\frac{10}{3}$ 1761 i Aamot og blev gift $\frac{10}{1}$ 1781 i Elverum med løjtn. Johan Christian Ramm.

² W. C. Glad, f. $\frac{12}{5}$ 1732 og begr. $\frac{2}{12}$ 1789 [se s. 354]. Gift først $\frac{2}{8}$ 1764 i Chr.ia med Hedvig Cathrine Kirchhof, db. $\frac{3}{12}$ 1735 i Chr.ia, hvor † $\frac{7}{11}$ 1770, og derpaa $\frac{30}{3}$ 1779 i Elv. med Mette Johanne Grüner, db. $\frac{0}{7}$ 1756 i Elv. og † $\frac{1}{1}$ 1836 i Oslo Hospital, dtr. af Elverumspresten hr. Jens Grüner. 15 børn, af hvilke:

a. Karen Elisabeth Glad, db. $\frac{12}{7}$ 1766 og begr. $\frac{22}{1}$ 1794 i Løiten, gift $\frac{24}{6}$ 1790 med sergeant Ole Hansen Jestnæs paa Besseby i Løiten.

b. Jens Christian Glad, db. $\frac{20}{10}$ 1776 og † $\frac{10}{4}$ 1827 i Lesje; kaptein ved Lesjeske kompani.

c. Morten Leigh Glad, f. 1777 [i Romedal?], korporal ved Aamotske kompani, gift $\frac{24}{2}$ 1801 i Arendal med Aase Jensdtr.

d. Paul Carolus Glad, db. $\frac{28}{12}$ 1779 og † $\frac{1}{2}$ 1858 i Chr.ia, universitetskasserer.

e. Johan Wilhelm Glad, db. $\frac{7}{8}$ 1781 og † $\frac{5}{8}$ 1841 i Chr.ia, graver ved Gamle Aker.

Det vil bemerkes at to sønner er født før forældrenes vielse; da presten selv førte kirkebogen har han, forstaaeligt nok, undgaaet de fornødne anførsler om datterens feiltrin, og en militær var fri for kirkens disciplin.

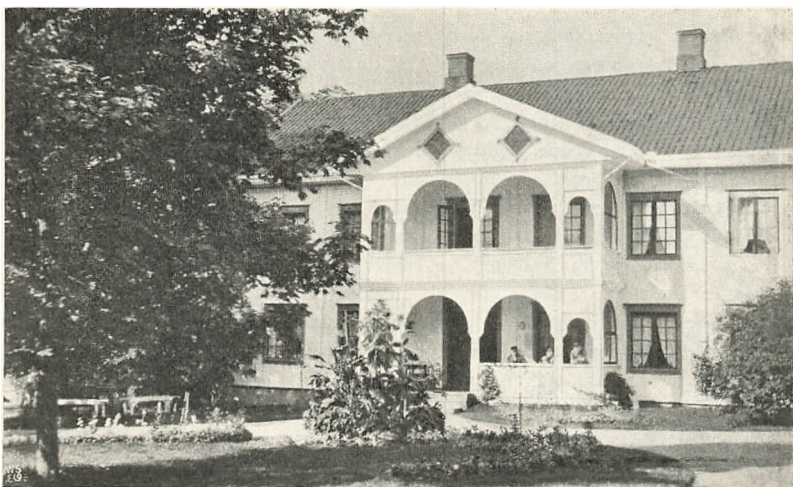
officer, der blev gaardbruger paa Rogstad. Han tilhørte den gamle militærslegt paa Terningen og blev i 1739 ansat som korporal i 2. Akersh. regiment, hvor han i 1760 som fændrik fik laveste officersgrad. Den $1\frac{1}{4}$ 1762 blev han bataljonsadjutant og $\frac{1}{1}$ 1766 premierløjtnant ved Elverumske kompani af Søndentjeldske Skiløberkorps. Da dette i 1767 blev reduceret, traadte Glad af paa vartpenge, «skjønt han var en god skiløberofficer», og tog bopæl i Christiania, men ved korpsets reorganisation i 1773 blev han $\frac{4}{3}$ s. a. kaptein og chef for Aamotske kompani. Den $25/1$ 1788 udnævntes han til major, deltog i det kortvarige felttog til Sverige s. a. og var ved sin død i 1789 chef for Søndentjeldske Skiløberbataljon.

Major Glad eiede og beboede Kirkenær, før han flyttede til Rogstad. Skjønt han baade som officer og som gaardbruger var en dygtig mand, som i disse virksomheder førte respekt med sig, formaaede han ikke at beskikke sit hus. Flere af hans døtre var letlivede fruentimmer, der indlod sig i utilbørlige forbindelser, og ingen af hans børn kom synderlig ivoi. Paa disse moralske forhold har forældrene selv ikke havt forudsætninger for at øve gavnlig indflydelse, prisdiget et daarligt rygte som de var forinden sit giftermaal, og hans sidste hustru, sogneprest Grüners datter, kom fra et økonomisk vanstelt og lidet anseet hjem. Imidlertid havde majoren baade evne og vilje til familiens materielt gode forsorg.

Ved skiftet efter Glad $10/2$ 1790, afholdt af militære kommissarier, fandtes 252 rdl. i rede penge og løsøret bortsolgtes for 1441. Huset var overmaade vel forsynt paa alt slags solid indbo og redskab. Af sølv nævnes kaffekande paa 64 lod, thekande, sukkerbøsse og klype, 17 spiseskeer, 7 theskeer, knæspænder, sporer, to uhre og et med skildpaddes varekasse. I en stor dragkiste laa afdødes uniformer, hvoraf en skiløberuniform med sabel, værd 8 rdl., en blaa pelsvest og en fløielskjole, begge «med guld», blaa klædesbuxer med skindfôr, 12 stk. pels-guldhæmper. Der nævnes stentøi og porcellæn, engelske bordknive, knive med hvidt skaft samt forskjærknive, og blandt stuens udstyr: et stort speil, kanapé med sex stole, en lænestol og sex andre med skindtræk, gardiner med fryndser. I vognskjulet stod en kariol og en slæde med dombjælder, og paa en bod laa $3\frac{1}{2}$ centner krudt og $2\frac{1}{2}$ stang bly, alt til hans eget

forbrug. — Hans eiendom i Rogstad, som dengang holdt 2 hester og et føl, 10 kjør, 2 kviger, 1 oxer og 3 fjorkalve, 27 faar, 16 gjeder, en stor fæhund, som naturligvis hed «Burmand», og 6 høns, blev solgt for 1800 rdl. Hele boet androg til 3642 rdl. i aktiver og 2624 i passiver, saa der blev 1018 rdl. tilovers til enken og 9 gjenlevende af 14 børn.

Skjønt major Glad efter dette havde et efter bygdens forhold endog overmaade flot udstyret hjem, var der dog tider, hvori han trykkes af økonomiske sorger. I skiftet er saaledes

Rogstad.

indtaget et brev fra ham til svogeren Caspar Kirchof, dat. Rogstad $16/3$ 1786, der er ganske illustrerende:

«. . . Siden jeg kom her til Rogstad har jeg alle aar avlet meget lidet, hvorved jeg har været nødt til at købe kornvare, men især udi dette aar har jeg ikke faaet paa den hele gaard med let og tungt mere end 21 td. og udi min husholdning gaar aarlig over 70 td. foruden rug og malt; tænk hr. svoger, hvad jeg at dette slags maa købe i dette aar, hvortil kommer folkelønnen 65 rdl. og renter af 2000 rdl. for gaarden. Jeg med hustru og 8 børn maa og til det nødvendigste have noget, og hvorfra skal alt komme, jo jeg nødes at sætte af mine møbler ud for at redde mig dette aar igjennem». — —

Ved auktionsskjøde thl. $6/2$ 1792 blev major Glads eiendom i Rogstad købt af Berger Tollefsen, som saaledes efter hvad forøvrig er meddelt s. 625, atter forenede de af hans far Tollef Skavhaugen adskilte dele i Rogstad [I og II] og blev eier af

den hele gaard. Som et lidet særskilt brug udskilte han i 1794 *Lille-Rogstad*, der blev brugt af familien Blix indtil 1807, da Berger atter overtog det¹. Den anseelse og respekt, denne udmerkede mand nød i bygden, fremgaar bedst af den gravtale, som sognepresten, Gabriel Stenersen holdt ved hans baare $\frac{30}{6}$ 1836, og som blev udgivet i trykken². Det heder her:

«. . . . Lader os stræbe saaledes at rette vore veie gjennem livet, at vi glade og med freidigt mod kunne skue deres udgang imøde. Lader os i saa henseende til exempel tage den afdøde, som vi her skulle stede til hvile; thi med fuld overbevisning tør jeg sige: «Dette var en brav mand». — . . . Som borger i staten var han en duelig jordbruger, en klog husholder over de jordiske ting. Meget ung var han, da døden røvede ham hans far. Neppe 20 aar gammel maatte han overtage bestyrelsen af sin fædrene-gaard. Hvorledes han har bestyret denne, hvorledes han med klog dyrkning har stræbt at forbedre den og gjøre dens herligheder større, det maa I hans venner og naboer, der saa længe har vandret ved hans side, bedst kunne bedømme. Men naar vi betænke at han næsten 50 aar har brugt og beboet denne gaard, naar vi overveier alle de forandringer, tiden i dette tidsrum har medført, maa vi erindre alle stolte huse, der i den tid er faldne, medens hans stod, alle de formuende familier, der i den tid har maattet vandre fra hus og hjem, medens han holdt sit ubeskaaret, da maa vi vel erkjende at han maatte være en klog husholder over de jordiske ting. Men denne husholderiskhed var dog langt fra den nidske gjerrighed, ifølge hvilken man af frygt for mangel eller af lyst til at spare hverken vil unde sig eller andre noget godt; thi om end jeg for min egen person ikke kan rose mig af nogen særdeles bevaagenhed fra hans side, om jeg end ikke fra ham eller hans hus nogensinde har oppebaaret noget af den godgjørenhed, for hvilken jeg maa være saamange af mine ærede sognefolk, som her er tilstede, en inderlig tak skyldig, saa byder sandheden mig dog at tilstaa, at jeg aldrig har merket andet,

¹ Skolelærer i Elverum Peder Eriksen Blix, begr. $\frac{28}{11}$ 1783, og hustru Karen Olsdr., f. 1721 og begr. $\frac{23}{12}$ 1788, havde børnene:

a. Ole Pedersen Blix, db. $\frac{11}{7}$ 1751, bruger paa Værlien.

b. Anne Maria Pedersdr. Blix, db. $\frac{5}{10}$ 1755 og † $\frac{17}{10}$ 1830 paa Grøtting som lægdslem, ugift; havde med Hans Atnesen Bosevjen en søn Hans Hansen Blix, db. $\frac{9}{4}$ 1792 og gift $\frac{0}{2}$ 1830 med Birthe Taraldsdr. Nyberget.

c. Erik Pedersen Blix, db. $\frac{12}{3}$ 1758, bruger paa Lille-Rogstad; gift $\frac{2}{12}$ 1791 med Kari Olsdr. Værlien. Af deres børn var Pernille Blix, db. $\frac{22}{4}$ 1798, gift med Jørgen Jørgensen Nøtsel s. 564.

d. Morten Leigh Pedersen Blix, db. $\frac{23}{4}$ 1764 og † $\frac{14}{2}$ 1852, gaardbruger en tid paa Løvberget, senere paa Grøtting og Lille-Rogstad; gift først 1794 med Peter Petersen Løvbergets enke, den rige Birgitte Muus af Rogstad s. 623, og derpaa med enken Gjertrud Olsdr. Grøtting s. 500.

² «Mindetale | over | den hæderlige Olding | forhenværende Gaardmand | Berger Tollefsen Rogstad. | Sørgehuset paa Rogstad med Agtelse tilegnet af | Forfatteren. | Christiania 1836. Trykt i H. L. Risums Bogtrykkeri.»

end at jeg og enhver reisende med gjestfrihed og venlig førekommenhed er bleven modtaget i hans hus: jeg har aldrig hørt at den nødlidende har maattet gaa tomhændet fra hans arne

Begge hans hustruer var forlængst døde, da jeg tiltraadte menigheden som lærer. Men jeg har hørt af troværdige mennesker, at han var en øm og kjærlig ægtefælle mod dem begge. Langt fra at ytre den nedværdigende mod ægtestandens hensigt stridende svaghed at lade sig beherske af sine hustruer, vidste han til rette tid at bruge overbærenhed, naar denne behøvedes, til rette tid at bruge alvor, naar alvoret var fornødent. . . . Hvorledes han som far har opfyldt sine pligter, det maa bedre kunne føles af Eder, hans efterladte sørgende børn, end af mig udtales ved ord. I maa vist alle erkjende at han var Eder en god, kjærlig, en ømt elskende far. Om vi maaske end kunne sige at hans barneopdragelse ikke var ganske fuldkommen, saa kan dette gjerne tilskrives at han saa tidlig deri mistede sine ømme medhjælperinder. . . . Men det tør jeg med vished sige, at alle hans børn af ham har modtaget saadanne grundsætninger og lærdomme at de har aarsag til derfor af rørte hjerter at takke ham i hans grav. Han var en god kristen, det viste han i sine sidste dage. Sine store legems smerter bar han med taalmod, ydmyg og hengiven underkastede han sig den Algodes raad. Ja han havde mange dyder, han havde vel ogsaa sine feil; men ordsproget lyder: om de døde skal intet tales uden godt. Han er nu forlængst ophøiet over vore domme. . . .

Han døde nu til rette tid, livet kunde for ham nu ikke mere have nogen tillokkelse. Hans hjerte stundede did hvor hans hustruer og flere af hans børn var gangne hen. Alle sine gjenlevende børn havde han sat i den stilling, at de, uden at trænge til andre, kunde henleve jordlivets tunge bane til enden . . . —>

Ved samfrændeskifte i 1825 efter sin anden hustru gav Berger Tollefsen hver af sine to børn med hende 400 spd. og skjænkede i 1827 sine syv dalevende børn af første ægteskab hver 200 spd. Ved skiftet efter Tollef thl. ^{20/9} 1837 blev Rogstad og Lille-Rogstad med samlet skyld 12 dl. 4 ort 13 sk. ført boet til indtægt med 4 200 spd. og for denne sum overtaget af værsønnen Johan Olsen Møystad eller, som han fra denne tid kaldte sig, Johan Rogstad. Boet gav 3986 spd. i behold.

Ved Johan Rogstads tiltrædelse havde gaarden et forholdsvis lidet areal dyrket jord, men som meget interessert gaardbruger bragte han driften betydelig op og lod rydde nyt land, saa akerlandet i hans tid blev udvidet til 150 maal. Dertil foretog han meget betydelige forbedringer af husene, baade ved at ombygge de gamle og opføre flere nye.

Johan Rogstad.

Ole Rogstad
og hustru

Marthea, f. Grötting.

I aarenes løb købte Johan Rogstad mange tildels betydelige skogeiendomme og blev en af bygdens største skogeiere. I kommunens tjeneste var han stærkt benyttet: fra 1843 til 1847 sad han i formandskabet og var med en afbrydelse fra 1859 til 1863 medlem af herredstyret lige til 1871; han var en tid overformyndet og gjentagne gange valgmand. I 1846 deltog Rogstad i oprettelsen af Elverum Sparebank, valgtes strax til suppleant i direktionen og var medlem af denne 1853—55 og 1874—76; han var medlem af den forberedende kommission for matriklen af 1885.

Som interessert travkjører og ypperlig hestedressør var Johan Rogstad vel kendt, og af hans svære legemskræfter stod der megen respekt; han kunde specielt springe med en forbausende udholdenhed. Fattige og trængende havde i ham en varmhjertet ven, hvis hjælpsomhed aldrig svigtede, hvor den blev søgt¹.

Ved skjøde thl. $\frac{1}{12}$ 1874 overtog Ole Rogstad gaarden efter sin far og fortsatte driften i samme gode spor. Han lod rydde saa meget

¹ Der fortælles flere træk, som er illustrerende for disse hans interesser og egenskaber:

Ved en travkjøring i Christiania lod han engang falde en bemærkning om at der ikke blev kjørt fort nok, og det blev til at han med den hest, han havde brugt de 13—14 mil hjemmefra, skulde prøve et skeid i følge med den, som havde faaet 1ste præmie. De fulgtes størsteparten af løbet, — men saa kjørte Rogstad forbi, under store ovationer.

I Hernes sprang hang engang omkap med en hest, om hvis trav han havde talt nedsættende. Hestens eier mente at han kanske nok kunde komme forbi, før hesten var kommet i fart. «Jeg skal ikke springe forbi dig, før vi er ved Skjulstad», var svaret. Og saaledes blev ogsaa løbet fuldført: ved Skjulstad sprang han forbi. Det er fra Rogstad gaard et passende travskeid.

Rogstads gavmildhed gik saa vidt at sønnen engang maatte spørge om han ikke kunde give bort af sine gamle skjorter, for de kunde vanskelig greie at sy nye, saa fort han behøvede dem! Han tænkte lidt paa det — saa svarede han: «nei, gamle skjorter, det har de før». —

nyt akerland at Rogstad under hans styre blev en af de største og mest veldyrkede gaarde i Elverum, med 300 maal under plogen. For at faa plads til den forøgede avling maatte ladebygningen paabygges, ligesom nyt fjøs til en større besætning blev opført i 1885. Som i fremtrædende grad skogkyndig mand erhvervede han megen og værdifuld skog baade i Østerdalen og i Sverige; i Odals verk var han interessert og deltog i stiftelsen af det under Østerhaug og flere steder nævnte «Halla Aktiebolag», der erhvervede svære skogarealer i Finland. I herredstyret sad Ole Rogstad i aarene 1871—85, var viceordfører 1881—83 og fungerende ordfører, samt i 1893—94; medlem af de fleste kommissioner og kommunale komiteer og var 1876—94 medlem af Elverum Sparebanks direktion.

Et halsonde, der fremkaldte blodstyrning, afsluttede denne initiativrige og arbejdsomme mands liv i en forholdsvis tidlig alder, i 1894. Retskaffen og vennesæl, i al sin færd grei og bestemt, human og hjælpsom som arbejdsherre har Ole Rogstad sat sig et overmaade smukt eftermæle.

Efterat enken Marthea Rogstad havde siddet i uskifte til 1906, overtog ældste søn Johan Rogstad gaarden fra $\frac{14}{10}$ 1906 med skjøde thl. $\frac{1}{2}$ 1907 og er nuværende gaardbruger paa Rogstad.

Rogstad, gl. matr.-nr. 12, er nu gaards-nr. 111 brugs-nr. 1 med skyld 39 mk. 28 øre; forøvrig 8 brugs-nummere.

Kort ættetavle vedk. Rogstad.

Morten Rogstad [svoger af Bjørn Skjulstad], f. 1589 og † ca. 1668, leilænding paa Rogstad og gaardbruger paa Vestre Hovin; havde børnene: 1. Ragnhild gift først med Engebret Knutsen Hvarstad og derpaa med Halvor Olsen Hvarstad, 2. Knut Mortensen, f. 1614, leilænding paa Rogstad, 3. Erik Mortensen paa Uthus, og 4:

Engebret Mortensen, f. 1626 og † ca. 1696, leilænding paa Rogstad, gift med Eli [Olsdr.]. Børn: Halvor Embretsen paa Værlien, f. 1662, Morten Embretsen paa Lindberget, f. 1664, og

Ole Engebretsen, f. 1660 og † 1720, gaardbruger paa Rogstad; gift først med Kari Andersdr. Hofslokken [søster af Embret Andersen Skjulstad], og derpaa med Olaus Ottersdr. Af hans syv børn var: Eli, gift først med Ole Andersen Værlien og derpaa med Christopher Olsen Værlien, og Ole Olsen, f. 1696, gaardbruger paa Rogstad.

Tollef Bergersen Skavhaugen, f. $\frac{24}{12}$ 1737 og begr. $\frac{28}{11}$ 1783, gaardbruger paa Rogstad; gift $\frac{29}{6}$ 1763 i Aamot med Sigrid Pedersdr. Strand, f. $\frac{7}{4}$ 1734 i Aamot og begr. $\frac{20}{10}$ 1809, datter af Peder Knutsen Strand og Anne Helgesdr. Tre børn [I og III]:

- I. Anne Tollefsdr. db. $\frac{20}{4}$ 1772, gift $\frac{1}{7}$ 1790 med Ole Olsen Aaset, Aamot.
- II. Tollef Tollefsen, f. $\frac{26}{7}$ 1778 og † $\frac{10}{10}$ 1809 paa Rogstad; korporal ved Skiløberne, deltog med ære i krigen 1808 og blev Dannebrogsmænd.
- III. Berger Tollefsen, ældst, f. $\frac{4}{7}$ 1765 og † $\frac{20}{6}$ 1836, tømmermerker og gaardbruger paa Rogstad. Gift først $\frac{7}{6}$ 1787 i Aamot med Pernille Knutsdr. Moren, db. $\frac{31}{8}$ 1766 i Aamot og begr. $\frac{13}{4}$ 1808, datter af Knut Pedersen Løken og Marit Pedersdr.; derpaa gift $\frac{18}{11}$ 1812 med Ingeborg Johnsdtr. Braaten, db. $\frac{18}{11}$ 1793 i Aamot og † $\frac{1}{11}$ 1814, dtr. af John Torgersen Braaten og Marthe Knutsdr. Ni gifte børn [A–I]:
- A. Tollef Bergersen, f. $\frac{23}{3}$ 1788 og † $\frac{26}{2}$ 1859, gaardbruger paa Søndre Bjølset, men det gik ud med ham og siden levede han paa Rogstad; gift $\frac{24}{9}$ 1818 med Ragnhild Hansdr. Grundset, s. 386. Børn: 1. Petronelle Tollefsdr., f. $\frac{7}{12}$ 1819 og gift $\frac{28}{12}$ 1839 med Oluf Severinsen Sørmerud. — 2. Hans Tollefsen, f. $\frac{11}{6}$ 1822, bosat paa Rogstadsveen; gift $\frac{29}{12}$ 1862 med Ellen Andreasdr. Hansen Sveen [Heradsbygden]. — 3. Ole Severin Tollefsen, f. $\frac{20}{11}$ 1825, bosat paa Hornkvernen; gift $\frac{17}{3}$ 1858 med sin farbrors enke Birthe Johansdr. Udneset. — 4. Oluf Tollefsen, f. $\frac{4}{2}$ 1835, snedker i Mørkhagen; gift $\frac{8}{1}$ 1866 med Marthe Engebretsdtr. Langberg.
- B. Severin Bergersen, db. $\frac{25}{3}$ 1792 og † $\frac{28}{3}$ 1857 paa Rogstad; gift $\frac{3}{3}$ 1838 med Birthe Johansdr. Udneset, se ovenfor.
- C. Marthe Dorothea Bergersdr., db. $\frac{6}{10}$ 1793 og † $\frac{10}{11}$ 1831, gift $\frac{4}{11}$ 1819 med Halvor Olsen Uthus.
- D. Peder Bergersen, f. $\frac{12}{11}$ 1796, gaardbruger paa Løvberget.
- E. Iver Bergersen, db. $\frac{20}{9}$ 1799 og gift med Marthe Rydningen. Uden børn.
- F. Berthe Bergersdr., db. $\frac{6}{9}$ 1802 og † $\frac{29}{10}$ 1891 paa Østre Toten, hvor gift med lensmand Peter Hansen paa Østre Toten. Barnløse.
- G. Anne Severine Bergersdr., f. $\frac{26}{7}$ 1805 og † $\frac{11}{4}$ 1875 i Chr.ia; gift i Trondhjems Domkirke $\frac{28}{12}$ 1830 med snedker Niels Christian Rohde, f. $\frac{4}{11}$ 1799 i Baklandet og † $\frac{2}{12}$ 1866 i Chr.ia; søn af Sivert Olsen Rota og Marit Christophersdr. Kaalman. Deres søn er gartner N. Rohde i Chr.ia.
- H. Pernille Bergersdr., f. $\frac{6}{6}$ 1813 og † $\frac{28}{9}$ 1832; gift $\frac{2}{6}$ 1832 med Otto Carelius Olsen Hagen paa Korsbakken, s. 485, der $\frac{24}{10}$ 1835 ægtede Olea Olsdr. Strand.
- I. Ingeborg Bergersdr., f. $\frac{1}{11}$ 1814 og † $\frac{12}{8}$ 1853; gift $\frac{3}{6}$ 1836 med Johan Olsen Møystad, f. $\frac{28}{6}$ 1810 og † $\frac{21}{5}$ 1885, gaardbruger paa Rogstad; tog navnet Rogstad. Sex gifte børn [1–6]:
1. Ingeborg Rogstad, f. $\frac{17}{10}$ 1837, gift med Helge Berger, s. 309.
 2. Berthe Rogstad, f. $\frac{12}{8}$ 1840, gift med Helge Væringsaasen, s. 486.
 3. Johanne Rogstad, f. $\frac{6}{2}$ 1843, gift med Ole Berntsen Graff, s. 516.
 4. Per Rogstad, f. $\frac{26}{5}$ 1848 og † $\frac{9}{11}$ 1877, ingeniør; ugift.

5. Hans Peter Rogstad, f. $^{11}/_7$ 1852, gaardbruger paa Nøtsel, s. 565.
 6. Ole Rogstad, næst ældst, f. $^{21}/_3$ 1839 og † $^{23}/_{10}$ 1894, gaardbruger paa Rogstad; gift $^{12}/_{10}$ 1871 med Petronelle Marthea Grøtting, s. 503, bosat i Christiania. Ni børn [a-i]:
 a. Ingeborg Rogstad, f. $^9/_7$ 1872.
 b. Anne Rogstad, f. $^9/_8$ 1873, gift $^{19}/_{10}$ 1899 med Bernt Adolf Kristofer Sigurd Landgraff, f. $^{25}/_{10}$ 1869 i Biri og † $^{21}/_{12}$ 1904 paa Moss [forældrene s. 503]; cand. jur., bankkasserer.
 c. Johan Rogstad, f. $^{22}/_{10}$ 1874, gaardbruger paa Rogstad; gift $^{14}/_6$ 1913 i Storelvedalen med Astrid Messelt, f. $^2/_9$ 1890.
 d. Engebret Rogstad, f. $^3/_3$ 1876, gaardbruger paa Østre Nøtsel; gift $^{15}/_{10}$ 1904 med Agnes Caroline Moss, f. $^{27}/_7$ 1884 i Fredrikstad.
 e. Olaf Rogstad, f. $^4/_4$ 1877, afdelingsingeniør i Vasdragsvæsenet; gift $^7/_11$ 1903 med Hildur Louise Møystad.
 f. Harald Rogstad, f. $^{15}/_3$ 1878, ingeniør i Chr.ia; gift $^{12}/_5$ 1906 i Larvik med Margrethe Ovidia Heggen, f. $^{27}/_8$ 1877.
 g. Carl Rogstad, f. $^{30}/_9$ 1879, ingeniør paa Hamar; gift $^7/_5$ 1910 paa Hamar med Elise Halvorsen, f. $^{23}/_4$ 1880.
 h. Margit Rogstad, f. $^4/_10$ 1883.
 i. Sigrid Rogstad, f. $^3/_9$ 1885.

Skjulstad, Østre.

Skjulstad var allerede paa 1500'tallet, da gaarden første gang nævnes, delt i to særskilte halvgaarde. Navnet, som er temmelig vidt udbredt, er i sin oprindelse ukjendt, men antages efter formen at kunne hænge sammen med: skjól, der betyder skjul, ly. Det skrives i 1528: Skiolstادت og Skiolestad, i 1578 og 1593: Skulstادت, i 1604: Skulsta, i 1667: Skuldstad og i 1723: Skulstad.

I skattemandtallet for gjengjerden af Østerdalen 1528 opføres: Lauris Skiolstادت med 12 sk., Lauris sziidre Skiolstادت med $^{1}/_2$ lod sølv, Olaff og Otther Skiolestad med hver 12 sk. Det synes efter dette som det dengang har været fire opsiddere paa Skjulstad og at gaarden bestod af et Nordre og et Søndre Skjulstad, hvilket svarer til skattemandtallet af 1604, der opfører to halvgaarde hver med 2 huder 4 skinds skyld. Fra 1600'tallet forekommer ikke længer betegnelserne Nordre og Søndre Skjulstad, men disse erstattes af: Østre Skjulstad og Vestre Skjulstad, af hvilke den første gaard regelmæssig havde to opsiddere.

Østre Skjulstad, en halvgaard med 2 huder 4 skinds skyld, tilhørte Erkebispem i Nidaros, indtil dennes gods ved reforma-

tionen i 1537 blev inddraget af Kronen, som i 1659 pantsatte gaarden til den rige handelsmand i Christiania Arne Torstensen for pengelaan i feidetiden. Da Kronen ikke kunde betale sin gjeld, overdrog den sine kreditorer det pantsatte jordegods, og saaledes fik Arne kongeskjøde $1\frac{2}{6}$ 1663 baade paa Skjulstad og mange andre gaarde i Elverum [se s. 193].

I matriklen af 1667 beskrives gaarden saaledes: udsæd 8 td. kór, besætning 26 stk. fæ; en liden humlehave, gilder i Midtskogsberget med lidt fiskeri, sommerbeite i Rolfaasen og sætervolde i Rolfaasen og Bjørnsaasen paa 4 læs hø.

Efter Arnes død i 1690 gik gaarden over til hans enke Maren Nielsdatter og i 1713 til sønnen Jørgen Arntzen, hvis dødsbo solgte Østre Skjulstad ved auktionsskjøde $\frac{3}{2}$ 1717 til den ofte omtalte by- og raadstueskriver i Christiania Mogens Larsen. Gaarden var bleven opraaft i to brug, saaledes som de i hundrede aar var bleven bortfæstet til leilændinger, det ene paa $9\frac{1}{3}$ skind, som vedblev at føre navnet *Østre Skjulstad*, og det andet, dobbelt saa stort, paa 1 hud $6\frac{2}{3}$ skind, med navnet *Mellem Skjulstad*.

Østre Skjulstad, løbe-nr. 225 med $9\frac{1}{3}$ skind, solgte Mogens Larsen til sin søn Erik Mogensen paa Linderud i Aker ved skjøde thl. $18\frac{1}{3}$ 1720, og af ham blev eiendommen kort efter ved skjøde af $27\frac{1}{3}$ 1720, men først thl. $29\frac{1}{11}$ 1729, solgt til Erik Olsen fra Aamot. Efter hidtil stadig at have været brugt af landherrerne jordleiere blev saaledes Østre Skjulstad omsider selveiergaard. I matriklen af 1723 beskrives den saaledes: i sollien letvunden, jordarten temmelig god, med skog til brændeved, gjærdefang, hustømmer og lidt til sagtømmer; sæter med god havn og slaatter paa 2 læs hø. Udsæden var 1 td. 6 skp. byg og 6 skp. blandkorn, besætningen 1 hest, 7 kjør, 4 faar og 6 gjeder, og høavlingen 9 læs. Skylden blev foreslaaet aftaget med $1\frac{1}{2}$ skind, men uden følge; det tyder imidlertid paa daarlig hævnd.

Ved skiftet $17\frac{1}{1}$ 1735 efter Eriks første hustru blev gaarden værdsat til 140 rdl., og besætningen var nu 7 kjør og 3 kviger, 11 faar, 8 gjeder og 2 svin. Hele boet blev paa 206 rdl., som med fradrag af gjeld og udgifter paa 195 gav 11 rdl. i behold. Erik var saaledes adskillig trykket af gjeld og valgte nogle aar

efter at skille sig ved gaarden, og ved skjøde thl. $16/7$ 1742 solgte han den til sin største kreditor, spekulanten Christen Amundsen Løvberget, som ti aar senere ved skjøde thl. $15/3$ 1752 solgte den tilbage til Eriks yngste søn Halvor Eriksen for 280 rdl. Med ham oprandt en bedre tid paa Østre Skjulstad. Som tømmermerker for James Collett i Christiania havde han en pen indtægt, som han med sin yderste flid og arbeidsevne forstod at forøge. Ved forstandig tømmerhandel lagde han penge tilside, og aar efter aar afbetalte han paa den laante kjøbesum, saa han paa sine ældre dage ikke alene var en gjeldfri mand, men endog en ganske velholden gaardbruger. Ved det efter hans hustru Guri Nøtsel i 1787 afholdte skifte fandt vurderingsmændene at maatte ansætte Østre Skjulstad til 520 rdl., som selv i betragtning af den forandrede pengeværdi var en betydelig fremgang fra 1752. Over besætning og løsøre gives ikke detaillert fortegnelse, kun aftoges «en rød fole med hvid man og rumpe», 2 kjør, 1 kvige og 3 faar for ialt 34 rdl. paa føderaad til enkemanden. Hele boet androg til 760 rdl., som med fradrag af udgifter paa 80 gav 680 rdl. i behold.

Efter i 1786 at have afhændet en liden anpart paa 1 skinds skyld, som indgik i hans værsøns Anders Nielsens eiendom løbe-nr. 227 *Skjulstadsveen*, overdrog Halvor sin gaard med reduceret skyld $8\frac{1}{3}$ skind ved skjøde thl. $6/2$ 1788 til sin søn Erik Halvorsen. Af ham blev gennemført en længe paakrævet deling af sameieskog og ordning af naboforhold, som i den følgende tid fastsattes ved en række thinglyste kontrakter. I god stand overdrog han derpaa Østre Skjulstad for 1000 spd. ved skjøde thl. $30/9$ 1820 til sin søn Syver Eriksen, som imidlertid indgik mageskifte med John Arnesen Moe og mod 1000 spd. i mellemlag tilbyttede sig gaarden Moe. John ligesaa vel som Syver havde stadig økonomiske vanskeligheder, og det endte med at Østre Skjulstad blev sat under hammeren. Ved auktions-skjøde af $25/1$ 1833, først thl. $11/12$ 1845, blev derpaa Johannes Olsen paa Vestre Skjulstad og Jens Amundsen paa Mellem Skjulstad eiere og lod afholde skylddelingsforretning, hvorved gaarden blev delt i tre parceller, løbe-nr. 225 a—c. Heraf solgte de løbe-nr. 225 c «*Haugsådegaarden*» med skyld 2 ort 13 sk. ved skjøde thl. $11/12$ 1848 til foged Rolsdorff for at tillægges den af ham legerte faste skole, og tilbage blev da to parceller [I og II]:

[I.] *Østre Skjulstad*, løbe-nr. 225 a med skyld i dl. 64 sk., overdrog Johannes Olsen til sin søn John Johannesen ved skjøde thl. $^{11}/_{12}$ 1845. Af ham blev frasolgt Gransjøbergsæteren, Løvbergsberget og Nistilkroken, hvorefter han solgte den resterende eiendom til sin søn Johannes Johnsen for 6000 spd. og føderaad ved skjøde thl. $^{26}/_{11}$ 1874. Senere er atter foretaget adskillig deling og udparcellering. Se billedet s. 643.

[II.] *Østre Skjulstad*, løbe-nr. 225 b med skyld i dl. 63 sk., overdrog Jens Amundsen sin søn Amund Jensen ved skjøde thl. $^{11}/_{12}$ 1845. Derved kom eiendommen i daarlige hænder og efter frasalg af baade jord og skog gik det til exekutioner og endelig konkurs omkr. 1880, hvorefter Oluf Graff paa Herstad købte bruget, og fra ham kom det til den nuværende eier, datteren Nicoline Graff, i ægteskab med fhv. trælsthandler Georg Petersen.

Mellem Skjulstad, løbe-nr. 226 med 1 hud $6^{2}/_{3}$ skind, købte Mogens Larsen for 116 rdl. til sin søn trælsthandler Erik Mogensen i Christiania. I matriklen af 1723 beskrives denne gaard saaledes: i sollien letvunden, jordarten temmelig god, dog noget vanbrugt. Skog og sæterslaatter var nøiagtig som paa Østre Skjulstad, udsæden $2^{1}/_{2}$ td. byg og $2^{1}/_{2}$ td. blandkorn, besætningen 2 hester, 12 køer, 10 faar og 6 gjeder; høavling 18 læs.

Ved skjøde thl. $^{27}/_{2}$ 1731 solgte Erik gaarden til Reier Pedersen Grøtting, som var boslidsmand og derfor vilde tilflytte og bruge eiendommen. Mellem Skjulstad, som hidtil havde tilhørt fremmede landherrer, blev saaledes omsider selveiergaard, og det gamle og stadige leilændingsforhold fik en ende. Men dog først efter en liden proces. Sagen var nemlig den at Erik Mogensen i skrivelse af $^{18}/_{11}$ 1730 til lensmand Tollef Houm havde ladet den daværende leilænding Anders Embretsen, som efter loven havde forkjøbsret, tilbyde gaarden for en pris af 700 rdl. og vilde vente hans svar i december. Anders rustede sig til at skaffe denne mynt, da han en vakker dag blev ubehagelig overrasket med udsigelse af Reier Grøtting, som viste frem skjøde fra Erik dat. 16 decbr.! Anders protesterede paa det kraftigste mod dettes gyldighed og blev rolig siddende paa gaarden, saa Reier ved thinget $^{28}/_{2}$ 1731 maatte stevne ham til fraflytning og forlangte derhos besigtigelse afholdt.

Dette sidste vilde Anders heller ikke have noget af, da han netop skulde til at reparere baade huse og gjærder og havde materialier liggende færdig for at begynde, saasnart sneen og tælen var væk, «for det er alle og enhver bekjendt at tælen og frosten ligger i jorden endnu i mai her i egnen» og vilde hindre arbeidet paa gjærderne. Besigtigelsen blev saa udsat til sommeren, og imidlertid blev det bragt paa det rene at Anders Embretsen havde faaet bygselbrev af Erik Mogensen $\frac{7}{6}$ 1719, at hans far Embret Andersen og farfar Anders Nielsen havde været leilændinger før ham saa langt tilbage, nogen kunde erindre, og at særlig Embret havde nedlagt meget arbeide paa gaarden med at udkjøre stenrøser af akeren og opbryde mere jord. Embret havde ogsaa bygget alle husene, som nu stod, paa èt nær, medens der før kun havde været en stue, og Anders havde opført nyt fjøs. Reiers prokurator fremkastede det næsvise spørgsmaal, om ikke Anders var «berygtet som en daarlig gaardbruger, hvis gaard var slet og ilde medfaret», men vidnerne svarede nei, han kunde ikke tillægges saadant rygte, «forresten kan det være med den som en del andre bøndergaarde». Der stod nu en stue med kaave, en gammel og en liden stue, to smaa boder med dobbelt loft, en liden bod med vedskur ved siden, en liden høbod med træv i tømring med naboens, stabur, melkebod, stald, fjøs, kornlade, smaafæhus, samt en liden høbod paa jordet, en hølade i Storengen og en i Rydningsengen. Hertil kom i Bjørnsaasen sæter med ildhus, melkebod, høløft og fjøs. Resultatet af besigtigelsen blev at Anders' reparationer vurdertes til 25 rdl. eller omtr. 500 kr. i nuværende pengeværdi.

Anders henviste til sine forfædres lange leilændingstid og til sin lovlige forkjøbsret, som var bleven krænket ved Erik Mogensens forhastede skjøde til Reier, og nægtede at fravige gaarden, idet han derhos oplyste at Reier havde faaet den til betydelig billigere pris. Ved hjemthingsdom af $\frac{10}{9}$ 1731 blev dog Reiers skjøde opretholdt med den begrundelse at han alligevel ikke havde kunnet skaffe pengesummen og at Erik jo maatte sikre sig en solid kjøber; nogen erstatning for reparationerne blev ham heller ikke tilkjendt, «da disse jo var i hans egen interesse som leilænding».

Anders appellerte til lagmanden, og ved dennes dom af $\frac{16}{9}$ 1732 blev Reier tilpligtet under ed at opgive den sum, han

havde betalt, hvorefter Anders skulde have adgang til at indløse gaarden efter denne sum, men ifald han ikke det gjorde, skulde Reier beholde gaarden.

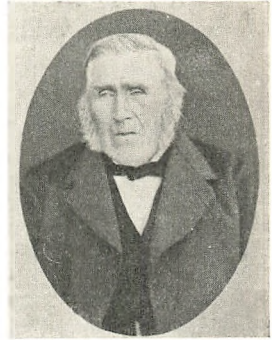
Ved hjemthinget $\frac{5}{8}$ 1733 opgav Reier at han havde betalt 580 rdl. for gaarden, men heraf havde Erik Mogensen siden «foræret ham tilbage» de 130, «eftersom han havde været Reiers fadder». Dette var jo unægtelig noget flaut for Reier, og det endte med at han ved lagthinget $\frac{11}{1}$ 1734 indgik et forlig med Anders Embretsen, hvorefter Anders skulde faa indløse Mellem Skjulstad mod at betale ham 400 rdl. en maanedstid efter forligelsen og dertil 90 rdl. til markedstid, ialt 490 rdl. Gik ikke disse terminer i orden, skulde Anders fravige gaarden uden retens tvang. Omkostningerne hævedes.

Det viste sig til syvende og sidst at Anders ikke kunde skaffe pengene, og enden blev at han flyttede ud og Reier Pedersen Grøtting beholdt gaarden. Processen havde imidlertid kostet adskillige prokuratorpenge og lidet havde Reier at tage af, saa det blev snart snaut med mynt. Økonom var han heller ikke, og vanskeligheder med laan og transporter taarnede sig efterhaanden op omkring ham og ødelagde baade ham og gaarden. Da han afgik ved døden i 1738 og boet skulde gøres op, viste gjelden et beløb af hele 1000 rdl., og det blev til fallit paa 404 rdl. Gaarden gik under hammeren og kom ved auktionsskjøde thl. $\frac{13}{3}$ 1741 til John Gundersen Bjølset, som ti aar senere igjen solgte den ved skjøde thl. $\frac{15}{3}$ 1751 til Embret Simonsen, der havde ægtet Reiers enke Ingeborg Andersdr. Herstad og efter hendes død i 1748 Marthe Arnesdr. [Nøtsel?] Under ham kom der orden i papirerne og gjelden blev betalt. Gaarden gik i 1773 over til sønnen Simen Embretsen, som strax solgte den til Amund Jensen fra Østre Hovin.

Da denne mands opførsel og forhold i det hele tvang hans hustru Anne Johnsdtr. Hovin til at forlange skilsmisse i 1784, blev den faste eiendom udlagt til kreditorerne, men sluttelig af disse og Annes arvinger ved kvitteringsskjøde thl. $\frac{6}{2}$ 1793 atter overdraget til Amund Jensen, som i mellemtiden havde brugt gaarden og giftet sig paany med Simon Embretsens halv-søster. Med alle vedkommendes billigelse havde han ved skjøde af $\frac{1}{8}$ 1788 frasolgt Agunsveen eller Mellum og pladserne Ytre

og Øvre Rydningen samt Petersrydningen til Ole Olsen, hvilke indgik i et særskilt brug, løbe-nr. 231 *Mellum*, s. 645. Som gaardbruger paa Mellem Skjulstad maa det siges at Amund nedlagde et overmaade dygtig arbeide. Jordveien fik udmerket behandling og det hele kom i saa god hævd under hans styre, at gaarden ved skiftet $\frac{6}{12}$ 1798 i hans dødsbo blev værdsat til 1000 rdl. Paa fjøset stod der 10 kjøer, 3 kviger og 3 ungoxer, og der anføres en besætning af smaafe paa 26 faar og 10 gjeder. Han holdt ogsaa svin, men merkelig nok ikke hest, hvad dog vel alene beroede paa en tilfældighed. Hus og gaard var forsynet med et meget godt og velholdt løssøre, som i det hele blev solgt for 443 rdl. Der nævnes en kariol med sæletøi til 16 rdl., et otte-dages slaguhr til 10 og rigeligt med svære tjerdyner. Hele boet blev opgjort med 1604 rdl. i aktiver og 363 i passiver og gav saaledes den nette sum af 1241 rdl. i behold til enken og et eneste barn, sønnen Jens Amundsen. Imidlertid fik Amunds enke Ingeborg Embretsatter en ny ægtefælle i den dygtige Per Gulbrandsen Østre Berger, som overtog brugen af gaarden og drev dens jordvei frem i udmerket stand, ligesom han i det hele erhvervede sig stor anseelse. Af Jens blev Mellem Skjulstad overtaget ved skjøde thl. $\frac{7}{7}$ 1806 og brugt med skjøn og duelighed i nær firte aar, indtil han ved skjøde thl. $\frac{11}{12}$ 1845 trak sig tilbage til fordel for sin ældste søn Amund Jensen. Ved denne mands konkurs omkr. 1880 kjøbte Oluf Graff paa Herstad gaarden, og fra ham kom den til den nuværende eier datteren Nicoline Graff i ægteskab med fhv. trælasthandler Georg Petersen.

Paa Østre Skjulstad staar en meget gammel to'etages stue, hvor bagvæggen i 2den etage er udbygget 6 à 8 tommer som et stabur, hvilket imidlertid i lang tid har været skjult af en opsat bordklædning.

Amund Jensen Schulstad
og hustru

Pernille Schulstad.

Østre Skjulstad, gl. matr.-nr. 20, bestaaende af løbe.-nr. 225 Østre Skjulstad, 226 Mellem Skjulstad og 227 Sveen, er nu gaards-nr. 112 med ialt 29 brugs-nummere, af hvilke nr. 1 har en skyld af 1 mk. 57 øre, nr. 2 tilhørende fru Nicoline Petersen 1 mk. 82 øre, nr. 13 Mellem Skjulstad tilhørende fru Nicoline Petersen 7 mk. 82 øre, og nr. 18 Sveen tilhørende John Nielsen Hornsveen har skyld 2 mk. 15 øre.

Kort ættetavle vedk. Østre Skjulstad.

Erik Olsen, f. 1674 i Aamot og begr. $^{12}/_7$ 1767, gaardbruger paa *Østre Skjulstad*; gift først med Dorthe Olsdr., skifte $^{17}/_1$ 1715, og derpaa 1735 med Eli Olsdr., f. 1686 og begr. $^3/_4$ 1770. Sex børn [A-F]:

- A. Jens Eriksen, f. 1710 og † 1745 ugift.
- B. Hans Eriksen, f. 1712, bosat i Sandviken i Bærum 1750.
- C. Ole Eriksen, f. 1714, bruger under Nabset i Aamot, hvor gift $^{16}/_6$ 1740 med Eli Hansdr. Sønsthagen.
- D. Knut Eriksen, f. 1716, bosat i Christiania 1750.
- E. Dorthe Eriksdr., f. 1736, gift $^{25}/_3$ 1761 med Isak Iversen Halbakken under Østre Nøtsel, f. 1729.
- F. Halvor Eriksen, næstyingst, f. 1717 og begr. $^{25}/_1$ 1803, gaardbruger paa Østre Skjulstad; gift 1750 med Guri Andersdr. Nøtsel, født 1725 og begr. $^{16}/_{11}$ 1786. Gifte børn [1-5]:
 1. Dordi Halvorsdr., db. $^{21}/_3$ 1751, gift først med John Gundersen Østerhaug og derpaa med Morten Gundersen Skjærbæk.
 2. Marthe Halvorsdr., db. $^{29}/_4$ 1759, gift $^{20}/_{12}$ 1786 med Anders Nielsen Berger [Kynberget] paa Skjulstadsveen.
 3. Anders Halvorsen, db. $^7/_8$ 1761, gift $^{26}/_6$ 1794 i Aamot med Sophie Olsdr. Nabset.
 4. Jøran Halvorsdr., db. $^{20}/_3$ 1768, gift $^{25}/_4$ 1792 i Vang med Ole Simonsen Valsig i Furnes.
 5. Erik Halvorsen, næstældst, db. $^{26}/_{11}$ 1752 og † $^{19}/_9$ 1822, gaardbruger paa Østre Skjulstad; gift $^{15}/_6$ 1787 med Marthe Syversdr. Herstad. Gifte børn [a-e]:
 - a. Inger Eriksdr., db. $^{17}/_3$ 1790, gift $^1/_4$ 1822 med Knut Gulbrandsen Skolla.
 - b. Syver Eriksen, f. 1794, gaardbruger paa Østre Skjulstad, gift $^{30}/_{11}$ 1816 med Guri Pedersdr. Moe. Deres søn Halvor Øverby † 1914.
 - c. Hans Eriksen, db. $^4/_12$ 1796, gift $^3/_1$ 1827 med Marthe Knutsdr. Hovin.
 - d. Engebret Eriksen, tvilling, db. $^4/_12$ 1796 og gift $^{30}/_5$ 1819 med Marie Pedersdr. Herstad.
 - e. Marthe Eriksdr., db. $^4/_11$ 1801, gift $^{22}/_8$ 1827 med Ole Hansen Teppen.

Reier Pedersen Grøtting, gaardbruger paa *Mellem Skjulstad*, skifte $\frac{24}{10}$ 1738, søn af Peder Andersen Grøtting s. 516. Gift først med Ellen Marie Muus af Rogstad og derpaa med Ingeborg Andersdr. Herstad s. 547. To børn: Peder og Ellen Marie døde ugifte.

Ingeborg Andersdr. blev gift paany omkr. 1743 med Embret Simonsen, f. 1716 og begr. $\frac{11}{3}$ 1795, gaardbruger paa *Mellem Skjulstad*, og havde børnene: Anders Embretsen, f. 1744 og gift $\frac{26}{12}$ 1773 med Birthe Eriksdr. Møystad, og Simon Embretsen, født 1748 og gift $\frac{1}{4}$ 1776 med enken Anne Halvorsdr. Finstad.

Embret Simonsen blev gift paany 1750 med Marthe Arnesdr., født 1730 og begr. $\frac{5}{7}$ 1811, og havde med hende børnene [1-6]:

1. Ingeborg Embretsdtr., db. $\frac{2}{2}$ 1753, se nedenfor.
2. Arne Embretsen, db. $\frac{14}{9}$ 1755, gaardbruger paa Uthus.
3. Knut Engebretsen, db. $\frac{18}{6}$ 1758 og begr. $\frac{17}{11}$ 1810, gaardbruger paa Vestre Finstad.
4. Eli Embretsdtr., db. $\frac{2}{2}$ 1761, gift $\frac{6}{1}$ 1791 med Jens Olsen Hovin.
5. Kari Embretsdtr., db. $\frac{20}{5}$ 1764 og begr. $\frac{4}{1}$ 1807; gift $\frac{1}{6}$ 1792 med Bertel Tollefsen Lille-Finstad.
6. Embret Embretsen, db. $\frac{1}{3}$ 1767 og † $\frac{18}{9}$ 1849, gaardbruger paa Meljordet [Finstad]; gift $\frac{10}{6}$ 1796 med Kari Mogensdr. Finstad.

Ingeborg Embretsdtr., som ovenfor nævnt db. $\frac{2}{2}$ 1753, blev gift først $\frac{5}{1}$ 1787 med Amund Jensen Hovin, gaardbruger paa Østre Skjulstad, se forøvr. s. 585, og derpaa $\frac{5}{10}$ 1798 med Per Gulbrandsen Østre Berger, db. $\frac{8}{5}$ 1774 og † $\frac{2}{7}$ 1845, gaardbruger paa Østre Skjulstad [uden barn]. Amund havde ét barn:

Jens Amundsen, db. $\frac{20}{4}$ 1788 og † $\frac{1}{11}$ 1863, gaardbruger paa *Mellem Skjulstad*; gift $\frac{5}{12}$ 1807 med Anne Andersdr. Vestre Grøtting, † $\frac{12}{8}$ 1860. Tre gifte børn [a-c]:

- a. Anders Jensen, f. $\frac{5}{12}$ 1813, gaardbruger paa Vestre Nøtsel.
- b. Peder Jensen, f. $\frac{1}{5}$ 1820, bosat paa Lille-Finstad; gift $\frac{13}{5}$ 1856 med Birthe Andreasdr. Danielsen Storberghalden. Efterslegt i Amerika.
- c. Amund Jensen, ældst, f. $\frac{20}{1}$ 1810 og † $\frac{23}{5}$ 1903 paa Skolla, gaardbruger paa *Mellem Skjulstad*; gift $\frac{29}{12}$ 1846 med Pernille Johannesdr. Vestre Skjulstad, f. $\frac{7}{8}$ 1815 og † $\frac{1}{4}$ 1904. Af tre børn ét gift:

Anne Amundsdr. Schulstad, f. $\frac{12}{9}$ 1847, eier af N. Moen i Aamot, driver hotel ved Rena; gift $\frac{15}{9}$ 1871 med Søren Christian Bay, † $\frac{4}{4}$ 1892, s. 78.

Skjulstad, Vestre.

Allerede før 1528 var Vestre Skjulstad, som det fremgaar af det under Østre Skjulstad meddelte, særskilt brug og nævnes i 1604 som en halvgaard med 2 hud 4 skinds skyld. Gaarden

tilhørte Erkebispens i Nidaros indtil reformationen 1537, da den blev inddraget under Kronen og sammen med andet gods pantsattes i 1659 til kjøbmand Arne Torstensen i Christiania, som sluttelig fik kongeskjøde paa denne eiendom $\frac{12}{6}$ 1663. Ifølge matriklen af 1667 havde den en udsæd af 8 td. korn og fødede 2 hester og 18 stk. fæ; der tilhørte gilderskog i Halvorsberget, skog til gaardsnytte og en bækkervejn.

Efter Arnes død i 1690 gik Vestre Skjulstad over til arvingerne og blev af sønnen Jørgen Arntzen ved skjøde thl. $\frac{12}{7}$ 1715 solgt til Halvor Pedersen, «en ung mand fra Reten», som antagelig var en søn af Peder Gundersen Reten paa Graff. Gaarden fik saaledes nøiagtig samme skjebne som Østre Skjulstad. Det blev nu slut med det stadige leilændingsforhold, som hidtil havde været gaardens faste lod under de fremmede landherrer, og Halvor blev den første selveier paa Vestre Skjulstad. I matriklen af 1723 beskrives gaarden saaledes: i sollien letvunden, jordarten temmelig god, dog noget tørlændt, og har hidindtil været noget vanbrugt. Skog og sæterslaatter var nøiagtig tilsvarende Østre Skjulstads. Udsæden ansættes til 2 td. 6 skp. byg og $2\frac{1}{2}$ td. blandkorn, besætningen var 2 hester, 14 kjør og kviger, 18 faar; høvling 18 læs. Til gaarden hørte en husmandsplads med udsæd af $\frac{1}{2}$ skp. blandkorn.

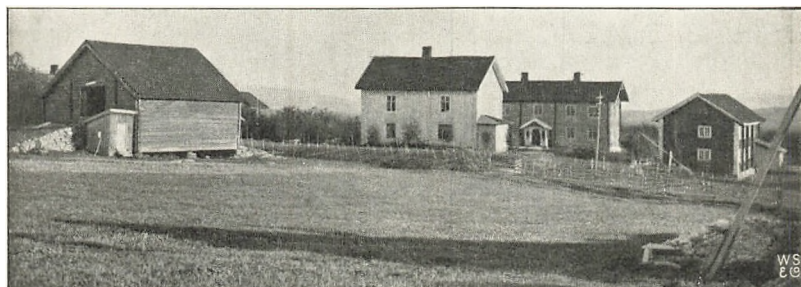
Halvor kom ind med to tomme hænder, men arbeidet sig frem og kunde i 1750 efter en lang og vel anvendt arbejdsdag overdrage et velstelt gaardsbrug til sin ældste søn. Han lod afholde skifte $\frac{2}{5}$ 1750, hvorved eiendommen blev værdsat til 300 rdl. Aktiverne androg ialt til 420 og, da han var en gjeldfri mand, blev der 396 rdl. i behold; heraf aftog han for 66 rdl. i løsøre til sit føderaad hos sønnen Peder Halvorsen, som nu overtog Vestre Skjulstad. Af ham blev gaarden delt for ikke mere at forenes.

Ved skjøde thl. $\frac{27}{11}$ 1755 solgte Peder 4 skinds skyld til sin yngre bror Halvor Halvorsen, som heraf dannede gaarden *Ødegaarden*. Tilbage beholdt saaledes Halvor det egentlige *Vestre Skjulstad*.

Vestre Skjulstad, løbe-nr. 228 med reduceret skyld 2 huder, blev i Peder Halvorsens tid temmelig stærkt belastet med laan, og ved skjøde af $\frac{30}{12}$ 1777 fandt han sig nødsaget til at af-

hænde eiendommen. Den nye eier var Ole Johannesen Stenhammer, en meget strævsom og forsigtig mand, hvem det lykkedes at tilveiebringe solide økonomiske forhold. Han indfrie et gammelt løfte ved at overdrage Peders værsøn Svend Olsen Norderud pladsen *Lille Skjulstad*¹, som ved skylddelingsforretning ¹⁰/₆ 1793 blev ansat til 1 skind, hvorved Vestre Skjulstad yderligere blev reduceret til 1 hud 11 skind. Paa sine ældre dage blev Ole angrebet af vattersot, som lagde ham paa dødsleiet i 1799.

Ved skjøde thl. ²⁰/₁₂ 1800 og ⁵/₇ 1806 overtog sønnen Johannes Olsen gaarden og fik ved en række kontrakter i

Fot. af J. Lømo.

Vestre Skjulstad. Seet fra nordvest. 1900.

Gaards-nr. 113 brugs-nr. 1 og gaards-nr. 112 brugs-nr. 1, hægge nu tilhørende Niels Gulbrandsen Jordet. Huset 3 er nu flyttet over hovedveien til den i forgrunden liggende nord- og vestlige del, hvor Niels har opført ny gaaard. Den mindre del søndenfor veien med husene 1 og 2 er Skjulstad, gaards-nr. 113 brugs-nr. 63, tilhørende Johannes Schulstad.

I baggrunden tilvenstre skimtes Østre Skjulstad.

1810 udskiftet sameieskogen og Osskogen med sine naboer. Han var i det hele en meget driftig mand og forstandig skogbruger. Ved skjøde thl. ¹¹/₁₂ 1845, da han havde naaet sine 73 aar, solgte han omsider eiendommen til sin søn John Johannesen, som i det følgende afhændede en stor del skog, for-

¹ *Lille Skjulstad*, løbe-nr. 229, med 1 skinds skyld, blev af Svend Olsen Norderud ved skjøde thl. ¹⁰/₃ 1807 solgt til Erik Olsen, ved hvis skifte i 1830 bruget blev værdsat til 170 spd. Ved auktionsskjøde thl. ¹²/₁₂ 1842 efter sønnen John Eriksen blev det kjøbt af Axel Christian Grøtting, som kort efter overdrog Lille Skjulstad til Jens Olsen Bergerrugsveen, hvis søn Johan Jensen er nuværende eier.

inden han ved skjøde thl. ^{26/11} 1874 overdrog Vestre Skjulstad for 6000 spd. og føderaad til sin søn Johannes Johnsen, efter hvem gaarden, nu væsentlig indskrænket til jordvei med husene, blev solgt til Niels Gulbrandsen Jordet.

Ødegaarden med 4 skinds skyld blev som nævnt eget brug i 1755, da Halvor Halvorsen købte denne eiendom af broderen Peder. Hertil lagde han yderligere en del af Storengen

Amatørfot. af M. Wæringsaasen.

Ødegaarden, 1914. Set fra sydøst.

Amatørfot. af M. Wæringsaasen.

Mellum. 1914.

fra Vestre Skjulstad i 1760 og brugte det hele til sin død i 1762. Ved det da afholdte skifte blev værdien sat til 234 rdl., hvoraf de 34 faldt paa Storengen, og den forholdsvis store besætning bestod af 1 hest, 4 køer og 2 kviger, 8 faar og 13 gjeder. Hele boet androg til 428 rdl. i aktiver, og da Halvor var en gjeldfri mand, blev nettobeløbet 404 rdl.

Enken, Maren Hvarstad, giftede sig aaret efter med Ole Olsen Lille Hvarstad, som nu overtog bruget, da Halvors sønner endnu var umyndige. Han købte ved skjøde thl. ^{27/11} 1767 2 skinds skyld af Østre Grøtting, som blev slaet sammen med

Ødegaarden under løbe-nr. 230 og fik en samlet skyld af 1 dl. 94 sk. Det hele blev derpaa overtaget af odelsmanden Halvors søn Halvor Halvorsen d. yngre, som i mange aar blev en strævsom og forstandig gaardbruger. Ved skjøde thl. $\frac{10}{6}$ 1815 solgte han Ødegaarden med anpart i almenningen og i Osskogen for ialt 800 rbd. sølvværdi til sin søn Niels Halvorsen, en ung mand, der tog livet temmelig let og snart kom i adskillig gjeld, som sluttelig tvang ham til at sælge gaarden. Ved auktionsskjøde thl. $\frac{18}{3}$ 1835 fik hans største kreditor, Christopher Andersen Nordvi af Stange eiendomsret til Ødegaarden, men

Peder P. Mellum og hustru Marthe Johannesdtr.

solgte den strax for 400 spd. til Even Olsen Haakensmoen, Ranum, af Vaaler, en strævsom og flink mand, som faa aar efter døde i sin bedste alder, hvorefter enken giftede sig med Christopher Eriksen Hofsløkken. Denne var rigtig en ung vildstyring, som nær havde sat alting overstyr, men var klog nok til i tide at sælge og tage føderaad.

Ved skjøde thl. $\frac{12}{6}$ 1845 blev Ødegaarden kjøbt af skomager Ole Jensen Opsal og Peder Pedersen Mellum, som frasolgte en del parceller, hvorefter de ved skylddeling 8 juni 1848 delte Ødegaarden mellem sig, og Peder lagde sin halvpart ind under sin eiendom løbe-nr. 231 *Mellum* [se s. 639]. Ole beholdt husene paa sin halvpart, som vedblev at føre navnet *Ødegaarden*, og havde sin bopæl der, indtil han ved skjøde thl. $\frac{30}{9}$ 1850 solgte gaarden til den svenskfødte Werner Mathisson Sætre. Efter flere udparcelleringer maatte denne snart give tabt. Ødegaarden var efterhaanden blevet stærkt vanskjøttet og paaheftet et stort

føderaad da den blev kjøbt af Engebret Jørgensen Horn-dalen af Vestre Nøtsel'ætten; han fik stel paa det hele og hævet eiendommen ud af dens økonomiske vansføre. Ulykkeligtvis rammes han af spedalskhed, men levede dog i mange aar og købte tilbage noget af den under Mellum i 1848 indlagte jordvei. Sønnen Johan Engebretsen, som er nuværende eier, overtog Ødegaarden i udmerket stand.

Vestre Skjulstad, gl. matr.-nr. 21, løbe-nr. 228 Vestre Skjulstad, 229 Lille Skjulstad, 230 Ødegaarden og 231 Mellum, er nu gaards-nr. 113 med ialt 42 brugs-nummere; heraf har nr. 1 Vestre Skjulstad skyld 13 mk. 10 øre, nr. 10 Lille Skjulstad 96 øre, nr. 11 Ødegaarden 2 mk. 59 øre og nr. 23 Mellum 1 mk. 32 øre. De øvrige bestaar væsentlig af skog og med lige ned til 1 øres skyld.

Kort ættetavle vedk. Vestre Skjulstad.

Bjørn Skjulstad, leilænding paa Vestre Skjulstad 1616; svoger til Morten Rogstad. Sønner:

1. Embret Bjørnsen paa Østre Hovin s. 584.
2. Christen Bjørnsen, f. 1604, leilænding paa Vestre Skjulstad 1664. Sønner: Bjørn Christensen, f. 1640, leilænding paa Vestre Skjulstad, hvor husene nedbrændte 8 dage før Mikkelsdag 1680, og Einar Christensen, f. 1641.
3. John Bjørnsen, leilænding paa Østre Skjulstad, havde sønnerne Christen Johnsen, som forlod sin hustru og for leiermaal rømte til Vestlandet 1651, Svend, Michel og:

Bjørn Johnsen, f. 1631, leilænding paa Østre Skjulstad 1664.

Halvor Pedersen af ætten paa Reten [dattersøn af ovenn. leilænding paa Østre Skjulstad John Bjørnsen, † 1716], f. 1691 og begr. $^{20}/_3$ 1757, gaardbruger paa Vestre Skjulstad. Gift med Jøran Gudmundsdr., født 1692 og begr. $^{13}/_1$ 1762. Sex børn [I–VI]:

- I. Dorthe Halvorsdr., gift først med Morten Embretsen Lindberget og derpaa $^{11}/_{10}$ 1760 med Knut Gudmundsen Nabset af Aamot.
- II. Peder Halvorsen, f. 1715 og begr. $^{11}/_3$ 1782, gaardbruger paa Vestre Skjulstad; gift $^{23}/_{10}$ 1749 i Løiten med Kirsti Johnsdtr. Østerhaug, f. 1722 og begr. $^{4}/_8$ 1797. Af deres børn var [A–C]:
 - A. Marthe Pedersdr., db. $^{28}/_4$ 1754 og gift $^{29}/_{12}$ 1786 med Anders Nielsen Berger.
 - B. Jøran Pedersdr., db. $^{28}/_3$ 1756 og begr. $^{9}/_9$ 1789; gift $^{8}/_{12}$ 1782 med Svend Olsen Norderud paa Lille-Skulstad, db. $^{3}/_{12}$ 1752 og gift paany $^{9}/_3$ 1790 med Marit Pedersdr. Sveen, begr. $^{16}/_4$ 1813, 53 aar. Jørans eneste barn: Marthe Svendsdr., gift $^{19}/_{10}$ 1805 med Erik Olsen Viken.

C. John Pedersen, db. $\frac{20}{9}$ 1757 og † $\frac{19}{1}$ 1818, paa Korsveien under Grindhagen, korporal; gift først $\frac{11}{8}$ 1792 med Marthe Marie Nielsdr. Tobro, † $\frac{10}{3}$ 1815, 62 aar gl., og derpaa $\frac{30}{3}$ 1816 med enken Sille Ottersdr. Væringsaasen. Foruden John Schulstad, f. $\frac{5}{9}$ 1818 og † $\frac{27}{1}$ 1871 paa Korsveien, havde han sønnen:

Peder Johnsen Schulstad, db. $\frac{3}{11}$ 1792 og † $\frac{1}{7}$ 1872, gaardbruger paa Rydningen, senere paa Mellem Grötting. Gift $\frac{28}{12}$ 1819 med Inger Trønnes, † $\frac{10}{12}$ 1864, se s. 66. Gifte børn [1-5]:
1. Marthe Marie Schulstad, f. $\frac{15}{10}$ 1820, gift $\frac{7}{4}$ 1848 med smed og bøsse-mager John Johnsen Korsveien, f. $\frac{12}{9}$ 1818 og † $\frac{15}{1}$ 1871.

2. Karen Oline Schulstad, f. $\frac{6}{12}$ 1821, gift $\frac{10}{4}$ 1856 med Olaus Engebretsen Midtskogen.

3. Johanne Thorine Schulstad, f. $\frac{13}{1}$ 1824, gift $\frac{8}{11}$ 1854 med Hans Nielsen Leiret.

4. Inger Cathrine Schulstad, f. $\frac{30}{9}$ 1827, gift $\frac{7}{10}$ 1859 med Hans Gulbrandsen Gobakken.

5. Per Pauli Schulstad, f. $\frac{11}{11}$ 1830 og † $\frac{6}{1}$ 1872 paa Nysted, sparebankkasserer. Gift først $\frac{21}{3}$ 1859 med Anne Grötting s. 503 og derpaa $\frac{10}{10}$ 1867 med Oline Sætersmoen s. 407. Børn [a-c]:

a. Andreas Schulstad, f. $\frac{8}{1}$ 1861, kon-torchef i Chr.ia.

b. Olav Petter Schulstad, f. $\frac{18}{7}$ 1868, student 1886, bestyrer af Elverums lærerskole 1907; gift $\frac{28}{5}$ 1893 i Chr.ia [Tref. kirke] med Christiane Emilie Sønsteveid, f. $\frac{9}{11}$ 1872 i Berg.

c. Anne Schulstad, f. $\frac{9}{10}$ 1869, gift $\frac{1}{2}$ 1898 i Chr.ia med Ole Johnsen Houm. Hun driver pensionat i Christiania [Metropol].

III. Kirsti Halvorsdr., f. 1719, gift med Peder Pedersen Indset.

IV. Gudmund Halvorsen, f. 1721, i Christiania 1750.

V. Jøran Halvorsdr., gift først med løjtnant Peder Bendix Muus paa Rogstad og derpaa med Gunder Amundsen Ljømo.

VI. Halvor Halvorsen, næst yngst, f. 1724 og begr. $\frac{3}{1}$ 1762, gaardbruger paa *Odegaarden*; gift $\frac{14}{6}$ 1753 med Maren Pedersdr. Hvarstad, f. 1724 og begr. $\frac{3}{6}$ 1798 efter nyt ægteskab $\frac{11}{10}$ 1764 med Ole Olsen Lille-Hvarstad, † $\frac{21}{10}$ 1824, 96 aar gl., paa *Odegaarden* [paany gift med Arne Voldens enke Kari Halvorsdr. Væringsaasen]. Fire børn [1-4]:

1. Peder Halvorsen, db. $\frac{14}{3}$ 1757 og gift $\frac{15}{3}$ 1779 med Marthe Oldstr. Svanaasen.

2. Jøran Halvorsdr., db. $\frac{16}{9}$ 1759, gift $\frac{18}{10}$ 1786 med Anders Hansen Røbuknappen.

Per Pauli Schulstad.

3. Hans Halvorsen, db. $31/5$ 1761 og begr. $16/2$ 1800, bruger paa *Mellum*; gift $19/8$ 1791 med Birthe Olsdr. Skanshagen s. 80, gift paany $21/11$ 1800 med Ole Ottersen Herstad paa Mellum. To børn: Halvor Hansen, db. $5/7$ 1795, paa Østre Grøtting s. 511, og Maren Hansdr., db. $25/3$ 1792 og gift $5/11$ 1824 med Halsten Halvorsen Nyberget.
4. Halvor Halvorsen jr., ældst, db. $28/10$ 1753 og † $15/11$ 1826, gaardbruger paa Ødegaarden, gift $29/12$ 1781 med Marthe Nielsdr. Herstad, f. 1747 og † $25/6$ 1830. Tre gifte børn [a-c]:
 - a. Maren Halvorsdr., db. $3/2$ 1782, gift med Peder Hansen Grundset.
 - b. Niels Halvorsen, db. $26/9$ 1784, gaardbruger paa Ødegaarden; gift først $20/4$ 1811 med Pernille Halvorsdr. Breum, f. $16/3$ 1786 og begr. $9/7$ 1814, og derpaa $4/6$ 1816 med Oleane Olsdr. Gaarder. Af hans sex børn er Marthe nævnt s. 244.
 - c. Ole Halvorsen, db. $28/5$ 1787, gaardbruger paa Nedre Herstad s. 547.

Ole Johannesen Stenhammer [hvis far Johannes Olsen var f. 1707 og begr. $22/3$ 1801], f. 1743 og † $5/9$ 1799, skiløber og gaardbruger paa Vestre Skjulstad; gift $6/11$ 1772 med Ragnhild Evensdr. Nederberg, f. 1750. Søn:

Johannes Olsen, db. $11/10$ 1772 og † $21/3$ 1846, gaardbruger paa Vestre Skjulstad; gift $4/4$ 1799 med Pernille Johnsdtr. Hofsløkken. Fem gifte børn [1-5]:

1. Ragnhild Johannesdr., f. $16/8$ 1803, gift først $18/10$ 1827 med sergeant Engebret Johnsen Nordby paa Hofsløkken, † $17/1$ 1834, og derpaa $29/12$ 1837 med Halvor Pedersen Breum.
2. Marthe Johannesdr., f. $17/4$ 1809 og † $6/7$ 1890; gift $26/10$ 1839 med Peder Pedersen paa *Mellum*, f. $16/2$ 1801 paa Skraastad i Vang og † $30/10$ 1895. [Hans første hustru var Helene Olsdr. Mellum].
3. Lene Johanne Johannesdr., f. $18/12$ 1811, gift med skomager Ole Opsal paa Ødegaarden, senere paa Knappen i Heradsbygden.
4. Pernille Johannesdr., f. $7/8$ 1815, gift med Amund Jensen Skjulstad.
5. John Johannesen, ældst [efter en ugift bror Ole], f. $14/7$ 1801 og † $19/12$ 1878, gaardbruger paa Vestre Skjulstad; gift $30/12$ 1845 med Inger Tollefsdr. Helset, f. $5/1$ 1820 og † $28/7$ 1883. Sex gifte børn [a-f]:
 - a. Pernille Johnsdtr., f. $3/6$ 1846, gift $29/10$ 1874 med Ole Olsen Bakken i Stygberget.
 - b. Johannes Johnsen, f. $11/11$ 1847, gaardbruger paa Vestre Skjulstad; gift $1/4$ 1883 med Anne Ottersdr. Mørstad, f. $30/7$ 1843 i Aamot.
 - c. Tollef Johnsen, f. $26/8$ 1849, gift $5/10$ 1883 med Kirstine Andersdr. Nøtsel; Bergerberget.
 - d. Julius Johnsen, f. $21/9$ 1851, bosat i Haffra, Forsilla i Helsingland.
 - e. Ole Schulstad, f. $2/4$ 1860, lærer ved Folkesk., gaardbruger paa Vestre Skjulstad; gift $18/7$ 1882 med Oline Tollefsdr. Grøtting, f. $23/5$ 1865 og † $7/10$ 1912.
 - f. Jacob Reinhardt Schulstad, f. $10/1$ 1864, har eiendomsagentur i Chr.ia.

Kolstad.

Navnets første led er vistnok mandsnavnet Kollr og skriver sig formentlig fra den person, som ryddede stedet. Oprindeligt var Kolstad en eng under gaarden Gaarder, hvis skjebne den i et og alt delte. Fra Kronen blev Kolstad med sine 3 skinds skyld solgt til lagmand Christen Jensen ved kongeskjøde $\frac{18}{9}$ 1662 og opføres i matriklen 1667 med 2 td. korn i udsæd og en besætning paa 1 hest og 8 kjør; der tilhørte sæter i Julusdalen med slaatter paa 2 læs hø og sommerbeite.

Fra lagmanden kom Kolstad ved arv til værsønnen lagmand Werner Nielsen paa Hafslund, hvis søn Christen Wernersen [Werenskiold] ved thinget $\frac{15}{11}$ 1700 lod frembyde sit faste gods til leilændingerne. Ole Eriksen Fillinsø, som var leilænding paa Gaarder og derunder havde brugt Kolstad, købte eiendommen, og efter hans død i 1716 blev hans eftermand paa Gaarder, kaptein Christopher Hals eier. I hans tid beskrives Kolstad i matriklen af 1723 saaledes: i baglien letvunden, jordarten slet og frostlændt, skog til brændeved, gjærdefang og hustømmer og lidt til sagtømmer; sæter med slet havn og slaatter paa $\frac{1}{2}$ læs hø. Udsæden var 1 td. byg og $1\frac{1}{2}$ td. blandkorn, høavlingen 14 læs og besætningen 1 hest og 1 føl, 8 kjør, 8 faar og 5 gjeder. Skylden blev foreslaaet forhøjet til det dobbelte, men uden følge.

Af Hals blev halvparten eller $1\frac{1}{2}$ skind af Kolstad i 1738 solgt til Ole Olsen Sørmerud, fra hvem denne del efter en kortvarig handel kom til Øvergaard'folket paa Gaarder i 1784 og senere er indlagt under denne gaard.

Den anden halvpart, ligeledes paa $1\frac{1}{2}$ skind, kom paa landhandler Ole Kynsbergs haand og blev ved auktion i 1793 solgt til stiftelsen «Peder Michelsens Enkestue» i Christiania, som i 1836 solgte gaardparten for 490 spd. til landhandlerens søn, overlærer Ole Kynsberg. Fra ham kom den i 1842 til Otto Søbørg paa Søndre Berger, som først afhændede skogen og sluttelig ved skjøde thl. $\frac{16}{1}$ 1855 solgte jordveien til Justitsdepartementet paa Statens vegne for at tillægges sorenskrivergaarden Kirkenær.

Kolstad, gl. matr.-nr. 61, er nu gaards-nr. 114 brugs-nr. 1, med skyld 2 mk. 74 øre og kaldes gjerne «Skriverengen». Forøvrig 11 brugsnummere, bestaaende af skogparceller og et par jorder.

Ovennævnte Ole Kynsberg, søn af Ole Olsen Kynberget og Lisbeth Hansdr. Rogstad, blev døbt $12/4$ 1759 og kom som ung i tjeneste hos den engelske chargé d'affaires Johnsson, der tog sig af den mere end almindelig kvikke og opvakte gut og lod ham lære baade det ene og det andet. Under $17/9$ 1790 fik Ole privilegium som landhandler i Elverum, Trysil og Aasnes, nedsatte sig i Leiret i Elverum, hvor han byggede Taarnborg, og oparbejdede en betydelig handel. Med gode forbindelser i Christiania slog han sig snart paa skogspekulationer og gjorde store forretninger, men led ogsaa ved uoverlagte dispositioner store tab og endte som fallent. I sine velmagtsaar førte Kynsberg et overmaade gjestfrit hus, og særlig i markedstiden var her et liv og en lystighed, som stundom gik noget vel vidt. Hester og travløb interesserte ham levende, han manglede ikke ved nogen kapkjøring i Østerdalen, og «hr. Ole Kynsbergs» travet spiller, som bekjendt, en rolle i Bernt Lunds vise om «Trysil-Knud». Paa sine gamle dage boede han hos sin søn i Christiania, hvor han døde $14/10$ 1839.

Gift $22/9$ 1791 med Sille Gundersdr. Bjølset s. 282. Af deres mange børn døde sønnen Oluf «i yderste armod» i Chr.ia $9/7$ 1835; af de øvrige var [1—3]:

1. Ole Kynsberg, db. $7/1$ 1793 og \dagger $1/5$ 1840 i Chr.ia; student 1811 og cand. jur. 1815 ved Københavns univ. Adjunkt [i latin] ved Chr.ia Kathedralskole 1817 som det vil vides efter sin opræden ved professor Fr. Holsts doktor-disputats, hvor Kynsberg skal have glimret med sin latin. Overlærer [i historie og geografi] 1833. Gift $22/9$ 1837 i Asker med Johanne Birgitte Jansen.
2. Elisabeth Oline Kynsberg, db. $7/11$ 1798 og \dagger $7/5$ 1826 paa Moss; gift $14/1$ 1820 med kaptein ved Skiløberne, kammerjunker Carl Ludvig Haxthausen, f. $4/4$ 1790 i Chr.ia, hvor \dagger $9/2$ 1830. Deltog med ære i krigen 1808 og fik Dannebrogordenen. Han boede paa Strand, var ilde berygtet for sine udsvævelser, dog ikke drikfældig, og blev for sine tekniske og fysiske eksperimenter anset for en ren trolldmand. Børn:
 - a. Olaus Haxthausen, f. $8/8$ 1821, skipper, senere skibsagent og fransk vicekonsul i Cowes; gift $9/11$ 1847 i Chr.ia med sin kusine Cecilie Marie Heidekker.
 - b. Louise Fredrikke Caroline Haxthausen, f. $22/4$ 1823 og \dagger $10/4$ 1834 i Chr.ia.
 - c. Gotschalck Frederik Haxthausen, f. $10/8$ 1825 og \dagger $15/5$ 1839 paa Engmoen; krøbling.
3. Oline Kynsberg, db. $20/5$ 1800, gift $25/8$ 1823 med købmand i Chr.ia Abraham Dietrichs Heidekker, db. $15/12$ 1794 i Drammen og hvis far indkom fra Danzig. Deres datter Cecilie Marie Heidekker, f. $18/8$ 1824 i Chr.ia, blev gift med sin ovennævnte fætter Haxthausen.

Tingby.

«Tingbo» nævnes tidligst i 1578 og navnet har vistnok forbindelse med det gamle thing og marked paa Torge. I 1616 skrives: Thingbye og i 1667 opføres: Tingbyen som to særskilte engesletter, hver med 6 skinds skyld og hver med en høavling af 6 læs. Den ene [Vestre Tingbyen] laa under Søndre Houm og den anden [Østre Tingbyen] under Gaarder.

I matriklen af 1723 opføres: *Vestre Tingbye* engeland, gl. matr.-nr. 81, med 8 læs hø, uden andre oplysninger. Sognepresten, Christopher Hammer havde købt denne eng $14/7$ 1680, og hans arvinger solgte den i 1693 til Paul Halstensen paa Terningen, fra hvem den kom til hans værsøn Størk Glad; se s. 46 flg.

I matriklen af 1723 opføres: *Østre Tingbye* engeland, gl. matr.-nr. 82, med ligeledes 8 læs hø, uden andre opgaver. Denne eiendom fulgte Gaarders eiere og er indlagt under denne gaard.

Tingby, gl. matr.-nr. 81, løbe-nr. 233, er nu gaards-nr. 115 med 3 brugs-nummere: nr. 1 med skyld 57 øre, de øvrige skog.

Hermed slutter Hernesbygden og veien fører sydover til Søndre Skogbygd.

Sætre, Vestre.

Gaardnavnet: Setrar er flertalsformen af: setr, bosted. Alle rede paa 1400'tallet var Vestre Sætre og Østre Sætre særskilte gaarde og har vel neppe nogensinde hørt sammen. Et i Helge Væringsaasens besiddelse værende skindbrev fra aarene omkring 1450 oplyser at Erik og Olaf Thoraldssønner solgte «hele Sætre» til Olaf Halvardssøn; det lyder saaledes:

Thet see allom godhom mannom konnikth at iak Eriker oc Olefuer Thorald syni kiænnis thæs med thesso mina wpna brefue at wi hafluom sælth Olaff Halward son aal Sæther som ær tollf owra bool som ligghe aff Hærnæssom med allom lutthom [oc] lwnnindhom som til lighia oc leghe haffwer fraa forna oc * nya wthan gardz æddher innan oc fyri tiækit førsthe pægningh oc øffwarsth oc alle they ther j millom ær som j kowp okorth kom, til sannindha her wm sætthe

these godhe mæn sina insighla som swa hetha Hacon Thoreson oc Asbjørn Amundson som nær wara tha the ffordre brødher widher kiænnis thetta kowp¹.

Som det vil sees anføres Sætre at ligge i Hernes, hvorfor denne bygdegrænd vel i den tid har omfattet tilgrænsende dele af Skogbygderne, maaske alle deri liggende bopladse.

Næste gang Sætre nævnes er i skattemandtallet af 1528, hvori Joenn Settther og Swend Settther opføres uden nærmere opgaver, men den ene af dem hører utvilsomt hjemme paa Østre Sætre. I 1578 og 1593 skrives: Sether, i 1667: Sæther, i 1723: Sætter vestre og Sætter østre.

Rolf Sætre eiede hele Vestre Sætre med 2 huders skyld som sit odelsgods omkr. 1600 og efterfulgtes omkr. 1630 af sin søn Ole Rolfsen, som ved thinget $11\frac{1}{2}$ 1657 blev stevnet for tiendesvig, idet han kun havde givet $5\frac{1}{2}$ kvarter korn i tiende, «mens blev befunden at kunne give $1\frac{1}{2}$ tønde, det han og bekendte». Paa gaarden holdt han ifølge matriklen af 1667 1 hest og 10 kjør og saade jevnlig 6 td. korn; han havde humlehave, braateland og skog til gaardsnytte, sommerbeite i hjemskogen og en bækkekværn. Sønnen Ole Olsen, som var korporal ved «de Østerdalske enullerte», overtog Vestre Sætre omkr. 1670 og giftede sig aaret efter med Marthe Olsdatter, som kom for tidlig i barselseng, hvorfor den gode Ole fik betale $2\frac{1}{2}$ rdl. i leiermaalsbøder ved thinget $\frac{8}{7}$ 1671. Ved aarhundredskiftet traadte han tilbage til fordel for sin ældste søn Jørgen Olsen, som opførte nye bygninger og brugte gaarden til sin død i 1717. Ved det da afholdte skifte blev boet paa 328 rdl. i aktiver, hvoraf de 170 var eiendommens værditaxt, og 247 i passiver. Kreditorerne fik udlæg i det faste gods efter 7 rdl. pr. 1 skinds skyld, men fik tilbud af Embret Halvorsen Værlien, der ægtede Jørgens enke, om kontant betaling,

¹ Trykt i Diplomatarium Norvegicum V nr. 539; seglene mangler. Det lyder oversat saaledes:

Det være alle gode mænd vitterligt at jeg Erik og [jeg] Olaf Thoralds-sønner erkjender med dette mit aabne brev, at vi har solgt til Olaf Halvardssøn hele Sætre, som er tolv øresbol, som ligger i Hernes, med alle lodder og herligheder, som til ligger og ligget har fra fordums tid og ny, udengaards eller inden, og derfor modtaget første penge og sidste og alle der imellem, som i vort kjøb kom. Til sandhed herom sætter disse gode mænd sine segl, som saa heder Hakon Thoresøn og Asbjørn Amundssøn, som var nærværende da forannævnte brødre vedkjendte dette kjøb.

Brudstykke af kart over ELVERUM
visende beliggenheden af gaardene i SØNDRE SKOGBYGD.
[Nordlinien falder lodret paa gaardnavnene.]

og ved skjøde thl. $19/3$ 1720 blev derfor Embret eier af Vestre Sætre.

I hans tid beskrives gaarden i matriklen af 1723 saaledes: i sollien letvunden, jordarten temmelig god, dog noget lidt frostlændt, skog som almindelig samt lidt sagtømmer, sæterslaatter paa 4 læs hø, kvern kun til husbehov. Besætningen var 2 hester, 12 kjør, 14 faar og 6 gjeder, udsæden 2 td. byg og 1 td. 3 skp. blandkorn og høvling 18 læs.

Saasnart Jørgen Olsens ældste søn Ole Jørgensen havde naaet myndighedsalderen i 1735 indløste han Vestre Sætre og brugte gaarden til 1751, da han ved skjøde thl. $27/11$ d. a. overdrog den til svogeren Thor Gundersen, som imidlertid fik

Fot. af I. Lamo.

Vestre Sætre.

at gjøre med den odelsberettigede Ole Hansen Svanaasen, der var Jørgen Olsens brorsøn og ved skjøde thl. $15/7$ 1763 satte sig i besiddelse af gaarden. Nu begyndte en livlig handel, der efterhvert medførte den opstykning, som Vestre Sætre blev gjenstand for, og som siden kun delvis blev bødet paa.

Ved en høiesteretsdom i 1774 lykkedes det Halvor Eriksen Aasen, som havde ægtet en datter af Embret Halvorsen, at fra vriste Ole Hansen i hud $6\frac{1}{2}$ skind af gaarden, men derefter kom det til et forlig, hvorefter Ole skulde faa eiendommen tilbage mod at betale Halvor 1300 rdl. og afstaa ham til odel og eie «Kvernhuset med hosliggende Huljesætrene samt pladsen Ottersteppen», hvilke særdele Halvor forøvrig solgte til Arne Johnsen Østre Sætre ved auktion i 1778. Omtrent samtidig solgte Ole Hansen den omprocederte del, som kom paa flere hænder, og i 1800 var der ikke mindre end 9 parteiere i Vestre Sætre, som tildels var afhængige af stramme laangivere og derfor gik paa svage fødder. Endelig indtraadte en bedring i de indviklede forhold strax efter aarhundredskiftet, da en ung og driftig

mand fra Tønset, Clemet Olsen Østby, som var kommet i tjeneste hos foged Schultz og i 1798 ægtede Ole Hansens datter Kari, ved skjøde thl. $\frac{6}{7}$ 1803 kjøbte $5\frac{1}{2}$ skind og derefter ved skjøde thl. $\frac{14}{8}$ 1813 yderligere 9 skind, ialt for 1 399 rdl. Heraf solgte han rigtignok i 1815 de $4\frac{1}{2}$ skind [Nordre Sætre], men skaffede sig udjevning i andre parceller, saa Clemet sluttelig ved matrikuleringen i 1818 fik sin eiendom, Vestre Sætre, løbe-nr. 296, sammenlagt i en skyld af 4 dl. 1 mk. 4 sk. eller henved halvparten af den hele gaard.

Clemet var en overmaade dygtig gaardbruger, som nedlagde et betydeligt arbeide baade paa jordvei og skog, og havde herunder den bedste støtte i sin strævsomme hustru. Hendes flid og virksomhed vakte opmærksomhed udenfor den engere kreds, og i 1843 modtog hun en smuk glasskaal paa glasfod, omlagt med sølvbaand med bladornamenter og inskribert: «Til Karen Sætre for Huusflid fra Hedemarkens Amts Landhusholdnings-Selskab».

Ved skjøde thl. $\frac{25}{2}$ 1839 overtog sønnen Ole Clemetsen sin odelsgaard og brugte den med duelighed til hans eneste barn, datteren Kari i 1850 havde feiret bryllup med Hans Gulbrandsen Jordet. Denne mand, der var udgaaet af den mægtige æt paa Østre Berger, havde først tjent for 15 spd. om aaret, hus, mad og klæder hos sin ældre bror Per paa Skjulstad. Sværbygget¹ og med tilsvarende legemskræfter havde han sat rekord som slaattekarl ved at klare 12 melinger om ugen 3: 4 maal eng, medens det regnes for et godt arbeide at slaa 1 meling pr. dag². Han drev paa tømmerkjøring sammen med Per Hovind og herunder lagde de karle vistnok sine planer om at tage den aktive del i tømmerespekulationer, som bragte begge op i betydelig velstand. Hans Jordet kjøbte i 50'aarene den halve almenningsskog i Søndre Skogbygden og underlagde sig en hel række skogteiger bl. a. fra Sveen, Aasen, Værlien, Lien og Moen, ialt ca. 150 teiger, saa han i sin tid var den

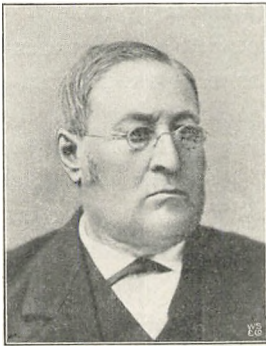
¹ Som ældre mand veiede han sine 156 kilo og havde en vielsesring paa 26,5 mm. i indvendig diameter.

² Fra denne tjenestetid stod siden for ham som en uhyggelig oplevelse, at han engang fik besked om at hente en gammel budeie, som var død i Ulvaasen og som ingen anden havde hug paa. Han anbragte hende resolut overskrævs paa kløven og bandt armene sammen under hestens bals. Slig kom hun ridende tilgaards med Hans spaserende ved siden!

største skogeier inden Elverum. I Aspberget i Nordre Finskoga i Sverige kjøbte han sammen med to andre Klemetsgaarden med tilliggende skog i Høljes, udløste sine medeiere og solgte denne eiendom igjen med stor fortjeneste i 1892 til Per Jönsson i Granhult for 36 400 kr.; i Trysil kjøbte han halve Kvitstenskogen.

Paa Vestre Sætre byggede Hans alle de huse, som nu staar, og brød op en stor del af jorden, saa slaamaskinen gaar greit paa engene.

Ved Hans Jordets død i 1896 blev de faste eiendomme taxert til 300000 kr., men var vel nærmere værd det dobbelte,

Hans Jordet og hustru Kari f. Sætre.

og gjelden naaede ikke 20000. Børnene delte, hug og betalte. Hans hustru, Kari Jordet, som nu er en af de yderst faa, der bruger den gamle og smukke nationale hovedbedækning «skruv og lue», har alle dage forstaaet at føre et helt igjennem velstelt og velordnet hus, hvor den traditionelle østerdalske gjestfrihed er holdt i agt og ære.

Vestre Sætre har for tiden 200 maal dyrket og 50 maal udyrket jord og et areal paa 3400 maal hjemskog.

Som ovenfor nævnt blev af det oprindelig Vestre Sætre fra 1770'aarene udskilt flere mindre brug, som det her vil falde for vidtløftig at specificere, men som bl. a. bestaar af *Nordre Sætre*, ved skjøde fra Clemet Olsen i 1815, *Søndre Sætre*, ved skjøde thl. $\frac{5}{7}$ 1787, *Lille Sætre*, ved skjøde thl. $\frac{28}{4}$ 1807, *Nordre Sæteraasen*, ved skjøde thl. $\frac{18}{3}$ 1808.

Vestre Sætre, gl. matr.-nr. 22, løbe-nr. 296—311, er nu gaards-nr. 153 brugs-nr. 1 med skyld 15 mk. 35 øre; forøvrig 52 brug med ned til 3 øres skyld.

Kort ættetavle vedk. Vestre Sætre.

Rolf Sætre, f. ca. 1570 og † ca. 1630, gaardbruger paa Vestre Sætre; havde sønnen:

Ole Rolfsen, f. ca. 1610 og † ca. 1670, gaardbruger paa Vestre Sætre; havde sønnen:

Ole Olsen, f. ca. 1640 og † ca. 1700, gaardbruger paa Vestre Sætre; gift 1671 med Marthe Olsdr. Sønner [A—B]:

A. Jørgen Olsen, f. 1671 og † $\frac{3}{4}$ 1717, gaardbruger paa Vestre Sætre; gift med Marthe Jensdr. Trondsen Grindalen, som i 1719 ægtede Embret Halvorsen Værlien, † $\frac{28}{5}$ 1743, gaardbruger paa Vestre Sætre¹. To børn [1—2]:

1. Ole Jørgensen, f. 1714 og begr. $\frac{25}{1}$ 1761, gaardbruger paa Vestre Sætre; gift 1736 med Ragnhild Arnesdr., f. 1705 og begr. $\frac{21}{12}$ 1784, som paany blev gift $\frac{3}{6}$ 1762 med Arne Johnsen Østre Sætre, f. 1739 [gift igjen $\frac{16}{5}$ 1785 med Marthe Halvorsdr. Aasen].

2. Jens Jørgensen, f. 1716 og † $\frac{8}{4}$ 1748, parteier paa Vestre Sætre; gift med Margrethe Olsdr. Lindberget. Tre børn: Ragnhild Olsdr., gift $\frac{27}{12}$ 1759 med Jørgen Olsen Kynberget, Marthe Olsdr., gift $\frac{16}{8}$ 1771 med Valdemar Johnsen Bratberget, og Jørgen Olsen, f. 1746.

B. Hans Olsen, gaardbruger paa Svanaasen, s. 452. Søn:

Ole Hansen, f. 1725 og begr. $\frac{25}{9}$ 1808, gaardbruger paa Vestre Sætre; gift $\frac{27}{10}$ 1757 med Kari Eriksdr. Østenheden, f. 1735 og † $\frac{10}{2}$ 1817. Af børnene var [1—2]:

1. Hans Olsen, db. $\frac{8}{4}$ 1759, husmand og dagleier paa Østre Sætre; gift $\frac{12}{10}$ 1787 med Helene Halvorsdr. Bækken.

2. Kari Olsdr., db. $\frac{9}{3}$ 1766 og † $\frac{23}{1}$ 1845, gift $\frac{23}{11}$ 1798 med Clemet Olsen Østby, db. $\frac{22}{2}$ 1772 i Tønset og † $\frac{23}{11}$ 1860, gaardbruger paa Vestre Sætre, se s. 54. Et barn blev gift:

Ole Clemetsen, f. $\frac{28}{5}$ 1804 og † $\frac{3}{1}$ 1853, gaardbruger paa Vestre Sætre; gift $\frac{15}{4}$ 1830 med Johanne Hansdr. Nøtsel, f. $\frac{5}{9}$ 1802 og † $\frac{26}{3}$ 1864. Et barn voxte op:

Kari Olsdr. Sætre, f. $\frac{10}{6}$ 1830 og gift $\frac{12}{4}$ 1850 med Hans Gulbrandsen Jordet, f. $\frac{3}{11}$ 1820 og † $\frac{12}{11}$ 1896, gaardbruger

¹ Embret Halvorsen efterlod tre børn:

a. Kari Embretsdr., f. 1720, gift med Halvor Eriksen Aasen paa Vestre Sætre [Fjeldsveen].

b. Anne Embretsdr., f. 1723, gift med Tollef Hansen Riskjernholtet.

c. Marit Embretsdr., f. 1729, gift med Amund Olsen Finstad.

paa Vestre Sætre, søn af Gulbrand Gulbrandsen Østre Berger paa Jordet [Kynberget]. Fire børn [a-d]:

- a. Oluf Sætre, f. $\frac{1}{3}$ 1854, gaardbruger paa Vestre Sætre; ugift.
- b. Gulbrand Sætre, f. $\frac{16}{2}$ 1863, student 1883, overretssagfører 1893, bosat i Nordre Leiret; gift $\frac{9}{4}$ 1901 i Trysil med Karen Halvorsdr. Sørhus, f. $\frac{16}{7}$ 1871 i Trysil. Uden barn.
- c. Karen Sætre, f. $\frac{19}{5}$ 1869, gift $\frac{29}{10}$ 1897 i Chr.ia [Joh.s kirken] med Ole Nielsen Storihle, Furnes.
- d. Johanne Sætre, f. $\frac{30}{1}$ 1873, gift $\frac{15}{7}$ 1899 med trælastagent John Koppang i Chr.ia, søn af overlærer Ole Koppang s. 485.

Sætre, Østre.

Allerede paa 1400'tallet var Østre Sætre som under Vestre Sætre s. 651 bemærket særskilt gaard. I et Helge Væringsaasen tilhørende skindbrev, dat. Reten 10 april 1409, kundgjør to mænd at Bjørn Einarssøn og hans hustru Inga stadfæstede Ragnhild Dagsdatters gave til sin fostersøn Jon Haakonssøn af gaarden Østre Sætre:

Ollum monnum þeim sem þetta bref sea æder høyræ sender Halvarder Anfasteson oc Einer Andreson q[vediu] g[uds] oc sinæ kunnikt gerande at a fiordæ dag paaskæ a xx are rikis vars myndulix herræ herræ Eiriks mæd gudes naad Noreks Svyræ oc Dana konungs varom mit j Reitenne a Hernesium er ligger i Alfæreimms sokn saom oc hæyrdom a at Biorn Einerson oc Ingæ eginkona hans gavo Jone Hakonæ syny sit ia yrde vm iord þa er öystræ Sætrar eiter sem Ragniller Dax dotter gaf fyrnemdom Jone Hakonæsyny fostersyny sinom j sinom yterstæ timæ sem ligger j sama kirkiu sokn fra ser oc sinom eru[n]giom vnder Jon oc hans eruingiæ mæd ollum lutum oc lunnendom som liggæ oc leget hafva til þeiræ ierder fra fonno oc nyo vttan garz oc innen. til sanyndæ her vm settom mit okor inxigle mæd Biorns inxigle firir þetta bref er giort vor stad deghi oc are sem fyr segir ¹.

¹ Trykt i Diplomatarium Norvegicum V nr. 460. Seglene mangler. Det lyder oversat saaledes:

Alle de mænd, som dette brev ser eller hører, sender Halvard Anfasteson og Einer Andressøn Guds og sin hilsen, kundgjørende at paa fjerde dag paaske i vor værdelig herre herre Eriks 20de regjeringsaar, med Gnds naade Norges, Svears og Daners Konge, var vi i Reten paa Hernes, som ligger i Elverums sogn, saa og hørte at Bjørn Einarssøn og Inga hans kone gav Jon Haakonssøn sit jaord om den jord som heder Østre Sætre, som Ragnhild Dagsdatter gav førnævnte Jon Haakonssøn sin fostersøn i sin sidste stund, hvilken jord ligger i samme kirkesogn, fra sig og sine arvinger til Jon og hans arvinger med alle lodder og herligheder, som tilligger og ligget har til disse jorder fra gammel tid og ny, udengaards og inden. Til sandhed herom sætter vi vort segl med Bjørns segl for dette brev, som gjort var sted, dag og aar som foran siges.

Den her nævnte Ragnhild Dagsdatter er ganske sikkert en datter af den Dag Sigurdssøn, der s. 219 omtales som rigsraaden Sigurd Hafthorssøns slegfredsøn.

Fra 1500'tallet, da Østre Sætre næste gang nævnes med en skyld paa ialt 2 huder og 7 skind, sees gaarden delt mellem flere eiere; saaledes besad Torsten Sætre 8 skinds skyld i 1615, og i 1614 havde Ole Herstad og Ingeborg Syversdatter hver 4 skind odel. Ikke meget senere optræder Ole Bjørnsen med 1 hud. Ved thinget ²²/₁₂ 1640 stevnede han Torgeir Olsen Rogstad, som havde forsøgt at lokke hans datter af gaarden, og ved thinget ¹⁹/₉ 1656 havde han en sag med samme Torgeir, som havde ryddet en plads «Guenes» [af Torgeir kaldet] altfor nær op til Sætre og derved fortrængte hans sæterfæ. Da det befandtes at der ikke havde været ældre tømtesteder paa pladsen, men at derimod en person, som nok havde forsøgt sig før Torgeir, havde maattet fravige, blev det afsagt at «Guenes skulde igjen afskaffes og underlægges Oles gaard». Endnu paa sine gamle dage fik han ubehageligheder med samme Torgeir, og det af alvorlig art. Ved thinget ¹⁸/₁₀ 1670 mødte han nemlig for retten med sin ugifte datter Eli Olsdatter «Graf», som havde faaet et barn, «der formentes taget af dage», og barnefaderen var Torgeir og han var rømt sin kaas. Kort efter afgik Ole ved døden henved 80 aar gl. Han eiede da ²/₂ hud i Østre Sætre eller hele gaarden paa 1 skind nær, hvilket tilhørte Thore Baltebøl i Aasnes, og ifl. matriklen 1667 havde den en besætning paa 2 hester og 20 stk fæ og udsæd af 10 td. korn; forøvrig anføres en humlehave, noget braateland, sommerbeite i Sjøssæter med en sætervold paa ¹/₂ læs hø¹.

Efter Ole Bjørnsen blev Østre Sætre delt mellem hans søn Ole Olsen og Haagen Trondsen, som hver brugte sin halvdel og bygslede Thore Baltebøls lille anpart. I Gyldenløvefeiden blev Østre Sætre og flere andre gaarde i Skogbygden «ruinert og udplyndret» af Svenskerne og fik derfor frihed for ekstraskatterne (ved thinget ²⁸/₅ 1678). Omtrent tyve aar senere

¹ Ole Bjørnsen Østre Sætre efterlod bl. a. børnene: a. Ingeborg Olsdr., gift med Eigner Ellingsen S. Opsal. — b. Karen Olsdr., gift med Jens Trondsen Østre Sætre paa Grindalen s. 365. — c. Marit Olsdr., † ¹⁹/₇ 1725 [uden børn] og gift med Einer Tollefsen Riskjernholtet paa Østre Sætre, † 1741 efter nyt ægteskab 1727 med Anne Josefsdr. [en datter Marit].

skeede en betydelig forandring i eierforholdet, der havde tilfølgte at Østre Sætre blev delt i tre særskilte brug [1—3]:

1. En *hovedpart* paa 2 huder 2 skind blev erhvervet af Ole Bjørnsens værsøn Einer Tollefsen Riskjernholtet og beskrives i matriklen af 1723 saaledes: i sollien letvunden, jordarten temmelig god, dog noget frostlændt, skog som vanlig og slaatter paa 1 læs hø; kvern til husnytte og undertiden kan males noget lidet for andre. Einer holdt 2 hester og 1 føl, 27 kjør, 12 faar og 8 gjeder, avlede 24 læs hø og saaede jevnlig $2\frac{1}{2}$ td. byg og 2 td. 5 skp. blandkorn. Til gaarden hørte 2 husmandspladser, den ene uden udsæd, den anden med 1 skp. blandkorn.

2. En liden *anpart* paa 3 skind overtog Haagens søn Trond Haagensen; den beskrives i 1723 som foregaaende hvad jordart angaar, havde skog ogsaa til lidt sagtømmer, sæter med god havn og slaatter paa 2 læs hø. Besætningen var her uforholdsmæssig stor: 1 hest, 12 kjør, 6 faar og 7 gjeder, udsæden 1 td. byg og 1 td. blandkorn, og høvlingen 10 læs. Dertil hørte en husmandsplads med udsæd af $\frac{1}{2}$ td. blandkorn. Denne anpart er det senere brug *Sveen*, løbe-nr. 326.

3. En liden *anpart* paa 2 skind erhvervede Embret Gulbrandsen. Dens jord og skog beskrives i 1723 som den foregaaendes, forøvrig var besætningen 1 hest, 8 kjør, 10 faar og 6 gjeder, udsæden $\frac{1}{2}$ td. byg og 1 td. blandkorn, og høvlingen 10 læs, hvortil kom 1 læs paa sæterslaattene.

Begge de sidste brug var i ypperlig hævd, hvorfor matrikelkommissionen foreslog en forhøielse af ikke mindre end henholdsvis 7 og 5 skind, hvad dog til eiernes glæde ingen følge fik.

Hovedbruget paa 2 huder 2 skind drev Einer til sin første barnløse hustrus død i 1725, da boet blev opgjort med 516 rdl. i aktiver og 87 i passiver eller 429 rdl. netto. Halvparten blev da udlagt til hendes søskende og selv beholdt han 1 hud 1 skind til sin død i 1741, da denne del blev værdsat til 150 rdl. Boet viste da en saa betragtelig tilbagegang, at det kun omtrent balancerede med 200 rdl. Kort efter begyndte den opstykning i mindre brug, som Østre Sætre senere i lang tid var gjenstand for og som blev af saa vidtløftig art, at der her kun kan gives plads for en kort redegjørelse for de væsentligste transaktioner:

En anpart paa 5 skind, det oprindelige *Setre*, løbe-nr. 315, kom ved auktionsskjøde $\frac{24}{8}$ 1780, thl. $\frac{25}{8}$ 1783, til Arne John-

sen, [† $19/8$ 1808, 70 aar gl.], som samtidig udskilte pladsen *Hagen*, hvilken med senere tillagte lodder og skogteiger blev det største brug og fik løbe-nr. 318. Derpaa fulgte i 1789 Trond Haagensens søn Haagen Trondsen, der udskilte *Bernhus* og i 1791 overdrog Sætre til sin værsøn Ole Eriksen. Af ham fraselgtes *Nordset*, løbe-nr. 315 b, hvorefter Sætre gennem flere hænder havnede hos Ole Pedersen Løken i 1836 efter en pris af 600 spd. I 1845 købte Martinus Halvorsen Hagen eiendommen, foretog flere frasalg og solgte den i 1863 til Ole Knutsen Østhagen, fra hvem den i 1872 kom til velstandsbonden Hans Gulbrandsen Jordet paa Vestre Sætre.

En anden og større anpart paa 11 skind, *Østre Sætre*, kom fra Einer Tollefsen til John Michaelsen, og i 1789 til dennes søn Michael Johnsen [skjød sig $21/6$ 1810, 60 aar gl.], som i 1802 fraselgte «Kvernen», der efter sin rydningsmand havde navnet *Finjokvernen* og med senere tillagte teiger fik løbe-nr. 295. Michaels søn Thore Michaelsen fraselgte i 1827 *Sætersveen* og lod sin eiendom Østre Sætre skylddele i to lige halvparter $5/2$ 1828, hvorefter Gunder Bjørnsen Strand fik $51/8$ skind, løbe-nr. 316 c, som i 1871 kom paa Knut Knutsen Finstads hænder, og Halvor Nielsen Hagen købte de andre $51/8$ skind, løbe-nr. 316 c, som sluttelig kom i Ole Rogstads eie. Under de mange salg og frasalg var store dele af den oprindelig tilhørende skog og anlod i almenningsskogen bleven opstykket dels i særskilte brug og dels skiftet over fra det ene brug til det andet.

Østre Sætre, gl. matr.-nr. 23, løbe-nr. 312—329, er nu gaards-nr. 158 med hele 105 brugsnummere, af hvilke nr. 13 [Hans Jordets brug] har en skyld af 6 mk. 71 øre, nr. 29 Hagen [Rogstads brug] 12 mk. 78 øre, og nr. 58 Sveen 5 mk. 44 øre.

Storberget.

Som s. 17 meddelt var det prestesønnen Niels Borch som først ryddede Storberget, hvor han «af sognepresten fik lov at opsætte ildhus og en liden bo hos og en liden hølade paa ødetufte», men først under $30/9$ 1757 blev udstedt rydningsbeviser paa to pladser Søndre og Nordre Storberget, som ved resolution

af $\frac{21}{4}$ 1758 blev approbert til bebyggelse for henholdsvis Lars Larsen Borg og bager Peder Andersen med 20 aars skattefrihed, hvorefter landskylden, 2 skind af hver plads, skulde tilfalde Elverums sogneprest.

Ved kongeskjøde af $\frac{20}{11}$ 1806, thl. $\frac{28}{4}$ 1807 blev den disse pladser tillagte skogstrækning, altsaa uden jordveien, solgt for 2 500 rdl. til Hans Olsen Værlien paa det vilkaar, at beboerne af pladserne forbeholdtes fornødent brug i skogen og at sognepresten foruden den ham tilkommende landskyld forbeholdtes ret til sæter og sæterhavn [Prestegaardssæteren] samt fornødent hustømmer, gjærdefang og brændeved til samme.

Tilbage som Kronens eiendom var saaledes jordveien.

Søndre Storbergets jordvei og huse, med 2 skinds skyld, blev derpaa ved kongeskjøde thl. $\frac{16}{12}$ 1809 solgt til Størk Johannesen¹ for 1 700 rdl., idet den aarlige landskyld fremdeles skulde tilfalde sognepresten. Størk solgte pladsen for 3 300 rdl. til sogneprest Gude i 1811 og ved auktion i dennes bo 1819 blev den kjøbt af ovennævnte Hans Olsen Værlien for 1 531 spd. og solgtes atter i 1825 til Peder Larsen for 710 spd.

Nordre Storbergets jordvei og huse, med 2 skinds skyld, blev ved kongeskjøde af $\frac{21}{10}$ 1825, thl. $\frac{18}{3}$ 1826 solgt for 600 spd. til nysnævnte Peder Larsen².

Da denne mand saaledes var bleven eier af begge pladser, lod han Søndre og Nordre Storberget samt Prestegaardssæteren sammenføie til én gaard, Storberget, hvilket skede ved skrivelse fra fogden thl. $\frac{1}{5}$ 1871, og Storberget fik løbe-nr. 332 med samlet skyld 4 dl. 4 ort 13 sk.

¹ Størk Johannesens forældre, se s. 354: Johannes Gundersen, † $\frac{22}{11}$ 1801, 60 aar, og hustruen Ragnhild Størksdtr., † $\frac{28}{2}$ 1801. Johannes havde broderen Ole Gundersen paa Gammelhusa i Horndalen, se under Norby.

² Rydningsmanden Lars Larsen, f. 1704 og begr. $\frac{9}{3}$ 1787, gift 1730 med med Halvor Gundersen V. Nøtsels enke Karen Andersdtr. Hofsløkken, havde sex børn, hvoraf [a—b]:

a. Marthe Larsdtr., gift $\frac{22}{8}$ 1776 med Niels Olsen Kynberget.

b. Lars Larsen, f. 1744 og † $\frac{4}{12}$ 1829, bruger paa Storberget; gift $\frac{15}{8}$ 1776 med Ragnhild Pedersdtr. V. Nøtsel. Tre børn, hvoraf Marthe, gift $\frac{28}{10}$ 1809 med Ole Haagensen Sveen, og:

Peder Larsen, f. $\frac{22}{11}$ 1781 og † $\frac{9}{2}$ 1873, gaardbruger paa Storberget; gift med Sille Olsdtr. Jensen Bernhus. f. $\frac{27}{8}$ 1806 og † $\frac{8}{8}$ 1886.

Storberget, løbe-nr. 331 og 332, er nu gaards-nr. 160 brugs-nr. 1 med skyld 26 mk. 19 øre; forøvrig 5 skog-brugs-nummere.

Fot. af I. Lømo.

Fjeldet.

Ved parceller, «tjeldsveer», fra Storberget er i sin tid dannet garden *Fjeldet*, løbe-nr. 335, nu gaards-nr. 163.

Lien.

Lien var Kronens eiendom indtil den ved kongeskjøde af $18/9$ 1662 blev solgt til lagmand Christen Jensen, som bortfæstede denne ødegaard med 6 skinds skyld til leilændingen Ole Lien. I matriklen af 1667 opføres en besætning paa 1 hest og 11 stk. fæ; der var humlehave, en bækkervejn, fiskeri til husnytte, braateland og sommerbeite i Renaasen med slaatter paa 1 læs hø. Lagmandens værsøn, lagmand Werner Nielsen arvede garden og efter ham i 1696 sønnen Otte Wernersen, som udgav skjøde thl. $5/7$ 1700 til Embret Gulbrandsen Sætre, der skulde betale 60 rdl. Dette bragte den gamle leilændings sønner Erik og Ole Olsen i harnisk, da de ansaa sig fortrinnsberettigede, hvorfor de anlagde proces og vandt sagen ved thinget $15/11$ 1700: «de bør at nyde pladsen for 30 rdl. efter vanlig landtaxt og Embret at søge resten af pengene hos monsieur Otte». Brødrene delte nu Lien mellem sig saaledes at Erik fik 4 skind, Østre Lien, og Ole fik 2 skind, Vestre Lien.

Østre Lien med 4 skinds skyld beskrives i matriklen af 1723 saaledes: i sollien tungvunden, jordarten temmelig god, dog noget stenig; skog til brændeved, gjærdefang og hustøm-

mer og lidt til sagtømmer; sæter med maadelig havn og slaatter paa 3 læs hø. En tilhørende kvern var for lang tid siden ødelagt, dog stod kvernstø; en husmandsplads med udsæd af $1\frac{1}{2}$ skp. blandkorn. Eriks besætning var 2 hester, 8 kjør, 12 faar og 4 gjeder, udsæden 1 td. 6 skp. byg og 1 td. blandkorn, og høavlingen 18 læs.

Erik var imidlertid en gjeldbetyngt mand og i 1723 fandt han det raadeligst at skifte sit bo. Eiendommen blev værdsat til 60 rdl. og aktiverne androg ialt til 103, men gjelden løb op i 150, saa det blev en fallit paa 47 rdl. og han maatte gaa fra

Lien.

Fot. af I. Lømo.

gaarden. Værsønnen Morten Eriksen Uthus forsøgte at bringe orden i papirerne, men maatte efter nogle aars forløb give op, og ved skjøde thl. $\frac{24}{11}$ 1733 blev Embret Gudmundsen af Finstad'ætten eier og brugte gaarden til sin død i 1744. Ved det da afholdte skifte blev den værdsat til 80 rdl. og boet gav 112 rdl. i behold efter at gjelden paa 104 rdl. var dækket. Kort efter giftede hans enke sig med John Johnsen Mo, som med duelighed drev gaarden til sin død i 1758 og efterlod 179 rdl. i aktiver, hvoraf de 152 blev i behold. Ved skjøde thl. $\frac{15}{7}$ 1762 overtog nu Embrets søn Niels Embretsen noget over halvparten, men indgik senere en ordning med sin værbror John Gundersen Moe, hvorefter Niels fik 3 skind, der beholdt navnet *Østre Lien*, og John ved skjøde af $\frac{29}{12}$ 1775 1 skind, der fik navnet *Mellem Lien*.

Østre Lien, løbe-nr. 338 med 1 skinds skyld, kom efter John Gundersens død i 1788 til Niels Embretsens søn Niels Nielsen,

som i 1839 solgte bruget til Otter Jensen Hovin, der aaret efter afhændede det til Christopher Olsen Schie, hvis svigersøn John Johnsen Sveen købte Østre Lien i 1874 for 6900 spd. Senere kom eiendommen adskillig paa handel og mistede herunder størsteparten af den tilhørende skog.

Mellem Lien, løbe-nr. 339 med 3 skinds skyld, overdrog Niels Embretsen ved skjøde thl. $\frac{22}{10}$ 1800 til sin ældste søn Embret Nielsen, som tilkøbte en del skog fra Vestre Lien i 1807, men i 1812 frasolgte en parcel «Søndre Liepladsen» for 500 rdl. til John Johnsen Langholen.

Efter afholdt skylddeling $\frac{11}{12}$ 1844 blev Mellem Lien delt i to brug, hvoraf det ene efter flere transaktioner blev købt af Peder Halvorsen Breum og Lars Olsen Lien, idet dog forinden den tilhørende skog var frasolgt, og det andet erhvervede Peder Pedersen Breum for 1600 spd. i 1878.

Vestre Lien, løbe-nr. 340 med 2 skinds skyld, beskrives i matriklen af 1723 hvad jord og skog angaar som Østre Lien, men der tilhørte ingen husmandsplads og sæterslaattene var kun paa 1 læs hø. Besætningen var 1 hest, 6 kjoer, 5 faar og 5 gjeeder, udsæden 7 skp. byg og 4 skp. blandkorn, høavlingen 9 læs.

Ole Olsen blev efterfulgt af sin søn Ole Olsen jr., som atter ved skjøde thl. $\frac{15}{3}$ 1760 overdrog denne sin eiendom til sønnen Hans Olsen, som ved skiftet 1774 efter sin første hustru viste sig at være en velholden mand. Vestre Lien værd-sattes for 240 rdl. og aktiverne androg ialt til 1456 rdl., hvorfra gik gjeld og udgifter paa 429, saa der blev hele 1026 rdl. i behold. I 1800 solgte han gaarden i udmerket hævd til sin søn Ole Hansen, som i 1807 var letsindig nok til at skille sig ved den tilloddede prægtige almenningsskog; dens køber Hans Olsen Værlie gjorde dermed en god forretning, inden han atter solgte den til Embret Nielsen paa Østre Lien. Krigs- og dyrtidsaarene bragte Oles formuesforhold rent i forfald, og i 1825 tog kreditorerne udlæg i gaarden for s. a. at overdrage den til hans søn Hans Olsen, hvis enke Anne Stensdatter i 1840 solgte Vestre Lien til Martinus Halvorsen Hagen. Af ham blev i 1867 størsteparten af den endnu tilliggende skog solgt til Hans Jordet paa Vestre Sætre.

Lien, gl. matr.-nr. 53, løbe-nr. 336—340, er nu gaards-nr. 164 med hele 35 brugs-nummere, af hvilke nr. 12 Mellem Lien har en skyld af 2 mk. 40 øre, og nr. 27 Vestre Lien 4 mk. 27 øre.

Kort ættetavle vedk. Lien.

Ole Lien, f. 1614 og † ca. 1675, leilænding paa Lien, havde sønnerne [I—III]:

I. Niels Olsen, f. 1653, gaardbruger paa Kynberget.

II. Erik Olsen, f. ca. 1660 og † ca. 1730, gaardbruger paa Østre Lien, havde med hustruen Helje Halvorsdr. fem børn, hvoraf Siri Eriksdr. var gift med Morten Eriksen Uthus, gaardbruger paa Lien.

III. Ole Olsen. f. ca. 1662, gaardbruger paa Vestre Lien, havde flere børn, hvoraf:

Ole Olsen jr., f. 1701 og begr. $\frac{7}{9}$ 1777, gaardbruger paa Vestre Lien; gift med Malene Olsdr., f. 1700 og begr. $\frac{13}{1}$ 1764. Fire gifte børn [A—D]:

A. Ragnhild Olsdr., f. 1728 og gift $\frac{8}{3}$ 1779 med enkemand Peder Andersen Risberget.

B. Kari Olsdr., f. 1730, gift $\frac{28}{12}$ 1751 med Lars Jensen Nødaasen.

C. Anne Olsdr., f. 1731, gift $\frac{27}{12}$ 1769 med Peder Gundersen Mo.

D. Hans Olsen, f. 1733 og † $\frac{28}{8}$ 1815, gaardbruger paa Vestre Lien; gift først $\frac{18}{10}$ 1761 med Marthe Andersdr. Lille Kynberget, født 1734 og † 1774, og derpaa $\frac{13}{4}$ 1777 med Marthe Gundersdr. Øxset. Tre gifte børn [1—3]:

1. Malene Hansdr., db. $\frac{18}{1}$ 1767, gift $\frac{18}{10}$ 1792 med Lars Pedersen Nødaasen.

2. Marthe Hansdr., f. $\frac{3}{12}$ 1780, gift $\frac{25}{10}$ 1799 med Gunder Gundersen Øxset.

3. Ole Hansen, ældst, db. $\frac{7}{8}$ 1763 og † $\frac{21}{4}$ 1824, gaardbruger paa Vestre Lien; gift $\frac{2}{11}$ 1798 med Kari Gundersdr. Øxset, † $\frac{30}{3}$ 1836. Af deres fem børn var [a—c]:

a. Marthe Olsdr., db. $\frac{29}{9}$ 1799 og gift $\frac{12}{12}$ 1823 med Strømme Larsen Sætre.

b. Hans Olsen, f. $\frac{23}{11}$ 1801 og † $\frac{16}{8}$ 1840, gaardbruger paa Vestre Lien; gift $\frac{27}{12}$ 1824 med Anne Stensdr. Sæteren, gift paany $\frac{19}{2}$ 1844 med Jens Olsen Hagen, f. 1815.

c. Gunder Olsen, f. $\frac{10}{4}$ 1804, gift $\frac{27}{12}$ 1840 med Siri Halvorsdr. Embretsen Sætre.

Embret Gudmundsen af Finstad'ættten, † $\frac{3}{11}$ 1743, gaardbruger paa Østre Lien; gift med Ingeborg Nielsdr. Kynberget, der blev gift paany med John Johnsen Moe, f. 1713 og begr. $\frac{26}{2}$ 1758. Tre børn [1—3]:

1. Siri Embretsdtr., f. 1735 og begr. $^{23}/_6$ 1799, gift $^{2}/_{10}$ 1758 i Trysil med Anders Hansen Grinden.
2. Ragnhild Embretsdtr., f. 1738 og begr. $^{8}/_7$ 1773; gift $^{16}/_1$ 1761 med John Gundersen Moe paa Lien, f. 1733 og begr. $^{27}/_5$ 1788 efter nyt ægteskab $^{2}/_1$ 1777 med Gjertrud Valdemarsdtr. Hagen.
3. Niels Embretsen, f. 1741 og † $^{11}/_2$ 1823, gaardbruger paa Østre Lien; gift $^{10}/_6$ 1762 med Gunhild Andersdtr. Lille Kynberget, f. 1727 og † $^{7}/_{12}$ 1831. Af deres børn var [a–f]:
 - a. Ingeborg Nielsdtr., db. $^{7}/_{10}$ 1764, gift $^{10}/_4$ 1787 med enkemand Niels Halvorsen Sætre.
 - b. Embret Nielsen, db. $^{31}/_3$ 1766 og † $^{17}/_7$ 1833, gaardbruger paa Østre Lien; gift $^{8}/_{11}$ 1800 med Kari Pedersdtr. Kynberget.
 - c. Eli Nielsdtr., db. $^{25}/_9$ 1768, gift $^{7}/_{10}$ 1794 med Anders Embretsen Sveen.
 - d. Niels Nielsen, db. $^{10}/_1$ 1773, skomager; gift $^{27}/_{10}$ 1803 med Helene Olsdtr. Likvern.
 - e. Morten Nielsen, db. $^{12}/_2$ 1775, snedker.
 - f. Guri Nielsdtr., db. $^{6}/_8$ 1780, gift $^{8}/_{11}$ 1800 med John Pedersen Kynberget.

Værlien.

Navnets betydning er usikker, da ingen gamle former foreligger, men det kan tænkes at komme af: veðr, veir, i mening af veirhaardt sted. I enkelte regnskaber fra 1700'tallet skrives, formentlig ved en feiltagelse, «Bærlien».

Endnu i 1692 nævnes ikke Værlien blandt sognets rydnings- og «huspladse», og først i aaret 1700 foreligger oplysning om at den under Lien nævnte Otte Wernersen solgte rydningspladsen Værlien med 2 skinds skyld til sergeant Ole Fillinsø paa Gaarder. Da Otte var en dattersøn af lagmand Christen Jensen, som eiede Gaarder, er det neppe tvilsomt at Værlien er ryddet i Gaarders udmark; samtidig fik Ole ogsaa skjøde paa rydningspladsen «Brenden», alm. kaldt «*Borchbrenna*» efter sin rydningsmand prestesønnen Niels Borch¹.

Ole Fillinsø foretog en deling af Værlien i to lige store brug, idet han ved skjøder thl. $^{4}/_3$ 1701 solgte 1 skind [Søndre Værlien] til Haagen Johnsen, som ved gavebrev thl. $^{14}/_3$ 1710

¹ Pladsene *Borchbrenna* og *Borchbua* har navn efter ham, hvad professor Rygh til sine «Norske Gaardnavne» selvfølgelig ikke har vidst om. Naar han derfor antyder at navnet kommer af bark og at pladsenes bygninger oprindeligt har været barkhytter, da holder denne forøvrig nærliggende forklaring saaledes ikke stik.

skjænkede sin og hustrus eiendom til Eli Olsdatter Rogstad mod at blive forsørget for resten af sin levetid, og [Nordre Værlien] ligeledes i skinds skyld til Halvor Embretsen Rogstad.

Søndre Værlien beskrives i matriklen af 1723 saaledes: i sollien letvunden, jordarten temmelig, dog noget kollent; skog til brændeved, gjærdefang og hustømmer samt lidt til sagtømmer, sæter med god havn og slaatter paa 1 læs hø. Besætningen var 2 hester, 10 kjør, 6 faar og 4 gjeder, udsæden 1 td. 2 skp. byg og 6 skp. blandkorn, høavlingen 18 læs. Bruget var saa godt at skylden blev foreslaaet forhøiet med hele 9 skind, hvad dog ikke blev noget af.

Eli Olsdatter giftede sig først med Ole Andersen, der døde i 1718, og derpaa med Christopher Olsen, som ved sin død i 1736 var fallent paa 74 rdl. efter en gjeld paa 127. Søndre Værlien blev derpaa kjøbt for 60 rdl. af Halsten Olsen Løken og ovenn. Ole Andersens søn Anders Olsen, efter hvem gaardparten kom paa handel i tildels mindre lodder, indtil det hele igjen samledes paa Hans Olsen Nordre Værliens haand ved skjøder thl. $\frac{5}{2}$ 1793 og $\frac{5}{7}$ 1794. Hertil erhvervede Hans sæterbolien Borchbua og i 1804 pladsen Løvhagen. Disse eiendomme tilligemed gaardpartens sameie- og almenningsskog solgte han derpaa for 2 200 rdl. ved skjøde thl. $\frac{28}{4}$ 1808 til Amund Larsen Liplads, dog saaledes at Hans forbeholdt sig sæterboligen i Løvhagen med havneret og alle myrslaatter mellem Løvhagen og Kynaaen. Efter flere transaktioner blev Amund paany eier i 1811 og sad med Søndre Værlien til sin død i 1831, da eiendommen ved skiftet værdsattes til 800 spd. og kom til Amunds enke med hendes nye ægtefælle for kort efter at blive solgt til Glomstad'folket i Aamot. Ved auktion i 1850 købte saa Peder Helgesen Wæringsaasen eiendommen for aaret efter at lade den udstykke i flere mindre brug, hvoraf Værliens jord med sæter og Løvhagen med flere rettigheder blev kjøbt af Halvor Nielsen Ødegaarden.

Nordre Værlien beskrives i matriklen af 1723 som Søndre Værlien hvad jord og skog angaar, kun havde sæterslaattene $\frac{1}{2}$ læs hø mindre. Besætningen var 1 hest, 4 kjør, 2 faar og 2 gjeder; udsæden 6 skp. byg og 4 skp. blandkorn, høavlingen

9 læs. Ogsaa her fandt matrikelkommissionen at skylden burde forhøies, med 4 skind, hvad dog ikke blev noget af.

I 1724 trak Halvor Embretsen sig tilbage fra gaardsdriften og hans yngste søn Halvor Halvorsen jr. fik skjøde thl. $\frac{80}{11}$ s. a. Gjennem en lang aarrække nedlagde denne veludrustede og dygtige mand et interessert arbeide paa Nordre Værlien, saa gaarden ved det efter hans død i 1762 afholdte skifte blev værdsat til 300 rdl. Af boets aktiver 608 rdl. blev de 436 i behold, saa Halvor havde arbeidet sig frem til velstand. Sønnen Ole Halvorsen udløste sine søskende og overtog gaarden. Den blev værdsat til 400 rdl. ved hans død i 1780, og boet blev da opgjort med 667 rdl. i aktiver og 434 i passiver, saa

Værlien.

Fot. af I. Lomo.

velstanden var nu gaaet ned til et overskud af 233 rdl. Enken ægtede s. a. Ole Pedersen Blix og han fik skjøde fra arvingerne thl. $\frac{12}{2}$ 1781, men solgte igjen ved skjøde thl. $\frac{5}{7}$ 1794 til Ole Halvorsens ældste søn Hans Olsen, som, da han var eier af Søndre Værlien, atter ved skjøde thl. $\frac{6}{2}$ 1797 solgte Nordre Værlien til sin bror Ole Olsen. Denne afhændede en del af den tilhørende skog, hvorefter gaarden ved auktionsskjøde thl. $\frac{5}{2}$ 1825 blev kjøbt for 1069 spd. af Johannes Olsen Skjulstad, der frasolgte al tilliggende hjem- og almenningsskog og desuden udparcellerte Nordre Værlien i flere mindre brug. Gunder Olsen Søndre Berger erhvervede *Storhagen* med skogstykker, som i 1838 blev særskilt skyldsatsat, og hovedbølet blev ved auktion i 1850 kjøbt af Peder Helgesen Wæringsaasen. Forøvrig gik de forskjellige anparter adskillig paa handel og hovedbruget havnede i 1851 hos Ole Jensen Hammersgaard.

Værlien, gl. matr.-nr. 93, løbe-nr. 341 Søndre Værlien og 342 Nordre Værlien, er nu gaards-nr. 165 med 32 brugs-nummere,

hvoraf nr. 1 Søndre Værlien har en skyld af 3 mk. 40 øre og nr. 16 Nordre Værlien 2 mk. 26 øre.

Kort ættetavle vedk. Værlien.

Halvor Embretsen Rogstad, f. 1662 og † ca. 1740, gaardbruger paa Nordre Værlien, efterlod af første gifte tre og af andet et barn [A-D]:

A. Embret Halvorsen, gaardbruger paa Vestre Sætre.

B. Birthe Halvorsdr., gift med Ole Nielsen Kynberget.

C. Halvor Halvorsen jr., gaardbruger paa Uthus.

D. Halvor Halvorsen, næst ældst, f. 1701 og begr. ²⁵/₇ 1762, gaardbruger paa Nordre Værlien, gift med Siri Olsdr., f. 1692 og begr. ²³/₂ 1771. Fire gifte børn [1-4]:

1. Anne Halvorsdr., gift ²⁰/₆ 1760 med Niels Embretsen Lindberget.

2. Birthe Halvorsdr., gift ¹⁸/₆ 1762 med Arne Andersen Tuven.

3. Ragnhild Halvorsdr., gift ²⁷/₂ 1766 med Ole Gudmundsen Kynberget paa Østre Sætre.

4. Ole Halvorsen, f. 1732 og † ²/₁ 1780, gaardbruger paa Nordre Værlien; gift ¹¹/₂ 1762 med Ingeborg Olsdr. Johnsen Vesterhaug, født 1732 og begr. ¹⁶/₁₂ 1812 [efter nyt barnløst ægteskab ¹³/₈ 1780 med Ole Pedersen Blix, se s. 628, begr. ²⁸/₁₁ 1811]. Børn [a-c]:
a. Siri Olsdr., db. ²⁵/₃ 1764 og gift ¹⁵/₁₁ 1790 med Jens Andersen Bækken.

b. Hans Olsen, db. ²⁶/₁₂ 1765, gaardbruger paa Værlien, gift ²⁰/₅ 1815 med Kirsti Torkildsdr. Ljømo.

c. Ole Olsen, db. ¹²/₁ 1767, gaardbruger paa Nordre Værlien, gift ¹²/₆ 1797 med Guri Gundersdr. Nøtsel, med hvem han bl. a. havde sønnen Ole Olsen jr., db. ⁷/₁₀ 1798.

Lindberget, Vestre.

Paa Lindberget blev i 1640'arene ryddet en plads, som dengang betalte 4 skill. i afgift til Kronen. Lidt senere opstod endnu en rydningsplads og omkr. 1655 blev hver af disse pladse, Vestre og Østre Lindberget, skyldsatte for 2 skind og rangerte dermed blandt ødegaardene.

Vestre Lindberget med 2 skind skyld blev af Kronen overdraget til den rige kjøbmand i Christiania Arne Torstensen ved kongeskjøde ¹²/₆ 1663 og af ham igjen solgt til prestesønnen Niels Alexandersen Borch, en ivrig rydningsmand, som har fortjenesten af mangt et godt arbeide i Søndre Skog-

bygd i sidste del af 1600'tallet. Paa Lindberget, hvor han personlig bosatte sig, havde han den ulykke at faa huse og alle sine eiendele opbrændt vinteren 1692. En tjorten'aars gut Lauritz Halvorsen var brandstifteren; han blev strax fakket og fik ved thinget $\frac{4}{3}$ s. a. sin dom, der lød paa halshugning og kroppen at kastes paa ild og brændes — «ifald øvrigheden ikke har medlidenhed med hans unge aar»! Denne voldsomme dom for et barns handling blev selvfølgelig indbragt for høiere retsinstanser og sluttede for Høiesteret i Kjøbenhavn, hvis domsakter for denne tid imidlertid er brændt, saa den endelige dom kjendes ikke, men det kan ganske vist forudsættes at anvisningen paa at vise medlidenhed med gutten har havt en menneskeligere straf tilfølg. Guttens mor, Eli Ormsdatter, som var født paa Hovin, men holdt til hos sine brødre paa Nederberg, «havde et slemt rygte for at stjæle, hvor hun stripper om i landet»; hun blev ogsaa strax sat fast som mistænkt for deltagelse i forbrydelsen, men slap ud igjen af mangel paa beviser.

Niels Borch holdt 1 hest og 6 kjør paa Vestre Lindberget og saaede 1 td. korn ifl. matriklen af 1667. I denne oplyses at til gaarden hørte «Nøttisberg sætervold paa $\frac{1}{2}$ læs hø, myrer eller skogsletter paa Kyndalen med 3 læs, Græskjernet eller Knopbækken ved Ulfaaen med 6 læs, hvorhos kan ryddes og forbedres, med god skog til braateland». I 1676 laa gaarden øde og ganske ruinert af fienderne 3: Svenskerne i Gyldenløvefeiden.

Ved skjøde thl. $\frac{4}{7}$ 1701 blev Morten Embretsen Rogstad, eier af Vestre Lindberget og brugte gaarden til 1725, da han lod holde skifte. Den blev da værdsat til 80 rdl. og boet gav 124 rdl. i behold af aktiver paa 139. Alle spor efter tidligere ødelæggelser var nu ikke alene fjernede, men Morten havde drevet gaarden frem i en ganske forbausende grad. Matriklen af 1723 oplyser saaledes at han holdt 2 hester, 11 kjør, 10 faar og 11 gjeder, saaede 2 td. byg og 1 td. blandkorn og avlede 18 læs hø. Skylden blev da ogsaa foreslaaet forhøiet til det firedobbelte, hvad dog intet blev af. Gaarden beskrives ellers saaledes: i sollien tungvunden, jordarten slet og kollent; skog som vanlig og lidt sagtømmer, sæter med god havn og slaatter paa 9 læs hø, sag til hælvten med Østre Lindberget. Sønnen Embret Mortensen overtog gaarden ved skjøde fra sine søskende thl. $\frac{22}{3}$ 1726 og brugte den til 1755, da han og hustru

lod afholde skifte. Den blev da værdsat til 280 rdl. og boet blev opgjort med 693 rdl. aktiver og 21 i udgifter, saa nettoformuen androg til den efter forholdene respektable sum af 672 rdl. Da Embrets ældste søn Morten var død før forældrene, overtog den yngre, Niels Embretsen eiendommen paa en liden parcel nær, men døde allerede i 1762. Ogsaa han efterlod velstand, idet aktiverne paa 567 rdl. oversteg gjelden med 505 rdl. i overskud. Hans brorsøn Embret Mortensen gjorde derefter sin odels- og aasædesret gjældende og indløste Vestre Lindberget, men solgte igjen ved skjøde thl. $\frac{6}{7}$ 1789 til Morten Knutsen Møystad, hvis enke aaret efter lod gaarden gaa videre til nordfløter Carsten Smith, som i 1794 solgte den tilbage til Embrets søn Knut Embretsen. Af ham blev i det følgende flere parceller fraskilt, hvorefter Peder Helgesen Wæringsaasen købte Vestre Lindberget eller, som hovedbruget almindelig hed, *Øvre Lindberget*, ved auktions-skjøde thl. $\frac{18}{8}$ 1832 for at sikre sig den tilliggende almenningsskog, hvorpaa han igjen solgte selve gaarden s. a. for 500 spd. til Peder Pedersen Storchhof. I den senere tid gik Lindberget hyppig paa handel og opstykkedes herunder i en hel del mindre brug.

Vestre Lindberget, gl. matr.-nr. 71, løbe-nr. 346—350, er nu gaards-nr. 169 med 16 brugs-nummere, af hvilke nr. 1 Øvre Lindberget har en skyld af 2 mk. 79 øre.

Kort ættetavle vedk. Vestre Lindberget.

Morten Embretsen Rogstad, f. 1764 og † ca. 1740, gift med Marit Andersdr., havde foruden Eli og Kirsten tre børn [A—C]:

A. Anders Mortensen, f. 1700, bruger i Kynberget.

B. Knut Mortensen, f. 1708, gaardbruger paa Møystad.

C. Embret Mortensen, ældst, f. 1691 og begr. $\frac{4}{4}$ 1762, gaardbruger paa Lindberget; gift med Siri Nielsdr. Kynberget, f. 1690 og begr. $\frac{25}{3}$ 1763. Fire børn [1—4]:

1. Guri Embretsdr., gift $\frac{28}{12}$ 1753 med Ole Gundersen Moe.

2. Niels Embretsen, f. 1725 og begr. $\frac{16}{6}$ 1762, gaardbruger paa Lindberget; gift først $\frac{13}{10}$ 1757 med Ingeborg Andersdr. Sæteren og derpaa $\frac{20}{6}$ 1760 med Anne Halvorsdr. Værlien. En datter Ingeborg.

3. Marthe Embretsdr., f. 1735, gift $\frac{25}{10}$ 1758 med Hans Ottersen Løken.

4. Morten Embretsen, ældst, f. 1717 og † $^{20}/_5$ 1755; gift med Dorthe Halvorsdr. Skjulstad, f. 1716 og begr. $^{29}/_4$ 1798 [efter nyt gifte $^{11}/_{10}$ 1760 med Knut Gudmundsen Nabset af Aamot, paa Lindberget, født 1716 og begr. $^1/_4$ 1792]. To gifte børn [a–b]:
- a. Siri Mortensdr., f. 1746 og gift $^3/_4$ 1771 med Ole Knutsen, f. 1740 og begr. $^{19}/_9$ 1813, søn af ovenn. Knut Nabset og 1ste hustru Marit Olsdr. Deres søn Knut Olsen, db. $^{15}/_9$ 1771, bruger paa anpart af Lindberget, gift $^3/_8$ 1795 med Pernille Johsdr. Moe.
- b. Embret Mortensen, db. $^{29}/_8$ 1751 og begr. $^3/_11$ 1805, gaardbruger paa Lindberget; gift $^{13}/_{10}$ 1771 med Siri Jensdr. Kynberget, f. 1747 og † $^2/_4$ 1815. Af deres børn var [1–5]:
1. Knut Embretsen, db. $^{20}/_4$ 1774, gaardbruger paa Lindberget, gift $^{10}/_7$ 1795 med Olea Larsdr. Strand, † $^{22}/_7$ 1833.
 2. Jens Embretsen, db. $^{20}/_7$ 1777 og † $^{21}/_8$ 1826, selveier paa Lindberget; gift $^{27}/_{12}$ 1799 med Olia Olsdr. Møystad. Søn: Embret Jensen, db. $^7/_6$ 1801, paa Sætre 1854, gift $^4/_1$ 1856 med Oleane Enoksdtr. Lindengen.
 3. Marthe Embretsdr., db. $^{29}/_8$ 1779 og gift 1815 med Størk Glad Eriksen, s. 367.
 4. Morten Embretsen, db. $^{14}/_5$ 1786, gift $^{13}/_{10}$ 1817 med Maren Christensdr. Svartbækken.
 5. Syver Embretsen, tvilling, db. $^{14}/_5$ 1786, gift $^{30}/_9$ 1822 med Siri Pedersdr. Graaberget.

Lindberget, Østre.

Denne gaard blev som nævnt under Vestre Lindberget ryddet i 1640'aarene og med en skyld paa 2 skind solgt af Kronen til kjøbmand Arne Torstensen i Christiania ved skjøde $^{12}/_6$ 1663. Fra ham kom eiendommen til selveieren Erik Johnsen og opføres i matriklen af 1667 med 3 td. korn i udsæd og 10 stk. sæ; der tilhørte braatelund, sommerbeite i «Nødtberget» og en bækkvern. I 1668 tiltraadte sønnen Valdemar Eriksen og efter ham sønnen Peder Valdemarsen ved skjøde thl. $^{29}/_{10}$ 1688. I hans tid beskrives gaarden saaledes i matriklen af 1723: i baglien noget tungvunden, jordarten temmelig, dog noget tørlændt, skog som paa Vestre Lindberget, kvern tilfælles med denne gaard, sæterslaatter paa 2 læs hø. Udsæden var 2 td. byg, 1 td. 2 skp. blandkorn, besætningen 2 hester, 11 køer, 10 faar og 4 gjeder, høavling 18 læs. Kommissionen foreslog en skyldforøgelse paa det firedobbelte, hvad dog intet blev af, men det viser noksom, hvor fortrinlig gaarden var drevet frem.

Ved det skifte, Valdemar og hustru lod holde i 1737, blev den værdsat til 120 rdl., og boet gav 168 rdl. i behold efterat gjeld og udgifter paa 59 rdl. var dækket.

Faa aar efter blev gaarden delt i to brug, hvoraf hovedbølet fik navnet *Nedre Lindberget*. En anpart kom til den i ættetavlen for Vestre Lindberget anførte Ole Knutsen, men begge brug kom snart paa livlig handel, og hovedbruget fulgte fra 1805 Mathis Mortensen Ifarneset og hans slegt.

Østre Lindberget, gl. matr.-nr. 72, løbe-nr. 351 og 352, er nu gaards-nr. 170 med 19 brugs-nummere, hvoraf nr. 1 Nedre Lindberget har en skyld af 1 mk. 26 øre.

Petersborg.

I matriklen af 1667 opføres Petersborg med 1 skinds skyld, $\frac{1}{2}$ td. korn i udsæd og 5 kjør paa baasen; det tilføies at gaardpladsen havde god braatelandsskog, kan ryddes og forbedres. Eieren var da Ole Gulbrandsen, som havde faaet skjøde $\frac{23}{2}$ 1666 af «de kommitterede kommissarier», assessorerne i Overhofretten Knut Frantzen og Anders Simonsen paa Kronens vegne for en kjøbesum af 5 rdl., og ved dette salg var rydningspladsen ansat i skyld. Ole havde imidlertid «som en enfoldig og taabelig bonde» ikke sørget for den nødvendige kgl. konfirmation paa skjødet, og dette gav fogden Steinkuhl anledning til ved thinget $\frac{5}{3}$ 1682 og $\frac{28}{10}$ 1684 at paastaa gaarden forbrudt til Kronen og Ole, ifald han ikke inden det næste sagething havde skaffet sig den manglende hjemmel, at betale $1\frac{1}{2}$ rdl. i domspenge. Først $\frac{5}{7}$ 1704 blev Oles kongeskjøde thinglyst i fuld behørig stand, men da var Petersborg forinden gaaet over fra enken Siri Thoresdatter til Haagen Olsen Svenkerud i Vaaler, paa hvis skifte $\frac{4}{3}$ 1704 gaardepladsen var blevet udlagt til Lars Olsen Aslakrud mod at han skulde forsørge den gamle Siri. Da Haagens søn Ole Haagensen Svenkerud blev myndig overtog han Petersborg ved skjøde thl. $\frac{21}{11}$ 1718 efter en pris af 80 rdl., hvoraf de 20 var løsningssummen og de 60 erstatning for forbedring med nye huse, skigaard og oprydning. Allerede aaret efter, ved skjøde thl. $\frac{24}{11}$ 1719 solgte han imidlertid Petersborg for 80 rdl. til sit søskendebarn Ole Thoresen.

I matriklen af 1723 beskrives eiendommen saaledes: i baglien tungvunden, jordarten temmelig, dog noget tørlændt og undertiden noget frostlændt; skog som almindelig og lidt til sagtømmer, sæter og skogslaatter paa 1 læs hø. Udsæden var 1 skp. blandkorn og 6 skp. byg, besætningen 1 hest, 6 kjør, 8 faar og 4 gjeder, høvling 10 læs. Det hele var i saa god hævd, at skylden, forøvrig uden følge, blev foreslaaet forhøiet til det firedobbelte.

Det varede ikke længe inden ogsaa denne lille gaard i Søndre Skogbygd blev opstykket; en parcel blev indlagt under Herstad.

Petersborg, gl. matr.-nr. 79, løbe-nr. 354, er nu gaards-nr. 172 med tre brug, der alle fører navnet »Borg» og hvoraf det største, nr. 1, har en skyld af 3 mk. 79 øre.

Kynberget, Store.

Kynberget er en høide med navn efter elven Kynna [rimeligvis af: tjørn, tjern], som i sit øverste løb gaar forbi denne høides fod og paa sin vei sydover danner flere smaasjøer; nede i Solør forener den sig med Flisa, som falder i Glommen ligeoverfor Flisnes i Hof. Kynberget bestaar af gaardene Store og Lille Kynberget, men omfatter i videre forstand ogsaa Petersborg, Bratberget, Sørli, Nordli, Flygind, Kulsveen, Holtet og Bækken, som alle er yngre rydningspladse paa og ved denne høide og siges at ligge «i Kynberget».

Kynberget er ingen gammel gaard. Den blev ryddet sidst paa 1500'tallet og tilhørte Kronen, som i 1659 pantsatte den med 5 skinds skyld til kjøbmand Arne Torstensen i Christiania for pengeforstrækning under Hannibalsfeiden, og sluttelig gav ham eiendomsskjøde $\frac{12}{6}$ 1663. Ifølge matriklen 1667 havde Kynberget da en udsæd af 5 td. korn og en besætning paa 18 stk. fæ; der var braateland, sommerbeite i Ulfaasen, en bækkverk og som særlig herlighed en liden humlehave.

Arne bortbygslode gaarden til Ole Olsen, en from og sagtmodig mand, der ikke itide havde svunget tugtens ris over sine hidsige og voldsomme sønner og derfor paa sine gamle dage fik lide mangan overlast. Den ene af dem, Niels Olsen, havde i 1679 overfaldt baade sin far og mor, «slaget faderen til jorden

og derforuden vreden paa hans hals, som han vilde vride hovedet af hannem». Niels mødte ikke for retten og fik derfor en bod paa 8 mk. sølv ved thinget ²⁵/₁₀ 1680. Fire aar senere gjentager historien sig. Niels havde paany skamslaet sin gamle far, saa han maatte ligge tilsengs i fem uger og «nu kunde han ikke leve i saadant et ondt levnet», men klaget til retten. Men «Niels frygtede ingen uden Gud og Fanden» og agtede ikke at møde. Presten Hammer, som var blandt vidnerne, fortalte at Niels var vel kjendt som en slem karl, og hans far havde i en maaned maattet tage sin tilflugt til Prestegaarden for at være i sikkerhed. Knægten blev stevnet til thinget ¹⁰/₁₂ 1684, men da mødte den gamle og sagde — at de havde forligt sig og han vilde gaa i forbøn for sin søn. Da Niels desuden havde taget afsted til Kongsvinger som soldat, blev sagen henlagt, og han slap fra det mod at betale omkostningerne.

Arne Torstensens arvinger solgte hovedbruget med 4 skind i Kynberget til den ofte nævnte rige trælasthandler i Christiania Erik Mogensen, og resten af gaarden, *Fordet*, med 1 skind overtog sønnen Jørgen Arntzen, men solgte denne lille anpart ved skjøde thl. ¹⁰/₃ 1710 til Niels Olsen Lien. Fra denne tid er der saaledes to brug I og II:

I. Hovedbruget Kynberget paa 4 skind blev af Erik Mogensen bortfæstet til de to leilændinger, Ole og Gudmund Knutsen, der var stiftsønner af Hans Eriksen Sorknes i Aamot. I deres tid beskrives gaardparten i matriklen af 1723 saaledes: i sollien letvunden, jordarten temmelig, dog frostlændt for en liden del; skog til brændeved, gjærdefang, hustømmer og lidt til sagtømmer, sæter med god havn og slaatter paa 1 læs hø, kvern til husnytte. Udsæden var $1\frac{1}{2}$ td. byg og $2\frac{1}{2}$ td. blandkorn, høavlingen 19 læs og besætningen 2 hester, 16 kjør, 10 faar og 8 gjeder. Her som paa næsten alle gaarde i Søndre Skogbygd, der alle var i rask fremdrift og under stadig rydning af nyt akerland, blev skylden foreslaet forhøiet, paa Kynberget med hele 10 skind. Forslagene blev dog, som bekjendt, ikke taget til følge.

Først af Erik Mogensens enke Johanne Neves dødsbo blev Kynberget solgt ved auktionsskjøde thl. ¹⁶/₃ 1757 til ovennævnte leilænding Gudmund Knutsens søn Ole Gudmundsen for 420 rdl., og for en ganske kort tid var nu gaarden samlet paa

selveierbondens haand. Snart skulde imidlertid foregaa en udstykning i mindre brug, som i saa stor udstrækning fortsattes helt ned til nutiden, at her alene kan gives plads til en ganske kort oversigt over de vigtigste eiendomsoverdragelser. Til at begynde med lod Ole sin gaard opstykke i tre brug [a, b, c]:

[a.] *Østre Kynberget*, løbe-nr. 363, en gaardpart paa 2 skinds skyld frasolgte Ole ved skjøde thl. $\frac{16}{3}$ 1757 til Jens Nielsen Kynberget for 210 rdl. Den kom i gode hænder, da Jens drev et ganske betydeligt rydnings- og dyrkningsarbeide og altid var i god økonomisk stilling. Imidlertid fik han en værsøn John Olsen Skjulstad, som var lige saa arbejdslysten og trængte hjælp, hvorfor Jens overdrog ham en parcel paa $\frac{1}{2}$ skind ved skjøde

I midten skimtes Sætre kapel.

Fot. af I. Lumo.

Hagen.

thl. $\frac{16}{3}$ 1767, der fik navnet *Hagen*. Selv beholdt Jens hovedlodden Østre Kynberget med reducert skyld $1\frac{1}{2}$ skind, som han i 1773 overdrog til sin ældste søn Niels. Efter flere transaktioner kom saa denne gaardpart i 1809 til Ole Olsen, postkarl i Leiret, der var en søn af ovennævnte Ole Gudmundsen, og i 1835 til Mons Olsen Skjerden fra Stange, efter hvem den fik navnet «Monsgaarden». Omtrent en halvpart købte senere Per Gulbrandsen Jordet og lagde den ind under sin gaard Jordet, s. 680.

Hagen, løbe-nr. 364, blev af John Olsen Skjulstad ved skjøde thl. $\frac{6}{7}$ 1805 overdraget sønnen Ole Johnsen, som ved skjøder thl. $\frac{26}{4}$ 1811 solgte dette brug i to parceller:

Pladsen med Kynrydnin-
gen og $\frac{1}{4}$ 'part af almenning-
skogen, med skyld $\frac{1}{8}$ skind,
gik tilbage til John Olsen, men
atter over til sønnen Ole John-

Hagen med reducert skyld
 $\frac{3}{8}$ skind blev solgt til Embret
Olsen Finstad og kom efter
flere mellemandler ved skjøde
thl. $\frac{5}{7}$ 1834 til Jens Værings-

sen i 1814 og blev derpaa ved aasen paa Søndre Berger, i skjøde thl. $\frac{8}{6}$ 1814 solgt til 1843 til Christian Pedersen Hans Pedersen Lien. Finstad og sluttelig for størstedelens vedkommende til Per Gulbrandsen Jordet ved skjøde thl. $\frac{29}{9}$ 1849.

[b.] *Løkken*, løbe-nr. 369, en parcel paa $\frac{1}{2}$ skinds skyld frasolgte Ole Gudmundsen ved skjøde thl. $\frac{15}{3}$ 1759 til sin halvbror Niels Johansen for 134 rdl.¹.

[c.] *Kynberget*, resten af det oprindelige hovedbrug, løbe-nr. 362, med reduceret skyld $1\frac{1}{2}$ skind, overdrog Ole Gudmundsen ved skjøde thl. $\frac{24}{8}$ 1786 til sin søn Gudmund Olsen, en dygtig, men svagelig mand, der i 1799 bukkede under for den udbredte sygdom lungetæring. Forinden havde han imidlertid solgt Kynberget i to parter:

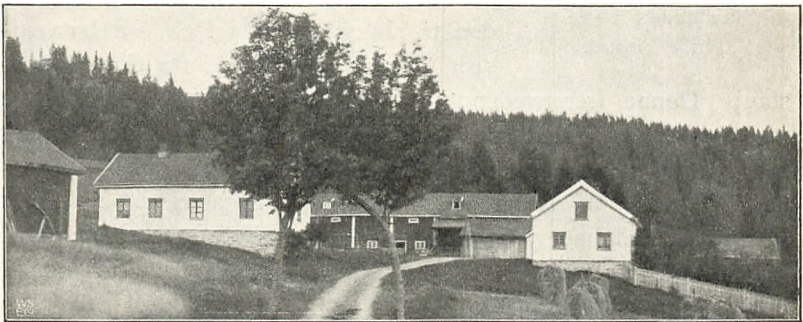
Løbe-nr. 362 b *Kynberget*, med $\frac{3}{4}$ skinds skyld, solgte han i 1791 tilbage til sin far Ole Gudmundsen, som s. a. overdrog denne parcel til sin yngre søn Ole Olsen, postkarl i Leiret, og af ham blev den i 1793 solgt til svogeren John Johnsen Lien. Han overdrog Kynberget ved skjøde thl. $\frac{25}{4}$ 1805 til sin søn Niels Johnsen og boede senere paa pladsen Kvernen. Denne livlige handel fortsattes stadig, saa det blev ikke længe hver kjøber sad med gaardparten. Allerede ved skjøde thl. $\frac{20}{12}$ 1805 solgte Niels til sin yngre bror Jens Johnsen og han igjen ved skjøde thl. $\frac{7}{7}$ 1806 til Embret Andersen Lille Kynberget. Endelig indtraadte der en stans i den raske fart og Embret sad i fred og ro, indtil han ved skjøde thl. $\frac{10}{6}$ 1830 trak sig tilbage til fordel for sin søn Embret Embretsen, efter hvis død faa aar efter Kynberget i 1835 blev kjøbt af Gunder Olsen Flisberget.

Løbe-nr. 262 a *Kynberget*, ligeledes med $\frac{3}{4}$ skinds skyld beholdt Gudmund Olsen til 1798, da han ved skjøde først thl. $\frac{5}{2}$ 1805 solgte ogsaa det $\frac{1}{2}$ skind af denne gaardpart. Kjøberen var ovennævnte Embret Andersen Lille Kynberget, men handelen gik om igjen og atter om igjen, hvorefter Embret solgte

¹ Niels Johansen, f. 1715 og begr. $\frac{24}{4}$ 1787. gift med Kari Nielsdtr. Kynberget s. 681, og derpaa $\frac{17}{6}$ 1778 med Anne Svendsdtr. Af første gifte en datter: Ingeborg Nielsdtr. Kynberget, f. 1750, blev gift $\frac{20}{10}$ 1771 med Peder Johnsen Bækken paa Kynberget, f. 1748 og begr. $\frac{11}{11}$ 1798, og havde bl. a. sønnen: Niels Pedersen paa Lille Finstad, gift med Kari Grøtting, s. 502.

gaardparten i 1830 til sin yngste søn Anders Embretsen; den blev da skyldlagt $10/6$ s. a. for 1 dlr. 67 sk. — Ved salget i 1798 havde Gudmund imidlertid undtaget til eget brug Østerjordet, sæteren Ulvaasen og sveen Rusaassveen, tils. $1/4$ skinds skyld, hvilken gaardpart, *Østre Jordet*, løbe-nr. 370, efter adskillige transaktioner blev købt af Per Gulbrandsen Jordet ved skjøde thl. $7/6$ 1859.

II. Jordet, med 1 skinds skyld, beskrives i Niels Olsens tid i matriklen af 1723 hvad jordsmon og skog angaar som

Fot. af I. I.ømo.

Jordet.

Østre Kynberget; sæterslaattene afkastede $1/2$ læs hø og en $\frac{1}{2}$ tiliggende kvern var kun til husnytte. Niels saaede jevnlig 6 skp. byg, $1/2$ td. blandkorn og 1 td. havre, avlede 14 læs hø og holdt 1 hest og 1 føl, 12 kjør, 10 faar og 8 gjeder. Ogsaa denne gaardpart var nu drevet saa ypperlig frem, at matrikelkommissionen foreslog skylden forhøiet med ikke mindre end 8 skind! Dette blev imidlertid intet af.

Efter flere transaktioner inden Niels Olsens nærmeste familie blev Jordet købt ved auktionsskjøde thl. $12/2$ 1776 af Mathis Olsen Flisberget, som tolv aar senere frasalgte den ene halvpart til sin senere værsøn John Andersen Bækken og den anden til sin søn Peder Mathisen. I 1799 solgte Peder sin anpart til Anders Mortensen Lille Kynberget, som ved skjøde thl. $7/7$ 1807 atter overdrog den til sin værsøn Gulbrand Gulbrandsen Østre Berger, og da denne mand ved skjøde thl. $6/7$ 1809 tillige købte John Andersens del, blev han saaledes eier af hele Jordet.

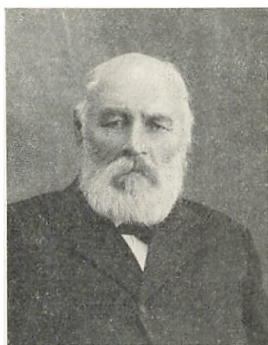

Per Jordets hustru
Birthe Finstad.

Gulbrand tilhørte en rig og høit anseet æt, som i lighed med Væringsaas' ætten, men dog i mindre format, var ypperlig udrustet for gaardsbrug og særlig skogdrift i stor stil. Som gift med Anders Mortensens eneste barn arvede han baade Jordet og en god del mynt til det han før havde. Jordet blev sat i udmerket stand og Gulbrand kunde se tilbage paa en vel anvendt arbejdsdag, da han ved skjøde thl. $\frac{5}{7}$ 1843 overdrog gaarden til sin yngste søn Per Gulbrandsen, som nu flyttet hid fra Skolla [Fin-

stad]. Denne fremtrædende skogkyndige og forretningsduelige mand erhvervede sig betydelige skogeiendomme og sad sluttelig med ca. 40000 maal. Han er ovenfor nævnt som kjøber af flere parceller af Kynberget: halve «Monsgaarden» og halve Hagen, hvortil han yderligere lagde et stykke af Løkken samt «Østjordet» ind under Jordet, som saaledes i hans tid fik en betydelig udvidelse.

Efter Pers død i 1864 blev gaarden en tid drevet af enken inden deres eneste barn Gulbrand Jordet overtog den, og

Gulbrand Jordet og hustru Gurine Husa.

ved auktion i 1892 blev Jordet overdraget til Gulbrands sønner, Per og Nils Jordet, som eiede i fællesskab, indtil Per i 1909 udløste broderen for hans del i gaarden, medens skogen blev delt.

De ældste bygninger paa Jordet er opført af Niels Olsen;

paa laaven staar aastallet 1747. Senere er repareret og nye huse bygget af Per Gulbrandsen.

Store Kynberget, gl. matr.-nr. 73, løbe-nr. 362—370, er nu gaards-nr. 180 med hele 49 brugsnummere, hvoraf nr. 12 Østre Kynberget [«Monsgaarden»] har en skyld af 4 mk. 27 øre og nr. 25 Jordet 12 mk. 46 øre.

Kort ættetavle vedk. Store Kynberget.

Gudmund Knutsen [stifsøn af Hans Eriksen Sorknes i Aamot], leilænding paa Kynberget; gift i novbr. 1721 med Ole Bjørnsen Østre Sætres sønnedatter Ingeborg Nielsdr., havde sønnerne Knut og:

Ole Gudmundsen, f. 1724 og begr. $\frac{25}{9}$ 1793, gaardbruger paa Kynberget; gift 1750 med Marit Johnsdtr. Bækken, f. 1727 og begr. $\frac{3}{5}$ 1805. Ni børn [1—9]:

1. Ingeborg Olsdr., f. 1750, gift $\frac{17}{1}$ 1772 med skindfeldmager Amund Olsen Moen paa pladsen Stampen.
2. Ingrid Olsdr., db. $\frac{27}{2}$ 1752, gift $\frac{4}{1}$ 1770 med John Johnsen Lien, f. 1747 og † $\frac{29}{12}$ 1823 paa pladsen Kvernen. Mange børn.
3. Gudmund Olsen, db. $\frac{10}{2}$ 1754 og † $\frac{14}{1}$ 1799, gaardbruger paa Kynberget; gift $\frac{24}{6}$ 1782 med Marthe Hansdr. Finstad. Syv børn.
4. Marthe Olsdr., db. $\frac{1}{2}$ 1756, gift $\frac{27}{1}$ 1780 med Ole Halvorsen paa pladsen Riskaasløkken.
5. John Olsen, db. $\frac{8}{10}$ 1758, bruger i Kynberget; gift $\frac{19}{1}$ 1778 med Marthe Olsdr. Finstad. Deres søn Ole Johnsen blev gift $\frac{7}{1}$ 1809 med Kirsti Jensdr. Fjeldet.
6. Olia Olsdr., db. $\frac{23}{3}$ 1761 og begr. $\frac{31}{3}$ 1792, gift $\frac{28}{8}$ 1781 med Peder Mathisen Flisberget, bruger i Kynberget.
7. Ole Olsen, db. $\frac{9}{10}$ 1763, postkarl i Leiret, bruger i Kynberget; gift først $\frac{30}{1}$ 1786 med Kirsti Olsdr. Bjørnsen i Leiret og derpaa $\frac{1}{4}$ 1820 med Kari Hansdr. Finstad, enke efter Anders Mortensen Lille Kynberget.
8. Niels Olsen, db. $\frac{21}{9}$ 1766 og begr. $\frac{13}{2}$ 1793, bruger i Kynberget; gift $\frac{28}{12}$ 1790 med Marthe Olsdr. Pladsen i Leiret, begr. $\frac{13}{12}$ 1792, 25 aar gl. En søn Ole Nielsen.
9. Siri Olsdr., db. $\frac{25}{3}$ 1770, gift $\frac{18}{3}$ 1791 med Jens Olsen Skanshagen.

Niels Olsen Lien, f. 1653, gaardbruger paa Kynberget, var gift to gange, sidst med Guri Andersdr. Grøtting. Foruden Halvor, Embret og Anne havde han børnene [1—6]:

1. Ole Nielsen, sergeant, en tid paa Lindberget, † ca. 1720, gift med Ragnhild Pedersdr. Grøtting, se s. 30. Børn: Kirsti, gift med Anders Christensen Hofsløkken, og Margrethe, gift med Jens Jørgensen Vestre Sætre.
2. Niels Nielsen, efterlod børnene: Niels Nielsen, bruger paa Petersborg, Kari Nielsdr., gift med Niels Johansen s. 678, og Jens Nielsen, bruger paa Østre Kynberget, havde med hustruen Siri Olsdr., † $\frac{1}{8}$ 1768, 56 aar, børnene Niels

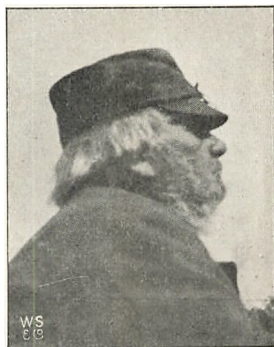
- Jensen, db. $\frac{4}{3}$ 1753, bruger paa Østre Kynberget, Siri d. ældre, gift $\frac{10}{10}$ 1765 med John Olsen Skjulstad paa Hagen i Kynberget, og Siri d. yngre, gift med Embret Mortensen Vestre Lindberget.
3. Siri Nielsdr., f. 1690, gift med Embret Mortensen Vestre Lindberget.
 4. Anders Nielsen, f. 1702, gaardbruger paa Nedre Nøtsel.
 5. Ingeborg Nielsdr., f. 1706, gift først med Embret Gudmundsen Lien og derpaa med John Johnsen Mo paa Lien.
 6. Ole Nielsen, næst ældst, f. 1696 og begr. $\frac{30}{10}$ 1757, bruger i Kynberget; gift med Birthe Halvorsdr., der blev gift paany $\frac{11}{10}$ 1760 med Knut Gudmundsen Kynberget. Sex børn [a-f]:
 - a. Guri Olsdr., f. 1725 og † $\frac{8}{8}$ 1769; gift $\frac{15}{1}$ 1755 med Henrik Pedersen Graaberget, der blev gift paany $\frac{5}{6}$ 1770 med Marthe Olsdr. Vestre Finstad.
 - b. Niels Olen, f. 1727, bruger i Kynberget, gift først med Gjertrud Pedersdr., begr. $\frac{12}{4}$ 1773, 39 aar, og derpaa $\frac{27}{8}$ 1776 med Marthe Larsdr. Storberget. Sex børn.
 - c. Halvor Olsen, f. 1729; gift $\frac{5}{7}$ 1756 med Siri Andersdr. Østre Berger.
 - d. Ole Olsen, f. 1731, en tid bruger paa Lindberget; gift $\frac{9}{9}$ 1756 med Lisbeth Hansdr. Rogstad, † $\frac{22}{5}$ 1808, 84 aar. gl. Deres søn landhandler Ole Kynsberg, s. 650.
 - e. Jørgen Olsen, f. 1734, gift $\frac{27}{12}$ 1759 med Ragnhild Jensdr. Sætre.
 - f. Morten Olsen, f. 1740, gift $\frac{5}{4}$ 1763 med Mari Mathisdr. Tørberget.

Gulbrand Gulbrandsen Østre Berger, db. $\frac{25}{2}$ 1776 og † $\frac{18}{3}$ 1849, gaardbruger paa *Jordet*; gift $\frac{10}{10}$ 1807 med Maren Andersdr. Lille Kynberget [Husa], s. 684. Sex gifte børn [1-6]:

1. Gunder Gulbrandsen, f. $\frac{7}{4}$ 1809 og druknede $\frac{10}{7}$ 1841 i Ulvaaen; bruger paa Husa, Lille Kynberget; gift $\frac{17}{10}$ 1834 med Olia Halvardsdr. Eriksen Siljuberget.
2. Axel Gulbrandsen, f. $\frac{7}{8}$ 1811 og † $\frac{28}{8}$ 1862, bruger paa pladsen Løkkebakken; gift $\frac{28}{11}$ 1846 med Serine Olsdr. Johnsen Hagen. To børn.
3. Anne Gulbrandsdr., f. $\frac{14}{8}$ 1818 og † $\frac{19}{3}$ 1877; gift $\frac{13}{7}$ 1843 med Haagen Bækken [søn af krigsmanden Per Torgeresen Bækken, † $\frac{3}{11}$ 1891, 99 aar gl., i Elv., og Inger Haagensdr.] f. $\frac{22}{10}$ 1821 paa Rogstad i Løiten.
4. Hans Gulbrandsen, f. $\frac{3}{11}$ 1820, gaardbruger paa Vestre Sætre.
5. Kari Gulbrandsdr., f. $\frac{21}{3}$ 1830 og † $\frac{13}{7}$ 1910; gift $\frac{16}{2}$ 1850 med Ole Knutsen Østhagen.
6. Per Gulbrandsen Jordet, tredie ældst, f. $\frac{16}{11}$ 1814 og † $\frac{13}{10}$ 1864, gaardbruger paa Jordet; gift $\frac{29}{3}$ 1838 med Birthe Knutsdr. Finstad [s. 614], f. $\frac{27}{1}$ 1819 og † $\frac{5}{8}$ 1893. Et barn:

Gulbrand Jordet, f. $\frac{24}{12}$ 1837, gaardbruger paa Jordet; gift $\frac{24}{3}$ 1879 med Gurine Nielsdr. Husa, Lille Kynberget, f. $\frac{25}{11}$ 1847 og † $\frac{19}{4}$ 1913. Fire børn [a-d]:

- a. Berte Jordet, f. $\frac{7}{4}$ 1879 og gift $\frac{29}{12}$ 1903 med Andreas Salberg, f. $\frac{24}{9}$ 1878 paa Inderøen.

Haagen Bækken.

- b. Per Jordet, f. $16/6$ 1881, gaardbruger paa Jordet; gift $18/1$ 1901 med Nina Uthus, f. $19/9$ 1883.
- c. Olea Jordet, f. $19/2$ 1883, gift $14/11$ 1903 med Hans Gundersen, f. $25/2$ 1877 paa Ulvaabroen, gaardbruger paa Hagen i S. Skogbygd.
- d. Niels Jordet, f. $2/5$ 1885, gaardbruger paa Skjulstad; gift $8/12$ 1906 med Signe Johannesen, f. $21/9$ 1883 i Chr.ia.

Kynberget, Lille.

Denne gaard med 4 skinds skyld var oprindelig en Kronen tilhørende rydningsplads, som efter at have passert gennem flere udenbys landherrer havnede hos den store bondebankier Erik Mogensén paa Linderud i Aker. Efter ham blev den solgt ved skjøde thl. $16/3$ 1736 til Anders Mortensen Lindberget, som i flere aar havde været hans leilænding og drevet den med duelighed. Da han lod holde skifte i 1758 blev den taget til indtægt med 140 rdl. for boet, og dette blev opgjort med 234 rdl. i aktiver, hvad paa 17 rdl. nær ogsaa blev boets nettoformue, saa Anders var en gjeldfri mand. Paa gaarden holdt han 1 hest, 10 kjør, 9 faar og 11 gjeder.

Sønnen Morten Andersen overtog Lille Kynberget ved skjøde thl. $15/7$ 1760 og drev den i nær firti aar med betydelig forøgelse af gaardens og skogens ydeevne under klog og sikker forvaltning. Ved skjøde $29/4$ 1799 overgav han eiendommen til sin søn Anders Mortensen, som igjen ved skjøde thl. $7/7$ 1807 solgte den til Gulbrand Gulbrandsen Østre Berger, der kort efter blev gift med Anders' eneste barn, datteren Maren. Den nye eier kjøbte sig imidlertid ind paa Jordet i Store Kynberget og solgte derfor Lille Kynberget ved skjøde thl. $15/8$ 1809 til sin hustrus frænde John Andersen Bækken¹.

Efter Johns død blev gaarden i 1820 overtaget af hans søn Anders Johnsen. Af ham blev en anpart, *løbe-nr. 371 b* med skyld $2\frac{2}{3}$ skind, frasolgt i 1822 til Morten Olsen Flisberget og kom paa handel for atter gennem nævnte Gulbrand Gulbrandsen at blive solgt i 1846 til Niels Jensen Kynberget.

¹ John Andersen Bækken [søn af Anders Halvorsen Østre Berger], db. $8/1$ 1758, gift $13/10$ 1785 med Maria Mathisdr. Flisberget, db. $11/6$ 1764. Deres datter Ingeborg Johnsdtr., db. $20/11$ 1786, gift $20/12$ 1826 med Ole Eriksen Løvberget.

Resten, med skyld $1\frac{1}{3}$ skind, blev i 1835 solgt til Ole Johnsen og fik *løbe-nr.* 371 a. Disse to brug fører navnet *Husa*.

Lille Kynberget, gl. matr.-nr. 104, løbe-nr. 371, er nu gaards-nr. 181 med 5 brugs-nummere, hvoraf nr. 1 Husa har en skyld af 1 mk. 65 øre og nr. 2 Husa 1 mk. 44 øre.

Kort ættetavle vedk. Lille Kynberget.

Anders Mortensen Vestre Lindberget, f. 1700 og begr. $\frac{8}{7}$ 1781, gaardbruger paa Lille Kynberget; gift med Eli Embretsdr., f. 1698 og begr. $\frac{18}{3}$ 1763. Fire gifte børn [1-4]:

1. Embret Andersen, f. 1731 og begr. $\frac{13}{6}$ 1802, bruger paa Lille-Sveen, gift $\frac{6}{10}$ 1757 med Maren Embretsdr. Lille-Sveen.
2. Marthe Andersdr., f. 1734 og † 1774, gift $\frac{18}{10}$ 1761 med Hans Olsen Lien.
3. Gunhild Andersdr., f. 1740, gift $\frac{10}{6}$ 1762 med Niels Embretsen Lien.
4. Morten Andersen, ældst, f. 1726 og begr. $\frac{17}{7}$ 1808, gaardbruger paa Lille Kynberget; gift $\frac{11}{10}$ 1757 med Maren Johnsdr. Bækken, f. 1736 og † $\frac{3}{5}$ 1824. Søn:

Anders Mortensen, db. $\frac{15}{7}$ 1759 og begr. $\frac{20}{1}$ 1810, gaardbruger paa Østjordnet, senere paa Lille Kynberget [Husa] og *Jordet*; gift $\frac{26}{10}$ 1787 med Kari Hansdr. Finstad, som blev gift paany $\frac{1}{4}$ 1820 med Ole Olsen Kynberget, postkarl, s. 681. Et barn:

Maren Andersdr., db. $\frac{20}{3}$ 1791 og † $\frac{26}{7}$ 1879; gift $\frac{10}{10}$ 1807 med Gulbrand Gulbrandsen Østre Berger, gaardbruger paa Jordet, s. 682.

Bækken.

Ryddet sidst paa 1600'tallet blev Bækken skyldsats for 1 skind i 1723 og beskrives i matriklen for s. a. saaledes: i sollien temmelig letvunden, jordarten temmelig god, dog lidt tørlændt paa en del steder; skog som vanligt og lidt til sagtømmer, sæterslaatter paa 1 læs hø, kvern kun til husnytte. Besætningen var uforholdsmæssig stor: 2 hester, 12 kjør, 12 faar og 8 gjeder, udsæden $\frac{1}{2}$ td. byg og $1\frac{1}{2}$ td. blandkorn, høavlingen 18 læs.

Anders Johnsen, som i 1723 var en gammel mand, havde vistnok faaet gaarden efter sin far John Andersen [som da endnu levede], men havde intet skjøde at forevise, da han og hustru lod holde skifte i 1728. Ved dette opgives besætningen til 1 hest, 4 kjør, 7 faar og 10 gjeder, altsaa betydelig

mindre end i 1723. Sønnen John Andersen overtog Bækken ved skjøde fra medarvingerne thl. $\frac{4}{3}$ 1733 og drev brugtet til 1758, da han lod boet skifte. Bækken blev da værdsat til 180 rdl. og John, som var en gjeldfri mand, havde en velstand paa 320 rdl. Sønnen, skiløber Anders Andersen udløste sine søskende og brugte gaarden til 1798, da han ved skjøde thl. $\frac{6}{2}$ solgte den tilbage til sin far for 700 rdl., men overtog den paany for 2000 rdl. ved skjøde thl. $\frac{9}{11}$ 1805. Imidlertid var en anpart fragaaet til hans bror Jens Andersen og selv foretog Anders flere skogsalg, hvorefter Bækken ved auktion i 1829 blev kjøbt af et konsortium, bestaaende af prokurator Bay [s. 78], Jens Væringsaasen og Per Immerslund. Nu fragik *Slaattesveen* og *Bækkesveen*, hvorpaa Per Immerslund blev eneieier i 1830, og Bækken gik dermed over i Møystad'folkets besiddelse.

Bækken, gl. matr.-nr. 94, løbe-nr. 372—375, er nu gaardsnr. 182 brugsnr. 1 med skyld 3 mk. 50 øre; forøvrig 12 brug.

Anders Johnsen, bruger paa Bækken, lod skifte $\frac{7}{3}$ 1728; gift med Marit Gulbrandsdtr. Efterlod fire børn, hvoraf [a—b]:

a. Gulbrand Andersen, f. 1706, gaardbruger paa Vestre Hovin.

b. John Andersen, ældst, f. 1700 og begr. $\frac{7}{11}$ 1773, bruger paa Bækken; gift med Ingrid Pedersdtr., f. 1706 og begr. $\frac{19}{7}$ 1759. Fire børn [1—4]:

1. Marit Johnsdtr., gift 1750 med Ole Gudmundsen Kynberget.

2. Anders Johnsen, f. 1734 og † $\frac{27}{12}$ 1817, bruger paa Bækken, gift med Ingeborg Jensdtr., f. 1734 og † $\frac{20}{4}$ 1816. Søn: Anders Andersen, db. $\frac{12}{8}$ 1770, bruger paa Bækken og gift $\frac{4}{11}$ 1796 med Inger Pedersdtr. Kynberget.

3. Maren Johnsdtr., gift $\frac{11}{10}$ 1757 med Morten Andersen Lille Kynberget.

4. Peder Johnsen, f. 1742 og begr. $\frac{11}{11}$ 1798, bruger i Kynberget; gift $\frac{20}{10}$ 1771 med Ingeborg Nielsdtr. Kynberget. s. 678.

Siljuberget.

Gaarden har navn efter aasen Siljuberget; det kommer af trænavnet selje. Rydningsmanden var Erik Henriksen, som gav skjøde thl. $\frac{8}{11}$ 1798 paa rydnings-, bygnings- og brugsretten til sin søn Morten Eriksen, og denne fik derpaa kongeskjøde paa eiendommen, skyldsats for 5 skind, dat. $\frac{1}{12}$ 1802 og thl. $\frac{25}{4}$ 1803. Morten solgte gaarden s. a. til sin yngre bror snedker Halvor Eriksen, og af ham blev en anpart ved skjøde af $\frac{5}{11}$ 1804 overdraget til broderen Engebret Eriksen og fik

navnet *Søndre Siljuberget*; denne gaardpart købte Anders Pedersen Risberget ved auktionsskjøde thl. $\frac{11}{12}$ 1835.

Siljuberget, gl. matr.-nr. 121, løbe-nr. 376. Siljuberget og 377 Søndre Siljuberget, er nu gaards-nr. 183 med 9 brugsnummere, hvoraf nr. 2 Siljuberget, tilhørende Halvor Siljuberget, har en skyld af 4 mk. 19 øre.

Skjønt Flisberget [Haaberget] og Graaberget i matriklerne har faaet plads mellem gaardene i Søndre Skogbygd, regnes de dog som tilhørende *Nordre Skogbygd*, hvilken bygdegrænd herefter omhandles.

Nordre Skogbygd.

Flisberget.

Navnet er taget fra elven Flisa, der stryger sydover og i Solør løber i Glommen. Som rydningsplads tilhørte Flisberget Kronen og opføres i matriklen af 1723 med 2 skinds skyld. Den beskrives saaledes: i sollien tungvunden, jordarten maadelig, dog noget frostlændt og tørlændt og ligger afsides tiltjelds; skog som vanlig og lidt til hustømmer; havner hjemme og har kvern til husnytte. Udsæden var 1 td. rug, høvlingen 10 læs og besætningen 1 hest, 6 kjør, 6 faar og 6 gjeder.

Rydningmanden var Ole Mathisen fra Tørberget i Trysil, der døde i høi alder 1747, og sønnen Mathis Olsen fortsatte, hvor faderen sluttede, og fik eiendomsret til Flisberget ved skjøder af $\frac{28}{1}$ 1788 og $\frac{8}{4}$ 1789. Gaarden gik saa over til hans søn Ole Mathisen, som ved kongeskjøde $\frac{1}{12}$ 1802, thl. $\frac{5}{7}$ 1803, tillige fik myrslaattene Nordre Juskjølen i Elverums almenning for 10 rdl. mod 48 skill.s aarlig afgift til Kronen, og sluttelig ved kongeskjøde thl. $\frac{5}{2}$ 1807 anlod i almenningen.

Efter flere transaktioner blev Flisberget med sin værdifulde skog kjøbt i 1868 af grosserer J. A. Juel i Drammen og af ham igjen i 1878 solgt med stor fortjeneste til et konsortium, bestaaende af Georg Petersen, Otto Graff, O. B. Graff og August Christiansen m. fl., som drev store trælastforretninger. Flisberget eies nu af Aktieselskabet Gravbergskogen.

Flisberget, gl. matr.-nr. 96, løbe-nr. 378, er nu gaards-nr. 184, bestaaende af 1 brug med skyld 15 mk. 14 øre.

Brudstykke af kart over ELVERUM
visende beliggenheden af gaardene i NORDRE SKOGBYGD.
[Nordlinien falder lodret paa gaardnavnene.]

Graaberget.

En Kronen tilhørende rydningsplads, som i 1723 sattes i 3 skinds skyld og i matriklen s. a. beskrives, hvad jordsmon angaar, som Flisberget «dog ligesaa meget frostlændt»; skog, slaatter og kvern ogsaa som der. Udsæden var 2 td. korn, høavlingen 14 læs, besætningen 1 hest, 1 føl, 8 kjør, 11 faar og 8 gjeder.

I 1726 satte Kronen denne rydningsplads tilligemed andet strøgods til auktion, og løjtnant Haagen Berg blev høistbydende med 130 rdl. og fik kongeskjøde $\frac{20}{8}$ s. a., men betalte ikke før $\frac{16}{4}$ 1734, saa thinglysningen foregik først $\frac{28}{3}$ 1735. Han var da i mellemtiden afgaaet ved døden og enken Maren Krag solgte pladsen ved skjøde $\frac{21}{2}$ 1735, thl. $\frac{28}{3}$ s. a.

Haagen Berg blev fændrik i Øtkens dragoner $\frac{8}{7}$ 1717, forsattes til Poulsens dragoner $\frac{16}{12}$ 1720 og fik afsked $\frac{11}{11}$ 1733; aaret efter døde han, henved 58 aar gl. Som løjtnant var han en tid bosat i Fredrikstad og ægtede her kjøbmandsdatteren Karen Krag, med hvem han havde sønnen Johannes Berg, født $\frac{21}{9}$ 1718 i Gleng, og blev gennem ham stamfar til den Christiania'slegt Bergh, hvortil regjeringsadvokat Johannes Bergh og veidirektør Christian Bergh hørte.

Paa grund af sin efterslegt knytter der sig adskillig interesse til løjtnant Haagen Berg. I flere historiske kildeskrifter kaldes han ved navnet «Haakon Christian Bergh» og anføres som bror af lagmand i Fredrikstad Nicolas Berg, og saaledes som søn af kaptein Claus Hansen Berg [Wincke] og Birgitte Trane. Hertil er for det første at bemærke, at noget fornavn »Christian» kan han ikke sees at have ført, men er rimeligvis af senere personalhistorikere bleven tillagt dette, fordi en sønnesøn førte navnet Haakon Christian. Dernæst foreligger intet bevisligt for at kaptein Claus Berg virkelig har havt en søn Haakon. Fremdeles er det besynderlig, at en løjtnant skulde købe en afsides liggende rydningsplads i Elverums skogbygd uden paa forhaand at have havt forbindelse med stedet. Endelig nævnes løjtnant Haagen Berg flere gange i Østerdalens retsprotokoller ved navnet Haagen Berger, senest ved thinget $\frac{28}{3}$ 1735. Efter dette kan det ganske vist slaaes fast, at løjtnant Haagen Berg skriver sig fra gaarden [Østre] Berger i Nordre Skogbygd i Elverum og har fra soldat i geledet svunget sig op til officer paa samme vis som Even Grundset, s. 381. Den ovenfor omtalte Christiania'slegts vugge har saaledes visselig staaet i Elverum og dens tidligere antagne slegtsforbindelse kan formentlig strykes. Se forøv. Norsk personalhist. Tidsskrift I s. 16 flg.

Den mand, som i 1735 købte Graaberget af Bergs enke, var den anselige kjøbmand i Christiania Lars Sørensen Bugge,

hvem løjtnant Berg skyldte penge og som derfor nærmest fik gaarden i udlæg. Bugge døde i 1744 og sønnen Søren Bugge, som paa denne tid blev kateket ved Børnehuset i Christiania og senere sogneprest til Øiestad, indløste Graaberget ^{13/5} 1745 for ved skjøde thl. ^{12/7} s. a. at sælge eiendommen til enken Else Olsdtr. Helset. Nogle aar efter solgte hun Graaberget til Peder Andersen Risberget, der atter ved skjøde thl. ^{15/7} 1755 solgte til Henrik Pedersen, og af ham blev eiendommen delt.

Ved skjøde thl. ^{28/11} 1757 solgte Henrik en halvpart *Vestre Graaberget* med ^{1 1/2} skind til Halvor Olsen Kynberget, hvis enke Siri Andersdtr. bragte den til sin nye ægtefælle Michael Michaelsen, efter hvem den senere kom til Peder Josefsen ved skjøde af ^{6/7} 1797. — Den anden halvpart *Østre Graaberget* kom efter Henrik Pedersen til sønnerne Peder og Niels Henriksen ved skjøde af henholdsvis ^{17/9} 1796 og ^{28/9} 1801. Bestaar i alt væsentlig af skog.

Graaberget, gl. matr.-nr. 97, løbe-nr. 380 og 381, er nu gaards-nr. 186 med 13 brugs-nummere, hvoraf nr. 4 Østre Graaberget, tilhørende Hans Møystad, har en skyld af 5 mk. 67 øre, og nr. 5 Vestre Graaberget 1 mk. 38 øre.

Nordby.

Gaardene Norby, Horndalen, Østby, Rydningen, Kathaugen og Horndalsveen danner tilsammen grænden Horndalen, som har sit navn efter Jømnas kildeelv Horna [ɔ: af horn, sigtende til skarpe bøininger i elveløbet].

«Nordby eller Horndalen» med 3 skinds skyld nævnes i 1640'aarene som Kronens eiendom og blev som saa meget andet krongods i Elverum solgt til lagmand Christen Jensen ved kongeskjøde ^{18/9} 1662. I matriklen af 1667 opføres gaarden med 6 td. korn i udsæd og ikke mindre end 18 stk. fæ og 2 hester; bækkverk samt sommerbeite ved Julaasen og Julussæter med 2 læs hø. Lagmandens arvinger solgte Nordby til den gamle leilænding Jover [ɔ: John] Johnsen, fra hvem gaarden ved skjøde af ^{12/11} 1700 kom til sønnen John Joversen. Ved skiftet efter Johns død i 1717 blev den værdsat til 80 rdl.;

boet blev opgjort med 434 rdl. i aktiver, men gjeld og udgifter løb op i 308, saa der blev kun 126 rdl. tilbage til enken Birthe Reiersdtr. og tre børn. Birthe giftede sig paany med Erik Embretsen af Finstad'ætten, og han overtog Nordby, som i matriklen af 1723 beskrives saaledes: i baglien letvunden, jordarten temmelig, dog noget frostlændt; skog til brændeved, gjærdefang, hustømmer og lidt sagtømmer, sæter med god havn og slaatter paa 2 læs hø. Til gaarden hørte «forhen kvern, mens i dens sted part i en sag med Hovins opsiddere til husnytte og noget lidet for andre», en husmandsplads med udsæd

Fot. I. Lomo.

Nordby.

af 3 skp. blandkorn. Gaardens aarlige udsæd var 1 td. byg, 3 td. blandkorn (ingen havre), besætningen 2 hester, 14 kjør, 8 faar og 12 gjeder, høavlingen 18 læs. Matrikelkommissionen foreslog, forøvrig uden følge, skylden forhøiet til 11 skind, altsaa til nær det firedobbelte, hvad noksom viser at Nordby dengang var ypperlig fremdrevet og i udmerket hævd.

Erik Embretsen kom i økonomiske vanskeligheder og maatte taale indførsel efter dom i 1742, hvorved halvparten af gaarden blev udlagt til Arne Olsen Skjefstad. Dermed blev Nordby delt i to brug:

Nedre Nordby, løbe-nr. 235, med skyld $1\frac{1}{2}$ skind, kom efter flere transaktioner til Amund Jensen Hovin paa Østre Skjulstad, som ved skjøde thl. $\frac{24}{8}$ 1776 solgte bruget til sin yngre bror Jens Jensen paa Østre Grötting, fra hvem det igjen ved skjøde thl. $\frac{12}{2}$ 1780 kom til broderen Peder Jensen Hovin. Han slog sig nu for alvor ned paa gaarden, men frasolgte $\frac{1}{4}$ skind, hvilken parcel sammen med en lige stor anpart

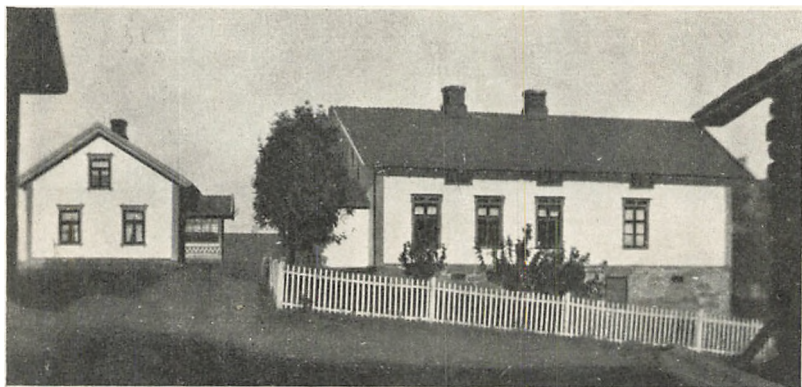
Nordby.

Øverst hovedbygningen mod nord, nederst mod syd.

fra Øvre Nordby dannede bruget *Bakken*. Da Peder ved skjøde thl. $\frac{5}{2}$ 1812 overdrog Nedre Nordby med reducert skyld $1\frac{1}{4}$ skind til sin søn Jens Pedersen, gik eiendommen sin opløsning imøde: i 1827 frasolgte Jens *Horndalsrydningen*, 1828 i

Kvernhamen, i 1833 en anpart *Nedre Nordby*, løbe-nr. 235 c, til Ole Halstensen, i 1835 flere mindre parceller, og tilbage var sluttelig en liden rest, som sammen med løbe-nr. 248 b af Stenhammer indgik i bruget *Tøraasen*, løbe-nr. 287.

Øvre Nordby, løbe-nr. 236 med $1\frac{1}{2}$ skinds skyld, kom ligeledes adskillig paa handel, indtil dette brug ved skjøde thl. $\frac{16}{7}$ 1770 blev gjenkjøbt af odelsprætendenten Embret Johnsen, ovennævnte John Johnsens eneste søn, som da var en ældre mand paa 55 aar. Imidlertid var en anpart paa $\frac{1}{4}$ skind bleven

Bakken.

Nuværende eier Per Jørgensen Bakken, s. 709.

frasolgt for sammen med en tilsvarende parcel af *Nedre Nordby* at danne et nyt brug *Bakken*.

Efter ti aars forløb under tildels svigtende økonomiske forhold solgte Embret eiendommen med reduceret skyld $1\frac{1}{4}$ skind $\frac{8}{5}$ 1780 til sin næstældste søn John Embretsen, som i virkeligheden havde været den drivende kraft i denne tid. Kreditorerne forlangte imidlertid samtidig skiftebehandling i boet, hvis aktiver androg til 685 rdl., men hvis gjeld paa den anden side løb op i 595 rdl., og ved dets slutning $\frac{23}{9}$ 1780 udløste John kreditorerne og med pengehjelp af Halvor Evensen Nederberg overtog han Øvre Nordby for 500 rdl. ved skjøde thl. $\frac{25}{8}$ 1784. Derhos betalte han sin ældre bror Ole Embretsen Stenhammer 60 rdl. for frafald af odel og aasæde¹.

¹ I sin tjeneste paa Nordby havde John i mange aar en trofast karl Gunder Olsen Gammelhusa [søn af Ole Gundersen og Siri Væringsaasen, s. 708],

John nedlagde et meget godt arbeide ved delingen af den Nordre Skogbygd tilfaldne del af Almenningen i 1803, ved udskiftningen af Osskogen i 1809 og fik ved kontrakt thl. $16/12$ 1806 bragt orden i grænseforholdene med Trysil'gaardene Ifarneset og Østenheden. Ved skjøde thl. $11/12$ 1822 solgte han Øvre Nordby for 500 spd. til sin ældste søn Gulbrand Johnsen, som var en duelig gaardbruger i 23 aar, indtil han ved skjøde thl. $15/3$ 1845 overdrog eiendommen for 400 spd. og føderaad til sin eneste datters ægtefælle Carsten Jensen Sæthren fra Søndre Sæteren i Strandbygden.

Denne unge mand, som i John Schulstads skole paa Korsveien havde erhvervet sig forholdsvis gode kundskaber, var i 1837 kommet til landhandler Jacob Christiansen i Leiret og skaffede sig hos denne fremragende forretningsmand grundige handelskundskaber, med særlig indsigt i skogs- og trælastforretninger — hvad der skulde faa den største betydning for hans fremtidige virksomhed. Ved sit ægteskab i 1842 sluttede han hos Christiansen og flyttede op til Nordby og bistod sin værfar med gaardsdriften, indtil han selv i 1845 overtog eiendommen. Her viste han sig snart som en alsidig, virksom og fremragende dygtig mand. Paa Nordby foretog han væsentlige forbedringer,

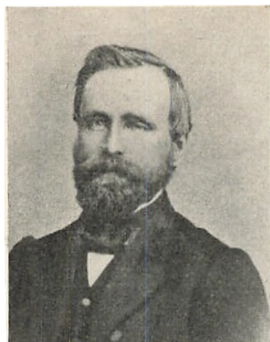
db. $8/0$ 1777 og † $10/12$ 1870; gift $15/11$ 1800 med Marthe Olsdr. Hovin, db. $20/11$ 1774 og † $14/4$ 1844. Deres søn:

Gunder Gundersen Gammelhusa, f. $14/4$ 1820, lever i 1914 i Horndalen i besiddelse af en forbausende hukommelse; med nøiagtighed har han under mundtlig examination meddelt en stor mængde data til nærvær. bog om ætter og personer i Skogbygderne lige fra hans tidlige barndom. «Gammelhusa» er af det gamle malm. I sin ungdom begyndte han paa slaatten kl. 3 om morgenen, med første maaltid kl. 6, og paa tømmerhugsten i Trysil var daglønnen 3 mrk. tylvten! Tømmeret havde ogsaa dimensioner dengang: Gunder hug to grantræer paa 45 alen og 12" top, og aldrig brugtes sag.

I mange aar har «Gammelhusa» nu været Horndalens vel meriterte rivemager, blid og venlig og en trofast ven af familien paa Nordby. Gift $14/1$ 1843 med Andrea Grøtting.

Gunder Gammelhusa.

Carsten Sæthren
med hustru

Kari Nordby
og søn :

Christian Sæthren.

navnlig ved opdyrkning af myr, hvad dengang var usædvanligt i distriktet, men især var det skogdriften, som optog ham. I rigtig vurdering af skogens stigende værdi erhvervede han sig snart flere udmærkede skogeiendomme, som regel først efter omfattende personlige befaringer. Foruden i Elverum købte han efterhaanden skoge i Trysil, Rendalen, Solør og i Höljes i Sverige. Ved skjøde thl. $\frac{9}{6}$ 1854 frasolgte Sæthren pladsen Brenden med Nedre Skrokbækeng og to skogteiger, fik i 1859 bygget fløterdammen ved Renoset og erhvervede fra Nedre Nordby tre brugsnummere, 235 d, e og g, hvilke i 1874 indlagdes under Øvre Nordby, som derved fik en skyld af 2 dl., men i 1879 atter fraskiltes for under navnet Lømojordet at udgjøre et særskilt løbe-nr. 236 f med skyld 2 ort. Sammen med flere sambygdinge købte Sæthren i 1867 Odals verk og deltog i 1871 sammen med Helge Berger, Gunder Sætersmoen, Henrik Opsahl m. fl. i dannelsen af «Halla Aktiebolag», som er omtalt bl. a. paa s. 398. I 1869 foretog han større eiendomskjøb i Dalarne i Sverige, hvor skogen dengang endnu ikke var udskiftet; ideen hertil fik han af meddelelser om hvorledes det saakaldte Hafs-lundgods var blevet samlet henved 100 aar tidligere.

Meget tidlig blev Carsten Sæthren betroet kommunale tillidshverv, deltog i oprettelsen af Elverums Sparebank i 1846 og var medlem af bankens direktion 1860—61 og 1864—73. Han var repræsentant i herredstyret 1851—59, 1863—67 og 1871—75, sad i formandskabet 1859—63

og var 1859—60 viceordfører. Valgtes til medlem af byggekomiteen for Kapelkirkerne ^{25/11} 1869.

Midt oppe i en betydelig og mangeartet virksomhed blev Sæthren i 1874 lagt paa et langvarigt sygeleie og gjenvandt aldrig helt sin helbred trods al forsigtighed og gjentagne ophold ved badesteder, navnlig i Ems. Han maatte ophøre med sine forretningsreiser, og de sidste 20 aar af sit liv tilbragte den før saa reiselystne og foretagsomme mand for det meste i sit hjem paa Nordby og døde her i 1895 som en meget formuende mand. Carsten Sæthren var af sine arbeidere afholdt «som en fælt flink, tænkt kar, snil og hjælpsom», en godlynt og jovial mand med mange gode venner; hans hustru Kari Nordby var et fra alle sider høit respektert og anset udmerket menneske, der i sin kreds øvet megen god indflydelse.

Fra 1895 til 1904 blev Nordby brugt af boet, da overtog sønnen, kanaldirektør Gunnar Sæthren gaarden, som beboes og styres af hans alment interesserte og gjestfrie bror Christian Sæthren.

Hovedbygningen paa Nordby er i sin kjærne en gammel stue, som er betydelig udvidet og paabygget en etage af Carsten Sæthren; de fleste udhuse er ogsaa opført af ham. «Gammelstuen» skriver sig fra 1660, men blev omkr. 1835 flyttet nogle alen tilbage fra tunet og fik da sin nuværende indredning. Et stabur, merket 1637, er overbygget og delvis nybygget. Til trods for sin beliggenhed i en høide af 1200 fod over havet modnes i haven paa Nordby bl. a. udmerkede æbler, amerikanske poder paa espalier, der præsterer en vegt af 250 gram og i 1897 afsatte et exemplar paa 330 gr.

Nordby, gl. matr.-nr. 57, løbe-nr. 235—238, er nu gaardsnr. 117 med 24 brugs-nummere, hvoraf nr. 2 Nedre Nordby har en skyld af 2 mk. 59 øre, nr. 3 Øvre Nordby 6 mk. 38 øre, og nr. 15 Bakken 2 mk. 55 øre.

Pladsen *Skrokbæk* var før 1780 frakommet Nordby og inkorporeret i Løvberget, fra hvilken gaard den ligesaa vel som *Flissæteren* først igjen udgik i 1802.

Et gammelt sagn om «Nordset'mændene» i Horndalen, som i Middeltalderen var de rigeste i Elverum og som kom til kirken med «ringskoede hester»: hestene havde 5—6 sølvringe løst smidet over hoven paa hvert ben, vil som

andre af lignende art blive nævnt i Elverum II. Det samme sagn er knyttet til «mændene i Borgaasen» i Heradsbygden, og i begge lægges det til at presten ikke maatte begynde gudstjenesten før disse krye herrer med brask og bram var kommet ridende til kirken.

Om myrinalms'industrien, som foregik i Horndalen og Væringsaasen paa 1700'tallet, se ligeledes Elverum II.

Kort ættetavle vedk. Nordby.

John Joversen var Kronens leilænding paa Nordby i 1640'aarene og efterfulgtes af sønnen:

Jover [o: John] Johnsen, leilænding og senere gaardbruger paa Nordby 1700; efterlod sønnen:

John Joversen, † $1/4$ 1717, gaardbruger paa Nordby; gift 1699 med Birthe Reiersdtr. Torge, der blev gift paany med Erik Embretsen. Tre børn: Karen, Magnhild og

Embret Johnsen, f. 1714 og begr. $19/3$ 1796, en tid bosat paa Rismyr, gaardbruger paa Øvre Nordby; gift to gange, sidste gang $24/4$ 1752 med Ole Larsen Nybergets enke True Oldstr. Sjøli fra Rendalen, f. 1720 og begr. $13/9$ 1801. Fem gifte børn [A–E]:

A. Ole Embretsen, paa Stenhammer, gift $6/6$ 1775 med Kirsti Johannesdtr. Stenhammer.

B. Kari Embretsdtr., db. $20/2$ 1757, gift $27/12$ 1785 med John Nielsen Nøtsel paa Kathaugen, s. 565.

C. Halsten Embretsen, db. $30/1$ 1763, bruger paa Høimoen; gift $5/6$ 1788 med Kari Mortensdtr. Stygberget.

D. True Embretsdtr., db. $27/1$ 1765, gift $18/12$ 1794 med skyds-kaffer Lars Halvorsen Sætre i Uthuslien.

E. John Embretsen, næst ældst, f. $10/9$ 1754 og † $17/1$ 1844, gaardbruger paa Øvre Nordby; gift $15/6$ 1788 med Kari Gulbrandsdtr. Østre Berger, db. $11/6$ 1764 og † $3/8$ 1854. Fire børn [1–4]:

1. Anne Johnsdtr., f. $10/7$ 1791, gift $22/11$ 1811 med Peder Halvorsen Breum.

2. Ellen Johnsdtr., db. $30/11$ 1793, gift med Jens Grötting, s. 516.

3. Engebret Johnsen, db. $24/2$ 1799 og † $17/1$ 1834, sergeant, gaardbruger paa Hofsløkken.

4. Gulbrand Johnsen, næst yngst, f. $3/3$ 1796 og † $10/5$ 1870, gaardbruger paa Øvre Nordby; gift $21/10$ 1822 med Helene Hansdtr. Nøtsel. Et barn:

Kari Gulbrandsdtr., f. $19/7$ [ikke $2/8$] 1823 og † $9/9$ 1899, gift $11/9$ 1842 med Carsten Jensen Sæthren, f. $10/10$ 1818 og † $7/4$ 1895, brugseier og gaardbruger paa Nordby. Ni voxne børn [a–i]:

a. Karen Helene Sæthren, f. $16/11$ 1845 og † $10/4$ 1867 i Chr.ia, ugift.

b. Gunnar Sætren, f. $7/9$ 1848, diplom-ingeniør fra Zürichs polyteknikum 1865, assistent ved Kanalvæsenet 1866, arbejdsbestyrer 1873, fung. kanaldirektør 1889 og kgl. konst. fra $10/9$ 1891, tog af-

- sked 1907; gift $11/11$ 1897 i Chr.ia med Marie Gundersen, f. $15/9$ 1865 paa Ulefoss. 5 børn. Bosat paa sin villa Heja ved Slem-dal i Aker.
- c. Johan Christian Sætren, f. $29/11$ 1849 og † $21/4$ 1881 i Pensacola som sjømandsprest; student 1869, cand. theol. 1875. Gift $2/4$ 1880 i Opdal med Hanna Kaurin, f. $1/6$ 1856 i Tromsø. 1 datter.
- d. Hans Severin Sætren, f. $19/4$ 1852 og † $28/3$ 1914 i Løiten, gaard-bruger i Lier; gift $7/6$ 1882 i Opdal med Marit Thoresdr. Kongs-vold, f. $18/12$ 1851 i Opdal. Tre sønner.
- e. Christian Carl Fredrik Sæthren, f. $14/11$ 1855, gaardbruger paa Nordby; ugift.
- f. Otto Reinhard Sæthren, f. $11/3$ 1858, brugseier, bosat paa Lille-hammer; gift $14/9$ 1889 i Jyväskylä i Finland med Sigrid Hilde-gard Johnson, f. $10/10$ 1868 paa Åland, dtr. af kommerceraad Julius Johnson og Hilda Kristina Ollonqvist. Tre døtre.
- g. Jacob Sæthren, f. $19/4$ 1862 og † $8/2$ 1885 i Chr.ia, student 1882.
- h. Thomas Carsten Sæthren, f. $31/10$ 1864, gaardbruger paa Grindereing i Løiten fra 1899; ugift.
- i. Karen Helene Sæthren, f. $20/11$ 1867 og † $25/4$ 1904 i Chr.ia, ugift; legatstifter.

Østby.

Navnets første led er vistnok oprindelig: øfst, øverst; Øverste gaarden. Det skrives i 1667 og 1723: Østebye. Som rydnings-plads i Horndalen var Østby Kronens eiendom til $18/9$ 1662, da lagmand Christen Jensen fik kongeskjøde. I matriklen af 1667 opføres den med 3 skinds skyld og havde udsæd af 3 td. korn og en besætning paa 2 hester og 10 køer; der til-hørte en bækkverk, «voxer ingen humle». Fra lagmandens arvinger blev gaarden solgt til den oftere nævnte assessor i Over-hofretten Anders Simonsen og dennes værsøn, tolder i Drammen, Henrik Lachman. Sidstnævnte solgte Østby ved skjøde thl. $4/3$ 1699 til Christen Reiersen Storhof, der igjen overdrog den til broderen Jens Reiersen Torge. Nu vilde den nye eier sætte leilændingen John Iversen paa porten og selv bebo gaar-den, men John protesterte til thinge $18/11$ 1699 med den begrun-delse, «at hans far og farfar havde ryddet pladsen af raa rod og der anlagt stort arbeide», og forlangte nu med forkjøbsret at indløse efter billigt skjøn. Det kom imidlertid til forlig og John fraveg efter et aars forløb.

I 1711 købte Willum Løgting paa Grindalen Østby, som i matriklen af 1723 beskrives saaledes: i sollien for en del tungvunden, jordarten slet og frostlændt, skog som vanlig og lidt sagtømmer, sæter med god havn og slaatter paa 1 læs hø; «kvern forhen, mens nu øde». Udsæden var 1 td. byg og 1½ td. blandkorn, høavlingen 9 læs og besætningen 1 hest, 5 kjør, 6 faar og 6 gjeder. I Løgtings dødsbo 1726 blev gaarden værdsat til 90 rdl. og indløstes i 1729 af enkens nye ægtefælle Christopher Glad paa Grindalen for senere at gaa over til Løgtings yngste søn løjtnant Ole Løgting. Efter hans død blev enken Siri Gobakken siddende med gaarden i henhold til skjøde fra kreditorer og arvinger thl. $1\frac{3}{2}$ 1772, indtil hun ved skjøde thl. $\frac{24}{8}$ 1773 solgte hovedparten med 2 skinds skyld til Gunder Olsen Berger og Hans Jørgensen Grundset. Resten, 1 skind, købte hendes søn Wilhelm Christopher Løgting ved skjøde thl. $\frac{24}{8}$ 1785. Hermed fremstod to brug: *Øvre Østby*, som igjen deltes i «Horndalen eller Østby» [Brenna], Horndalen, Pløien, og [*Nedre*] *Østby*, der igjen deltes i Østby, Rydningen, Kathaugen og Horndalsveen.

Østby, gl. matr.-nr. 63, løbe-nr. 242--245, er nu gaards-nr. 119 med 6 brugs-nummere.

Væringsaasen.

Navnets forled kommer af: væring \circ : vaarrug og sigter til dyrkning af saadan rug. I 1616 skrives: Weerings Aaß, i 1652: Wellings Aasen, i 1667: Werringaas, i 1723: Væringsaasen. Efter at gaarden i 1734 var delt i Nedre og Øvre Væringsaasen skal almindelig praxis have været at den sidstnævnte gaard blev skrevet: Wæringsaasen, hvad dog ikke holder stik, idet begge gaarde sees at have brugt forbogstaverne V og W om hinanden, iallefald i hundrede aar efter delingen.

Gaarden nævnes første gang i 1616 som en rydningsplads og vel 100 aar senere, ved thinget $\frac{15}{11}$ 1723 fortæller den daværende leilænding, at «han og hans fædre har optaget Væringsaasen», hvorfor rydningen vel er foregaaet sidst paa 1500'tallet.

Kronen eiede Væringsaasen, som allerede før 1650 var

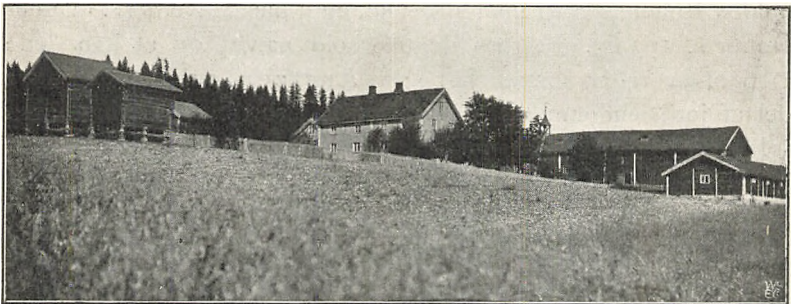
drevet frem til en gaard med 1 huds skyld, og pantsatte den $\frac{29}{3}$ 1659 til kjøbmand Arne Torstensen i Christiania for pengeforstrækninger under Hannibalsfeiden. Da Kronen ikke havde penge til atter at indfri sine pant, affandt den sig med sine kreditorer ved at overdrage dem til eiendom det til sikkerhed stillede jordegods. Arne fik paa denne vis kongeskjøde paa Væringsaasen og 14 andre gaarde i Elverum til en samlet skyld af 22 huder $5\frac{1}{2}$ skind dat. $\frac{12}{6}$ 1663. Fire aar senere opføres Væringsaasen i matriklen af 1667 med udsæd af 4 td. korn og besætning paa 2 hester og 17 stk. fæ; «skog til braate, hugst og anden gaardsnytte, sommerbeite i Ringsaasen, sætervolden Rulambsdalen med 1 læs hø, og 3 bækkekverner». Under Houm s. 193 flg. er Arnes slegtsforhold nævnt og at han døde i 1690, hvorefter sønnen Jørgen Arntzen overtog en større del af jordeiendommene, og af hans dødsbo blev Væringsaasen solgt for 106 rdl. ved auktionsskjøde thl. $\frac{15}{7}$ 1719 til trælasthandler Erik Mogensen paa Linderud i Aker, Elverumsogningernes uundgaaelige bankier i hin tid.

I matriklen af 1723 beskrives gaarden saaledes: i sollien tungvunden, jordarten temmelig god, skog til brændeved, gjærdefang og hustømmer, sæter med god havn og slaatter paa 4 læs hø; en husmandsplads uden udsæd. To leilændinger sad dengang som opsidere paa gaarden og havde «kvern hver for sig til husnytte og lidet for andre, sag tilfælles til husnytte». Den samlede udsæd var 2 td. byg og $1\frac{1}{2}$ td. blandkorn, høavling 36 læs og besætning 4 hester, 20 kjør, 16 faar og 16 gjeder. Tiltrods for sin forholdsvis ringe skyldstørrelse havde Væringsaasen saaledes avling og kreaturhold som bygdens største gaarde. Matrikelkommissionen vilde derfor ogsaa have gaarden op i $1\frac{1}{2}$ hud, men dens forslag gik som bekjendt ikke igjennem.

I hele den tid Væringsaasen tilhørte Kronen og de udenbygds landherrer blev den brugt af deres leilændinger, fra først af og indtil omkr. 1650 af én, senere af to, hvorved de 2 brug dannedes, der i 1734 endelig separerter som særskilte gaarde. Ved thinget $\frac{15}{11}$ 1680 udsagde Arne Torstensen sin ene leilænding Otter Olsen, fordi denne stod til rest med landskylden siden 1676, og Otter blev dømt til at have sit fæste forbrudt, betale sin skyldighed og ryddiggjøre til første faredag. De blev dog forligte, for Otter sad som leilænding i 1680 og op til sin høie alderdom i 1720'aarene, som nedenfor fortælles. Samtidig var Amund Bjørnsen leilænding paa det andet brug i Væringsaasen og blev her afløst $\frac{25}{11}$ 1706 af Embret Embretsen, som da lod thinglyse sin bygselseddel fra Jørgen Arntzen.

Ved skjøde thl. $\frac{22}{3}$ 1734 solgte Erik Mogensen halve gaarden, med $\frac{1}{2}$ huds skyld med bygsel over 7 skind, til ovennævnte leilænding Embret Embretsens søn Amund Embretsen, og dermed blev Væringsaasen delt i *Øvre Væringsaasen* og *Nedre Væringsaasen*, som hver har sin særhistorie indtil begge gaarde i 1902 kom under samme eier.

Øvre Væringsaasen, med $\frac{1}{2}$ huds skyld med bygsel over 7 skind, blev af Amund Embretsen ved skjøde $\frac{29}{7}$ 1740 solgt for 300 rdl. til Lars Willumsen Bech, der var landkræmmer

Øvre Væringsaasen.

i Leiret og en tid ganske velstaaende; se s. 30. Han afhændede dog snart eiendommen for samme pris, ved skjøde thl. $\frac{28}{11}$ 1746 til Bersvend Pedersen [Nederberg], som atter solgte ved skjøde thl. $\frac{16}{7}$ 1749 til Tarald Ingulfsen Lybek og Ole Eriksen Ottershagen, begge af Aamot. Disse mænd manglede imidlertid kontanter og levede stadig væk paa pantelaan. Den sidste laangiver, Ole Helgesen Alme i Aamot maatte sluttelig overtage Øvre Væringsaasen for 550 rdl. og fik skjøde thl. $\frac{27}{11}$ 1758, men dermed kom gaarden ogsaa i gode hænder. Ole tilhørte en gammel og meget vel anset æt i sin hjembygd, hvor den i adskillige led havde siddet paa gaarden Alme og tildels ogsaa indehavt lensmandsombudet. Nogen særlig formuende æt var den ikke, dertil var forholdene i Aamot dengang for ringe, men ved sin udbredelse og forbindelser tilhørte Ole en slegtskreds, hvis anlæg for det forretningsmæssige og særlig hvis duelighed som skogsmænd var fremtrædende. Ved Ole

Helgesens omplantning i nye forhold har disse egenskaber hos ham ganske vist taget vext og de dispositioner for storstilet foretagsomhed faaet næring, som senere i saa høi grad har udmerket hans efterslegt.

Øvre Væringsaasen blev under Oles styre gjenstand for betydelig fremdrift og et meget rationelt brug af jord og skog. Skjønt han havde betalt gaarden dyrt nok i 1758 blev den efter hans død ved skiftet $\frac{30}{100}$ 1788 værdsat til 800 rdl., og denne pris var endog lavt beregnet. Desværre gives der ikke specificerte opgaver over besætning og løsøre, men af dette solgtes ved auktion for 439 rdl. og udestaaende fordringer androg til 323. Boets samlede aktiver løb op til 1573 rdl., derfra gik værgemidler og udgifter paa 229, saa en nettoformue paa 1344 rdl. tilfaldt enken og syv børn.

Den ældste søn, Helge Olsen, som var født paa Berger i Aamot samme aar, som faderen købte Øvre Væringsaasen, udløste sine søskende og overtog gaarden ved skjøde thl.

$\frac{6}{7}$ 1789. I hans tid foregik de store skogdelinger, hvorved

den Nordre Skogbygd tilfaldende lod af almenningen blev fastsat ved kontrakt thl. $\frac{6}{2}$ 1804 og hvorved Kongealmenningen blev delt ved kontrakt thl. $\frac{19}{3}$ 1804. Sammen med John Andersen Hofsløkken købte han den anlod i almenningen, som tillaa Embret Embretsens Rydningens eiendom 7 skind i Østre Hovin tilligemed samme gaards hjemsameie, skog og mark, for 5 skind, ialt for 900 rdl. ved skjøde thl. $\frac{6}{7}$ 1807. Denne handel kan betragtes som det første store skridt ind paa skogspekulationernes vide og dengang jomfruelige omraade, hvor Helges sønner blev de geniale mestre. Efterhaanden indkøbte han ogsaa skog fra Kirkenær, fra Tingby og Kolstad m. v., og ved siden heraf ned-

Hans Helgesen Wæringsaasen.
[Tegning af Erik Bøgh 1847.]

lagde han et betydeligt arbejde paa selve gaardsdriften. Selv paafærde fra tidlig om morgenen deltog han i alt forefaldende stel, særlig interessert i rydning af nyt land, og hustruen Berthe Torge, som var ligesaa økonomisk og arbeidsom som han, tog personlig del i rydningsarbeidet. Der paavises endnu en aker, som hun har gravet.

I 1813, under den fortvilede pengekrise med statsbankerot og elendighed, besluttede Helge at overdrage Øvre Væringsaasen med alle ovennævnte tilliggelser af skog og mark til sin ældste søn Ole Helgesen, og skjødet blev thl. $\frac{5}{7}$ 1815. Prisen var ialt 5 000 rdl. Ole var endnu mindreaarig og faderen vedblev styret som før og foretog herunder en hel del udskiftninger: i 1815 opsattes kontrakt om deling af hjemsameieskogen med Nedre Væringsaasen, i 1819 deltes Kongealmeningen og i 1820 fik han i mindelighed ordnet grænseforholdet til Nedre Væringsaasen. Allerede i 1805 havde han ladet «Ola Snedker» paa Juluskvern opføre en stor 2'etages hovedbygning og lod samtidig 1'etage indrede¹.

I 1825 erklærede Helge og hans søn Ole overdragelsen af eiendommen til sidstnævnte for ugyldig og Helge solgte derpaa Øvre Væringsaasen med tilliggelser for 2 600 spd. til sin anden søn Jens Helgesen ved skjøde thl. $\frac{18}{3}$ 1825 og kvittering thl. $\frac{6}{7}$ 1826. Allerede ved skjøde thl. $\frac{30}{9}$ 1828 solgte Jens videre til sin yngre bror Hans Helgesen for 1 000 spd., idet dog fra salget var undtaget en for $\frac{1}{2}$ skind særskilt skyldsats plads *Brænden*. Gaarden havde da en besætning paa 3 hester og 18 kjør.

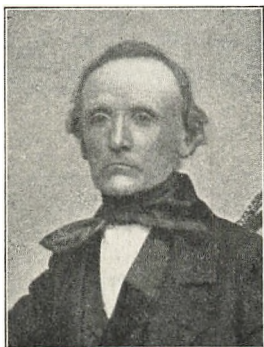
Den nye eier var fra ungdommen af sygelig, led af benverk og var halt. Han havde derfor lært uhrmagerhaandverket i Christiania og af den bekjendte klokkestøber Ole Brettningen fra Sollien tillige klokkestøberkunsten, og praktiserte baade som uhrmager og klokkestøber i de første aar, han var gaardbruger. Hans dombjælder var vel anskrevet for sin styrke og vakre klang, og særligt ry har den madklokke, han støbte til Øvre Væringsaasen og som i 1871 blev solgt til Østerhaug.

Skjønt han kun havde 200 spd. i lommen, da han begyndte, og altid led under en daarlig helbred, drev Hans Wæringsaasen

¹ Som kuriosum kan fortælles at murleret til skorstenene blev kjørt den lange vei fra Likvern i Søndre Skogbygd, da Ierbænkene i Væringsaasen dengang endnu ikke var opdaget.

sin gaard frem til et mønsterbrug med en besætning af 6 hester, 30 kjør og 50 stk. smaafæ. Han lod rydde 100 maal aker, opførte i 1829 det store stabur af grovt furutømmer fra Hønteigen i Næverlien, i 1864 fjøs og sommertjøs, fuldførte indredningen af hovedbygningen, reparerte og delvis ogsaa flyttede de øvrige huse og lod alle tække med tegl, som kjørtes den lange vei fra Tokstad i Stange og fra Storhamar i Vang. I 1846 deltog han i oprettelsen af Elverum Sparebank og var paa mange maader benyttet i kommunen.

Efter 40 aars virksomhed som interessert og dygtig gaardbruger overdrog han Øvre Væringsaasen til sin ældste søn Helge

Hans Helgesen Væringsaasen og hustru Johanne Nederberg.

Væringsaasen $\frac{24}{8}$ 1867 og døde $\frac{17}{9}$ næstefter. Af den nye eier blev adskillige skogteiger afhændet, inden han ved skjøde thl. $\frac{1}{4}$ 1875 solgte Øvre Væringsaasen for 5 000 spd. til Torsten Arnesen Telle, se s. 603, hvis sønner i 1902 atter solgte gaarden til Oluf Andersen Grøtting paa Nedre Væringsaasen, som derved blev eier af begge Væringsaas'gaardene. Efter Grøttings død i 1913 købte lensmand Carsten Simonsen og Albert Aarnes paa Berger i Heradsbygden Væringsaas'gaardene.

Nedre Væringsaasen med $\frac{1}{2}$ huds skyld, med bygsel over de 5 skind, beholdt Erik Mogensen til 1738 og havde ovenfor nævnte Otter Olsen til leilænding i mange aar. I 1723, da Erik vilde have Otter paa porten og kategorisk befalte at kjøre ham ud, hvis han ikke frivillig vilde gaa, lod Otter ved thinget $\frac{16}{11}$ s. a.

sin datter, enken Ellen Ottersdatter, berette om hans fædres rydning af Væringsaasen og stevnedede Erik til at paahøre prov om sin haarde adfærd. Noget mere blev det imidlertid ikke til.

Erik solgte Nedre Væringsaasen ved skjøde thl. $\frac{24}{3}$ 1738 til Arne Olsen Skjefstad, s. 106, som efter to aars forløb solgte gaarden ved skjøde thl. $\frac{22}{11}$ 1740 til Halvor Alfsen

Nedre Væringsaasen.

Nedre Væringsaasen.

paa Vesterhaug, der var en stiftsøn af Arnes søster Karen, hvorm nærmere s. 345. I salget fulgte «alt jordet med gaardens husbygninger undtagen høistuen samt Rørmyrengen, Kalvtajet, Julustranden ved kvernen og kvernhuset med kvernstø»; alt for 210 rdl.

Halvor laante penge hos den s. 534 nævnte fru Antonette Dop sal. Clausen, som fik pant i gaarden, men klarte alle forpligtelser¹. «Gjeld blev hverken fordret eller anmeldt at hefte paa boet», da han lod holde skifte i 1766. Nogen betydelig vel-

¹ Under $\frac{10}{7}$ 1743 blev Halvor som gift mand idømt «høieste bøder» for leiermaal — en affære som dengang ikke blev naadig behandlet. Saafremt han ikke betalte, skulde han i Christiania Tugthus! Boden blev erlagt, skjønt han jamrede stygt.

stand var det ganske vist ikke at tale om, men 151 rdl. blev dog i behold, gaarden ikke medregnet, naar udgifterne paa 10 rdl. var betalt. Nogen specifikation af eiendelene foreligger ikke, kun nævnes en rød-blak hest til 6 rdl.

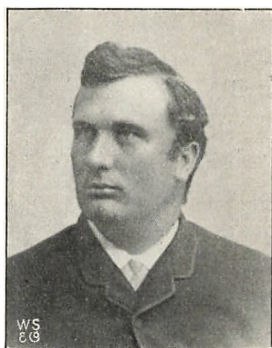
Ved skjøde thl. $15/7$ 1765 havde Halvor overdraget Nedre Væringsaasen til sin eneste søn Halsten Halvorsen, og denne førte sin fars dygtige arbeide videre. Ved siden af en udmerket gaardsdrift, hvori Halsten med liv og lyst og et uopslideligt brillant humør gav eksemplet paa et arbeidstag, som duede noget, drev han snedkerverksted og smedje og var paafærde allesteds. Nøisomt og enkelt i det daglige, hjalp han sig med ringe midler og med ringe udgifter. Ved skiftet efter hans død i 1800 blev gaarden værdsat til 2000 rdl., «hvormed alle boets vedkommende erklærte sig tilfreds og vel fornøiet»; besætningen var 1 brun syvaars hest til 38 rdl., 5 kjør, 2 kviger, 1 ox og 3 aarskalver. Hele løsøret, jevnt og billigt, blev solgt for 348 rdl. Bemærkelsesværdigt var kun et sølvuhr til 12 rdl. Hele boet androg til 2661 rdl. i aktiver og 742 i passiver, hvori indgik enkens forbehold af 600 rdl. af de 2000, som sønnen Ole Halstensen skulde svare for gaarden. Nettoformuen blev saaledes 1919 rdl.

Ole Halstensens hustru
Kirstine f. Bakken.

Ole Halstensen foretog i de nærmest følgende aar udskiftning af sameiet og deltog med Øvre Væringsaasen i reguleringen af naboforholdet. Nogen gammel mand blev han ikke. Allerede i 1816 blev han kastet paa dødsleiet. Enken Kirsti Moberget giftede sig paany i 1819 med Anders Knutsen Rismyr, som nu overtog gaardsdriften og blev en udmerket husbond, indtil Oles eneste barn, Halsten Olsen, som ved skiftebrev thl. $5/7$ 1819 var bleven tilhjemlet Nedre Væringsaasen, overtog gaarden i 1835 for 1800 spd. og føderaad. Han frasolgte i 1847 til Gulbrand Eriksen Østre Berger en anpart af den tiliggende Osskog med smaalodder østen- og vestenfor Haasjøen, hvilken skog blev skyldsat $25/1$ 1845 til 33 sk. Herved blev Nedre Væringsaasens skyld reduceret til 5 dl. 1 ort 11 sk. I

1857 afgik Halsten ved døden og enken Gurine Gobakken blev siddende med gaarden til 1867, da hun ved skjøde thl. $\frac{4}{7}$ s. a. for 1975 spd. og føderaad overdrog den til sin ældste søn Ole Halstensen, der døde i 1887. Enken brugte derefter eendommen til 1891, da hun solgte den til sin værsøn Oluf Andersen Grøtting for 15000 kr. ved skjøde thl. $\frac{7}{7}$ 1891. Som foran meddelt købte Grøtting i 1902 ogsaa Øvre Væringsaasen, og efter hans død i 1913 blev begge Væringsaas'gaardene købt af lensmand Carsten Simonsen og Albert Aarnes paa Berger i Heradsbygden.

Oluf A. Grøtting og hustru Hanna, f. Væringsaasen.

Væringsaasen, gl. matr.-nr. 55, løbe-nr. 246 Øvre Væringsaasen og løbe-nr. 247 Nedre Væringsaasen, er nu gaards-nr. 123 med 23 brugs-nummere, af hvilke nr. 1 Øvre Væringsaasen har en skyld af 8 mk. 58 øre og nr. 13 Nedre Væringsaasen 15 mk. 53 øre.

Kort ættetavle vedk. Væringsaasen.

Ole Helgesen Alme, f. $\frac{1}{6}$ 1719 i Aamot [søn af Helge Pedersen Alme, f. $\frac{20}{5}$ 1674 og † $\frac{23}{7}$ 1757, og hustru Marit Hansdr.], gaardbruger paa Væringsaasen, begr. $\frac{28}{3}$ 1787. Gift $\frac{8}{10}$ 1756 i Aamot med Berthe Larsdr. Nabset, f. $\frac{1}{10}$ 1729 i Aamot og begr. $\frac{3}{4}$ 1806. Syv børn [A-G]:

- A. Marit Olsdr., f. $\frac{18}{9}$ 1759, gift $\frac{7}{10}$ 1778 med Peder Jensen Hovin paa [Nedre] Nordby.
- B. Lars Olsen, f. $\frac{11}{12}$ 1761, husmand paa Grøtting; gift først $\frac{11}{2}$ 1794 med Ingeborg Halvorsdr. Grøtting og derpaa $\frac{17}{11}$ 1798 med Kirsti Eriksdr. Grøtting.

- C. Eli Olsdr., f. $18/12$ 1763, gift først $23/10$ 1788 med Knut Hansen Finstad [Skolla] og derpaa $26/11$ 1791 med Engebret Olsen Berger paa Skolla.
- D. Peder Olsen, f. $8/6$ 1766, var skolelærer i 1793.
- E. Kari Olsdr., f. $9/12$ 1768 og † $2/5$ 1795, gift $23/10$ 1788 med glasmester Hans Hansen Finstad, Meljordet, † $14/4$ 1795.
- F. Ole Olsen, f. $22/4$ 1774, glasmester og gaardbruger paa Meljordet; gift $19/1$ 1802 med Maren Gulbrandsdr. Østjordet.
- G. Helge Olsen, ældst, f. $28/2$ 1758 og † $30/4$ 1830, gaardbruger paa Væringsaasen; gift $4/11$ 1790 med Birthe Jensdr. Torge, db. $20/11$ 1768 og † $27/2$ 1856. Syv børn [1-7]:
1. Ole Helgesen, f. $23/8$ 1791, gaardbruger paa Sætersmoen.

Martin Wæringsaasen og hustru Serine, f. Svevad.

2. Berthe Helgesdr., f. $6/9$ 1794 og † $2/3$ 1856, gift $28/10$ 1814 med Erik Gulbrandsen Østre Berger.
3. Kari Helgesdr., f. $24/2$ 1797, gift $7/1$ 1825 i Osen med Ole Olsen Ifarneset i Søndre Osen; af deres børn er Berthe Olsdr., gift med Anders Olsen Vestre Grøtting.
4. Jens Helgesen, f. $20/2$ 1800, gaardbruger paa Berger.
5. Peder Helgesen Wæringsaasen, f. $30/3$ 1805, gaardbruger paa Korsbakken, s. 480-
6. Berger Helgesen, f. $5/12$ 1807 og † $15/11$ 1823, ugift.
7. Hans Helgesen Wæringsaasen, tredje søn, f. $9/10$ 1802 og † $17/9$ 1867, gaardbruger paa Væringsaasen; gift først $23/9$ 1842 med Eline Augusta Grøtting, s. 503, og derpaa $7/4$ 1851 med Johanne Mortensdr. Nederberg, f. $2/12$ 1820 og † $23/3$ 1908. Sex børn voxte op [a-f]:
- a. Berthe Wæringsaasen, f. $3/8$ 1843, gift $15/8$ 1872 med Paul Nyhuus i Trysil, f. $15/6$ 1842; uden børn.
- b. Andrea Wæringsaasen, f. $21/9$ 1844 og † $10/10$ 1873, gift $18/11$ 1870 med tømmermester i Chr.ia Claus Fredrik Gaden, f. $23/2$ 1836 i Oldesloe i Holsten.
- c. Helge Emil August Wæringsaasen, f. $15/2$ 1846, bosat i Milwaukee,

- Wisconsin; gift med Tolline Tomter, f. $^{29}/_9$ 1850 i Løiten og † $^{26}/_1$ 1914. Børn: Eline, f. $^{10}/_1$ 1884, meierske paa Hemnes i Høland, Elise, f. $^9/_10$ 1886, husholderske paa Tomter i Løiten, Hans, f. $^{13}/_{11}$ 1889, snedker i Milwaukee.
- d. Eline Wæringsaasen, f. $^{22}/_3$ 1853, ugift.
- e. Martin Wæringsaasen, f. $^5/_3$ 1855, landmaaler, bosat paa sin eiendom Wangen [Uthus] i Hernes; gift $^{13}/_{12}$ 1909 med Serine Olsdr. Svevad, f. $^4/_13$ 1878.
- f. Johan Wæringsaasen, f. $^8/_6$ 1863, lensmand i Storelvedalen; gift $^{19}/_9$ 1896 med Ingeborg Bredstue. Børn: Haavard, f. $^9/_11$ 1898, Odd, f. $^{13}/_1$ 1901 og Ingeborg, f. $^{28}/_5$ 1905.

- Halvor Alfsen [søn af Alf Halvardsen Lundebey paa Mellem-Haug, s. 345], f. 1702 og begr. $^{15}/_{12}$ 1771, gaardbruger paa Nedre Væringsaasen; gift med Karen Halstensdr. Strand, s. 475. Fire børn [A–D]:
- A. Marthe Halvorsdr., f. 1730 og begr. $^{15}/_3$ 1803, gift $^9/_5$ 1753 med Hans Jensen Volden.
- B. Kari Halvorsdr., f. 1732 og begr. $^{11}/_1$ 1801, gift først $^{27}/_{12}$ 1764 med Arne Ottersen Volden og derpaa $^{16}/_4$ 1799 med Ole Olsen Ødegaarden, s. 647.
- C. Siri Halvorsdr., db. $^3/_6$ 1753, gift $^{11}/_6$ 1775 med Ole Gundersen Gammelhusa, s. 692.
- D. Halsten Halvorsen, næst yngst, f. 1734 og begr. $^3/_6$ 1800, gaardbruger paa Nedre Væringsaasen; gift $^{18}/_6$ 1761 med Kari Ottersdr., Volden, f. $^1/_5$ 1740 og † $^{18}/_5$ 1821. Syv børn [1–7]:
1. Halvor Halstensen, db. $^{12}/_9$ 1762 og begr. $^{10}/_{12}$ 1795, gaardbruger paa Østjordet, Finstad; gift $^{19}/_4$ 1785 med Birthe Mortensdr. Skavhaugen, db. $^{18}/_8$ 1765 og gift paany $^{17}/_{10}$ 1796 med Otter Pedersen Skavhaugen. Af Halvors fem børn var Halsten Halvorsen db. $^{22}/_5$ 1791 og gift $^4/_6$ 1813 med Birthe Pedersdr. Horndalen.
2. Halsten Halstensen, db. $^7/_5$ 1769, ved Hestgarden i Kjøbenhavn 1800.
3. Kari Halstensdr., db. $^{20}/_4$ 1772, gift $^2/_5$ 1800 med Erik Olsen Lien.
4. Guri Halstensdr., db. $^{28}/_{12}$ 1775, gift $^{20}/_{10}$ 1812 med Lars Embretsen Blikberget.
5. Otter Halstensen, db. $^2/_8$ 1778, gaardbruger paa Skavhaugen.
6. Arne Halstensen, db. $^{10}/_{11}$ 1782 og begr. $^{16}/_3$ 1806; brokskade.
7. Ole Halstensen, næst ældst, db. $^{12}/_1$ 1766 og † $^{25}/_6$ 1816, gaardbruger paa Nedre Væringsaasen; gift $^{20}/_{10}$ 1812 med Kirsti Gundersdr. Moberget, db. $^{20}/_6$ 1790 og † $^{28}/_9$ 1880, gift paany $^{13}/_{11}$ 1819 med Anders Knutsen Rismyr¹, f. $^2/_9$ 1791 og † $^{28}/_9$ 1838. Et barn:

¹ Anders Knutsen Rismyr havde døtrene:

- a. Olliane Væringsaasen, f. $^8/_8$ 1820 og † $^{18}/_2$ 1846, gift først $^{15}/_{10}$ 1841 med Ole Ottersen Skavhaugen og derpaa $^6/_8$ 1843 med Otter Ottersen Skavhaugen.
- b. Sille Gurine Væringsaasen, f. $^{18}/_3$ 1825 og † $^{18}/_{10}$ 1874, gift $^{13}/_4$ 1847 med Otter Ottersen Skavhaugen.

Halsten Olsen, f. $\frac{23}{3}$ 1815 og † $\frac{16}{1}$ 1857, gaardbruger paa Nedre Væringsaasen; gift $\frac{1}{11}$ 1838 med Gurine Gulbrandsdr. Gobakken, f. $\frac{18}{8}$ 1819 og † $\frac{1}{11}$ 1882. Fem børn [a–e]:

a. Ole Halstensen, f. $\frac{10}{8}$ 1839 og † $\frac{19}{1}$ 1887, gaardbruger paa Nedre Væringsaasen; gift $\frac{29}{12}$ 1869 med Kirstine Jørgensdr. Horndalsbakken, f. $\frac{14}{4}$ 1838 og † $\frac{30}{10}$ 1906. Et barn:

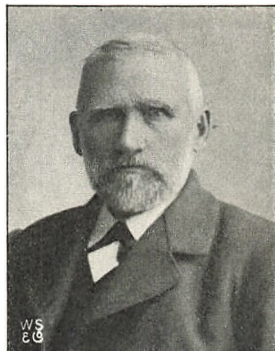
Hanna Væringsaasen, f. $\frac{20}{9}$ 1870 og † $\frac{29}{8}$ 1910, gift $\frac{14}{10}$ 1890 med Oluf Andersen Grøtting, f. $\frac{17}{1}$ 1859 og † $\frac{30}{9}$ 1913, se s. 501, gaardbruger paa Væringsaasen. Han blev gift paany $\frac{3}{7}$ 1912 i Frogner, Chr.ia, med lærerinde Agnes Tønnevoold, f. $\frac{22}{4}$ 1880 i Ringsaker. Uden børn.

b. Gunder Halstensen, f. $\frac{26}{4}$ 1842, gift $\frac{24}{2}$ 1867 med Birthe Johannesdr. Nielsen, Olset under Møystad.

c. Kirsti Halstensdr., f. $\frac{24}{12}$ 1843, gift $\frac{3}{6}$ 1870 med Anders Gundersen Meljordet, Stykket, f. $\frac{3}{5}$ 1842.

d. Helene Halstensdr., f. $\frac{23}{8}$ 1846, gift med Otter Olsen Horndalsveen, begge døde i Amerika.

e. Oline Gurine Halstensdr., f. $\frac{21}{8}$ 1854 og gift $\frac{28}{12}$ 1877 med Per Jørgensen Bakken, f. $\frac{22}{5}$ 1835, skogeier og bruger paa Bakken [Horndalsbakken], se billedet s. 692.

Per J. Bakken.
Se side 692.

Stenhammer.

Stenhammer er udgaaet fra Nederberg og har navn efter sine rydningsmænd Ole Stensen og Sten Olsen.

Da de vanføre brødre John og Anders Ormsønner overtog Nederberg efter sin far Orm Halvorsens død omkr. 1675, var deres kaar saa trange, at de bad søsteren Berit Ormsdatter om at give afkald paa det lille, hun arvede efter faderen, mod at hun og hendes ægtefælle Ole Stensen fik bygge sig en plads paa gaardens grund og nyde den kvit og fri for sig og efterkommere. Strax vestenfor Nederberg ryddede da Ole og Berit «af raa rod og øde mark» en liden plads. I de første aar boede de paa Nederberg, indtil de fik opsat et lidet hus, og siden drev de saa godt de kunde paa pladsen. Men smaat var det og hjælp maatte de faa, og under Vestre Lindberget er givet et lidet billede af, hvor ilde anset den var, som trangt havde det. Berit

og hendes søn Sten Olsen kom der i viderværdigheder, som de kanske ikke havde saa stor skylden for, men som ikke blev naadig behandlet. Tilslut drog ægtefællerne afsted til Løiten, hvor de havde nogle sletgtninge, «for at forsøge om der kunde falde nogen bedre bolig for dem». De lod sit meste husgeraad tilbage paa «Pladsen» under John Horndalens opsyn for atter at

Fot. af I. Læmo.

Stenhammer [Øvre].

Fot. af I. Læmo.

Nedre Stenhammer.

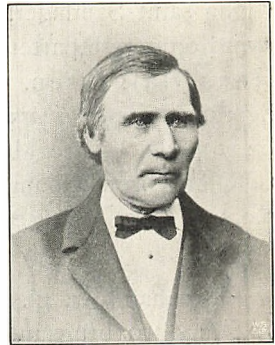
tage den i brug, om de maatte vende tilbage. I Løiten blev de imidlertid kort efter syge og døde begge strax efter hverandre. John Horndalen, som de skyldte nogle penge, tog derpaa pladsen i brug, men overgav den efter kort tid til John Ormsens søn Ole Johnsen, som nu var eier af Nederberg, og han gav den til bosted for sin afdøde bror Peder Johnsens enke Marit Svendsdatter, som sad tilbage i trange kaar med en søn Erik Pedersen.

Saadan var forholdene da Ole Stensen og Berits søn Sten Olsen høsten 1729 kom hjem fra Kjøbenhavn, hvor han havde gjort militærtjeneste fra 1719 og i de sidste aar været tilkommandert den engelske envoyé ved det danske hof John lord

Glenorchy. Sten forlangte strax «Pladsen» overleveret til sig, idet han paastod forældrenes eiendomsret, og ved thinget ²⁸/₂ 1731, hvor alle vidner talte til Stens gunst, blev Ole Johnsen Nederberg dømt til at overdrage ham pladsen og Marit Svendsdatter til at ryddiggjøre til lovens flyttetid.

Sten blev en ivrig rydningsmand, sled og arbejdede med smaa midler og fik pladsen skyldsats for ¹/₄ skind. Den fik nu navnet *Stenhammer*, og ved skjøde thl. ²⁸/₃ 1735 solgte han den for 63 rdl. til Hans Gundersen Nøtsel, som drev den i henved ti aar, da han i 1744 solgte den til Tollef Embretsen Nyberget, som atter ved skjøde thl. ¹⁵/₇ 1750 overdrog den til Johannes Olsen Ørbækkedal.

Efter ham fulgte sønnen Ole Johannesen Skjulstad, side 648, som drev Stenhammer betydelig op og særlig ryddede nyt akerland. I 1783 solgte han saa gaar den til svogeren Ole Embretsen Nordby paa betingelse af at have forkjøbsret, hvis Ole fik isinde at skille sig af med gaarden. Og dette indtraf snart, da Ole optog uforholdsmæssig store laan, hele 456 rdl., hos Mogens Finstad og Embret Sæteren og ikke kunde greie pantobligationerne. Handelen gik da tilbage, og Ole Johannesen solgte sluttelig Stenhammer med pladsen Brenden og Paulsrudengen for ialt 599 rdl. til Hans Halvorsen Reten paa Skavhaugen ved skjøde thl. ¹/₂ 1788.

Hans Halvorsen Stenhammer.

Hans tilflyttede Stenhammer ¹⁷/₄ 1788 og blev her en duelig og forsigtig gaardbruger med interesser udenfor det almindelige. Af efterladte papirer fra hans tid sees at han var en oplyst mand, som fulgte ivrig med i tidens begivenheder, gjorde sine notater herom og førte en nøiagtig dagbog fra 1777 til sin død bl a. over arbejde med vaarvinding og høstning; et udmerket supplement til lignende optegnelser fra andre gaarde i sognet. I mange aar led han under stærke epileptiske anfald, og hustruen blev efter et slagtilfælde lam og udholdt i mange aar store legemlige smerter, saa de blev haardt hjemsøgte af sygdom.

Ved skjøde thl. ⁵/₂ 1808 overdrog han Stenhammer til sin eneste søn Halvor Hansen for 600 rdl. og føderaad. Efter

at have deltaget i krigen i 1809 og 1814 nedlagde Halvor et dueligt arbeide paa gaarden og opførte to nye stuebygninger, begge med kammer og kjøkken. Disse brændte ned ved en ulykkelig ildsvaade $\frac{26}{4}$ 1834 tilligemed største parten af inventar og hvad han ellers eiede, saa han med hustru og sex børn maatte bo i fjøset. I sin haarde nød maatte han søge hjælp hos sine sambygdinge for at kunne tage fat paany.

Efter i 1833 at have frasolgt *Tøraassæteren* til Ole Andersen Kallerud af Vang overdrog Halvor ved skjøde thl. $\frac{11}{12}$ 1848 Stenhammer til sin værsøn Morten Ottersen paa Skavhaugen, som frasolgte den tilloddede almenningsskog, pladsen Ottershagen samt Sandager, hvorefter Morten ved skjøde thl. $\frac{5}{7}$ 1852 overdrog størsteparten af gaarden, den nordre del, til sin svoger Hans Halvorsen. — Efter flere yderligere udparcelleringer, hvoraf *Nedre Stenhammer*, som Hans' bror Halvor Halvorsen, bebyggede, solgte Morten resten, eller den søndre del, i 1872 til Oluf Olsen Houm, hvis bo solgte den til Hans Halvorsens værsøn Ole Haagensen Øgle for 1600 kr. ved skjøde thl. $\frac{1}{7}$ 1889.

Stenhammer, gl. matr.-nr. 110, løbe-nr. 248, er nu gaards-nr. 124 med 10 brugsnummere, hvoraf nr. 1 Stenhammer og nr. 10 Nedre Stenhammer tilh. Helene Hansdtr., Ole Haagensens hustru, har en skyld af henholdsvis 63 øre og 72 øre, og nr. 3 Stenhammer, tilh. Halvor Hansen, har en skyld af 1 mk. 51 øre.

Kort ættetavle vedk. Stenhammer.

Halvor Hansen Reten, f. 1727 og begr. $\frac{22}{1}$ 1804, gaardbruger paa Skavhaugen; gift $\frac{23}{10}$ 1755 med Anne Gundersdtr. Øxset, se s. 447. Børn [A—C]:

A. Ole Halvorsen, db. $\frac{25}{1}$ 1767, en tid bruger paa Reten, s. 553.

B. Anne Halvorsdtr., db. $\frac{15}{3}$ 1772, ugift; havde med Ole Larsen Horndalen en søn Gunder Olsen Nyengen, db. $\frac{22}{2}$ 1795, som igjen var far til Peder Gundersen Nyengen paa Øxset, s. 444.

C. Hans Halvorsen, ældst, f. $\frac{14}{10}$ 1756 og † $\frac{11}{12}$ 1827, gaardbruger paa Stenhammer; gift $\frac{23}{10}$ 1780 med Valborg Olsdtr. Ilsaas, født $\frac{9}{8}$ 1748 i Aamot og † $\frac{19}{3}$ 1832. Fire gifte børn [1—4]:

1. Anne Hansdtr., f. $\frac{3}{11}$ 1780, gift $\frac{17}{7}$ 1819 med Berger Børresen Strand.

2. Oleane Hansdtr., db. $\frac{4}{3}$ 1792 og gift $\frac{29}{12}$ 1812 med Ole Knutsen Norderud.

3. Birthe Hansdtr., db. $\frac{5}{1}$ 1794 og gift $\frac{24}{11}$ 1819 med Knut Andersen Sandmoen.
4. Halvor Hansen, næst ældst, f. $\frac{3}{3}$ 1783 og † $\frac{6}{2}$ 1864, gaardbruger paa Stenhammer; gift $\frac{19}{6}$ 1810 med Johanne Gundersdtr. Østre Nøtsel, db. $\frac{2}{11}$ 1783 og † $\frac{3}{6}$ 1846. Otte gifte børn [a-h]:
 - a. Valborg Halvorsdtr., f. $\frac{7}{6}$ 1811, gift $\frac{29}{12}$ 1840 med Morten Ottersen Skavhaugen, gaardbruger paa Stenhammer, senere paa Hvarstad [og Korsbakken].
 - b. Johanne Halvorsdtr., f. $\frac{15}{12}$ 1813, gift med Ole Hansen Nøtsel, s. 569.
 - c. Helene Halvorsdtr., f. $\frac{10}{1}$ 1816, gift $\frac{27}{12}$ 1845 med Jens Nielsen Nordset.
 - d. Gurine Halvorsdtr., f. $\frac{18}{4}$ 1819 og † $\frac{5}{5}$ 1890, gift $\frac{27}{12}$ 1843 med Jens Holtet.
 - e. Gunder Halvorsen, f. $\frac{18}{1}$ 1824, bruger paa Sandager, gift $\frac{30}{12}$ 1861 med Birthe Olsdtr. Norderud.
 - f. Anne Christine Halvorsdtr., f. $\frac{18}{7}$ 1826, gift $\frac{17}{4}$ 1863 med Amund Pedersen Sætre paa Støa.
 - g. Halvor Halvorsen, f. $\frac{24}{11}$ 1828 og † $\frac{8}{11}$ 1902, bruger paa Nedre Stenhammer, senere paa Gobakken; gift $\frac{28}{12}$ 1849 med Anne Marthea Arnesdtr. Volden, f. $\frac{10}{6}$ 1828 og † $\frac{21}{1}$ 1906. Fem børn.
 - h. Hans Halvorsen, ældste søn, f. $\frac{20}{8}$ 1821 og † $\frac{13}{2}$ 1894, gaardbruger paa Stenhammer; gift $\frac{29}{12}$ 1853 med Gurine Olsdtr. Gudmundsen Rydningen [ved Horndalen], f. $\frac{29}{9}$ 1826. To børn:
 - Helene Hansdtr., f. $\frac{22}{4}$ 1853 og gift med Ole Haagensen Øgle, f. $\frac{18}{8}$ 1850 i Aamot, bruger paa Stenhammer, og Halvor Hansen, f. $\frac{27}{6}$ 1856, gaardbruger paa Stenhammer.

Nederberg.

Gaarden, hvis navn i 1667 skrives: Nedreberigg og i 1723: Nedreberg, var i 1650'aarene en rydningsplads, tilhørende Kronen, som ved skjøde thl. $\frac{14}{3}$ 1666 solgte den med 2 skinds skyld til den da 52'aarige leilænding Orm Halvorsen, hvis far havde drevet det væsentligste rydningsarbeide. Nederberg havde dengang ifl. matriklen af 1667 «skog til braateland og anden gaardsnytte», saaede aarlig 2 td. korn og havde 14 stk. fæ paa baasen.

Faa aar efter overtog Orms sønner John og Anders Ormsønner gaarden. De var begge halte og vanføre og «af ringe formue», og stellet blev ogsaa derefter. For at slippe at udbetale den lille arvelod, som deres søster Berit med ægtefælle Ole Stensen tilfaldt efter faderen, gav brødrene dem adgang til «at rydde af raa jord og øde mark» en liden husmandsplads

strax vestenfor gaarden, som de skulde faa beholde til odel og eie; det blev gaarden Stenhammer.

John Ormsens søn Ole Johnsen overtog Nederberg i 1720 [† $\frac{1}{1}$ 1758, 80 aar gl.], og i matriklen af 1723 beskrives gaarden saaledes: i sollien letvunden, jordarten maadelig, dog sandig og tørlændt paa en del steder. Skog som vanlig og lidt til sagtømmer, slaatter paa 2 læs hø i sæteren, hvor der ikkun er slet havn. Udsæden var $\frac{1}{2}$ td. byg og $1\frac{1}{2}$ td. blandkorn (ingen havre), høvlingen 10 læs og besætningen 1 hest, 8 kjoer, 5 faar og 7 gjeder. Gaarden var i god hævd. En husmandsplads havde udsæd af $3\frac{1}{2}$ skp. blandkorn.

Fot. af I. Lamo.

Nederberg.

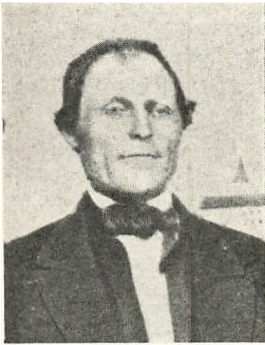
Ved thinget $\frac{16}{7}$ 1731 kom det til et mindeligt forlig mellem Ole og hans afdøde ældre bror Peder Johnsens søn Erik Pedersen, hvorefter denne skulde faa brugen af en anpart paa $\frac{2}{3}$ skind. Nogen større betydning fik dette foreløbig ikke, idet Ole snart maatte overtage Eriks part og solgte derpaa Nederberg ved skjøde thl. $\frac{18}{3}$ 1740 til spekulanten Arne Olsen Skjefstad, som i denne tid havde sine fingre med ved adskillige gaardhandler i bygden. Allerede aaret efter blev gaarden med $\frac{1}{4}$ 'del af aarets kornavling solgt for 240 rdl. ved frivillig auktion til kaptein Hans Iver Dop paa Møystad, som igjen ved skjøde thl. $\frac{18}{7}$ 1743 solgte videre til Tollef Pedersen Lomnes af Ytre Rendalen.

To aar senere blev Nederberg atter for et kort tid delt i to brug, idet Tollef solgte en anpart paa $\frac{2}{3}$ skind til Even Gulbrandsen Koppang fra Storelvedalen, og beholdt resten, $1\frac{1}{3}$ skind, til sin død i 1748, hvorpaa enken Brynhild Pedersdatter¹

¹ Ved skiftet $\frac{7}{10}$ 1748 efter Tollef Pedersen blev boet opgjort med 290 rdl. i aktiver og 76 i gjeld og udgifter; enken Brynhild med to sønner Peder og Tollef fik derved en beholden arv af 213 rdl.

solgte denne del ved skjøde thl. $\frac{27}{11}$ 1749 til sin bror Bersvend Pedersen [Væringsaasen], som igjen solgte den i 1752 til Torgal Bergersen Messelt¹ i Storelvedalen, og fra hans enke Ingeborg Embretsdatter kom den sluttelig ved skjøde thl. $\frac{28}{11}$ 1760 til ovennævnte Even Gulbrandsen Koppang, som saaledes blev eier af hele Nederberg.

Denne livlige handel havde ikke havt den gunstigste indflydelse paa gaardsbruget, og stort var det ikke Even fik forbedret det, inden Nederberg gik over til hans søn Halvor Evensen, som fra 1791 til sin død eiede Nedre Skavhaugen.

Iver Nederberg og hustru Juliane, f. Nygaarden.

Under dennes styre indtraadte betydelig bedre forhold; der kom orden i papirerne, flere nye akre ryddedes og husene kom i god stand. Delingen af hjemsameien blev iverksat, og Kongealmenningen opnaaede Halvor ogsaa saavidt at se udloddet inden sin død i 1801, men hans enke Ingrid Skavhaugen blev det, som herom fik opsat de endelige kontrakter thl. $\frac{6}{2}$ 1804. I god og velordnet stand overdrog hun derefter Nederberg for 900 rdl. til sin ældste søn Morten Halvorsen ved skjøde thl. $\frac{28}{4}$ 1806.

Af ham blev i 1831 frasolgt Brynjulsveen, i 1848 pladsene Røbakken og Nederbergsveen og i 1854 Granbakken, hvorefter Morten solgte Nederberg for 1600 spd. ved skjøde thl. $\frac{10}{8}$ 1854 til sin søn Iver Mortensen, efter hvis død i 1884 enken

¹ Ved skiftet $\frac{21}{0}$ 1756 efter Torgals hustru Ingeborg Embretsdtr. blev boet opgjort med 357 rdl. i aktiver og 316 i passiver. Børnene var Berger, Marthe og Embret.

Juliane Olsdatter med amtsbevilling af $\frac{30}{4}$ s. a. sad i uskiftet bo, indtil sønnen Martin Nederberg overtog gaarden $\frac{29}{12}$ 1908. Efter hans død i 1913 sidder enken med Nederberg.

Nederberg, gl. matr.-nr. 78, løbe-nr. 249, er nu gaards-nr. 125 brugs-nr. 1 med skyld 12 mk. 98 øre, forøvrig 9 brugsnummere. — Paa Nederbergs grund blev *Nederberg kapel* opført i 1869 som kirke for Nordre Skogbygd.

Kort ættetavle vedk. Nederberg.

Even Gulbrandsen Koppang, f. 1715 i Storelvedalen og begr. $\frac{29}{5}$ 1800, gaardbruger paa Nederberg; gift $\frac{25}{12}$ 1746 i Storelvedalen med Anne Halvorsdr., f. 1715 og begr. $\frac{21}{3}$ 1784. Deres søn:

Halvor Evensen, f. 1748 og \dagger $\frac{10}{10}$ 1801 af blodstyrting, gaardbruger paa Nederberg; gift $\frac{10}{11}$ 1774 med Ingrid Mortensdr. Skavhaugen, db. $\frac{14}{12}$ 1755 og \dagger $\frac{30}{6}$ 1847. Sex børn, hvoraf [a-c]:
a. Ole Halvorsen, db. $\frac{12}{4}$ 1784 og \dagger $\frac{28}{9}$ 1851, Dannebrogsmænd, bruger paa Nygaarden; gift $\frac{12}{11}$ 1819 med enken Kari Christensdr. Nygaarden.

b. Halvor Halvorsen, db. $\frac{12}{2}$ 1786, en tid parteier i Skavhaugen.

c. Morten Halvorsen, ældst, db. $\frac{9}{4}$ 1780 og \dagger $\frac{26}{2}$ 1871, gaardbruger paa Nederberg; gift $\frac{7}{11}$ 1806 med Helene Gudmundsdr. Østre Nøtsel, db. $\frac{31}{5}$ 1785 og \dagger $\frac{7}{10}$ 1876. Fire gifte børn [1-4]:

1. Halvor Mortensen, f. $\frac{22}{11}$ 1807 og \dagger $\frac{25}{2}$ 1879, gaardbruger paa Moberget fra 1844; gift $\frac{3}{1}$ 1834 med Inger Olsdr. Værlien.

2. Johan Mortensen, f. $\frac{3}{9}$ 1815 og \dagger $\frac{28}{3}$ 1903, bruger paa Granbakken; gift $\frac{17}{11}$ 1856 med Birthe Engebretsdr. Nyberget, f. $\frac{1}{2}$ 1828 og \dagger $\frac{6}{1}$ 1903.

3. Iver Mortensen, f. $\frac{8}{5}$ 1819 og \dagger $\frac{19}{4}$ 1884, gaardbruger paa Nederberg; gift $\frac{27}{12}$ 1854 med Juliane Amalie Caroline Olsdr. Nygaarden, f. $\frac{30}{4}$ 1832 og \dagger $\frac{9}{1}$ 1913.

Deres søn: Martin Nederberg, f. $\frac{25}{5}$ 1872 og \dagger $\frac{25}{1}$ 1913, gaardbruger paa Nederberg; gift $\frac{30}{10}$ 1903 med Petra Persdr. Bakken [Horndalsbakken], f. $\frac{24}{9}$ 1878.

4. Johanne Mortensdr., f. $\frac{2}{12}$ 1820, gift $\frac{7}{4}$ 1851 med Hans Helgesen Wæringsaasen.

Nyberget.

Rydningspladsen Nyberget, som paa 1660'tallet skrives: Nyberrig, tilhørte Kronen og blev med en skyld af 2 skind ved kongeskjøde thl. $\frac{14}{3}$ 1666 solgt til leilændingen Lars Halvorsen for 10 rdl. Den rangerte nu som ødegaard og

havde ifl. matriklen af 1667 «lidt braateland og god havn tilgaards», 1 $\frac{1}{2}$ td. korn i udsæd og 7 stk. fæ. Gjennem datteren Marthe med ægtefælle Arne Olsen kom gaarden til deres børn Lars Andersen, som var skarpretter paa Christiansfjeld, men ligesom søsteren Gjertrud «faavettig», og Ole Arnesen, som udløste søskenderne. I hans tid beskrives Nyberget i matriklen af 1723 saaledes: i sollien tungvunden, jordarten temmelig, dog lidt tørlændt, skog som vanlig og lidt til sagtømmer; ingen sæter. Udsæden var $\frac{1}{2}$ td. byg, 1 td. blandkorn og 1 td. havre, høavling 9 læs og besætningen 1 hest, 7 kjør, 7 faar og 4 gjeder. Gaarden var i god hævd. I 1734 frasolgte Ole en husmandsplads *Lerbak* til Simon Sevaldsen, og aaret efter delte han «for alder og svaghed» Nyberget mellem sine to sønner, skjønt han endnu var en mand i sin bedste alder [han † $\frac{5}{1}$ 1770, 83 aar gl.], og derved opstod *Søndre* og *Nordre Nyberget*.

Søndre Nyberget, med 1 skinds skyld, overdrog Ole sin ældste søn Hans Olsen ved skjøde thl. $\frac{28}{3}$ 1735. Af ham blev denne eiendom for gjeld, 102 rdl., «som han ei var god for at udtælle», i 1738 overdraget til Peder Gundersen Herstad, der gav 58 rdl. atpaa. Efter i en kort tid at have drevet paa handel blev *Søndre Nyberget* i 1753 kjøbt af Ole Olsen Koppang fra Storelvedalen, som i 1773 overdrog bruget til sin søn Tarald Olsen¹, der ved skjøde thl. $\frac{24}{8}$ 1778 solgte det til svogeren Halsten Embretsen *Søndre Strand*.

Fra ham kom *Søndre Nyberget* ved skjøde thl. $\frac{18}{3}$ 1807 til sønnen Engebret Halstensen, som i dyrtidsaarene omkring 1813 fik talrige vanskeligheder at kjæmpe med. Ved

¹ Tarald Olsens søn Engebret Taraldsen fik brugen af pladsen *Bakken* eller *Taraldsbakken*, som han «efter at have siddet med den som eiendom i over hævds tid» solgte med sæteren Talhaugen eller Brækken for 100 spd. ved skjøde thl. $\frac{18}{8}$ 1834 til Anders Knutsen Rismyr paa Væringssaasen. Ved auktion i 1840 kjøbte Engebret den tilhage og efter flere mellemhandler blev *Bakken* kjøbt i 1860 af Ole Gulbrandsen Gobakken.

Tarald Olsen, begr. $\frac{18}{11}$ 1798, 52 aar gl., gift $\frac{21}{10}$ 1774 med Birthe Embretsdr. Strand, db. $\frac{21}{0}$ 1755, dtr. af Embret Halstensen Strand, s. 475. Af deres sex børn var:

a. Ole Taraldsen, db. $\frac{10}{2}$ 1777, gift $\frac{27}{10}$ 1804 med Birthe Larsdr. Nødaasen.
b. Engebret Taraldsen, db. $\frac{17}{5}$ 1778 og † $\frac{9}{3}$ 1846, bruger paa *Bakken*; gift $\frac{4}{12}$ 1803 med Anne Andreasdr. Vestre Sætre.

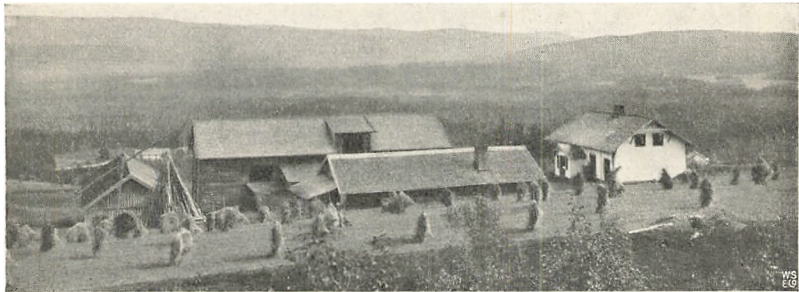
auktionsskjøde thl. $\frac{30}{9}$ 1826 købte Engebret Engebretsen Ravnklev eiendommen for 660 spd., og ved skjøde thl. $\frac{18}{1}$ 1853 gik den over til sønnen Eiler Engebretsen¹, der afhændede flere skogparceller og ved skjøde thl. $\frac{1}{9}$ 1877 solgte Søndre Nyberget til Otto Johnsen.

Nordre Nyberget med 1 skinds skyld overdrog Ole Arnesen ved skjøde thl. $\frac{28}{3}$ 1735 til den yngste søn Ole Olsen, men

Søndre Nyberget.

Fot. af I. Lømo.

Nordre Nyberget.

Fot. af I. Lømo.

maatte tage eiendommen igjen, og den kom derefter paa livlig handel, indtil Tollef Embretsen paa Volden købte den paa auktion efter kaptein Dop paa Møystad i 1762. Tollefs værsøn Isak Isaksen overtog derefter Nordre Nyberget og blev gennem en lang aarrække en duelig gaardbruger. Efter ham fulgte ved skjøde thl. $\frac{6}{2}$ 1809 værsønnen Morten Pedersen, som efter en kortvarig mellemand solgte eiendommen i 1818 til Thor Arnesen Snippen² og senere, i 1824, drog afsted

¹ Engebret Ravnklev var db. $\frac{10}{6}$ 1785 i Trysil og † $\frac{24}{8}$ 1865. Sønnen Eiler Engebretsen var f. $\frac{27}{7}$ 1825 i Elv., hvor gift $\frac{30}{12}$ 1858 med Nikoline Olsdr. Johansen Rustad, f. $\frac{26}{8}$ 1826.

² Thor Arnesen [søn af Arne Thoresen Vesterhaug og Ingeborg Reiersdr. Storhof] var db. $\frac{20}{4}$ 1788 og gift $\frac{22}{11}$ 1823 med Guri Embretsdr. Olsen Skolla, db. $\frac{6}{10}$ 1794 og † $\frac{28}{4}$ 1874. Søn: Axel Thorsen f. $\frac{4}{7}$ 1825.

med hustru og børn til Nordland for som saa mange bønder fra Østerdalen at kolonisere.

Thores enke Guri Engebretsdatter overdrog Nordre Nyberget ved skjøde thl. $11\frac{1}{12}$ 1854 til sønnen Axel Thorsen.

Nyberget, gl. matr.-nr. 77, er nu gaards-nr. 126 med 12 brugsnummere, hvoraf nr. 1 Søndre Nyberget har en skyld af 7 mk. 43 øre, og nr. 6 Nordre Nyberget 3 mk. 94 øre.

Halsten Embretsen Strand, s. 475, db. $7\frac{1}{2}$ 1751 og † $21\frac{1}{4}$ 1815, gaardbruger paa Søndre Nyberget; gift $7\frac{1}{9}$ 1771 med Jøran Embretsdr. Herstad, f. 1748 og † $12\frac{1}{4}$ 1816. Sex gifte børn [1-6]:

1. Guri Halstensdr., db. $6\frac{1}{10}$ 1771, gift $22\frac{1}{8}$ 1796 med Halvor Halvorsen Nederberg.
2. Marthe Halstensdr., db. $31\frac{1}{7}$ 1774, gift $20\frac{1}{8}$ 1798 med Halvor Arnesen Volden.
3. Embret Halstensen, db. $19\frac{1}{1}$ 1777, gift $26\frac{1}{10}$ 1803 med Guri Pedersdr. Horndalen.
4. Ingeborg Halstensdr., db. $9\frac{1}{2}$ 1783, gift $16\frac{1}{7}$ 1805 med Gunder Arnesen Volden.
5. Helene Halstensdr., db. $26\frac{1}{12}$ 1785 og gift $13\frac{1}{6}$ 1826 med Ole Embretsen Moberget.
6. Halsten Halstensen, db. $26\frac{1}{12}$ 1792 og gift $30\frac{1}{3}$ 1816 med enken Anne Olsdr. Hovin.

Tollef Embretsen af Storelvedalen, f. 1717 og begr. $8\frac{1}{3}$ 1784, bruger paa Volden, senere paa Nordre Nyberget; gift $29\frac{1}{9}$ 1743 i Storelvedalen med Marit Halvorsdr. Vestgaard, f. 1719 og begr. $24\frac{1}{1}$ 1762. Af deres børn var:

Randi Tollefsdr., db. $25\frac{1}{3}$ 1745 i Storelvedalen og begr. $21\frac{1}{8}$ 1807 i Elverum, hvor gift $29\frac{1}{10}$ 1769 med Isak Isaksen Finstad, født 1722 og † $13\frac{1}{1}$ 1817. Tre gifte børn [1-3]:

1. Strømme Isaksen, db. $16\frac{1}{6}$ 1776 og † $4\frac{1}{8}$ 1817, en kort tid bruger paa Nordre Nyberget; gift $29\frac{1}{10}$ 1814 med Marie Ottersdr. Storbæk.
2. Marthe Isaksdr., db. $27\frac{1}{5}$ 1781, gift $21\frac{1}{1}$ 1804 med Morten Pedersen Korsbakken, db. $17\frac{1}{3}$ 1777 [søn af Peder Pedersen Grindalstøen]. Familien drog til Nordland i 1824.
3. Inger Isaksdr., db. $21\frac{1}{10}$ 1787, gift $13\frac{1}{11}$ 1823 med Ole Johnsen Svanaasen.

Rismyr.

Ryddet fra Nyberget omkr. 1700 blev Rismyr noget senere skyldsats for 1 skind og beskrives i matriklen af 1723 saaledes: i baglien for en del tungvunden, jordarten temmelig, dog noget

kollent. Skog til vanligt brug samt lidt til sagtømmer, sæter med maadelig havn og slaatter paa $\frac{1}{2}$ læs hø. Udsæden var 1 td. blandkorn (ingen byg), høavlingen 10 læs og besætningen 1 hest, 8 kjør, 8 faar og 8 gjeder. Matrikelkommissionen foreslog skylden forhøiet til ikke mindre end det firedobbelte, hvad dog ligesaa lidt her som ellers blev taget tilfølg.

Gaardepladsen gik stadig paa handel og blev ikke længe paa hver eiers haand, før Anders Eriksen Baanerud kjøbte den ved skjøde $\frac{24}{8}$ 1782. I 1788 gik den over til hans søn Knut Andersen, som nedlagde et dygtig arbeide og drev gaarden stærkt frem. Ved skiftet efter ham i 1822 blev den udlagt til hans to børn, Anders Knutsen, som er nævnt under Væringsaasen, og Maren Knutsdatter. Sidstnævnte med ægtefælle Knut Olsen Ørbækkedalen overtog derefter Rismyr, frasolgte i 1830 *Rismyrbakken*, og efterhaanden blev den lille gaard stærkt opstykket.

Rismyr, gl. matr.-nr. 99, er nu gaards-nr. 127 med 16 brugsnummere.

Anders Eriksen Baanerud, f. 1727 og begr. $\frac{11}{4}$ 1788, gaardbruger paa Rismyr; gift $\frac{20}{10}$ 1757 med Maren Knutsdr. Strand, f. 1728 og begr. $\frac{24}{7}$ 1810. Søn:

Knut Andersen, db. $\frac{27}{11}$ 1756 og † $\frac{12}{2}$ 1818, gaardbruger paa Rismyr; gift $\frac{20}{12}$ 1790 med Olia Olsdr. Jensen Hovin, db. $\frac{24}{9}$ 1769. To børn [1—2]:
1. Anders Knutsen, f. $\frac{2}{9}$ 1791, gaardbruger paa Væringsaasen, s. 708.

2. Maren Knutsdr., db. $\frac{15}{1}$ 1794, gift $\frac{23}{10}$ 1819 med Knut Olsen Ørbækkedalen. Deres søn:

Ole Knutsen, f. $\frac{7}{4}$ 1826, gaardbruger paa Rismyr; gift $\frac{10}{11}$ 1863 med Sille Gurine Olsdr. Christiansen Holtet.

Volden.

Som en rydningsplads, der daterer sig fra tiden omkring 1650 og tilhørte Kronen, blev «Wollenn» i matriklen af 1667 opført med en skyld af 2 skind og havde da 5 kjør paa baasen og udsæd af $\frac{1}{2}$ td. korn. Ved kongeskjøde thl. $\frac{4}{3}$ 1699 blev Volden solgt til Lars Halvorsen Nyberget. Dette bragte Gudmund Embretsen Finstad i harnisk, da han mente sig nærmere til at indløse Volden, da den skal være af «hans værfar af raa rod optagen», og han lod Lars i den anledning

stevne til thinget $17/11$ 1703. Gaarden gik derefter noget paa handel, bl. a. tilhørte den en tid omkr. 1720 den under Møystad omtalte løjtnant Torsten Langeland og beskrives i matriklen af 1723 saaledes: i baglien for en del tungvunden, jordarten sandig, tør og frostlændt, skog til brændeved og gjærdedfang samt lidt sagtømmer, sæter med slet havn og slaatter paa 1 læs hø. Udsæden var 3 skp. byg, 6 skp. blandkorn (ingen havre), høavlingen 9 læs, og besætningen 1 hest, 5 kjør, 2 faar og 4 gjeder.

Da Langeland i 1730 avancerte til kaptein og flyttede til Lesje, søgte han at skille sig ved sine faste eiendomme, og Volden blev da solgt i to brug, idet den ene halvpart, *Nedre Volden*, kom til den tidligere eier Lars Gundersens søn Gunder Larsen, og den anden halvdel, *Øvre Volden*, til John Gundersen Nøtsel for en kort tid. Begge brug blev nu gjenstand for livlig handel og skiftede fort væk eiere, som det her vil falde for vidtløftig og uden større interesse at opregne.

Ved skjøde thl. $27/11$ 1756 købte Otter Arnesen af Aamot Nedre Volden med 1 skinds skyld, og hans søn Arne Ottersen kom i besiddelse af begge brug eller *hele Volden* ved skjøder thl. $27/11$ 1762 og $24/8$ 1785, og i sin helhed gik gaarden derefter over til sønnen Halvor Arnesen ved skjøde af $14/10$ 1797, thl. $30/4$ 1800. Af ham blev gaarden overdraget til sønnen Arne Halvorsen for 100 spd. ved skjøde thl. $6/2$ 1828, idet dog en liden anpart, *Lille Volden*, forinden var frasolgt til Jens Hansen, for senere, i 1836, atter at blive ført tilbage.

I 1861 overdrog Arne eiendommen til sin søn Halvor Arnesen, idet dog en parcel *Nordre Volden* samtidig blev solgt til Arnes værsøn Halvor Stenhammer. Halvor Arnesens søn Ador Halvorsen er nuværende gaardbruger.

Volden, gl. matr.-nr. 83, er nu gaards-nr. 129 Vold med 5 brugsnummere, hvoraf nr. 1 Vold har en skyld af 3 mk. 53 øre og nr. 2 Nordre Vold 1 mk. 14 øre.

Kort ættetavle vedk. Volden.

Otter Arnesen, f. 1679 i Aamot [bror af Niels Arnesen paa Store Arnestad] og begr. $15/10$ 1758, gaardbruger paa Volden; gift med Gro Olsdtr., f. 1708 og begr. $10/7$ 1787. Fire børn [A-D]:

- A. Anne Ottersdtr., f. 1738 og gift $28/12$ 1766 med Peder Andersen Nordre Berger.
- B. Kari Ottersdtr., f. 1740 og gift $18/6$ 1761 med Halsten Halvorsen Væringsaaen.
- C. Ole Ottersen, f. 1744, sadelmager, bosat paa Nederberg; gift $1/11$ 1781 med Sille Olsdtr. Horndalen.
- D. Arne Ottersen, ældst, f. 1736 og begr. $18/3$ 1789, gaardbruger paa Volden; gift $27/12$ 1764 med Kari Halvorsdtr. Væringsaaen, † $17/11$ 1837. Af deres syv børn var [1-4]:
1. Otter Arnesen, db. $2/8$ 1767 og begr. $28/6$ 1801, inderst paa Væringsaaen; gift $30/12$ 1793 med Marit Christensdtr. Finstad.
 2. Gunder Arnesen, db. $12/9$ 1779, skomager, paa Volden; gift $16/7$ 1805 med Ingeborg Halstensdtr. Nyberget.
 3. Halsten Arnesen, db. $18/2$ 1787, paa Nedre Volden; gift $8/6$ 1811 med Inger Christensdtr. Hovin.
 4. Halvor Arnesen, db. $12/11$ 1769 og † $31/7$ 1839, gaardbruger paa Volden; gift $20/9$ 1798 med Marthe Halstensdtr. Nyberget. Af deres børn var Kari Halvorsdtr. gift med Gunder Børresen Strand, s. 475, og:
 - Arne Halvorsen, db. $16/12$ 1798 og † $19/4$ 1874, gaardbruger paa Volden; gift $29/12$ 1828 med Ellen Knutsdtr. Finstad, db. $17/10$ 1802 og † $13/4$ 1872, s. 605. Af deres børn var: [a-c]:
 - a. Anne Marthea Arnesdtr., f. $10/7$ 1828 og gift $28/12$ 1849 med Halvor Halvorsen Stenhammer.
 - b. Halvor Arnesen, f. $6/4$ 1830, gaardbruger paa Volden.
 - c. Marthea Arnesdtr., f. $27/12$ 1836 og † $30/4$ 1904, gift $7/4$ 1865 med Martinus Mortensen Flisberget, gaardbruger paa Volden, f. $8/3$ 1838 og † $13/12$ 1903.

Gobakken.

I matriklen af 1723 opføres «Bakken» med 1 skinds skyld. Først efter 1758 kom navnet Gobakken 3: Godbakken i stadig brug.

Som rydningsplads paastod raadstueskriver Mogens Larsen i Christiania at have erhvervet eiendomsret til den, da han i 1723 procederte herom med løjtnant Torsten Langeland paa Møystad, som mente han havde bedre adkomst. Den opføres i matriklen s. a. med udsæd af $1/2$ td. byg og $1/2$ td. blandkorn, besætning paa 1 hest, 4 kjør, 5 faar og 4 gjeder og høvling 9 læs. Forøvrig beskrives den saaledes: i sollien for en del letvunden, jordarten temmelig, dog lidt frostlændt; skog som vanlig og lidt til sagtømmer. Der tilhørte en husmandsplads med udsæd af 1 skp. blandkorn.

Fra Mogens Larsen kom Gobakken efter en kort mellemhandel ved skjøde thl. $15/7$ 1758 til løjtnant Ole Løgting af Grindalen, som lige før sin død i 1768 «bortakkorderte» gaarden til sin værbror Ole Gulbrandsen [skjødets thl. $12/2$ 1772], hvis far Gulbrand Larsen en tid havde været leilænding. For en kjøbesum af 1200 rdl. overdrog Ole eiendommen til sin søn Gulbrand Olsen ved skjøde thl. $17/8$ 1805, og ved skjøde thl. $30/9$ 1852 fulgte dennes søn igjen, Hans Gulbrandsen. Af ham blev pladsen *Gobaksveen* frasolgt i 1859 og den tilliggende skog i 1861, hvorefter han skilte sig ved gaarden i 1863 for at købe den tilbage igjen ved tvangsauktion 1867 for en tilslagssum af 370 spd. Han blev siddende med gaarden til sin død, hvorefter enken solgte den for 8000 kr. og føderaad ved skjøde thl. $7/1$ 1880 til Martinus Mortensen Flisberget.

Gobakken, gl. matr.-nr. 100, er nu gaards-nr. 130 brugs-nr. 1 med skyld 3 mk. 10 øre; forøvrig 10 brugsnummere.

Lars Gulbrandsen Østre Berger og hustru Anne Andersdr., [f. 1672 og begr. $29/4$ 1752], havde bl. a. sønnen Gulbrand Larsen [f. 1699 og begr. $8/10$ 1775], der en tid var leilænding paa Gobakken og som igjen var far til:

Ole Gulbrandsen, f. 1745 og † $20/4$ 1822, gaardbruger paa Gobakken; gift først $18/1$ 1776 med Maria Johannesdr. Stenhammer [Skjulstad], db. $8/10$ 1753 og begr. $4/8$ 1805, og derpaa $17/10$ 1806 med Ellen Marie Eriksdr. Hovin, s. 583. Foruden sønnen Johannes paa Lerbak, gift med enken Kirsten Bjørnsdr. Tøraasen, og døtrene Anne og Pernille, der begge blev gifte i Romedal, havde han sønnerne [1-2]:

1. Ole Olsen, db. $29/1$ 1792, gaardbruger paa Hovin, s. 583.

2. Gulbrand Olsen, ældst, db. $10/1$ 1779, gaardbruger paa Gobakken; gift $7/2$ 1806 med Helene Olsdr. Retengen, s. 556. Af deres børn var [a-e]:

a. Ole Gulbrandsen, db. $30/3$ 1806, gift $5/9$ 1846 med Birthe Olsdr. Gobaksveen.

b. Oliane Gulbrandsdr., db. $29/9$ 1810 og † $8/12$ 1896; ugift.

c. Hans Gulbrandsen, f. $9/1$ 1815, gaardbruger paa Gobakken; gift med Inger Cathrine Pedersdr. Johnsen Skjulstad.

d. Gurine Gulbrandsdr., db. $13/8$ 1818, gift $1/11$ 1838 med Halsten Olsen Væringsaasen.

e. Helene Gulbrandsdr., f. $14/5$ 1821, gift $15/1$ 1853 med Johan Jensen Grøtting.

Skavhaugen.

Navnet kommer af: skaf o: bark, som afskaves til kvæg-foder. Som en Kronen tilhørende rydningsplads, skyldsat til 5 skind, blev Skavhaugen ved auktion $\frac{20}{8}$ 1726 paa Bjørneby i Aasnes solgt for 190 rdl. til Svend Svendsen [begr. $\frac{1}{7}$ 1751, 82 aar gl.] og Bertel Mortensen, der fik kongeskjøde thl. $\frac{26}{11}$ 1728. Eierne delte gaarden ligt mellem sig, og herved opstod da Øvre og Nedre Skavhaugen.

Øvre Skavhaugen med $2\frac{1}{2}$ skinds skyld, løbe-nr. 265, kom snart i spekulanten Arne Olsen Skjefstads hænder, og blev af

Fot. af I. Lømo.

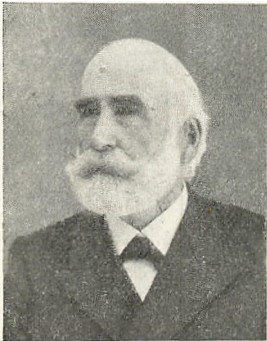
Skavhaugen.

ham ved skjøde thl. $\frac{3}{3}$ 1747 solgt til Berger Eriksen paa Koppang i Storelvedalen, som nu flyttede ned til Skavhaugen. Af ham og naboen paa Nedre Skavhaugen blev i 1761 hos generallandmaaler Knoph begjæret opgave over hele Skavhaugen gaards udstrækning i henhold til rydningskommissionens kjendelse, kgl. approbert $\frac{13}{4}$ 1758. Den lød saaledes [thl. $\frac{15}{7}$ 1761]: «paa nordre side 21000 alen, paa den østre side 7500 alen, og findes paa denne linie fra yderpunkt til yderpunkt 9 korsmerker, hvoraf det sydlige merke findes paa den søndre side strax efter vanddraget Næringen; paa søndre side er 19200 alen, og paa vestre side er 6300 alen, hvilken linie er paa begge sider forsynet med stenrøser, hvoraf det sydligste paa vestre side findes hvor Skavhaugbækken eller Kvernåbækken falder i Julusaen». — Det var klar besked!!

Berger Eriksen døde nytårsdag 1763, og det efter ham

afholdte skifte viste jevn velstand. Et meget godt udstyr paa sengklæder og redskab var sikre merker paa husbondens sands for økonomisk velvære; der nævnes et sølvstøb med hustruens initialer og vielseaaret 1736. Besætningen var 2 hester, 10 kjør, 4 kviger og 1 oxe, 10 faar og 17 gjeder. Boet blev opgjort med 623 rdl. i aktiver og gjeld fandtes ikke, saa der blev 605 rdl. i behold.

En foretagsom og kvik gaardsgut paa Rogstad, Knut Eriksen, var det, som nu købte Øvre Skavhaugen ved skjøde thl. $12\frac{1}{2}$ 1780 og drev eiendommen med held og duelighed til 1773, da han ved skjøde thl. $24\frac{1}{8}$ solgte den med fordel til Knut

Ole Olsen og hustru Karen Skavhaugen.

Gudmundsen af Messelt i Storelvedalen, som ved skjøde thl. $12\frac{1}{2}$ 1780 atter solgte den til sin værsøn Tollef Olsen. Denne unge mand, som var en uægte søn af Knut Eriksens hustru Guri Tollefsdtr. Sæteren, blev en drivende gaardbruger paa Skavhaugen, som gennem nær 25 aar nedlagde et overmaade dueligt arbeide paa nyrydning og forstod sig udmerket paa skogbrug og kloge tømmerspekulationer. Ved skjøde thl. $6\frac{1}{2}$ 1804 overdrog han Øvre Skavhaugen til sit eneste barn datteren Marit og hendes ægtefælle Otter Halstensen Væringsaasen for 750 rdl. Da denne mand i 1820 ogsaa købte nabobruget Nedre Skavhaugen, blev dette nedlagt og begge eiendomme slaet sammen til en gaard Skavhaugen. Hertil lagde Otter adskillige skogparceller og viste sig i det hele som en foretagsom og vindskibelig gaardbruger med udpræget økonomisk sands. I 1841 lod han og hustru sit bo skifte, og Skavhaugen blev da med

tilliggelser og en del løsøre overdraget til sønnen Ole Ottersen for 2264 spd. ved skjøde thl. $^{26}/_2$ 1842. Hertil kan bemærkes, at skjønsmændene havde værdsat gaardens jordvei til 420, skogen til 1200 og husene til 230, ialt 1850 rdl., løst og fast taxertes til 2375 spd.; herfra gik gjeld paa 670, saa nettoformuen skulde blive 1705 spd.! Allerede en maanedes tid efter afgik Ole ved døden og boet afhændede da rydningerne Jensgangen og Gurødsle eller Maargaas nabben, hvorefter Oles enke og hendes nye ægtefælle Otter Ottersen, som var en yngre bror af Ole, overtog Skavhaugen for 1790 rdl. ved skjøde thl. $^{26}/_2$ 1846. I den følgende tid afhændede Otter en del skog, Røtosrydningen med engestykker, hvorefter han med forbehold af fire skogteiger og en aarlig skursel af 3 tylvter tømmer paa gaardens sag i Skavbækken overdrog Skavhaugen til sin værson, den nuværende eier Ole Olsen Bjølset ved skjøde thl. $^{25}/_2$ 1875.

Af gaardens huse er føderaadsbygningen [indtil 1880 hovedbygning] fra før 1785 og stod indtil 1909 10 m. nordligere. Drengestuen er fra ca. 1830 og oprindelig føderaadsbygning, flyttet i 1875 ca. 30 m. nordligere og samtidig taget til drengestue. Laaven med stald, staburet og skaalen er opført i 1863 og 1864; fjøset i 1877.

Nedre Skavhaugen med $2\frac{1}{2}$ skinds skyld, løbe-nr. 266, beholdt Bertel Mortensen og drev denne gaardpart med vxlende held til 1759. Ved skiftet efter hans første hustru Inger Christensdatter i 1731 balancerte boet saavidt med 154 rdl., hvoraf de 120 var gaardens taxteløb. Ved skjøde thl. $^{15}/_3$ 1759 blev sønnen Morten Bertelsen eier og arbeidede sig op til en velstand, som ved hans tidlige død i 1774 androg til 1161 rdl. Heraf var de 300 værdien af Nedre Skavhaugen, og de 800 havde han ved udmerkede tømmerhandler og fordelagtige dispositioner lagt sig tilbedste. Gjeld og udgifter ved boets opgjør efter ham og hustru $^{8}/_4$ 1774 var kun 205 rdl., saa der blev i behold en respektabel sum paa 956 rdl. til deres tre børn. Boet solgte Nedre Skavhaugen ved auktion $^{8}/_4$ 1774 til Halvor Hansen Reten for 360 rdl. med forbehold for odelsprætendenten Jens Mortensen at indløse, om han senere i myndig alder skulde faa dette isinde. I 1788 fremsatte ogsaa Jens krav herpaa og modtog gaarden af Halvor Reten for 310 rdl., idet

de 50 fragik i forringelse, ved skjøde thl. $\frac{5}{2}$ 1788. Allerede i 1791 solgte han imidlertid videre til sin værbror Halvor Evensen Nederberg, hvis enke i 1806 solgte eiendommen til prokurator Dorph paa Østerhaug. Den kom nu ud paa handel. I 1811 kjøbte Morten og Halvor Nederberg den tilbage for to aar senere at sælge den til Ole Helgesen Væringsaasen, derefter fulgte et par udenbygds herrer Nils Spangberg og Anders Pedersen Grønstad, og af disse blev Nedre Skavhaugen sluttelig solgt ved skjøde thl. $\frac{18}{8}$ 1820 til Otter Halstensen Væringsaasen, der fjernede husene og lagde dette brug ind under Øvre Skavhaugen til én gaard, som ovenfor videre omtalt.

Skavhaugen, gl. matr.-nr. 105, er nu gaards-nr. 136, brugs-nr. 1 med skyld 7 mk. 25 øre. Forøvrig 15 brugs-nummere, væsentlig skog, hvoraf nr. 13, 15 og 16 har skyld henholdsvis af 10 mk. 11 øre, 7 mk. 40 øre og 4 mk. 45 øre og tilhører Skavhaugens eier Ole Olsen.

Kort ættetavle vedk. Skavhaugen.

Berger Eriksen, f. 1709 paa Koppang i Storelvedalen og † $\frac{1}{1}$ 1763, gaardbruger paa Øvre Skavhaugen; gift med True Tollefsdtr., f. 1711 og begr. $\frac{20}{1}$ 1799. Af deres otte børn var [1—6]:

1. Tollef Bergersen, f. 1737, gaardbruger paa Rogstad.
2. Birthe Bergersdtr., f. 1739, gift $\frac{28}{12}$ 1762 med Knut Hansen Herstad, begr. $\frac{15}{6}$ 1772, 37 aar gl; husmand under Skavhaugen.
3. Erik Bergersen, gift $\frac{10}{7}$ 1775 med Guri Gulbrandsdtr. Gobakken [søster af Ole Gulbrandsen].
4. Haagen Bergersen, f. 1747, gaardbruger paa Lille-Rustad s. 411.
5. Ole Bergersen, f. 1749, gaardbruger paa Sæteren.
6. Berger Bergersen, db. $\frac{13}{2}$ 1752, guldsmed i Christiania.

Knut Eriksen, f. 1731 og begr. $\frac{3}{6}$ 1804, tjenestegut paa Rogstad, senere gaardbruger paa Øvre Skavhaugen; gift $\frac{9}{10}$ 1754 med Guri Tollefsdtr. Sæteren, f. 1724 og begr. $\frac{31}{1}$ 1802.

Guri havde med tambur Ole Pedersen Nyborg en søn:

Tollef Olsen, f. $\frac{25}{2}$ 1751 paa Helset og begr. $\frac{28}{6}$ 1810, gaardbruger paa Øvre Skavhaugen; gift $\frac{8}{10}$ 1778 med Kari Knutsdtr. Lindberget [dtr. af Knut Gudmundsen Lindberget og første hustru Marit Olsdtr.], f. $\frac{23}{6}$ 1765 paa Messelthaugen i Storelvedalen og † $\frac{14}{12}$ 1835. Datteren:

Marit Tollefsdtr., f. $\frac{9}{6}$ 1784 og † $\frac{5}{6}$ 1870, gift $\frac{12}{7}$ 1803 med Otter Halstensen Væringsaasen, f. $\frac{20}{7}$ 1778 og † $\frac{8}{7}$ 1847, gaardbruger paa Skavhaugen. Ti gifte børn [1—10]:

1. Karen Ottersdtr., f. $\frac{9}{7}$ 1804, gift $\frac{28}{12}$ 1838 med Jens Christofersen Uthuslien.
2. Helene Ottersdtr., f. $\frac{26}{10}$ 1805, gift $\frac{10}{10}$ 1836 med Ole Halvorsen Tøraasen i Aasnes.
3. Andrea Ottersdtr., f. $\frac{31}{8}$ 1809, gift med købmand Aulie i Chr.ia.
4. Kari Ottersdtr., f. $\frac{5}{1}$ 1811, gift $\frac{28}{12}$ 1837 med Ole Andersen Horndalen.
5. Halsten Ottersen, f. $\frac{31}{3}$ 1812 og † $\frac{24}{1}$ 1877, bruger paa Volden; gift $\frac{28}{5}$ 1836 med Karen Olsdtr. Arnesen Juluskvern.
6. Guri Ottersdtr., f. $\frac{9}{10}$ 1814, gift $\frac{30}{12}$ 1833 med Peder Bjørnsen Lerbak.
7. Ole Ottersen, f. $\frac{18}{1}$ 1817 og † $\frac{11}{3}$ 1842, gift $\frac{15}{10}$ 1841 med Olieane Andersdtr. Væringsaasen [Rismyr], f. $\frac{8}{6}$ 1820 og † $\frac{18}{2}$ 1846, [se nedenfor]. Datter: Oliane Olsdtr., f. $\frac{10}{8}$ 1842 og gift med Ole Hansen Torge, s. 532.
8. Morten Ottersen, f. $\frac{30}{7}$ 1819 og † $\frac{9}{7}$ 1898, gaardbruger paa Skavhaugen, senere paa N. Hvarstad [og Korsbakken], gift $\frac{29}{12}$ 1840 med Valborg Halvorsdtr. Stenhammer. Døtrene: Inger Marthea og Helene, se s. 213.
9. Marthe Ottersdtr., f. $\frac{18}{11}$ 1823, gift $\frac{10}{1}$ 1847 med Oluf Olsen Grøtting.
10. Otter Ottersen, næst yngst, f. $\frac{2}{11}$ 1822 og † $\frac{3}{1}$ 1876, gaardbruger paa Skavhaugen; gift først $\frac{6}{6}$ 1843 med broderen Oles enke Oliane Andersdtr. Væringsaasen og derpaa $\frac{13}{4}$ 1847 med hendes søster Sille Gurine Andersdtr. Væringsaasen [Rismyr], f. $\frac{18}{3}$ 1825 og † $\frac{18}{10}$ 1874. Datteren:
 - Karen Oline Ottersdtr., f. $\frac{21}{7}$ 1847 og gift $\frac{28}{12}$ 1874 med Ole Olsen Bjølset, f. $\frac{7}{7}$ 1846 [søn af Ole Christensen Løken, s. 152], gaardbruger paa Skavhaugen. Fem voxne børn [a–e]:
 - a. Otto Skavhaugen, f. $\frac{14}{10}$ 1875, forstmand, bosat paa Skavhaugen; uløn. secondløn. i Trænkorpset. Gift $\frac{13}{12}$ 1900 med Agnora Charlotte Johansen, f. $\frac{27}{2}$ 1875 i Chr.ia.
 - b. Selma Gurine Mathilde Skavhaugen, f. $\frac{2}{2}$ 1878, gift $\frac{16}{9}$ 1902 i Chr.ia med Anders Gustaf Anderson, f. $\frac{3}{4}$ 1875 i Vingåker, Sverige; gaardbruger paa Valsig i Furnes.
 - c. Olav Skavhaugen, f. $\frac{15}{9}$ 1880, uløn. kaptein i 2. brigade, gaardbruger paa Helset; gift $\frac{2}{8}$ 1905 i Chr.ia med Ida Steckmest, f. $\frac{30}{1}$ 1884 i Chr.ia.
 - d. Olga Constance Skavhaugen, f. $\frac{18}{5}$ 1883, gift $\frac{2}{11}$ 1905 i Trondhjem med arkitekt Søren Wiese Opsahl i Bodø, senere i Chr.ia; se s. 89.
 - e. Anna Skavhaugen, f. $\frac{12}{11}$ 1888.

Bertel Mortensen, f. 1694 og begr. $\frac{5}{11}$ 1775, gaardbruger paa Nedre Skavhaugen; gift først 1723 med Ingrid Christensdtr., skifte $\frac{6}{12}$ 1731 [søsteren Anne var gift med Hans Halvorsen Reten, s. 553], og derpaa med Marit Olsdtr., f. 1694 og begr. $\frac{19}{11}$ 1775. Foruden en datter Anne, f. 1724, to børn [I–II]:

- I. Christen Bertelsen, f. 1729, paa Terningen, s. 354.
 II. Morten Bertelsen, ældst, f. 1727 og begr. $^{20}/_2$ 1774, gaardbruger paa Nedre Skavhaugen; gift $^{2}/_1$ 1755 med Johanne Jensdr. Retengen, s. 556. Tre børn [A—C]:
 A. Ingrid Mortensdr., db. $^{14}/_{12}$ 1755, gift $^{10}/_{11}$ 1774 med Halvor Evensen Nederberg.
 B. Jens Mortensen, db. $^{4}/_4$ 1768, bruger paa Nedre Skavhaugen 1791.
 C. Birthe Mortensdr., næst ældst, db. $^{18}/_8$ 1765, gift først $^{19}/_4$ 1785 med Halvor Halstensen Væringsaasen, og derpaa $^{17}/_{10}$ 1796 med Otter Pedersen, db. $^{11}/_3$ 1770 [søn af Peder Andersen Berger i Heradsbygden og Anne Ottersdr. Volden], og † $^{5}/_9$ 1833, bruger paa Østjordet, senere husmand under Skavhaugen¹.

Af Otters børn kom Arne til Christiania, Morten til Aamot, Otter til Mørstad i Aamot [far til Syver Mørstad paa Herstad s. 549], de øvrige var:

1. Peder Ottersen, f. $^{1}/_2$ 1797, gaardbruger paa Øvre Herstad.
2. Halvor Ottersen, db. $^{14}/_4$ 1800, bruger paa Lille-Graff, s. 537. Hans datter Helene Halvorsdr., f. $^{1}/_4$ 1838 og gift $^{18}/_{11}$ 1859 med Ole Nielsen Ødegaarden, f. $^{9}/_2$ 1826 [søn af Niels Halvorsen Ødegaarden paa Kvernbakken]; deres søn Niels Olsen, bruger paa Lille-Graff, f. $^{11}/_9$ 1860.

Blikberget.

Ved kgl. resolution af $^{28}/_{11}$ 1857 henlagdes nyt matr.-nr. 137 Blikberget, løbe-nr. 267 og 268, samt nyt matr.-nr. 138 løbe-nr. 269 Arndal fra Elverum til Aamot, fra 1 juli 1858 at regne.

Navnets 1ste led kommer af: blik, der betyder: noget som blinker, som er lyst i forhold til omgivelserne.

Paa *Vestre Blikberget* fik Peder Eriksen rydningsbrev $^{22}/_6$ 1756 med 16 aars skattefrihed og 20 rdl. til rydningshjelp, og paa *Østre Blikberget* udstedtes rydningsbrev $^{22}/_6$ 1758 til Arne Semingsen med 16 aars skattefrihed og 30 rdl. til rydningshjelp. Begge pladser var Kronens eiendom.

Gl. matr.-nr. 116 i Elverum, nuvær. gaards-nr. 52 i Aamot.

¹ I marts 1814 brændte hans huse paa Skavhaugen, hvorved ogsaa strøg med munderingssager, korn, løsøre og klæder til ialt 167 rdl. «Han var nu bleven en fattig mand og fik amtmandens tilladelse til i 6 uger at gaa om og søge godgjørende menneskers understøttelse og hjælp til oprejsning af den ham overgaaede skade».

Stygberget.

Stygberget bestod midt paa 1700 tallet af en hel del *Kronen* tilhørende smaa rydningspladser som «Jordgrasbækken» [c: *Fulgrasbækken* med navn efter en bælgplante *vicia cracca*], paa hvilken Gunder Eriksen fik rydningsbrev $\frac{3}{9}$ 1756 med 20 aars skattefrihed og 20 rdl. til rydningshjelp, *Mellembakken* med rydningsbrev paa samme vilkaar til John Eriksen $\frac{8}{9}$ 1756 og *Søndre Bakken*, med rydningsbrev fremdeles paa samme vilkaar til Peder Andersen $\frac{6}{9}$ 1756.

Gl. matr.-nr. 117, nu gaards-nr. 145 med 21 brugsnummere.

Ørbækkedalen.

Navnet er egentlig: Ørretbækdalen. Pladsen blev ryddet under Løvberget i 1690' aarene af Marit Olsdr.; «ligger $4\frac{1}{2}$ mil fra kirken». Skyldsattes $\frac{22}{6}$ 1729 for 1 skind, tilhørende Kronen.

Gl. matr.-nr. 59, nu gaards-nr. 146 med 5 brugsnummere.

Østre Berger.

Om navnets form og skrivemaade henvises til Søndre Berger, s. 292. Allerede paa 1400'tallet var Østre Berger en liden gaard paa 2 maarskinds skyld, hvoraf det ene skind tilhørte Erkebispens i Nidaros og det andet den under Baanerud nævnte mægtige fru Magnhild Oddsdatter og senere hendes søns datterdatter, fru Gyrvhild Fadersdatter Sparre, de nordiske rigers til alle tider største godsbesidderske. Alt hendes jordegods blev indkjøbt af Kronen i flere portioner; den sidste af disse i 1599 og deriblandt var 1 maarskind i Østre Berger. Da kongen efter reformationen 1537 inddrog Erkebispegodset, var det saaledes Kronen, som fra 1599 var eier af hele Østre Berger med 2 maarskinds skyld.

Ved skjøde af $\frac{10}{4}$ 1662 solgte Kronen gaarden til den bl. a. side 176 nævnte borgermester i Christiania Nils Lauritzsen, efter hvis død i 1665 den kom til hans stiftatters ægtefælle raadmand Jacob Dideriksen Roll og efter hans død i 1685 til sønnerne Lorentz og Nils Roll.

Østre Berger var i hele denne tid brugt af de fremmede landherrerers leilændinger, og det havde faldt saa heldigt at disse i flere led havde været søn efter far, som alle havde været dygtige brugere, og fordi gaarden saa at sige var gaaet i arv i slegten havde de drevet betydelig nydyrkning og stadig udvidet driften. Ved matrikuleringen i 1667 blev Østre Berger opført med en aarlig skyld af 2 huder og havde udsæd af 12 td. korn og en besætning paa 4 hester og 25 kjør; der var noget braateland, sommerbeite i hjemskogen og en bækkverk. Østre Berger var nu ifærd med at rykke op blandt bygdens bedste gaarde, og dens historie har saavel i sin glans som i sit forfald mange lighedspunkter med Bjølsets i Heradsbygden.

Af Nils Roll blev Østre Berger delt i to brug: det ene paa 1 hud, «*Østre Berger*», solgte han ved skjøde thl. $\frac{4}{3}$ 1696 til den daværende leilænding Erik Gulbrandsen, og det andet, ligeledes paa 1 hud, «*Berger*», til Lars Gulbrandsen og Anders Pedersen, hver for en halvdel eller 6 skind, ved skjøde thl. $\frac{17}{11}$ 1699.

«*Østre Berger*» med 1 huds skyld [løbe-nr. 288] gik fra selveieren Erik Gulbrandsen i fortrinlig stand over til sønnen Gulbrand Eriksen, i hvis tid dette brug beskrives i matriklen af 1723 saaledes: i sollien tungvunden, jordarten maadelig, dog noget frostlændt; skog til brændeved, gjærdefang, hustømmer og lidt til sagtømmer; sæter med god havn, «ingen slaatter, dog mestendelen hjemme». Der tilhørte en husmandsplads med udsæd af 1 skp. blandkorn, samt kværn til husnytte. Udsæden var 2 td. byg og 16 td. blandkorn, høvlingen 18 læs og besætningen 2 hester, 14 kjør, 8 faar og 10 gjeder. Som det vil sees begynder tallene fra dette brug alene at hale stærkt ind paa opgaverne for den hele gaard i 1667, og skylden blev da ogsaa foreslaaet forhøiet med en halvpert, hvad dog ikke blev sat i kraft. Efter Gulbrands død i 1747 blev Østre Berger ved skjøde thl. $\frac{29}{11}$ s. a. overdraget hans ældste søn Erik Gulbrandsen, ved hvis skifte i 1765 jordegodset blev værdsat til 400 rdl. Hertil havde han tilgode omtrent 386 rdl. hos gode naboer, og hele dødsboet blev opgjort med 1181 rdl., hvoraf de 1076 blev beholden arv. Gjæld efterlod han saaledes praktisk talt ikke, og efter tidens forhold maa han ansees som en meget velstaaende mand.

Ved skjøde thl. $15\frac{1}{7}$ 1765 overtog sønnen Gulbrand Eriksen eiendommen og købte hertil i 1778 $1\frac{1}{2}$ skind af nabobruget i Østre Berger af Anders Isaksen, hvorved gaardens skyld blev ialt 1 hud og $1\frac{1}{2}$ skind. Gulbrand fik ry som en i høi grad fremragende gaardbruger og klog skogspekulant, som erhvervede sig en førerstilling inden bygdens jordeiende bønder og bragte stor anseelse over baade sin slegt og sin gaard. Gjennem sine mange børn blev han stamfar til en hel del af bygdens største gaardbrugere og skogeiere. Ved skjøde thl. $5\frac{1}{7}$ 1798 solgte han Østre Berger til sin ældste søn Erik Gulbrandsen og tog føderaad hos ham. Ved skiftet efter Gulbrands død i 1802 blev boet paa 851 rdl. i aktiver og 239 i passiver, eller 612 rdl. netto, hvad der betegner det som det fedeste «føderaadsbo», som overhovedet var opgjort i Elverum til den dag.

Den nye odelsmand, som nu i en alder af tredive aar overtog den gamle gaard, fortsatte hvor faderen sluttede og viste en dygtighed og fremsynthed, som neppe er overgaaet af nogen af hans samtidige. Da skiftet holdtes i 1808 efter hans første hustru Marthe Torge, blev Østre Berger værdsat til 600 rdl. og løsøret til 587; dertil havde han 380 rdl. i udestaaende rentebærende papirer. Besætningen var nu 3 hester, 14 kjør, 1 ox og 4 kviger, 16 faar, 8 gjeder og 1 svin. Hele boet blev opgjort med 1567 rdl., hvorfra gik 373 i gjeld og udgifter, saa nettoformuen androg til 1194 rdl. Med denne i baghaand begyndte Erik sine mange kjøb og indbringende skoghandler, der skulde gjøre ham til en meget rig mand. I 1811 købte han saaledes for 600 spd. den nabobruget i Østre Berger tilloddede almenningsskog af Gulbrand Jensen, i 1819 en større del af den gaarden Nederberg tilfaldne anlod i Osskogen for 155 spd. og i 1821 Osjordet for 200 spd.

Ved skjøde thl. $18\frac{1}{3}$ 1848 overdrog han odelsgaarden Østre Berger til sin eneste søn Gulbrand Eriksen, den fjerde af dette navn, som har brugt denne gaard, og som sine fædre en meget dygtig gaardbruger og skogkyndig rigmand, der dog ikke fik nogen lang virketid paa Østre Berger. Efter hans død i 1854 solgte enken Berthe Wæringsaasen gaarden ved skjøde thl. $7\frac{1}{1}$ 1858 til et konsortium med prokurator Severin Ræder som hovedeier, og nu begyndte den opparcellering af den gamle

rigmandsgaard, hvorved den udsolgte og opstykkedes i en mængde smaabrug, som det her vil falde for vidtløftig at omhandle i sine enkeltheder. Berthe Wæringsaasen var en udmerket, afholdt og høit respektert husmor, som fik den sørgelige skjebne at indebrænde $\frac{2}{3}$ 1856, da vaaningen paa Østre Berger blev herjet af ildsvaade.

«*Berger*», med i huds skyld, tilhørende Lars Gulbrandsen og Anders Pedersen, hver med en halvdel paa 6 skind, blev til en begyndelse brugt i fællesskab. Anders døde i 1722 og hans anpart blev vurdert til 40 rdl. ved skiftet $\frac{15}{6}$ s. a. og gik over til hans eneste søn Halvor Andersen [f. 1696 og begr. $\frac{26}{2}$ 1758]. I 1723 beskrives Lars og Halvors brug hvad jord, skog, sæter og kvern angaar som foregaaende nabobrug, men forøvrig var forholdene adskillig større og vidner om en ligefrem forbausende fremdrift. Besætningen var nemlig 3 hester, 22 kjør, 16 faar og 20 gjeder, høvlingen 28 læs og udsæden 2 td. byg og 2 td. blandkorn. Det forundrer derfor ikke at matrikelkommissionen foreslog skylden fordoblet, hvad dog ikke blev taget tilfølge.

Ved særsalg blev snart de to eiermænds fællesbrug fuldstændig adskilt.

[1] *Halvor Andersens del* paa 6 skind [løbe-nr. 290] gik ved skjøde thl. $\frac{28}{11}$ 1754 over til sønnen Anders Halvorsen [f. 1722 og begr. $\frac{29}{12}$ 1765], som efter økonomiske vanskeligheder med transporter og pantsættelser sluttelig solgte bruget ved skjøde thl. $\frac{15}{3}$ 1764 til Ole Gundersen Moe, hvorefter det kom paa livlig handel for ved skjøde thl. $\frac{3}{7}$ 1791 at havne hos Tollef Olsen Hagen i Heradsbygden, som samme aar ægtede en datter af ovennævnte Gulbrand Eriksen Østre Berger, Gjertrud Berger, og af hende som enke blev eiendommen overdraget dattersønnen Helge Olsen Sætersmoen ved skjøde thl. $\frac{10}{12}$ 1853, og senere er den udparcellert i en hel del mindre brug, væsentlig skog.

[2] *Lars Gulbrandsens del*, ligeledes paa 6 skind, kom ved auktionsskjøde til Anders Isaksen Moe, der tilflyttede bruget og drev det i mange aar under lidet gunstige økonomiske forhold. En anpart paa $\frac{1}{2}$ skind fik han solgt til Gulbrand

Eriksen Østre Berger kort før sin død i 1778 og den indgik da som foran nævnt i løbe-nr. 288. Ved det efter Anders under $21/1$ 1779 afholdte skifte blev hans gjenværende del af Berger paa $5\frac{1}{4}$ skind værdsat til 200 rdl. og boet opgjort med 365 rdl. i aktiver og 332 i passiver, saa vindingen gik omtrent op i spindingen. Sønnen Jens Andersen overtog bruget med skjøde $20/9$ 1779, men kunde ikke komme klar af kreditorerne og overgav i 1790 Berger til sin søn Gulbrand Jensen og fik senere en husmandsplads til brug og bolig. Med unge, friske kræfter gik Gulbrand mange pengevanskeligheder imøde, men gav snart kampen op og solgte eiendommen i 1798 til lensmand Ole Trønnes paa Helset. Denne handel gik imidlertid atter tilbage i 1806, da Gulbrand betalte sine 800 rdl. for Berger, men allerede en maanedstid efter angrede han sig og Ole Trønnes købte gaarden igjen; begge skjøder thl. $16/12$ 1806. Fra nu af henlagdes denne del af Østre Berger til gaarden Helset som løbe-nr. 82 litr. b.

Af lensmand Trønnes' enke Kari Grøtting blev eiendommen ved skjøde thl. $26/9$ 1811 solgt til hendes søn af første ægteskab Tollef Strømmesen Helset. Det var nu en vanskelig tid med krig, pengekriser og uaar at gennemgaa og Tollef fik meget at kjæmpe med, men han var en dygtig mand og greiede sig over alle vanskeligheder. Ved skjøde thl. $5/7$ 1821 solgte han en anpart af eiendommen til Erik Gulbrandsen Østre Berger; den blev særskilt skyldsats $22/6$ s. a. og fik løbe-nr. 289 *Bergerengen*. I 1826 afgik Tollef ved døden, og ved auktionsskjøde thl. $18/3$ 1833 købte Erik Gulbrandsen for 400 spd. ogsaa resten af hans del i Berger, som dermed igjen fragik Helset og tillagdes Eriks gaard Østre Berger for at dele dennes skjebne og udstykes i en hel mængde smaabrug.

Østre Berger, gl. matr.-nr. 24, er nu gaardsnr. 149 med hele 77 brugsnummere, hvoraf kun de 9 har en skyld fra 1 til 2 mk., de øvrige under 1 mk. og deraf igjen de 12 under 10 øre.

Kort ættetavle vedk. Østre Berger.

Erik Østre Berger, leilænding paa Østre Berger i 1590'arene¹. Havde sønnerne Isak Eriksen, f. 1615, leilænding [se slegten paa Søndre Moe], og:

¹ Hans bror Gudmund Østre Berger havde sønnerne Anders Gudmundsen paa Løvberget, f. 1611, og Gulbrand Gudmundsen Østre Berger, hvis søn igjen var:

Gulbrand Eriksen, f. 1611, leilænding paa Østre Berger, † omkr. 1675. Havde sønnen:

Erik Gulbrandsen, f. 1651, gaardbruger paa Østre Berger 1696. Hans søn var:

Gulbrand Eriksen, f. 1678 og † 1747, gaardbruger paa Østre Berger. Hans søn var:

Erik Gulbrandsen, f. 1705 og begr. $\frac{4}{4}$ 1765, gaardbruger paa Østre Berger; gift 1741 med Gjertrud Pedersdtr., begr. $\frac{18}{2}$ 1781 efter nyt ægteskab $\frac{10}{10}$ 1766 med Peder Mogensen Mellem Finstad. Tre børn [A-C]:

A. Ingeborg Eriksdtr., f. 1744, gift med Mogens Pedersen Finstad.

B. Marthe Eriksdtr., f. omkr. 1746, gift med Peder Pedersen Finstad.

C. Gulbrand Eriksen, ældst, f. 1742 og † $\frac{19}{4}$ 1802 af tyfus, gaardbruger paa Østre Berger; gift $\frac{5}{10}$ 1763 med Anne Pedersdtr. Finstad, født 1739 og † $\frac{18}{6}$ 1802. Otte gifte børn [1-8]:

1. Kari Gulbrandsdtr., db. $\frac{11}{6}$ 1764, gift med John Embretsen Nordby.

2. Birthe Gulbrandsdtr., db. $\frac{4}{2}$ 1770, gift med Halvor Pedersen Finstad.

3. Gjertrud Gulbrandsdtr., tvilling, db. $\frac{4}{2}$ 1770, gift med Tollef Olsen Hagen.

4. Per Gulbrandsen, db. $\frac{8}{3}$ 1774 og † $\frac{2}{7}$ 1845, gaardbruger paa Østre Skjulstad; gift $\frac{5}{10}$ 1798 med Amund Jensen Skjulstads enke Ingeborg Embretsdtr.; uden børn.

5. Gulbrand Gulbrandsen, db. $\frac{25}{2}$ 1776, gaardbruger paa Jordet i Kynberget.

6. Anne Gulbrandsdtr., db. $\frac{6}{6}$ 1779, gift med Reier Pedersen Storhof.

7. Ole Gulbrandsen, db. $\frac{17}{9}$ 1780 og † $\frac{10}{6}$ 1853, bruger paa Østre Grötting, senere paa Bergerrugsveen; gift $\frac{23}{1}$ 1808 med Inger Jensdtr. Grötting s. 516. Otte børn, hvoraf Jens Olsen paa Lille-Skjulstad.

8. Erik Gulbrandsen, næstældst, db. $\frac{26}{12}$ 1767 og † $\frac{28}{10}$ 1854, gaardbruger paa Østre Berger; gift først $\frac{12}{10}$ 1798 med Marthe Jensdtr. Torge og derpaa $\frac{28}{10}$ 1814 med Birthe Helgesdtr. Væringsaasen, f. $\frac{6}{9}$ 1794 og † $\frac{2}{3}$ [ikke $\frac{1}{3}$] 1856. Fire børn [a-d]:

a. Anne Eriksdtr., db. $\frac{24}{2}$ 1805, gift $\frac{20}{7}$ 1833 med Ole Halvorsen Breum paa Grötting s. 515.

b. Marthe Eriksdtr., f. $\frac{26}{11}$ 1816, gift $\frac{18}{6}$ 1835 med Mons Evensen Hvam i Nes paa Hedemarken.

c. Birthe Eriksdtr., f. $\frac{22}{3}$ 1820, gift $\frac{9}{2}$ 1840 med Christopher Pedersen Dahl paa Vesterhaug.

d. Gulbrand Eriksen, f. $\frac{3}{5}$ 1823 og † $\frac{23}{6}$ 1856, gaardbruger paa Østre Berger; gift $\frac{12}{9}$ 1845 i Aasnes med Karen Olsdtr. Udneset,

Lars Gulbrandsen, f. 1673 og † omkr. 1740, gaardbruger paa Østre Berger s. 723; gift med Anne Andersdtr. Moe, f. 1672 og begr. $\frac{23}{4}$ 1752. Af deres børn var Anders Larsen f. 1696 og begr. $\frac{16}{12}$ 1771, hvis søn var skolelærer Peder Andersen.

[se billede s. 94], der blev gift paany ¹⁹/₇ 1858 med dyrlæge Anders Finsden paa Søndre Opsal s. 96. Et barn:

Oline Gulbrandsdtr., f. ⁴/₅ 1848 og † ²⁷/₉ 1884, gift ¹⁷/₁₁ 1871 med Oluf Olsen Søndre Houm paa Hvarstad.

Breum.

Navnet er det oldnorske breiðefni σ : det brede, anseelige emne; det skrives i 1662: Bredne, i 1667: Breum og i 1723: Brenum. Det nu almindelig brugte navn «Brænna» eller «Sjøbrænna» [ligger ved en sø] er et nyere, som er traadt istedetfor det gamle og ikke en af dette ved en misforstaaelse udviklet form. Lunet paa tre kanter af dyb naaleskog ligger Breum i ensom stilhed og ro med Bergersjøen foran sig i syd, den vakre sø med skogklædte holmer og de mange sund blinkende mellem spredte løvtræer. Bergersjøen har ubrudt forbindelse med Mosjø og Brendsjø, og fra dens nordre ende løber Julussa ud for i Haugedalen at falde i Rena.

Breum nævnes allerede i middelalderen i et skindbrev, dat. 22 nobr. 1348, hvori aarmanden i Østerdalen Erling Torgilsson kvitterer Arne [Breums] hustru Sigrid Haldorsdatter for leiermaalsbøder og hvad hun ellers havde forbrudt mod kirken:

Allum manum Jæim sem þetta bref sia æder hǫyræ sænder Erlighnger Þorgylsson aarmader i Æystrudale q. g. ok sina kunnikigerande at Sighriid Haldoors dootter Arnaa kona sættest vider mik a Klemetsmesso æfttan a Bræðæmni a þritukta aare mins vurdulæghs herra Maghnnsar mæder guds naad Noræghs Sya ok Skane kononghs firhir þat at hon var æighi hia bonda sinon fyr æn þau aatto getnad saman ok vin ol þau maall sem hon hafde þa brottet vider kirkiuna mæder þui skilorde at sa æf þat saatmall ryfui æda hænni æder hennar asprighngi brighlade skal sliku firir suara sem sa mader a at suara sem gæghnger a trygd ok XII manna doom þæssom fleirum inannum hiauerandom Atsla preste j Æystrudalle Anfinni a Almme ok marghum odrum godom mannum sæm sa ok hærdu mit vmbodesbref mæder vskoddu insighli sira Haldoors Jonssonar till sanenda her vm sættum meer fynæmsfder voor insighli firir þetta bref er gort var j fynæmdom tima ok aare.¹

¹ Trykt i Diplomatarium Norvegicum I nr. 314. Brevet, som tilhører Deichmanske Bibliothek, er $13\frac{3}{4}$ tommer langt og 2 bredt; af de fire segl er det 3die i behold. Det lyder oversat saaledes:

Til alle de mænd, som ser eller hører dette brev, sender Erling Torgilsson, aarmand i Østerdalen, Guds og sin hilsen, kundgjørende at Sigrid Haldorsdatter, Arnes kone, forligte sig med mig Klemetsmesse aften paa Breid-
emne i det 30te aar af min værdige herre Magnus' regering, med Guds

Senere er Breum med 1 skinds skyld blevet Kronens eiendom og ved kongeskjøde af ^{18/10} 1662 kom den som saa meget andet gods i Elverum til lagmand Christen Jensen, der bortfæstede gaarden til leilændinger. I matriklen af 1667 opføres den med 2 td. korn i udsæd og 5 kjør paa baasen, «der var noget braateland og fiskeri, skog til gaardsnytte, sommerbeite i Nødtberget og en liden bækkekvern». Af lagmandens arvinger Werenskiold'erne blev Breum solgt til Erik Gulbrandsen Østre Berger, som ved skjøde thl. ^{27/11} 1721 atter solgte til Jens Olsen Uthus for 100 rdl., i hvis tid gaarden beskrives saaledes i matriklen af 1723: i baglien letvunden, jordarten temmelig, dog frostlændt, skog som vanlig og lidt til sagtømmer, sæter med maadelig havn og slaatter paa 1 læs hø; der tilhørte en husmandsplads med 1 skp. blandkorn i udsæd og et kvernstø, «men ingen kvern». Udsæden var $\frac{1}{2}$ td. byg og $\frac{1}{2}$ td. blandkorn, høavlingen 9 læs og besætningen 1 hest, 5 kjør, 3 faar og 4 gjeder. Gaarden var i god hævd og skylden blev foreslaaet forhøiet til det dobbelte, hvad dog ikke fik nogen følge.

I 1727 forlangte amtmand i Smaalenene Nils Werenskiold som rette odelsmand at indløse Breum, og Jens Olsen maatte overlade ham eiendommen ved skjøde thl. ^{11/7} s. a.; løsningsprisen var 60 rdl. og forbehold for Jens at drive som leilænding. Efter amtmandens død i 1741 solgte hans værsøn, general Frederik Ferdinand Hausmann [hans forældre s. 268] gaarden, som nu havde en aarlig skyld af 3 skind, til spekulanten Christen Amundsen Løvberget, der atter solgte den til Erik Gulbrandsen Østre Berger ved skjøde thl. ^{29/11} 1747. «Om-sider faldt nu Breum i rolig besiddelse», og da Erik ved skjøde thl. ^{27/11} 1762 solgte gaarden til sin værbror Halvor Chri-

naade Norges, Svears og Skaanes konge, angaaende den sag at hun ikke var hos sin mand før de fik barn sammen, og alle øvrige sager hvori hun havæ brudt imod kirkens bud —, med saadant vilkaar, at den som bryder dette forlig, eller som fornærmede hendes og hendes barns rygte, han skal være saaledes ansvarlig som den mand bliver ansvarlig, der krænker «trygd» (tryghedsgaranti) og 12 mands dom — i disse andre mænds nærvær: Atle, prest i Østerdalen, Arnfinn paa Alme og mange flere gode mænd, hvilke saa og hørte beskikkelses brev (bemyndigelse til at reise sag) med Sira Halldor Jonssons uskadede segl for. Til sandhed herom sætte vi fornævnte vore indsegl for dette brev, som blev opsat fornævnte tid og aar.

stensen Finstad, gik den over til den æt, i hvis besiddelse den fremdeles er.

Efter atten aars brug under jevn fremdrift og velstand overdrog Halvor gaarden ved skjøde thl. $1\frac{1}{2}$ 1780 til sin søn Halvor Halvorsen. Fra hans haand foreligger dagbogs-optegnelser fra 1778 til 1791 med gode familieoplysninger. I 1801 afgik han ved døden og enken Siri Ifarneset fik uskiftebevilling og brugte Breum til sin død i julen 1808. Ved skiftesamling i dødsboet $2\frac{5}{3}$ 1809 overtog sønnen Peder Halvorsen gaarden med tilliggende anpart af Osskogen for 800 rdl. Boet blev opgjort med 2177 rdl. i aktiver, som med fradrag af gjeld og omkostninger gav 1840 rdl. i behold. Registreringen viser en solid og veludstyret gaard med fortrinlig redskab til smedje, barkning og til snedkeri, ligesom de store brændevinskjedler naturligvis ikke mangler.

Ved skjøde thl. $1\frac{1}{12}$ 1852 gik Breum over til Peders søn John Pedersen, der frasolgte en del skog, inden han i 1882 overdrog eiendommen til sin eneste søn Per Johnsen. Senere eiedes Breum af dennes døtre Berthe og Johanne, indtil Berthes ægtefælle Carsten Knutsen Borg købte den gamle odelsgaard i 1910.

For 50 aar siden brændte den gamle vaaning paa Breum og mange gamle dokumenter gik derved tabt. Af de gjenstaaende gamle bygninger er boden merket med aastallet 1768 og staburet med 1770. — Et defekt spinet er et lidet kulturvidne for tiden omkr. 1800.

Breum, gl. matr.-nr. 74, er nu gaards-nr. 150 brugs-nr. 1 med skyld 5 mk. 57 øre. Forøvrig 10 brugsnummere, væsentlig skog.

Kort ættetavle vedk. Breum.

Halvor Christensen Vestre Finstad, f. 1716 og begr. $10/8$ 1783, gaardbruger paa Breum; gift med Anne Gulbrandsdtr. Østre Berger, født 1712 og begr. $14/9$ 1792. Tre børn [I—III]:

- I. Niels Halvorsen, db. $26/12$ 1751 og begr. $15/6$ 1803, bruger paa Lille-Sveen, Hagen under Østre Sætre, gift først $7/6$ 1780 med Marthe Embretsdtr. Sveen, db. $11/5$ 1760 og begr. $7/5$ 1785, og derpaa $10/4$ 1787 med Ingeborg Nielsdtr. Lien, db. $7/10$ 1763.
- II. Birthe Halvorsdtr., db. $26/10$ 1755, gift $30/9$ 1779 med Ole Pedersen Ifarneset.

III. Halvor Halvorsen, f. 1749 og begr. $\frac{22}{3}$ 1801, gaardbruger paa Breum; gift $\frac{16}{11}$ 1780 med Siri Pedersdr. Gregersen Ifarneset, db. $\frac{16}{9}$ 1759 og begr. $\frac{7}{1}$ 1809. Ni voxne børn [A—I]:

A. Halvor Halvorsen, f. $\frac{10}{10}$ 1781 og † $\frac{5}{10}$ 1808 paa feltlazaretet i Odalen, deltog med bravur i kampen ved Trangen; ugift.

B. Pernille Halvorsdr., f. $\frac{16}{3}$ 1786 og † $\frac{4}{7}$ 1814; gift $\frac{20}{4}$ 1811 med Niels Halvorsen Ødegaarden [Skjulstad]. Af børnene var: Marthe gift med Ole Knutsen Korslund [Nødaasen] og Halvor Nielsen, f. $\frac{2}{3}$ 1812, bruger paa S. Løvhaugen, gift med Olia Olsdr. Værlien.

C. Gulbrand Halvorsen, f. $\frac{6}{2}$ 1790 og † $\frac{7}{3}$ 1861, bruger paa Hogstad; ugift.

D. Birthe Halvorsdr., f. $\frac{13}{1}$ 1792 og † $\frac{15}{6}$ 1860; ugift.

E. Siri Halvorsdr., f. $\frac{8}{2}$ 1794 og † $\frac{27}{10}$ 1843, gift $\frac{9}{4}$ 1817 med Strømme Gundersen Skjefstad paa Berg i Melaasberget i Heradsbygden; uden børn.

F. Ole Halvorsen, f. $\frac{12}{12}$ 1795, gaardbruger paa Grøtting s. 515.

G. Christen Halvorsen, f. $\frac{26}{9}$ 1799 og † $\frac{28}{12}$ 1869, bosat paa Berg i Melaasberget; gift $\frac{26}{9}$ 1846 med Marthe Jensdr. Horndalen, f. $\frac{6}{5}$ 1820 og † $\frac{14}{2}$ 1877.

H. Helene Halvorsdr., db. $\frac{25}{5}$ 1801, gift $\frac{11}{1}$ 1813 med Henrik Johnsen Opsal.

I. Peder Halvorsen, tredjeældst, f. $\frac{2}{12}$ 1787 og † $\frac{31}{10}$ 1875, gaardbruger paa Breum; gift $\frac{22}{11}$ 1811 med Anne Johnsdtr. Nordby, f. $\frac{10}{7}$ 1791 og † $\frac{7}{4}$ 1883. Otte gifte børn [1–8]:

1. Halvor Pedersen, f. $\frac{25}{2}$ 1813 og † $\frac{24}{10}$ 1901, en tid bruger paa Hofsløkken og senere paa Løkken i Kynberget; gift $\frac{29}{12}$ 1837 med Ragnhild Johannesdr. Vestre Skjulstad [enke efter Engebret Nordby paa Hofsløkken], † $\frac{1}{8}$ 1880.

2. Siri Pedersdr., f. $\frac{3}{1}$ 1815 og † $\frac{9}{4}$ 1902 paa [Nedre] Hagen, gift $\frac{28}{12}$ 1840 med Embret Halvorsen Siljuberget paa Fjeldet, senest paa Høingstad i Løiten, hvor † 1873.

3. Kari Pedersdr., f. $\frac{29}{6}$ 1816, gift med mølleieier Ole Ilseng i Løiten; barnløs.

4. Per Pedersen, f. $\frac{8}{10}$ 1823 og † $\frac{26}{3}$ 1893, gaardbruger paa Lien; gift $\frac{16}{10}$ 1863 med Thea Gundersdr. Sætre.

5. Anne Pedersdr., f. $\frac{20}{10}$ 1825 og gift $\frac{14}{7}$ 1853 med Johan Mortensen Borg.

6. Thea Pedersdr., f. $\frac{16}{9}$ 1827 og † $\frac{28}{8}$ 1871, gift $\frac{8}{1}$ 1857 med Ole Christofersen paa Værlien, f. $\frac{25}{6}$ 1831, søn af Christofer Olsen Lien og Guri Embretsdr.

7. Ole Pedersen, f. $\frac{4}{4}$ 1836, gaardbruger paa Ifarneset i Osen.

8. John Pedersen, fjerdeældst, f. $\frac{30}{11}$ 1820 og † $\frac{20}{10}$ 1908, gaardbruger paa Breum; gift $\frac{28}{12}$ 1850 med Birthe Marie Halvorsdr. Uthus, f. $\frac{11}{5}$ 1825 og † $\frac{1}{2}$ 1883. Af deres børn er:

Per Johnsen, f. $\frac{11}{10}$ 1854, gaardbruger paa Breum, gift $\frac{29}{10}$ 1880 med Nicoline Hansdr. Moe, f. $\frac{13}{1}$ 1858. To børn: Birthe

Persdtr., f. $\frac{13}{4}$ 1881 og gift 1907 med Carsten Knutsen Borg, f. $\frac{10}{1}$ 1881, gaardbruger paa Breum, og Johanne Persdtr., f. $\frac{13}{10}$ 1883 og gift 1908 med Knut Christofersen Norstad paa Nersveen i Bergerberget, f. $\frac{16}{4}$ 1879.

Moe. [Mo.]

Navnet kommer af: mór, der betyder: mo, sand- eller gruslette, og skrives i 1660: Moe, i 1667 [feilagtig]: Moenn, i 1723: Moe. Professor Rygh forvexler i sine «Norske Gaardnavne» denne gaard med den betydelig mindre gaard [Skjefstad-]Moen i Heradsbygden.

Moe var Kronens eiendom og blev ved kongeskjøde af $\frac{12}{6}$ 1663 solgt til den mange steder nævnte kjøbmand i Christiania Arne Forstensen, der bortfæstede den til leilændinger. I matriklen af 1667 opføres den med 4 skinds skyld og havde da 4 td. korn i udsæd og 2 hester og 15 stk. fæ paa baasen; skog til gaardsnytte. Allerede dengang bestod gaarden af to brug, hvert paa 2 skinds skyld, med hver sin leilænding, og fra Arne blev disse brug solgt særskilt [I og II]:

[I] *Nordre Moe* med 2 skinds skyld blev ved skjøde thl. $\frac{22}{11}$ 1715 solgt til John Pedersen, der allerede i 1717 afgik ved døden i smaa kaar, hvorefter enken Gjertrud Østensdtr. brugte eiendommen til 1734, da hun lod holde skifte $\frac{8}{5}$. Ved dette balancerte aktiver og passiver med 121 rdl., Nordre Moe dog ikke medregnet, idet bruget var overtaget af sønnen Erik Johnsen. I matriklen af 1723 beskrives det saaledes: i sollien letvunden, jordarten temmelig, dog meget frostlændt; skog som vanlig og lidt til sagtømmer, sæter med god havn og slaatter paa 1 læs hø; en husmandsplads med udsæd af 1 skp. blandkorn. Besætningen var 1 hest, 5 kjør, 4 faar og 3 gjeder, høavlingen 9 læs og udsæden 3 skp. byg og $1\frac{1}{2}$ td. blandkorn.

Efter proces med dom af $\frac{26}{4}$ 1794 maatte Erik Johnsen afstaa gaarden til sin søn John Eriksen, efter hvis død i 1784 enken Birthe Hovin blev siddende med Nordre Moe til sin død i 1793. Ved det da afholdte skifte blev eiendommen værdsat til 300 rdl., men gik ved skifte thl. $\frac{5}{7}$ 1794 over til sønnen Amund Johnsen for 260 rdl. Birthe var ellers en

meget duelig og vindskibelig husmor, som efterlod sig 496 rdl. efterat gjeld og udgifter paa 38 var betalt.

Amund blev i mange aar en strævsom og flink gaardbruger, som var en af de mest betroede mænd ved delingen af Skogbygdernes sameieskog og Kongealmenningen i 1807. Først i 1847 ved skjøde thl. $\frac{12}{7}$ overdrog han Nordre Moe til sin søn John Amundsen, efter hvis død i 1858 enken Birthe Syversdr. blev siddende i uskifte. Ved auktion i 1889 overtog Christiania Bank og Creditkasse denne gaard og solgte den samme aar ved skjøde thl. $\frac{1}{11}$ til Johns søn Amund Johnsen for 6500 kr.

[2] *Søndre Moe* med 2 skinds skyld blev ved skjøde thl. $\frac{14}{12}$ 1708 kjøbt af Isak Andersen, hvis far Anders Olsen havde været Arne Torstensens leilænding. I matriklen af 1723 beskrives dette brug hvad jordart og skog angaar nøiagtig som Nordre Moe; forøvrig var sæterslaattene paa 2 læs hø og en husmandsplads havde udsæd af 3 skp. blandkorn, hvorhos der var en kvern i brug, men kun til husnytte. Forholdene var her ellers betydelig større; besætningen saaledes 7 hester, 10 kjør, 10 faar og 8 gjeder, høavlingen 18 læs og udsæden 2 td. byg og 1 td. blandkorn. Skylden blev derfor foreslaet forhøiet til det dobbelte, men uden følge.

Ved skiftet efter Isak $\frac{25}{6}$ 1729 blev Søndre Moen ikke medtaget i opgjøret, og boet sluttedes derfor med smaaværdier paa tils. 70 rdl. og hvoraf de 58 blev i behold. Enken Marit Nøtsel fortsatte brugen af Søndre Moe og da hun lod skifte $\frac{4}{5}$ 1734 blev gaarden værdsat til 70 rdl. og for denne pris overtaget af sønnen Anders Isaksen ved skjøde fra medarvingerne thl. $\frac{23}{11}$ 1739.

Af ham blev fraskilt og i 1745 bortsolgt $\frac{1}{2}$ skinds skyld i Søndre Berger samt Nyrydningen og Storsveen til Thore Gundersen, som i 1749 overdrog denne anpart til broderen Gunder Gundersen; dette blev løbe-nr. 293 *Vestre Moe*. Tilbage af Søndre Moe var $1\frac{1}{2}$ skinds skyld, løbe-nr. 294: *Østre Moe*, og da Anders blev gaardbruger paa en del af Østre Berger, solgte han Moe ved skjøde thl. $\frac{12}{7}$ 1748 til Embret Mortensen Vestre Lindberget; efter ham fulgte Ole Gundersen, som i 1764 blev gaardbruger paa Østre Berger, og ved skjøde thl. $\frac{15}{3}$ 1764 kjøbte Anders Isaksens søn, odelsprætendenten Jens

Andersen gaarden. Ogsaa han blev imidlertid gaardbruger paa Østre Berger, og Østre Moe kom atter paa handel.

Ved skjøde thl. $\frac{24}{8}$ 1785 blev Peder Gundersen eier for 2000 rdl. og solgte ved skjøde thl. $\frac{16}{12}$ 1809 Østre Moe til John Arnesen Sætre, som blev en dygtig gaardbruger og fix skogsmand. Ved mageskifte thl. $\frac{11}{12}$ 1820 byttede han sin eiendom med Syver Eriksen i dennes gaard Østre Skjulstad og gav dertil 1000 spd. i mellemlag. Kort efter kom Moe i noget reduceret stand atter paa handel, i 1824 først til Nils Gaustad og s. a. til Jens Gulbrandsen Bergerengen for 400 spd. I 1854 blev sæteren Bossaasen i Nødberget frasolgt, i 1872 pladsen Hagen, og efterhaanden passerte gaarden adskillige eiere, indtil Johan Syversen Moe fik skjøde thl. $\frac{25}{9}$ 1876.

Moe, gl. matr.-nr. 66, løbe-nr. 292 Nordre Moe, 293 Vestre Moe og 294 Østre Moe, er nu gaards-nr. 151 Mo med 16 brugsnummere, hvoraf nr. 1 Nordre Mo har en skyld af 5 mk. 71 øre, nr. 3 Vestre Mo 2 mk. 66 øre og nr. 9 Østre Mo 76 øre.

Kort ættetavle vedk. Moe.

John Pedersen, † $\frac{3}{7}$ 1717, gaardbruger paa Nordre Moe; gift med Gjertrud Østensdr. Tre gifte børn [A-C]:

A. Birthe Johnsdtr., f. 1706, gift med Hans Nielsen Strand.

B. John Johnsen, f. 1714 og begr. $\frac{26}{2}$ 1758, bruger paa Lien, gift med Embret Gudmundsen Liens enke Ingeborg Nielsdr. Deres søn John Johnsen, f. 1747, blev gift $\frac{4}{1}$ 1776 med Ingrid Olsdr. Kynberget.

C. Erik Johnsen, ældst, f. 1704 og begr. $\frac{19}{9}$ 1782, gaardbruger paa Nordre Moe, havde bl. a. sønnen:

John Eriksen, f. 1735 og begr. $\frac{29}{9}$ 1784, gaardbruger paa Nordre Moe; gift med Birthe Andersdr. Hovin s. 585, begr. $\frac{27}{9}$ 1793. Af deres fem børn var [1-4]:

1. Ingeborg Johnsdtr., gift $\frac{14}{4}$ 1789 med Peder Larsen Østre Sætre.

2. Pernille Johnsdtr., db. $\frac{14}{10}$ 1770, gift $\frac{3}{8}$ 1795 med Knut Olsen Lindberget.

3. Anders Johnsen, db. $\frac{11}{10}$ 1778, bruger i Horndalen, gift $\frac{7}{8}$ 1807 med Olia Christensdr. Hovin s. 583.

4. Amund Johnsen, ældste søn, db. $\frac{17}{4}$ 1775 og † $\frac{7}{12}$ 1853, gaardbruger paa Nordre Moe; gift $\frac{6}{6}$ 1796 med Kari Gundersdr. Graaberget, db. $\frac{7}{10}$ 1770. Af deres børn var:

a. Siri Amundsdr., db. $\frac{18}{8}$ 1800, gift $\frac{2}{1}$ 1823 med Lars Gulbrandsen Østre Berger.

- b. John Amundsen, db. $\frac{4}{10}$ 1801 og † $\frac{5}{9}$ 1853, gaardbruger paa Nordre Moe; gift med Birthe Syversdr.
- c. Gunder Amundsen, db. $\frac{30}{2}$ 1803 og † $\frac{7}{7}$ 1874, gift $\frac{29}{12}$ 1845 med Gurine Syversdr. Eriksen Moe, f. $\frac{13}{10}$ 1825.
- d. Anne Amundsdr., f. $\frac{4}{9}$ 1809, gift $\frac{28}{12}$ 1837 med Ole Larsen Høimoen.
- e. Kari Amundsdr., f. $\frac{6}{2}$ 1816, gift $\frac{8}{10}$ 1851 med Hans Gundersen Svevad.

Anders Olsen, f. 1644, leilænding paa Søndre Moe, gift med en dtr. af Isak Eriksen Østre Berger. Børn [A--B]:

A. Anne Andersdr., f. 1672 og begr. $\frac{23}{4}$ 1752, gift med Lars Gulbrandsen Østre Berger.

B. Isak Andersen, f. 1674 og † 1729, gaardbruger paa Søndre Moe; gift med Marit Thoresdr. Nøtsel s. 565, † 1739. Foruden børnene John og Marthe [gift med soldat Ole Olsen], havde han sønnen:

Anders Isaksen, f. 1711 og begr. $\frac{6}{12}$ 1778, gaardbruger paa Søndre Moe, senere paa Østre Berger; gift først med Eli Andersdr., † 1737, derpaa med Gunhild Jensdr. Torge, f. 1708 og begr. $\frac{15}{5}$ 1757, og sluttelig $\frac{9}{2}$ 1758 med Anne Andersdr. Uthus [Berger]. Af hans otte børn var [1-5]:

1. Eli Andersdr., f. 1748, gift $\frac{28}{3}$ 1780 med Haagen Olsen Storhof.

2. Marthe Andersdr., db. $\frac{21}{1}$ 1759, gift $\frac{25}{1}$ 1773 med Gudmund Ottersen Kynberget.

3. Isak Andersen, db. $\frac{25}{10}$ 1761, gift $\frac{29}{12}$ 1789 med Kirsti Torgalsdr. Storholen.

4. Lars Andersen, db. $\frac{24}{5}$ 1767, bruger i Stygberget; gift $\frac{17}{10}$ 1794 med Gjertrud Mortensdr. Danielsen Stygberget, db. $\frac{10}{6}$ 1770.

5. Jens Andersen, ældst, f. 1739 og † $\frac{15}{11}$ 1824, gaardbruger paa Østre Moe, senere paa Østre Berger; gift $\frac{3}{6}$ 1762 med Magnhild Gulbrandsdr. Vestre Hovin, f. 1739 og † $\frac{13}{12}$ 1820. Sønner [a-b]:

a. Gulbrand Jensen, db. $\frac{8}{4}$ 1764, bruger paa Østre Berger; gift $\frac{29}{5}$ 1791 med Marthe Larsdr. Uthus.

b. Anders Jensen, db. $\frac{5}{6}$ 1774, og gift $\frac{15}{11}$ 1800 med Birthe Svendsdr. Bjølset.

Matriklen af 1838 for Elverum.
[Med bibehold af den da brugelige skrivemaade.]

Nuvær. gaards-nr.	Nyt matr.-nr.	Gammelt matr.-nr.	Navn.	Løbe- num- mere.	Ethvert løbenummers				
					Navn.	Opsidder.	Ny skyld.		
							Skyld- daler.	Ort.	Skill.
1	1	1	Bjolsæt	1	Bronken	Peder Pedersen	1	3	9
				2	Bronken østre	Semming Pedersen		2	10
				3	Bronken vestre	Do.			7
				4	Broten	Ole Jørgensen	1		14
				5	Bjolsæthagen	Ole Pedersen		4	5
				6a	Bjolsæt søndre	Jens Wæringsaasen	2	4	22
				6b	Do.	Peder Pedersen Bronken			18
				6c	Do.	Amund Sørperud og Oluf Engemoen	2	4	15
				6d	Do.	Jens Jørgensen Braaten		3	21
				6e	Do.	Semming P. Bronken	1	1	16
				6i	Do.	Do.			19
				6f	Do.	Strømme G. Berg		1	5
				6g	Syringen	Peder Engebretsen		2	9
6h	Bjolsæt søndre	Tollef B. Bjølset		2	2				
2	2	52	Sørperud	7	Bjolsæt nordre	Ole Gundersen	6	3	9
				8a	Sørperud	Amund Amundsen Engemoen	1	2	17
				8b	Do.	Amund Olsen Sydengen		1	2
				8c	Do.	Semming P. Bronken			22

				9	Do.	Amund Amundsen	1	1	23
				10	Sydengen	Ole Amundsen	1	1	23
3	3	1	Bjølset eller Enge- moen	11a	Bjølset	Jens Amundsen	1	4	16
				11b	Do.	Ole Amundsen			2
4	4	51	Murud	12	Murud	Ole Pedersen	4	1	4
5	5	41	Berger søndre	13	Berger søndre	Gudmund E. Bjørnsstad	2	1	3
				14	Søberg nordre	Christian Jensen	1		14
				15a	Berger søndre	Peder Immerslund		2	19
				15b	Do.	Erik Gundersen Løken		1	10
				15c	Do.	Lensmand Larsen og Lars Lar- sen Hanum		1	9
				15d	Do.	Jens Wæringsaasen		1	9
				15e	Do.	Oberstlieutnant Lowzow		1	9
6	6	54	Kirke-Berg	16	Kirke-Berg	Mentz Johnsen	3		14
7	7	33}	Berger nordre	17a	Berger nordre	Jens Wæringsaasen	7	1	11
		85}		17b	Do.	Anders Mentzen Løken		1	9
				17c	Do.	Hans Hansen Tuven		1	3
8	8	87	Mørkhagen	18	Mørkhagen	Ole Larsen		2	19
				19	Do.	Do.		1	10
9	9	95	Skjærbækgaard	20	Skjærbækgaard	Anders Olsen	1	1	23
10	10	9	Hagen	21	Mortenshuus	Gunder Hansen	1	2	19
				22a	Huuse vestre	Gunder Olsen	1		20
				22b	Do.	Ole A. Kallerud		1	1
				22c	Do.	John Gundersen Lusberget			21
				23	Huuse østre	Haagen Olsen	1	3	22
				24	Haugen østre	Tollef Olsens Enke	1	3	22

				25	Haugen vestre . . .	Do.	5		1
				26	Skoug fra Hagen . . .	Lars Christophersen		1	10
				27	Do.	Halvor Grimset		3	9
				28	Do.	Peder Immerslund		1	17
				29	Do.	Anders Skjærbæk		1	17
				30	Do.	Peder Immerslund		1	17
11	11	10	Vestre-Haug	31a	Haug søndre	Peder Dahls Enke	5	2	6
				31b	Do.	Gunder Halvorsen Haug			13
				32	Haug mellem	Nordfløder Smith	2	2	20
				33	Haug nordre	Gunder Halvorsen	3	1	17
				34	Skoug fra Haug	Tollef Helset			14
12	12	89	Terningen	35	Terningen	Lieutenant Ørn	1		14
13	13	64	Grinddalen	36a	Grinddalen	Embret Olsen	3		17
				36b	Do.	Anders Gundersen			8
				36c	Vestad	Christopher Knudsen			3
				36d	Grinddalen	John Skovs Enke og Lars Tronsen			8
				36e	Do.	Hans Skjærstad			4
				37a	Lille Grinddalen	Ole Øvergaards Enke		3	4
				37b	Sæteren Kalbrænden	Peder Wæringsaasen		1	7
14	14	13 } 63 }	Grundsæt	38	Grundsæt østre	Hans Pedersen	5	2	20
				39	Grundsæt vestre	Erik Olsen	5	2	20
				40	Grundsæt nordre	Hans og Amund Grundsæt	4	2	6
				41	Galøen	Tarald Gudmundsen		2	19
				42	Grundsæts Skouv	Christen Ween og Johan Røhne med Flere	5		1
15	15	44	Sæteren	43a	Sæteren søndre	Embret Embretsen	1	2	18

				43b	Do.	Ole Steensen	2	2	19
				43c	Do.	Carsten Jensen	1	4	12
				43d	Do.	Iver Thoresen Rustadstuen			14
				44	Sætersmoen	Ole Helgesen	6		15
				45a	Sæteren mellem	Ole Steensen	6		1
				45b	Do.	Gunder Øxsæt den ældre			13
				46a	Sæteren nordre	Ole Eriksen Bolstad	2	3	14
				46b	Nabben	Capitain Øvergaard		3	10
				46c	Sæteren nordre	Embret Knudsen	2	3	15
				47	Sveen	Amund Embretsen		4	5
16	16	69	Rustad søndre	48	Rustadstuen	Peder Pedersen	1	1	23
				49	Johannesstuen	Ole Johansen		3	9
				50a	Rustad søndre	Ole Haagensen	1	4	6
				50b	Do.	Enken Andrea Grötting	1	4	6
				50c	Do.	Knud Sæteren	1	4	6
				51	Rustads Skoug	Knud Sæteren m. Fl.	1	3	9
				52a	Rudstad mellem	John Gudmundsen	4		20
				52b	Rudstad mellem	Morten Jensen		3	3
				52c	Do.	Iver Thoresen		1	1
17	17	68	Rustad nordre	53	Rudstad nordre	Helge Tollefsen Kilde	3	4	12
				54	Skoug fra Rudstad	Lensmand Larsen og Halvor Grimset	4	2	6
18	18	65	Indsæt	55	Indsæt	Peder Pedersen	8	1	4
19	19	37	Øxsæt	56	Øxsæt nordre	Jens Amundsen	8	4	12
		35		57a	Øxsæt mellem	Ole Herstad		3	15
		79		57b	Langholmen	Torger Braaten	3		4
				57c	Øxsæt mellem	Thore Pedersen Indsæt			15

				58	Øxsæt søndre . . .	Gunder Gundersen . . .	5	3	23
20	20	37	Krokberget . . .	59	Skoug i Krokberget . . .	Peder Wæringsaasen . . .		2	19
21	21	76	Svanaasen . . .	60	Svanaasen . . .	John Hansen . . .	4	3	9
22	22	90	Bosevjen . . .	61	Bosevjen . . .	Hans Grundsæt . . .	4	1	4
23	23	36)	Baanrud . . .	62	Langengen . . .	Ole Olsen . . .	1		14
		59)		63a	Baanrud . . .	Gudmund Arnesen . . .	8	3	17
				63b	Do.	Gunder Olsen . . .			5
				63c	Do.	Halvor Pedersen . . .			13
				64	Lille Engen . . .	Capitain Øvergaard . . .		2	6
24	24	35	Strand nordre . . .	65	Strandhagen . . .	Ole Tollefsen . . .		4	11
				66	Strand nordre . . .	Ole Larsens Enke . . .	5	1	17
25	25	17	Strand søndre . . .	67a	Strand mellem . . .	Ole Hansen . . .	1	2	12
				67b	Eidskougmossen . . .	Peder Immerslund . . .			13
				67c	Strand mellem . . .	Otto Carelius Olsen . . .	1	2	2
				67d	Do.	Peder Wæringsaasen . . .	1	2	2
				68a	Strand søndre . . .	Ole Hagen . . .	2	2	12
				68b	Do.	Peder Wæringsaasen . . .	2	2	12
				69	Stutengen . . .	Ole Knudsen . . .		1	3
				70	Søndre Stuen . . .	Hans Vilhelmsen . . .		4	11
				71	Søbak	Madame Strand . . .		2	19
26	26	35	Kjernet	72	Kjernet	Hans Christensen . . .		2	6
				73	Saugkjernet . . .	Ole Pedersen . . .		3	9
27	27	36	Blikberget . . .	74	Skoug i Blikberget . . .	Amund E. Grundsæt . . .	1	1	17
28	28	86)	Grindhagen . . .	75	Støen	Amund Pedersen . . .		3	9
		10)		76a	Grindhagen . . .	Ole Larsen . . .	5	1	2
		60)		76b	Do.	Knud Andersen Moen . . .		1	17
		115)							

29	29	115	Bæk	77a	Bæk . . .	Peder Wæringsaasen	2	19
				77b	Rølsaas Sæter	Lars Sandbakken		14
30	30	34	Gaarder	78	Gaarder . .	Gulbrand Øvergaard	8	18
		36						
		56						
		61						
		82						
31	31	34	Elverum Præstegaard	79	Præstegaarden	Sognepræsten	7	3 23
32	32		Nyborg . . .	80	Nyborg . .	Klokker Koppang		2 6
33	33	81	Kirkenær . . .	81	Kirkenær . .	Sorenskriver Randulffs Bo	1	14
34	34	49	Helsæt	82a	Helsæt . . .	Districtslæge Frellsen . . .	2	2 6
		10		82b	Do. Berger	Erik Gulbrandsen	1	1 16
		24		82c	Helsæt . . .	Lensmand Holst		2 19
				82d	Svartholtet . .	Jens Knappen		13
35	35	8	Nordbæk . . .	83	Nordbæk . .	Christian Olsen		2 19
36	36	43	Østre-Haug . .	84	Østre-Haug . .	Procurator Paus	8	2
		98		85	Hakaskalden . .	Do.		4 5
		7		88	Knappen . . .	Jens Jensen	1	1 3
				89	Fosum	Ole Thoresen		1 17
				90	Gropen	Ole Johnsen		1 3
				91	Butberg . . .	Ole Ottersen		7
				92	Skjefstadoen . .	John Jensen		14
				93	Volla	Peder Olsen	1	10
37	37	98	Skandshagen . .	86a	Skandshagen . .	Gjert Bay	2	18
				86b	Svartholtet . .	Peder Kjeljebakken . .		12
				86c	Lindberget . .	Knud Engebretsen		15
				86d	Skandshagen . .	Hans Jensen Mellum		23

38	38	91	Vollum	87	Lille Skandshagen	John Jensen		3	9
				94	Vollum	Torkild Olsen	1		14
				95	Moen nordre	Hans Olsen		1	17
39	39	3	Opsal nordre	96a	Opsal nordre	Henrik Johnsen	5		16
				96b	Bjerkslættet og Krok- nabben	Christian Larsen Østmoe			13
				96c	Opsal nordre	Procurator Paus	1		14
				97	Almindingsskoug fra nordre Opsal	Christen Ween, Peder Immers- lund og Peder Gulbrandsen Berger		3	9
40	40	40	Opsal søndre	98	Opsal søndre	Assessor Kjøning	7	3	23
		6							
		25							
		66							
41	41		Løkken	99	Løkken	Enken Anne Olsdatter			21
42	42		Høversdalen	100	Høversdalen nordre	Embret Olsen	1		3
				101	Høversdalen søndre	Hans Hansen			14
43	43		Qværnbækken	102	Qværnbækken	Overjæger Augustinus Dahl		2	6
44	44	32	Lilleberg	103	Lilleberg	Ole Olsen		2	19
45	45	101	Moen søndre	104	Moen søndre	Jens Wæringsaasen	1		14
46	46	7	Skjefstadmoen	105a	Mellem Moen	Ole Jørgensen		2	19
				105b	Do.	Lensmand Holst		2	19
				106a	Moen	Do.	1	3	8
				106b	Do.	Gunder Hansen Tuven			13
47	47		Bakken	107a	Bakken	Ole Olsen Løkken	1		5
				107b	Do.	Peder O. Wigen			4
48	48	8	Skjefstad øvre	108	Bakken lille	Ole Johnsen Kalvadet			21

				109	Talhaugen	John Olsen		2	6
				111	Høybakken	Tollef Haagensen	1	1	3
				110	Viken	Peder Ottersen	1		1
				112a	Skjefstad øvre	Jens Wæringsaasen	1	4	12
				112b	Do.	Ole Johnsen Houm	1		19
				112c	Do.	Ole Jensen Houm			6
				112d	Do.	Jørgen Olsen Skjefstad			9
				112e	Do.	Christen Breum og Strømme G. Berg		1	6
				112f	Do.	Jens Jensen Knappen og Jens Olsen Houm		1	6
				112g	Do.	John Jensen Skjefstad		1	12
				112h	Do.	Hans Jensen Hovind	3	1	16
				112i	Do.	Halvor Siljuberget		2	12
				113a	Skjefstad østre	Jørgen Olsen		3	22
				113b	Do.	John Jensen		3	22
				113c	Volla	Christen Christensen Wadet			13
				114a	Skjefstad vestre	Jørgen Olsen	1	1	16
				114b	Volla	Christen Christensen Wadet			14
49	49	7	Skjefstad nedre	115a	Skjefstad nedre	Arne Sørensen	5		5
				115b	Do.	Otter Hansen			15
				115c	Do.	Hans Hansen Tuven			15
				116	Hakaskallens Skoug	Brede Olsen Svendbye		4	5
				117	Hakaskalsæteren.	Lars Knudsen Ranum		1	3
50	50	42	Lille-Hof	118	Lille-Hof	Capitain Gran	3		1
51	51	6	Store-Hof	119a	Store-Hof øvre	Gunder Rejersen	5	1	11
				119b	Aaengen og Skoug i Svartholtet	Christian Larsen Østmoe og Wellum Jensen Kallerud		1	10

				119c	Kjernshagen	Ole Olsen Bronkebakken . .		1	2
				120a	Store-Hof nedre	Ole Olsen	1	2	21
				120b	Do.	Gunder Knudsen Nødaasen . .		1	1
52	52	38}	Løken nedre	121	Skoug fra Store-Hof	Collett & Søn	2	1	3
		5}		122	Løken nedre	Peder Olsen	2	3	9
				123a	Løken søndre	Anders Mentzen	2		1
				123b	Do.	Christen Larsen Aaen		1	15
				123c	Do.	Erik Tuven			13
				124	Løken nedre	Peder Christensen	7		2
53	53	4}	Løken øvre	125a	Løken øvre	Strømme Gundersen	1		3
		45}		125b	Do.	Hans Furuknappen			1
				125c	Do.	Peder Johnsen Kalvadet			8
				125d	Do.	Christen L. Nødassen			7
				125e	Do.	Peder Christensen Løken			8
				125f	Do.	Ole Olsen Bronkebakken	1		
				125g	Do.	Jens Knappen			13
				125h	Do.	Lieutenant Oppen		1	16
				126a	Hansstuen	Gunder Olsen	1	3	8
				126b	Do.	Jens Wæringsaasen		2	19
				127	Svendstuen	Ole Olsen	2		1
				128a	Østgaarden	Strømme Gundersen		1	13
				128b	Do.	Ole Svendstuen		3	17
			128c	Do.	Enkefru Jarmann			15	
			128d	Do.	Ole Olsen Bronken		1	13	
			129a)	Lundstuen	Ole Gundersen	3	4	23	
			128e)						
			129b	Do.	Halvor Siljuberget			11	

54	54	43 } 4 }	Thuven	130	Thuven	Erik Hansen	2	3	22
55	55	58	Hvarstad lille	131a 131b	Lille Hvarstad Do. Ødegaarden	Hans Dahl Ole Ottersen	4	3	22 1 3
56	56	32 } 2 }	Hvarstad store	132 133a 133b 133c	Hvarstad nordre Hvarstad søndre Do. Do.	Arne Jørgensen Procurator Bay Jens Wæringsaasen Henrik Opsal og Peder Olsen Lømoe	3 4 1 2	1 2	17 16 21 7
57	57	75	Flobakken	133d 134	Do. Flobakken	Halvor Siljuberget Hans Ottersen	1	2	22 6
58	58	84 } 45 }	Kilde	135	Kilde	Fru Jarmann	2	4	12
59	59	45 } 4 }	Teppen	136 137a 137b	Teppen nordre Teppen søndre Do.	Hans Halsteensens Enke Erik Olsen Jens Wæringsaasen	2 2 1	10 20	2 2 2
60	60	38	Kalvadet	138	Kalvadet	Peder Johnsen	4	5	
61	61	4	Sveen	139	Sveen	Ole Olsen	4	11	
62	62	26 } 120 }	Hoeim nordre	140a 140b 140c	Hoeim Do. Sveen nordre	Arne Schøyen Henrik Opsal Ole Ottesen	9	4 2 1	15 3 3
63	63	25 } 4 } 7 } 8 }	Hoeim søndre	141a 141b 141c 142a 142b 143	Hoeim mellem Melaasbroen Hoeim mellem Hoeim søndre Do. Hoeim østre	Jens Olsen Ole Jensen Engebret Gundersen Holtet Ole Johnsen Districtslæge Frellsen Torkild Olsen.	2 3 2 3 3	4 9 3 1 15 9	

64	64	7	Silkebekken . . .	144	Silkebekken . . .	Ole Olsen		3	9
65	65	3	Nygaarden . . .	145	Nygaarden . . .	Ole Halvorsen	1	2	19
66	66	80	Riiskjernholtet . .	146a	Riiskjernholtet . .	Engelbret Gundersen	1	1	23
				146b	Flataassætren . . .	Ole Jørgensen Aarnæs og Ole Rejersen Storhoff		1	23
				146c	Riiskjernholtet . . .	Peder Rejersen Storhoff	1	1	15
				146d	Do.	Ole Johnsen Houm		1	4
67	67		Holtmoen . . .	147	Holtmoen	Peder Hansen			21
68	68	7	Jævnaker . . .	148	Jævnaker	Ole Olsen	1		1
69	69		Lindmoen . . .	149	Lindmoen	Ole Hansen		1	3
70	70		Melum . . .	150	Melum	Hans Jensen		1	10
71	71	92	Qværnmoen . . .	151	Qværnmoen østre . . .	Peder Rejersen Storhoff	2	3	22
				152	Qværnmoen vestre . . .	Ole Jørgensen	2	2	6
72	72	2}	Ljømo . . .	153a	Ljømo nordre	Amund Olsen	7	3	23
		61}		153b	Qværnpladsen	Jens Wæringsaasen	1		13
				154	Ljømo mellem	Erik Pedersen	3	2	20
				155	Ljømo søndre	Ole Torkildsen	7	3	23
				156	Sørengen	Erik Pedersen	1	1	17
73	73	39}	Sormerud . . .	157	Sormerud	Siverin Gundersens Enke	8	1	18
		11}							
74	74	67}	Qværnebakken . . .	158	Qværnebakken	Ole Arnesen		4	11
75	75	7}	Aarnæs store . . .	159a	Aarnæs	Amund Aarnæs	4	1	12
				159b	Do.	Halvor Siljuberget		1	16
				159c	Do.	Erik Ljømo og Wilhelm Kollerud			12
76	76		Kjælkebakken . . .	160	Kjælkebakken	Peder Pedersen		2	6
77	77	124	Aarnæs lille . . .	161	Aarnæs lille	Jørgen Tollefsen	1	1	17

78	78	67	Harebæk	162	Harebæk	Syver Hansen	1	10
				163	Trangsrud	Hans Ottersen		14
79	79		Kolbæk	164	Kolbæk	Enken Berthe Johnsdatter		21
80	80	5	Skjermoen	165	Skjermoen	Peder Gundersen	3	9
81	81	7	Kollerud	166	Kollerud	Wilhelm Jensen	2	19
82	82	8	Berg	167a	Berg	Strømme Gundersen	2	16
				167b	Do.	Halvor Siljuberget	1	6
83	83		Østmo	168	Østmo	Christian Larsen	3	9
84	84	108	Nøtaasen	169	Nøtaasen lille	Assessor Mathisen	1	2
		50		170	Häslerud	Ole Halsteinsen		1
		4		171	Østerud	Peder Østensen		1
				172	Nøtaasen nordre.	Peder Larsen	3	1
				173a	Nøtaasen søndre.	Gunder Knudsen	2	4
				173b	Do.	Peder Knudsen		4
				173c	Do.	Peder Christensen		7
				174	Aaen	Christen Larsen	1	1
				175	Korslund	Ole Larsen		14
				176	Hogstad nordre.	Peder Arnesen		14
				177	Hogstad søndre.	Halvor Mortensen	1	3
85	85	7	Hogsæt	178	Hogsæt	Henrik Opsal	1	17
86	86	8	Skjefstads Skoug	179	Skoug fra Skjefstad.	Assessor Mathisen	3	9
87	87	39	Agaasens Skoug	180	Agaasens Skoug	Fru Jarmann	1	3
88	88	59	Løvberget	181a	Løvberget	Ole Eriksen Knippen	2	7
				181b	Madsberget	Peder Immerslund		4
				181c	Løvberget	Gulbrand Gobakken		2
				182	Skoveiendom fra Løvberget	Børre Grundsæt	1	3

89	89		Steensæt . . .	183	Steensæt	Enken Guri			7
90	90	28	Grøting vestre	184a	Grinden	Peder Engebretsen	1	4	12
				184b	Do.	Anders Olsen		3	21
				185	Grøting vestre	Ole Andersen	7	3	23
91	91	27	Grøting østre	186a	Grøting østre	Ole Halvorsen	4	4	11
		11		186b	Do.	Madame Strand	1	3	22
				187	Do.	Halvor Hansen	4	2	6
				188	Møystad	Peder Immerslund	11		15
92	92	46	Møystad	188	Møystad	Peder Immerslund	11		15
93	93	29	Thorrud	189	Thorrud	Hans Jørgensen	6		15
				190	Skovejendom	Peder Immerslund		1	3
94	94	70	Grav	191	Grav	Ole Arnesen	7	3	23
		14		192	Gvav lille	Halsteen Eriksen	1	1	17
				193	Skoug fra lille Grav	Peder Immerslund		1	3
				194	Skoug fra Grav	Torkild Arneberg og A. Dørum		2	6
95	95	14	Herstad	195	Herstad	Hans Nielsen	4	4	12
		79		196a	Herstad øvre	Peder Ottersen	5		21
				196b	Do.	Enken Sille Marthea Christophersdatter		2	19
				196c	Do.	Tollef Hansen Reten		1	9
				196d	Do.	Ole Gjevaldsen Kulsveen		3	8
96	96	60	Reten	197	Reten	Tollef Hansen	5		15
97	97	88	Retengen	198	Retengen	Ole Jensen	6	1	4
98	98	31	Nøtsel vestre	199a	Nøtsel øvre	Jens Jørgensens Enke	2	4	20
				199b	Do.	Peder Immerslund	1	2	10
				200a	Nøtsel nedre	Niels Andersen		3	1
				200b	Do.	Ole Olsen Hovind			9

				200c	Do.	Peder Immerslund	1	2	12
				200d	Do.	Capitain Øvergaard		4	9
				200e	Do.	Jens og Peder Wæringsaasen		1	9
				200f	Do.	Gulbrand Gobakken og Ole Hovind		1	3
				200g	Do.	Peder Gudmundsen Østhagen		2	5
99	99	30	Nøtsel østre	201	Nøtsel østre	Hans Olsen	6	3	9
				202	Halbakken	Niels Clemetsen		4	11
100	100	11	Hovin nordre	203a	Hovin nordre	Ole Hovind		4	7
		47		203b	Do.	Hans Nødsel og Ole Jensen Engen			6
		48		203c	Do.	Peder Immerslund	3	1	22
				203d	Do.	Halsten Halsteensen			17
				204	Hovin vestre	Ole Olsen	4	3	9
				205	Hovin østre eller mellem	Niels Nielsen	2	3	22
				206a	Hovin østre	Anders Pedersen	1		11
				206b	Do.	Sorenskriver Randulffs Bo	1	1	17
				206c	Do.	Jomfru Randulff			17
				206d	Do.	Ole Olsen		2	2
				206e	Do.	Anders Wæringsaasen		1	10
				206f	Do.	Jens og Peder Wæringsaasen samt Otter Skavhougen		2	2
				206g	Ringaasens Sæter	Johannes Leerbak		2	12
				206h	Hovin østre	Strømme Tollefsen	1	1	20
				206i	Do.	Do.		2	2
				206k	Hovinhagen	Sorenskriver Randulffs Bo		3	11
				207	Rugsveen	Foged Rolsdorph		2	19

101	101	62 } 11 }	Hofsløkken	208a	Hofsløkken	Embret Norbyes Enke	5		8
				208b	Do.	Landhandler Kynsberg		2	
				208c	Do.	Halsteen Granbakken			12
102	102	15	Uthuus	209	Uthuus østre	Halvor Olsen	4	2	6
				210	Uthuus vestre	Embret Arnesen	4	2	6
103	103	16	Finnstad vestre	211a	Finnstad vestre	Christian Olsen	4	1	8
				211b	Do.	Jens Wæringsaasen		4	7
104	104	18	Finnstad mellem	212	Finnstad	Amund Gulbrandsen	4	2	6
				213a	Skolla	Peder Gulbrandsen Jordet	1	1	17
				213b	Do.	Jens Wæringsaasen		2	5
				214	Skolla lille	Knud Gulbrandsen		1	17
105	105	16	Meljordet	215	Meljordet	Ole Olsen	2		1
106	106	16 } 19 }	Østjordet	216a	Østjordet	Thore Gulbrandsen	4	4	14
				216b	Do.	Halvor Siljuberget			11
107	107	16	Rødningen	217	Rødningen	Johan Thoresen	1	3	22
108	108	16	Finnstad lille	218	Finnstad lille	Niels Pedersen		2	19
109	109	19	Finnstad østre	219	Finnstad østre	Knud Embretsen	3	1	17
				220	Sveva	Hans Hansen			14
110	110		Langholen søndre	221	Langholen søndre	Niels Andersen		1	3
111	111	12	Rogstad	222	Rogstad	Johan Møystad	11		15
				223	Rogstad lille	Do.	1	3	22
				224a	Huusa	Oliana Sorperud		1	3
				224b	Do.	Peder Pedersen Mellum		1	3
112	112	20	Skulstad østre	225	Skulstad østre	John Arnesen	3	2	20
				226a	Skulstad mellem	Jens Amundsen	4	3	23
				226b	Do.	Hans Hansen Mellum			13
				227	Sveen	Niels Larsen	1	1	17

113	113	21	Skulstad vestre .	228a	Skulstad vestre .	Johannes Olsen .	7	3	20
				228b	Do.	Ole A. Grötting			3
				229	Skulstad lille	Erik Olsen		1	17
				230	Ødegaarden	Christopher Nordvie	1	3	22
				231	Melum	Peder Pedersen		1	3
114	114	61	Kolstad	232	Kolstad	O. Kynsberg	2	3	9
		62							
		12							
115	115	81	Thingby .	233	Thingby	Christopher Glad		1	17
116	116		Storengen	234	Storengen	Sorenskriver Randulff			7
117	117	57	Nordby	235a	Nordby nedre	Jens Pedersen		1	22
				235b	Do.	Halsteen Halvorsen Qværn- bækken			13
				235c	Do.	Ole Halvorsen	2		18
				235d	Do. Do.	Peder Storhoff	2		5
				235e	Do.	Jørgen Schjefstad og John Søberg		1	2
				235f	Do.	Madame Strand			7
				236	Nordby øvre	Guldbrand Johnsen	2	4	12
				237	Bakken	Enken Kari Olsdatter		2	6
				238a	Skrogbækeng	Peder Bergersen Rogstad			14
				238b	Do.	Morten Blix			13
118	118	112	Horndalen	239	Horndalen eller Østby	Hans Ottersen		1	17
				240	Horndalen	Ole Halvorsen		4	11
				241	Pløyen	John Olsen		1	17
119	119	63	Østby . .	242	Østby	Torsten Knudsen		2	6
120	120		Rødningen	243	Rødningen	Hans Hansen		2	6

121	121		Kathaugen . . .	244	Kathaugen . . .	John Nielsen . . .	1	17
122	122		Horndalssveen . . .	245	Horndalssveen . . .	Anders Johnsen . . .	1	17
123	123	55	Væringsaaen . . .	246a	Væringsaaen øvre . . .	Hans Helgesen . . .	6	14
				246b	Plads Brænden . . .	Halvor Mortensen Nederberg . . .	2	19
				247	Væringsaaen nedre . . .	Anders Knudsen . . .	5	20
124	124	110	Steenhammer . . .	248a	Steenhammer . . .	Halvor Hansen . . .	1	4
				248b	Tøraas Sæteren . . .	Ole Andersen Kallerud . . .	2	18
125	125	78	Nedreberg . . .	249	Nedreberg . . .	Morten Halvorsen . . .	3	12
126	126	77	Nyberget . . .	250	Nyberget søndre . . .	Embret Embretsen . . .	1	22
				251a	Nyberget nordre . . .	Thore Arnesen . . .	1	19
				251b	Do.	Ole Væringsaaen . . .	1	
				251c	Do.	Ole Kluge i Vang . . .	1	
				252	Bakken	Anders Kundsén Værings- aaen		14
127	127	99	Riismyr	253a	Riismyr	Knud Olsen	4	21
				253b	Do.	John Pedersen	1	9
				253c	Do.	Berger Øttersen	4	21
				254	Riismyr lille	Gunder Larsen	1	17
128	128	111	Leerbak	255	Leerbak	Johannes Olsen	4	11
129	129	83	Volden	256	Volden	Arne Halvorsen	1	14
				257	Volden nedre	Do.	1	17
130	130	100	Gobakken	258	Gobakken	Guldbrand Olsen	3	14
131	131	109	Norderrud	259	Norderrud	Ole Knudsen	1	9
132	132	» 61}	Moberget	260	Moberget søndre	Ole Embretsen	2	6
				261	Moberget	Ole Andersen	1	14
133	133	111	Brænden	262	Brænden	Ole Arnesen		7
134	134		Høimoen	263	Høimoen	Lars Nielsen	3	22

135	135	31	Julhusmoen	264	Julhusmoen	Niels Christophersen			7	
136	136	105	Skavhaugen	265	Skavhaugen øvre	Otter Halstensen	5	4	17	
				266a)						
				266b		Skavhaugen nedre	Ole Wæringsaasen	1		2
	137	116	Blikberget ¹	267	Blikberget østre	Lars Gundersen	2	1	3	
				268	Blikberget øvre	Lars Engebretsen	1	1	17	
	138		Arndal ¹	269	Arndal	Arne Arnesen			14	
137	139		Skjerbæk	270	Skjerbæk	Otter Ottersen		1	3	
138	140		Løvhaugen	271	Løvhaugen	Ole Olsen			21	
				272	Løvhaugen søndre	Hans Gudmundsen			14	
139	141		Lien	273	Lien	Baard Larsen		3	9	
140	142		Gammelmoen	274	Gammelmoen	Erik Olsen	1	1	17	
141	143		Gunnersrud	275	Gunnersrud	Hans Hansen		1	17	
142	144		Næverlien	276	Næverlien	Jens Helgesen		1	17	
143	145		Saugmoen	277	Saugmoen	Hans Hansen		1	3	
144	146		Storbæk	278	Storbæk	Jørgen Ottersen		2	19	
145	147	117	Stygberget	279	Julgrasbakken	Enok Grøttings Enke	1	3	9	
		126		280	Stygberget nordre	Ole Olsen		4	11	
		118)		281	Do. søndre eller Bak-					
					ken	Gunder Embretsen		4	11	
				282a	Do.	Gunder Larsen og Gunder				
						Enersen	1		8	
				282b	Do.	Gunder Embretsen			6	
				283	Rugsveen	Knud Olsen		4	11	
				284	Stygberget eller Bæk	Gunder Nielsen		3	9	
146	148	59	Ørtbækkedalen	285	Ørtbækkedalen	Knud Olsen		4	11	
147	149		Madsbergssæter	286	Madsbergssæter	Anders Kaaterud		3	9	

¹ Henlagt til Aamot thinglag fra 1ste juli 1858.

148	150	11	Tøraasen . . .	287	Tøraasen . . .	Mikkel Hexvold . . .		2	19
149	151	24	Berger østre . . .	288	Berger østre . . .	Erik Gulbrandsen . . .	6		15
				289	Berger-Engen . . .	Gulbrand Jensen . . .	1	1	17
				290a	Berger	Tollef Hagens Enke . . .	1	1	23
				290b	Do.	John Amundsen Mo		4	11
				290c	Do.	Erik Gulbrandsen		1	9
				290d	Do.	Engebret Olsen Stygberget . . .		1	3
150	152	74	Breeim	291	Breeim	Peder Halvorsen	2	4	12
151	153	66)	Mo.	292	Mo nordre	Amund Johnsen	1	2	19
		23)		293	Mo vestre	Peder Andersen	1		14
				294	Mo østre	John Arnesen	1	1	17
152	154	23	Finnjoqværn . . .	295	Finnjoqværn	Arne Pedersen			7
153	155	22)	Sætre vestre . . .	296	Sætre vestre	Clemmet Olsen	4	1	4
		23)		297	Sætre nordre	Niels Nielsen	1		1
				298	Thorebakken	Hans Gundersen		2	6
				299	Meleim	Halvor Olsen		2	6
				300	Lindengen	Enok Larsen		3	9
				301	Neersveen	Peder Knudsen		1	3
				304	Klokkersveen	Ole Olsen		3	9
				306	Bjørnstad	Ole Pedersen		1	3
				308	Sætre søndre	Halvor Embretsen		3	9
				309	Nygaard	John Gundersen	1	1	17
				310	Sætre lille	Gunder Larsen			21
				311	Sæteraasen nordre	Amund Engebretsen		1	3
154	156	23	Ottertoppen . . .	302	Ottertoppen	John Pedersen		2	19
155	157	16	Norlid	303	Nordlid	Christian Olsen		3	9
156	158		Holtet	305	Holtet	Andreas Gundersen			14

157	159		Uthuuslien	307	Uthuuslien	Christopher Jensen	1		14
158	160	23	Sætre østre	312	Sæteraasen søndre	Torkild Hansen		1	17
				313	Qværnebakken	Embret Melhagen			14
				314	Ingvaldshagen	Halvor Mortensen	1	1	3
				315a	Sætre	Ole Pedersen Løken	2	4	
				315b	Do.	Niels Andersen Nordsæt		1	13
				316	Sætre østre	John Mikkalsen	4		1
				317	Sætersveen	Ole Hansen			14
				318	Hagen	Halvor Nielsen	4		1
				319	Engen	Enok Eriksen		1	3
				320	Bergenuus	Ole Jensen		2	6
				321	Sætre øvre	Peder Eliassen		4	11
				322	Pladsen østre	Halvor Olsen		3	9
				323	Pladsen vestre	Embret Pedersen		2	6
				324	Moen søndre	Marthe Halvorsdatter		3	22
				325	Do.	Do.		2	19
				326	Sveen	Ole Haagensen	3	2	20
				327	Liqværn	Anders Andersen	1	1	17
				328	Holen	Morten Haagensen			14
				329	Meleim	Ener Pedersen			14
159	161	63	Hornmoen	330	Hornmoen	Lars Olsen			14
160	162	122}	Storberget	331	Storberget søndre	Peder Larsen	2	3	9
		123}		332	Storberget nordre	Do.	1	2	19
161	163		Nyberg	333	Nyberg	Do.		1	17
162	164	103	Qværnen	334	Qværnen	Arne Tollefsen		1	3
163	165	122}	Fjeldet	335	Fjeldet	Embret og Johan Jensen	1	1	17
		123}							

164	166	53	Lien	336	Lipladsen	John Johnsen	1	3
				337	Olbergsveen	Hans Pedersen	3	23
				338	Lien østre	Niels Nielsen	1	14
				339	Lien mellem	Engebret Nielsen	4	1
				340	Lien vestre	Hans Olsen	2	4 12
165	167	93}	Værlien	341	Værlien søndre	Amund Larsens Enke	2	4 12
		119}		342a	Værlien nordre	Peder Immerslund	1	20
				342b	Do.	Strømme Hovind	1	4
				342c	Do.	Ole Olsen Wærlien	3	22
				342d	Do.	Gunder Olsen Wærlien	2	14
				342e	Do.	Do.	2	12
166	168	22}	Langholen nordre	343	Langholen nordre	Hans Nielsen	2	19
		93}						
167	169	103	Sveen lille	344	Sveen lille	Niels Guldbrandsen	3	1 17
168	170	102	Aasen	345	Aasen	Gunder Olsen Wærlien	1	3 22
169	171	71}	Lindberget vestre	346a	Lindberget øvre	Peder Storhoff	3	2 19
		23}		346b	Do.	Peder Immerslund og Peder Guldbrandsen Jordet	2	5
				347	Mo-Engen	Jens Wæringsaasen	2	19
				348	Borkbrænden	Jens Engebretsen		21
				349	Lindbergsengen	Peder Schulstad		14
				350	Do.	Ole Iversen og Ole Bakstuen		14
170	172	72	Lindberget østre	351a	Lindberget nedre	Ole Rejersen og Morten Jensen	2	1 14
				351b	Do.	Morten Mathisen Lindberget	2	21
				352a	Løkken	Mathis Pedersen	2	2
				352b	Do.	Jens Flygind		16
171	173	103	Josveen	353	Josveen	Ole Thoresen		14

172	174	79	Petersborg	354	Petersborg	Morten Mortensen	1	3	22
173	175	114	Bratberget	355	Bratberget	Niels Johnsen		3	9
174	176		Sørlid	356	Sørlid	Niels Mortensen Petersborg		1	17
175	177		Nordlid	357	Nordlid	Gulbrand Embretsen		2	19
176	178		Flyen	358	Flyen	Halvor Embretsen			14
177	179		Kulsveen	359	Kulsveen	Lensmand Holst		1	3
178	180		Holtet	360	Holtet	Hjeronimus Berntzen			7
179	181	103 } 71 }	Tørorerbrænden	361	Tørorerbrænden	Halvor Eriksen		1	3
180	182	73	Kyndberget store	362a	Kyndberget	Anders Embretsen	1	2	7
				362b	Do.	Gunder Olsen Flisberget	1	2	7
				362c	Do.	Peder Pedersen			3
				363	Kyndberget østre	Mons Olsen	2	3	9
				364	Hagen	Jens Wæringsaasen	1	1	17
				365	Kalsveen	Peder Haagensen		1	3
				366	Nordsveen	Jens Nielsens Enke		1	3
				367	Jordet	Gulbrand Gulbrandsen	3	3	22
				368	Berget	Ole Pedersen			14
				369	Lykken	Anders Pedersen	2		1
				370	Jordet østre	Enken Marthe Hansdatter			7
181	183	104	Kyndberget lille	371a	Kyndberget lille	Ole Johnsen		3	17
				371b	Do.	Morten Olsen Flisberget	1	2	10
182	184	94	Bækken	372a	Bækken	Anders Andersen	3	1	8
				372b	Do.	Halvor Siljuberget		1	11
				373	Bækken søndre	Peder Torgersen		4	11
				374	Bjørnstad	Peder Christophersen Dahl		2	19
				375	Granrud	Embret Jørgensen		1	17

183	185	121	Seljuberget	376	Seljuberget	Halvor Eriksen	2	1	
				377	Seljuberget søndre	Anders Pedersen Risberget		2 6	
184	186	96	Flisberget	378	Flisberget	Mathis Olsen	2	1 3	
185	187	113	Haaberget	379	Haaberget	Henrik Mathisen	1	14	
186	188	97	Graaberget	380	Graaberget østre	Oberst Lowzow	1	3 22	
				381	Graaberget	Peder Josephsen	1	3 22	
187	189	23	Throndsborg	382	Throndsborg	Ole Larsen Strand		3 9	
188	190	125	Goskjølen	383	Goskjølen	Berger Olsen Bolla		2 19	
189	191		Borkboen	384	Borkboen	Johan Christensen		14	
190	192		Elverums Alminding	385	Elverums Alminding	Staten		4 11	
				386	Do.	Berger Rogstad		3 9	
				387	Do.	Torger Braaten	2	1 3	
				388	Do.	Hans Grundsæt og P. Wærings- aasen	1	14	
				389	Do.	Peder Gulbrandsen og Peder Immerslund	3	1 17	
				390	Do.	Halvor Siljuberget og Kyns- berg	3	1 17	
				391	Do.	Hans Grundsæt, Enok Grøt- ting, Niels Gaustad		2 6	
				392	Do.	Ole Hovind		3 9	
				393	Do.	Embret Grundsæt		7	
191	193	Osskov		394	Osskov	Jørgen Olsen Ørnæsset	1	14	
				395	Do.	Peder O. Wæringsaasen		1 3	
				396	Do.	Peder Wæringsaasen		1 3	
				397	Do.	Erik Gulbrandsen Berger		2 6	
							Thinglagets Matrikulskyld	842	1 9

Tilføielser og rettelser.

Side	17	linje	21	fra	oven:	kunde, læs: kunnet
»	25	»	14	»	»:	nye, læs: nyde
»	28	»	5	»	»:	Østgaarden læs: Ødegaarden
»	29	»	9	»	»:	1775, læs: 1875
»	31	»	17	»	»:	Johnsen, læs: Johnsen
»	»	»	22	»	»:	Haagen Olsen † ^{28/5} 1879
»	37	»	5	»	neden:	— Adolph, læs: — 2 Adolph
»	39	»	18	»	»:	Bækkelund, læs: Bakkellund
»	43	»	3	»	»:	1774, læs: 1674
»	47	»	5	»	»:	eiedes, læs: brugtes
»	51	»	11	»	oven:	Jahrmann, læs: Jarmann
»	53	»	8	»	»:	Peder Øvergaard † ^{21/10} 1841 i Chr.ia.
»	54	»	1	»	»:	Oline C. Øvergaard † ^{15/10} 1913.
»	»	»	5	»	»:	Birthe Øvergaard † ^{15/11} 1913.
»	57	»	6	»	neden:	ordet formentlig stryges.
»	59	»	5	»	»:	Ole Olsen Husa † ^{22/12} 1905
»	»	»	11	»	»:	Stensen, læs: Gjetvoldsen, og l. 10: forfædre, læs: forældre
»	66	»	24	»	oven:	1820, læs: 1819
»	»	»	26	»	»:	1826, læs: 1811
»	67	»	7	»	neden:	1657, læs: 1664. John købte af Arne Torstensen, der fik skjøde af Kronen ^{12/6} 1663.
»	68	»	6	»	oven:	Myrsæter, læs: Nysæter
»	72	»	9	»	neden:	Kolka, læs: Kotka
»	88	»	17	»	oven:	1744, læs ^{7/6} 1744
»	89	»	25	»	»:	Ole Ødegaard Opsahl † ^{20/11} 1911
»	109	»	3	»	»:	^{12/1} , læs: ^{13/10}
»	110	»	16	»	»:	død, læs: fratræden
»	117	»	9	»	»:	1774, læs: 1794
»	»	»	13	»	»:	presten Smiths, læs: nordfløter Smiths
»	125	»	12	»	»:	1625, læs: 1592
»	»	»	2	»	neden:	Jover Storhofs mors farfar var Botolf, som havde odel til i hud i Søndre Berger (thinget ^{20/4} 1663).
»	136	»	11	»	»:	1889, læs: 1890
»	138	»	8	»	»:	Jørgen Amundsens søster Cathrine Amundsdr. var gift med Iver Amundsen Murud, der i 1663 boede paa Løken og da procederte om S. Berger, som han ansaa som sit odel (thinget ^{20/4} 1663).
»	141	»	13	»	»:	vest, læs: øst
»	153	»	3	»	oven:	Olsahl, læs: Opsahl
»	»	»	12	»	»:	Marthe Løken † ^{15/10} 1913.
»	187	»	19	»	neden:	8', 9' og 9 ^{1/2} ', læs: 8", 9" og 9 ^{1/2} "

Side 188	»	16 fra	neden:	Fru Bay, f. Krohn † $24/8$ 1909.
» 189	»	21 »	oven:	Uthus, læs: Finstad
» »	»	8 »	neden:	Erik Pedersen blev gaardbruger paa Lille-Graff.
» 190	»	13 »	oven:	Martha, læs: Marthea
» 196	»	8 »	neden:	O. G. Oppen gift $10/2$ 1803 i Oslo med Adelgunde Sophie Stricker.
» 199	»	5 »	» :	maven, læs: halsen
» 202	»	7 »	oven:	Schøyen og Oline Bakke blev gift $28/6$ 1831 i Chr.ia ; bruden var da 21 aar gl.
» 231	»	3 »	» :	Amund Ljømo var gift med Rønnaug Olsdtr. Vesterhaug og havde ogsaa sønnen Peder Amundsen Sørperud.
» »	»	22 »	» :	Karen Arnesdtr. blev gift $8/1$ 1770 med Engebret Bjørnsen Sæteren s. 405
» 232	»	22 »	» :	Arne Amundsen † $13/7$ 1852, 60 aar gl. som kaarmand paa Smed-Rustad, og søsteren Kirsti blev gift $10/4$ 1810 med Ole Pedersen Bannerud.
» 233	»	19 »	neden:	1703, læs: høsten 1702
» »	»	2 »	» :	Anne Olsdtr. blev gift med Tollef Hansen Reten.
» 244	»	13-14 »	oven:	Kari Knutsdtr. gift $14/10$ 1831 med Nikolai Hansen Land, af Kjeljebakken.
» 245	»	3 »	neden:	Hans Olsen Aarnes var søn af Ole Haug s. 344.
» 256	»	6 »	» :	Engebret Elset, læs: Engebret Olsen Elset
» 262	»	23 »	oven:	Selma Bronken † $17/11$ 1911.
» »	»	25 »	» :	$10/8$, læs: $8/8$
» 283	»	12 »	neden:	Peder Sørperud var søn af Amund Ljømo, se ovenfor tilføielse til s. 231.
» 291	»	22 »	» :	Inger, læs: Ingrid
» 308	»	22 »	» :	$30/5$, læs: $30/8$
» »	»	14 »	» :	Kirsti Olsdtr. blev gift paany $28/8$ 1779 med Gunder Bjørnsen Sæteren paa Løvberget.
» 311	»	10 »	oven:	over niti, læs: henved niti
» 333	»	9 »	neden:	Otter Haug fralagde sig «ved høieste helgens ed» beskyldningen for mordet paa Niels Løken ved thinget $23/8$ 1664, men maatte dog betale sagens omkostninger.
» 338	»	10 »	» :	Thor Arnesen, læs: Thor Arnesen Øxset
» 344	»	12 »	oven:	Hans Olsen, læs: Hans Olsen Aarnes s. 245
» 345	»	14 »	neden:	Thor Arnesen, læs: Thor Arnesen Øxset.
» »	»	12 »	» :	To, læs: Tre [det tredie var Ingeborg Olsdtr. gift med Ole Halvorsen Værlien].
» 347	»	3 »	oven:	Karen Frogner var db. $10/8$ 1721 i Ullensaker og dtr. af lensmand C. Halvorsen Frogner, «en mand baade af god og sund fornuft og redeligt gemyt», og hustru Anne Marie Ludvigsdtr. Buchholtz.
» 348	»	15 »	» :	$4/11$, læs $7/11$
» »	»	22 »	» :	gift 1890, læs: gift $4/10$ 1890
» »	»	29 »	» :	Ø. Grundset, læs: V. Grundset
» 404	»	14 »	neden:	Birthe Sæteren † $20/11$ 1914 paa Rena.
» 428	»	9 »	» :	Per Indset † $14/8$ 1913.
» 447	»	9 »	oven:	Stenhammer, læs: Skavhaugen
» 530	»	11 »	neden:	eneste, læs: ældste
» 531	»	15 »	» :	Ole Helgesen, læs: Helge Olsen

Personregister.

[Heri ikke medtaget gaardbrugernes og ættetaflernes navne, hvortil stedregistret
maa antages at give tilstrækkelig henvisning.]

- Aagaard** 83.
Aakrann 49, 54, 357.
Aamot 52, 409.
Abelsted 121.
Alme 53, 700, 706.
Alf Knutsen 457, 611.
Amundsen, Smitt 54.
Anckerstrøm 468.
Anders Simonsen, asses-
 sor 185, 254, 329,
 392, 471.
Andset 112.
Arneberg, ætten 193,
 368 fl., 391.
Arne Torstensen 125.
 193 fl.. 238, 244, 549,
 561, 634, 642, 670,
 673, 675, 699, 740.
Asla 153.
Bassøe 123, 187, 335.
Bay 78, 187, 188, 200, 296.
Bech 28, 30, 354, 588.
Berg 504, 544, 688.
Bergh 688.
Bie 59.
Bjørneby 527.
Bjørnson 92.
Blix 500, 564, 625, 628,
 669.
Blütecher 377, 388.
Bodding 153.
Bolle 119.
Bolt 457.
Bondorff 21.
Borch 17, 42, 57, 126,
 184, 360, 363, 417,
 661, 667, 670.
Braskerud 227, 264.
Bredal 502.
Brevig 378.
Brockdorff 42.
Bruun 45, 353, 363, 417.
Bugge 65, 688.
Bull-Anderssen 560, 563,
 565.
Buschow 614.
Cappelen 466, 527.
Carlsen 538.
Christen Jensen, lagmand
 42, 156, 168, 392, 462,
 489, 495, 505, 517,
 528, 566, 571, 573,
 576, 586, 618, 663,
 689, 697, 737.
Christiansen 30, 34, 37,
 93, 573.
Christiansfelds komman-
 danter 25.
Cock 474.
Colbjørnsen, fam., 193.
Dag Sigurdssøn 219, 659.
Dahl 31, 48, 60, 78, 80,
 124, 179, 190, 304,
 309, 339 fl., 346, 378,
 406, 473, 588.
Dahler 256.
De tre Roser 457.
Dircks 191.
Doknes 256.
Dop 518, 533.
Dorph 71, 92, 115, 389, 727.
Ehbøll 199, 202.
Ehbøesen 80, 347.
Elsasser 53.
Erichsen, sorenskr., 61,
 589.
Erik Mogensen i Chr.ia
 83, 380, 580, 636,
 676, 683, 699.
Faber 612.
Felber 85, 196, 600 fl., 620,
 622.
Fietzentz 31.
Fillinsø 44.
Finchenhagen 292.
Findsen 94, 95 fl.
Fischer 475.
Flyg 59.
Fougner 92.
Frellsen 64, 335.
Frieland 218.
Galgum 53.
Gammelhusa 692.
Garben 118.
Gjerdrum 98.
Glad 60, 350, 355, 361,
 366, 488, 548, 625
 fam., 698.
Gløersen 123.
Gran 121.
Grue, presteslegt i Solør
 97, 253, 379.
Grüner 625.
Grønbeck 387.
Grøntvedt 514.
Gude 335, 662.
Haagensen, 33 fl., 262.
Hagerup 526.
Hals 35, 45, 118, 268, 277,
 354, 408, 416 fam.,
 492, 621, 649.

- Hamborg 188.
 Hammer 44, 207, 651.
 Hammersgaard 669.
 Hammond 622.
 Haneborg 336.
 Hansteen 61, 71.
 Hartmann 514.
 Hauritz 388.
 Hausmann 268, 463, 571,
 573, 620, 737.
 Haxthausen 650.
 Hefstye 387.
 Heggen 633.
 Heidekker 650.
 Heidemark 385.
 Hellesen, Bertel 598.
 Hemstrup 83.
 Hertzberg 83.
 Hess 612.
 Heyerdahl 65.
 Hiort 608.
 Hjersing 78.
 Hofgaard 78, 477.
 Holnsted 106, 151.
 Holst 64, fam. 118, 620.
 Hovind, Per 348, 579, 585.
 Hvaleby 106.

Ilsaas 538.
 Immerslund 521, 526, 579.
 Isaksen 37.

Jarmann, fam. 191.
 Juel 612, 686.
 Juell 292.
 Jønsberg 623.

Kalips, Oluf 368, 391.
 Kamp 612.
 Kilde 422.
 Kirchhof 625, 627.
 Kjendlie 404.
 Kjøning 93.
 Klykken 37.
 Kold, fam. 488.
 Kolderup 446.
 Koppang 485.
 Krabbe 385, 436, 446, 537.
 Krefting 622.
 Krohn 188.
 Kynsberg 270, 282, 286,
 472.

Lachmann 329, 471.
 Landgraff 503.
 Lang 614.
 Langeland 518, 721.
- Leigh 45.
 Liberg 80.
 Lind 61.
 Lomnes 714.
 Lowzow 492.
 Lumholz 387.
 Lundeby 106.
 Løchen 515.
 Løfsgaarden 110.
 Løtting 354, 361, fam.
 366, 698.
 Løvenberg 491.

Maane-kiold 125.
 Mack 119.
 Malthe 53.
 Magnhild Oddsdr. 457,
 610, 730.
 Matheson 37, 538.
 Meldahl 514.
 Menssen 151.
 Messelt 633, 715.
 Meyer, general 37.
 Michelsen, statsmin. 57.
 Mogens Larsen i Chr.ia
 62, 83, 84, 496, 505,
 580, 618, 634, 722.
 Monsen, J. Neve 84 fl.
 Moss 633.
 Munch 380, 392.
 Munthe 70, 72, 569.
 Muus 623, 641, 647.
 Must 380, 392.
 Mørstad 546, 549.

Nabsel 445, 545.
 Nagel 31.
 Niels Lauritzen i Chr.ia
 176, 458, 730.
 Nieve 334.
 Nissen 37.
 Norsted 37.
 Nyborg 80, 594, 613.
 Næser 37.

Oppen 69, 77, 78, 92, 141,
 195 fl., 199, 201, 209,
 282.
 Osvold 199.

Paus 66, 71.
 Petersen 29, fam. 476, 484,
 538.
 Pikulinsky 250.
 Platou 37.
 Prebensen 200.
- Presten i Elv. 57, 83, 193,
 207, 335, 390, 392.

Ramm 625.
 Randulf 61, 118.
 Rasen 95.
 Rasch 366.
 Ravn 614.
 Rohde 632.
 Roll 176, 614, 730.
 Rolsdorph 121, 188.
 Rosen [Rasen] 95.
 Røkke 566.

Sabro 35, 172.
 Sandbæk 451.
 Scheel 188.
 Sghjøtz 53.
 Schultz 92.
 Schøyen 200, 202.
 Seehus 196.
 Sehested 458.
 Sewerin 196.
 Simonsen 79, 703.
 Sjøli 131, 134.
 Skatved 99, 106.
 Skjønshby 449.
 Smith 123, 334 fl., 518.
 Soot 336.
 Sorknes 196, 379.
 Sparre 458, 611, 730.
 Stabel 194.
 Steckmest 728.
 Stranger 497.
 Stricker 196.
 Strøm 492.
 Stud 517.
 Sudrheim ætten 219, 659.
 Sundt 153.
 Svenkerud 136, 180, 674.
 Svenneby 115.
 Sæthren 404, 696.
 Søbørg 113, 129, 133.

Taranger 188.
 Telle 595, 603.
 Tidemand 446.
 Timmerman 468, 473.
 Tobro 647.
 Todderud 71, 446.
 Toller 268.
 Torp 479.
 Trane 688.
 Trapness 486, 488.
 Tritschler 361.
 Trønnes 64, 734.
 Tøsti 153.

Ulsbøl 209.

Vien 172.
Vogt 98.
Værdal 388.

Wegner 35.
Werenkiold, se under
Werner Nielsen.
Werner Nielsen [Weren-
skiold] 43, 156, 168,
462, 475, 489, 496,
517, 528, 566, 571,

573, 576, 587, 618,
663, 737.
Wessel 119.
Wethall 89.
Weyhe 270.
Wilder 623.
Wincke 598, 688.
Wiese 89.
Wordemann 496, 576.
Wæringsaasen 480, 485,
706 fl.

Zimmerman 468.

Ødegaard 89.
Øgle 107, 478, 485.
Ørn 352.
Ørum 53.
Østgaard 65.
Østmo 89.
Øvergaard 47 fl., 52, 363,
412, 649.

Stedregister.

Gaarde og ættetavler.

Aaengen 129.
Aarnes 244, ætten 248.
Alfheim 70.

Baanerud 456, ætten 460.
Bakken (Aarnes) 246.
— (Horndalen) 691.
— (Nyberget) 717.
— (Storhof) 131.

Bakketun 357.
Bakstuen 49.
Berger (Heradsb.) 300.
— ætten 307.
— Østre 730, ætten 734.

Bjølset 263.
— ætten 280.
Blikberget 729.
Borg 675.
Borgheim 357.
Borkbua 667.
Borkbrenna 57, 667.
Bosevjen 453.
— ætten 455.

Braaten 272.
Breum 736, ætten 738.
Breidablik 356.
Broberg 356.
Bronkebakken 259.
Bronken 258.
— ætten 261.
Brændholen 579.
Bæk 28.
— ætten 30.
Bækken 684.
Bækkesveen 685.
Bækkevold 479.

Christiansfeldt 21, 25, 353.

Damhagen 37, 58.
Dammen 37.

Engen, se Retengen.
Engmoen 286.
— ætten 287.
Enkebakken 498.
Evje 31.

Finstad, Mellem 614.
— — ætten 617.
— Vestre 596.
— — ætten 604.
— Østre 610.
— — ætten 613.

Fjeldmora 39.
Fjeldet 663.
Fjeldset 39.
Flisberget 686.
Flissæteren 695.
Folkvang 479, 486.
Fossum 57.
Fredheim 119.

Gaarder 41.
— ætten 52.
Gaarderbakken 34.
Galøen 370.
Gammelhusa 692 fl.
Gobakken 722, ætten 723.
Graaberg 486.
Graaerberget 255, 688.
Graff 532.
— ætten 537.
Grindalen 360.
Grindalsundet 365.
Grinden 498.
Grindhagen 475.
— ætten 484.
Grundset 367.
— ætten 386.
Grønli 525.
Grøtting, Vestre 495.
— — ætten 500.

Grøtting, Østre 505.
— — ætten 514.

Hagen (Heradsb.) 315.
— — ætten 324.
— (Petershagen) 479.
— — ætten 485.
— (Kynberget) 677.
Hakaskallen 111, 115.
Harebæk 247.
Haug 327 flg.
Haugsådegaarden 635.
Helset 61.
— ætten 65.
Herstad 538.
— ætten 547.
Hogset 118.
Hofsløkken 137, 581, 586.
Horndalsbakken 691.
Horndalsrydningen 691.
Houm, Nordre 192.
— — ætten 201.
— Søndre 202.
— Østre 205.
— — ætten 211.

Hovin 570.
— ætten 582.
Hummeldalen 31.
Hummeldalsbakken 33.
Husa (Hagen) 318.
Hvarstad 181.
— ætten 188.

Indset 423.
— ætten 427.

Johannesstuen 412.
Jordet 679.

Karenslyst 119.
Kilde 190.

Kirkeberg 299.
 Kirkenær 59.
 Kjernet 465.
 Knippen 492.
 Kojeløkken 259.
 Kolstad 255, 649.
 Korsbakken 475, 479.
 Korsveien 479.
 Kvernmoen 221.
 — 236, 250.
 Kynberget, Store 675.
 — ætten 681.
 — Lille 683, ætten 684.

Langengen 459.
 Ledengen 175.
 Leiret 21 fl.
 — Nordre 486 fl.
 Lensmandsmoen 119.
 Lien 663, ætten 666.
 Lillebakken 488.
 Lillehof 120.
 Lille-Aarnes 246.
 Lille-Engen 555.
 Lille-Finstad 601.
 Lille-Graff 534, 536.
 Lille-Grindalen 360, 362.
 Lille-Hvarstad 113, 174.
 — ætten 180.
 Lille-Nødaasen 239.
 Lille-Rogstad 628.
 Lille-Rustad 408.
 Lille-Skulstad 643.
 Lindberget, Vestre 670,
 ætten 672.
 — Østre 673.
 Ljømo 215.
 — ætten 231.
 Lund 34.
 Lundgaard 486.
 Løken, Nedre 136.
 — — ætten 152.
 — Søndre 149.
 — Øvre 156.
 — — ætten 170.
 — Andersstuen 149.
 — Hansstuen 162.
 — Kristenstuen 138.
 185.
 — Larsstuen 161.
 — Lundstuen 164, 168.
 — Mikkeltstuen 157,
 185.
 — Perstuen 147.
 — Svendstuen 160.
 — Østgaarden 166.
 Løvberget 488.
 — ætten 494.

Madsberget 492.
 Melaasberget 101.
 Med-Rustad 418.
 — ætten 421.
 Meljordet 601, 605.
 Mellem-Haug 331.
 Mellem-Moen 111.
 Mellem-Rustad 414.
 Mellum 639, 645.
 Midtskogbakken 363.
 Midtskogsveien 363.
 Moe 740, ætten 742.
 Moen 117, 119.
 Mortenshusa 297, 313, 315.
 Murud 288, 294.
 — ætten 291.
 Mørkhagen 316.
 Møystad 516.
 — ætten 526.

Nederberg 713, ætten 716.
 Nordre Berger 300.
 Nordby 689, ætten 696.
 Nordset 695.
 Nyberget 716, ætten 719.
 Nygaardstuvn 226.
 Nypen 46, 49.
 Nysæter 197.
 Nødaasen 236.
 — ætten 242.
 Nøtsel, Vestre 557.
 — — ætten 564.
 — Østre 566.
 — — ætten 568.

Odden, se Bosevjen.
 Opberg 303.
 Opsal, Nordre 81.
 — — ætten 88.
 — Søndre 90.
 — — ætten 95.

Petersborg 674.
 Pladsbakken 488.
 Prestegaarden 54.

Reten 549.
 — ætten 553.
 Retengen 554.
 — ætten 556.
 Riskjernholtet 213.
 — ætten 214.
 Ringsaasen 579.
 Rismyr 719.
 Rogstad 618.
 — ætten 631.
 Rustad, Nordre 418.
 — — ætten 421.

Rustad, Søndre 407.
 — — ætten 416.
 Rustadstuen 411.
 Rustadsveen 411.
 Rydningen 601, 609.

Sagbakken 441.
 Sagkjernet 465.
 Siljuberget 685.
 Seljubergsvolden 197.
 Silkebækken 115.
 Simarydningen 441.
 Skanshagen 75.
 — ætten 79.
 Skavhaugen 724.
 — ætten 727.
 Skjefstad, Nedre 109.
 — — ætten 113, 115.
 — Øvre 96.
 — — ætten 106.
 Skjefstadmoen 117.
 Skjulstad, Mellem 636.
 — Østre 633.
 — — ætten 646.
 — Vestre 641.
 — — ætten 646.
 Skjulstadsveen 535.
 Skjærerbæk 309.
 — ætten 312.
 Skjærerbakken, Nedre 363.
 Skjulerstad 363.
 Skolla 615.
 Skrokkebæk 695.
 Slaattesveen 685.
 Smed-Rustad 413.
 Solheim 357.
 Stangejordet 206.
 Stenhammer 709.
 — ætten 712.
 Stenshjemmet 397.
 Storhof 125.
 — ætten 134.
 Storberget 661.
 Storhagen 669.
 Storrydningen 507.
 Strand, Nordre 462.
 — — ætten 465.
 — Søndre 466.
 — — ætten 473.
 Stygberget 730.
 Støpen 246.
 Svanaasen 448.
 — ætten 452.
 Svartholtet 129.
 Sveen (Løken) 169.
 Sæteren 389.
 — ætten 402.
 Sætersmoen 389, 394, 397.

- Sætre, Vestre 651.
 -- ætten 657.
 — Østre 658.
- Søberg 292.
- Søndre Berger 292.
 — ætten 297.
- Søndre Haug 331, 337.
- Sørmerud 252.
 — ætten 256.
- Sørperud 283.
 — ætten 286.
- Taarnborg 39, 58.
- Tajet 551.
- Taraldsbakken 717.
- Teppen (Løken) 167, 185.
- Terningen 350.
- Tingby, 47, 61, 209, 651.
- Torge 527, ætten 531.
- Torgerstuen 414 flg.
- Tøraasen 692.
- Tøraassæteren 712.
- Ulvaas 46, 49.
- Uthus 589.
 — ætten 595.
- Vestad 356, 363, 365.
- Vesterhaug 326, 360.
 — ætten 344.
- Volden 720, ætten 721.
- Vollum 81.
- Viken 106.
- Væringsaasen 698.
 — ætten 706.
- Værlien 667.
- Værlien, ætten 670.
- Wangen 594.
- Ødegaarden 644 fl.
- Ørbækkedalen 730.
- Østby 697.
- Østerengen 579.
- Østerhaug 66.
 — ætten 74.
- Østgaard 607.
- Østhagen 50.
- Østjordet 601, 606 fl.
- Østmo 240.
- Østre Berger 730.
- Øxenkville 57, 389.
- Øxset 429.
 — ætten 443.

